Bundel - Raadscommissie van 7 mei 2024

Agenda bijlagen

Korte Weergave raadscommissie 7 mei 2024
Ondertiteling raadscommissie 7 mei 2024

1 Opening en mededelingen

2 Vaststelling agenda
Klik hier voor de meest actuele agenda.
Extra op de agenda, op verzoek van GroenLinks:
Werkzaamheden in het groen of die verstoring in de natuur geven, die maatschappelijk onrust geven of hebben gegeven.
(zie onder punt 4 op de concept-agenda)

3 Rondvraag Publiek
Inspreker:
Mevrouw Y. Weijers (over: Mienterglop; boomkap)

4 Op verzoek GroenLinks: Werkzaamheden in het groen of die verstoring in de natuur geven, die maatschappelijk onrust geven of hebben gegeven ('schot voor de boeg')
In aansluiting op het onderwerp waarover door mevrouw Weijers ingesproken, willen wij graag met de collega-fracties en het college spreken over:
Werkzaamheden in het groen of die verstoring in de natuur geven, die maatschappelijk onrust geven of hebben gegeven.
Een kleine greep uit het afgelopen jaar: de bomen Rozendijk, het verwijderen bosschage hoek Bernardlaan-Sluyscoog, het in de broedtijd inpakken van de kerktoren in de Waal en dan nu over de Mienterglop.
De kernvraag die bewoners steeds stellen is:
Waarom? Waarom nu? Waarom zo? En dan aansluitend: wij willen hierover meedenken.
De brief die de raad heeft ontvangen gaat vooral over de procedurele en verkeerskundige aspecten.
In de publiciteit en ontvangen mails wordt daarnaast het ecologische effect meer benadrukt.
We willen graag beide aspecten meenemen in de bespreking.

5 Rondvraag Commissieleden

6 Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid – uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"
De gemeenteraad heeft op 20 september 2023 de motie aangenomen 'Texels erfgoed op peil'. Deze motie vraagt om een aanvullend voorstel aan de raad met betrekking tot het schapenboetenbeleid. De gemeenteraad heeft het college de opdracht gegeven om de onderhoudsstatus van de 42 monumentale schapenboeten en de 16 potentieel monumentale boeten in beeld te krijgen en gesprekken te voeren met subsidiefondsen. Dit advies geeft uitvoering aan deze motie. Van de 42 monumentale schapenboeten zijn er 3 monumentale schapenboeten met een achterstallige onderhoudsstatus en van de 16 potentieel monumentale schapenboeten zijn er 11 schapenboeten waarvan de eigenaar interesse heeft in een monumentale status. Het college heeft besloten de raad voor te stellen om alleen incidenteel budget beschikbaar te stellen om het achterstallig onderhoud van de 3 monumentale schapenboeten weg te werken. gezien de complexiteit, hoge kosten en onzekerheden raad het college dus af om budget beschikbaar te stellen voor de potentieel monumentale schapenboeten.
Inspreker:
De heer Boon (namens o.a. SKT)
Bij dit voorstel kondigen D66 Texel en GroenZwart een motie aan met als titel: Ook de 11 potentieel monumentale boeten meenemen.
Het college heeft een schriftelijke reactie opgesteld over deze motie.

Dossier 1834 voorblad
Bestuurlijk advies - Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid - uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil" - NIEUW
Reactie college B&W op motie 'Ook de 11 potentieel monumentale boeten meenemen'
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 - Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid
Bestuurlijk advies - Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid – uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil" - OUD

7 Vastellen Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid 2024-2026

Vanuit de Wet publieke gezondheid zijn gemeenten verplicht om na publicatie van de Landelijke nota gezondheidsbeleid een lokale nota gezondheidsbeleid vast te stellen, waarbij de landelijke doelstellingen worden meegenomen. De doelstellingen richten zich op vier gezondheidsgebieden:
1. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving.
2. Gezondheidsachterstanden verkleinen.
3. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen.
4. Vitaal ouder worden.
De laatste nota gezondheidsbeleid was actief van 2018 tot en met 2022. In deze nieuwe nota worden de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid beschreven, en wordt richting gegeven aan het lokale gezondheidsbeleid van gemeenten.
De nieuwe nota omvat een evaluatie op de zeven acties die zijn vastgesteld in het Actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022: 1. het bevorderen van een gezonde leefstijl onder jongeren en het verminderen van middelengebruik;
2.het bevorderen van een gezonde leefstijl onder ouderen;
3. het stimuleren en faciliteren van initiatieven voor ontmoeting;
4. het ontwikkelen en breed bekendmaken van Texelkompas onder de Texelaars;
5. het ontwikkelen van concrete programma's voor gezinsproblematiek, zoals echtscheidingen, schulden, rouw en verlies;
6. het invoeren van een doorgaande leerlijn mediawijsheid van groep 1 basisonderwijs tot en met de laatste klas van de OSG;
7. jongeren leren ouderen over het gebruik van tablets, sociale media en beeldbellen.
De conclusie is dat de beoogde resultaten van de genoemde acties over het algemeen niet zijn behaald, mogelijk door de invloed van de coronapandemie. Een aantal acties zijn overgenomen in het gezondheidsbeleid voor de komende periode (2024-2026). Daarnaast zijn de speerpunten van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) overgenomen, vanwege hun aansluiting op de landelijke gezondheidsdoelen. Deze speerpunten zijn omgezet naar dertien ambities, die verbonden zijn met de uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027.
Inspreker:
Mevrouw Huisman (namens Texels Welzijn)

Dossier 1847 voorblad
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 - Vaststellen Nota gemeentelijke gezondheidsbeleid 2024-2026
Bestuurlijk advies - Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026
Bijlage 1 - Overzicht Nota gezondheidsbeleid 2024-2026
Bijlage 2 - Nota gemeentelijke gezondheidsbeleid Texel 2024-2026
Bijlage 3 - Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024
Bijlage 4 - Oplegger verhouding tussen Regiovisie Sociaal Domein, gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026, Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027 en Brede SPUK regeling

8 Vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Om te investeren in de kwaliteit van leven van de inwoners van Texel stelt het college de raad voor om nieuwe uitvoeringsprogramma's sociaal domein vast te stellen voor de komende vier jaar. Er is voor gekozen om drie uitvoeringsprogramma's op te stellen, elk gericht op een belangrijke doelgroep binnen het sociaal domein. Deze programma's zijn: 'alle (kwetsbare) inwoners', 'kind en jongeren' en 'ouderen'. Per programma zijn ambities en opgaven geformuleerd en bevat een stappenplan met concrete acties per opgave. De nieuwe programma's bevatten geen grote koersverandering, wel een verdieping en uitwerking van de reeds ingezette strategie.
Ook geven de nieuwe programma's richting aan de uitvoering van lokale initiatieven die bijdragen aan de gewenste transformatie op Texel. Want ook op Texel neemt de druk op het sociaal domein toe. De vergrijzing en toenemende vraag om zorg leiden tot een verdere toename van de druk op de zorg. Tegelijkertijd zijn er minder mensen beschikbaar om het werk in deze sector uit te voeren. Vanuit het Rijk wordt ingezet op de transformatie binnen het sociaal domein om de zorg toekomstbestendig te maken. Belangrijke programma's die hierbij helpen zijn het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Integraal Zorg Akkoord. Deze transformatie vraagt om een integrale en samenhangend gezondheidsbeleid alsook een intensieve samenwerking tussen gemeenten, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en inwoners zelf. Partnerschap is dan ook de basis voor de uitvoering van de drie uitvoeringsprogramma's. Samen met de partners is in de uitvoeringsprogramma's een balans gevonden tussen waar de komende jaren vanuit het sociaal domein de lokale focus vanuit de transformatie moet liggen en wat er haalbaar is voor de uitvoering.

Dossier 1848 voorblad
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 - Vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
Bestuurlijk advies - Vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
Bijlage 1 - RIB Evaluatie uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2022 en 2023 + evaluatie - samengevoegd
Bijlage 2 - Oplegger verhouding tussen Regiovisie Sociaal Domein gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026 Uitvoeringsprogrammas Sociaal Domein 2024-2027 en Brede SPUK reg
Bijlage 3 - Uitvoeringsprogramma Alle (kwetsbare) inwoners 2024-2027 definitief 20240410
Bijlage 4 - Uitvoeringsprogramma Kind en Jongeren 2024-2027 definitief 20240410

Bijlage 5 - Uitvoeringsprogramma Ouderen 2024-2027 - definitief 20240410
Bijlage 6 - Advies Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2028

9 Rapportage "Grondexploitaties en grote projecten"
Volgens afspraak wordt de gemeenteraad vooruitlopend op de vaststelling van de programmarekening, geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten.
Dossier 1849 voorblad
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 -Grote projecten en grondexploitaties
Bestuurlijk advies - Grote projecten en grondexploitaties
Bijlage 1 - Rapportage grondexploitaties en grote projecten

10 ONTWERP-begroting 2025 en Jaarrekening 2023 van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden
Bijgaand het advies voor wat betref GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden waarin de raad gevraagd wordt in te stemmen met de concept begroting 2025 en geen wensen en bedenkingen te hebben.
De structurele lasten voor het jaar 2025 (indexering) € 7.600 en de incidentele lasten voor het jaar 2025, waaronder extra formatie GR Samenwerking de Waddeneilanden, € 62.000 worden meegenomen in de programmabegroting 2025
Tevens wordt gevraagd voor kennisgeving aan te nemen de begroting 2024 (inclusief wijzigingen), het jaarverslag en rekening 2023 en de tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023.
De incidentele baten over het jaarrekeningresultaat 2023 € 54.285 te bestemmen voor het jaar 2024 om de incidentele formatie GR de Waddeneilanden uit te bekostigen.
Dossier 1851 voorblad
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 - GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025 en jaarrekening 2023
Bestuurlijk advies - GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025
Bijlage 1 - 04-01 Concept Jaarverslag en rekening 2023
Bijlage 2 - 04-03 Advies Jaarverslag en rekening 2023
Bijlage 3 - 04-04 Besluit AB Jaarverslag en rekening 2023
Bijlage 4 - 04-05 Besluit tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023
Bijlage 5 - 04-06 Besluit AB ter ondertekening
Bijlage 6 - 04-07 Advies Begrotingswijziging 2024
Bijlage 7 - 04-08 Besluit AB begrotingswijziging 2024
Bijlage 8 - Begroting 2024, inclusief wijziging
Bijlage 9 - Concept Ontwerpbegroting 2025
Bijlage 10 - Jaarrekening gecontroleerd en is akkoord controleverklaring komt na publicatie nieuwe modelverklaringen door het NBA

11 Motie GroenZwart - Meer inzetten op behoud van sfeer en landschappelijke kwaliteiten
Motie GroenZwart - Meer inzetten op behoud van sfeer en landschappelijke kwaliteiten

12 Motie Hart voor Texel - Voedselbank verdient eigen plek.
Bij deze motie heeft het college een schriftelijke reactie opgesteld.
Motie Hart voor Texel - Voedselbank verdient eigen plek
Reactie college op motie 'Voedselbank verdient eigen plek' 7 mei 2024

13 Informatie over Texelse onderwerpen vanuit burgemeester of college, zoals: Openbare Orde en veiligheid, het stikstofdossier.

14 Texel in de Regio (Informatie vanuit het college over gemeenschappelijke regelingen zoals HVC, GGD en Omgevingsdienst)
Portefeuillehouders kunnen op deze plaats de gemeenteraad informeren over wetenswaardigheden die zich hebben voorgedaan in organisaties waarmee de gemeente samenwerkt via verlengd bestuur, bijvoorbeeld.

15 Mondelinge beantwoording Rondvragen Commissie (voor zover niet reeds beantwoord)

16 Sluiting

Gemeente Texel .txl

Korte weergave raadscommissie 7 mei 2024

De tekst in paars is nieuw t.o.v. van wat al op de agenda stond. Er waren 50 LIVE kijkers.
De vergadering [1]terugkijken? Klik hier.

1 Opening en mededelingen

2 Vaststelling agenda

Extra op de agenda, op verzoek van GroenLinks:
Werkzaamheden in het groen of die verstoring in de natuur geven, die maatschappelijk onrust geven of hebben gegeven.

(*Zie onder punt 4 op de concept-agenda.*)

De agenda wordt vastgesteld, inclusief toevoeging 'schot voor de boeg'.

3 Rondvraag Publiek

Mevrouw Bakker-De Boer
Spreekt haar onbegrip uit over het feit dat wel voor ouderen gezorgd kan worden, maar niet voor jongeren (kangoeroewoning); dat een jongeren niet tijdelijk bij zijn/haar ouders mag wonen (kangoeroewoning, of bijvoorbeeld even in de garage of zo).

Mevrouw Y. Weijers (over: Mienterglop; boomkap).
Essentie van de inspraak:
Begrip voor noodzaak aanpak waterleiding, maar onbegrip voor moment waarop (midden in het broedseizoen) en de wijze van communiceren. Geeft aan dat er ruim voldoende tijd is geweest om dit eerder te doen; twijfel over relatie met waterdruk De Cocksdorp en QuickScan (geeft onvoldoende zekerheid over broedende vogels) en vermoeden dat de reden ligt in de naderende afsluiting van de Boodtlaan.
Verzoek: verplaats de verstoring tot na het broedseizoen, heroverweeg de verbreding en breng de maximumsnelheid naar 30 kilometer per uur.

4 Op verzoek GroenLinks: Werkzaamheden in het groen of die verstoring in de natuur geven, die maatschappelijk onrust geven of hebben gegeven ('schot voor de boeg')

In aansluiting op het onderwerp waarover door mevrouw Weijers ingesproken, willen wij graag met de collega-fracties en het college spreken over:
Werkzaamheden in het groen of die verstoring in de natuur geven, die maatschappelijk onrust geven of hebben gegeven.
Een kleine greep uit het afgelopen jaar: de bomen Rozendijk, het verwijderen bosschage hoek Bernardlaan-Sluyscoog, het in de broedtijd inpakken van de kerktoren in de Waal en dan nu over de Mienterglop.
De kernvraag die bewoners steeds stellen is:
Waarom? Waarom nu? Waarom zo? En dan aansluitend: wij willen hierover meedenken. De brief die de raad heeft ontvangen gaat vooral over de procedurele en verkeerskundige aspecten.

[1] *Let op: Door een technische stap die nog moet worden gezet aan de kant van Company Webcast is er geen koppeling met de namen van de sprekers; dat wordt hopelijk snel verholpen. Dat betekent dat je niet door de uitzending heen kunt 'springen' via sprekers; de namen staan wel in beeld.*

In de publiciteit en ontvangen mails wordt daarnaast het ecologische effect meer benadrukt.
We willen graag **beide aspecten** meenemen in de bespreking.

Onderwerpen van gesprek (bij zowel de inspraak van mevrouw Weijers als dit agendapunt):

- Over (het moment van) communiceren; het college erkent dat dat eerder had moeten gebeuren.
- Over de regel die de gemeente voor iedereen hanteert (dat niet gesnoeid en gekapt mag worden in de periode van maart tot en met augustus, bijvoorbeeld).
- Mienterglop wordt niet de hoofdader voor omleidingen, later dit jaar.
- Over het snoeiwerk (praktisch klaar); wethouder Hooijschuur nodigt **mevrouw Van de Wetering** (en andere commissieleden) uit om ter plekke te gaan kijken, op de fiets – laten zien wat er precies gebeurt/gesnoeid is.
- Over de volgorde 'der dingen' (PWN/gemeente).
- Het nieuwe groenbeleid; boom & groen centraal.
- Over de QuickScan; dat alleen gekeken is naar broedende vogels en niet met andere ecologische effecten.

Afspraken:

- De raads- en commissieleden ontvangen de rapportage die is opgesteld (de QuickScan-resultaten), zo belooft **wethouder Hooijschuur**.
- **Wethouder Kieft** geeft aan dat het college voor de zomer van 2024 (o.b.v. deze casus) de raad informeert over de wijze waarop de communicatie gaat verbeteren. Doel: dit soort situaties voorkomen (gaat over planning, tijdig communiceren, weten wie te informeren/betrekken.

5 Rondvraag Commissieleden

Mevrouw Dros (GroenLinks) geeft aan dat haar vragen van 28 april over Blauwtong nog niet beantwoord zijn (klik hier). En een van deze vragen is urgent, namelijk deze:
'*Ziet u mogelijkheden om in elk geval de Texelse schapenboeren, die hier behoefte aan hebben, te ondersteunen <in kosten vaccinatie>? Zo ja: op welke manier zou dit kunnen? …. .*''
Antwoord van wethouder Hooijschuur: Er is al gesproken met LTO; de gemeente zal meedoen; de heer De Lugt is trekker van dit onderwerp.

De heer Schuiringa (VVD Texel)

1. In Amsterdam is een Recyclebedrijf (klik hier) failliet gegaan (o.a. door ontzettend lage plastic-prijs). Wat zijn de gevolgen voor de HVC?
   Wethouder Kieft komt hier schriftelijk op terug.
2. Hoe staat het met de planning van maatregelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water (klik hier) – om per 1 januari 2027 alleen nog schoon water te hebben? (Reden: er lopen al rechtszaken over dit onderwerp).
   Wethouder Kieft geeft aan dat hij dat zal navragen bij de instantie die daarover gaat: het Hoogheemraadschap.
3. Over het Rijksvaccinatieprogramma; wethouder/gemeenten zijn daar nu verantwoordelijk voor; voor uitvoering vaccinatieprogramma. Welke wethouder is daarvoor verantwoordelijk gesteld?
   Wethouder Van de Belt geeft aan dat hij dat is.

6 **Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid - uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"**

De gemeenteraad heeft op 20 september 2023 de motie 'Texels erfgoed op peil' aangenomen. Deze motie vraagt om een aanvullend voorstel aan de raad met betrekking tot het schapenboetenbeleid.

Dit advies geeft uitvoering aan deze motie. Van de 42 monumentale schapenboeten zijn er 3 monumentale schapenboeten met een achterstallige onderhoudsstatus en van de 16 potentieel monumentale schapenboeten zijn er 11 schapenboeten waarvan de eigenaar interesse heeft in een monumentale status. Het college heeft besloten de raad voor te stellen om alleen incidenteel budget beschikbaar te stellen om het achterstallig onderhoud van de 3 monumentale schapenboeten weg te werken. En, gezien de complexiteit, hoge kosten en onzekerheden, raad het college het dus af om budget beschikbaar te stellen voor de potentieel monumentale schapenboeten.

Inspreker:
De heer Boon (namens o.a. SKT).

Klik hier voor de inspreektekst. Essentie inspraak:

Schapenboeten en schapen verkeren allebei in de gevarenzone en zijn samen beeldbepalend; dat vraagt om actief beleid. VVV Texel en TOP onderschrijven het pleidooi uit de verstuurde brief. Vraagt zich af of, gezien het voorstel, de gemeente wel echt inzet op bescherming van boeten en stolpen. **Oproep**: bij de 11 potentieel-monumentale boeten (via de Commissie Omgevingskwaliteit) checken of ze monument-waardig zijn.

Bij dit voorstel kondigen D66 Texel en GroenZwart een motie aan met als titel: **Ook de 11 potentieel monumentale boeten meenemen**.

Het college heeft een schriftelijke reactie gegeven bij deze motie.
De aankondigers gaan met andere fracties in gesprek over aanpassing van de motie.

Onderwerpen van debat:

- De 11 potentiële monumentale boeten, die nu niet meegenomen zijn. Maar ook: totaal 51 boeten wel goed onderhouden en behouden.
- 5 potentieel monumentale schapenboeten zonder achterstallig onderhoud; gelijk mee in de nieuwe regeling?
- *'Wie zijn verleden niet kent, verdwaald in de toekomst'.*
- Over andere manieren om de boeten rendabel te maken; ander gebruik binnenkant (maar: die discussie is al eerder gevoerd).
- Bijdragen eigenaren; waar begint en eindig verantwoordelijkheid gemeente?
- Zoeken naar subsidiemogelijkheden.
- Er is juridisch onderscheid tussen een monumentale en niet-monumentale boet.

Toezeggingen:

- **Mevrouw Visser-Veltkamp (PvdA pro Texel)** krijgt antwoord op de vraag of de term 'staatssteun' een rol speelt, als de gemeente 100% van de kosten draagt voor de potentieel monumentale schapenboeten.
- **Wethouder Van de Belt** komt nog voor de raadsvergadering terug op het aanvragen van de monumentale status (kosten en inzet), n.a.v. vragen van **mevrouw Dros (GroenLinks Texel).**

VERVOLG: Bespreekstuk raadsvergadering 22 mei 2024.

7 **Vastellen Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid 2024-2026** *(Samen behandeld met: Vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027)*

Vanuit de Wet publieke gezondheid zijn gemeenten verplicht om een lokale nota gezondheidsbeleid vast te stellen, waarbij de landelijke doelstellingen worden meegenomen. De doelstellingen richten zich op vier gezondheidsgebieden:
1. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving.
2. Gezondheidsachterstanden verkleinen.
3. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen.
4. Vitaal ouder worden.

De laatste nota gezondheidsbeleid was actief van 2018 tot en met 2022.
In de nieuwe nota worden de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid beschreven, en wordt richting gegeven aan het lokale gezondheidsbeleid van gemeenten.

De nieuwe nota omvat een evaluatie op de zeven acties die zijn vastgesteld in het Actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022, zoals **bijvoorbeeld:**
- het bevorderen van een gezonde leefstijl onder jongeren en het verminderen van middelengebruik;
- het bevorderen van een gezonde leefstijl onder ouderen, en:
- jongeren leren ouderen over het gebruik van tablets, sociale media en beeldbellen.

De conclusie is dat de beoogde resultaten over het algemeen niet zijn behaald, mogelijk door de invloed van de coronapandemie. Een aantal acties zijn overgenomen in het gezondheidsbeleid voor de komende periode (2024-2026).

Inspreker:
Mevrouw Huisman (namens Texels Welzijn)
Klik hier voor de gehele inspraak-tekst. Essentie: Bevorderen mentale en fysieke gezondheid van inwoners is een wettelijke taak van gemeenten. Gemeente heeft zich op veel gebieden ingezet, met als conclusie dat (niet alle) beoogde resultaten behaald zijn. Echter: twijfel over de cijfers waarop dat gebaseerd is. Hoe meet je welbevinden? Eenzaamheid? College doet zichzelf tekort; veel mensen zijn geholpen met ingezette acties. Communicatie en samenwerking prima. Nodigt raads- en commissieleden uit om van het werkveld zelf (zorg- en welzijnsinstellingen, sport et cetera) te horen wat de ontwikkelingen zijn en wat daarin betekend kan worden. Verwachting: ergens na de zomer.

Onderwerpen van debat:
- Over individuele gedragsverandering; preventieve maatregelen groep niet genoeg als je niet ook als maatschappij meer doet.
- Middelen gebruik oudere-jongeren.
- Over hoe plannen nu wel succesvol zullen zijn.
- Over de samenhang tussen de Regiovisie en deze lokale plannen.
- Onoverzichtelijk aantal akkoorden op Rijksniveau (zoals het Zorgakkoord en het Gezond en actief leven akkoord), maar kern: meer horizontale en verticale samenwerking, door de domeinen heen.
- We doen veel; doen we niet te veel?
- En zijn we voorbereid op weer iets zoals een epidemie?

Toezeggingen:
- N.a.v. de inbreng van **mevrouw Dros (GroenLinks)** geeft wethouder Van de Belt aan dat hij haar idee (een pilot met een integrale aanpak van bijvoorbeeld tien huishoudens intern zal bespreken; te beginnen vanuit schuldenproblematiek en vanuit de gedachte inwoners met een sociaaleconomisch lagere status nog altijd aan het kortste eind trekken qua gezondheid, schulden et cetera). Eerste gedachte: in elk geval in een breder, openbaar kader bespreken.

- **De heer Schuiringa (VVD Texel)** wijst in dit kader nog op dit project: Home - Fonds de Loods, in aanvulling op het voorbeeld dat mevrouw Dros aanhaalde in Arnhem (klik hier).

VERVOLG: BESPREEKSTUK raadsvergadering 22 mei 2024.

8 **Vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027**

Om te investeren in de kwaliteit van leven van de inwoners van Texel stelt het college de raad voor om nieuwe uitvoeringsprogramma's sociaal domein vast te stellen voor de komende vier jaar.

Er is voor gekozen om drie uitvoeringsprogramma's op te stellen, elk gericht op een belangrijke doelgroep binnen het sociaal domein. Deze programma's zijn:

- 'alle (kwetsbare) inwoners',
- 'kind en jongeren' en:
- 'ouderen'.

Per programma zijn ambities en opgaven geformuleerd en bevat een stappenplan met concrete acties per opgave. De nieuwe programma's bevatten geen grote koersverandering, wel een verdieping en uitwerking van de al ingezette strategie.

Samen met de partners is in de uitvoeringsprogramma's een balans gevonden tussen waar de komende jaren vanuit het sociaal domein de lokale focus vanuit de transformatie moet liggen en wat er haalbaar is voor de uitvoering.

VERVOLG: BESPREEKSTUK raadsvergadering 22 mei 2024.

9 **Rapportage "Grondexploitaties en grote projecten"**

Volgens afspraak wordt de gemeenteraad vooruitlopend op de vaststelling van de programmarekening, geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten.

Toezeggingen:

- De vragen van de PvdA Texel die nog openstaan (klik hier) worden nog voor de raadsvergadering beantwoord.
- Datzelfde geldt voor de **technische** vraag van de heer Schuiringa, die ambtelijk is gesteld aan Team Bedrijfsvoering (over het splitsen van Mars Noord en Zuid in de GREXEN).

VERVOLG: HAMERSTUK raadsvergadering 22 mei 2024

10 **ONTWERP-begroting 2025 en Jaarrekening 2023 van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden**

De gemeenteraad bespreekt de ONTWERP-Begroting 2025 en wordt voorgesteld geen wensen en bedenkingen te hebben.

De begroting 2025 is gebaseerd op het in 2022 vastgestelde Meerjarig Programmaplan (MJP) 2023-2026. Het majeure deel van onze jaarlijkse begroting bestaat uit personeelslasten. Daarmee kunnen we:

- gezamenlijke beleidscoördinatie organiseren;
- samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering faciliteren;
- communicatie, belangbehartiging en public affairs mogelijk maken en:
- ondersteuning bieden aan onze bestuurlijke vertegenwoordigers en de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking tussen de eilanden.

Ook wordt gevraagd het jaarverslag en jaarrekening 2023 voor kennisgeving aan te nemen.

VERVOLG: HAMERSTUK raadsvergadering 22 mei 2024

11 **Motie GroenZwart - Meer inzetten op behoud van sfeer en landschappelijke kwaliteiten.**

Mevrouw Koot (GroenZwart) zal deze motie vooralsnog niet indienen, gehoord de commissie.

12 **Motie Hart voor Texel - Voedselbank verdient eigen plek.**

Bij deze motie heeft het college een schriftelijke reactie opgesteld.

Onderwerpen van debat:

- De link die in de toelichting wordt gelegd tussen investering Thijssehuis en onderkomen voedselbank.
- Rode Kruis een andere locatie i.p.v. de voedselbank? (Idee van mevrouw Van de Wetering, D66 Texel).
- De Bolder ook als optie meenemen (de heer Hoogerheide, Texels Belang); dat is ook al gebeurd, zo gaf de wethouder aan.

De fractie zal de motie, met name de toelichting, bekijken – gehoord de commissie. Agendering voor de raad ligt bij de fractie zelf.

13 **Informatie over Texelse onderwerpen vanuit burgemeester of college, zoals: Openbare Orde en veiligheid, het stikstofdossier.**

Er is geen gebruik gemaakt van de ruimte bij dit agendapunt.

14 **Texel in de Regio (Informatie vanuit het college over gemeenschappelijke regelingen zoals HVC, GGD en Omgevingsdienst)**

Portefeuillehouders kunnen op deze plaats de gemeenteraad informeren over wetenswaardigheden die zich hebben voorgedaan in organisaties waarmee de gemeente samenwerkt via verlengd bestuur, bijvoorbeeld.

Er is geen gebruik gemaakt van de ruimte bij dit agendapunt.

15 **Mondelinge beantwoording Rondvragen Commissie (voor zover niet al beantwoord)**

Er waren geen rondvragen die op deze plaats beantwoord zijn.

16 **Sluiting**

Goedenavond, allemaal. Wordt het een tik met de hamer
of mag ik iedereen op deze manier verzoeken om stil te zijn?
Dan kunnen we beginnen met de raadscommissie van zeven mei 2024.
Goedenavond allemaal. Welkom gasten op de tribune,
commissieleden, raadsleden, bijna het voltallige college
en de griffie. Agendapunt één 'de opening' hebben we zojuist gehad.
De mededelingen: ik kijk rond of er een commissielid
een mededeling heeft. Meneer Hoogerheide. -Ik had een mededeling,
maar die is inmiddels ingehaald. -De mededeling is
dat mevrouw Van der Werf aanwezig is. Welkom. Agendapunt
twee: vaststelling van de agenda. Voor degenen
die vanmorgen voor het laatst hebben gekeken,
was het nogal schrikken want er is het één en ander bijgekomen.
Op verzoek van GroenLinks een schot voor de boeg.
Dat is agendapunt vier en gaat over de werkzaamheden
op Mienterglop.
Omdat dit pas ter elfde uur binnengekomen is
en omdat niet alle commissieleden dit in de fracties
hebben kunnen bespreken, wil ik dit punt niet beperken
tot één woordvoerder per fractie. Kunnen wij met deze mededeling
de agenda vaststellen? Dan doen w dat.
Punt drie is de rondvraag publiek. We hebben twee aanmeldingen
en wil eerst mevrouw Bakker het woord geven.
Goed u weer te zien.
Deze oma heeft iets geks ontdekt. Mijn hele leven ben ik al gek op beesten.
Zo klein als ik was, had ik een voorkeur voor apen,
maar de kangoeroe vond ik het geweldigst. Haar kind
was overal welkom en mocht er altijd in- en uitspringen.
Ik ontdekte echter dat de Texelse kangoeroe heel anders is
en zorgt alleen voor oude mensen. Zie hier het voorbeeld.
Ze mogen dichtbij het Bronnetje wonen, maar voor het eigen
kind heeft de kangoeroe op Texel helemaal niet zoveel over.
Het kind mag niet in - ik noem maar iets - de
garage of de bijkeuken wonen. Dat vind ik vreemd
en is ook het enige wat ik wou zeggen. -Dank voor uw inspraak, mevrouw Bakker.
Dat heeft betrekking op de kangoeroewoning.
Later dit jaar bespreken we de woonvisie. Ik hoop u hier
dan weer te treffen. Een terechte opmerking
van de griffier: zijn er vanuit de commissie
nog vragen aan mevrouw Bakker.
Meneer Hercules. -Voorzitter, ik wil
de tip/advies meegeven aan mevrouw Bakker dat de senior kan verhuizen
en de kinderen dan in de woning gaan, en de kangoeroe in de kangoeroewoning.
Ik weet dat er veel mogelijkheden zijn, maar de kleine mogelijkheden
worden op dit eiland heel moeilijk gemaakt.
Iedereen hier weet dat ik heel graag met jonge mensen omga.
Ik hoor heel vaak: "Oma, er is hier werk genoeg voor ons,
maar geen plekje om te wonen.
Jij zit wel al een hele tijd gezellig en liefdevol in een kangoeroewoning.
Waarom ik niet?" En dat is mijn vraag en daar mogen jullie over nadenken.
Verder nog vragen? -Voldoende stof tot nadenken,
mevrouw Bakker. Dank u wel.
De volgende inspreker is mevrouw Weijers over Mienterglop.
Zoals u weet, is er behoorlijk wat commotie ontstaan
door snoei- en kapwerkzaamheden in opdracht van de gemeente Texel.
Ik begrijp als bewoner van de Mienterglop dat er een nieuwe waterleiding
gelegd moet worden, maar wat ik absoluut niet begrijp,

is dat deze activiteiten plaats moeten vinden
midden in het broedseizoen. Het is jaren geleden al besloten -
en bekend - dat de waterleiding vernieuwd diende te worden
en ook dat de graskeien aan beide kanten van de weg gelegd zouden worden.
Er is dus ruim voldoende tijd geweest om de werkzaamheden
in een andere periode te plannen. Argumenten als wateroverlast
afgelopen maanden en het tekort aan waterdruk in de Cocksdorp,
worden nu gebruikt als redenen om het kappen
van de boomsingel goed praten. Maar de waterdruk
is al veel langer zeer matig in de Cocksdorp.
Ik vraag me werkelijk af of de aanleg van een nieuwe waterleiding
op de Mienterglop daadwerkelijk invloed heeft
op de waterdruk in de Cocksdorp, maar ik ben natuurlijk geen expert.
Wat een veel logischere verklaring is, is dat deze werkzaamheden
even snel gedaan moeten worden, omdat de Bootlaan
vanaf oktober maanden afgesloten wordt. En dat de Mienterglop dan mooi breed is
om al dat verkeer doorheen te laten gaan. Dit is een doorn in het oog
voor de bewoners van de Mienterglop die al jaren vragen om aanpassingen
van de maximumsnelheid naar 30 kilometer per uur,
omdat er regelmatig zeer gevaarlijke situaties ontstaan
door snelheid en drukte. Ook het feit dat de gemeente
zich verschuilt achter een quickscan die gedaan is, is een wassen neus.
Bij navraag bij diverse experts blijkt dat een quickscan
in het broedseizoen geen enkele zekerheid geeft
dat er niet gebroed wordt. Zeker kleine vogeltjes
als de heggenmus, de winterkoning en de roodborst
verstoppen hun nest zodanig dat deze zelfs door een expert bijna niet te vinden is.
In het natuurgebied van landschap Noord-Holland aan de Mienterglop
broeden op moment diverse houtsnippen en spechten.
Zoals jullie waarschijnlijk wel weten, zijn deze zeer gevoelig voor verstoring.
Ook bij mij in de brievenbus broedt er een vogeltje.
Dat is op nog geen vier meter afstand van waar er gegraven gaat worden.
De heer Dijkstra van de vogelwerkgroep geeft daarnaast ook aan
dat het niet alleen maar gaat om broedende vogels,
maar dat dat veel meer impact heeft op de natuur.
Het weghalen van een gedeeltelijke boomsingel
verstoort het biotoop. Insecten leven in de bomen en op de grond.
Voedsel voor vogels en hun jongen wordt er gevonden.
Het is een schuilplaats en bovenal een voedselbron
voor de vleermuis die op de Mienterglop ook dit jaar gelukkig weer gespot is.
Kortom een quickscan is er alleen omdat de wet dit vraagt
en je kunt je er als opdrachtgever mooi achter verschuilen.
Daarnaast wordt deze ecoloog betaald door de opdrachtgever
en dat kan zorgen voor verstrengelde belangen.
Ik heb de betreffende ecoloog gesproken. Hij begrijpt ook niet waarom
de werkzaamheden tijdens het broedseizoen uitgevoerd moeten worden,
maar zijn opdracht was om te kijken naar nesten met eieren,
niet naar de impact op de rest van de omgeving.
Maar ik hoop dat u begrijpt dat het niet alleen om de wet gaat,
maar dat het gaat om de vraag of dit moreel gezien juist is.
Wanneer je als gemeente op de eigen website plaats
dat je niet mag kappen vanaf maart tot en met augustus
omdat vogels en vleermuizen beschermd zijn,
dien je wel het goede voorbeeld te geven. Ik begrijp dat er allerlei noodsituaties
voor kunnen doen waardoor je als gemeente echt niet anders kan,
maar daar is hier geen sprake van. Het zijn ingeplande werkzaamheden
in een totaal ongepaste periode. Wat het nog vreemder maakt,
is dat de gemeente wijst naar de planning van de PWN,

en dat de PWN zegt dat de gemeente de opdracht heeft gegeven
om dit nu te realiseren, zodat ze vanaf oktober
aan de slag kunnen op de Bootlaan. Ik overhandig u zo direct een verslag
van de heer Dijkstra. Hij kan nu als expert
precies duidelijk maken wat de impact is van deze werkzaamheden
tijdens dit broedseizoen. Ik hoop dat ik u heb kunnen overtuigen
om het college met spoed de opdracht te geven
deze enorme verstoring stop te zetten en te verplaatsen tot na het broedseizoen,
en om vervolgens ook nog eens te heroverwegen
of een verbreding van de Mienterglop een goede oplossing
is en het college te adviseren om de maximumsnelheid naar 30 kilometer
per uur te brengen. Dank voor uw tijd. -Dat was binnen de vijf minuten.
Dank, mevrouw Weijers. Zijn er vanuit de commissie vragen?
Ik zie mevrouw Koot en meneer Polderman. Mevrouw Koot.
Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Weijers, mag ik u een compliment geven
voor uw geweldige inspraak. Dank u wel. -Dat was geen
vraag. Meneer Polderman.
Dank u wel. Wanneer bent u op de hoogte gebracht
van deze werkzaamheden? -Nog geen 24 uur van tevoren.
Wij hebben op dinsdagmiddag - de dertigste - in de brievenbus
een brief gekregen van de gemeente dat op 1 mei
de werkzaamheden zouden beginnen. We hebben direct dinsdagmiddag
al bezwaar gemaakt bij de gemeente. Op woensdagochtend
heb ik de brief afgegeven met de handtekeningen,
want dat hoort nu eenmaal bij bezwaar. Vervolgens heb ik gesprek gehad
met iemand van gemeentewerken en die zei: "Dit is het.
We kunnen er niets aan doen." Uiteindelijk kwamen we dus niet
tot een een oplossing en heb ik een verzoek gediend
bij de voorzieningenrechter. Dat ligt nu een beetje lastig,
want daar ben ik gisteren door gebeld: "Yvonne, er
is geen vergunning afgegeven." Als burger sta
je met je rug tegen de muur. We hebben het nu bij de provincie
en een advocaat voor de civiele rechter neergelegd.
Maar het ligt nu bij jullie en ik hoop dat jullie wat meer invloed hebben.
Dank, voorzitter. Er wordt vaker onderhoud gepleegd,
maar 24 uur van tevoren klinkt erg kort. Wat maakt deze situatie anders?
Hoelang had u van tevoren geïnformeerd willen worden?
Het is altijd fijn als je een aantal weken de tijd hebt,
want dan kan je als burger op een normale manier reageren
op een besluit van de gemeente. Iedereen is het erover eens
dat die waterleiding vervangen moet worden,
maar het gaat over de periode waarin.
Ik woon daar nu 20 jaar en weet precies waar de vogeltjes zitten
en wat erop de grond gebeurt. Een quickscan is niet
toereikend, zeker niet als alle blaadjes aan de bomen zitten.
Je ziet de kleine nesten niet. Als ze op de grond broeden,
zie je ze niet. -Dank u
wel.
Mevrouw Van de Wetering, een vraag aan het college.
Zoals mevrouw Weijers in haar inspraak al zei, staat er
op de gemeentelijke website dat er tussen maart
en ergens in het najaar niet gekapt mag worden.
We hebben afgelopen week een presentatie gehad
dat de natuur en de bomen leidend moeten zijn
in onze opdrachten qua beheer in onze openbare
ruimte. We hebben het niet
over de noodzakelijke waterleiding, maar kijkt het college ernaar
dat de bewoners één dag van tevoren werden verwittigd?

Meneer Hooijschuur.
Dank u
wel. Mevrouw Van de Wetering, u heeft gelijk
dat we beter moeten communiceren. Ik ben het met u
eens dat dit heel kort door de bocht is. We hadden dit eerder op moeten pakken.
Excuses daarvoor. Maar dat is denk ik niet het antwoord
dat u wilt horen. Het vervangen van die waterleiding
is een volgende stap. Het stond op papier dat dit moest gebeuren,
en het hoofdkantoor van de PWN moet antwoord geven op de vraag:
wanneer kunnen we dit uitvoeren? Zij hebben kortstondig aangegeven:
"We hebben nu tijd en kunnen het nu doen." De Bootlaan wordt inderdaad
in de herfst vervangen. We gebruiken straks niet de Mienterglop
als hoofdader voor de omleidingen straks, want dit zal gebeuren
via de Nieuwlanderweg en de Maaikeduinweg. Ik denk dat er zeker mensen
over de Mienterglop zullen rijden. Die weg is niet breed
en als men daar gaat rijden, worden de kanten stuk gereden.
Vandaar dat er graskeien van de ene naar de andere kant worden gelegd,
zodat we straks niet veel onderhoud aan die weg hebben.
Maar hij staat niet op de nominatie als ontsluitingsweg voor het verkeer.
Een vervolgvraag van mevrouw Van de Wetering.
Ik vind het een bijzonder antwoord. Ik weet dat de zijwegen van de Postweg
pas na de renovatie werden gedaan. Ook al liggen er graskeien,
dan wordt het alsnog stuk gereden. Maar goed, het gaat om het broedseizoen.
Is er een mogelijkheid om de werkzaamheden op een ander tijdstip uit te voeren?
Wethouder. -Het snoeiwerk is praktisch klaar.
Nog vijf bomen. We hebben overhangende takken weggezaagd.
Het is niet zo dat we snoeiwerken hebben uitgevoerd
in die singel. Het was enkel aan de zijkanten.
Ik heb van de gemeentewerken begrepen dat er nog vijf à zes takken
weggezaagd moeten worden. Ik kom nog even terug op uw punt:
de zijwegen van de Postweg hadden geen graskeien.
Die hebben we er daarna pas neergelegd. Aan deze weg liggen er wel al graskeien
en die herleggen we van de ene kant naar de andere kant.
Dat is het verschil. -Meneer Zegel.
Dank u wel, voorzitter. Het is al iets duidelijker,
maar nog niet helemaal. Er is nog wat onduidelijkheid over wie
de initiatiefnemer is van deze ingrijpende werkzaamheden
op deze korte termijn. Ik begrijp dat het een samenspel is
tussen gemeente en PWN die op korte termijn aan de slag willen.
Kan de portefeuillehouder daar nog iets meer duidelijkheid over geven?
Ik begrijp dat de Mienterglop niet als hoofdomrijroute
gebruikt zal worden voor de werkzaamheden aan de Bootlaan,
maar dat het college wel bang is voor verkeer over die route
en daarom de bermen van die weg wil versterken.
Maar we zouden die sluiproutes ook niet toe kunnen staan,
en dus ontmoedigen of zelfs verbieden om die route te gebruiken.
Hoe kijkt het college daarnaar? -Wethouder.
We kunnen het sluipverkeer niet helemaal tegenhouden, de heer Zegel.
Daar wonen mensen en om de hoek is er een recreatieve bungalow.
Om terug te komen op het snoeiwerk, de PWN heeft gezegd:
als we het nu niet doen, dan gebeurt het de eerste vijf jaar niet.
Dit heeft dan ook gevolgen voor de Bootlaan,
want ik heb begrepen dat er een hoofdleiding
door de Mienterglop loopt richting de Bootlaan.
Als we die ook vervangen, kunnen we daarop aansluiten
want die gaat ook naar de Cocksdorp. Het is dus wenselijk
om eerst die hoofdlijn te vernieuwen, zodat we in de herfstvakantie
daarop kunnen verder gaan. Maar de Mienterglop staat op de nominatie

niet als route voor het verkeer naar de Koog.
Dat zijn andere wegen. -Meneer Schuiringa.
Dank u, voorzitter. In een maand tijd
hebben we al twee aangelegenheden met snoeien.
Eerst moet de heer Kuiper bij de rechtbank zijn zaakjes regelen
en nu moet mevrouw Weijers een voorlopige voorziening aanvragen.
Is dit niet vragen naar een juridisering van allerlei problemen
die makkelijk opgelost kunnen worden met snelle communicatie? Dank u.
Kunt u daarop antwoorden? -De rechtszaak van meneer Kuiper
heeft volgens mij niet te maken met de Mienterglop,
maar omdat er bomen op een privéterrein werden gesnoeid.
Hier gaat het over een gemeenteweg, waar we
de kanten snoeien als deel van het onderhoud
en niet met een vergunning. -Vervolgvraag, meneer Schuiringa.
Meneer Hooijschuur, het zijn gesprekken over gemeentewerken
die worden doorgezet totdat de rechter ingrijpt.
Dat vind ik niet prettig. Dank u. -Dat was geen vraag. Meneer Polderman.
Dank u, voorzitter. Ik heb begrepen dat de snoeiwerken
ongeveer 1m75 in de singel waren. De overhangende takken
waren vrij kort. We hebben dit gesprek al vaker gehad.
De heer Schuiringa zei het ook al: er wordt vaker met de burger gepraat
over zaken die te laat worden aangehaald. Voor de coalitie
staat communicatie met de burger hoog in het vaandel.
Dit gaat voor de zoveelste keer mis. Ik wil graag van het college horen
hoe we dit kunnen verbeteren? Had dit gekund voor we begonnen
met de Bootlaan? -Op uw eerste vraag kan ik u antwoorden
dat we de communicatie gaan verbeteren. De heer Kieft
heeft de communicatie in zijn portefeuille genomen
omwille van de participatiewet. Er wordt druk aan gewerkt
om dit te beter op te pakken, ook vanuit de gemeentewerken.
De snoeiwerken later doen? Je zit altijd met de seizoenen.
Nu zijn er de vogels en in de zomer zijn er de vakantiegangers
die daar fietsen. En in oktober wordt er gestart
met de Bootlaan, dus tegen dan moet dit klaar zijn
want anders loop je de kans dat we niet klaar zijn
met de waterleiding in de Mienterglop. Daarom werden die takken nu weggehaald
langs de Mienterglop. -Een vervolgvraag.
Dank u, voorzitter. Ik wil graag aan het college meegeven
dat als u van de burger verwacht dat dit een bepaalde tijd moet gebeuren,
u daar zelf ook aan moet voldoen. Anders wordt herhaald
en blijven we tot in de eeuwigheid hiermee bezig.
Ik ga nog even mijn lijstje af, maar ik heb het idee
dat de agendapunten door elkaar lopen. Ik wil u vragen om de vragen te beperken
tot hetgeen is ingebracht door de inspreker. Meneer Rutten.
Dank u, voorzitter. We hadden schriftelijke vragen gesteld
en die heeft het college al beantwoord. Complimenten voor de snelheid.
We snappen dat van de waterleiding en dat het lastig is
om dit af te stemmen met de planning van PWN.
Maar u wist dat u aan de gang ging met de Bootlaan
en dat die graskeien aan de Mienterglop erin moeten.
Waarom konden die snoeiwerkzaamheden niet in februari gebeuren,
zodat dit voor het broedseizoen klaar was en er ruimte was
om de Mienterglop aan te pakken? Kunt u dat toelichten?
Meneer Hooijschuur. -U stelt een lastige vraag,
want ik ga niet over de planning van het onderhoud
en het snoeien van de bomen in Texel. Ik heb wel begrepen
dat we op de nominatie stonden
om dit uit te voeren. Op een gegeven zei PWN:

"We doen het toch dit voorjaar. Nu komt het ons uit,
en anders zal u vijf jaar moeten wachten." Dat is de reden
waarom we kortstondig die snoeiwerken hebben ingezet.
Het ging hierbij alleen om de overhangende takken.
Meneer Hoogerheide.
Dank u wel, voorzitter. Gehoord hebbende mevrouw Weijers
en de wethouder, denken wij: waar gaat het nu verkeerd?
Ik wil denken in oplossingen, zoals een goed
computersysteem voor planningen, met daarin de
bijbehorende prioriteiten en het overleg met de burger.
We hebben onze mond vol over participatie en inwonersberaad,
maar zullen dit zelf in praktijk moeten brengen.
Het verzoek aan het college - of diegene die hiermee te maken heeft -
is om te zorgen voor een adequate planning met een goed overleg.
Met een vraagteken aan het einde. De heer Soyer, dan de heer Zegel
en dan mevrouw Van de Wetering. -Dank u wel, voorzitter.
Ik wilde even richting meneer Polderman zeggen dat zijn vraag exact de inhoud is
van het 'schot voor de boeg' wat we op de kaart gezet hebben.
Terechte opmerking. Daarom gaf ik daarnet al aan
dat de onderwerpen door elkaar gaan. Met zo'n actueel onderwerp
is dat niet helemaal te voorkomen. Meneer Zegel.
Voorzitter, ik til mijn vraag naar het volgende onderwerp.
Dank u wel. Mevrouw Van de Wetering. -Ik wil voor mezelf
even iets helder hebben. Ik merkte namelijk onrust op de tribune
als er gesproken wordt over 'een paar overhangende takken'.
Weet de wethouder precies wat er gesnoeid werd?
Eén meter 75 is ongeveer de boomsingel die naast het Skillepaadje staat
en dan is het niet even snoeien. De tweede vraag:
werd er door de PWN echt vijf jaar gezegd?
Dat is chantage, wethouder. Bent u dat met mij eens?
Twee vragen. -Ik ben er drie keer langs gefietst
toen de ophef errond begon. Ik stel voor dat we samen eens daar gaan fietsen
zodat u zelf kan zien wat er is weggezaagd.
Ik heb niet gezegd dat het vijf jaar duurt,
maar zij hebben gezegd: "Als het nu niet gebeurt,
kan het zijn dat het vijf jaar duurt voordat we het weer doen."
Het kan zijn dat ze binnen twee jaar langskomen,
maar wij willen graag dat de Bootlaan klaar is.
Daarom hebben we dat nu gedaan. -Enige nuance in wat er eerder gezegd is.
Kan ik daarmee de publieksvraag beëindigen?
Meneer Huisman. -De inwoners van die bewuste straat
krijgen op 30 april een brief en op één mei wordt het al uitgevoerd.
Heeft PWN op 29 april contact opgenomen met de
gemeente? -Het zal niet op de dag geweest zijn
dat u zegt, maar ik geeft toe dat de communicatie beter had gekund.
Daar bied ik mijn excuses voor aan. We hadden dit eerder kunnen communiceren
met de bewoners. -Ik zie geen handen meer.
Dat betekent dat we dit agendapunt afsluiten.
We komen bij agendapunt vier: op verzoek van GroenLinks
het schot voor de boeg over het onderwerp wat zojuist al besproken is.
Wie kan ik hierover het woord geven van de fractie van GroenLinks?
De heer Soyer. -Dank u wel, voorzitter.
Ik ben uiteraard heel blij met de inbreng van mevrouw Weijers,
vooral met de ecologische kant van haar verhaal.
Ons 'schot voor de boeg' gaat niet in op haar verzoek
om de resterende werkzaamheden stop te zetten.
In de raadsvergadering kan dat altijd wel gebeuren,
maar het gaat er mij vooral om, om na te gaan

hoe we dit gedoe nu eindelijk een keer kunnen voorkomen.
De raads- en commissieleden hebben kunnen lezen
waarom wij dit schot voor de boeg willen geven.
Maar voor de anderen wil ik het graag toelichten.
Dit jaar is er regelmatig onrust over werkzaamheden
in het groen of die verstoring in de natuur geven.
Een kleine greep: de bomen van de Rozendijk
het verwijderen van de bosschage hoe Bernardlaan-Sluyscoog,
het in de broedtijd inpakken van de kerktoren in de Waal,
en dan nu het Mienterglop. De kernvraag die
de bewoners steeds stellen is: waarom? Waarom nu?
Waarom zo? En dan vaak aansluitend: wij willen meedenken.
Wij willen de brief over Mienterglop agenderen om te bespreken
hoe we de steeds ontstane onrust kunnen voorkomen.
De brief gaat vooral over procedurele en verkeerskundige aspecten,
maar in de publiciteit en de ontvangen mails
wordt het ecologische aspect veel meer benadrukt.
Wij willen graag beide aspecten meenemen. Wat eveneens speelt, is het wantrouwen
dat steeds meer inwoners richting de overheden en de politiek hebben.
Wat kan de gemeente Texel doen om hier tegenwicht aan te bieden?
Daar willen we graag onze mening over geven,
maar vooral die van de andere fracties en het college horen. Dank u wel.
Iemand die wil reageren op het schot voor de boeg?
Mevrouw Van de Wetering, mevrouw Koot, meneer Zegel en meneer Huisman.
Dank u wel, voorzitter. Richting GroenLinks,
ik ben heel blij met dit schot voor de boeg.
Misschien is het jullie al opgevallen, maar ik maak me al jaren druk
om de bomen op Texel. Heel lang heb ik het gevoel gehad
dat ik een soort roepende in de woestijn was.
Het valt mij op dat er op dit moment steeds meer besef komt -
binnen het college en de avonden - dat de boom
centraal gaat worden, omdat we door de opwarming
van de planeet, schaduwwerking enzovoort, deze ecologische
waarde nodig hebben. Ik denk dat jullie wel weten
hoe ik over dit onderwerp denk. Ik ben eerder benieuwd naar de anderen.
Ik heb altijd gezegd: zorg dat (vooral grote) bomen
beschermd worden in bouwprojecten. Dat kan op het vaste land,
dus waar om niet hier? Hier is de zaag de eerste oplossing,
en ik wil daar heel graag verandering in zien.
Mevrouw Koot. -Dank u, voorzitter.
Voorzitter, het schot voor de boeg van GroenLinks
is helemaal overbodig. Wat er moet gebeuren, is dat de gemeente
zich aan zijn eigen richtlijnen gaat houden.
De richtlijnen zijn heel duidelijk. We hebben het er hier jaar in jaar uit
over wat we op papier hebben staan hoe mensen met natuur om moeten gaan
en hoe we om willen gaan met informatie naar de inwoners
over wat er gaat gebeuren. Dit schot voor de boeg
kan ik heel makkelijk beantwoorden: als de gemeente doet
wat ze voor zichzelf opgesteld hebben, is er helemaal niks meer aan de hand.
Maar dat doen ze niet. Zo simpel is het. -Dank, mevrouw Koot.
Meneer ZEgel. -Voorzitter, dank u wel.
Ik ben blij met het antwoord van mevrouw Koot.
Ik ben ook benieuwd naar de antwoorden van het college zo meteen.
Ik denk dat we volledig op één lijn zitten met D66, zie ook de motie Boom voor Boom
die we vorig jaar samen hebben ingediend. Dat gezegd hebbende,
is het de laatste tijd vaak onrustig, zoals mijn collega Soyer al aangaf.
Veel ophef in de samenleving en de raadzaal.
Ik ben benieuwd wat de portefeuillehouder -

die sinds kort communicatie en participatie
in zijn portefeuille heeft - vindt van dit traject
en vergelijkbare situaties. En hoe hij dit in het vervolg gaat aanpakken.
Dank.Meneer Huisman. -Dank u, voorzitter.
GroenLinks, goed dat jullie dat onderwerp op de agenda gezet hebben.
Ik heb wel een andere insteek, want voor mij valt alles samen
met de communicatie en daarin -
gezien de inspraak van mevrouw Weijers - faalde men weer
in. De inleiding bij de vragen van het CDA had één op één
van mij kunnen zijn. Complimenten daarvoor.
Het CDA constateert dat kappen en snoeien normale onderhoudswerken zijn
die van tijd tot tijd nodig zijn, maar zoals gezegd:
we hebben strenge regels voor onze inwoners,
houden rekening met het broedseizoen en bij bouwactiviteiten
zijn er hele dure ecologische QuickScans vereist. Het zou heel raar zijn
als deze gemeente die regels aan zijn laars
lapt. Zoals ik al zei,
blijft het grote struikelblok de communicatie.
Eén dag vooraf melden wat er gaat gebeuren,
is niet meer van deze tijd. Ik zou heel graag in de communicatie
het volgende willen zien: we weten wat er moet gebeuren,
ongeveer wanneer en welke richting het uitgaat.
Pak het op en ga met die mensen in gesprek.
Dit een makkelijk participatietraject dat je kan volgen.
Ik maak het rondje af voordat ik het college
de gelegenheid geef om te reageren. De heer Polderman.
Dank u, voorzitter. Meneer Huisman heeft alles gezegd
wat ik had willen zeggen. Ik wil er nog wel iets aan toevoegen:
we begrijpen heel goed dat als er wat gedaan moet worden
en de planning niet goed gaat, er dan naar een oplossing moet worden
gezocht. Maar laten we deze oplossing met z'n allen zoeken
en niet vanuit één kant. Ik denk dat het allerbelangrijkste is
in dit verhaal. -Voordat we teruggaan naar meneer Soyer,
mevrouw Visser nog. -Dank u wel.
Ik ben ook blij dat er over gesproken wordt vanavond,
juist vanwege wat GroenLinks onrust en gedoe noemt.
Daarbij wil ik wel inbrengen dat burgers ontzettend blij zijn
met de hoek Bernardlaan-Sluyscoog, omdat er nu eindelijk
een verkeersveilige situatie is ontstaan. Er zijn burgers die op dit moment
verzoeken indienen bij de gemeente voor laaghangende takken,
omdat er niet genoeg gesnoeid is. Er wordt altijd
één kant gehoord,
terwijl er de 'zwijgende' groep best tevreden is.
Op het moment dat burgers niet vragen
om laaghangende takken te snoeien op het moment
dat er een familie in het broedseizoen zit,
blijkt de hele gemeenschap daar rekening mee te willen houden.
Ik heb nog wel een vraag aan het college. Mevrouw Weijers gaf
dat er met de quickscan alleen gekeken is naar nesten met eieren
en niet andere ecologische effecten. Dat klonk mij logisch in de oren,
omdat je die werkzaamheden niet in het broedseizoen wil.
Het enige wat dan van belang is, zijn die nesten met eieren.
Alle andere ecologische verstoringen zijn er ook
als je het snoeien drie maanden uitstelt. Ik wil nog
meegeven dat het grootste probleem de communicatie
en participatie is. Ik ben blij dat we het daarover hebben.
Ik wil er ook nog op wijzen dat er door het ministerie van L&V
er een gedragscode is opgesteld voor het snoeien in het broedseizoen.

Ik neem aan dat als we die gedragscode implementeren in de werkzaamheden
van gemeentewerken, we al een heel eind kunnen komen.
Tot zover. -Dank, mevrouw Visser. Meneer Soyer.
Dank u wel, voorzitter. Ik heb geluisterd en wil graag onze of mijn mening geven.
Ik ga uit van vertrouwen. Vertrouwen dat de medewerkers
van de gemeente Texel het beste doel voor ogen hebben.
Maar er zijn verschillende en soms strijdige belangen.
Snel versus zorgvuldig, goedkoop versus kwalitatief, direct aanwonenden
versus Texelaars, Texelaars versus toeristen.
Het is aan de politiek om afwegingen te maken,
maar die zijn vaak hoogover en meestal in een algemene kaders.
Dan is het aan de uitvoering en de uitvoerders
om het wat, waarom en het hoe te communiceren,
en daar zijn wel kaders voor te geven. Ik wil er graag vier noemen.
Tijdig, dus niet een paar dagen voor aanvang van het werk.
Bij planbare beweegzaamheden is een vooraankondiging met het wat,
waarom en het hoe uiterst zinvol. Dat nodigt uit tot meedenken
en verbeteren. Leg uit. Texelaars zijn mondig
en vaak ook deskundig. Op bijna alle gebieden
zijn er experts onder de Texelse inwoners. Wees hierop voorbereid in de uitleg.
Maak ook duidelijk welke eventueel externe expertise
er is gebruikt. Dus wanneer er bijvoorbeeld
ecologisch advies gegeven is, meldt dan de bevindingen.
Bij lastige keuzes, meldt dan welke afweging is gemaakt.
Wees proactief in de communicatie. Wanneer de gemeente
in de Texelse krant moet reageren, dan ben je echt te laat.
Politieke gevoeligheid of ondersteuning hierbij om in te schatten
of iets gevoelig is, ligt hier aan de basis.
Eén tip: bomen, dieren en fietsers zijn dit altijd.
Beperk communicatie niet tot de direct aanwonenden
het eiland is van alle Texelaars. Reacties op de bomen aan de Rozendijk
laten dit duidelijk zien. Vaak is die mening niet gebaseerd
op veel feiten en informatie, maar die informatie
kan de gemeente dus verstrekken. Wat we moeten doen
met de oordelen van overkanters, laat ik maar even buiten beschouwing.
Ik ben benieuwd of de raad en het college zich kunnen vinden
in deze niet uitputtende kaders. Dank. -Dank, meneer Soyer.
Even richting alle commissieleden de oproep om zich te richten
tot het college en niet tot de organisatie en de medewerkers.
Het college zit hier aan tafel en die kunnen vragen
beantwoorden en reageren. Wethouder Kieft wil ik graag het woord geven
over de communicatie. Daarna meneer Hooijschuur
voor de vraag van mevrouw Visser over de quickscan. Meneer Kieft.
Voorzitter, dank u wel. Ik kan u vertellen dat wij vanmorgen
in het college ook over deze casus gesproken hebben,
dat wij - met u - niet blij zijn met hoe het gaat
en vinden dat dit niet nog een keer moet gebeuren.
Wij spreken daarom ook over hoe we dat kunnen bereiken
en zodra wij dat hebben uitgewerkt, zullen wij u daarover informeren.
Ik wil u ervan overtuigen dat echt menens is in het college.
Elke keer dit gebeurt, staan we met 10-0 achter
en moeten we weer uitleggen hoe het echt was bedoeld.
Daar willen we vanaf. -Meneer Zegel had nog een vraag gesteld.
Voorzitter, ik had de vraag nog iets breder gesteld,
maar ik word ook wel getriggerd door het antwoord
van de portefeuillehouder. 'Zodra we hebben uitgewerkt
hoe we het straks gaan doen', klinkt nogal vrijblijvend.
Het is niet meetbaar. Er is geen tijdspad.

Ik ben erg benieuwd hoe het college daarnaar kijkt.
Meneer Kieft. -Voorzitter, u begrijpt dat wij het
over delen van de organisatie hebben. Dat vraagt zorgvuldigheid.
We moeten kijken naar wat er kan, en in welke volgorde
wij dingen moeten afspreken en beklinken. Ik durf geen termijn te noemen,
maar ik geef wel aan dat we voor de zomer met een mededeling daarover zullen komen.
Meneer Zegel. -Voorzitter, dan blijft dat andere deel
van mijn eerdere vraag nog staan: wat vindt de portefeuillehouder
van dit traject en van alle andere voorbeelden
van de afgelopen maanden?
Ik snap dat het beter moet en komt. Kunt u een kleine terugblik
daarop geven. -Meneer Kieft.
Dat moet ik voor de vuist weg doen. Er zijn een aantal elementen
door de heer Soyer: proactief, tijdig communiceren,
ruim van tevoren - en daarbij denk je inderdaad
aan een termijn van drie, vier weken zodat de burgers de tijd hebben
om zich voor te bereiden - een goede afstemming
het jaar rond in de planning, goede analyse
waar de aandachtpunten in de communicatie, waar zitten de stakeholders
en belanghebbenden? Dat moet vooraf heel goed afgewogen worden
zodat je daar een plan op kan maken en ervoor zorgt
dat we niet meer in dit soort situaties terechtkomen.
Meneer Hooijschuur, wilt u de vraag van mevrouw Visser
over de quickscan beantwoorden? -Ik heb het ecologisch rapport
zelf niet gezien, maar wel dat die op tafel lag.
Ik moet even navragen hoe dat precies gegaan is.
Ik heb het antwoord niet zo voor de hand. -Kunt u uw
vraag even heel concreet stellen? Wat wilt u precies weten van het college?
Als ik het antwoord van meneer Hooijschuur hoor,
denk ik niet dat hij door heeft wat ik bedoel.
Als je een quickscan doet omdat je iets gaat doen
in het broedseizoen, lijkt het mij logisch dat je dan uitsluitend
naar de nesten met eieren kijkt en niet naar de mierenhopen
of andere ecologische zaken. Ik begreep van
mevrouw Weijers dat zij teleurgesteld is dat erin die quickscan
alleen maar wordt gekeken naar de nesten met eieren,
terwijl de ecologie zoveel groter is. Ik vroeg me af of het college
daar ook zo instaat? De werkzaamheden vinden plaats
in het broedseizoen, en dan is de schade aan de rest
van het ecologische systeem minder belangrijk.
Wat was het kader van de quickscan? Meneer Hooijschuur.
Ik denk dat we alleen hebben gekeken naar de eieren en de vogeltjes,
en niet naar de muggen en vliegjes die op de grond zitten.
Dat is de opdracht die we gegeven hebben. Daar heeft u een punt.
Meneer Schuiringa en dan meneer Soyer. -Dank u, voorzitter.
Wij zijn redelijk bekend met ecologisch onderzoek.
Als je een bureau daarvoor inhuurt, wordt alles meegenomen.
Het is al eerder aangegeven: dit soort werkzaamheden
kan je het hele jaar door verschuiven. Een ecologisch onderzoek
moet daar een antwoord op geven: in januari dit,
in februari dat, enzovoort. -En anders moet je hen ontslaan.
Daar hoor ik geen vraag. Naar de afronding van dit agendapunt,
meneer Soyer. -Voordat ik naar de afronding ga,
nog een opmerking richting mevrouw Visser. De werkzaamheden die daar plaatsvinden,
hebben niet alleen effect op de nesten met eieren,
maar ook op de territoria en de voedselvoorziening van de vogels
die er daarna uitkomen. De werkzaamheden
verder dan 1m75 van de wegrand veroorzaken ook onrust.

Dat wilde ik nog even kwijt. Ik vind het heel prettig
dat hier door iedereen ongelooflijk serieus is nagedacht
over hoe we hiermee verder kunnen gaan. Ik ben heel blij
met de toezegging van het college. -Nog twee vingers op het laatste moment.
Eerst mevrouw Van de Wetering en dan meneer Polderman.
Dank u wel, voorzitter. Ik ben een beetje geschokt
dat de wethouder zegt dat er enkel maar vogeltjes werden geteld.
Ik hoop dat de wethouder nu beseft dat we als raad
misschien een iets breder kader zouden wensen.
Misschien is het goed om morgen even terug te kijken,
want dat heb ik de wethouder niet horen zeggen.
Meneer Polderman. -Dank u, voorzitter.
Ik wil toch ook een kleine lans breken voor het college,
want ik wel blij met alle werkzaamheden die gedaan worden
en dat we proberen om door te blijven gaan,
te innoveren en vooruit te gaan. Ik denk dat het allerbelangrijkste is
om van tevoren goed te communiceren en daarmee verder te gaan. Dank u wel.
De allerlaatste, meneer Huisman. -We hebben het hierover
ecologische rapporten. Wethouder, kunt u deze beschikbaar stellen
aan de commissie- en raadsleden zodat we kunnen zien
wat er wel en niet in zo'n rapport staat. Dan heb je er een veel breder beeld bij.
Ik zal hem opvragen, heer Huisman, en stuur het door.
Dan eindigen we dit agendapunt met een toezegging
van de portefeuillehouder en gaan we naar het volgende punt:
de rondvraag voor de commissieleden. Daarover is in het afgelopen
afstemmingsoverleg afgesproken dat rondvragen voor deze vergadering
kort, bondig maar vooral actueel moeten zijn.
Wie durft? Mevrouw Dros. -Voorzitter, dank.
Ik durf omdat ik op 28 april een paar vragen heb gesteld
over de blauwtongvaccinaties en die zijn nog niet beantwoord.
Eén van die vragen zou ik in de rondvraag willen stellen.
Die vragen zijn al schriftelijk gesteld? -Die zijn al schriftelijk gesteld,
heb ik geen antwoord op gekregen, terwijl dat wel een hele urgente vraag is,
namelijk: of het college mogelijkheden ziet
om de Texelse schapenboeren - die hier behoefte aan hebben -
te ondersteunen in de kosten van de vaccinatie?
En: op welke manier dat zou kunnen? -Wiens portefeuille is dit?
Meneer Hooijschuur. -Ik zal hem beantwoorden.
Wij hebben inderdaad met LTO gesproken en wij stellen
als gemeente geld
beschikbaar voor die boeren.
De heer De Lugt
is de trekker hiervan. -Dank voor het antwoord. Dat klinkt goed.
Goed nieuws. Meneer Schuiringa. -Dank u, voorzitter.
In Amsterdam is het Recyclebedrijf
vorige week failliet gegaan. Welke gevolgen heeft dit voor HVC?
De hoofdreden was de lage prijs voor gevonden plastic.
Vraag twee: hoe staat het met de planning van maatregelen
zodat erop één januari 2027 alleen nog maar schoon water
in de gemeente Texel komt? Vraag drie: in verband
met het landelijke vaccinatieprogramma van het Rijk
is er een foutje opgetreden. Dat foutje behelst zoveel
dat het is omgezet naar het regionale gebeuren.
Dat betekent dat de wethouders verantwoordelijk zijn
voor het uitvoeren van de vaccinaties volgens de wet
Persoonlijke Gezondheidszorg. Welke wethouder
is daarvoor verantwoordelijk gesteld? Dank u.
Kunt verduidelijken welke vaccinatie u bedoelt, meneer Schuiringa?

Algemene vaccinaties tegen besmettelijke ziektes.
De gemeente is tegenwoordig verantwoordelijk.
Vroeger was dat het Rijk. Dankzij de overheveling in 2015
is dat nu sinds een maand bekend geraakt dat de wethouder
daar verantwoordelijk voor is. Dank u. -Vaccinaties bij personen in dit geval.
Dank. Drie vragen. Wie kan er een vraag beantwoorden?
Meneer Van de Belt. -Dank u wel, voorzitter.
Op de laatste vraag over vaccinatie, mocht er een wethouder
verantwoordelijk voor zijn - ik denk dat we een collegiaal bestuur zijn
en het college verantwoordelijk is - maar dan ben ik dat.
Dat is een kort en bondig antwoord. Meneer Kieft.
Voorzitter, de heer Schuiringa vraagt naar de gevolgen
van het faillissement van het Recyclebedrijf
in Amsterdam voor de HVC. Dat weet ik niet uit mijn hoofd
en ga ik voor u navragen. Hij vraagt ook naar de stand van zaken
Kaderrichtlijn Water per 1/1/'27. We weten allemaal dat de wateren
in Nederland - in heel Nederland, overigens - vrijwel niet op orde zijn.
Ook op Texel zijn er een paar hotspots te vinden.
Ik zal de stand van zaken even voor u navragen
bij het Hoogheemraadschap in dit geval. -Heeft u nog een vraag?
Even naar aanleiding van het antwoord van de wethouder, voorzitter.
Het is niet de bedoeling om in discussie te gaan met de wethouder.
De eerste rechtszaken worden al voorbereid in het kader van 1 januari 2027.
Dat is de reden van mijn vraag. Dank u. -Dank, meneer Schuiringa.
Iemand anders nog voor de rondvraag? Nee, dan gaan we
naar het volgende agendapunt: het voorstel voor het schapenboetenbeleid.
Daar heeft zich een inspreker voor gemeld, meneer Boon
namens de Stichting Kernwaarden Texel. Ga uw gang.
Goedenavond. Ik sta hier gemeld als Stichting Kernwaarden Texel,
maar dat is maar één verantwoordelijkheid. Ik sta hier - net als op vier september
vorig jaar - als spreekbuis namens een aantal organisaties
die begaan zijn met, kort samengevat, de schapenboeten.
Het verschil met de vorige keer is dat ons betoog van 1 mei -
dat u heeft gehad - en hetgeen ik nu ga zeggen,
ook wordt ondersteund en onderschreven door de VVV
vanuit een toeristisch belang. Meer dan vier miljoen overnachtingen
en plus 45.000 slaapplaatsen. Bovendien ondersteunt
ook Top Texel ons pleidooi, meer dan 900 Texelse ondernemers.
Dat benadrukt nog maar eens hoe belangrijk dit erfgoed wordt gevonden,
niet alleen vanwege de cultuurhistorische waarde,
maar zeker ook vanwege het imago van Texel dat ermee verbonden is.
Schapenboeten en schapen verkeren allebei in de gevarenzone
en samen zijn ze beeldbepalend voor het eiland.
Dat vraagt om een actief beleid. De erfgoednota van alweer
2017 is wat mij betreft nog steeds actueel.
Die stelde niet voor niks dat bepaalde gebouwtypen
zo karakteristiek zijn voor Texel, dat ze indien mogelijk
allemaal beschermd moeten worden op hoofdvorm, kleur en materiaalgebruik.
Schapenboeten en stolpen. Er is de gemeente dus veel aangelegen
om die schapenboeten goed te onderhouden en voor het nageslacht te bewaren.
In alle eerlijkheid vragen we ons toch wel een beetje af
of de gemeente er veel aan gelegen is. Tuurlijk zijn we hartstikke blij
met de nieuwe regeling en de belangstelling
van de boeteigenaren daarvoor. Dat biedt hoop.
Maar vervolgens hebben we wel moeten constateren
dat er een motie van de raad nodig is geweest
om ook aandacht te krijgen voor zestien potentieel
monumentale boeten. En nu die aandacht is gegeven,

blijkt dat het college ervoor kiest om pas op de plaats te maken
in plaats van proactief en met enthousiasme
volle kracht vooruit te gaan. Het argument
lijkt beschikbaar budget. Instandhouding van die boeten kost geld.
De meeste particuliere bezitters - of ze nu boer zijn of niet -
kunnen - of willen - zich niet veroorloven om die instandhouding
voor het algemeen nut uit eigen zak te bekostigen.
Dat feit valt niet weg te poetsen. Zonder actie van de gemeente
dreigen meer boeten in verval te raken of te verdwijnen.
Zie het voorbeeld. Dat is niet wat het resultaat moet zijn
als de gemeente er echt veel aan gelegen is
om de boeten voor het nageslacht te bewaren.
Niet afwachten, maar doorpakken. In dat verband
willen we nog de aandacht vestigen op het voornemen van het college
om werk te maken van het trots op de boet-gevoel.
Dat kan bij eigenaren het gevoel versterken
blij te zijn met zo'n echt Texels bouwwerk,
maar ook voor toeristen is dit van belang. Monumenten zijn belangrijke
toeristische trekkers, zeker als het verhaal
bij een gebouw bekend is. Het is een heel goed voornemen
van het college en dat vraagt om uitvoering.
Wij - en dat is dus inclusief de VVV en Top -
pleiten daarom voor een hernieuwde inzet van de raad,
die erop neerkomt dat het college wordt opgeroepen
om snel vast te stellen of de elf boeten monumentwaardig zijn.
Dat wil zeggen dat er een advies komt van de commissie Omgevingskwaliteit
en ze vervolgens in de regeling op te nemen,
nadat achterstallig onderhoud is weggewerkt.
Dank voor uw aandacht. -Keurig binnen de tijd.
Dank u wel, meneer Boon. Blijf even staan, want er zijn nog een aantal vragen.
Ik zie eerst meneer Polderman en dan meneer Hoogerheide.
Dank u, voorzitter. Meneer Boon, als u de bestemming zou kunnen wijzigen
van een schapenboet, dus de buitenkant blijft hetzelfde
maar je mag er meerdere dingen in doen, denkt u dat dan ten goede zou komen
van de schapenboet zodat deze makkelijker
in ere kan worden hersteld? -Dat is een hypothetische vraag
en kan ik moeilijk op antwoorden. Dat is verder niet bekeken of onderzocht.
Feit is dat er nogal wat boeten zijn die een ander
gebruik kennen dan volgens de bestemming is toegestaan.
Meneer Polderman. -Als ik het goed heb begrepen,
zijn dit wel de boeten die er het mooist uitzien.
Ik weet niet of u daarvan op de hoogte bent, maar
als ik mijn onderzoek goed heb gedaan, zie ik dat deze boeten
er allemaal heel strak en netjes uitzien. Ik stel deze vraag
omdat dit wellicht een makkelijkere manier zou kunnen
om niet zozeer het geld bij het college vandaan te halen,
maar - en ik wil niet zeggen een verdienmodel er aan te hangen -
om ervoor te zorgen dat mensen op een makkelijkere manier
hun boeten kunnen onderhouden. -Volgens mij hebben we dat aspect al
eerder behandeld, maar ik kan daar verder weinig over zeggen,
want ik ken uw inventarisatie niet om daar zinvol op in te gaan.
Dat lijkt me iets wat het college kan meenemen.
Meneer Hoogerheide. -Dank u wel, voorzitter.
Meneer Boon, ik ben fan van de schapenboeten
want ze passen en horen in het landschap. Ik heb altijd gesteld en stel het nu weer:
wie zijn verleden niet kent, verdwaalt in zijn eigen toekomst.
We moeten dus waken over onze schapenboeten.
Mijn concrete vraag aan u is: u en al die andere organisaties

hebben een brief geschreven aan het college.
In hoeverre is die brief voldoende beantwoord?
Heeft die brief een richting gegeven? -De
richting die wij hebben gegeven, sluit volledig aan op de motie
die deze raad eerder heeft aangenomen, namelijk: neem
die zestien boeten voortvarend mee. Dat heeft het college
uiteindelijk gedaan.
Meer kan ik er niet over zeggen.
Dank. Dan constateer ik dat er geen vragen meer zijn.
Bedankt voor uw inspraak, meneer Boon. Dan gaan we naar de behandeling
van het punt en wil ik voorstellen om de ingediende motie
en het stuk in één keer te behandelen. Wie van de indieners
wil de motie toelichten? Mevrouw Van de Wetering.
Dank u wel, voorzitter. De heer Boon stond hier
als inspreker namens Stichting Dorpsherstel,
de Historische Vereniging Texel, Agrarische Natuur-
en Landschapsvereniging De Lieuw Texel, Boerderijstichting
Noord-Holland, Stichting Kernwaarden Texel, VVV, LTO
en Top. Dat zijn nogal wat organisaties en geeft
aan dat de schapenboet breed gedragen wordt
door Texel. Het voorstel van het college
is om de elf boeten -
die mee doen als momentale panden - niet te willen meenemen
in deze herstelronde voor het behoud van ons erfgoed op de langere termijn.
Initieel waren het zestien monumentale boeten, maar elf eigenaren
hebben aangegeven om daadwerkelijk die stap te willen zetten.
Dat is in het verleden een aantal keer het punt geweest.
We hebben mooie panden op Texel gehad, maar waarvan de eigenaar
de monumentale status weigerde. Met als gevolg dat dergelijke panden
dreigden te verdwijnen. In sommige gevallen
hebben we door veel communicatie daar toch nog
een stokje voor kunnen steken. Die monumentale status
op die schapenboeten is ook voor ons van belang,
want dat geeft langs beide kanten een verplichting
maar ook een behoud voor de toekomst. Als we
nog langer wachten,
zal het onderhoud alleen maar meer kosten. We moeten
deze potentiële monumentale schapenboeten daadwerkelijk die monumentale status geven
en opnemen in ons programma voor behoud van deze boete.
Ik pleit samen met GroenZwart - die mede-indiener is van deze motie -
in deze raad om dit erfgoed te willen bewaren.
Nog even richting Hart Voor Texel over de andere doeleinden:
ik zie dan een vakantiehuisje waar fietsen, auto's en paarden
door het landschap dwars naartoe moeten. Dat is niet hoe ik
een schapenboet in ons landschap zie staan.
Dat lokt een reactie uit bij meneer Polderman.
Dat is logisch. Dit is de makkelijke weg voor mevrouw Van de Wetering.
Dat is zeker niet wat we moeten willen. Ik wil alleen maar zeggen
dat je op dit moment niets met een schapenboet mag doen.
Je kan het als opstal gebruiken voor je dieren
en wat hooi ingooien, maar daar blijft het bij.
Willen we het rendabel maken en niet altijd maar
op het college hoeven hangen - wat we heel vaak doen -
wil ik voorstellen om eens na te denken over of we
er toch niet iets meer mee zouden kunnen. En dan niet per se voor toeristen
of iets dergelijks. -Mevrouw Van de Wetering.
Ik wil daar nog even op reageren. Het geld wat het college heeft,
is gezamenlijk, maatschappelijk geld. Ons erfgoed is ook iets

gezamenlijks. Ik denk dat dit een hele goede besteding
van het geld zou zijn. -Meneer Polderman.
Ik ben het helemaal met u eens dat het voor het grote belang is.
Maar het is wel van iemand en diegene moet er zorg voor dragen.
De mede-indiener, mevrouw Koot. -Dank u, voorzitter.
Voorzitter, wat GroenZwart betreft, is dit het moment.
We zouden het echt schandalig vinden als de gemeenteraad
niet volop inzet op het behoud van de schapenboeten op Texel.
Al jarenlang zien we de teruggang
van de schapenboeten en is de politiek bezig
om dit cultureel erfgoed te bewaren. We hebben er speciale ambtenaren
voor aangesteld. We hebben ik weet niet wat allemaal gedaan.
Nu is er de mogelijkheid om dit vast te leggen
en dit cultureel erfgoed te bewaren. Niet over een paar jaar
en afwachten hoe het hiermee gaat. Want zoals mijn collega al zei,
de schapenboeten gaan er alleen maar verder op achteruit.
Nu is het moment om door te pakken. Als de politiek nu niet thuis
geeft, is alle inzet en energie - van de ambtenaren
die wij aan het werk gezet hebben en de betrokkenen
die wij uitgenodigd hebben om mee te denken -
voor niets geweest. De inwoner zal teleurgesteld zijn
in haar gemeentebestuur. -Wie van andere partijen
kan ik het woord geven? Meneer Huisman, mevrouw Dros
en mevrouw Visser. Meneer Huisman. -Dank u, voorzitter.
We gaan mee in het advies van het college om het achterstallig onderhoud
op die vijf schapenboeten weg te werken. Daarnaast vindt de VVD dit wel
een magere uitwerking van de motie Texels Erfgoed op peil, die is aangenomen.
Het lijkt erop alsof u te weinig tijd heeft gehad
om dit goed te kunnen uitwerken. Wij vinden het een gemiste kans
om die elf potentiële monumentale boeten zomaar te laten gaan,
want van die elf blijken er vijf een zeer goede onderhoudstatus te
hebben. Er blijven er dan nog zes over. De VVD heeft er best wel wat voor over
om die boeten als Texels erfgoed te behouden,
maar kunnen niet meegaan in de reactie die het college vanmiddag heeft gegeven,
namelijk: als jullie dit aannemen, doe dan 100 procent.
Wij vinden dat de eigenaren ook financieel mogen bijdragen.
We vinden dat er actief naar subsidiebijdragen moet worden gezocht
om zo het plaatje rond te krijgen.
Wij willen dat u
het voorstel verder uitwerkt in lijn met de motie
Texels Erfgoed op peil en met een voorstel terugkomt naar de raad
waarin die elf schapenboeten toch die monumentale status kunnen
krijgen. Om dit wat tijd te geven, zou het wat ons betreft
mooie zijn als dit voorstel er komt tijdens de behandeling
van de programmabegroting. Maar ik begrijp dat de Stichting Dorpsherstel
wat moeilijkheden ondervindt met de werkzaamheden.
Dus als dat in de perspectiefnota van volgend jaar komt,
is dat voor ons ook goed. Ik wil nog even de reactie
van het collega afwachten. Aan de indieners van de motie
wil ik zeggen: Als jullie ervoor open staan
om een paar kleine wijzigingen in de besluitpunten
door te voeren in lijn zoals ik net heb geschetst,
ga ik graag met jullie het gesprek aan en dan is
het streven om mede-indiener te zijn van een aangepaste motie.
Er gaan kopjes koffie gedronken worden. Mevrouw Dros. Ik heb u gezien.
Dank u, voorzitter. Ik heb eerst nog een vraag:
heb ik het goed begrepen dat er van zestien
potentiële monumentale boeten, er elf eigenaren

eventueel mee willen gaan? Het getal is gewijzigd van drie naar vijf
die in goede staat zijn. Zes zijn er niet in goede staat.
Bestaat er een mogelijkheid om die vijf mee te nemen
richting een monumentale status? Dat brengt dan volgens mij
geen extra incidentele kosten met zich mee,
omdat er geen onderhoud op gepleegd moet worden.
Enkel structurele kosten. Heb ik dat goed begrepen?
We sparen de vragen even op.
Mevrouw Visser en dan mevrouw Koot. -Dank. Ik heb vragen
aan de portefeuillehouder. We hebben een reactie op deze motie
vanuit het college ontvangen en de laatste zin daarin luidt:
"Het college adviseert om hierin dan dezelfde lijn te volgen
als bij de monumentale schapenboeten en dus een bijdrage van 100 procent
te leveren." Is die bijdrage van 100 procent
dan gelijk aan alternatief twee in het bestuurlijk
advies? Komt het dan neer op 542.000 euro extra kosten
in 2015 voor alle schapenboeten die dan opgeknapt worden
en 52.000 euro structureel? Mijn tweede vraag
naar aanleiding daarvan is: kunnen wij zomaar
100 procent kosten vergoeden voor particulier eigendom
waar wij geen verantwoordelijkheid voor hebben? Ik begrijp
dat wij bij monumentale panden een eigen verantwoordelijkheid hebben.
Als we die schapenboeten - waarop achterstallig onderhoud is -
op kosten van de gemeenschap willen opknappen,
is dat dan geen vorm van staatssteun of iets anders?
We hebben ook het gelijkheidsbeginsel. We dragen voor andere particuliere
eigendommen ook niet de kosten als wij geen verantwoordelijkheid hebben.
Ik hoop dat het college op uw eerste vraag een antwoord kan fabriceren.
Ik geef de wethouder even de tijd. Ondertussen kan mevrouw Koot reageren
op meneer Huisman denk ik. Mevrouw Koot. -In de voorgaande discussie
en in de inbreng van meneer Huisman, wordt er aangegeven
dat de Stichting Dorpsherstel problemen zou hebben met het feit
dat er meer schapenboeten in de regeling zouden komen.
Dat snap ik niet helemaal. Meneer Boon heeft -
ook namens de Stichting Dorpsherstel - ervoor gepleit
om die zestien andere boeten mee te nemen. Kan de wethouder
even uitleggen hoe dat nu zit?
Er is wat onduidelijkheid
over hoeveel capaciteit Stichting Dorpsherstel heeft
om hieraan mee te
werken.
De brief wordt wel ondersteund, maar er zijn wat gemixte signalen.
Wethouder Van de Belt. -Dank u wel, voorzitter.
De techniek van de vragen en de cijfers doen we wel wat duizelen.
Ik zal eerst even beginnen met een argumentatie
waarom het voorstel er nu zo ligt. We doen nu opeens allemaal
weer heel erg negatief, terwijl ik vind dat u ontzettend trots op uzelf mag zijn
dat u in september een besluit heeft genomen
tot het in standhouden van 42 monumentale boeten,
en dat u daar 140.000 euro per jaar voor beschikbaar wilt stellen
om te investeren in particulier eigendom. Dat heeft u zelf besloten
en daar mag u ook trots op zijn. Het initiatief voor die regeling
kwam voort uit de organisaties die nu opnieuw hebben ingesproken.
Ook wij hebben daar met z'n allen op dat moment -
denk ik - onze erkentelijkheid voor uitgesproken.
Probeer nu niet te doen alsof het voorstel wat er nu ligt,
ongeveer het einde zou betekenen van de schapenboeten op het eiland.
Sterker nog, u vond het destijds een ontzettend goed voorstel,

maar wilde daar misschien nog wat meer in doen.
U heeft namelijk gevraagd een inventarisatie te maken
van de kwaliteit van de overige zestien en van de overige
42. U heeft niet gezegd wat de consequentie
van die inventarisatie moet zijn. U heeft aan het college gevraagd:
maak een inschatting op basis van die inventarisatie.
Die inschatting hebben wij gemaakt. Naar aanleiding van de motie
die heel positief gesteld wordt, ligt er nu een voorstel
om alsnog drie van die monumentale boeten met gemeentegeld op te knappen
en ze op dat niveau te krijgen. Daarnaast zijn er nog
zestien boeten die geen monumentale status hebben.
Eén van de afwegingen die het college heeft gemaakt,
is: waar houdt onze verantwoordelijkheid op?
Begint die bij monumenten of begint die bij niet-monumenten
die mogelijk monumenten zijn? Een tweede argument
is van financiële aard. Ik heb het bedrag niet helemaal stevig
voor mij, maar we hebben hier wel over vijf ton
dat u extra gaat investeren - bovenop het advies dat het college doet -
in particulier eigendom, om panden die op dit moment geen monument
zijn, op te knappen op het niveau waarop ze wel als monument
zou kunnen beschouwen en ze die status ook zouden kunnen
aanvragen. Ik zou het onterecht vinden dat u zichzelf tekort doet door te zeggen:
we doen met z'n allen te weinig aan de schapenboeten.
Ik kan begrijpen dat men zegt: we moeten daar nog meer aan doen.
In het advies staan vrij helder wat de voors en tegens zijn
van de afweging die het college heeft gemaakt.
U staat u vrij daarin een andere afweging te maken.
Even los daarvan gaat het om 42 monumentale boeten
die wij als dusdanig herkennen. Maar daarnaast
zijn er nog negen monumentale boeten in het beheer van het Staatsbosbeheer.
Dus we hebben het inmiddels over negen goed onderhouden
Staatsbosbeheer monumentale boeten, plus 42 die u in uw beheer wil nemen
plus het onderhoud ervan overneemt. Dus 51 boeten.
Dan hebben we het toch aardig over een behoorlijke bescherming
van het erfgoed ten opzichte van drie jaar geleden.
De regeling is pas in werking gesteld op één januari,
en daar zijn we nu pas mee bezig. Om de effecten van die regeling te zien,
willen we drie jaar de tijd nemen om te kijken wat daar gaat gebeuren.
Dat is ook een argument om te kijken: moeten we op vooraf al weten
wat er met die boeten gebeurt? Moeten we er weer elf aan toevoegen,
waarmee we de bulk groter en het werk complexer en ingewikkelder maken?
Of dat leidt tot capaciteitsproblemen bij Stichting Dorpsherstel -
terwijl zij ondertekenaar van de brief zijn -
is dan misschien een verkeerde inschatting van ons geweest,
want anders hadden ze die kanttekening zelf wel gemaakt.
Maar in ieder geval leidt het tot meer werk en inzet
vanuit de ambtelijke organisatie. De vragen
van GroenLinks werden volgens mij ook al schriftelijk gesteld.
En ik meen dat u daar ook al schriftelijk antwoord op heeft gekregen.
Was dat niet voldoende? -Sta
mij toe, voorzitter.
Niet helemaal.
Ik bedoel dat het mij een handige optie lijkt
om vijf schapenboeten toe te voegen aan dat aantal monumentale schapenboeten,
omdat we daar nauwelijks extra kosten aan hebben.
Dat zou een tussenoplossing kunnen zijn. Ik heb niet helemaal helder
of mijn redenering klopt. -Dat zou theoretisch gezien prima kunnen.
Die zou je kunnen toevoegen aan het monumentale arsenaal.

Het klopt dat er dan structurele kosten bijkomen, en dat zit in de richting van 24.000 euro per jaar. -Voor vijf?
Dat hangt een beetje af van de staat van de boeten, maar ik neem even een gemiddeld cijfer. Voorzitter, ik ga zo nog even op de motie in. Maar de indieners laten het percentage open wat er dan door de overheid moet worden bijgedragen.
De drie die wij in ons voorstel meenemen, pakken we voor de volle 100 procent. Vandaar dat wij adviseren: als je dat doet, doe dan ook voor die andere 100 procent. Anders krijg je heel gekke verhoudingen: waarom de ene boet wel en de andere niet? Ik denk dat de specifieke vraag is: zit er een (juridische) verschil zit tussen een monumentale en niet-monumentale boete? Ik ga ervanuit van niet.
Ik denk dat het ons vrij is om daar - gezien het algemeen belang - geld in te steken. Maar de exacte beantwoording zal ik toch even moeten laten uitzoeken. Dan nog even over de motie.
De woorden van mevrouw Koot van GroenZwart zijn veel te stevig. Het niet aannemen van de motie betekent niet het einde van de schapenboeten op het eiland. Sterker nog, u heeft een prachtig beleid neergezet in september, wat wel degelijk een verbetering zal opleveren ten opzichte van de voorgaande jaren. Dus die woorden zou ik absoluut niet willen onderschrijven.
De VVD zegt: college, kom maar met een voorstel. Nee, dat gaan we niet doen. Het voorstel ligt er. Als u wilt dat het voorstel wordt aangepast, dan komt u met een motie waarin u het college opdraagt om op bepaalde manier in actie te komen. Er ligt hier een motie en die kunt met kopjes koffie onderling aanpassen, maar dan weet het college waarop het moet varen.
Volgens mij staat er de vraag van mevrouw Visser nog open: is 100 procent aan een particulier staatssteun?
Die laat ik uitzoeken. -Daar komt u nog op terug.
Ik zag alweer een paar handen. De eerste was van mevrouw Visser en daarna meneer Huisman. -Een vraag aan de portefeuillehouder naar aanleiding van het antwoord wat mevrouw Dros van GroenLinks net kreeg over die vijf nu nog niet-monumentale boeten die redelijk goedkoop meegenomen zouden kunnen worden. Ik neem aan dat zij al eerste monumentaal worden? Dus dat zij dat eerst moeten aanvragen zodat er gecheckt kan worden of ze aan de eisen voldoen.
Pas dan kunnen zijn mee in het programma. Klopt dat?
Voorzitter, dat is correct. Daar moet een check op gedaan worden of zij die status hebben. Maar wij zijn bij de inventarisatie uitgegaan van de kennis van de lokale experts die hier ook aan het inspreken zijn. Op basis daarvan schatten wij in dat die vijf in principe een monumentale status zouden kunnen krijgen.
Mevrouw Van de Wetering. -Dank u, voorzitter.
De wethouder zegt dat het best meevalt. We hebben er 51 - als ik die van het Staatsbosbeheer meetel - in goed staat.
Dat is heel mooi. We hebben er 90 op het eiland, dus dat is net iets meer dan de helft. Maar dan gaat dus de helft waarschijnlijk uiteindelijk verdwijnen, en dat vind ik eerlijk gezegd een behoorlijk schrikbeeld. U zegt: na drie jaar hebben we een soort evaluatie. En: anders maken we de bult alleen maar groter. Als we drie jaar wachten, gaat er drie jaar lang niets gebeuren met deze boeten en worden de kosten alleen maar hoger. GroenLinks kwam met het voorstel om die vijf monumentale mee ten nemen in het programma.

Daar ben ik voorstander van. Kunnen we daar toestemming voor krijgen,
zodat die mensen de monumentale status kunnen aanvragen?
Ik hoop dat u oprecht ziet dat wij voor dit erfgoed
willen gaan, wethouder. Ik vind dit zo beeldbepalend voor Texel.
Ik druk u op uw hart: u mag blij zijn met de mensen
die nu mee willen met die monumentale status.
Misschien zijn er over drie jaar nog wel nieuwe eigenaren.
Dat weet ik niet. Maar op dit moment willen ze mee, pak die gelegenheid aan
want dat geeft die boet een staat van bescherming.
Meneer Huisman, dan mevrouw Dros en dan mevrouw Van der Werf.
Dank u wel. Er werd mij net ingefluisterd dat er ook eigenaren zijn
die die monumentale status helemaal niet wensen,
maar toch hun boet opknappen. Dat is mooi.
Wethouder, u sprak niet tegen dovenmansoren.
Als de meerderheid mee is, weten wij wat ons te doen staat.
U wacht op een mooie opdracht van ons. -Mevrouw Dros.
Dank u, voorzitter. Ik begrijp dat het college
de motie van D66 en GroenZwart ontraadt. Maar als er een amendement zou komen
met die vijf
nog niet-monumentale
schapenboeten,
hoe kijkt u daar dan tegenaan? -Mevrouw Van der Werf.
Ik wilde aan mevrouw Dros voorstellen of zij een motie wilde opmaken
voor die vijf schapenboeten. -Het wordt een amendement dan. Sorry.
Mevrouw Koot. -Volgens mij
heeft het college onze motie niet ontraden.
Er is vanmiddag een schriftelijke reactie gekomen.
Ik snap dat u die nog niet gezien heeft, maar daar stond het
wel met die woorden in. Wethouder, er staan nog
een paar vragen open. Wilt of kunt u deze beantwoorden?
Voorzitter, ik ga mijn best doen, maar het wordt wel technisch.
Ik weet niet meer precies wie aan zet is voor het aanvragen
van de monumentale status en hoeveel kosten dat met zich meebrengt.
Wij kunnen dat niet zomaar doen, dat kost zowel tijd
als inspanning van de eigenaren en de gemeente.
Maar het is zeker een optie die we kunnen meenemen.
Ik kom daar nog schriftelijk op terug voor
de raadsvergadering. Er zitten misschien meer haken en ogen aan
dan ik u nu kan zeggen. Excuus.
Dank. Mevrouw Van der Werf is al aan het woord geweest
op dit onderwerp. Bij deze is het één spreker per onderwerp.
Iemand nog inhoudelijk? Mevrouw Koot en mevrouw Van der Werf.
Dank u, voorzitter. Ik wil vragen aan mevrouw Dros
dat als zij met het amendement aan de gang gaat,
met ons in gesprek zou willen gaan. -Inhoudelijk nog iemand?
Mevrouw Koot. -Voorzitter,
wat ik jammer vind aan het voorstel van het college,
is dat ze enerzijds constateren dat de schapenboeten
belangrijk zijn en tevreden zijn
dat er 42 boeten bewaard gaan worden. Maar met hetzelfde
gemak schuiven ze elf eigenaren die een potentieel
monumentale schapenboet hebben ter zijde en laten ze een stukje
cultureel erfgoed met hetzelfde gemak liggen.
Ik vind het echt een trieste keuze van het college
voor het landschap en het cultureel erfgoed van Texel.
Ik heb het idee dat ze de mensen die aan de slag willen
met hun boet om hem te behouden, niet voldoende serieus genomen
en ondersteund worden in de mogelijkheden om met dit algemene belang

- want zo zien deze eigenaren
het - aan de gang te gaan.
Het is wel zo
dat we jarenlang hierover hebben nagedacht en het is
fijn dat we er 42 kunnen
bewaren. Als je bedenkt hoeveel schapenboeten er stonden
en hoe essentieel die zijn voor het toerisme
en de beeldvorming van Texel - er is geen enkele foto
zonder een schapenboet - wil ik toch dringend een oproep doen.
Een schapenboet in een museum stelt niets voor.
Tweeënveertig is hartstikke mooi, maar er kunnen er elf monumentaal
waardig gemaakt worden. Laten we alsjeblieft ons best doen
om die er ook bij te nemen. -Dank, mevrouw Koot.
Kan ik daarmee dit agendapunt afsluiten? Meneer Polderman. Ga uw gang.
Sorry, voorzitter. Op de valreep.
Ik wil nog even terugkomen op wat ik net heb verteld
over de bestemming van de schapenboeten. Blijkbaar is het voor de helft
niet haalbaar om deze op te knappen. Wij zijn absoluut voor het behoud
van de schapenboeten, maar wellicht moeten we nadenken
over een manier waardoor we die schapenboeten -
zonder subsidie - kunnen behouden en opknappen.
Is er dus wat anders mogelijk? Een monumentale status
verandert in principe niks aan de buitenkant van het gebouw,
maar wellicht kunnen we wat in de binnenkant van het gebouw doen.
Mevrouw Koot in reactie daarop en daarna wil de wethouder
er nog op reageren. -Ik wil meneer Polderman erop wijzen
dat deze discussie vijf of tien jaar geleden uitgebreid
in de gemeenteraad aan de orde is geweest en dat er toen
een heel duidelijke richting gekozen is voor hoe de schapenboet
in het landschap als verstild object moet staan.
Op het moment dat het een bedrijfsuitstraling krijgt,
gaat het effect van de schapenboet helemaal verloren.
Ik denk dat we deze discussie niet opnieuw moeten doen.
Een reactie van meneer Poldermans. -Dank u wel.
Er zit nu een nieuwe gemeenteraad, dus ik denk
dat we daar zeker over kunnen praten. Bij een monumentale status
blijft de buitenkant precies hetzelfde, maar dit is voor velen niet haalbaar.
Laten we er dus over nadenken hoe we dit wel haalbaar kunnen maken,
naast die subsidie waar we nu mee bezig zijn.
Als allerlaatste op dit onderwerp een reactie van de portefeuillehouder.
Dank u wel, voorzitter. Er zit inderdaad een nieuwe gemeenteraad
en die gemeenteraad heeft daar een half jaar geleden over gesproken.
Bij het voorstel in september is uitgebreid aan de orde gekomen
of herbestemming of iets anders mogelijk is,
zonder inbreuk te doen aan het uiterlijk
van de schapenboet. Op dat moment
had u als gemeenteraad kunnen zeggen: wij willen een herbestemming.
Volgens mij hebben we er aardig over gediscussieerd
en bent u met z'n allen tot de conclusie gekomen
dat herbestemming onherroepelijk gaat leiden
tot aantasting van het uiterlijk van de schapenboet.
Meneer Polderman een reactie. -U heeft gelijk.
Ik zeg ook dat de buitenkant hetzelfde moet blijven,
maar het gaat over de binnenkant. Ik kom er later op terug.
Dank. Daarmee sluit ik dit agendapunt en komen we bij agendapunt
zeven: vaststellen Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid 2024-2026.
Ook daar hebben we een inspreker, mevrouw Huisman
namens Stichting Texels Welzijn. -Dank u wel.

Geachte commissieleden, aanwezigen en luisteraars,
ik spreek in namens de Stichting Texels Welzijn
over de Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid.
Even heel kort voor de luisteraars: het is een wettelijke taak
van alle gemeenten om de mentale en fysieke gezondheid
van inwoners te bevorderen. Om gemeenten daarbij richting te geven,
zijn er vanuit het Rijk verschillende programma's ontwikkeld
die door de gemeenten moeten worden vertaald
naar een aantal acties. Ik noem even de acties
waar de gemeente Texel zich de afgelopen jaren op heeft gericht:
terugdringen van middelengebruik onder jongeren,
het bevorderen van een gezonde leefstijl bij iedereen (jong en oud),
het stimuleren van ontmoeting, het hulp geven aan gezinnen
(bijvoorbeeld bij echtscheidingen en schulden), ouderen wegwijs maken
op de digitale snelweg en jongeren afremmen
op het digitale gebruik. Stuk voor stuk acties
die geënt zijn op de Texelse situatie. In de stukken van vanavond
evalueert het college deze acties en de conclusie is
dat de beoogde resultaten over het algemeen niet zijn behaald.
Ze baseren zich hierop de cijfers. Geachte commissieleden,
voor zover u dat zelf al niet had gedaan, wil ik toch vraagtekens zetten
bij de bruikbaarheid van de beschikbare gegevens.
Er wordt het percentage Texelaars gemeten dat zich ernstig eenzaam,
emotioneel en sociaal eenzaam voelt. Wat zeggen die cijfers ons?
Hoe vul je zo'n vragenlijst in? Ik denk dat het algemeen welbevinden
van mensen sowieso lastig te meten is. deze metingen lenen zich in mijn ogen
niet voor de beoordeling van de acties die de gemeente heeft ingezet.
Afgaande op wat ik bij welzijn in de praktijk zie,
vind ik dat de acties die het college voorstelt goed zijn.
Ik zie dat we veel mensen daarmee helpen. Ik vind dat het college
zichzelf tekort doet met de conclusie dat er te weinig bereikt is.
Wethouder Van de Belt weet goed wat er speelt en is betrokken.
Er is een prima samenwerking met het sociaal team
en de afdeling Beleid. Hier geen communicatieproblemen,
niet alleen op het gebied van gezondheidsbeleid
maar ook niet bij de totstandkoming van de uitvoeringsprogramma's
die in het volgende punt aan de orde komen.
Het hele zorg- en welzijnsveld is betrokken,
inclusief de dorpscommissies. Er is goed contact en we worden gehoord.
Mijn conclusie is dat het lastig is om met een papieren stuk over te brengen
wat de effecten zijn van het gemeentelijk gezondheidsbeleid
en de vragen die u heeft mogelijk te beantwoorden.
Deze vragen zouden kunnen zijn: doen we de juiste dingen, ook preventief?
Hoeveel mensen ervaren problemen? Wat voor soort problemen?
Hoeveel mensen krijgen hulp? Weten ze waar ze terecht kunnen?
Moeten we dingen anders doen? Daarom dacht ik: misschien is het tijd
voor een week over de dorpswerken van Texels Welzijn,
samen met Sportstichting en andere zorg- en welzijnsorganisaties.
Misschien kunnen wij iets organiseren waarbij wij ontwikkelingen schetsen,
vragen beantwoorden en meer gevoel geven bij de doelen
die wij gezamenlijk nastreven met de gemeente.
En wat we daarin kunnen beteken voor Texelaars, van jong tot oud.
Dat zouden we bijvoorbeeld in het najaar kunnen organiseren.
En met dit aanbod wil ik mijn inspraak afsluiten.
Dank voor de uitnodiging, mevrouw Huisman. Ik zie één vraag
bij mevrouw Van de Wetering. -Dank voor de uitnodiging.
Ik wacht in spanning af. U triggerde mij met de opmerking:
moeten we dingen anders doen? Mijn vraag aan u:

moeten wij dingen anders doen? -Mevrouw Huisman.
Er zijn altijd verbeterpunten, maar ik denk ook dat we moeten kijken
naar wat er ligt en wat we doen. Ik vind dat wij heel veel doen.
Je zou eens moeten kijken naar: doen we niet te veel
in versnipperde omstandigheden? Je hebt allerlei initiatieven
en partijen die van alles ondernemen. We doen veel goed.
Ik denk dat we daar het gesprek wat diepgaander over moeten voeren,
dan hier aan de hand van een papieren stuk.
Dat is ook de reden waarom ik u uitnodig om met alle organisaties op Texels
die zich daarmee bezighouden, het gesprek over te voeren
zodat u daar zelf een beeld over kunt vormen.
Meneer Hoogerheide. -Dank u, voorzitter.
Mevrouw Huisman, een prima betoog. Riep het stuk bij u niet de vraag op
over de hoeveelheid informatie waarachter geen komma en punt stond,
maar wel een vraagteken? -Zoveel informatie
is lastig. Er zijn veel wettelijke zaken en regelingen.
In het stuk wordt gesproken over: het Gezond en Actief leven Akkoord
(GALA), het Integraal Zorgakkoord (IZA), Wonen Ondersteuning Zorg
en Ouderen (WOZO), het sportakkoord, de SPUK-regelingen.
Dat zijn allemaal akkoorden vanuit het Rijk
waar de gemeenten mee aan de slag moeten. Het college heeft de taak om de commissie
en de raad te informeren over de taken die uit die akkoorden voortvloeien.
Het is altijd een hele grote brij geweest. Daarom dat ik zeg dat het lastig is
om dit op papier over te brengen en het is beter is
om daarover met elkaar in gesprek te gaan. -Een vervolgvraag, meneer Hoogerheide.
Dus na de vraagtekens komen er veel uitroeptekens.
Dat was geen vraag meer. Mevrouw Dros. -Dank u, voorzitter.
Mooi betoog, mevrouw Huisman. Ik zou u willen uitnodigen
om nog even te blijven zitten bij de bespreking van dit stuk,
want er komt misschien nog meer interessants.
U nodigt ons uit en neemt een belangrijke rol in
als Stichting Welzijn Texel zijnde. Ziet u hierin ook een rol
voor Kerngezond Texel, de netwerkorganisatie
van meerdere partners die allemaal op dit gebied bezig zijn?
Het gaat hierom uitvoering en daarover kunnen
de uitvoeringsorganisaties informeren.
De netwerkorganisatie Kerngezond heeft een andere functie in mijn ogen.
Ik vind dit niet zozeer een rol die bij hen ligt
en ook niet dat je dit moet mengen. Ik vind wel dat Kerngezond Texel
heel goede dingen doet. -Dan constateer ik
dat de vragen zijn beantwoord. Dank voor uw inspraak, mevrouw Huisman.
Dan kunnen we beginnen met de inhoudelijke behandeling
van het stuk. Wie wil de spits afbijten?
Mevrouw Dros en dan mevrouw Van der Werf. Mevrouw Dros.
Dank u, voorzitter. Ik neem van de gelegenheid
gebruik om ook het volgende punt mee te pakken,
omdat het erg aan elkaar gelieerd is. Om te beginnen zijn we blij
dat het college dit en het volgende agendapunt
aangaande de uitvoeringsprogramma's sociaal domein
in dezelfde raadsvergadering ter bespreking voorlegt.
Ze zijn nogal met elkaar verweven. Over dit en het volgende agendapunt
hadden wij veel vragen, zoals u allen hebt gezien.
Vanmiddag heb ik deels antwoord hierop gekregen,
omdat er mensen nog op vakantie zijn, maar dat volgt nog.
Deze vragen waren voor het grootste deel ter verheldering,
maar ook omdat ons sterk het gevoel bekroop
of de gestelde doelen en vooral of de instrumenten
om die doelen te bereiken wel de juiste zijn.

Ik hoorde net mevrouw Huisman iets dergelijks zeggen
en ik denk dat velen hier aanwezig ook dat gevoel erbij hebben.
Laat ik een voorbeeld uit de huisartsenpraktijk geven:
al tientallen jaren proberen we in de eerste lijn
rookgedrag te beïnvloeden, maar maar pas toen de overheid met maatregelen
kwam die het roken in openbare ruimtes verbood, verminderde
het aantal rokers en kregen huisartsen en praktijkondersteuners
in huisartsenpraktijken meer voet aan de grond
bij individuele gedragsverandering ten aanzien van roken.
Hiermee wil ik aangeven dat het aanbieden van preventieve maatregelen
aan een groep van individuen niet effectief zal zijn
wanneer je als maatschappij niet meer doet dan dat. Met andere woorden: overgewicht
los je niet op door beweegprogramma's op individueel niveau aan te bieden.
Een vet- en suikertax is waarschijnlijk effectiever en daarnaast geldt:
des te geïntegreerder des te effectiever. Als voorbeeld: overgewicht aanpakken
werkt alleen als je én voeding én beweging én psychische componenten
én het systeem/gezin aanpakt, iets wat de ziektekostenverzekeraars
inmiddels begrepen hebben door zogenaamde GLI's
(geïntegreerde leefstijlinterventies) te vergoeden.
Natuurlijk leveren preventieve programma's wel een bijdrage
aan de gezondheid van inwoners in brede zin,
ook al blijkt dat niet zo uit de gepresenteerde cijfers
hier en daar. Omdat van overheidswege gekozen is
voor deze aanpak, wij als gemeente ons aan wettelijke regelingen
te houden hebben - wat ook al eerder genoemd is vanavond -
en hiermee de nodige SPUK- en andere gelden gemoeid zijn,
zullen wij voor de nota en voor de uitvoeringsprogramma's stemmen.
Echter, wij vinden dit onvoldoende om de gezondheid
in brede zin van onze inwoners te bevorderen
en vandaar het volgende voorstel, maar eerst een toelichting daarnaartoe:
de inwoners met een lage sociaaleconomische status
trekken altijd aan het kortste eind. Uit onderzoek blijkt
dat zij vijf tot acht jaar korter leven. Ze zijn langer ziek
in hun laatste levensjaren. Ze hebben vaker schuldenproblematiek,
leven vaker in minder duurzame huizen en maken vaker gebruik van jeugdzorg.
En zo kan ik nog wel even doorgaan. In deze groep
valt de meeste 'winst' ten aanzien van gezondheid
in brede zin te bereiken. Wat te denken van een pilot
met een integrale aanpak van bijvoorbeeld tien huishoudens?
Schuldenproblematiek zou de ingang kunnen zijn
om deze huishoudens te benaderen. Schulden brengen immers veel stress,
ongezonde keuzes en dus nadelige gevolgen voor gezondheid en welzijn met zich mee.
En vaak voor langere tijd. In die zin is het experiment Immerloo Schuldenvrij
in Arnhem interessant, waarbij de schulden van 40 tot 60 huishoudens
met behulp van een opkoopfonds in één keer worden opgekocht.
De PvdA pro Texel stelde hier al vragen over
en vandaag kwamen ons nog wat interessante vragen
van hen naar voren. Met een integrale aanpak
bedoelen we dat er per huishouden gekeken wordt
naar de problemen die in een hele waaier van onderwerpen
een rol kunnen spelen. Ik noem er een paar: financiën,
woonsituatie, werk/dagbesteding, opvoeding, verslaving,
sociale contacten/eenzaamheid, lichamelijke gezondheid, et cetera.
Per huishouden zou je dan een plan van aanpak
kunnen opstellen met inzet op de belangrijkste gebieden
en natuurlijk in overleg met de betrokkenen.
Met huishoudens bedoel ik dan gezinnen, maar ook stellen of alleenstaanden
en medewerking op vrijwillige basis. Het is nog een ruwe schets

voor een pilot/initiatiefvoorstel, maar graag zou ik
met de portefeuillehouder en de aanwezige commissie-
en raadsleden van gedachten hierover willen wisselen.
Het zou in de vorm van een motie kunnen, mevrouw Dros.
Meneer Hercules, ik zag uw opmerking. Ik was in de veronderstelling
dat we waren afgestapt van de vragenronde en over waren gegaan
naar de inhoudelijke ronde. Dat is blijkbaar alleen zo
bij de raadsvergadering. Maar ik wil voor nu het experiment
even vasthouden. Dank voor uw inbreng, mevrouw Dros.
Mevrouw Van der Werf. -Dank, voorzitter.
In het stuk wordt voornamelijk gesproken over het terugdringen
van het middelengebruik bij jongeren. Maar is er onderzoek gedaan
naar het middelengebruik bij oudere jongeren?
Is daar zicht op of aandacht voor? -Dank, mevrouw Van der Werf.
Mevrouw Visser. -Ik denk dat ik daar mooi bij aansluit,
in die zin dat het ook over middelengebruik gaat.
De raad maakt zich al langer zorgen om de lichamelijke
en psychische gezondheid van onze jeugd en jongeren,
en het middelengebruik onder deze jongeren.
Daarbij weten we dat veel problemen van de jeugd voortkomen
uit gezinsproblematiek. Dat uit de evaluatie blijkt
dat juist op deze twee acties niet voldoende resultaat bereikt is,
valt dan erg tegen. Ergens in de stukken is te lezen
dat de nieuwe nota fungeert als een cruciale leidraad
voor de concrete acties die binnen de wettelijke verplichting
vallen voor het gezondheidsbeleid, waardoor Texel gericht kan werken
aan de gezondheid en welzijn van haar inwoners.
Toch weet ik na het lezen van deze nota niet hoe we ervoor kunnen zorgen
dat we ten aanzien van de gestelde ambities
nu wel resultaat boeken. Er is bij mij dus angst
dat bij een evaluatie na afloop weer zal blijken
dat het goed bedacht is, maar niet gewerkt heeft.
Kan de portefeuillehouder aangeven waar het verschil in zit?
Wat maakt dat het uitvoeren van de plannen de vorige keer
niet voldoende resultaat brachten, maar dat het dit keer bij het uitvoeren
van de plannen wel goed komt? -Dank, mevrouw Visser.
Meneer Schuiringa. -Voorzitter, de woorden
van mevrouw Huisman maken mij optimistisch.
Als ik mevrouw Dros aanhoor, dan gaat de lokale
uitvoering goed, maar is de regionale samenwerking
een ongecontroleerde bende. Daar lopen we
al jaren tegenaan.
Mevrouw Dros
had het over de schuldsanering
en dat lijkt me wel wat. Maar moet je dat
regionaal of lokaal doen?
Ik zie u, mevrouw Dros, en begrijp dat we dit lokaal moeten doen.
Dat is net mijn punt, want regionaal is het zo verwarrend.
Ik zie in het stuk dat u de activiteiten
nauwer gaat samenstellen en duidelijker maken,
zodat daar meer toezicht op komt. Dus het wordt wel verscherpt.
Maar er worden allerlei plannen gemaakt, maar de financiering
gebeurt via de SPUK-regeling
voor 2024-2025.
Dat is niet structureel. Wat doen we daarmee
als we dit toch structureel willen maken de komende jaren?
Je kan plannetjes maken, maar als er over twee jaar
geen centjes meer zijn, houdt het op. Dat geldt voor

zowel het gezondheidsbeleid als het sociaal domein.
Ik denk dat we met z'n allen moeten kijken naar hoe we
met met z'n allen de zaak kunnen verbeteren. Dank u.
Dank, meneer Schuiringa. Mevrouw Visser. -Ik had een vraag aan u, meneer
de voorzitter. Zowel door GroenLinks als door de VVD is geconstateerd
dat dit en het volgende agendapunt heel erg met elkaar verweven zijn.
Behandelen we nu alleen dit agendapunt of nemen we het volgende agendapunt mee?
Eigenlijk zijn we alleen met agendapunt zeven bezig,
maar mevrouw Dros nam de ruimte om het volgende punt daarin te betrekken.
Volgens mij moet dat kunnen, maar ik zal bij het volgende agendapunt vragen
of iemand daar nog iets op in te brengen heeft,
mocht dat nog niet gebeurd zijn. Mevrouw Van de Wetering.
Dank u, voorzitter. Het vaststellen van de Nota
gemeentelijk gezondheidsbeleid is een wettelijke verplichting.
Daarin worden landelijke doelstellingen opgenomen. We hebben vier
gezondheidsgebieden en ben getriggerd door de woorden van de ex-wethouder,
die zich nu volledig op Texels Welzijn stort.
Excuses, maar het is zo. U heeft deze portefeuille
heel lang in eigen beheer gehad en was portefeuillehouder
toen deze nota voor de eerste keer werd vastgesteld,
dus ook de doelstellingen die daarin werden meegenomen.
Moeten we dingen anders doen? Moeten we minder doelen stellen?
Doen we onszelf tekort met de analyse uit deze evaluatie?
Dat zijn dingen die naar voren komen en die ik tussen de regels
door zelf in het rapport ook lees. Ik ben heel benieuwd
naar een reactie van de wethouder hierop, want deze evolutie geeft aan
dat we nergens onze doelen behaald hebben en ik kan me dat bijna niet voorstellen.
Als er geen vragen meer zijn vanuit de commissie,
kan de portefeuillehouder zo meteen de samenstelling
van het vorige college nog even toelichten en de portefeuille-indeling,
want die klopte niet helemaal. Meneer Van de Belt.
Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Huisman was lange tijd
wethouder Sociaal Domein, maar net op het punt
dat de vorige nota werd vastgesteld, was GroenLinks
de betrokken wethouder.
Het is veel. Het is een nota gezondheidsbeleid
en dan ook nog de uitvoeringsprogramma's. Vorige maand had u ook nog de regiovisie.
Waar u zeker al tweeëneenhalf jaar mee bezig bent,
is proberen eenvoud te krijgen in alles wat er speelt
op het sociaal domein. Gelukkig wordt het ook regionaal zo gezien
en gelukkig ziet het Rijk het ook zo. Dus wat wij nu hebben is veel meer in lijn
dan wat er vroeger aan versnippering aan nota's op de diverse beleidsterreinen
was. Regionaal was niet in lijn met wat we lokaal aan het doen waren.
Het Rijk had zijn eigen doelstellingen, waarvan de gemeente
maar een beetje moest maken van wat ze dachten dat een goed idee was.
Kortom, er was een brij aan doelstellingen en aan wel of niet-meetbare gegevens
die leiden tot ingewikkelde discussies over:
meten we nu wel het goede? Doen we het goede?
En die laatste vraag werd te weinig gesteld,
want we focusten ons allemaal op het meten.
Kinderen gingen dan uiteindelijk toch minder roken of niet minder roken,
maar niemand kon zeggen of dat nu lag aan het lokale beleid
of omdat de GGD een extra folder had verspreid
of omdat toevallig de tabak twee keer zo duur was geworden.
Gelukkig zien we daar nu veel meer een lijn in.
Het Rijk heeft een bepaalde lijn uitgezet die zich baseert op een aantal zaken.
Dat gaat over: laten we de mensen die gezond zijn in Nederland
zo gezond mogelijk houden. En laten we via preventie voorkomen

dat ze gezond of ongezond worden. Daar hebben ze
een aantal doelstellingen voor opgesteld en die vertalen ze
in een aantal akkoorden, zoals het GALA en het Integraal Zorgakkoord.
En zo zijn er nog een aantal, maar ze hebben allemaal hetzelfde doel,
namelijk: meer horizontale en verticale samenwerking
door de domeinen heen. En met de domeinen bedoel ik hier
van curatieve zorg tot de voetbalvereniging.
Dus veel meer contact met elkaar en werkend aan dezelfde doelen.
Dat lukt in onze regio best goed. Als we kijken naar welke document
u aan het vaststellen bent, zit er een lijn in de regiovisie
die vooral gaat over inkoop en de samenwerking van partners
die regionaal opereren. Daar staat hetzelfde in
als wat nu hier in de uitvoeringsprogramma staat.
Alleen de uitvoeringsprogramma's die voorliggen,
gaan over het lokale werkveld. Regionaal gaat over het iets
minder lokale werkveld en leidt uiteindelijk ook misschien
wel tot andere inkoopstrategieën en aanbestedingen.
We zochten naar overeenkomsten. Die hebben we gevonden.
Daarom lijken al die documenten inmiddels op elkaar gelukkig.
Het Rijk financiert dat. Het Rijk heeft aan die financiering
ook verbonden dat we steviger aan het meten gaan,
vooral op de financiering zelf. En het Rijk zegt daarbij ook:
focus nu niet - zoals we dat vroeger deden -
op hele gekke doeltjes die je toch niet kunt aantonen
of je die wel of niet gehaald hebt. Focus nu vooral op de samenwerking,
zowel horizontaal als verticaal. Blijf gedurende het hele proces
continu met elkaar in gesprek en ga een lerende aanpak doen:
hoe kunnen we dingen samen verbeteren? Stel je vooral de vraag:
doen we het goede met z'n allen? Alle documenten
die u hier aan het vaststellen bent, zeggen dat we het goede doen
met z'n allen. Dat betekent dat je veel met elkaar in contact moet zijn.
Het Rijk spreekt ook van coalities. Drie jaar geleden
moesten we nog een beetje lachen omdat we het over coalities hadden.
Inmiddels spreken ze in Den Haag ook over coalities.
Die hebben wij op het eiland al. We zijn veel verder
dan menig gemeente op dat gebied. We zijn zoveel verder dat we ook denken:
we doen te veel. Dus ik ben blij met de opmerking
van mevrouw Huisman dat die ook terechtgesteld wordt
door de diverse commissieleden: doen we niet te veel?
Ja, we hebben veel te veel warrig gedaan. We proberen nu juist die nota
gezondheidsbeleid, de regionale nota en de uitvoeringsprogramma's
veel meer in lijn te krijgen en te beoordelen:
kunnen we dit überhaupt qua mankracht aan? Slaat dit ergens op?
Is het te doen? We hebben er niet voor gekozen
en dat was ook niet de opdracht om gelijk al
met hele concrete uitvoeringsprogramma's te komen waarin
alle vaststaande doelen staan op het gebied van gezondheid bijvoorbeeld.
Wat we hebben gezegd is: we weten welke opgaven er zijn.
We hebben met het lokale veld gezegd: wat zijn de belangrijkste opgaven
binnen die opgave? Wat moeten we als eerste oppakken?
Die opgaven staan hier in. Hoe we dat gaan doen, gaan we per opgave
weer opnieuw met elkaar bespreken wie daarvoor echt aan de lat gaat staan.
De gemeente is de coördinerende rol, maar wie er deelopgaven gaan oppakken
en wie er uitvoering gaan geven aan bepaalde onderdelen,
gaan we met zijn allen oppakken. Eén keer per jaar zult u daar ongetwijfeld
van op de hoogte gehouden worden, al was het alleen maar
omdat het Rijk zegt: wij willen één keer per jaar
een update van hoe u het geld besteed. Kom ik gelijk

op de vraag van de VVD. Ja, het is allemaal tijdelijk geld.
Dat klopt deels, want de andere helft vragen wij hier aan u.
De rest van het geld is inderdaad specifieke uitkering
van het Rijk. Wij gaan ervanuit dat erover drie jaar
weer geld komt, maar we weten dat niet zeker.
Het rijk heeft dit niet even voor drie jaar bedacht.
Dit zijn langjarige trajecten waar we met z'n allen, denk ik,
in aan het gaan zijn. Maar het klopt dat die nu
voor drie jaar zijn gefinancierd, want we gaan even uit
van wat de Rijk ons vraagt en daarop baseren we onze doelen
en uitgaven. D66 vroeg:
doen we onszelf tekort? Dat denk ik dus wel, maar dat komt
omdat we puur even moesten reageren qua evaluatie: hebben we het nu gehaald?
Daar zijn we kritisch in geweest. Als we niet kritisch waren geweest,
dan had u gezegd: u maakt er een mooi verhaal van.
We zijn dus stevig naar onszelf geweest. Maar we moeten ook zeggen
dat er twee gekke coronajaren tussen waren.
Qua meten was het al niet best als het over leefbaarheid gaat.
Dus ja, we hebben onszelf tekortgedaan. Tegelijkertijd moeten we ook concluderen
dat niet alles behaald is, omdat het ook niet altijd te meten was.
Moeten we minder doen? Ja. De VVD zegt regionaal is het -
ik gebruik andere woorden - verwarrend. Ik ben blij dat we in regioverband
inmiddels dezelfde lijn aan het inzetten zijn
die we hier lokaal inzetten. De opgaves die u in de visie heeft
vastgesteld, worden met de partners verder opgepakt.
We komen nog voor het eind van het jaar plannen van aanpak.
Ook daar wordt die vraag gesteld: wat is nu het belangrijkste
wat we als eerste moeten oppakken binnen die opgave?
Want we kunnen niet alles tegelijkertijd. De PvdA vraagt: hoe gaan we ervoor zorgen
dat het nu wel is? Ik hoop dat ik dat in het voorgaande verhaal
iets meer heb kunnen toelichten. Er is veel meer eenheid,
zowel vanuit het Rijk en alles wat daartussen in zit.
We zijn veel meer bezig met dezelfde doelen
en eigenlijk komt het maar uit twee dingen voort: het geld
en de mensen raken op die het moeten doen. Dus de externe factoren
om echt iets te gaan veranderen, zijn steviger aanwezig
dan een jaar of zes geleden. Texels Belang vroeg nog
of het middelengebruik onder oudere jongeren in beeld is.
Ja, de GGD doet voor ons regelmatig een jongvolwassene monitor.
Ik heb dit niet paraat, maar die is te vinden
op de website van de GGD, net als alle monitoren daarvoor.
Dus er is zicht op wat jongvolwassenen gebruiken.
Hebben wij daar specifiek aandacht voor? Ik vind persoonlijk
misschien nog wel te weinig. We focussen heel vaak op de jonge jeugd,
terwijl we allemaal zien dat het niet opeens ophoudt of begint.
Alleen we hebben vanuit de Jeugdwet een grotere verantwoordelijkheid richting
jonge jeugd en dus ook meer handvatten om dingen te kunnen doen.
Want als je achttien bent, ben je achttien en een volwassene.
Dan wordt het al wat anders. Maar we zouden daar -
en zeker ook in het kader van rolmodel richting de jongere jeugd -
wat mij betreft meer aandacht aan mogen besteden.
Maar dat geef ik even mee aan onze maatschappelijke partners,
die zich daarmee bezig zouden kunnen gaan houden.
Mevrouw Van de Wetering. -Ik hoor de wethouder
over regionaal praten en dat we steeds meer op één lijn komen te zitten.
Dat triggerde bij mij even de vraag: hoe zijn de regio's onderling?
Is daar een samenwerking, ook financieel? Zijn er eenduidige lijnen
in aan te brengen? Ik hoor bijvoorbeeld dat een freelancer jeugdzorg

in onze regio vanaf 75.000 een zware accountant moet instellen
om alle dossiers na te kijken. In andere regio's
is dat pas vanaf 135.000. Dat bedoel ik, en ik ga niet
op dit specifieke voorbeeld in. Maar zijn er regionale lijnen om te kijken
waar er winsten te behalen zijn of sommige dingen makkelijker werken?
Hebben we daar profijt van? -Voorzitter, de vraag
is misschien wel zesvoudig. Het leek één vraag,
maar het waren er misschien wel zes. Het was misschien wel een poging
tot een discussie en dat is heel begrijpelijk,
want het is nogal verwarrend. We hebben de kleine regio Kop,
met daarin de vier gemeenten: Schagen, Hollands Kroon, Texel en Den Helder.
Daarin werken we intensief samen en heeft ook
die regiovisie mee samengesteld. Daarin doen we ook de inkoop
van veel zorg. Dan hebben we nog de regio Noord-Holland Noord
en die bestaat uit drie regio's. Ja, we kunnen zeker van elkaar leren.
De volumekwesties zijn wel anders. Alkmaar heeft een heel ander volume
dan de Kop van Noord-Holland. Lang niet alles is hetzelfde
en daar zijn ook de afstanden anders. Er zijn dus wel dingen anders.
Wat erin de Noord-Holland Noord regio gebeurt -
en daarover is nog weinig gezegd in deze stukken -
is dat wij het Integraal Zorgakkoord op het niveau
van Noord-Holland Noord moeten organiseren. Super ingewikkeld allemaal.
Ik dacht dat het allemaal heel makkelijk ging.
Die moet dan één gemeente aanwijzen als centrumgemeente en dat werd Hoorn.
Hoorn trok dat naar zich toe, maar bleek dat ingewikkeld te vinden
om dat weer te gaan organiseren. Daar ligt een bultje met geld.
Het Integraal Zorgakkoord is er vooral voor de zorgorganisaties.
Die staan daar aan de lat - de huisartsen, de apothekers, de Omringen -
en horen daarmee aan de slag te gaan. Diezelfde beweging
die wij van onderaf proberen te doen, moeten zij van bovenaf doen.
Zodra ik meer informatie heb over welke opgaves daar liggen
en welke concrete projecten dan eventueel naar onze regio
of Texel toekomen - dat mogen alleen maar projecten/interventies
zijn die een bewezen staat van dienst hebben,
anders mogen ze niet meedoen van het Rijk, om terug te komen
op lerende regio's - kom ik naar u toe. Op dit moment
is het nog een te grijs gebied om daar duidelijkheid
over te kunnen geven. -Mevrouw Visser.
Dank u wel. Wethouder, dank voor de laatste toevoeging
inzake de IZA, want wij hadden het idee dat erin de stukken
die vanavond voorliggen, daar onvoldoende op was ingegaan.
Ik begrijp dat dat nog verder regionaal ligt.
Dan gaan we er wel vanuit dat de stukken die nu hier liggen -
met name die uitvoeringsprogramma's - voldoen aan wat een gemeente moet hebben
binnen dat landelijk akkoord. U noemde net
in de beantwoording corona. Ik begrijp dat corona
echt wel een belemmerende factor is geweest bij de uitvoering
van de vorige uitvoeringsprogramma's, maar ik wil dan wel
vragen: hoe kunnen we voorkomen dat zo'n belemmering er weer komt,
op het moment dat er over drie of vijf jaar, weer een epidemie
van het één of het ander uitbreekt? We zijn nu toch wel gewaarschuwd
over de effecten van zo'n epidemie.
Kan u iets zeggen over of we nu bestand zijn
tegen dat soort onverwachte effecten? Verder nog een hele
misschien technische, maar simpele vraag over de uitvoeringsprogramma's:
dient het budget waarover er gesproken alleen voor de coördinerende werkzaamheden
van de gemeente en de evaluatie na afloop? Of zit daarin ook al de uitvoering
door die samenwerkingspartners, waar de gemeente

soms betalingen aan moet verrichten? Tot zover.
Dank u wel. Mevrouw Dros voordat ik de wethouder het woord geef.
Ik zou ik graag een reactie willen van de portefeuillehouder
op mijn initiatief. -Die kan hij gelijk geven.
Dank, voorzitter. Die had ik voor het laatst bewaard,
maar ik ga eerst even naar de PvdA. Het IZA is volledig
in lijn met het GALA en alle andere akkoorden.
Wij zijn in het IZA meer partner dan echt aan zet,
maar het is volledig in lijn met wat we horen te doen vanuit het Rijk.
Hebben we iets geleerd van corona? Ik denk dat we met z'n allen
heel veel geleerd hebben van corona, maar ook dat de ene epidemie
de andere niet is. Dus de volgende epidemie
zal ongetwijfeld andere kenmerken hebben dan corona.
Corona had nu vooral als gevolg dat we elkaar niet konden ontmoeten.
Zijn mensen eenzaam? Ja, natuurlijk.
Iedereen was een beetje eenzaam. Wat ben je dan aan het meten?
Zijn we met z'n allen meer gaan drinken en roken? Blijkbaar was dat een goed idee
tijdens corona. Hebben we er dingen van geleerd?
Ongetwijfeld, ik ook persoonlijk. Ik denk dat we die geleerde lessen -
zeker omdat die nu nog zo vers in het geheugen zitten -
mee kunnen nemen. Meer kan ik er echt niet over zeggen.
Dan een concrete vraag over budget: dat is deels zo.
De budgetten die hier liggen, zijn vooral bedoeld voor het uitvoeren.
Wij hebben hier geen rekening gehouden met eigen fte's.
Dat hebben we gedekt. Dit is voor de uitvoering
en zal voor een groot deel terechtkomen bij onze maatschappelijke
en subsidiepartners. Daarnaast hebben we onze gebruikelijke subsidiestromen
en de BCS. En die zijn hierin meegenomen.
We weten al wat onze partners van u moeten doen
via de subsidie en andere vormen, en die zitten hier op aangehaakt.
Er zitten al lijntjes in: dat gaan jullie toch al doen,
en dan je er net zo goed dat extra stukje bij doen.
Dat is allemaal meegenomen in de gesprekken
die hieraan vooraf hebben plaatsgevonden. En dan...
Mevrouw Dros. -Precies. GroenLinks doet een interessant
voorstel, want ik kan me heel goed voorstellen
dat we nu allemaal het gevoel hebben - zeker na mijn woordenbrij -
van: het kletst allemaal lekker door. We kabbelen met z'n allen verder.
Maar zetten we hiermee echt zoden aan de dijk?
Ik weet niet of de pilot die GroenLinks voorstelt
de juiste manier is, maar ik vind het wel interessant.
Arnhem is een hartstikke interessant voorbeeld:
in een wijk raken 50 gezinnen hun schulden kwijt raken.
Daar wordt een heel systeem omheen gezet om te kijken wat dat doet.
Dat was van oorsprong wel een vogelaarwijk,
dus daar zat veel Rijksfinanciering op. Dat is een project wat al jaren loopt,
en nu komt pas het nieuws dat het daadwerkelijk gaat gebeuren.
De volumes zijn daar ook heel anders. Ze kunnen daar
uit honderden gezinnen kiezen, om er 50 dan als pilot mee te nemen.
Op Texel is dat toch anders. Dus als wij een een vorm van pilot gaan
doen, moeten we dat niet op de Arnhemse manier gaan doen,
lijkt mij. Ik vind het wel interessant, omdat je naar
het systeem zou moeten kijken. Dat doen we al
als veiligheid in het gedrang is. Dus als er echt echt
een situatie in een gezin zit, dan hebben we al het Veiligheidshuis
en MDA++ aanpakken waarbij we een convenant hebben gesloten,
dat we makkelijker gegevens kunnen uitwisselen
en iedereen rondom de tafel komt te zitten die in dat gezin iets doet.

Maar dan is er al iets ergs aan de hand. U bedoelt: daar willen we voor zijn.
Ik sprak een ambtenaar vandaag en die zei: ik ben ook al eens
met die gedachte bezig geweest. Ik had het over ketenaanpak:
die ketens moeten ook een keer bij mekaar komen.
En die dacht: zullen we niet op Texel misschien een soort
positieve gezondheidstafels proberen te creëren
rondom gezinnen die ergens vastlopen? Het was nog maar een soort bleue gedachte.
Ik denk dat er meer gedachtes leven in die zin.
Ik weet nog een pilot juist is, want pilots zijn nogal kortdurend,
en aan het einde gooien we het in de prullenbak
of is het geld op. Misschien is het interessant om te zoeken
naar een wat structurelere manier. Ik wil daar wel eens
van gedachten over wisselen, maar dan niet één op één een kamertje.
Ik zoek even naar een manier hoe we dat in een wat
breder openbaar kader zouden kunnen doen. Misschien moeten we het daar
dan nog even gezamenlijk over hebben. Ik zal het in ieder geval intern opnemen.
Dank, wethouder. Meneer Schuiringa. -Dank u, voorzitter.
Ik wil u er nog op wijzen, meneer Van de Belt,
dat de familie Van der Vorm - havenbaron Rotterdam -
al jarenlang zo'n project heeft en dat heet De Loods.
Dat werkt op dezelfde manier als wat ze in Rotterdam doen
met de schuldsanering: alle schulden van één gezin
worden verzameld en alles wordt geregeld. Het particulier fonds
van de familie Van der Vorm werkt als een tierelieren.
Dat kwam de afgelopen weken uitgebreid in het nieuws.
Dank. Ik kijk rond in de commissie. Mevrouw Visser.
Dank u wel, voorzitter. Ik heb nog een praktische vraag
bij die uitwerkingsprogramma's van het sociaal domein
en misschien zijn die vragen niet voor nu, maar voor in een later stadium.
Maar ik krijg het niet goed helder. Er wordt gesproken
over positieve gezondheid en dan wordt er gebruik gemaakt
het spinnenweb van Hubert. In dit spinnenweb staan zes punten
die samen iets zeggen over die positieve gezondheid.
Drie daarvan - lichaamsfuncties, mentaal welbevinden
en dagelijks functioneren - worden naar mijn optiek
veelal uitgevoerd door medici, zoals: huisartsen,
medische specialisten, psychologen en fysiotherapeuten.
Bij de andere drie - sociaalmaatschappelijk functioneren,
zingeving en kwaliteit van leven - denk ik veel aan: sportclubs, hobby's
kerken, buurthuizen, vrienden, een leuke school of een leuke baan.
Nu wil men samenwerking op dat hele positieve gezondheidsvlak
en de gemeente heeft daarbij een regiefunctie.
Hoe moet ik dat voor mij zien, als medici ervoor opgeleid zijn,
signalen snel herkennen en weten hoe te handelen,
maar zich aan allerlei privacywetgeving moeten houden?
Een buurvrouw, een tennisleraar, een dominee of een jongerenwerker
heeft soms misschien wel het gevoel dat er iets mis is,
maar kan er misschien minder snel de vinger op leggen
wat er aan de hand is of wat daaraan te doen is.
Meld iedereen zich lukraak bij het sociaal domein?
Of komen er bijvoorbeeld speciale aanspreekpunten
voor huisartsen of sportclubs? Kunnen die samenwerkende partners
rechtstreeks bij elkaar terecht? Lopen zij dan niet
tegen die privacywetgeving aan? Hoe werkt dat?
Die is heel erg technisch. -Voorzitter, dit is inderdaad
een vrij technische vraag, maar ook de vraag:
hoe zit de samenleving in mekaar? Het begint bij het kennen
van je buren, bij hen binnenlopen en zeggen: is er wat?

Maar als u niet bij uw buren durft binnen te lopen
of denkt dat er wat aan de hand is maar er misschien
niet over durft te beginnen, zou u naar Texels Welzijn kunnen gaan:
ik bespeur iets bij een niet nader te noemen buurman.
Hoe kan ik daar het best mee omgaan? Texels Welzijn
is er om dat soort vragen te kunnen beantwoorden.
Als u als buurvrouw denkt: daar is een onveilige situatie
bij een bepaald gezin/huis aan de hand, dan hebben we
daar ook landelijke lijnen voor en n die betaalt u zelf ook.
Veilig Thuis bijvoorbeeld. En die schrikken niet van een vraag
die helemaal niet zo belangrijk blijkt te zijn
en ook niet als het echt ernstig is. Daar kunt u ook naartoe
als individuele bewoner. Maar uw vraag is: hoe gaan wij
op Texel gegevens uitwisselen? Mag de trainer van de voetbalclub zeggen
tegen iemand anders: over die en die op dat adres maak ik veel zorgen?
Ja, ik denk dat dat mag, als het niet leidt
tot ernstige integriteitsschendingen. Dat is iets wat je zelf als mens
een beetje met je mee moet nemen. Ik vind de vraag een beetje complex,
in die zin van: hoe ga je met elkaar om? Als je alle wetten knetterhard zou
regelen, mag ik niet eens in het openbaar zeggen
waar u woont, terwijl iedereen an opzoeken waar u woont.
Die uitwisseling van gegevens vind ik een beetje een theoretische vraag,
want ik begrijp niet heel goed wat de vraag achter de vraag is.
Maar als dat is: we willen wel samenwerken,
maar mogen het niet van de wet, dan is er - zeker als het gaat
over niet heel ingewikkelde zaken - nog wel wat van te zeggen.
Als het gaat over hele ingewikkelde zaken, zou ik een professional
proberen te bereiken. Als het gaat over uitwisseling van gegevens,
kom ik op het idee wat GroenLinks een beetje oppert
en moet je met convenanten gaan werken waarin je zegt:
ja, wij mogen binnen deze kaders gegevens met elkaar uitwisselen.
Maar dan zit je al in een probleemsituatie.
Ik weet niet helemaal precies wat de achtergrond is van uw vraag,
maar ik hoop daarmee wel een beetje richting te hebben gegeven.
Het is allemaal niet zo zwart-wit. -Anders misschien
binnenkort een telefoontje met een behandelend ambtenaar.
Dan kijk ik rond in de commissie en stel ik de vraag
of we hiermee agendapunten zeven en acht behandeld hebben?
Dus ook uitvoeringsprogramma's. Dank. Agendapunt negen: de rapportage
'Grondexploitaties en grote projecten', die volgens afspraak vooruitlopend
op de vaststelling van de programmarekening
voorgelegd wordt aan de commissie. Daar vraagt de portefeuillehouder
of die voorafgaand een toelichting mag geven
en daar zie ik geen bezwaar tegen. Meneer Hooijschuur.
De PvdA had twee vragen gesteld over deze grondexploitatie.
Door tijdsdruk hebben we die nog niet kunnen
beantwoorden, maar we zeggen dit wel toe voor de raadsvergadering.
Meneer Hercules. -Dan zal ik even zeggen
wat de vragen waren. Er ligt hier een prachtige bijlage
voor ons waar we niet van hoeven te schrikken.
We zien dat er een aantal nieuwe grote projecten op gang zijn
en er een aantal grote projecten aankomen. Er zijn wat risico's, maar geen risico's
waarbij ik interpreteer dat we ons achter de oren moeten krabben
of zelfs de brandweer moeten bellen of zo. We zien in de rapportage
van de grondexploitaties dat er niet erg veel aan de hand is,
maar dat er een dikke 200.000 euro - en dat heb ik
zelf moeten optellen - ten gunste van het rekenresultaat komt.
Dat heeft iedereen in deze commissie ook kunnen lezen,

maar mijn vragen zijn: kunt u de volgende keer
in een raadsvoorstel dit soort interpretaties meenemen,
want die staan niet in dit raadsvoorstel? In het raadsvoorstel
staat één zinnetje: samenvatting. Het raadsvoorstel is er niet alleen
voor het college of de raad, maar ook voor onze
inwoners. Zij - maar de raad - verdienen dat er een soort
interpretatie/duiding komt van de cijfers. Daar ging het mij over.
Verder hoop ik dat u het met mij eens bent dat er geen
grote bijzonderheden te melden zijn, maar dat is op zich al nieuws.
Meneer Schuiringa. -Dank u, voorzitter.
Die twee ton voor veranderingen boeit mij niet zo.
Het gaat er mij meer om dat we 4,5 miljoen gemeenschapsgeld
moeten toeleggen op de grondexploitaties. Dat zijn harde
cijfers. Ik heb met onze griffier al doorgesproken dat er
een scheiding komt in de grondexploitatie tussen Mars Noord en Mars Zuid.
Dat zijn twee verschillende materies met andere financiële
stromen. Ik vind het fantastisch
wat er allemaal gebeurd is - op pagina achttien -
met de verbetering/verbreding van de paden
van het Staatsbosbeheer. Dat dekt voor meer dan
50 procent van de totale financiering. Dat ontbreekt er
voor mij. Subsidies aanvragen is schijnbaar
erg moeilijk. Bij de reconstructie van de Postweg
zie ik geen subsidie. Bij ATEX wordt er nu gebouwd,
dus die subsidie moet toch binnen zijn. Werd dat aangevraagd?
De parkeerterreinen bij de strandslagen staat nu eindelijk goed vermeld,
want het gaat om een verhoging
vanwege de zeewaterspiegel
en niet om het verhoging van de parkeerterreinen.
Dat is een heel ander verhaal. U heeft dit allemaal ook kunnen lezen.
Ik hoop dat de herinrichting van de ijsbaan
mooi wordt. Verder geen opmerkingen. Dank u.
Dank, meneer Schuiringa.
Zat er een vraag in? -Waarom werden
er geen subsidies aangevraagd? -Een toelichting op de subsidies.
Meneer Schuiringa gaf iets aan wat de griffier gezegd zou hebben.
Daar wil ze even op reageren. Mevrouw De Porto.
Er werd een technische vraag gesteld door de heer Schuiringa:
is het mogelijk om de Marsweg Noord af te splisten
omdat het een andersoortige exploitatie is? Die Het antwoord
is nog in ontwikkeling, maar dit is niet toegezegd.
Er komt antwoord op de vraag of het handig/nodig/zinvol is
om die grondexploitaties in toekomstige rapportages te splitsen.
Dus dat om even scherp te hebben wat er gezegd is.
Dat antwoord komt via mevrouw Lubach voor de gemeenteraad naar u toe.
Dank. Wil het college reageren
op de subsidieaanvragen?
Er zijn verschillende wethouders. Ik heb de fietspaden in mijn portefeuille.
Daar zijn alle subsidies aangevraagd. Ik heb begrepen dat ervoor de Postweg
geen subsidies aangevraagd kunnen worden, maar ik kan het even navragen.
Voor de fietspaden is het allemaal gelukt en ook vandaag
kwam er een positief bericht dat de subsidie
voor het fietspad aan de Schettersweid werd toegekend.
Mooi nieuws. Dank, wethouder Van de Belt. -Met betrekking tot het Thijssehuis:
de subsidie betrof de inrichting ervan en niet het budget
dat uzelf beschikbaar heeft gesteld. Dat was voor de gebruikers
en zijn ze mee bezig. Maar ik ben het met u eens
dat als er subsidies zijn en deze ook zijn toegekend,

in dit overzicht horen te staan. -Dank. Meneer Schuiringa,
een vervolgvraag. -Er moet ook een lijstje komen
voor de grote projecten. De verbetering van de basisschoolen
in de buitendorpen die horen daar ook op. En de vijftien miljoen
voor de aankoop van de flexwoningen. -Die zijn besloten
nadat dit stuk werd opgesteld. Dat staat er de volgende keer op,
meneer Schuiringa. Dank. Is daarmee
dit punt
behandeld? Kan
deze als hamerstuk naar de raad toe? Ik zie instemmend geknik.
Agendapunt tien: ontwerpbegroting 2025 en jaarrekening
2023 van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden.
Wie wenst daarover het woord te voeren? Die kan dan ook
als hamerstuk naar de raad. Dat is mooi.
Dan komen we bij de moties. De eerste motie is van GroenZwart
met als titel: meer inzetten op behoud van sfeer
en landschappelijke kwaliteiten.
Mevrouw Koot.
Voorzitter, het refereert een beetje aan wat
we in het begin van deze vergadering geconstateerd hebben:
soms gebeuren er dingen in het buitengebied waar aanwonenden
geen weet van hebben en zich er wat overvallen
door voelen.
De aanleiding was een verharde parkeerplaats
aan de Rozendijk,
aan de rand van het bos. De mensen die daar wonen
en/of vaak langs fietsen en genieten van de omgeving
vroegen zich af: kan dit zomaar? Moeten we niet meer inzetten
op het behoud van de mooie plekken, de sfeer en
de landschappelijke kwaliteiten die we hebben?
Een beetje zoals wat erover de Mienterglop aan het begin
van de vergadering werd gezegd. Dat bracht mij ertoe om met de raad -
mits een motie - af te spreken dat we meer
ons best gaan doen om de mooie plekken/landschappen
die we op Texel hebben, beter te bewaren
en er zuiniger mee om te springen.
Bij deze het verzoek aan mijn collega-raadsleden
om deze motie te ondersteunen en mee te nemen
voor de toekomst van Texel.
Wie wil daarop reageren? Ik zie mevrouw Ter Borg en mevrouw Visser.
Mevrouw Ter Borg. -Voorzitter,
dank u wel. Mevrouw Koot heeft een motie ingediend
met als titel 'meer inzetten op het behoud van sfeer
en landschappelijke kwaliteiten'. In de motie wordt de raad opgeroepen
tot het ontmoedigen van het autoverkeer en het bemoedigen van het fiets-
en wandelverkeer bij de inrichting van bos- en natuurgebieden.
Het één en ander wordt toegespitst op het aanleggen
van een verharde parkeerplaats aan de Rozendijk.
De strekking van de titel van de motie en het ontmoedigen
van het autoverkeer in bos klinkt ons, GroenLinks,
als muziek in de oren. Dat zal u niet verbazen.
Wij denken echter niet dat iemand extra gestimuleerd wordt
om met de auto naar het bos te gaan omdat er een verharde parkeerplek ligt.
Ik ben trouwens vanmiddag wel expres - ik beken - langs gereden met de auto
uitgedaagd door de motie. Ik wou het eens even bekijken.
Ik zag tot mijn verbazing dat de betreffende parkeerplaats
helemaal vol stond met fietsen
en hun bestuurders. er stond slechts één auto.

Ik moet daarbij wel opmerken dat de Rozendijk an sich
al als voorbehoedsmiddel tegen autogebruik opgevat kan worden
met al die fietsers die uit alle hoeken en vanaf de parkeerplaats komen
en je tegemoet fietsen met hoge snelheid, en
dan over de kasseienstrook gaan om andere fietsers in te halen.
Ik hoef het voorlopig niet meer, maar dit terzijde.
Het is een goede afrader. Wat ik mevrouw Koot wil vragen is:
welke ideeën heeft ze verder nog om het autogebruik te ontmoedigen?
Is ze bereid om het dictum van de motie hierop aan te passen?
We sparen ze even op, mevrouw Koot. Mevrouw Visser.
Dank u wel. Mevrouw Koot,
in het eerste deel van de oproep geeft u aan dat u wil
dat de inrichting van de Texelse natuur- en bosgebieden
andere uitgangspunten krijgen. Maar heeft u uitgezocht in hoeverre
de gemeente Texel over deze inrichting gaat?
Omdat het over natuur- en bosgebieden gaat,
denk ik aan organisaties als: Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat
of het Hoogheemraadschap.
In de tweede oproep van de motie gaat het over
de infrastructuur. Ik vroeg me af of zij kan specificeren
wat voor infrastructuur ze dan precies bedoelt.
Zoals ik het nu lees, is het ook een voorstel
om fietspaden aan te leggen van versnipperde boomstammen.
Ik kan me niet voorstellen dat dat het doel is achter deze oproep.
Twee vragen vanuit de commissie aan mevrouw Koot.
Ik zie voor de rest niemand. Wilt u die vragen beantwoorden?
Ik kijk eerst naar GroenLinks.
Ik ben even heel snel aan het terugkijken. Heb ik erin staan
dat ik het autogebruik wil ontmoedigen? Ik noem dat zijdelings,
omdat dat volgens mij... -Tweede
oproep van het dictum. -De eerste zelfs.
We hebben als gemeenteraad - in ieder geval de coalitie,
maar ik dacht ook de gemeente - in de toekomstvisie voor toerisme staan
dat we het autogebruik willen ontmoedigen. Dat is de reden
waarom ik daarop aangehaakt heb. Ik denk dat
als je verharde parkeerplaatsen gaat aanleggen in een natuurgebied
of in een bos, je het autogebruik ondersteunt.
Dat is de redenering, maar misschien
is die niet duidelijk in de oproep.
De infrastructuur is de infrastructuur van de
parkeerplaatsen.
Ik houd hem aan, want ik merk dat de formulering niet zo goed is.
Ik denk dat ik dat anders in moet brengen. Dank u wel.
Er zit deze keer een dag extra tussen de commissie
en de raadsvergadering. Dat geeft misschien wat extra tijd
om eventueel de tekst aan te passen. We houden het voor nu aan
en dan sluit ik dit agendapunt. Dat brengt ons bij de volgende motie.
Die is van Hart voor Texel, met als titel: Voedselbank verdient een eigen plek.
Op die motie is vandaag nog een schriftelijke reactie
gekomen van het college. Er zijn veel antwoorden gekomen
en daar wil ik het college voor bedanken.
Meneer Polderman. -Dank u, voorzitter.
Bedankt, college, voor het snelle antwoord.
Een motie over dat de voedselbank een eigen plek verdient.
Ik zal hem niet helemaal voorlezen, maar wil wel even
een klein stuk toelichten. We hebben een prachtig eiland
met veel welvaart. Helaas is die welvaart er niet altijd voor iedereen.
Er zijn Texelaars met een hele kleine portemonnee

die niet kunnen rondkomen zonder de hulp van mede Texelaars
die via de voedselbank Texel vrijwillig hulp bieden.
Een prachtige organisatie van Texelaars voor Texelaars
die zich met hart en ziel inzet voor de minder bedeelden.
Dit doen ze wel alleen op dinsdagavond, woensdagmiddag en donderdagochtend
voor 850 euro in de maand, niet omdat ze dit willen,
maar omdat ze geen andere keuze hebben. Het onderkomen van de voedselbank
wordt gedeeld. Er is dringend behoefte aan een grotere ruimte
waar zij altijd terecht kunnen en er voldoende ruimte is
voor langere opslag van voedsel in bijvoorbeeld koelcellen.
Helaas ziet de gemeente Texel het niet als hun primaire taak
om een geschikte locatie te vinden voor de voedselbank.
Voor Artex, Radio Texel en dergelijke wordt er een paleis gebouwd
van dertien miljoen. Maar onze eigen Texelaars
die niet eens weten of ze vanavond eten hebben,
worden niet gezien als een primaire taak. Het is niet dat wij tegen cultuur zijn.
We kregen daar een vraag over via Facebook die ik graag aan u wil voorleggen:
ook een vraag over, toevallig via vs. Bok, die wie ik graag aan u voor wil
leggen: wat heeft het Thijssehuis te maken met de voedselbank?
Daar kwam heel snel een antwoord op: het is slecht blokfluiten
met een lege maag. Daar werd op gereageerd door Mariëlle Aubertijn
en zij was de coördinator van de voedselbank:
na ruim elf jaar leuren en zeuren hou ik nu op.
Absurd dat er zoveel energie in een maatschappelijk probleem
wordt gestoken door vrijwilligers en er niets van de grond komt.
Aan al die vrijwilligers ligt het niet, aan huisvesting wel.
Een Texel zonder voedselbank is bijna niet voor te stellen.
Behalve uitdelen van voedselpakketten is het ook een sociaal samen zijn
en om verspilling van voedsel te voorkomen.
Iedereen kan er zomaar gebruik van moeten maken
bij scheiding, ziekte, fout van de belasting,
toeslagenellende, noem maar op. Beste raadsleden,
de voedselbank is een zelfstandige organisatie,
zoals de gemeente ook aangeeft in haar antwoord,
maar wel eentje die onze hulp nodig heeft. Niet voor henzelf,
maar voor onze Texelaars. Daarom wil ik u vragen
deze motie te steunen, het college op te roepen
in te zetten op het helpen bij het op korte termijn
vinden van de geschikte, bij voorkeur definitieve locatie voor de voedselbank.
Het duurt ondertussen al elf jaar. Dank u. -Dank voor uw inbreng, meneer Polderman.
Wel het verzoek om terughoudend te zijn bij het noemen van namen.
Ik zag eerst mevrouw Visser, dan meneer Hoogerheide,
dan meneer Huisman, meneer Zegel en meneer Rutten. Ga uw gang.
Dank u wel.
Ik heb vragen over met name de eerste zinnen
van de toelichting in deze motie. De eerste vraag is
aan de portefeuillehouder naar aanleiding van de eerste zin,
waarin staat dat Hart voor Texel de urgentie van de huisvestingsproblemen
van de voedselbank pas op 20 april - tijdens de open ochtend - heeft begrepen.
De raadsvragen die onze fractie in oktober heeft gesteld
en waar aan het einde van deze motie naar wordt verwezen,
spraken echter ook al van deze urgentie. Blijkbaar is dat niet of onvoldoende
tot Hart voor Texel doorgedrongen, maar het antwoord op de vragen
dat in januari van het college is ontvangen,
maakt duidelijk dat het college die urgentie
en problematiek van de voedselbank toen gelukkig al wel begreep
en dat zij er van alles aan zouden doen om een geschikte
locatie voor de voedselbank te helpen zoeken.

Mijn vraag aan de portefeuillehouder is als volgt: in januari
gaf u aan te willen helpen zoeken naar een geschikte locatie
voor de voedselbank door te kijken naar mogelijkheden
binnen gebouwen in eigendom van de gemeente.
Blijkbaar was er op 20 april nog geen oplossing gevonden.
Is er in de tussentijd al iets positiefs te melden?
Zo niet, kunt u met deze motie meer doen om de situatie
voor de voedselbank te verbeteren dan u al doet
naar aanleiding voor de door ons in oktober gestelde vragen?
Dan een vraag aan de indieners over de tweede zin van de motie,
die luidt: waar de gemeente met geld strooit voor het nieuwe Thijssehuis,
staat de organisatie die hulp biedt aan Texelaars
die een hele kleine portemonnee hebben nog steeds met lege handen.
Wij zijn zeer blij met het werk van de voedselbank
en zijn trots op wat deze organisatie door middel van de inzet van vrijwilligers
en de bijdragen van de vele Texelse bedrijven
en particulieren iedere week weer voor elkaar krijgt.
We zijn er trots op dat naar aanleiding van een motie van de Partij van de Arbeid
er ook daadwerkelijk jaarlijks subsidie wordt verstrekt aan de voedselbank.
Wij zijn dan ook van plan om, als het college aangeeft
dat deze motie hen helpt, deze motie te ondersteunen.
Wij vinden deze tweede zin echter niet in de motie thuishoren.
Onze gemeente investeert flink in het Thijssehuis,
maar heeft daarmee als doel Artex en Young4Ever
eindelijk uit hun al jaren geleden afgekeurde onderkomen te kunnen
halen. Deze investering sluit ook aan bij de niet behaalde doelen
binnen het sociaal domein, die we eerder deze avond bespraken.
Creativiteit, muziek en dans, een fijne plek
om als jongeren heen te kunnen, een plek om mensen te ontmoeten,
kunnen namelijk zeker bijdragen aan verbetering
van de positieve gezondheid die we zo graag willen.
Er is dus zeker sprake van investeren in het Thijssehuis,
maar er is beslist geen sprake van strooien met geld.
Achter de investeringen in het Thijssehuis zitten goed doordachte plannen,
breed gevoerde discussies en standpunten die ons
gebracht hebben tot meerdere raadsbesluiten.
Daarbij komt dat de gemeente veel meer investeert -
helaas niet altijd met instemming van Hart voor Texel -
in bijvoorbeeld veilige fietspaden, glasvezel overal op het eiland,
een sporthal, een wielerbaan en in snel te realiseren woningen
in Marsweg-Noord, maar ook investeert in de minima op ons eiland.
Er wordt geld vrijgemaakt door subsidies aan onder andere de voedselbank
en Texels welzijn, en voor diverse regelingen,
zoals de witgoedregelingen, energietoeslag,
vergoedingen voor sportieve activiteiten, bijdragen aan laptop voor scholieren.
En zo is er nog meer. Kortom de bewering dat de gemeente met geld strooit
en insinueren dat de voedselbank niet geholpen kan worden
vanwege investeringen in het Thijssehuis zijn werkelijk onzin
en daarmee verzwakt deze tweede zin van de toelichting
het gehele gevoel wat de motie volgens ons moet overbrengen, namelijk: de boodschap
dat de voedselbank een onderkomen nodig heeft
waar ze haar activiteiten goed kan ontplooien.
Ik wil de indieners daarom vragen om nog eens goed
over deze zin in de toelichting na te denken
en hen vragen of deze zin verwijderd kan worden.
Dank. Meneer Hoogerheide. -Dank u wel, voorzitter.
We hebben vanmiddag het antwoord van B&W mogen ontvangen.
Een duidelijk antwoord. Maar wij willen wel positief meedenken,

want er staat in dat de gemeente geen partner is
als het gaat om primaire maatschappelijke organisaties.
Dat snappen we, maar toch een verzoek aan het college.
Wij weten dat er op dit moment - en het doet me zeer om dit te zeggen -
ruimte komt in De Bolder. Wij zouden het zeer op prijs stellen
als het college zou onderzoeken of het mogelijk is
om die voedselbank daaronder te brengen. -Een duidelijke vraag.
Meneer Huisman. -Ik was vanmiddag blij
met het heldere antwoord van het college. Ik zou aan de wethouder willen vragen
of hij nog even kort de samenvatting van de antwoorden
die hij vanmiddag aan ons schriftelijk heeft gestuurd,
wil geven, want dan kunnen de luisteraars, maar ook de mensen
hier aanwezig, daar notie van nemen. Volgens mij was dat antwoord klip
en klaar. -De wethouder kennende
zal hij dat zeker doen. Meneer Zegel. -Voorzitter, dat Hart voor Texel
niet veel op heeft met het Thijssehuis - een centrum voor onder andere kunst,
cultuur, jeugdwerk en de bibliotheek - is ondertussen wel duidelijk.
Maar om daar in deze motie naar te verwijzen,
vind ik wel erg creatief. Ik heb persoonlijk moeite
met de voorstelling van zaken, net zoals mevrouw Visser van de PvdA.
Dat er een keuze wordt gemaakt tussen de voedselbank en het Thijssehuis
vind ik niet chique en een verkeerde voorstelling van zaken.
Door deze tegenstelling zo bewust te creëren,
wordt het wantrouwen in de gemeente en in de raad verder gevoed.
Wij begrijpen en delen de zorgen die er zijn in de samenleving
over het uitblijven van een nieuwe locatie voor de voedselbank.
De voedselbank is van cruciaal belang voor veel Texelaars
en we vinden het van groot belang dat ze een goeie locatie hebben.
Gezien de reactie van het college lijkt er ten onrechte
in de motie te worden gesteld dat de voedselbank
het pand zou moeten verlaten. Dat is helemaal niet juist.
Ook geeft het college aan dat de voedselbank heel erg blij is
met de inspanningen die nu gedaan worden door de gemeente in deze zoektocht,
en dat er begrip is voor het feit dat dit niet op stel
en sprong geregeld is. Een paar concrete vragen aan het college:
wat voegt deze motie toe aan de huidige situatie?
Heeft de voedselbank dan sneller een nieuwe geschikte locatie
als deze wordt aangenomen? -Dank voor uw vraag.
Meneer Rutten en dan mevrouw Van de Wetering.
Dank u, voorzitter. De PvdA heeft al een hoop gras
voor onze voeten weggemaaid. Als CDA zijn we allereerst blij
dat er zoveel vrijwilligers zijn die zich inzetten voor de voedselbank
en proberen andere mensen - die het moeilijk hebben - te helpen.
We zijn er etrots op dat Texel een voedselbank in de lucht,
weet te houden, en dat er zoveel organisaties
en bedrijven zijn die de voedselbank een warm hart toedragen.
En dan moet er toch wel ergens op het eiland
een goede plek voor die mensen te vinden zijn.
In die zin kunnen wij ons prima vinden in de oproep die Hart voor Texel hier doe,
maar wij kunnen ons absoluut niet vinden in de toelichting
zoals die hier op papier staat. -Helder. Mevrouw Van de Wetering.
Dank u, voorzitter. Ik ga het totaal over een andere boeg gooien.
In de motie die voorligt wordt er gevraagd om zo snel mogelijk te zoeken
naar een andere locatie voor de voedselbank.
Ik ga niet in op het feit
dat de voedselbank een essentieel instrument is,
want dat weten we allemaal. Het probleem is
dat de voedselbank geen locatie heeft. Ze zitten nu in het gebouw

van het Rode Kruis en dat gebouw voldoet aan alle eisen.
Alleen, de voedselbank moet steeds hun spullen verhuizen
omdat het Rode Kruis dit gebouw ook gebruikt.
Ik weet dat het gebouw van het Rode Kruis is,
maar is het oplossing
dat zij een andere locatie zoeken? Want als dit
een hele goede plek
voor de voedselbank is, is het misschien handiger
dat het Rode Kruis een andere plek zoekt. Graag een reactie.
Complimenten voor de creativiteit. Mevrouw Koot,
wilt u nog iets zeggen over dit onderwerp? Eerst een reactie van de indieners,
meneer Polderman. -Dank u, voorzitter.
Ik begrijp heel goed dat u enige moeite heeft
met de link die wij hebben gesteld met het Thijssehuis.
Wij ontkennen zeker niet dat wij moeite hebben
met die dertien miljoen voor een cultuurcentrum.
Dat vinden wij nog steeds veel geld. Wij zijn voor cultuur
en dit cultuurcentrum, maar de voedselbank zoekt nog steeds een plekje
en kan maar niets vinden. Dat is een heel groot verschil
en dat is wat hier willen duiden. Ik ga even overleggen met mijn partij
of we die regel moeten veranderen en kom daarop terug.
PvdA en GroenLinks, het was puur om het verschil te laten zien
tussen die dertien miljoen en de hulp die Texelaars nodig hebben.
Mevrouw Van de Wetering, een mooi idee. Misschien kunnen we inderdaad
beter op zoek gaan naar een plek voor het Rode Kruis.
Dat vinden we misschien sneller, omdat er minder voorwaarden
aan verbonden zijn. Daar heb ik niet naar gekeken,
maar staan we zeker voor open. -Dank, meneer Polderman.
Meneer Van de Belt, een korte en bondige samenvatting
over De Bolder. Wat voegt de motie toe?
En dan de suggestie van mevrouw Van de Wetering om
het Rode Kruis te verplaatsen. -Dank u wel, voorzitter.
Ik begin met de korte en bondige reactie van het college,
want misschien helpt dat al iets in de beantwoording.
Het college zegt de voedselbank een warm hart toe te dragen
en spreekt haar waardering uit richting de vrijwilligers.
Er is geen sprake van opzegging van de huur,
maar de voedselbank kampt wel met ruimtegebrek
en het is een beetje een onhandige plek. Ze kunnen er ook niet
elke dag gebruik van maken, maar dat willen ze wel.
We hebben geregeld overleg met de voedselbank.
Als wij iets tegenkomen in de samenleving of in het vastgoedgebeuren op Texel,
kijken we altijd: zou dat iets voor de voedselbank zijn?
We gaan wel eens op pad. We zoeken wel eens een locatie
en de voedselbank geeft ook aan deze betrokkenheid
zeer te waarderen. Dat is een korte samenvatting
van de reactie op de motie. Dus we doen al heel erg veel.
Texels Belang vraagt specifiek naar een bepaalde locatie.
We bekijken alle mogelijkheden die wij hebben,
dus ook locatie komt wel eens voor. Maar elke locatie
heeft natuurlijk ook zijn beperkingen. Er zitten bijvoorbeeld nog mensen
of er wordt gebruik van gemaakt. We nemen elke locatie die logisch is mee.
Volgens mij hebben we deze ook al een keer genoemd.
D66, uw suggestie kwam ook al bij mij op, maar
het pand is van het Rode Kruis. Ik geloof niet dat we andersom al een keer
die vraag aan het Rode Kruis hebben gesteld:
wilt u weg uit uw eigen pand om ruimte te maken voor de voedselbank?
Het is een interessante suggestie om naar te kijken.

Dan is de hamvraag: heeft het college iets aan deze motie?
Niet qua tekst, maar qua oproep altijd. Ik vind het een heel
vervelende inleiding op een uitstekende vraag
voor een samenleving. Het polariseert en het verbindt niet.
Dat is even wat ik qua inleiding zou willen zeggen.
Maar als oproep is het altijd goed en niet per se richting het college,
want volgens mij doen wij ons uiterste best
om iets te vinden voor de voedselbank. Maar een oproep als deze maakt
misschien ook Texel als samenleving weer even wakker:
wacht even, ik heb misschien nog wel een schuur
van 120 vierkante meter met krachtstroom waar een vrachtwagen achterin kan rijden,
in en om nabij Den Burg. En zo zijn er nog een aantal voorwaarden
die de voedselbank graag ingevuld zou willen zien.
Dus een oproep als deze helpt altijd voor extra publiciteit.
Als u dan toch aan het schrappen bent, zou u misschien
de motie nog iets kunnen aanscherpen en niet alleen het college oproepen,
maar ook de Texelse samenleving. -Dank voor de reactie.
Dat worden kopjes koffie en thee, meneer Polderman.
Wilt u nog reageren? -Kleine reactie.
Dank u voor het antwoord. We nemen het zeker mee.
En we drinken graag een kopje koffie om dit verder te bespreken
met diegenen die daarvoor openstaan. -Mevrouw Van de Wetering wil reageren.
Gaat u dit aan het Rode Kruis vragen, wethouder? Misschien willen ze dit.
Je weet maar nooit. -Voorzitter, mag ik even?
Dat is niet aan ons.
De voedselbank is een vrij professionele organisatie.
Dat kunnen zij zelf ook. Dus ik leg het initiatief
ook altijd weer even waar het hoort, maar hij is genoteerd en we kijken ernaar.
Hij is inderdaad genoteerd. Kunnen we daarmee dit agendapunt sluiten?
Dan komen we bij de informatie over de Texels onderwerpen
vanuit het college. Volgens mij is er geen portefeuillehouder
die daar gebruik van wil maken, Hetzelfde geldt voor Texel in de regio.
De rondvragen zijn al mondeling beantwoord.
Het is tien over tien en dan sluit ik deze vergadering.
We zien elkaar over vijftien dagen weer.

Gemeente Texel .txl

Raadscommissie

Dossiernummer	1834
Extern Zaak ID	3429464
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	7 mei 2024
Agendapunt	6
Titel	Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid – uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"
Organisatieonderdeel	Beleid & Vergunningen
Portefeuillehouder	R. van de Belt
Aanleiding	Motie

Bijlagen
Bestuurlijk advies - Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid - uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil" - NIEUW
Reactie college B&W op motie 'Ook de 11 potentieel monumentale boeten meenemen'
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 - Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid
Bestuurlijk advies - Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid – uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil" - OUD

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Raadscommissie	**7 mei 2024**
Raadsvergadering	22 mei 2024

Toelichting

De gemeenteraad heeft op 20 september 2023 de motie aangenomen ‘Texels erfgoed op peil’. Deze motie vraagt om een aanvullend voorstel aan de raad met betrekking tot het schapenboetenbeleid. De gemeenteraad heeft het college de opdracht gegeven om de onderhoudsstatus van de 42 monumentale schapenboeten en de 16 potentieel monumentale boeten in beeld te krijgen en gesprekken te voeren met subsidiefondsen. Dit advies geeft uitvoering aan deze motie. Van de 42 monumentale schapenboeten zijn er 3 monumentale schapenboeten met een achterstallige onderhoudsstatus en van de 16 potentieel monumentale schapenboeten zijn er 11 schapenboeten waarvan de eigenaar interesse heeft in een monumentale status. Het college heeft besloten de raad voor te stellen om alleen incidenteel budget beschikbaar te stellen om het achterstallig onderhoud van de 3 monumentale schapenboeten weg te werken. gezien de complexiteit, hoge kosten en onzekerheden raad het college dus af om budget beschikbaar te stellen voor de potentieel monumentale schapenboeten.

Gemeente Texel

.txl

Advies

Zaaknummer 3429464

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid - uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"

Doelenboom

5 Samen beleven en bewegen

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. in te zetten op het wegwerken van achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten;
2. voor de extra incidentele kosten die gepaard gaan met het wegwerken van het achterstallig onderhoud ad € 144.335,- de financiële, integrale afweging te maken in de perspectiefnota en daarna definitief beschikbaar te stellen in de programmabegroting 2025;

Toelichting

De gemeenteraad heeft op 20 september 2023 de motie aangenomen ‘Texels erfgoed op peil’. Deze motie vraagt om een aanvullend voorstel aan de raad met betrekking tot het schapenboetenbeleid. De gemeenteraad heeft het college de opdracht gegeven om de onderhoudsstatus van de 42 monumentale schapenboeten en de 16 potentieel monumentale boeten in beeld te krijgen en gesprekken te voeren met subsidiefondsen. Dit advies geeft uitvoering aan deze motie. Van de 42 monumentale schapenboeten zijn er 3 monumentale schapenboeten met een achterstallige onderhoudsstatus en van de 16 potentieel monumentale schapenboeten zijn er 11 schapenboeten waarvan de eigenaar interesse heeft in een monumentale status. Het college heeft besloten de raad voor te stellen om alleen incidenteel budget beschikbaar te stellen om het achterstallig onderhoud van de 3 monumentale schapenboeten weg te werken. gezien de complexiteit, hoge kosten en onzekerheden raad het college dus af om budget beschikbaar te stellen voor de potentieel monumentale schapenboeten.

Consequenties

Financieel	☑	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☑
Personeel/Organisatie	☐	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico’s	☐		
Beleid	☐	Beheer	☐		

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid – Uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"

Samenvatting

Het college burgemeester en wethouders heeft op verzoek van de gemeenteraad, samen met Stichting Dorpsherstel Texel, onderhoudsinventarisaties uitgevoerd van de 42 monumentale schapenboeten en 16 potentieel monumentale schapenboeten. Er is een overzicht gemaakt welke kosten er gemaakt moeten worden om alle schapenboeten op voldoende niveau te krijgen zodat zij deel kunnen nemen aan de in 2023 vastgestelde nieuwe regelingen uit het schapenboetenbeleid en/of monumentaal aangewezen kunnen worden. Aansluitend zijn er gesprekken gevoerd met een subsidie specialist. Van de 42 monumentale schapenboeten zijn er 3 monumentale schapenboeten met een achterstallige onderhoudsstatus en van de 16 potentieel monumentale schapenboeten zijn er 11 schapenboeten waarvan de eigenaar interesse heeft in een monumentale status. Het college heeft besloten de raad voor te stellen om alleen incidenteel budget beschikbaar te stellen om het achterstallig onderhoud van de 3 monumentale schapenboeten weg te werken. De incidentele kosten voor de 3 monumentale schapenboeten bedragen € 280.579,-, welke deels gedekt kunnen worden door het reserve budget schapenboeten waardoor er per saldo **€ 144.335,-** overblijft. Dit voorstel wordt opgenomen in de perspectiefnota. Het college raad de gemeenteraad af om budget beschikbaar te stellen voor de 11 van de 16 potentieel monumentale schapenboeten gezien de hoge kosten, complexiteit en onzekerheid. Het college adviseert om eerst het effect van de nieuwe maatregelen uit het schapenboetenbeleid af te wachten voordat er meer schapenboeten in de regeling worden opgenomen.

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid – uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"

Argumenten tot advies

Schapenboetenbeleid

Op 20 september 2023 is het schapenboetenbeleid in de raadsvergadering vastgesteld. In dit beleid is ingezet op het behoud van de 42 gemeentelijke en rijks monumentale schapenboeten (zie: Agendapunt 7 Schapenboetenbeleid). Het doel van dit beleid is om het behoud en de instandhouding van de schapenboeten beter te waarborgen. De monumentale schapenboeten komen in aanmerking komen voor nieuwe regelingen waaronder de collectieve onderhoudsregeling en een verzekeringsbijdrage. O.a. zorgt de collectieve onderhoudsregeling ervoor dat het onderhoud van de schapenboeten collectief geregeld is en georganiseerd wordt door Stichting Dorpsherstel Texel.

Motie 'Texels Erfgoed op peil'

Volgend op het schapenboetenbeleid is de motie met als titel 'Texels erfgoed op peil' ingediend tijdens de raadsvergadering van 20 september en aangenomen. De gemeenteraad heeft het college de opdracht gegeven om de onderhoudsstatus van de 42 monumentale schapenboeten en de 16 potentieel monumentale schapenboeten in beeld te brengen. Op basis van deze onderhoudsinventarisaties kan dan bepaald worden wat het kost om alle schapenboeten in een goede onderhoudsstaat te brengen en geïnventariseerd worden naar mogelijke bijdragen van aanvullende (subsidie)fondsen. Daarnaast kan er met de eigenaren van de 16 potentieel monumentale schapenboeten de voorlopige belangstelling voor een monumentaanwijzing van hun schapenboet besproken worden.

Uitvoering motie

Voor de uitvoering van de motie Texels erfgoed op peil is er onderzoek gedaan door Stichting Dorpsherstel Texel in samenwerking met de gemeente waarover wij middels deze RIB een toelichting geven.

42 monumentale schapenboeten

Uit de inventarisatie van de 42 monumentale schapenboeten is gebleken dat er 3 monumentale boeten achterstallig onderhoud hebben waardoor zij niet mee kunnen draaien in de nieuwe regelingen van het schapenboetenbeleid. In zijn totaliteit bedragen de kosten voor dit achterstallig onderhoud gezamenlijk **€ 280.579,-.**

16 potentieel monumentale schapenboeten

Van de 16 potentieel monumentale boeten is er ook naar het achterstallig onderhoud geïnventariseerd. Er is daarnaast gepeild bij de eigenaren of er interesse is hun schapenboet aan te laten wijzen als monument (de monumentale status is namelijk noodzakelijk om deel te kunnen nemen aan de nieuwe regelingen uit het schapenboetenbeleid). Hieruit is gebleken dat 11 van de 16 eigenaren in ieder geval interesse hebben om hun schapenboet monumentaal aan te laten wijzen mits de kosten voor achterstallig onderhoud worden vergoed. Van deze 11 schapenboeten zijn 5 schapenboeten in dusdanig goede onderhoudsstatus dat er geen achterstallig onderhoud weggewerkt hoeft te worden. De overige 6 schapenboeten behoeven wel achterstallig onderhoud, gezamenlijk voor een bedrag van **€ 397.702,-.**

Structurele kosten collectieve onderhoudsregeling en verzekeringsbijdrage

Voor de 11 potentieel monumentale schapenboeten komen er nog aanvullende structurele kosten bij indien deze schapenboeten bij een goede onderhoudsstatus deel gaan nemen aan de nieuwe

regelingen uit het schapenboetenbeleid. Deze kosten zouden structureel **€ 52.181,-** bedragen. Deze structurele, jaarlijkse kosten komen dus nog bovenop de incidentele kosten voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud (van € 397.702,-).

Als de wens er is om zowel de 3 monumentale schapenboeten (van de 42 monumentale schapenboeten) op te knappen evenals de 11 potentieel monumentale boeten (van de 16 potentieel monumentale schapenboeten) is er in totaal incidenteel **€ 678.281,-** voor een goede onderhoudsstatus benodigd en structureel een bedrag van **€ 52.181,-** per jaar.

Aanvullende (subsidie)fondsen
In de motie wordt ook genoemd dat er gezocht kan worden naar aanvullende subsidiefondsen om de kosten van achterstallig onderhoud deels te dekken. Stichting Dorpsherstel Texel heeft ook gesproken met een subsidie specialist. Deze specialist gaf aan dat zij mogelijkheden ziet voor aanvullende subsidies om de schapenboeten te restaureren, ook voor hogere bedragen. Er kan echter nog niet genoemd worden in dit stadium wat voor bedragen aangevraagd (en toegekend) zouden kunnen worden. Ook over de voorwaarden van deze subsidieaanvragen kan nog niets gezegd worden.

Voorstel perspectiefnota
Gezien bovenstaande adviseert het college om enkel in te zetten op het behoud van de 3 monumentale schapenboeten (van de 42 monumentale schapenboeten). Het college heeft hiervoor een voorstel opgenomen in de perspectiefnota. Het college is van mening dat er eerst bekeken moet worden of de nieuwe maatregelen uit het schapenboetenbeleid goede middelen zijn om de schapenboeten in stand te houden voordat er nog meer schapenboeten in de regeling op genomen worden. Daarnaast zijn de kosten in particulier eigendom voor de potentieel monumentale schapenboeten zeer hoog en is er te veel onzekerheid over de subsidiefondsen. Het college raad dus af om budget beschikbaar te stellen voor de restauratie van de 11 potentieel monumentale schapenboeten.

Concluderend geeft het college het advies om - gezien de complexiteit, hoge kosten en onzekerheden - 3 monumentale schapenboeten te restaureren en hiervoor in perspectiefnota een aanvullend voorstel schapenboetenbeleid op te nemen. De kosten voor de 3 monumentale schapenboeten (à € 280.579,) kunnen in de programmabegroting 2025 deels gedekt worden door het reserve budget subsidie schapenboeten van € 136.244,-, waardoor er per saldo **€ 144.335,-** overblijft als voorstel.

Alternatieven

Alternatief	Kosten	Gevolg
1. Geen bijdrage leveren in restauratiekosten van de schapenboeten	-	De 3 monumentale schapenboeten blijven slechte onderhoudsstatus houden en kunnen niet deelnemen aan nieuwe regelingen van schapenboetenbeleid.
2. De kosten voor restauratie zowel voor de 3 monumentale evenals de 11 potentieel monumentale schapenboeten beschikbaar stellen	**€ 542.037,-*** incidenteel **€ 52.181,-** structureel	Hoge uitgaven in programmabegroting 2025.

3. Bijdrage van 90 procent leveren voor het achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten	**€ 116.277,-*** incidenteel	Eigenaar is verplicht zelf ook 10 procent bij te dragen aan het achterstallig onderhoud.
4. Bijdrage van 60 procent leveren voor het achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten	**€ 32.104,-*** incidenteel	Risico dat eigenaar niet de middelen heeft om 40 procent zelf bij te dragen aan het achterstallig onderhoud.
5. Bijdrage van 90 procent leveren voor achterstallig onderhoud van zowel 3 als 11 potentieel monumentale schapenboeten	**€ 474.209,-*** incidenteel **€ 52.181,-** structureel	Eigenaar is verplicht zelf ook 10 procent bij te dragen aan het achterstallig onderhoud.
6. Bijdrage van 60 procent leveren voor achterstallig onderhoud van zowel 3 als 11 potentieel monumentale schapenboeten	**€ 270.725,-*** incidenteel **€ 52.181,-** structureel	Risico dat eigenaren niet de middelen hebben om 40 procent zelf bij te dragen aan het achterstallig onderhoud. De monumentale status is daarbij minder aantrekkelijk voor eigenaren met een potentieel monumentale schapenboet.

*Bij de alternatieven 2 t/m 6 is het beschikbare budget reserve schapenboeten van € 136.244,- meegenomen in de berekening.

Consequenties van het advies

- **Financieel**
  Kosten
  Incidenteel _____ voor het jaar 2025 _____ € 144.335,-

  Dekking
  Er is deels dekking, door het budget reserve schapenboeten van € 136.244,- blijft er per saldo als voorstel € 144.335,- over. Deze incidentele kosten dienen meegenomen te worden in de Programmabegroting 2025.

- **Belanghebbenden**
  Stichting Dorpsherstel Texel heeft met de eigenaren van 16 potentieel monumentale schapenboeten gesproken om te inventariseren of zij interesse zouden hebben in een monumentale status. Hiervan hebben 11 eigenaren interesse geuit in de monumentale status.

Aanleiding / Voorgeschiedenis / Eerdere besluiten
Het schapenboetenbeleid is op 20 september 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. In dit beleid zijn nieuwe maatregelen zoals de collectieve onderhoudsregeling en bijdrage in de verzekering vastgesteld voor de 42 monumentale schapenboeten. Naar aanleiding van het schapenboetenbeleid is de motie ‘Texels erfgoed op peil’ ingediend en aangenomen in de raadsvergadering van 20 september 2023.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3429464

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid - Motie "Texels Erfgoed op peil"

Doelenboom

5 Samen beleven en bewegen

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- dat het schapenboetenbeleid is vastgesteld op 20 september 2023;
- dat de motie ‘Texels Erfgoed op peil’ is ingediend en aangenomen op 20 september 2023.

Besluit

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. in te zetten op het wegwerken van achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten;
2. voor de extra incidentele kosten die gepaard gaan met het wegwerken van het achterstallig onderhoud ad € 144.335,- de financiële, integrale afweging te maken in de perspectiefnota en daarna definitief beschikbaar te stellen in de programmabegroting 2025;

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Texel

.txl

Datum : 7 mei 2024

Onderwerp : Reactie college op motie ‘Ook de 11 potentieel monumentale boeten meenemen’

Het college geeft graag een korte reactie op de motie ‘Ook de 11 potentieel monumentale boeten meenemen’ ingediend door D66 Texel en GroenZwart, ter voorbereiding van de behandeling in de commissie van 7 mei.

Het college wil de raad in hun overwegingen meegeven dat deze motie extra werk zal creëren voor het ambtelijk apparaat en Stichting Dorpsherstel, bovenop het al bestaande werk voor de uitvoering van de collectieve onderhoudsregeling. Het college heeft er bewust voor gekozen om klein te beginnen en te starten met de nieuwe regelingen voor de monumentale schapenboeten, en te onderzoeken hoe deze regelingen bij kunnen dragen aan een beter behoud van de schapenboeten.

Het college benadrukt dat deze motie aangenomen zou kunnen worden, echter wordt deze motie ontraden indien er niet vooraf door de gemeenteraad een keuze gemaakt wordt over het beslis punt ‘een advies over het percentage dat de gemeente bijdraagt in de kosten van het wegwerken van het achterstallig onderhoud (100%, 90% of 60%). Deze keuze zal voor de uitvoering van de motie naar inziens van het college nu al gemaakt moeten worden.

Indien de motie namelijk wordt aangenomen door de raad en de gesprekken worden opgestart met de eigenaren van de 11 potentieel monumentale schapenboeten is het van belang dat de eigenaren inzichtelijk hebben hoeveel de gemeente bijdraagt aan het wegwerken van het achterstallig onderhoud. Het college adviseert om hierin dan dezelfde lijn te volgen als bij de 3 monumentale schapenboeten en dus een bijdrage van 100 % te leveren.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3429464

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid - Motie "Texels Erfgoed op peil"

Doelenboom

5 Samen beleven en bewegen

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- dat het schapenboetenbeleid is vastgesteld op 20 september 2023;
- dat de motie ‘Texels Erfgoed op peil’ is ingediend en aangenomen op 20 september 2023.

Besluit

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. in te zetten op het wegwerken van achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten;
2. voor de extra incidentele kosten die gepaard gaan met het wegwerken van het achterstallig onderhoud ad € 144.335,- de financiële, integrale afweging te maken in de perspectiefnota en daarna definitief beschikbaar te stellen in de programmabegroting 2025;

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Texel

Advies

Zaaknummer 3429464

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid - uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"

Doelenboom

5 Samen beleven en bewegen

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. in te zetten op het wegwerken van achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten;
2. voor de extra incidentele kosten die gepaard gaan met het wegwerken van het achterstallig onderhoud ad € 144.335,- de financiële, integrale afweging te maken in de perspectiefnota en daarna definitief beschikbaar te stellen in de programmabegroting 2025;

Toelichting

De gemeenteraad heeft op 20 september 2023 de motie aangenomen ‘Texels erfgoed op peil’. Deze motie vraagt om een aanvullend voorstel aan de raad met betrekking tot het schapenboetenbeleid. De gemeenteraad heeft het college de opdracht gegeven om de onderhoudsstatus van de 42 monumentale schapenboeten en de 16 potentieel monumentale boeten in beeld te krijgen en gesprekken te voeren met subsidiefondsen. Dit advies geeft uitvoering aan deze motie. Van de 42 monumentale schapenboeten zijn er 3 monumentale schapenboeten met een achterstallige onderhoudsstatus en van de 16 potentieel monumentale schapenboeten zijn er 11 schapenboeten waarvan de eigenaar interesse heeft in een monumentale status. Het college heeft besloten de raad voor te stellen om alleen incidenteel budget beschikbaar te stellen om het achterstallig onderhoud van de 3 monumentale schapenboeten weg te werken. gezien de complexiteit, hoge kosten en onzekerheden raad het college dus af om budget beschikbaar te stellen voor de potentieel monumentale schapenboeten.

Consequenties

Financieel	☑	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☑
Personeel/Organisatie	☐	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico’s	☐		
Beleid	☐	Beheer	☐		

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid – Uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"

Samenvatting

Het college burgemeester en wethouders heeft op verzoek van de gemeenteraad, samen met Stichting Dorpsherstel Texel, onderhoudsinventarisaties uitgevoerd van de 42 monumentale schapenboeten en 16 potentieel monumentale schapenboeten. Er is een overzicht gemaakt welke kosten er gemaakt moeten worden om alle schapenboeten op voldoende niveau te krijgen zodat zij deel kunnen nemen aan de in 2023 vastgestelde nieuwe regelingen uit het schapenboetenbeleid en/of monumentaal aangewezen kunnen worden. Aansluitend zijn er gesprekken gevoerd met een subsidie specialist. Van de 42 monumentale schapenboeten zijn er 3 monumentale schapenboeten met een achterstallige onderhoudsstatus en van de 16 potentieel monumentale schapenboeten zijn er 11 schapenboeten waarvan de eigenaar interesse heeft in een monumentale status. Het college heeft besloten de raad voor te stellen om alleen incidenteel budget beschikbaar te stellen om het achterstallig onderhoud van de 3 monumentale schapenboeten weg te werken. De incidentele kosten voor de 3 monumentale schapenboeten bedragen € 280.579,-, welke deels gedekt kunnen worden door het reserve budget schapenboeten waardoor er per saldo **€ 144.335,-** overblijft. Dit voorstel wordt opgenomen in de perspectiefnota. Het college raad de gemeenteraad af om budget beschikbaar te stellen voor de 11 van de 16 potentieel monumentale schapenboeten gezien de hoge kosten, complexiteit en onzekerheid. Het college adviseert om eerst het effect van de nieuwe maatregelen uit het schapenboetenbeleid af te wachten voordat er meer schapenboeten in de regeling worden opgenomen.

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid – uitwerking motie "Texels Erfgoed op peil"

Argumenten tot advies

Schapenboetenbeleid

Op 20 september 2023 is het schapenboetenbeleid in de raadsvergadering vastgesteld. In dit beleid is ingezet op het behoud van de 42 gemeentelijke en rijks monumentale schapenboeten (zie: Agendapunt 7 Schapenboetenbeleid). Het doel van dit beleid is om het behoud en de instandhouding van de schapenboeten beter te waarborgen. De monumentale schapenboeten komen in aanmerking komen voor nieuwe regelingen waaronder de collectieve onderhoudsregeling en een verzekeringsbijdrage. O.a. zorgt de collectieve onderhoudsregeling ervoor dat het onderhoud van de schapenboeten collectief geregeld is en georganiseerd wordt door Stichting Dorpsherstel Texel.

Motie 'Texels Erfgoed op peil'

Volgend op het schapenboetenbeleid is de motie met als titel 'Texels erfgoed op peil' ingediend tijdens de raadsvergadering van 20 september en aangenomen. De gemeenteraad heeft het college de opdracht gegeven om de onderhoudsstatus van de 42 monumentale schapenboeten en de 16 potentieel monumentale schapenboeten in beeld te brengen. Op basis van deze onderhoudsinventarisaties kan dan bepaald worden wat het kost om alle schapenboeten in een goede onderhoudsstaat te brengen en geïnventariseerd worden naar mogelijke bijdragen van aanvullende (subsidie)fondsen. Daarnaast kan er met de eigenaren van de 16 potentieel monumentale schapenboeten de voorlopige belangstelling voor een monumentaanwijzing van hun schapenboet besproken worden.

Uitvoering motie

Voor de uitvoering van de motie Texels erfgoed op peil is er onderzoek gedaan door Stichting Dorpsherstel Texel in samenwerking met de gemeente waarover wij middels deze RIB een toelichting geven.

42 monumentale schapenboeten

Uit de inventarisatie van de 42 monumentale schapenboeten is gebleken dat er 3 monumentale boeten achterstallig onderhoud hebben waardoor zij niet mee kunnen draaien in de nieuwe regelingen van het schapenboetenbeleid. In zijn totaliteit bedragen de kosten voor dit achterstallig onderhoud gezamenlijk **€ 280.579,-.**

16 potentieel monumentale schapenboeten

Van de 16 potentieel monumentale boeten is er ook naar het achterstallig onderhoud geïnventariseerd. Er is daarnaast gepeild bij de eigenaren of er interesse is hun schapenboet aan te laten wijzen als monument (de monumentale status is namelijk noodzakelijk om deel te kunnen nemen aan de nieuwe regelingen uit het schapenboetenbeleid). Hieruit is gebleken dat 11 van de 16 eigenaren in ieder geval interesse hebben om hun schapenboet monumentaal aan te laten wijzen mits de kosten voor achterstallig onderhoud worden vergoed. Van deze 11 schapenboeten zijn 3 schapenboeten in dusdanig goede onderhoudsstatus dat er geen achterstallig onderhoud weggewerkt hoeft te worden. De overige 8 schapenboeten behoeven wel achterstallig onderhoud, gezamenlijk voor een bedrag van **€ 397.702,-.**

Structurele kosten collectieve onderhoudsregeling en verzekeringsbijdrage

Voor de 11 potentieel monumentale schapenboeten komen er nog aanvullende structurele kosten bij indien deze schapenboeten bij een goede onderhoudsstatus deel gaan nemen aan de nieuwe

regelingen uit het schapenboetenbeleid. Deze kosten zouden structureel **€ 52.181,-** bedragen. Deze structurele, jaarlijkse kosten komen dus nog bovenop de incidentele kosten voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud (van € 397.702,-).

Als de wens er is om zowel de 3 monumentale schapenboeten (van de 42 monumentale schapenboeten) op te knappen evenals de 11 potentieel monumentale boeten (van de 16 potentieel monumentale schapenboeten) is er in totaal incidenteel **€ 678.281,-** voor een goede onderhoudsstatus benodigd en structureel een bedrag van **€ 52.181,-** per jaar.

Aanvullende (subsidie)fondsen
In de motie wordt ook genoemd dat er gezocht kan worden naar aanvullende subsidiefondsen om de kosten van achterstallig onderhoud deels te dekken. Stichting Dorpsherstel Texel heeft ook gesproken met een subsidie specialist. Deze specialist gaf aan dat zij mogelijkheden ziet voor aanvullende subsidies om de schapenboeten te restaureren, ook voor hogere bedragen. Er kan echter nog niet genoemd worden in dit stadium wat voor bedragen aangevraagd (en toegekend) zouden kunnen worden. Ook over de voorwaarden van deze subsidieaanvragen kan nog niets gezegd worden.

Voorstel perspectiefnota
Gezien bovenstaande adviseert het college om enkel in te zetten op het behoud van de 3 monumentale schapenboeten (van de 42 monumentale schapenboeten). Het college heeft hiervoor een voorstel opgenomen in de perspectiefnota. Het college is van mening dat er eerst bekeken moet worden of de nieuwe maatregelen uit het schapenboetenbeleid goede middelen zijn om de schapenboeten in stand te houden voordat er nog meer schapenboeten in de regeling op genomen worden. Daarnaast zijn de kosten in particulier eigendom voor de potentieel monumentale schapenboeten zeer hoog en is er te veel onzekerheid over de subsidiefondsen. Het college raad dus af om budget beschikbaar te stellen voor de restauratie van de 11 potentieel monumentale schapenboeten.

Concluderend geeft het college het advies om - gezien de complexiteit, hoge kosten en onzekerheden - 3 monumentale schapenboeten te restaureren en hiervoor in perspectiefnota een aanvullend voorstel schapenboetenbeleid op te nemen. De kosten voor de 3 monumentale schapenboeten (à € 280.579,) kunnen in de programmabegroting 2025 deels gedekt worden door het reserve budget subsidie schapenboeten van € 136.244,-, waardoor er per saldo **€ 144.335,-** overblijft als voorstel.

Alternatieven

Alternatief	Kosten	Gevolg
1. Geen bijdrage leveren in restauratiekosten van de schapenboeten	-	De 3 monumentale schapenboeten blijven slechte onderhoudsstatus houden en kunnen niet deelnemen aan nieuwe regelingen van schapenboetenbeleid.
2. De kosten voor restauratie zowel voor de 3 monumentale evenals de 11 potentieel monumentale schapenboeten beschikbaar stellen	**€ 542.037,-*** incidenteel **€ 52.181,-** structureel	Hoge uitgaven in programmabegroting 2025.

3. Bijdrage van 90 procent leveren voor het achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten	**€ 116.277,-*** incidenteel	Eigenaar is verplicht zelf ook 10 procent bij te dragen aan het achterstallig onderhoud.
4. Bijdrage van 60 procent leveren voor het achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten	**€ 32.104,-*** incidenteel	Risico dat eigenaar niet de middelen heeft om 40 procent zelf bij te dragen aan het achterstallig onderhoud.
5. Bijdrage van 90 procent leveren voor achterstallig onderhoud van zowel 3 als 11 potentieel monumentale schapenboeten	**€ 474.209,-*** incidenteel **€ 52.181,-** structureel	Eigenaar is verplicht zelf ook 10 procent bij te dragen aan het achterstallig onderhoud.
6. Bijdrage van 60 procent leveren voor achterstallig onderhoud van zowel 3 als 11 potentieel monumentale schapenboeten	**€ 270.725,-*** incidenteel **€ 52.181,-** structureel	Risico dat eigenaren niet de middelen hebben om 40 procent zelf bij te dragen aan het achterstallig onderhoud. De monumentale status is daarbij minder aantrekkelijk voor eigenaren met een potentieel monumentale schapenboet.

*Bij de alternatieven 2 t/m 6 is het beschikbare budget reserve schapenboeten van € 136.244,- meegenomen in de berekening.

Consequenties van het advies

- **Financieel**
  Kosten
  Incidenteel _____voor het jaar 2025_____€ 144.335,-

  Dekking
  Er is deels dekking, door het budget reserve schapenboeten van € 136.244,- blijft er per saldo als voorstel € 144.335,- over. Deze incidentele kosten dienen meegenomen te worden in de Programmabegroting 2025.

- **Belanghebbenden**
  Stichting Dorpsherstel Texel heeft met de eigenaren van 16 potentieel monumentale schapenboeten gesproken om te inventariseren of zij interesse zouden hebben in een monumentale status. Hiervan hebben 11 eigenaren interesse geuit in de monumentale status.

Aanleiding / Voorgeschiedenis / Eerdere besluiten
Het schapenboetenbeleid is op 20 september 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. In dit beleid zijn nieuwe maatregelen zoals de collectieve onderhoudsregeling en bijdrage in de verzekering vastgesteld voor de 42 monumentale schapenboeten. Naar aanleiding van het schapenboetenbeleid is de motie ‘Texels erfgoed op peil’ ingediend en aangenomen in de raadsvergadering van 20 september 2023.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3429464

Aanvullend voorstel schapenboetenbeleid - Motie "Texels Erfgoed op peil"

Doelenboom

5 Samen beleven en bewegen

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- dat het schapenboetenbeleid is vastgesteld op 20 september 2023;
- dat de motie ‘Texels Erfgoed op peil’ is ingediend en aangenomen op 20 september 2023.

Besluit

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. in te zetten op het wegwerken van achterstallig onderhoud van 3 monumentale schapenboeten;
2. voor de extra incidentele kosten die gepaard gaan met het wegwerken van het achterstallig onderhoud ad € 144.335,- de financiële, integrale afweging te maken in de perspectiefnota en daarna definitief beschikbaar te stellen in de programmabegroting 2025;

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Texel .txl

Raadscommissie

Dossiernummer	1847
Extern Zaak ID	3447803
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	7 mei 2024
Agendapunt	7
Titel	Vastellen Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid 2024-2026
Organisatieonderdeel	Sociaal Domein
Portefeuillehouder	R. van de Belt
Aanleiding	

Bijlagen
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 - Vaststellen Nota gemeentelijke gezondheidsbeleid 2024-2026
Bestuurlijk advies - Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026
Bijlage 1 - Overzicht Nota gezondheidsbeleid 2024-2026
Bijlage 2 - Nota gemeentelijke gezondheidsbeleid Texel 2024-2026
Bijlage 3 - Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024
Bijlage 4 - Oplegger verhouding tussen Regiovisie Sociaal Domein, gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026, Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027 en Brede SPUK regeling

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
B&W	16 april 2024
Raadscommissie	**7 mei 2024**
Raadsvergadering	22 mei 2024

Toelichting

Vanuit de Wet publieke gezondheid zijn gemeenten verplicht om na publicatie van de Landelijke nota gezondheidsbeleid een lokale nota gezondheidsbeleid vast te stellen, waarbij de landelijke doelstellingen worden meegenomen. De doelstellingen richten zich op vier gezondheidsgebieden:
1. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving.
2. Gezondheidsachterstanden verkleinen.
3. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen.
4. Vitaal ouder worden.

De laatste nota gezondheidsbeleid was actief van 2018 tot en met 2022. In deze nieuwe nota worden de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid beschreven, en wordt richting gegeven aan het lokale gezondheidsbeleid van gemeenten.

De nieuwe nota omvat een evaluatie op de zeven acties die zijn vastgesteld in het Actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022: 1. het bevorderen van een gezonde leefstijl onder jongeren en het verminderen van middelengebruik;
2.het bevorderen van een gezonde leefstijl onder ouderen;
3. het stimuleren en faciliteren van initiatieven voor ontmoeting;
4. het ontwikkelen en breed bekendmaken van Texelkompas onder de Texelaars;
5. het ontwikkelen van concrete programma's voor gezinsproblematiek, zoals echtscheidingen, schulden, rouw en verlies;

6. het invoeren van een doorgaande leerlijn mediawijsheid van groep 1 basisonderwijs tot en met de laatste klas van de OSG;
7. jongeren leren ouderen over het gebruik van tablets, sociale media en beeldbellen.

De conclusie is dat de beoogde resultaten van de genoemde acties over het algemeen niet zijn behaald, mogelijk door de invloed van de coronapandemie. Een aantal acties zijn overgenomen in het gezondheidsbeleid voor de komende periode (2024-2026). Daarnaast zijn de speerpunten van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) overgenomen, vanwege hun aansluiting op de landelijke gezondheidsdoelen. Deze speerpunten zijn omgezet naar dertien ambities, die verbonden zijn met de uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026

Doelenboom

Programma	**2**	**Zorg voor elkaar, veiligheid op orde**
Maatschappelijk doel	2.6	Kwaliteit van leven van alle Texelaars verbeteren
Beleidsdoel	2.6.1	Gezonde leefstijl bevorderen

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Gelet op

- Wet publieke gezondheid artikel 13 lid 2;
- Wet publieke gezondheid artikel 16.

Overwegende dat

- De gemeente vanuit de Wet publieke gezondheid als taak heeft zorg te dragen voor de gezondheid van de samenleving en risicogroepen;
- De gemeente Texel vanuit de visie Sociaal Domein inzet op Positieve Gezondheid en preventie;
- De gemeente vanuit de visie Sociaal Domein bij wil dragen aan de kwaliteit van leven voor alle Texelaars.

Besluit

1. De gemeentelijk Nota gezondheidsbeleid Texel 2024-2026 vast te stellen.

Ondertekening

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van,

De griffier, De voorzitter,

Zaaknummer 3365112

Bijlagen

1. Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026
2. Overzicht nota gezondheidsbeleid 2024-2026
3. Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024

Gemeente Texel

.txl

Advies

Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026

Doelenboom

Programma	**2**	**Zorg voor elkaar, veiligheid op orde**
Maatschappelijk doel	2.6	Kwaliteit van leven van alle Texelaars verbeteren
Beleidsdoel	2.6.1	Gezonde leefstijl bevorderen

Collegevoorstel

De raad voor te stellen te besluiten:

1. De Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026 vast te stellen.

Toelichting

In de Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026 is geëvalueerd hoe het gezondheidsbeleid 2018-2022 is verlopen. Aan de hand daarvan is het nieuwe gezondheidsbeleid geformuleerd. Hierbij wordt uitgegaan van Positieve Gezondheid en preventie. Daarnaast is het nieuwe gezondheidsbeleid gebaseerd op de gemeentelijke taken en ambities uit het Gezond en Actief Leven Akkoord .

Consequenties

Financieel	☑
Personeel/Organisatie	☐
Juridisch	☐
Beleid	☑
Inkoop/Aanbesteding	☐
Deregulering	☐

Majeure risico's	☐
Beheer	☐
Belanghebbenden	☐
Structuurvisie	☑
Regie	
Zaaknummer	3295345

Bijlagen

1. Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026
2. Overzicht nota gezondheidsbeleid 2024-2026
3. Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024

Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026

Samenvatting

Vanuit de Wet publieke gezondheid zijn gemeenten verplicht om na publicatie van de Landelijke nota gezondheidsbeleid een lokale nota gezondheidsbeleid vast te stellen, waarbij de landelijke doelstellingen worden meegenomen. De doelstellingen richten zich op vier gezondheidsgebieden:
1. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving.
2. Gezondheidsachterstanden verkleinen.
3. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen.
4. Vitaal ouder worden.

De laatste nota gezondheidsbeleid was actief van 2018 tot en met 2022. In deze nieuwe nota worden de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid beschreven, en wordt richting gegeven aan het lokale gezondheidsbeleid van gemeenten.

De nieuwe nota omvat een evaluatie op de zeven acties die zijn vastgesteld in het Actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022:

1. het bevorderen van een gezonde leefstijl onder jongeren en het verminderen van middelengebruik;
2.het bevorderen van een gezonde leefstijl onder ouderen;
3. het stimuleren en faciliteren van initiatieven voor ontmoeting;
4. het ontwikkelen en breed bekendmaken van Texelkompas onder de Texelaars;
5. het ontwikkelen van concrete programma's voor gezinsproblematiek, zoals echtscheidingen, schulden, rouw en verlies;
6. het invoeren van een doorgaande leerlijn mediawijsheid van groep 1 basisonderwijs tot en met de laatste klas van de OSG;
7. jongeren leren ouderen over het gebruik van tablets, sociale media en beeldbellen.

De evaluatie van gezondheidsbeleid 2018-2022 toont aan dat de beoogde resultaten van de zeven acties, waaronder actie 1, 3 en 5, niet zijn behaald, terwijl het succes van actie 2 en 7 onduidelijk blijft. Dit komt voornamelijk door metingen die zijn uitgevoerd tijdens de coronapandemie van 2020, wat een negatieve impact heeft gehad op de gestelde doelen, of omdat sommige doelen niet meetbaar zijn. De effecten van preventieve programma's zijn niet altijd kwantitatief meetbaar, terwijl de pandemie de aanpak van eenzaamheid, zoals in actie 3, bemoeilijkt heeft.
Een aantal acties uit 2018-2022 zijn overgenomen in het gemeentelijke gezondheidsbeleid voor de periode 2024-2026, en er is ook gekeken naar de doelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) vanwege hun conformiteit met landelijke overheidsdoelen. Die doelen zijn omgezet naar dertien ambities die horen bij de landelijke Brede SPUK-regeling. Deze plannen zijn verbonden aan de uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein voor 2024-2027, waarin een gedetailleerd plan is opgesteld om alle doelstellingen te integreren en uit te voeren.
De benodigde middelen zijn reeds vastgesteld in de begroting, afkomstig van de Brede SPUK-uitkeringsregeling.

Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026

Argumenten tot advies
Volgens artikel 13 lid 2 van de Wet publieke gezondheid is elke gemeente verplicht om binnen twee jaar na publicatie van de Landelijke Nota gezondheidsbeleid een lokale nota gezondheidsbeleid vast te stellen. Aangezien het termijn van de vorige nota gezondheidsbeleid is verstreken, is het noodzakelijk om een nieuwe nota op te stellen. Daarnaast zijn er recentelijk verschillende ontwikkelingen geweest waarop de nieuwe nota gezondheidsbeleid inspeelt. Gemeenten hebben vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord diverse taken gekregen om te werken aan een gezond en actief leven met een stevige sociale basis voor de inwoners. Bovendien heeft het Rijk besloten om een aantal uitkeringen op het gebied van gezondheidsbevordering, sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis te bundelen in een specifieke uitkering (Brede Spuk). Het plan van aanpak dat aan deze specifieke uitkering is gekoppeld, wordt door de gemeente Texel ingezet als uitvoeringsprogramma 2024-2027 Sociaal Domein voor het nieuwe gezondheidsbeleid.

Alternatieven
Het niet vaststellen van de Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid voldoet echter niet aan de wettelijke verplichting om een nieuwe lokale nota gezondheidsbeleid vast te stellen. Dit is daarom geen wenselijk alternatief.

Consequenties van het advies
- Financieel

De financiering komt uit de brede SPUK en de bestaande begroting zoals het lokaal gezondheidsbudget. Waar meer budget nodig is, wordt dit aangevraagd via de uitvoeringsprogramma’s die aansluiten op deze lokale gezondheidsnota.

- Beleidsmatige consequenties

Er wordt een nieuwe versie van het gezondheidsbeleid in gebruik genomen. Oude doelen zijn aangescherpt en nieuwe doelen zijn toegevoegd. Om deze doelen te behalen sluit de nota aan op de Uitvoeringsprogramma's 2024-2027 Sociaal Domein. Hierin zijn de doelen, bijbehorende activiteiten en begroting opgenomen en geïntegreerd, zodat een verplichte landelijke nota wordt uitgerold tot een lokale nota, met een bijbehorend uitvoeringsprogramma dat in detail ingaat op het behalen van deze doelen.

Structuurvisie
De ambities die voortkomen uit het Gezond Actief leven Akkoord (GALA) en de nieuwe nota lokaal gezondheidsbeleid hebben overlap met onderdelen uit hoofdstuk ‘Vitale samenleving’.

Relevante wet- en regelgeving of jurisprudentie
- Wet publieke gezondheid artikel 13 lid 2;
- Wet publieke gezondheid artikel 16.

Aanleiding / voorgeschiedenis / eerdere besluiten

Het 'actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022' van de gemeente Texel richtte zich op drie hoofdspeerpunten: het bevorderen van een gezonde leefstijl, het vergroten van grip op het leven, en het stimuleren van ontmoetingen om eenzaamheid tegen te gaan. Onder deze speerpunten vielen zeven specifieke acties, waaronder het verminderen van middelengebruik onder jongeren, het bevorderen van gezonde leefstijl onder ouderen, en het ontwikkelen van Texelkompas als sociale kaart. Ondanks inzet op preventieve programma's en initiatieven, zoals educatie over gezond mediagebruik en het aanpakken van gezinsproblematiek, bleken sommige doelstellingen niet volledig behaald, deels als gevolg van de coronapandemie. Desondanks zijn er ook positieve ontwikkelingen, zoals verbeteringen in mediawijsheid en meer aandacht voor gezondheid binnen gezinnen. Deze ervaringen zullen worden meegenomen in het nieuwe gezondheidsbeleid voor de periode 2024-2026

Het gemeentelijk gezondheidsbeleid, gebaseerd op de Wet Publieke Gezondheid (wPG), volgt een cyclus van vier jaar. Elk decennium wordt een landelijke gezondheidsnota gepubliceerd, die gemeenten richtlijnen biedt voor het opstellen van hun eigen gezondheidsbeleid. Gemeenten moeten binnen twee jaar na vaststelling van de landelijke nota hun lokale gezondheidsnota opstellen, die aansluit bij de landelijke prioriteiten en richting geeft aan het lokale gezondheidsbeleid.

Belangrijke aandachtspunten in deze nota zijn de erkenning van sociale en fysieke factoren die de gezondheid beïnvloeden, de benadering van gezondheid als meer dan alleen de afwezigheid van ziekte, het streven naar positieve gezondheid waarin eigen regie en welbevinden centraal staan, en het benutten van digitale innovaties om gezondheidsondersteuning te verbeteren, met speciale aandacht voor toegankelijkheid voor kwetsbare groepen. Deze benadering benadrukt de noodzaak van een integrale aanpak en samenwerking tussen verschillende domeinen om gezondheidsdoelen te bereiken.

Om de eerder gestelde doelen aan te scherpen en in te zetten op de landelijke doelstellingen GALA, wordt de nadruk gelegd op de volgende gezondheidsthema’s en ambities:

1. Terugdringen gezondheidsachterstanden
2. Elk kind verdient een kansrijke start
3. Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
    - Gezonde leefomgeving
    - Klimaatverandering
4. Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis
5. Een gezonde leefstijl
6. Voorkomen en vroeg signalering van middelengebruik (roken, alcohol en drugs)
    - Effectieve lokale drugspreventie
    - Voorkomen van middelengebruik onder jongeren
    - Leeftijdsgrenzen op verkoop van alcohol
    - Vroegsignalering alcoholproblematiek
    - Terugdringen van roken
7. Sport en beweegparticipatie
8. Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
9. Vitaal ouder worden
    - Versterken uitvoering artikel 5a ‘Ouderengezondheidszorg’ Wet Publieke Gezondheid
    - Gezond voedingspatroon bij ouderen
    - Bewegen door ouderen
    - Valpreventie bij ouderen

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026

Doelenboom

Programma	**2**	**Zorg voor elkaar, veiligheid op orde**
Maatschappelijk doel	2.6	Kwaliteit van leven van alle Texelaars verbeteren
Beleidsdoel	2.6.1	Gezonde leefstijl bevorderen

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Gelet op

- Wet publieke gezondheid artikel 13 lid 2;
- Wet publieke gezondheid artikel 16.

Overwegende

- De gemeente vanuit de Wet publieke gezondheid als taak heeft zorg te dragen voor de gezondheid van de samenleving en risicogroepen;
- De gemeente Texel vanuit de visie Sociaal Domein inzet op Positieve Gezondheid en preventie;
- De gemeente vanuit de visie Sociaal Domein bij wil dragen aan de kwaliteit van leven voor alle Texelaars.

Besluit

1. De gemeentelijk Nota gezondheidsbeleid Texel 2024-2026 vast te stellen.

Ondertekening

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van,

De griffier, De voorzitter,

Zaaknummer 3365112

Bijlagen

1. Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026
2. Overzicht nota gezondheidsbeleid 2024-2026
3. Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024

Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026

Terugblik Gezondheidsbeleid 2018-2022

Vanuit het actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022 is ingezet op 7 acties vanuit 3 speerpunten.
De speerpunten waren:

- Gezonde leefstijl;
- Grip op je leven;
- Ontmoeting stimuleren/eenzaamheid bestrijden.

De acties die oorspronkelijk zijn ondernomen binnen het gezondheidsbeleid worden hiernaast kort samengevat, waarbij wordt aangegeven of de gestelde doelen zijn bereikt op basis van de beschikbare gegevens. Een gedetailleerde evaluatie van deze acties is te vinden in hoofdstuk 2 van de 'gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid Texel 2024-2026'.

Belangrijk is wel om mee te nemen dat gedurende de uitvoering van de acties van dit gezondheidsbeleid de coronapandemie heeft plaatsgevonden. Dit heeft grote impact gehad op de gezondheid van inwoners en de mogelijkheden in de uitvoering van activiteiten.

Acties 2018-2022

Actie 1: Gezonde leefstijl onder jongeren bevorderen en het middelengebruik (alcohol, drugs, roken) onder jongeren omlaag brengen.
Niet alle doelen zijn behaald, maar een aantal indicatoren zijn verbeterd.

Actie 2: Gezonde leefstijl ouderen bevorderen.
Aan de hand van de gestelde indicatoren is het niet mogelijk te zeggen of het doel is behaald.

Actie 3: Initiatieven voor ontmoeting stimuleren en faciliteren.
Dit doel is niet behaald, doordat de eenzaamheid verder is toegenomen.

Actie 4: Texelkompas ontwikkelen (actualiseren, uitbreiden en optimaliseren van de Texelse sociale kaart) en deze breed bekendmaken onder de Texelaars.
De sociale kaart is verhuist naar een nieuw platform www.kerngezondtexel.nl en wordt nog verder ontwikkeld.

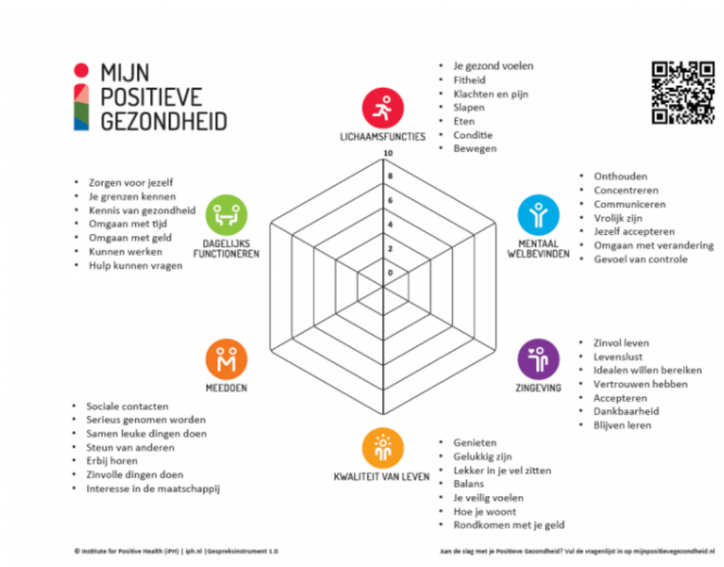
Actie 5: Eerder inzetten op gezinsproblematiek, (bv (v)echtscheidingen, schulden, rouwe en verlies) via het ontwikkelen en uitvoeren van concrete programma's met Texelse partners.
Niet alle data om te beoordelen of dit doel behaald is was beschikbaar. Aan de hand van de beschikbare data is geconcludeerd dat het doel niet is behaald.

Actie 6: Doorgaande leerlijn mediawijsheid van groep 1 van het basisonderwijs t/m de laatste klassen van de OSG.
Voor zover dit te zeggen is aan de hand van de beschikbare data is dit doel behaald.

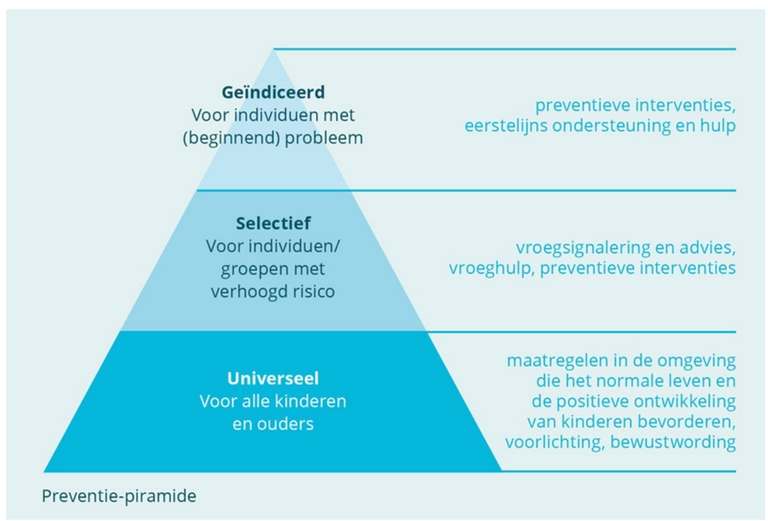
Actie 7: Jongeren leren ouderen o.a. over het gebruik van tablets, sociale media en andere toepassingen van nieuwe media.
Door de coronapandemie was uitvoering van deze actie lastig. Daarnaast is er is te weinig data beschikbaar om een uitspraak te doen of het doel wel of niet is behaald.

Vanuit het beleid zetten wij in op

Positieve Gezondheid



Preventie



Preventie-piramide

Wettelijke taken*



**Deze taken worden voornamelijk door de GGD Hollands Noorden uitgevoerd.*

Onze focus ligt op de volgende gezondheidsthema's

- Terugdringen gezondheidsachterstanden
- Elk kind verdient een kansrijke start
- Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
  - Gezonde leefomgeving
  - Klimaatverandering
- Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis
- Een gezonde leefstijl
- Voorkomen en vroeg signalering van middelengebruik (roken, alcohol en drugs)
  - Effectieve lokale drugspreventie
  - Voorkomen van middelengebruik onder jongeren
  - Leeftijdsgrenzen op verkoop van alcohol
  - Vroeg signalering alcoholproblematiek
  - Terugdringen van roken
- Sport en beweegparticipatie
- Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
- Vitaal ouder worden
  - Versterken uitvoering artikel 5a 'Ouderengezondheidszorg' Wet Publieke Gezondheid
  - Gezond voedingspatroon bij ouderen
  - Bewegen door ouderen
  - Valpreventie bij ouderen

Wij richten ons onder ander op de volgende doelgroepen



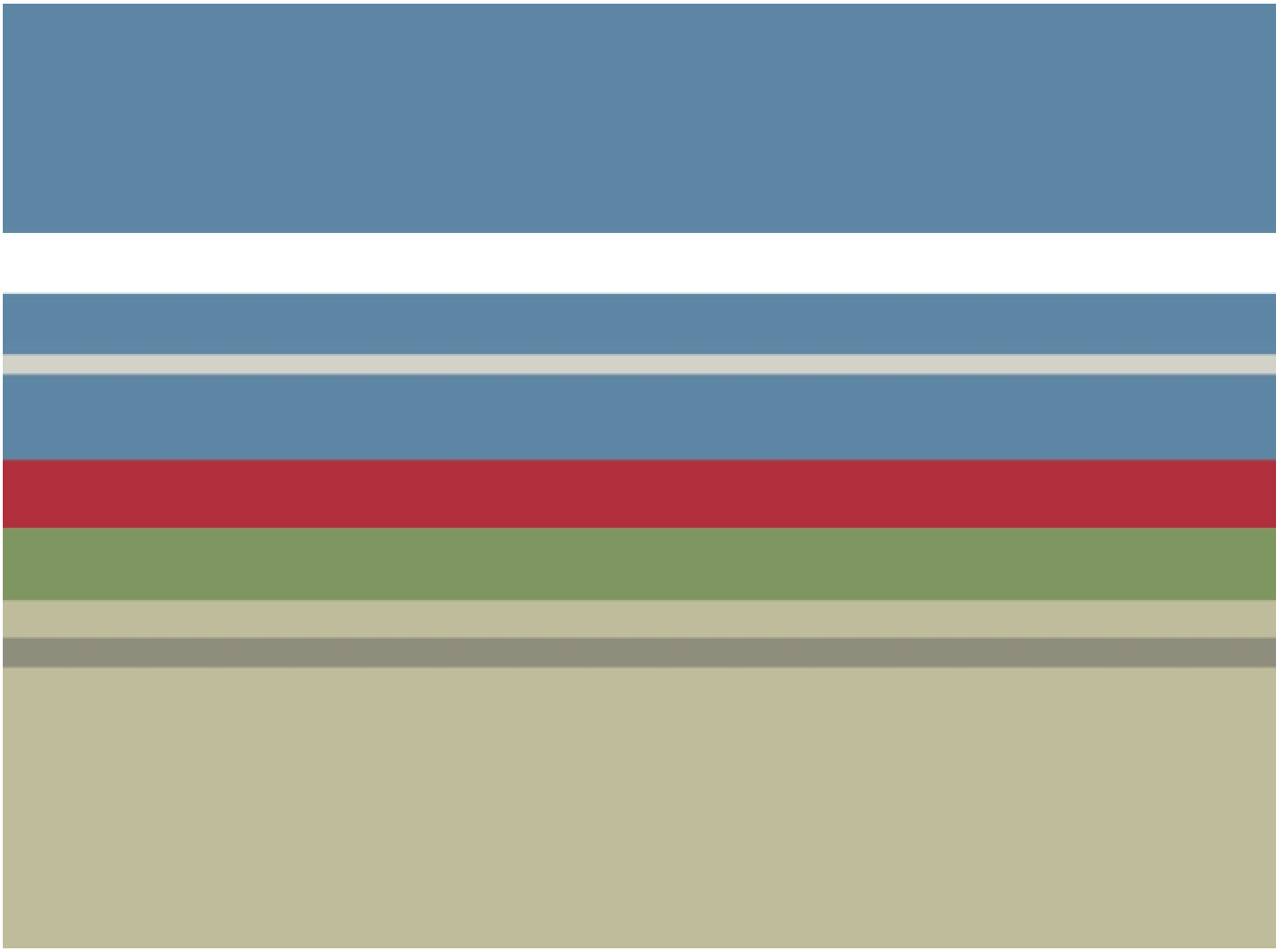
Afhankelijk van het onderwerp zal de doelgroep verschillen

Gemeente Texel

.txl

Nota Gemeentelijk Gezondheidsbeleid

‘Wij zijn Texel: We doen het met en voor elkaar’



Gemeente Texel 2024-2026

Zaaknummer 3295345

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Aanleiding gemeentelijk gezondheidsbeleid 5
1.1 Visie Sociaal Domein 5
1.2 Landelijke nota gezondheidsbeleid 5
1.3 Gezond en actief leven akkoord (GALA) 6
1.4 Wettelijke verplichting 6
1.4.1 Wet publieke gezondheid 6
1.4.2 De GGD 7
1.4.3 Omgevingswet 7

Hoofdstuk 2 Terugblik Gezondheidsbeleid 2018-2022 9
2.1 Actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022 9
2.1.1 Actie 1: Gezonde leefstijl onder jongeren bevorderen en het middelengebruik (alcohol, drugs, roken) onder jongeren omlaag brengen. 9
2.1.2 Actie 2: Gezonde leefstijl ouderen bevorderen. 10
2.1.3 Actie 3: Initiatieven voor ontmoeting stimuleren en faciliteren. 11
2.1.4 Actie 4: Texelkompas ontwikkelen (actualiseren, uitbreiden en optimaliseren van de Texelse sociale kaart) en deze breed bekendmaken onder de Texelaars. 11
2.1.5 Actie 5: Eerder inzetten op gezinsproblematiek, (bv (v)echtscheidingen, schulden, rouw en verlies) via het ontwikkelen en uitvoeren van concrete programma's met Texelse partners. 12
2.1.6 Actie 6: Doorgaande leerlijn mediawijsheid van groep 1 van het basisonderwijs t/m de laatste klassen van de OSG. 13
2.1.7 Actie 7: Jongeren leren ouderen o.a. over het gebruik van tablets, sociale media en andere toepassingen van nieuwe media. 14

Hoofdstuk 3 Gezondheidsbeleid en de Texelse inwoners 15
3.1 Positieve Gezondheid 15
3.2 Wettelijke taken 16
3.3 Preventie 16
3.4 Vervolg acties n.a.v. gezondheidsbeleid 2018-2022 16
3.5 GALA 17

Hoofdstuk 4 Uitvoering Texels gezondheidsbeleid 19
4.1 Uitvoering gezondheidsbeleid 19
4.1.1 Het programma Gezond Texel 2030 19
4.1.2 Het plan van aanpak Brede SPUK 2023-2026 19
4.1.3 Het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs 2023-2026 20
4.2 Monitoring en verantwoording 20
4.3 Financiële kaders 20

Bijlage 1 Cijfers evaluatie 22

Bijlage 2 Wettelijke taken gemeenten volgens WPG 27
Artikel 2 27
§ 2. Jeugdgezondheidszorg Artikel 5 27
§ 3. Ouderengezondheidszorg Artikel 5a 28
§ 4. Infectieziektebestrijding Artikel 6 28
Artikel 14 29
Artikel 16 29

Bijlage 2 Wettelijke taken en aanvullende diensten GGD 30

Bijlage 3 Voorbeeld preventiematrix uitvoeringsplan gezondheidsbeleid 33

Bijlage 4 GALA – speerpunten en acties 34

Hoofdstuk 1 Aanleiding gemeentelijk gezondheidsbeleid

1.1 Visie Sociaal Domein

De visie vanuit het Sociaal Domein van de gemeente Texel is als volgt omschreven:

"Wij willen bijdragen aan de kwaliteit van leven voor alle Texelaars. Wij willen dat alle inwoners van Texel zo volledig, volwaardig en onafhankelijk mogelijk kunnen deelnemen in de samenleving. Wanneer dat tijdelijk of langdurig niet lukt, ondersteunen we hen zo goed mogelijk. Daarbij maken we zoveel mogelijk gebruik van de eigen kracht en het eigen netwerk van deze inwoner."

De bovenstaande visie is opgebouwd uit vijf leidende principes die ook binnen het gezondheidsbeleid worden ingezet, deze principes zijn:

- Texel staat voor **gelijke kansen voor iedereen**: We gaan uit van inclusiviteit en gelijkwaardigheid.
- We zetten in op het verbeteren van de **kwaliteit van leven** voor onze inwoners. Hierbij wordt de brede definitie van gezondheid[1], zoals bedoeld vanuit het gedachtengoed van positieve gezondheid, gehanteerd.
- **Preventie** is de basis: voorkomen is beter dan genezen.
- Alle kinderen en jongeren hebben recht op een **goede basis bij het opgroeien**.
- Iedereen heeft de vrijheid om keuzes te maken en een **zinvol leven** te leiden.

Met ons gezondheidsbeleid streven we ernaar de kwaliteit van leven voor alle Texelaars te verhogen. Hierbij leggen we speciale nadruk op enkele doelgroepen binnen onze bevolking. Zo richten wij ons op eenzaamheid bij ouderen, volwassenen en jongeren. Wordt extra aandacht besteed aan de mentale gezondheid van de jeugd. Gaan wij aan de slag met valpreventie voor ouderen. Ook wordt bij de uitvoering gekeken of een dorpsgerichte focus nodig is om gezondheidsachterstanden terug te dringen. Tenslotte wordt er specifieke aandacht besteed aan de Texelse mantelzorgers.

We begrijpen dat gezondheid een breed en complex onderwerp is, beïnvloed door verschillende factoren in het leven, zoals onderwijs, werk en de thuissituatie. Hoewel de meeste inwoners geen ondersteuning nodig hebben op deze gebieden, erkennen we dat er uitdagingen zijn op het gebied van gezondheid. Denk bijvoorbeeld aan het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren, evenals gevoelens van eenzaamheid en sociaal isolement.

Om een gezonde gemeente te creëren, is de samenwerking met diverse lokale partijen van groot belang. We kunnen onze doelstellingen alleen bereiken door samen te werken met professionals op het gebied van gezondheid, zorg en welzijn, sportverenigingen, scholen en vrijwilligers. Daarnaast speelt de coöperatie KernGezond Texel een belangrijke rol bij de ontwikkeling en uitvoering van verschillende gezondheidsinitiatieven op ons eiland.

1.2 Landelijke nota gezondheidsbeleid

Naast de visie van het Sociaal Domein zijn wij als gemeente ook verplicht op basis van de 'Wet publieke gezondheid' om actueel preventief gezondheidsbeleid te hebben. De Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 'Gezondheid breed op de agenda' geeft landelijke richtlijnen voor het gezondheidsbeleid. De gemeentelijke nota geeft op gemeentelijk niveau weer hoe wij aan de slag gaan met de landelijke thema's:

- Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving;

[1] Positieve gezondheid: Het accent ligt niet op ziekte, maar op mensen zelf. Op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Het gaat om het vermogen om lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk optimaal te functioneren in de samenleving, ofwel het vermogen om aan te passen en zelfstandig te zijn bij de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van de hedendaagse maatschappij.

- Gezondheidsachterstanden verkleinen;
- Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen;
- Vitaal ouder worden.

De landelijke nota gaat uit van de visie ‘Positieve Gezondheid’ waar de gemeente Texel zowel vanuit het regionaal preventie akkoord ‘Noordkop Gezond voor Elkaar’ als vanuit het ‘actieplan Gezondheidsbeleid 2018-2022’ als gemeente ook al mee bezig is. Daarnaast benadrukt de landelijke nota het belang van aandacht voor gezondheid in alle beleidsdomeinen en over alle beleidsdomeinen heen.

1.3 Gezond en actief leven akkoord (GALA)

In januari 2023 is het Gezond en Actief leven akkoord (GALA) getekend[2]. Met het GALA wordt gebouwd aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Hiervoor worden afspraken gemaakt vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid als rijksoverheid, gemeenten en zorgverzekeraars. Met het GALA worden de schotten doorbroken en domein overstijgend gewerkt vanuit samenhang om zo bij te dragen aan de beweging naar ‘de voorkant’ waarin een gezonde samenleving centraal staat.

Het GALA richt zich op alle burgers met specifieke aandacht voor groepen waar de meeste gezondheidswinst te behalen valt. Daarnaast richt het zich op domein overstijgende samenwerking en het koppelen van (bestaande) aanpakken, initiatieven, middelen en menskracht. De doelen sluiten aan bij de landelijke gezondheidsdoelen uit het Nationaal Preventieakkoord, de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid, het IZA en het WOZO programma. Binnen deze lokale nota gezondheidsbeleid zullen daarom ook de centrale doelstellingen vanuit het GALA meegenomen worden en de acties die hier voor gemeenten uit voortvloeien.

1.4 Wettelijke verplichting

1.4.1 Wet publieke gezondheid

Zoals hierboven al kort aangegeven heeft de gemeente ook een wettelijke verplichting om gemeentelijk gezondheidsbeleid te ontwikkelen. De basis voor het gemeentelijk gezondheidsbeleid ligt namelijk in de ‘Wet publieke gezondheid’ (Wpg)[3]. De Wpg omschrijft publieke gezondheidszorg als volgt:

De gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit, waaronder begrepen het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van ziekten.

De omschrijving van het begrip publieke gezondheidszorg is van belang, omdat deze het verschil toont tussen publieke gezondheidszorg en bijvoorbeeld reguliere/individuele gezondheidszorg. Bij de reguliere/individuele gezondheidszorg gaat het bijvoorbeeld om de genezing van ziekten. Terwijl het bij publieke gezondheidszorg gaat om het voorkomen van ziekten en het verbeteren van de gezondheid, zonder dat iemand hiervoor ziek hoeft te zijn.

Vanuit de WPG hebben alle gemeenten onder andere de volgende verantwoordelijkheden meegekregen:
De gemeenten moeten

- in samenwerking met andere gemeenten een gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD) in stand houden;
- zorgdragen voor het verzamelen van informatie en inzicht over de gezondheidssituatie van de bevolking, gebaseerd op epidemiologische analyse;
- zorgdragen voor bevordering van medisch milieukundige zorg, technische hygiënezorg en psychosociale hulp bij rampen;
- elke vier jaar (binnen twee jaar na verschijning van de landelijke nota gezondheidsbeleid) een nota gemeentelijk gezondheidsbeleid vaststellen. In deze lokale nota wordt onder andere aangegeven

[2] GALA -Gezond en Actief Leven Akkoord | Rapport | Rijksoverheid.nl
[3] wetten.nl - Regeling - Wet publieke gezondheid - BWBR0024705 (overheid.nl)

wat de doelstellingen zijn met betrekking tot de GGD taken, jeugdgezondheidszorg, ouderengezondheidszorg en infectieziektebestrijding, daarnaast worden de landelijke prioriteiten uit de landelijke nota in acht genomen;
- de gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen bewaken;
- bijdragen aan preventieve programma's en gezondheidsbevordering;
- zorgdragen voor jeugdgezondheidszorg, ouderengezondheidszorg en infectieziektebestrijding.

1.4.2 De GGD

Een van bovengenoemde verantwoordelijkheden is het in standhouden van de GGD. Nederland is opgedeeld is verschillende GGD-regio's die gebaseerd zijn op de veiligheidsregio's. De gemeente Texel valt onder de GGD-regio Hollands Noorden (HN). Deze regio bestaat uit 16 gemeentes die ondersteund worden door de GGD HN bestaande uit de regio Alkmaar, West-Friesland en de Kop van Noord-Holland.

De GGD is een aantal wettelijke taken opgelegd op het gebied van gezondheid. Naast deze wettelijke taken van de GGD zijn er wettelijke gezondheidstaken bij de gemeenten belegd. Voor deze wettelijke taken mag de gemeente kiezen of deze door de GGD worden uitgevoerd, of door een andere partij. Tenslotte biedt de GGD ook nog extra diensten aan. Van deze extra diensten kunnen gemeente via inkoop of subsidie gebruik maken. In bijlage 2 is een overzicht toegevoegd met:
- De wettelijke taken van de GGD;
- De wettelijke taken die bij de gemeente liggen, maar indien gewenst door de GGD uitgevoerd kunnen worden;
- De extra diensten die verder door de GGD worden aangeboden.
Daarnaast is in dit overzicht aangegeven welke diensten binnen de gemeente Texel op dit moment door de GGD worden uitgevoerd.

De samenwerking tussen de 16 gemeenten en de GGD HN is geregeld via een Gemeenschappelijke Regeling (GR)[4]. In deze GR staan eveneens afspraken over taken die de GGD uitvoert. Sommige extra diensten staan bijvoorbeeld vastgelegd in deze regeling. Deze onderdelen liggen dan mogelijk wettelijk bij de gemeente, maar kunnen niet bij een andere organisatie belegd worden dan de GGD, doordat hier in de GR afspraken over gemaakt zijn.

1.4.3 Omgevingswet

De invoering van de omgevingswet op 1 januari 2024[5] speelt tenslotte ook een rol in het nota gemeentelijk gezondheidsbeleid. Aansluitend op het landelijke doel 'Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving' hebben de keuzes over de ruimtelijke omgeving effect op de gezondheid van inwoners. In de Omgevingswet krijgen gemeenten de mogelijkheid om zelf regels te stellen, vanaf landelijk niveau zullen minder regels worden opgelegd. In de nieuwe omgevingsvisie wordt gezondheid meegenomen in het onderdeel gezonde leefomgeving. Tijdens de ontwikkelingen die op dit moment lopen rondom de omgevingsvisie wordt het sociaal domein en de GGD Hollands Noorden – team Gezonde leefomgeving - daarom actief als experts betrokken, onder andere voor het onderdeel gezondheid.

[4] Gemeenschappelijke regeling GGD Hollands Noorden | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl)
[5] Tijdens de ontwikkeling van dit document loopt op Texel eveneens een project m.b.t. de ontwikkeling van de omgevingsvisie.

Hoofdstuk 2 Terugblik Gezondheidsbeleid 2018-2022

2.1 Actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022

Van 2018 tot en met 2022 heeft de gemeente Texel ingezet op het 'actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022'. Voor dit actieplan is in samenwerking met honderd Texelaars input verzameld waaruit drie speerpunten zijn gekomen:

1. Gezonde leefstijl;
2. Grip op je leven;
3. Ontmoeting stimuleren/eenzaamheid bestrijden.

Tevens zijn de volgende drie belangrijke uitgangspunten bepaald:

1. We gaan respectvol met elkaar om;
2. Iedereen hoort erbij (inclusiviteit);
3. We doen het samen.

In het actieplan zijn destijds acties gekoppeld aan zowel nieuwe als reeds bestaande doelen, onder drie overkoepelende speerpunten. Met betrekking tot deze drie speerpunten is in totaal aan zeven acties gewerkt.

Actie 1: Gezonde leefstijl onder jongeren bevorderen en het middelengebruik (alcohol, drugs, roken) onder jongeren omlaag brengen. - *Speerpunt Gezonde leefstijl & Grip op je leven*

Actie 2: Gezonde leefstijl ouderen bevorderen. - *Speerpunt Gezonde leefstijl & Grip op je leven*

Actie 3: initiatieven voor ontmoeting stimuleren en faciliteren. - *Speerpunt Ontmoeting stimuleren/eenzaamheid bestrijden*

Actie 4: Texelkompas ontwikkelen (actualiseren, uitbreiden en optimaliseren van de Texelse sociale kaart) en deze breed bekendmaken onder de Texelaars. - *Speerpunt Grip op je leven, Gezonde leefstijl & Ontmoeting stimuleren/eenzaamheid bestrijden*

Actie 5: Eerder inzetten op gezinsproblematiek, (bv (v)echtscheidingen, schulden, rouw en verlies) via het ontwikkelen en uitvoeren van concrete programma's met Texelse partners. - *Speerpunt Grip op je leven, Gezonde leefstijl & Ontmoeting stimuleren/eenzaamheid bestrijden*

Actie 6: Doorgaande leerlijn mediawijsheid van groep 1 van het basisonderwijs t/m de laatste klassen van de OSG. - *Speerpunt Grip op je leven, Gezonde leefstijl & Ontmoeting stimuleren/eenzaamheid bestrijden*

Actie 7: Jongeren leren ouderen o.a. over het gebruik van tablets, sociale media en andere toepassingen van nieuwe media. - *Speerpunt Grip op je leven, Gezonde leefstijl & Ontmoeting stimuleren/eenzaamheid bestrijden*

Hieronder wordt per actie kort geëvalueerd waar wij op dit moment staan. Een aantal van de acties uit het gezondheidsbeleid 2018-2022 zullen meegenomen worden in het nieuwe gezondheidsbeleid 2024-2026. In hoofdstuk 3 worden de acties beschreven die de periode 2024-2026 voortgezet worden.

2.1.1 Actie 1: Gezonde leefstijl onder jongeren bevorderen en het middelengebruik (alcohol, drugs, roken) onder jongeren omlaag brengen.

Binnen het actiepunt met betrekking tot het bevorderen van een gezonde leefstijl en het verminderen van middelengebruik onder jongeren zijn in 2018 de volgende doelen benoemd:

- Het alcoholgebruik onder jongeren tot 25 jaar verminderen ten opzichte van 2017
- Het drugsgebruik onder jongeren tot 25 jaar verminderen ten opzichte van 2017
- Roken onder jongeren verminderen
- Gezonde voeding onder jongeren aanmoedigen
- Het aantal uren sport en bewegen onder jongeren bevorderen.

Destijds waren de volgende acties beoogd om bovenstaande resultaten te behalen:

- Breder inzetten van preventieve maatregelen bij kinderen en hun ouders, in het onderwijs, bij sportverenigingen, bij festivals, in het uitgaansleven en de horeca.

- Uitvoeren van het preventie en Handhavingsplan 2018-2022.
- Deelname aan het 3-jarige beleidsvormende leertraject “De IJslandse Aanpak”.
- Onderzoeken van mogelijke aantrekkelijke alternatieven voor alcohol.
- Organiseren/faciliteren van alcohol- en drugsvrije feesten, bijeenkomsten sportevenementen, festivals voor jongeren.

Rondom de doelen om het middelengebruik onder jongeren te verminderen is actief ingezet op een aantal preventieve programma’s binnen de gemeente Texel:
- In control of alcohol en drugs;
- Preventieve voorlichting vanuit HALT;
- IkPas/Stoptober/Nix28;
- Rookvrije generatie;
- Toezicht en handhaving alcoholwet (Preventie en handhavingsplan);
- Gezonde kinderopvang en Gezonde school.

In 2021 is het uitvoeringsprogramma ‘Gezond en veilig opgroeien’ vastgesteld door de raad. Vanuit dit programma is samen met het Trimbos Instituut ingezet op Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Deze aanpak is gebaseerd op het IJslands model en een langdurig (15-20 jaar) preventief programma. De aanpak richt zich op community building en het bewerkstelligen van een cultuuromslag. Het programma richt zich op vier leefdomeinen, namelijk school – ouders – vrijetijd – leeftijdsgenoten.

Daarnaast is in de periode 2018-2022 ingezet op proeven met alcoholvrije feesten voor de jeugd, zoals tijdens Ouwe Sunderklaas, waar de jeugd tot 18 jaar een alcoholvrije tent als alternatief had voor de cafés waar zij geen toegang hadden.

De periode van 2018-2022 was ook de tijd waarin de wereld te maken kreeg met de gevolgen van de corona pandemie. Deze pandemie heeft er met verschillende lockdowns voor gezorgd dat de jeugd thuis kwam te zitten, geplande activiteiten niet mogelijk waren, maar ook dat veel jongeren te maken kregen met bijvoorbeeld stress, een lastige thuissituatie en gevoelens van eenzaamheid. Allemaal componenten die een negatieve uitwerking kunnen hebben op het middelengebruik onder jongeren.

Ondanks de inzet op de verbetering van een gezonde leefstijl onder jongeren en een afname in het middelen gebruik, tonen de cijfers van de GGD dat het overgrote deel van de gestelde doelen cijfermatig niet gehaald is. Hierbij is wel de kanttekening van belang dat de cijfers een momentopname zijn. Daarnaast is de inzet van preventieve programma’s niet altijd direct cijfermatig terug te zien in resultaten. Tenslotte is het vooral belangrijk om ook te kijken naar de resultaten die wel behaald zijn, zoals een afname in het gebruik van harddrugs, een toename in gezonde voeding en, ondanks de lockdowns waardoor sportclubs dicht moesten, een lichte toename in het percentage jongeren dat voldoet aan de beweegnorm.

2.1.2 Actie 2: Gezonde leefstijl ouderen bevorderen.

Het doel van de acties rondom ‘Gezonde leefstijl ouderen bevorderen’ is dat ouderen op Texel langer gezond blijven. Hierbij is in de periode 2018-2022 extra ingezet op de preventie van o.a. hart- en vaatziekten en diabetes. Daarnaast is extra ingezet op het voorkomen van valongelukken.

Om de beoogde resultaten te behalen heeft Stichting Texels Welzijn dagelijkse beweegmomenten voor ouderen ontwikkeld. Ook hebben ze acties georganiseerd voor ouderen om in beweging te blijven. Activiteiten zoals Gezond Natuur Wandelen (in samenwerking met Sportstichting Texel), sjoelen, dans, biljart en bijvoorbeeld koersbal.

In relatie tot het beoogde doel om valongelukken te voorkomen helpt het dat Therapie Wolf een valpolikliniek op Texel heeft. Bij de valpolikliniek wordt onderzocht waarom iemand valt, er wordt geïnventariseerd wat het risico is en in kaart gebracht wat de angst is om te vallen. Vervolgens worden de mogelijkheden besproken om het valrisico te verminderen.

Sinds 2021 neemt de gemeente Texel deel aan het project ‘Woongemak is kinderspel’ (voorheen ‘Laat Ouderen Niet Vallen en Stikken’). Dit is een initiatief samen met de Veiligheidsregio, de Brandweer, de GGD, het Rode Kruis en de gemeente. Vanuit dit programma worden 65-plussers gestimuleerd hun woning veiliger te (laten) maken. Dit gebeurt onder andere door een communicatiecampagne en bijvoorbeeld woningchecks waarbij een opgeleid persoon in de woning komt kijken wat brand- en val risico’s met zich meebrengt en hoe dit opgelost kan worden.

Wanneer de beoogde resultaten cijfermatig worden onderbouwd door de gegevens van de GGD (afkomstig uit de gezondheidsmonitor Ouderen) kan niet hard geconcludeerd worden of het doel wel of niet gehaald is. Zo is in 2016 niet gevraagd of ouderen te maken hebben met (de gevolgen van) hart- en vaatziekten, waardoor

het niet mogelijk is om te concluderen of deze aantallen zijn gedaald of toegenomen. Het aantal inwoners dat diabetes heeft is wel gedaald. De valongelukken op Texel zijn echter toegenomen. Hierbij is het wel belangrijk er rekening mee te houden dat ook hier corona invloed heeft gehad op de uitgezette acties en behaalde resultaten.

Door corona was het minder goed mogelijk om activiteiten voor ouderen te organiseren. Ook heeft dit er bij sommige ouderen voor gezorgd dat ze meer thuis bleven en minder in beweging kwamen. Deze situatie kan tot gevolg hebben gehad dat meer valongelukken hebben plaatsgevonden, omdat bewegen een direct invloed heeft op het valrisico. Daarnaast is de demografische druk in 2020 in vergelijking tot 2016 gestegen. Een toename in het aantal ouderen kan gevolgen hebben op het percentage valongelukken op Texel.

2.1.3 Actie 3: Initiatieven voor ontmoeting stimuleren en faciliteren.

De derde actie uit het actieplan gezondheidsbeleid 2018-2022 was gericht op het tegengaan van gevoelens van eenzaamheid bij inwoners, door in te zetten op het voorkomen van eenzaamheid en het stimuleren van ontmoetingen onder inwoners. Het beoogde resultaat is destijds als volgt omschreven:

- Het uitbreiden van sociale netwerken (fysieke plekken, maar ook bijvoorbeeld digitaal)
- Het verlagen van (sociale) eenzaamheid

Dit onderdeel heeft de grootste tegenslag gehad vanuit de corona pandemie. De pandemie heeft namelijk op twee manieren deze actie tegengewerkt:

1. Het was niet of slechts in beperkte mate mogelijk om sociale bijeenkomsten te organiseren, wat het extra uitdagend maakte om het beoogde doel van 'uitbreiding van sociale netwerken' mogelijk te maken.
2. De corona pandemie heeft sterke effecten gehad op de (mogelijk reeds bestaande) gevoelens van eenzaamheid, wat tegenstrijdig is aan het doel om de (sociale) eenzaamheid te verlagen.

Om de beoogde resultaten cijfermatig in beeld te brengen is getracht zo veel mogelijk aansluitende stellingen te vinden. Kanttekening hierbij is wel dat de vragen in 2020 aan inwoners gesteld zijn. Gedurende 2021 en 2022 heeft corona eveneens effect gehad op sociale netwerken en gevoelens van eenzaamheid bij inwoners. Deze informatie geeft daardoor slechts een klein inzicht in het grotere geheel. Het is niet bekend hoeveel sociale netwerken zijn ontstaan naar aanleiding van de beoogde 'makelaarsfunctie' van de gemeente. Daarom is gekeken naar het contact tussen inwoners en de mate waarin inwoners zich bijvoorbeeld sociaal uitgesloten voelen. Het merendeel van deze indicatoren is ondanks de corona pandemie verbeterd. Daardoor kan geconcludeerd worden dat dit beoogde resultaat behaald is.

De ervaringen rondom eenzaamheid zijn in de meeste gevallen verslechterd ten opzichte van 2016, vooral onder jongvolwassenen (16-25 jaar) en volwassenen (18-65 jaar). Eén leeftijdscategorie springt hier echter uit, namelijk de jongeren (2^e/4^e klas VO). Op alle gekozen indicatoren voelen zij zich juist minder eenzaam. Mogelijke verklaring hiervoor kan de inzet van Young4Ever en OKO zijn. Ook het thuisonderwijs, waardoor ouders meer betrokken waren bij de jongeren en school, kan invloed hebben gehad. Dit zijn echter slechts aannames. Doordat het merendeel van de stellingen aantoont dat het gevoel van eenzaamheid versterkt is, concluderen wij dat dit doel nog niet gehaald is.

2.1.4 Actie 4: Texelkompas ontwikkelen (actualiseren, uitbreiden en optimaliseren van de Texelse sociale kaart) en deze breed bekendmaken onder de Texelaars.

Het ontwikkelen van Texelkompas is in 2018 als actie opgenomen met het beoogde doel om:
Maatschappelijke initiatieven, verenigingen, zorg en ondersteuning, activiteiten voor sport en ontspanning en alle zaken die van invloed zijn op het bevorderen van de gezondheid zichtbaar en vindbaar te maken voor Texelaars. Dit zorgt dat burgers snel en goed kunnen vinden wat zij nodig hebben. Daarnaast bevordert het de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van Texelaars.

In 2019 is naar aanleiding van het beoogde doel gestart met de ontwikkeling en implementatie van de website Texelkompas. De missie van de website was om bij te dragen aan het regie houden over eigen leven, zelfredzaamheid bevorderen en het behouden van een positieve gezondheid. De website Texelkompas is bedoeld als een digitale wegwijzer naar het aanbod van zorg, welzijn, sport en cultuur op Texel. De gepresenteerde informatie is vooral op lokaal niveau, maar in sommige gevallen ook op regionaal en soms landelijk gebied. Texelkompas wordt ook gezien als de sociale kaart van de gemeente Texel. Een sociale kaart geeft een overzicht van alle sociale voorzieningen die in een bepaald gebied of een bepaalde stad aanwezig zijn.
In 2021 is het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Ondersteuning en Meedoen vastgesteld door de raad. Een van de acties vanuit dit uitvoeringsprogramma is:
De sociale kaart van Texel is toegankelijk en vindbaar voor hulpvragers en -bieders.

Vanuit deze actie is onderzocht hoe Texelkompas, in de huidige vorm, ervaren wordt. Hieruit is gebleken dat de website:

- Niet heel erg bekend is;
- Niet laagdrempelig is;
- Gedateerd en niet altijd up-to-date is;
- En niet goed vindbaar is.

Daarom is in 2022 onderzocht wat de mogelijkheden zijn om Texelkompas beter vindbaar, beschikbaar en toegankelijk te maken voor inwoners en professionals. Besloten is om Texelkompas in de huidige vorm niet verder voort te zetten. Er is een nieuwe vorm van de sociale kaart ontwikkeld op www.kerngezondtexel.nl. Binnen deze vorm zijn de oorspronkelijk beoogde doelen meegenomen. www.kerngezondtexel.nl is hét gezondheidsplatform van Texel en de sociale kaart zal hierdoor beter vindbaar zijn.

2.1.5 Actie 5: Eerder inzetten op gezinsproblematiek, (bv (v)echtscheidingen, schulden, rouw en verlies) via het ontwikkelen en uitvoeren van concrete programma's met Texelse partners.

Het beoogde resultaat van actie 5 was om:

- Inwoners zo snel mogelijk de juiste ondersteuning te bieden;
- Voorkomen van te veel stress en overbelasting binnen gezinnen, waardoor daaruit voortvloeiende – vaak zwaardere – problematiek wordt voorkomen;
- Inwoners krijgen weer grip op en houden controle over hun eigen leven.

Om deze beoogde resultaten te behalen is ingezet op een publiekscampagne met als doel het taboe rond schulden te verminderen. Achterliggende gedachten was om inwoners te motiveren om contact met het Sociaal Team op te nemen in het geval van financiële tegenslag. Helaas zijn er destijds geen metingen in het proces ingebouwd waardoor het effect van deze campagne onbekend is.

Stichting Texels Welzijn heeft ingezet op het onderdeel rouw en verlies. Dit hebben ze gedaan door proactief contact op te nemen met mensen, die te maken hebben met rouw of verlies en deze inwoners een helpende hand te bieden.

Los van de inzet van de gemeente is in 2021 is Texelgezinnen opgestart. In lijn met de visie van het Sociaal Domein "Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond, met en voor elkaar" richt Texelgezinnen zich op secundaire preventie door vrijwilligers om toegankelijk en behulpzaam te zijn voor mensen en gezinnen die (tijdelijk) verminderde robuustheid ervaren, teneinde 'door het ijs zakken' en bijbehorende primaire zorg zoveel mogelijk te voorkomen.[6]

Texelgezinnen werkt samen met het Sociaal Team van de gemeente Texel. Vrijwilligers denken en doen vanuit Texelgezinnen mee in de leefwereld van het gezin, waarbij gezinnen geholpen worden met bijvoorbeeld opvoedvraagstukken, tijdelijk ontzorgen van jongeren en gezinnen, het versterken van eigen kracht en focus op wat goed gaat[7]. Vanuit deze inzet heeft Texelgezinnen bijgedragen aan actie 5.

Tenslotte is samen met de huisartsen en Stichting Texels Welzijn een start gemaakt met Welzijn op recept. Bij Welzijn op recept wordt een alternatief geboden aan inwoners met psychosociale klachten. In dit geval schrijft de huisarts geen medisch recept voor, maar wordt de inwoner doorverwezen naar Texels Welzijn. Texels Welzijn gaat samen met de inwoner op zoek naar wensen, behoeften en mogelijkheden. Omdat ieder individu anders is en andere wensen en behoeften heeft, is er altijd spraken van maatwerk bij dit proces.

Aan de hand van de cijfers uit de GGD monitors is het niet mogelijk om te concluderen of het doel 'Inwoners krijgen zo snel mogelijk de juiste ondersteuning'. In de periode 2018-2022 zijn echter geen andere monitoring instrumenten ingericht of geformuleerd. Voor het onderdeel 'Voorkomen van te veel stress en overbelasting binnen gezinnen, waardoor daaruit voortvloeiende -vaak zwaardere- problematiek wordt voorkomen' zijn niet alle cijfers van 2016 beschikbaar. Afgaande op de beschikbare percentages kan geconcludeerd worden dat het beoogde resultaat niet behaald is. Aangezien het bij actie 5 ook gaat om rouw

[6] Bron: Beleidsplan Texelgezinnen 2021

[7] Bron: Texelgezinnen - vrijwilligers bieden hulp - HOME

en verlies, is bij het laatste punt ‘Inwoners krijgen weer grip op en houden controle over hun eigen leven’ cijfermatig ook gekeken naar 65+. Op basis van de cijfers is de situatie in 2020 niet verbeterd ten opzichte van 2016. Hierdoor kan gezegd worden dat het doel niet gehaald is.

Belangrijk is om hier wel te benadrukken dat 2020, het jaar waarin de cijfers verzameld zijn, het eerste coronajaar was. Dit heeft voor een hoop inwoners stress opgeleverd. Daarnaast kunnen de maatregelen ook als effect hebben gehad dat mensen het gevoel hadden geen grip en/of controle over hun eigen leven te hebben. Het is tenslotte een periode geweest, met name in het begin, waarin veel onduidelijk en onvoorspelbaar was. Laat staan dat er keuzes gemaakt zijn in het grotere belang, waar het individu weinig grip en controle op had, zoals de lockdowns. Deze ontwikkelingen kunnen er voor gezorgd hebben dat de beoogde resultaten, zoals gesteld bij actie 5, ondanks de inzet, niet behaald zijn.

2.1.6 Actie 6: Doorgaande leerlijn mediawijsheid van groep 1 van het basisonderwijs t/m de laatste klassen van de OSG.

Gezond media gebruik bij zowel kinderen als jongeren bevorderen was het beoogde doel van actie 6. Met als subdoelen (1) dat kinderen/jongeren de positieve effecten van nieuwe media beter kunnen benutten in het dagelijks functioneren (lerende en sociale functies) en (2) het verminderen en liefst voorkomen van de negatieve effecten, zoals digitaal pesten, de gevolgen van FOMO (Fear of Missing Out), groepsdruk, sexting, gameverslaving en concentratiestoornis.

Om een gezond mediagebruik te bevorderen is het basisonderwijs gestart met de ontwikkeling van een doorgaande leerlijn. Tijdens een studiedag van het basisonderwijs zijn gezamenlijke leerdoelen afgestemd, waarna de bijbehorende lessen waar mogelijk op elkaar zijn afgestemd.

Naast de doorgaande leerlijn hebben scholen ook via Halt ingezet op mediawijsheid. Scholen kunnen twee keer per jaar een training door Halt laten geven. De lesmethodiek bestaat uit lesmodules met aparte werkvormen en lesbladen voor primair en voortgezet onderwijs. Deze trainingen worden betaald door de gemeente, maar de scholen kiezen welk onderwerp het beste aansluit. Een aantal onderwerpen sluiten aan op de met actie 6 beoogde resultaten, namelijk:

- Invloed van de Groep;
- Online Veiligheid;
- Tolerantie en Respect;

(Voor een overzicht van de totale inzet van Halt op de genoemde trainingen zie bijlage 1.) In de periode 2018-2022 hebben scholen veel gekozen voor het programma ‘Invloed van de Groep’ en ‘Online Veiligheid’. Deze inzet heeft bijgedragen aan de bevordering van gezond mediagebruik bij kinderen en jongeren.

De Texelse partij Young 4 Ever (Y4E) heeft onder andere in de periode 2018-2022 ook een bijdrage geleverd aan het mediagebruik van jongeren. Zo hebben zij activiteiten aangeboden als:

- L!M!TS
  Dit is een initiatief van Y4E en Brijder jeugd Texel. Het is een vrijwilligersproject, voor en door Texelse jongeren en ouders gericht op alcohol, drugs, sociale media- en gamepreventie.
- ‘Seks in Time Out’ wat aansluit op het beoogde doel rondom sexting.
- Tijdens corona heeft Y4E via online tools contact gehouden met jongeren en ook via deze weg aandacht besteed aan het eerder genoemde L!M!TS. Ook is online aandacht besteed aan gamen en seks.

Wanneer cijfermatig aan de hand van de gezondheidsmonitor van de GGD naar de verschillen in mediagebruik onder jongeren wordt gekeken, zijn positieve ontwikkelingen zichtbaar. Zo zijn er binnen gezinnen vaker regels over het mediagebruik en het aantal uur dat ze hier gebruik van maken. Ook praten ouders vaker met hun kind over wat ze op internet zien. Het beoogde resultaat “De positieve effecten van nieuwe media beter kunnen benutten in het dagelijks functioneren (lerende en sociale functies)” blijkt op basis van de cijfermatige onderbouwing te zijn behaald. “Het verminderen en liefst voorkomen van de negatieve effecten, zoals digitaal pesten, de gevolgen van FOMO, groepsdruk, sexting, gameverslaving en concentratiestoornis” is in 2020 in vergelijking tot 2016 neutraal. Sommige onderdelen zijn verbeterd, zo is

het percentage jongeren dat aan sexting heeft gedaan afgenomen. Waar andere onderdelen verslechterd zijn, zoals het percentage jongeren dat regelmatig digitaal gepest is.

Ook bij de digitale nadelen, waar aan de hand van actie 6 op ingezet is, heeft corona een grote rol gespeeld. Door de lockdowns waren kinderen en jongeren meer afhankelijk van online communicatie om contact met leeftijdsgenoten te hebben. Er zijn zelfs periodes geweest dat de scholen dicht waren en kinderen en jongeren online les hebben gehad. Deze ingrijpende maatregelen hebben waarschijnlijk effect gehad op onderdelen, zoals digitaal pesten en social media verslaving. Doordat jongeren voor contact van online tools afhankelijk werden, heeft dit mogelijke verslavingen bijvoorbeeld in de hand gewerkt.

2.1.7 Actie 7: Jongeren leren ouderen o.a. over het gebruik van tablets, sociale media en andere toepassingen van nieuwe media.

De laatste actie vanuit het actieplan gezondheid 2018-2022 had als beoogd resultaat:

- Gezond mediagebruik bevorderen;
- Ouderen meer regie kunnen laten hebben over hun eigen (digitale) leven;
- Ouderen meer gebruik laten maken van de mogelijkheden die nieuwe media biedt;
- Ouderen en jongeren van elkaar laten leren.

Oorspronkelijk was beoogd om dit resultaat te behalen door gezamenlijke activiteiten voor ouderen en jongeren te organiseren. Zo heeft Jeugdclub de Koog aan het begin van de actielijn momenten op de planning aangeboden waar jongeren en ouderen samen met verschillende soorten media aan de slag konden en heeft Y4E ook verschillende activiteiten aangeboden waar jongeren en ouderen met elkaar in contact werden gebracht.

Echter, door de uitbraak van de coronapandemie is deze actie niet op gang gekomen. Ouderen waren een kwetsbare doelgroep, waardoor afstand tussen deze twee doelgroepen werd aanbevolen. Voor sommige ouderen heeft de coronapandemie ervoor gezorgd dat ze noodgedwongen gebruik zijn gaan maken van bijvoorbeeld tablets en videobellen, omdat dit de enige manier was om veilig contact te hebben met familie. Het is niet cijfermatig te onderbouwen wat de uitkomsten van deze actie zijn. Het enige wat bekend is, is dat de verwachte en gewenste inzet op dit actiepunt in de periode 2018-2022 niet heeft plaatsgevonden.

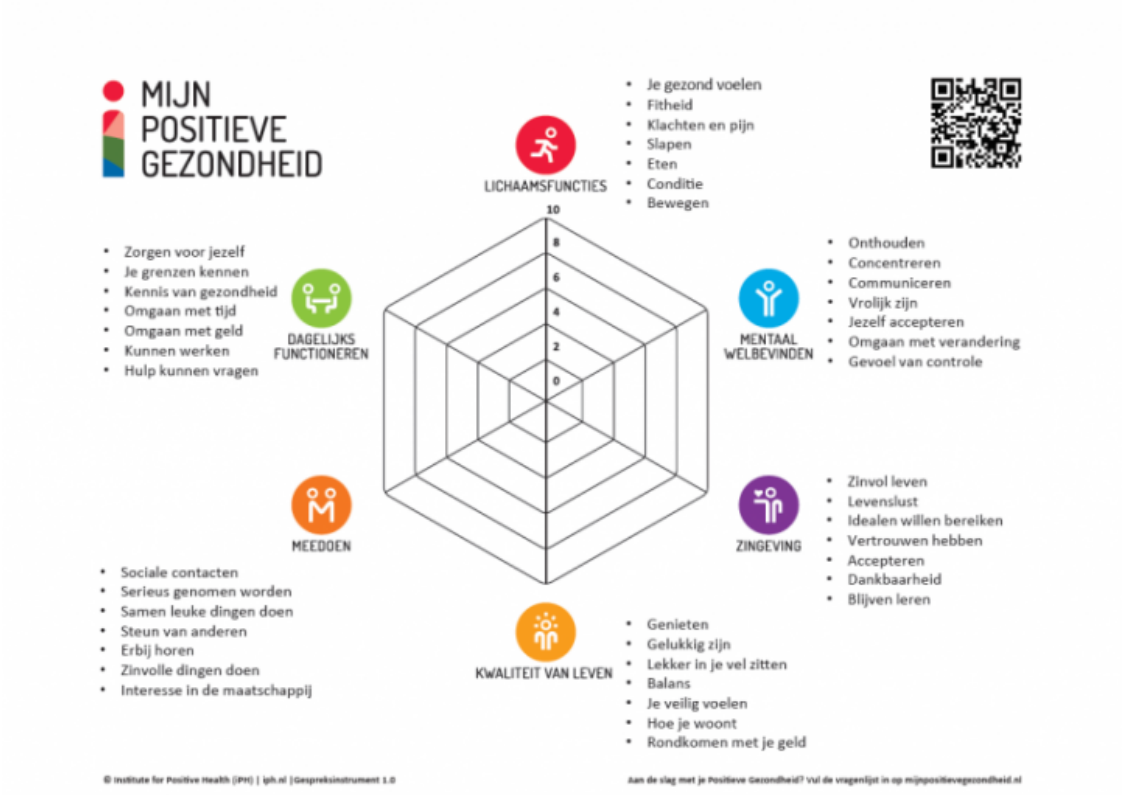
Hoofdstuk 3 Gezondheidsbeleid en de Texelse inwoners

3.1 Positieve Gezondheid

In de periode 2024-2026 zal met het gezondheidsbeleid, net als in de periode 2018-2022, het gedachtegoed van Positieve Gezondheid worden nagestreefd. Positieve Gezondheid is het vermogen je aan te passen en eigen regie te voeren bij de lichamelijke, psychische en sociale uitdagingen in het leven. Bij Positieve Gezondheid staat een betekenisvol leven centraal. Om deze reden wordt aan inwoners gevraagd wat men zélf het liefste zou willen veranderen. Vervolgens draagt het bij om mensen hier zo veel mogelijk eigen regie op te laten voeren.

Binnen de gemeente Texel wordt samen met de Coöperatie KernGezond Texel gewerkt aan de ambitie van een Gezond Texel 2030. Bij deze ambitie wordt ook gewerkt vanuit het gedachtengoed van Positieve Gezondheid. Steeds meer Texelse partijen (zorg- en welzijnspartijen, maar ook andere partijen die hierin een rol van betekenis kunnen vervullen) sluiten zich aan om te helpen deze ambitie te verwezenlijken. Op dit moment zijn al meer dan 30 partijen aangesloten. Gezamenlijk wordt vooral gekeken naar wat mensen kunnen en waar zij de kwaliteit van hun leven kunnen verbeteren. Hierin staat gezondheid centraal, breder dan de afwezigheid van ziekte en klachten.

Positieve Gezondheid is gebaseerd op zes gezondheidsdimensies waarmee het ‘gezondheidswelzijn’ onderzocht kan worden. Met het gezondheidsbeleid en de toekomstige uitvoering hiervan bekijken wij op welke dimensie wij met de activiteit invloed kunnen uitoefenen. Ons gemeentelijk beleid is er op gericht om de totale gezondheidsbeleving in de zin van Positieve Gezondheid direct en/of indirect te bevorderen. Onderstaande figuur toont de zes dimensies van Positieve Gezondheid en de onderdelen die bij de dimensies horen.



3.2 Wettelijke taken

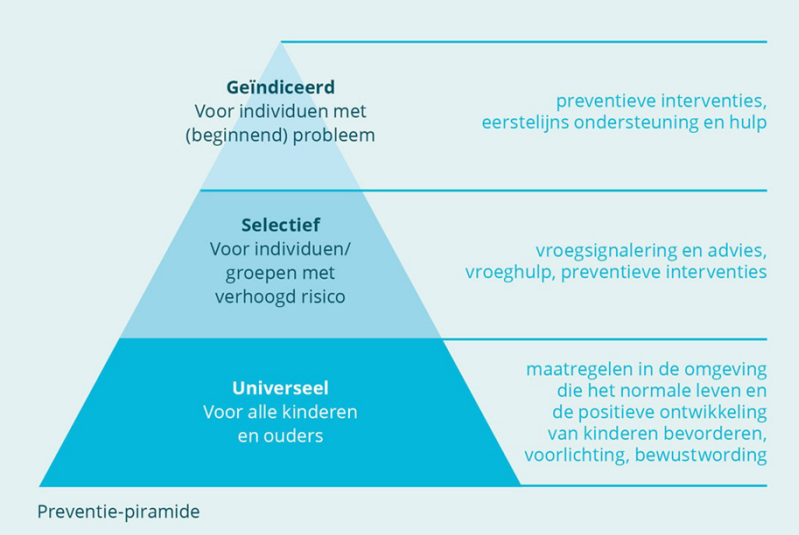
De wettelijke grondslag voor het gezondheidsbeleid komt vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg). Uit deze wet vloeien beleidsmatige taken voort op het gebied van:

- Jeugdgezondheidszorg;
- Ouderengezondheidszorg;
- Infectieziektebestrijding;

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen met de wettelijke taken rondom gezondheidsbeleid vanuit de Wpg. Jeugdgezondheidszorg, ouderengezondheidszorg en infectieziektebestrijding zijn taken waar gemeente weinig tot geen beleidsvrijheid hebben, doordat ze duidelijk beschreven staan in de Wpg. Ondanks dat deze taken vanuit de Wpg bij gemeenten liggen, zijn deze taken wettelijk via de gemeente bij de GGD Hollands Noorden belegd. De GGD verzorgt de uitvoering van de taken en het is niet mogelijk deze taken bij een andere partij te beleggen.
Een van deze wettelijke taken is het rijksvaccinatieprogramma wat de GGD uitvoert. Uit recente data blijkt dat de vaccinatiegraat op Texel gedaald is. In samenwerking met de GGD zullen wij in de periode 2024-2026 er naar streven om de vaccinatiegraad te verbeteren.

3.3 Preventie

Het gezondheidsbeleid op de gemeente Texel is een vorm van preventief beleid. Preventief beleid kun je opdelen in drie niveaus. Onderstaande Preventie-piramide is door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) opgesteld om de niveaus van jeugdpreventie te onderscheiden, maar is ook zeker van toepassing op het gezondheidsbeleid.



Preventie-piramide

Zoals zichtbaar in de piramide zijn er drie niveaus te onderscheiden: Universele preventie (inwoners zonder bekende risicofactoren/problemen) - Selectieve preventie (inwoners met risicofactor(en) - Geïndiceerde preventie (inwoners met een probleem). Als je deze niveaus naast het gemeentelijk gezondheidsbeleid legt richt dit beleid zich op universele en selectieve preventie. Geïndiceerde preventie ligt over het algemeen bij andere partijen en valt niet onder de Wpg, maar bijvoorbeeld onder de Jeugdwet of de Wmo.

In de vastgestelde Plan van aanpak Brede SPUK 2023-2026 is gebruik gemaakt van de preventiematrix behorende bij de preventie-piramide. Een voorbeeld van de preventiematrix is zichtbaar in bijlage 3. De preventiematrix maakt overzichtelijk wat de gewenste situatie is, vervolgens kan per preventie niveau ingevuld worden welke activiteit binnen de gemeente Texel voor de gewenste situatie wordt ingezet. Tenslotte staat in de laatste kolom welk probleem/belemmering met de preventieve activiteit aangepakt wordt. Het invullen van de preventiematrix geeft een goed beeld waar de gemeente mee bezig is, waar nog op ingezet gaat worden en waar nog mogelijke gaten zitten in ons gezondheidsbeleid.

3.4 Vervolg acties n.a.v. gezondheidsbeleid 2018-2022

Een aantal acties vanuit het gezondheidsbeleid 2018-2022 zijn voor de gemeente Texel op dit moment nog steeds relevant. De afgelopen vijf jaar is hier een start in gemaakt en zijn stappen gezet. In de periode 2024-2026 willen wij de speerpunten waar in 2018-2022 op ingezet is niet laten vallen. In de gestelde doelen

vanuit het GALA komen de speerpunten Gezonde leefstijl, Grip op je leven en Ontmoeting stimuleren/eenzaamheid bestrijden eveneens aan bod. Daarnaast sluiten de doelen uit het GALA aan op de landelijke gezondheidsdoelen. Daarom is besloten om met de gemeentelijke nota gezondheidsbeleid 2024-2026 de focus te leggen op de gezondheidsdoelen die in het GALA benoemd worden. En om bij de uitvoering onder andere in te zetten op de beschreven acties die vanuit het GALA aan deze doelen verbonden zijn.

3.5 GALA

In het gezondheidsbeleid van de gemeente Texel zullen we voor 2024-2026 focussen op de speerpunten die vanuit het GALA meegegeven zijn. De speerpunten sluiten aan op de Texelse speerpunten uit 2018-2022, de speerpunten uit het Regionaal preventieakkoord 'Noordkop Gezond voor elkaar' en de aandachtspunten vanuit de Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024. Per speerpunt is een ambitie beschreven. Daarnaast staat in het GALA per speerpunt beschreven wat voor acties vanuit gemeenten op het speerpunt nodig zijn om de ambitie te behalen. In bijlage 4 worden de landelijke speerpunten en acties voor gemeente weergegeven. Hieronder worden de speerpunten benoemd en is het beoogde resultaat vertaald naar de gemeente Texel. Het gezondheidsbeleid voor 2024-2026 is gericht op deze ambities.

1. **Terugdringen gezondheidsachterstanden**

   Ambitie:

   De gemeente Texel beschikt over een lokale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden. In (de opzet van) de monitoring van het GALA en de SPUK wordt de vraag hoe gezondheidsachterstanden te monitoren uitgewerkt.

2. **Elk kind verdient een kansrijke start**

   Ambitie:

   De gemeente Texel beschikt over een lokale ketenaanpak Kansrijke Start, inclusief interventies, en maakt samenwerkingsafspraken met partners rondom de eerste duizend dagen van een kind.

3. **Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten**

3.1. ***Gezonde leefomgeving***

Ambitie:

Binnen besluitvorming over de fysieke leefomgeving, zoals omgevingsplannen, wordt gezondheidskennis toegepast. Deze kennis gaat over zowel gezondheidsbevordering (bijv. uitnodigen tot bewegen en ontmoeten) als over gezondheidsbescherming (bijv. bescherming geluid- en luchtkwaliteit).

3.2. ***Klimaatverandering***

Ambitie:

Texel zet, samen met andere gemeenten en het VWS, in op meer kennis en maatregelen om (kwetsbare) mensen zo goed mogelijk te beschermen tegen hitte, allergieën, infectieziekten en uv-straling.

4. **Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis**

   Ambitie:

   Op Texel faciliteren we een sterke lokale sociale basis met een sterke sociale samenhang en laagdrempelige toegankelijke voorzieningen waar mensen op elkaar kunnen terugvallen en meedoen in de samenleving. Dit doen we onder andere met behulp van het opstellen van een beleidsvisie en het uitvoeren van maatregelen.

5. Een gezonde leefstijl

Ambitie:

Voor Texelse inwoners, kinderen en volwassenen, met overgewicht of obesitas is passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk. Daarnaast beschikken we (uiterlijk) in 2025 over een netwerkaanpak voor kinderen met obesitas. En zijn er samenwerkingsafspraken gemaakt met andere gemeenten, zorgverzekeraars en zorgaanbieders.

6. Voorkomen en vroeg signalering van middelengebruik (roken, alcohol en drugs)

Ambitie:

Er wordt op Texel actief ingezet op het voorkomen van het gebruik van alcohol, tabak en drugs onder jongeren. Ook wordt er een netwerksamenwerking aangegaan voor vroeg signalering van alcoholproblematiek. Daarnaast wordt domein overstijgende samenwerking opgezocht. Onder dit thema wordt onder andere aandacht besteed aan:

- Effectieve lokale drugspreventie;
- Voorkomen van middelengebruik onder jongeren;
- Leeftijdsgrens op verkoop van alcohol;
- Vroegsignalering alcoholproblematiek;
- Terugdringen van roken.

7. Sport en beweegparticipatie

Ambitie:

Binnen de gemeente Texel wordt lokaal extra ingezet op de verbinding tussen sport & bewegen, cultuur, gezondheid & preventie en de sociale basis. Zo veel mogelijk Texelaars worden bereikt met het sport- en beweegaanbod, met als doel sporten en bewegen een vanzelfsprekend onderdeel uit te laten maken van het leven van de Texelse bevolking.

8. Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid

Ambitie:

Mentale gezondheid wordt geïntegreerd in de brede aanpak gezondheid/preventie van de gemeente Texel, waardoor het voor alle inwoners gebruikelijker is om te praten over hun mentale gezondheid. Inwoners weten waar ze op Texel laagdrempelige ondersteuning kunnen vinden. En Texelaars weten welke handvatten er zijn om met hun mentale gezondheid aan de slag te gaan.

9. Vitaal ouder worden

9.1. Versterken uitvoering artikel 5a 'Ouderengezondheidszorg' Wet Publieke Gezondheid

Ambitie:

De uitvoeringspraktijk van de ouderengezondheidszorg (zoals beschreven in artikel 5a van de Wpg), wordt versterkt met als doel om op Texel bij te dragen aan het preventiebeleid rond het verminderen van kwetsbaarheid bij ouderen.

9.2. Gezond voedingspatroon bij ouderen

Ambitie:

Ondervoeding bij ouderen op Texel wordt vroegtijdig(er) gesignaleerd door zorgprofessionals en professionals in het sociaal domein.

9.3. Bewegen door ouderen

Ambitie:

Op Texel is aandacht voor de specifieke behoeften van ouderen rondom bewegen. Deze behoeften worden ondersteund met een passend beweegaanbod.

9.4. Valpreventie bij ouderen

Ambitie:

Zowel in het zorgdomein als het gemeentelijk domein wordt het risico op vallen bij ouderen op Texel vroegtijdig gesignaleerd. Ouderen worden hierin ondersteund door laagdrempelige toegang tot een valpreventief aanbod, wanneer mogelijk op het eiland. Jaarlijks komen er minder ouderen (65+) op de spoedeisende hulp naar aanleiding van een val.

Hoofdstuk 4 Uitvoering Texels gezondheidsbeleid

4.1 Uitvoering gezondheidsbeleid

Deze nota beschrijft de speerpunten waar met het Texelse gezondheidsbeleid op gefocust wordt. Het is echter ook van belang dat er acties worden uitgevoerd om deze speerpunten en beoogde resultaten te behalen. Om uitvoering te geven aan het gezondheidsbeleid worden drie verschillende sporen ingezet.

1. Het programma Gezond Texel 2030;
2. Het plan van aanpak Brede SPUK[8] 2023-2026;
3. Het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs 2023-2026

4.1.1 Het programma Gezond Texel 2030

Dit programma is opgesteld in samenwerking met de Coöperatie KernGezond Texel en is gelijktijdig met de uitvoeringsprogramma's sociaal domein in december 2021 aan de raad voorgelegd. In dit programma wordt via drie actielijnen gestreefd naar gezonde Texelse inwoners:

1. Inwoners – Versterken van gezondheid en veerkracht van inwoners en gemeenschappen;
2. Professionals – Samenwerken aan gezondheid;
3. Netwerk – Netwerkvorming en andere randvoorwaarden t.b.v. de beweging naar meer gezondheid.

Vervolgens wordt per actielijn beschreven waar de Coöperatie KernGezond Texel zich, samen met partners en inwoners, op zal focussen. Per actielijn is benoemd welke activiteiten opgepakt zullen worden, welke partners hierbij betrokken zijn, wat het doel is van de activiteit en wat de planning is.

Het programma Gezond Texel 2030 is verbonden aan het uitvoeringsprogramma Gezondheid vanuit het Sociaal Domein dat in ieder geval tot 2023 loopt. Via deze koppeling wordt een verbinding gelegd tussen het gezondheidsbeleid en de uitvoering.

4.1.2 Het plan van aanpak Brede SPUK 2023-2026

Om overzicht te houden over de gestelde doelen en de acties die hierop uitgevoerd zullen worden zal een uitvoeringsplan als uitwerking op de Nota Gezondheidsbeleid 2024-2026 opgesteld worden. In dit uitvoeringsplan wordt per speerpunt/ambitie beschreven welke activiteiten binnen de gemeente Texel ingezet zullen worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de doelen die gemeenten hebben mee gekregen vanuit het GALA.

In februari 2023 hebben gemeenten ook informatie ontvangen over de nieuwe specifieke uitkering voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026. Binnen deze SPUK regeling worden een groot aantal uitkeringen die gemeenten ontvangen op het gebied van sport, cultuur, gezondheid en sociale basis gekoppeld, om integraliteit tussen deze thema's te stimuleren. Vanuit de regeling hebben gemeenten de taak mee gekregen om een plan van aanpak op te stellen waarin wordt aangegeven waar de gemeente de komende jaren per thema op gaat inzetten. Het GALA speelt een belangrijke rol bij de invulling die gemeenten aan de onderdelen dienen te geven.

Vanwege de aanzienlijke overlap tussen de activiteiten en doelstellingen van het plan van aanpak Brede SPUK en de uitvoering van het gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid, is besloten om het plan van aanpak Brede SPUK 2023-2026 te incorporeren in de Nota en de Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027.

[8] Dit is een regeling van de Minister voor Langdurige Zorg en Sport van 6 februari 2023, houdende een specifieke uitkering voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026.

4.1.3 Het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs 2023-2026

Tenslotte wordt vanuit het preventie en handhavingsplan Alcohol en Drugs ook aandacht besteed aan het onderdeel middelengebruik vanuit het gezondheidsbeleid. In hoofdstuk vier van het handhavingsplan wordt beschreven welke handhavingsactiviteiten worden uitgevoerd. De uitvoering van de handhavingsactiviteiten heeft onder andere invloed op het speerpunt 'Voorkomen en vroeg signalering van middelengebruik (roken, alcohol en drugs)'. Om de beoogde doelen bij de speerpunten te behalen, met name op het gebied van middelengebruik, wordt daarom aangesloten op de handhavingsactiviteiten. En in nauwe samenwerking gewerkt met de afdeling Openbare Orde en Veiligheid om de beoogde resultaten te behalen.

4.2 Monitoring en verantwoording

Vanwege verschillende factoren is het lastig om de effecten van het gezondheidsbeleid te meten. Zo wordt de investering in leefstijl pas op langere termijn zichtbaar, heeft de verandering van de wereld om ons heen grote invloed op gezondheid en is gezondheid in het algemeen afhankelijk van tal van factoren, zoals wetgeving (zoals het verhogen van de alcohol leeftijd naar 18 jaar) en economische- en marketing-invloeden (bijvoorbeeld de effecten van financiële problemen op gezondheidskeuzes).

Voor het meten van de gezondheidssituatie van de Texelse inwoners kunnen we bijvoorbeeld de informatie uit de gezondheidsmonitors van de GGD gebruiken. Deze cijfers geven inzicht in de stand van zaken op een zeker moment. Het is alleen niet mogelijk om relaties te leggen tussen de uitgevoerde activiteiten en de ontwikkelingen in de cijfers. Daardoor kunnen deze cijfers alleen een gevoel van schijn kennis veroorzaken. We denken dat we weten wat de situatie is door de cijfers, maar in feite zien we door de cijfers maar een heel klein aspect van het totaal. Dit zorgt er voor dat het een vertekend beeld geeft. Daarom zal er naast cijfermatige informatie ook ingezet worden op kwalitatieve informatie. Ervaringen van inwoners na bijvoorbeeld deelname aan activiteiten.

Voor de SPUK uitkering is het nodig dat eveneens monitoring en verantwoording van de activiteiten plaats vindt. Deze monitoring zal daarom ook gekoppeld worden aan de speerpunten in het gezondheidsbeleid. In het plan van aanpak voor de Brede SPUK wordt per ambitie aangegeven wat de activiteit is, wat het beoogde doel van de activiteit is en hoe wij dit als gemeente zullen monitoren. Jaarlijks zullen de activiteiten van de SPUK regeling ter verantwoording worden aangeboden aan het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport.

Via een raadsinformatiebrief zal de raad eveneens in dezelfde periode op de hoogte worden gesteld van de ontwikkelingen op het gebied van het gezondheidsbeleid en de activiteiten rondom de SPUK. Deze tussentijdse rapportage geeft de raad inzicht in de ontwikkelingen rondom de gezondheid van de Texelse inwoners. Vanuit het programma gezondheid wordt, zoals eerder benoemd, eveneens gewerkt aan de speerpunten van het gezondheidsbeleid. Ook deze evaluatie biedt daardoor inzicht in de ontwikkelingen op het gebied van het Texelse gezondheidsbeleid.

4.3 Financiële kaders

Om de beschreven speerpunten te behalen en de activiteiten in te zetten zullen verschillende financiële middelen worden aangesproken:

Voor de uitvoering van het preventieakkoord ontvangt de gemeente Texel jaarlijks een budget van € 10.000,- voor preventieve activiteiten. Een aantal van de activiteiten die bijdragen aan het gezondheidsbeleid zijn hieraan gekoppeld en zullen vanuit deze middelen gefinancierd worden. Het uitvoeringsbudget van het lokale preventieakkoord loopt nog door in 2023 en wordt niet opgenomen in de brede SPUK.

Een groot deel van de activiteiten vanuit GALA komen terug in de SPUK. De financiering van het overgrote deel van de benodigde activiteiten om de speerpunten te behalen zal daarom afkomstig zijn vanuit deze brede uitkering die de gemeente vanuit het Rijk ontvangt. De geel gearceerde bedragen in onderstaande financieel overzicht kunnen hier onder andere voor worden ingezet.

	Hoofd- en Subthema's	2023	2024	2025	2026		TOTAAL
	A. Sport, bewegen en cultuur						
1	Lokaal Sportakkoord	€ 10.205,00	€ 10.205,00	€ 10.205,00	€ 7.847,00		€ 38.462,00
2	Brede Regeling Combinatiefuncties	€ 70.260,00	€ 70.258,00	€ 70.258,00	€ 67.873,00		€ 278.649,00
	Subtotaal	**€ 80.465,00**	**€ 80.463,00**	**€ 80.463,00**	**€ 75.720,00**		**€ 317.111,00**
	B. Gezondheid en sociale basis						
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 15.700,00	€ 15.700,00	€ 15.700,00	€ 15.693,00		€ 62.793,00
4	Kansrijke Start	€ 11.775,00	€ 12.560,00	€ 12.560,00	€ 15.693,00		€ 52.588,00
5	Mentale Gezondheid	€ 5.495,00	€ 3.925,00	€ 3.925,00	€ -		€ 13.345,00
6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 13.738,00	€ 13.738,00	€ 13.738,00	€ -		€ 41.214,00
7	Valpreventie	€ 40.429,00	€ 37.288,00	€ 37.288,00	€ 38.449,00		€ 153.454,00
8	Leefomgeving	€ 7.850,00	€ 7.850,00	€ 7.850,00	€ -		€ 23.550,00
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 1.963,00	€ 1.963,00	€ 1.963,00	€ -		€ 5.889,00
10	Versterking Sociale basis	€ 28.653,00	€ 28.260,00	€ 28.260,00	€ 21.186,00		€ 106.359,00
11	Mantelzorg	€ 7.850,00	€ 7.850,00	€ 7.850,00	€ 7.062,00		€ 30.612,00
12	Eén tegen Eenzaamheid	€ 7.850,00	€ 7.850,00	€ 6.280,00	€ -		€ 21.980,00
13	Welzijn op recept	€ 4.318,00	€ 7.458,00	€ 9.028,00	€ 10.593,00		€ 31.397,00
	Subtotaal	**€ 145.621,00**	**€ 144.442,00**	**€ 144.442,00**	**€ 108.676,00**		**€ 543.181,00**
	C. Ondersteunende onderdelen						
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 1.963,00	€ 1.963,00	€ 1.963,00	€ -		€ 5.889,00
15	Coördinatiekosten regionale aanpak preventie	€ 6.987,00	€ 5.731,00	€ 5.731,00	€ -		€ 18.449,00
	Subtotaal	**€ 8.950,00**	**€ 7.694,00**	**€ 7.694,00**	**€ -**		**€ 24.338,00**
	TOTAAL	**€ 235.036,00**	**€ 232.599,00**	**€ 232.599,00**	**€ 184.396,00**		**€ 884.630,00**

Ambities die gesteld zijn in het uitvoeringsprogramma Gezond en Veilig opgroeien zijn gelijk, of sluiten nauw aan op de ambities die in deze nota Gezondheidsbeleid gesteld zijn. Daardoor zullen in 2023 activiteiten plaatsvinden die gefinancierd worden vanuit dit uitvoeringsprogramma, maar ook in verbinding staan met de nota Gezondheidsbeleid.

Daarnaast verzorgen de Coöperatie KernGezond Texel en aangesloten partners activiteiten die bijdragen aan de speerpunten. Voor 2022 en 2023 heeft de Coöperatie hier vanuit de gemeente Texel totaal € 114.500,-. Naast dit budget heeft de Coöperatie ook inkomsten vanuit provinciale en landelijke subsidies, dragen de fondsen soms financieel bij en wordt er ook vanuit de partners verwacht dat ze hun bijdragen leveren.

Begin 2024 wordt met de raad een evaluatie gedeeld van de uitvoeringsprogramma's 2022-2023. Aan de hand van deze evaluatie wordt ook gekeken of er nieuwe uitvoeringsprogramma's geformuleerd worden en of hier nieuw budget voor nodig is. Bij nieuwe uitvoeringsprogramma's zal zowel direct als indirect een bijdrage geleverd worden aan de gezondheidsdoelen. Wanneer nieuw budget beschikbaar wordt gesteld door de raad voor nieuwe uitvoeringsprogramma's zal dit waarschijnlijk zowel direct als indirect financieel ondersteunen bij de uitvoering van de nota Gezondheidsbeleid.

Tenslotte is er jaarlijks een budget beschikbaar van €15.000,- voor het gezondheidsbeleid. Dit budget zal eveneens ingezet worden om de uitvoering van activiteiten mogelijk te maken.

Bijlage 1 Cijfers evaluatie

Actie 1: Gezonde leefstijl onder jongeren bevorderen en het middelengebruik (alcohol, drugs, roken) onder jongeren omlaag brengen.

Speerpunten gezondheidsbeleid 2018-2022	Cijfermatige onderbouwing 2016[9]	2021[10]	Doel gehaald?
1. Alcoholgebruik onder jongeren tot 25 jaar verminderen ten opzichte van 2017 met daarbij nadruk op:			
Percentage ouders dat het acceptabel vindt dat kinderen onder 18 jaar alcohol drinken daalt	52,1%	58,9%	Niet gehaald
Leeftijd waarop kinderen beginnen met alcohol drinken stijgt	14,9 jaar gemiddeld	15,1 jaar gemiddeld	Gehaald
De hoeveelheid alcohol die per keer genuttigd wordt daalt (Bingedrinken)	30%	32,4%	Niet gehaald
2. Drugsgebruik onder jongeren tot 25 jaar verminderen ten opzichte van 2017 met daarbij nadruk op:			
Percentage jongeren dat afgelopen maand softdrugs heeft gebruikt omlaag	7,4%	10,7%	Niet gehaald
Percentage jongeren dat afgelopen maand harddrugs heeft gebruikt omlaag	2,6%	0%	Gehaald
3. Roken onder jongeren verminderen			
Percentage jongeren dat afgelopen maand gerookt heeft omlaag	8,1%	9%	Niet gehaald
4. Gezonde voeding aanmoedigen			Gehaald
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat dagelijks water drinkt	65,8%	79,3%	
Percentage jongeren (4 t/m 11 jaar) dat in de pauze op school water drinkt	24,4%	42,3%	
Percentage jongeren (1 t/m 3 jaar) dat tussendoor in de ochtend water drinkt	33,4%	52,9%	
Percentage jongeren (0 t/m 11 jaar) dat dagelijks groente eet	56,4%	68,6%	
Percentage jongeren (0 t/ 11 jaar) dat dagelijks fruit eet	42,9%	42,0%	
5. Aantal uren sport en bewegen bevorderen			Gehaald
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat voldoet aan de beweegnorm (= minstens 1 uur per dag)	12,9%	13,3%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat fietst of loopt naar school	85,2%	91,1%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat wekelijks sport in georganiseerd verband	74,2%	71,0%	
Percentage jongeren (4 t/m 11 jaar) dat lid is van een sportvereniging	81,6%	69,6%	

Actie 2: Gezonde leefstijl ouderen bevorderen.

Speerpunten gezondheidsbeleid 2018-2022	Cijfermatige onderbouwing 2016	2020	Doel gehaald?
Ouderen blijven langer gezond, daarbij extra inzetten op: Preventie van o.a. hart- en vaatziekten - Het aantal ouderen dat te maken heeft met (de gevolgen van) hart- en vaatziekten (≥ 65 jaar) daalt	onbekend	17,1	Onbekend

[9] Het onderzoek dat in 2017 gepubliceerd is en waar in het 'Beoogde resultaat' naar verwezen wordt, gaat over de cijfers uit 2016.
[10] Over het algemeen zijn de cijfers afkomstig uit de 'Corona gezondheidsmonitor jeugd 2021'. Sommige gegevens komen echter ook uit de jeugd monitor 2019, omdat de vragen per jaar in de monitor kunnen verschillen.

Preventie van o.a. diabetes – Het aantal ouderen dat te maken heeft met diabetes (≥ 65 jaar) daalt	12,8%	11,1%	Gehaald
Valongelukken voorkomen – Het percentage ouderen dat in het afgelopen jaar is gevallen daalt	30%	33,4%	Niet gehaald

Actie 3: Initiatieven voor ontmoeting stimuleren en faciliteren.

Speerpunten gezondheidsbeleid 2018-2022	**Cijfermatige onderbouwing** 2016	2020	**Doel gehaald?**
Het uitbreiden van sociale netwerken (fysieke plekken, maar ook bijvoorbeeld digitaal)			Gehaald
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat genoeg vrienden heeft	81,5%	97,2%	
Percentage jongeren (4 t/m 11 jaar) dat geen vrienden heeft	11,8%	8,3%	
Percentage inwoners 18-65 jaar dat wekelijks contact heeft met buren/mensen in de straat	66,6%	64,6%	
Percentage inwoners 65+ jaar dat wekelijks contact heeft met buren/mensen in de straat	70,3%	74,2%	
Percentage inwoners 18-65 jaar dat zich enigszins tot sterk sociaal uitgesloten voelt	13,3%	12,9%	
Percentage inwoners 65+ jaar dat zich enigszins tot sterk sociaal uitgesloten voelt	7,3%	5,6%	
Percentage inwoners 18-65 jaar dat ontevreden is over buurthuis/buurtwerk	18,4%	25,3%	
Percentage inwoners 65+ jaar dat ontevreden is over buurthuis/buurtwerk	Onbekend	15%	
Verlagen van de (sociale) eenzaamheid			Niet gehaald
Percentage inwoners 18-65 jaar dat zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam voelt	40,0%	45,8%	
Percentage inwoners 16-25 jaar dat zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam voelt	42,3%	44,8%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam voelt	57,0%	50,8%	
Percentage inwoners 65+ jaar dat zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam voelt	46,9%	47,7%	
Percentage inwoners 18-65 jaar dat zich emotioneel eenzaam voelt	22,4%	27,0%	
Percentage inwoners 16-25 jaar dat zich ernstig emotioneel eenzaam voelt	8,7%	21,5%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat zich ernstig emotioneel eenzaam voelt	16,2%	15,0%	
Percentage inwoners 65+ jaar dat zich emotioneel eenzaam voelt	20,3%	22,4%	
Percentage inwoners 18-65 jaar dat zich sociaal eenzaam voelt	28,5%	27,0%	
Percentage inwoners 16-25 jaar dat zich ernstig sociaal eenzaam voelt	10,7%	13,6%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat zich ernstig sociaal eenzaam voelt	16,6%	10,0%	
Percentage inwoners 65+ jaar dat zich sociaal eenzaam voelt	33,5%	32,8%	

Actie 4: Texelkompas ontwikkelen (actualiseren, uitbreiden en optimaliseren van de Texelse sociale kaart) en deze breek bekendmaken onder de Texelaars.

Voor dit actiepunt zijn geen cijfers vanuit de GGD monitor gebruikt om de ontwikkeling aan te tonen.

Actie 5: Eerder inzetten op gezinsproblematiek, (bv (v)echtscheidingen, schulden, rouw en verlies) via het ontwikkelen en uitvoeren van concrete programma's met Texelse partners.

Speerpunten gezondheidsbeleid 2018-2022	Cijfermatige onderbouwing 2016	2020	Doel gehaald?
Inwoners krijgen zo snel mogelijk de juiste ondersteuning			Onbekend
Voorkomen van te veel stress en overbelasting binnen gezinnen waardoor daar uit voortvloeiende -vaak zwaardere- problematiek wordt voorkomen			**Niet gehaald**
Percentage ouders dat het gevoel heeft alleen te staan voor de opvoeding (0 t/m 11 jaar)	15,8%	21,7%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat zich vaak gestrest voel door de thuis situatie	9,3%	10,9%	
Percentage jongeren (16-25 jaar) dat vaak, meestal of voortdurend stress ervaart	24,0%	32,0%	
Percentage jongeren (16-25 jaar) dat lichamelijke of psychische klachten ervaart door stress	19,0%	51,3%	
Percentage volwassenen (18-65 jaar) dat (heel) veel stress ervaart	Onbekend	20,4%	
Percentage ouderen (65+) dat (heel) veel stress ervaart	Onbekend	5,3%	
Percentage volwassenen (18-65 jaar) dat (heel) veel stress ervaart op het gebied van opvoeding	Onbekend	1,3%%	
Percentage ouderen (65+) dat (heel) veel stress ervaart op het gebied van opvoeding	Onbekend	0,5%	
Percentage volwassenen (18-65 jaar) dat (heel) veel stress ervaart op het gebied van geldzaken	Onbekend	6,4%	
Percentage ouderen (65+) dat (heel) veel stress ervaart op het gebied van geldzaken	Onbekend	0,8%	
Percentage volwassenen (18-65 jaar) dat (heel) veel stress ervaart op het gebied van gezondheid	Onbekend	7,1%	
Percentage ouderen (65+) dat (heel) veel stress ervaart op het gebied van gezondheid	Onbekend	2,2%	
Inwoners krijgen weer grip op en houden controle over hun eigen leven *Bij dit onderdeel zijn ook de cijfers van de inwoners van 65+ mee genomen. Aangezien het bij gezinsproblematiek ook gaat over rouw en verlies.*			Niet gehaald
Percentage volwassene (18-65 jaar) met weinig tot geen regie over eigen leven	6,8%	6,4%	
Percentage ouderen (65+) met weinig tot geen regie over eigen leven	11,2%	11,9%	
Percentage volwassene (18-65 jaar) met matige regie over eigen leven	70,4%	69,1%	
Percentage ouderen (65+) met matige regie over eigen leven	64,8%	74,2%	
Percentage volwassenen (18-65 jaar) met veel regie over eigen leven	22,8%	24,4%	
Percentage ouderen (65+) met veel regie over eigen leven	24,0%	13,9%	

Inzet relevante trainingen Halt 2018-2022

Training	2018	2019	2020	2021	2022	Totaal
Invloed van de Groep	3	2	19	4	7	35
Online Veiligheid	3	1	7	5	6	22
Tolerantie en Respect	-	-	-	-	4	4

Actie 6: Doorgaande leerlijn mediawijsheid van groep 1 van het basisonderwijs t/m de laatste klassen van de OSG.

Speerpunten gezondheidsbeleid 2018-2022	Cijfermatige onderbouwing 2016	2020	Doel gehaald?
Gezond mediagebruik bevorderen bij kinderen en jongeren			
De positieve effecten van nieuwe media beter kunnen benutten in het dagelijks functioneren (lerende en sociale functies)			Gehaald
Percentage kinderen (0 t/m 11 jaar) dat meer dan 2 uur per dag naar een beeldscherm kijkt	12,2%	14,3%	
Percentage kinderen (4 t/m 11 jaar) dat regels heeft voor het aantal uur achter de tv	60,8%	71,9%	
Percentage kinderen (4 t/m 11 jaar) dat regels heeft voor het aantal uur achter een computer, spelcomputer of tablet	60,4%	72,9%	
Percentage kinderen (4 t/m 11 jaar) dat regels heeft voor het soort tv-programma's/filmpjes	74,1%	83,4%	
Percentage kinderen (4 t/m 11 jaar) dat regels heeft voor het soort computerspelletjes	63,6%	80,4%	
Percentage kinderen (4 t/m 11 jaar) dat regels heeft voor het soort website/apps	60,1%	74,3%	
Percentage ouders dat altijd weet welke sites/apps het kind (4 t/m 11 jaar) bezoekt	49,9%	59,8%	
Percentage ouders dat altijd weet met wie het kind (4 t/m 11 jaar) chat	23,7%	28,7%	
Percentage ouders dat altijd mee kijkt op internet met het kind (4 t/m 11 jaar)	24,3%	24,5%	
Percentage ouders dat met het kind (4 t/m 11 jaar) praat over wat ze op internet zien	34,4%	42,1%	
Het verminderen en liefst voorkomen van de negatieve effecten zoals, digitaal pesten, de gevolgen van FOMO, groepsdruk, sexting, gameverslaving en concentratiestoornis			Neutraal
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) met problematisch game gedrag	4,2%	3,2%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) met problematisch sociale media gebruik	14,2%	13,3%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat in de afgelopen 3 maanden regelmatig digitaal gepest is	4,2%	4,8%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat in de afgelopen 3 maanden zelf regelmatig iemand digitaal gepest heeft	2,9%	1,1%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat een beetje tot erg telefoonverslaafd is	Onbekend	43,0%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat het afgelopen half jaar aan sexting heeft gedaan	6,4%	4,5%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) waarbij tegen zijn of haar zin naaktfoto's of seksfilmpjes verspreid zijn door iemand anders	7,0%	5,9%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat ongewenst seksuele voorstellen via internet heeft ontvangen	21,9%	39,3%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat dagelijks minimaal 3 uur aan sociale media besteed	52,6%	70,9%	
Percentage jongeren (2e/4e klas VO) dat zichzelf verslaafd vind aan sociale media	3,4 %	7,8%	
Onderstaande cijfers sluiten aan op het onderwerp, maar het grootste deel van deze doelgroep heeft het voortgezet onderwijs al afgerond. Daardoor zijn deze cijfers met betrekking tot de resultaten van actie 6 buiten beschouwing gelaten.			*Buiten beschouwing*
Percentage jongeren (16-25 jaar) dat dagelijks minimaal 3 uur aan zijn/haar telefoon besteed	47,8%	60,8%	
Percentage jongeren (16-25 jaar) dat zichzelf verslaafd vind aan zijn/haar telefoon	55,7%	62,0%	

Percentage jongeren (16-25 jaar) dat dagelijks meer dan 3 uur aan gamen besteed	4,3%	13,4%
Percentage jongeren (16-25 jaar) dat zichzelf verslaafd vindt aan gamen	5,4%	7,1%

Actie 7: Jongeren leren ouderen o.a. over het gebruik van tablets, sociale media en andere toepassingen van nieuwe media.

Speerpunten gezondheidsbeleid 2018-2022	**Cijfermatige onderbouwing** 2016	2020	**Doel gehaald?**
Gezond mediagebruik bevorderen			
Ouderen meer regie kunnen laten hebben over hun eigen (digitale) leven			**Onbekend**
Percentage ouderen (65+) met weinig tot geen regie over eigen leven	11,2%	11,9%	
Percentage ouderen (65+) met matige regie over eigen leven	64,8%	74,2%	
Percentage ouderen (65+) met veel regie over eigen leven	24,0%	13,9%	
Ouderen maken meer gebruik van de mogelijkheden die nieuwe media biedt			Onbekend
Stimuleren van ontmoeting tussen jongeren en ouderen			Onbekend
Ouderen en jongeren van elkaar laten leren			Onbekend

Bijlage 2 Wettelijke taken gemeenten volgens WPG

In de Wet publieke gezondheid staan meerdere artikelen die betrekking hebben tot de gemeentelijke nota gezondheidsbeleid. Hieronder staan de artikelen die van toepassing zijn.

Artikel 2

1. Het college van burgemeester en wethouders bevordert de totstandkoming en de continuïteit van en de samenhang binnen de publieke gezondheidszorg en de afstemming ervan met de curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen.
2. Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:
    a. het verwerven van, op epidemiologische analyse gebaseerd, inzicht in de gezondheidssituatie van de bevolking,
    b. het elke vier jaar, voorafgaand aan de opstelling van de nota gemeentelijke gezondheidsbeleid, bedoeld in artikel 13, tweede lid, op landelijk gelijkvormige wijze verzamelen en analyseren van gegevens over deze gezondheidssituatie,
    c. het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen,
    d. het bijdragen aan opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's, met inbegrip van programma's voor de gezondheidsbevordering,
    e. het bevorderen van medisch milieukundige zorg,
    f. het bevorderen van technische hygiënezorg,
    g. het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen,
    h. het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders,
    i. het aanbieden van een vrijwillig prenataal huisbezoek door de organisatie die voor het college van burgemeester en wethouders de jeugdgezondheidszorg verricht om hulp en ondersteuning te geven aan zwangere vrouwen en hun gezinnen die in een kwetsbare situatie verkeren, voor zover daartoe aanleiding is na toepassing van een adequaat signaleringsinstrument, alsmede het in dat kader door het college bepalen van de omvang van deze doelgroep.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid, en kunnen met het oog op de in het eerste lid bedoelde taak regels worden gesteld over de verstrekking van niet tot een persoon herleidbare gegevens aan het college van burgemeester en wethouders door personen en instellingen werkzaam op het terrein van de gezondheidszorg en kan deze verstrekking verplicht worden gesteld. Voor zover het de gegevensverstrekking door personen en instellingen aan het college van burgemeester en wethouders betreft, bevat deze algemene maatregel van bestuur regels over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de vergoeding van kosten.

§ 2. Jeugdgezondheidszorg

Artikel 5

1. Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg.
2. Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:
    a. het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren,
    b. het ramen van de behoeften aan zorg,
    c. de vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen, met uitzondering van het perinatale onderzoek op phenylketonurie (PKU), congenitale hypothyroïdie (CHT) en adrenogenitaal syndroom (AGS),
    d. het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding,
    e. het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.
3. Het college van burgemeester en wethouders draagt er zorg voor dat bij de uitvoering van de taak, bedoeld in het eerste lid, gebruik wordt gemaakt van:

a. de gegevens uit het register onderwijsdeelnemers, bedoeld in artikel 4 van de Wet register onderwijsdeelnemers,
b. digitale gegevensopslag, onder bij regeling van Onze Minister te stellen eisen aan de daarbij te gebruiken software, voor zover het gaat om vastleggen van patiëntgegevens als bedoeld in artikel 7:454 van het Burgerlijk Wetboek.

4. Het college van burgemeester en wethouders draagt er zorg voor dat het bestand met de gegevens uit het register onderwijsdeelnemers, bedoeld in het derde lid, onderdeel a, uiterlijk één maand na verkrijging wordt vernietigd.
5. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid.

§ 3. Ouderengezondheidszorg

Artikel 5a

1. Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de uitvoering van de ouderengezondheidszorg.
2. Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:
   a. het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren;
   b. het ramen van de behoeften aan zorg;
   c. de vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen als comorbiditeit;
   d. het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding;
   e. het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid.

§ 4. Infectieziektebestrijding

Artikel 6

1. Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de uitvoering van de algemene infectieziektebestrijding, waaronder in ieder geval behoort:
   a. het nemen van algemene preventieve maatregelen op dit gebied,
   b. het bestrijden van tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen, inclusief bron- en contactopsporing,
   c. bron- en contactopsporing bij meldingen als bedoeld in de artikelen 21, 22, 25 en 26.
2. Het bestuur van de veiligheidsregio draagt zorg voor de voorbereiding op de bestrijding van een epidemie van een infectieziekte behorend tot groep A, alsmede op de bestrijding van een nieuw subtype humaan influenzavirus, waarbij ernstig gevaar voor de volksgezondheid bestaat.
3. De burgemeester geeft leiding aan de bestrijding van een epidemie van een infectieziekte, behorend tot groep B1, B2 of C, alsook de directe voorbereiding daarop en draagt zorg voor de toepassing van de maatregelen, bedoeld in hoofdstuk V.
4. De voorzitter van de veiligheidsregio draagt zorg voor de bestrijding van een epidemie van een infectieziekte behorend tot groep A, of een directe dreiging daarvan, en is dan ten behoeve van deze bestrijding bij uitsluiting bevoegd om toepassing te geven aan de artikelen 34, vierde lid, 47, 51, 54, 55 of 56.
5. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen de taken, bedoeld in het eerste, tweede, derde en vierde lid, nader worden uitgewerkt.

Artikel 6b lid 3

Het college van burgemeester en wethouders draagt mede zorg voor een deel van het vaccinatieprogramma dat daartoe bij algemene maatregel van bestuur is aangewezen. Het college draagt ervoor zorg dat deze wordt uitgevoerd door de organisatie, of onder verantwoordelijkheid van die organisatie, die voor het college de jeugdgezondheidszorg, bedoeld in artikel 5, uitvoert.

Artikel 13

1. Onze Minister stelt elke vier jaar een landelijke nota gezondheidsbeleid en een landelijk programma voor uitvoering van onderzoek vast op het gebied van de publieke gezondheid.

2. De gemeenteraad stelt binnen twee jaar na openbaarmaking van de nota, bedoeld in het eerste lid, een nota gemeentelijk gezondheidsbeleid vast, waarin de raad in ieder geval aangeeft:
   a. wat de gemeentelijke doelstellingen zijn ter uitvoering van de in de artikelen 2, 5, 5a en 6 genoemde taken,
   b. welke acties in de bestreken periode worden ondernomen ter realisering van deze doelstellingen,
   c. welke resultaten de gemeente in die periode wenst te behalen,
   d. hoe het college van burgemeester en wethouders uitvoering geeft aan de in artikel 16 genoemde verplichting.
3. De gemeenteraad neemt bij het vaststellen van de nota gemeentelijk gezondheidsbeleid in ieder geval de landelijke prioriteiten in acht, zoals opgenomen in de landelijke nota gezondheidsbeleid

Artikel 14

1. Ter uitvoering van bij of krachtens deze wet opgedragen taken dragen de colleges van burgemeester en wethouders van gemeenten die behoren tot een regio als bedoeld in de Wet veiligheidsregio's, via het treffen van een gemeenschappelijke regeling zorg voor de instelling en instandhouding van een regionale gezondheidsdienst in die regio.
2. Bij de regeling, bedoeld in het eerste lid, wordt een openbaar lichaam ingesteld met de aanduiding: gemeentelijke gezondheidsdienst.
3. De gemeentelijke gezondheidsdienst staat onder leiding van een directeur publieke gezondheid, die wordt benoemd door het algemeen bestuur van de gemeentelijke gezondheidsdienst in overeenstemming met het bestuur van de veiligheidsregio.
4. Met inachtneming van bij algemene maatregel van bestuur te stellen regels, staat het het college van burgemeester en wethouders vrij om de uitvoering van de taken of onderdelen van taken, bedoeld in de artikelen 2, tweede lid, onder h en i, 5, tweede lid, onder a tot en met d, en artikel 6b, derde lid, over te laten of mede over te laten aan een ander dan de gemeentelijke gezondheidsdienst.
5. In afwijking van het eerste lid kan een regionale gezondheidsdienst worden ingesteld en in stand gehouden door de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten in twee of meer regio's als bedoeld in de Wet veiligheidsregio's. In dat geval geschiedt de benoeming, bedoeld in het derde lid, in overeenstemming met de besturen van de betrokken veiligheidsregio's, en draagt het algemeen bestuur van de gemeentelijke gezondheidsdienst ervoor zorg dat in elk der regio's adequaat wordt voorzien in de operationele leiding van de geneeskundige hulpverlening, bedoeld in artikel 32, tweede lid, van de Wet veiligheidsregio's.

Artikel 16

Voordat besluiten worden genomen die belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de publieke gezondheidszorg vraagt het college van burgemeester en wethouders advies aan de gemeentelijke gezondheidsdienst.

Bijlage 2 Wettelijke taken en aanvullende diensten GGD

(1) = wettelijke taak GGD
(2) = wettelijke taak gemeente = Mag ook door een andere partij dan de GGD worden uitgevoerd

Focuslijn	Taken/diensten	GR	Dienst	Waarom	Wat	Texel
Gezonde leefomgeving	Algemene infectieziektebestrijding (1)	x		Beperken, voorkomen en bestrijden van (risico op) infectieziekten	Monitoring, voorlichting, bron en contactopsporing, inspectie	x
Gezond opgroeien, Gezonde leefomgeving	Toezicht kinderopvang en Wmo (1)	x		Bijdrage aan gezonde en veilige ontwikkeling van kinderen	Inspectie, kwaliteitstoezicht	x
Gezonde leefomgeving	Medische milieukunde (1)	x		Verminderen en wegnemen van gezondheidsrisico's	Signalering, voorlichting, advisering, onderzoek	x
Gezonde leefomgeving	Reizigersadvisering (1)	x	x	Voorkomen (import van) infectieziekten en gezondheidsrisico's	Voorlichting, vaccineren, verkoop beschermende middelen, bloedonderzoek	
Gezonde leefomgeving, Gezond ouder worden	Seksuele gezondheid (1)	x		Onderzoek en behandelen seksueel overdraagbare aandoeningen (soa)	Onderzoek, behandelen, voorlichting	x
Gezonde leefomgeving, Gezond ouder worden	Tuberculosebestrijding (1)	x		Voorkomen en bestrijden tuberculose	Onderzoek, behandelen, voorlichting	x
Gezond opgroeien	Basispakket Jeugdgezondheidszorg (JGZ) incl. RVP (2)	x		Bevorderen gezonde en veilige ontwikkeling van de jeugd en voorkomen van (risico op) infectieziekten	Monitoring, (vroeg) signalering, advisering, voorlichting, (kortdurende) ondersteuning, toeleiding/verwijzing, ketensamenwerking en vaccinbeheer, medische beoordeling (contra)indicaties, voorlichting, vaccineren	x

Focuslijn	Taken/diensten	GR	Dienst	Waarom	Wat	
Gezond opgroeien	Prenatale voorlichting (2)	x		Voorbereiding aanstaande ouder(s) op zwangerschap, bevalling en ouderschap	Advisering, (groeps) voorlichting, ketensamenwerking	
Gezond opgroeien	Aanvullende diensten JGZ		x	Bevorderen gezonde en veilige ontwikkeling van de jeugd	Ondersteuning, advisering, voorlichting, implementeren, uitvoeren en evalueren van preventieve programma's, ketensamenwerking	x
Gezonde leefomgeving	GGD Rampenopvangplan (GROP) (1)	x		Crisis- en rampenbestrijding	Opleiden, trainen, oefenen, coördineren, uitvoeren	x
Gezond opgroeien, Gezond ouder worden, Meedoen naar vermogen	Publieke Gezondheid Asielzoekers (PGA) (2)	x	x	Bevorderen van de gezondheid van asielzoekers	Uitvoering basispakket JGZ en RVP, infectieziektebestrijding, tuberculosescreening/ bestrijding, technische hygiënezorg, gezondheidsbevordering, soa preventie	
Meedoen naar vermogen	OGGZ, Vangnet & Advies (2)		x	Voorkomen van escalatie van inwoners met problemen op meerdere leefgebieden en toeleiden naar zorg en of ondersteuning	Ontvangen van meldingen, signalering, beoordeling, toeleiding, monitoring, ketensamenwerking	x
Meedoen naar vermogen	Wvggz (2)		x	Voorkomen verstoring openbare orde door mensen met een (urgente) zorgbehoefte	Ontvangen van meldingen, triage, verkennend onderzoek, ketensamenwerking	x
Meedoen naar vermogen	Brede Centrale toegang (BCT)		x	Inzicht in proces in-, door- en uitstroom in de Maatschappelijke Opvang (MO)	Indicatiestelling, procesbewaking, rapportage, ketensamenwerking	

Focuslijn	Taken/diensten	GR	Dienst	Waarom	Wat	
Meedoen naar vermogen, Gezond ouder worden	Gezondheidscentrum voor sekswerkers (2)		x	Bevorderen zelfredzaamheid, weerbaarheid en emancipatie van sekswerkers	Samen met ketenpartners spreekuur voor sekswerkers, outreachend werken op straat en internet	
Gezonde leefomgeving	Forensische geneeskunde (medische zorg, medische advisering, sporenonderzoek en lijkschouw) (2)	x	x	Bijdrage aan waarheidsvinding, medische zorg	Medische zorg, onderzoek, afnemen en vastleggen sporen	x
Gezond opgroeien, Gezond ouder worden, Meedoen naar vermogen	Veilig Thuis (2)	x		Advies en hulpverlening	Ontvangen meldingen, advisering, onderzoek, overdracht/toeleiding, ketensamenwerking	x
Gezond opgroeien, Gezond ouder worden, Gezonde leefomgeving	Epidemiologie (1)	x		Inzicht in gezondheidssituatie van de inwoners in NHN	Onderzoek, rapportage, monitoring, advisering	x
Gezond opgroeien, Gezond ouder worden, Meedoen naar vermogen	Collectieve gezondheidsbevordering (1)	x		Bevorderen van de gezondheid, stimuleren van gezond gedrag	Beleidsadvisering, implementeren, uitvoeren en evalueren van gezondheid bevorderende programma's, ketensamenwerking	x
Gezonde leefomgeving	Advisering en ondersteuning gemeentelijk gezondheidsbeleid procesbegeleiding en ondersteuning van gemeenten (1)	x		Bevorderen gezondheidssituatie door ondersteuning gemeentelijke besluitvorming	Beleidsadvisering, analysering, beleidsmatige ondersteuning bij de implementatie, (door)ontwikkeling en evaluatie van (nieuw) beleid	x

Bijlage 3 Voorbeeld preventiematrix uitvoeringsplan gezondheidsbeleid

Gewenste situatie	Universele preventie - Basis	Selectieve preventie - Extra	Geïndiceerde preventie - Speciaal	Probleem/belemmering
Terugdringen gezondheidsachterstanden				Gezondheidsachterstanden
Kansrijke start				Achterstand vanuit de eerste 1000 dagen van een kind
Gezonde leefomgeving				Gezondheid wordt niet meegenomen in keuzes m.b.t. fysieke leefomgeving
				Klimaatverandering zorgt voor nieuwe uitdagingen
Een sterke sociale basis				Inwoners zonder sociaal netwerk en toenemende gevoelens van eenzaamheid
Gezonde leefstijl				Obesitas en overgewicht
Terugdringen middelengebruik				Drugsgebruik
				Middelengebruik onder jongeren
				Alcoholproblematiek
				Roken
Gezond beweeggedrag				Onvoldoende beweging
Goede psychische gezondheid				Slechte mentale weerbaarheid
Vitaal ouder worden				Onvoldoende uitvoering preventieve activiteiten ouderengezondheidszorg
				Ondervoeding bij ouderen
				Te weinig beweging
				Hoog valrisico en veel valongelukken

Bovenstaande preventiematrix is een voorbeeld en nog geen vaststaand format. De invulling van de gewenste situatie en het probleem/belemmering kunnen nog veranderen en anders worden weergegeven in het uitvoeringsplan gezondheidsbeleid.

Bijlage 4 GALA - speerpunten en acties

Terugdringen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start)
Beoogd resultaat:

- Elke gemeente heeft een lokale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden.
- In (de opzet van) de monitoring van het GALA en de SPUK wordt de vraag hoe gezondheidsachterstanden te monitoren, uitgewerkt.

Acties gemeenten

- Gemeenten ontwikkelen een lokale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden om kwetsbare groepen te bereiken, waarbij ook wordt gekeken naar de interactie met andere beleidsterreinen. Uitgangspunt is een brede, domein overstijgende aanpak, bijvoorbeeld langs de volgende sporen:
    - Goed toegankelijk (preventie- en zorg)aanbod in de wijk;
    - Stimuleren van gezond gedrag en gezondheidsvaardigheden;
    - Zorgen voor een gezonde leefomgeving en sociale omgeving;
    - Stimuleren dat mensen actief mee kunnen doen aan de maatschappij.
- Gemeenten bieden gelijke gezondheidskansen en passen differentiatie toe bij interventies, toegespitst op (wijken met) mensen met gezondheidsachterstanden.

Elk kind verdient een kansrijke start
Beoogd resultaat:
Elke gemeente heeft een lokale ketenaanpak kansrijke start, inclusief interventies, en maakt samenwerkingsafspraken met partners rondom de eerste duizend dagen van een kind.

Acties gemeenten:

- Per 2024 heeft elke gemeente een ketenaanpak kansrijke start die gericht is op de eerste 1000 dagen van elk kind dat in een kwetsbare situatie zit. Daarvoor maken zij samen met relevante partijen via lokale coalities structurele (keten)afspraken, zodat gezinnen in een kwetsbare situatie vroegtijdig in beeld komen en de zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben rondom de eerste 1000 dagen (van -10 manden tot en met 2 jaar) van kinderen. Het gaat daarbij om partijen als de GGD, partijen uit de geboortezorg, het sociaal domein, de JGZ-uitvoerende partij, de huisarts en de zorgverzekeraar.
- Gemeenten zorgen ervoor dat inwoners in de vruchtbare leeftijd (die in een kwetsbare situatie verkeren) voldoende regie (kunnen) nemen op hun kinderwens. Voor inwoners in een kwetsbare situatie die ondersteund worden met een erkende interventie bij het nemen van regie op de kinderwens en niet in staat zijn de gewenste anticonceptie zelf te betalen, dient de gemeente deze kosten op zich te nemen.
- Gemeenten zorgen ervoor dat inwoners in de vruchtbare leeftijd (die in een kwetsbare situatie verkeren) in het verlengde van prenatale voorlichting op een laagdrempelige manier preconceptievoorlichting aangeboden kunnen krijgen en bekend zijn met de mogelijkheden voor preconceptiezorg (preconceptieconsult).

Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
Gezonde leefomgeving
Beoogde resultaat:
Bij besluitvorming over de fysieke leefomgeving (zoals in omgevingsplannen) wordt gezondheidskennis toegepast. Die kennis gaat over gezondheidsbevordering (bijv. uitnodigen tot bewegen en ontmoeten) én over gezondheidsbescherming (bijv. bescherming geluid- en luchtkwaliteit).

Acties gemeenten:

- Gemeenten zorgen voor de inzet van gezondheidskundige kennis bij hun besluitvorming over de fysieke leefomgeving, zodat de gezonde leefomgeving een plek krijgt in gemeentelijke

omgevingsplannen en kunnen hierbij gebruik maken van advisering door de GGD. Gemeenten betrekken in ieder geval de aspecten die genoemd zijn in het position paper van de VNG ‘Samen werken aan de gezonde leefomgeving’.
- Gemeenten verkennen de mogelijkheid om bij het Schone Lucht Akkoord (SLA) aan te sluiten als dit niet al het geval is.

Klimaatverandering
Beoogd resultaat:
VWS en gemeenten zetten in op meer kennis en maatregelen om (kwetsbare0 mensen zo goed mogelijk te beschermen tegen hitte, allergieën, infectieziekten en uv-straling.

Acties gemeenten:
- Door klimaat adaptieve maatregelen kan kwetsbaarheid als gevolg van klimaatverandering worden voorkomen. Gemeenten coördineren de inzet van maatregelen in hun gemeenten om (kwetsbare) mensen zo goed mogelijk te beschermen tegen hitte, smog en uv0straling. Zij maken daarover afspraken met maatschappelijke partners, zorgverzekeraars, bedrijven en inwoners en bereiden de inzet en coördinatie van maatregelen tijdens een hitteperiode voor. Het opstellen van een lokaal hitteplan is daarvoor een geschikt instrument.
- Bij besluiten over de inrichting van de fysieke leefomgeving worden maatregelen voor de beperking van gezondheidsrisico’s tijdens hitteperioden en van bovenmatige blootstelling aan uv-straling meegewogen, zoals de beschikbaarheid van voldoende schaduw, zonwering en aanleggen van meer groen in de stad.

Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis
Beoogd resultaat:
Gemeenten faciliteren een sterke lokale sociale basis met een sterke sociale samenhang en laagdrempelige toegankelijke voorzieningen waar mensen op elkaar kunnen terugvallen en meedoen in de samenleving. Dit doen zij met behulp van het opstellen van een beleidsvisie en uitvoeren van maatregelen.

Acties gemeenten:
- Gemeenten versterken nog nadrukkelijker de inzet van de sociale basis en de algemene voorzieningen als passende laagdrempelige maatschappelijke ondersteuning.
- Elke gemeente heeft uiterlijk in 2024 een beleidsvisie op de sociale basis, met aandacht voor gebiedsgerichter uitvoering. Hierin komen in ieder geval de volgende thema’s aan de orde: sociale samenhang of samenlevingsopbouw, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid, inzet en ondersteuning van vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein. Deze thema’s worden binnen de voorwaarden voor toekenning van de middelen verbonden aan de lokale context en de leefomgeving.
- Gemeenten gaan in de periode 2024-2026 mantelzorgers extra ondersteunen bij het uitvoeren van hun zorgtaken. Dit kan bijvoorbeeld door het verbeteren van de toegang tot regelingen en ondersteuningsvormen. Dit kan ook door het versterken van het steunpunt mantelzorg en het toegankelijker maken van informatie en advies. In het plan van aanpak dat gemeenten in moeten dienen voor de aanvraag van de SPUK wordt dit per gemeente concreet uitgewerkt.
- Gemeenten werken aan het versterken en door ontwikkelen van hun respijtzorgaanbod om in samenspraak met de mantelzorgers in de periode 2024-2026 het respijtzorgaanbod beter aan te laten sluiten op de vraag en behoefte van de mantelzorgers. In het plan van aanpak dat gemeenten in moeten dienen voor de aanvraag van de SPUK wordt dit concreet uitgewerkt.
- Gemeenten gaan in regionaal verband via de samenwerkingsagenda actief de dialoog aan met zorgverzekeraars en zorgkantoren over een domein overstijgend aanbod van zwaardere vormen van respijtzorg om waar passend een aantal pilots te kunnen starten. De resultaten van deze pilots worden benut voor verder beleid.
- Gemeenten zetten in op een lokale aanpak eenzaamheid langs de vijf pijlers: bestuurlijk commitment, een sterk netwerk creëren, mensen met gevoelens van eenzaamheid zelf betrekken, aan een duurzame aanpak werken en monitoring en evaluatie organiseren.

Een gezonde leefstijl
Beoogd resultaat:

- Voor kinderen en volwassenen met overgewicht of obesitas is passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk.
- In 2025 hebben alle gemeenten een netwerkaanpak voor kinderen met obesitas.
- Er zijn samenwerkingsafspraken tussen gemeenten, zorgverzekeraars en zorgaanbieders gemaakt.

Aanpak overgewicht en obesitas kinderen – acties gemeenten en VWS

- Gemeenten en VWS zetten zich in om interventies die bijdragen aan een gezonde omgeving voor kinderen en jongeren landelijk en lokaal te stimuleren.
- Er wordt onder meer gewerkt aan een gezonde schoolomgeving, een gezonde sportomgeving, een gezonde buurt en wijk, gezonde vrije tijdsomgeving en een gezonde digitale omgeving. Dit gebeurt via interventies en aanpakken zoals: de JOGG-aanpak, Gezonde School, Gezonde Kinderopvang, Gezonde Buurten, Team:Fit, Gezond UIT. De gemaakte afspraken uit het Nationaal Preventie Akkoord vormen hiervoor het uitgangspunt.

Voorkomen en vroeg signalering van middelengebruik (roken, alcohol en drugs)
Beoogd resultaat:

- Er wordt actief ingezet op het voorkomen van het gebruik van alcohol, tabak en drugs voor jongeren.
- Er is netwerksamenwerking voor vroeg signalering alcoholproblematiek.

Bovenstaande doelen worden gedaan aan de hand van acties op gerichte onderdelen:
Effectieve lokale drugspreventie

- Wanneer de lokale situatie daarom vraagt zetten gemeenten een netwerksamenwerking op met relevante partijen om een drugspreventiebeleid op te stellen, waaronder in elk geval de GGD en de verslavingszorg.

Voorkomen van middelengebruik onder jongeren

- Gemeenten zetten een samenwerkingsverband op met relevante stakeholders waaronder in elk geval de GGD en de verslavingszorg, stellen een projectleider aan voor het projectmanagement, voeren de tweejaarlijkse jeugdgezondheidsmonitor uit en zetten effectieve interventies in om de gestelde doelen te bereiken.

Leeftijdsgrens op verkoop van alcohol

- Gemeenten zijn zich bewust van het belang van toezicht op en naleving van de leeftijdsgrens en spannen zich in voor een zo goed mogelijke uitvoering van de beginselplicht tot handhaving en het optimaliseren van het bereik van de handhaving.
- Gemeenten kunnen hierbij gebruik maken van de ontwikkelde kennis en expertise van het Trimbos-instituut. Bovendien kunnen gemeenten de bestaande onderlinge samenwerkingsvormen bestendigen en eventueel uitbreiden.

Vroeg signalering alcoholproblematiek

- Gemeenten zetten een netwerksamenwerking op met relevante partijen om een aanpak voor vroeg signalering uit te voeren, waaronder in elk geval de GGD en de verslavingszorg. Daarvoor wijst de gemeente een projectleider aan, voert monitoringsactiviteiten uit en maakt een plan van aanpak met partners.

Terugdringen van roken

- Gemeenten nemen de rookvrije generatie met concrete doelen en activiteiten op in een lokaal preventieakkoord of hun eigen Nota Gezondheidsbeleid. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld het invoeren van rookvrije omgevingen stimuleren, het op wijkniveau stoppen met roken ondersteunen en maatschappelijke organisaties zoals kinderboerderijen, beheerde speeltuinen, speelplekken,

zwembaden, scoutinggroepen en sportverenigingen stimuleren om rookvrij beleid te voeren. Het Nationaal Preventieakkoord is hierbij een belangrijke leidraad.

Sport en beweegparticipatie
Beoogd resultaat:

- Gemeenten zetten lokaal extra in op de verbinding tussen sport & bewegen, cultuur, gezondheid & preventie en de sociale basis.
- Zo veel mogelijk Nederlanders bereiken met het sport- en beweegaanbod, met als doel sporten en bewegen een vanzelfsprekend onderdeel uit te laten maken van het leven van iedere Nederlander.

Acties gemeenten:
Van gemeenten wordt verwacht dat bij de uitwerking van de beleidsplannen over preventieve gezondheid op lokaal niveau ook nadrukkelijk ingezet wordt op het stimuleren van bewegen en het wegnemen van obstakels. Hierbij gaat het om:

- De verschillende coördinatoren voor het Sportakkoord II, GALA, IZA en lokale preventeiakkoorden en andere programma's in verbinding met elkaar brengen, waar mogelijk in een vast kernteam.
- Het maken van de verbinding tussen sport, cultuur & bewegen, gezondheid & preventie en sociale basis binnen de soms daartoe al bestaande samenwerkingsverbanden (zoals bij de aanpak van de mentale gezondheid, één tegen eenzaamheid, leefomgeving, valpreventie, stoppen met roken, overgewicht en lokale preventie akkoorden) en hierbij aandacht hebben voor de aansluiting van beweegpartijen bij de relevante samenwerkingsverbanden en het wegnemen van eventuele obstakels om meer te gaan bewegen.
- Een laagdrempelig ondersteuningsaanbod om meer te bewegen in het dagelijks leven en hierbij de functionarissen vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties (zoals de buurtsport- en cultuurcoaches) te benutten die het sport-, beweeg- en cultuuraanbod versterken en mensen naar aanbod toe te leiden.
- Bij de inrichting van de fysieke leefomgeving ook rekening houden met voldoende mogelijkheden tot laagdrempelig en dichtbij bewegen in de buurt.
- Zorgen voor een vindbaar aanbod van beweegprogramma's voor diverse doelgroepen.
- Bijdragen aan het verder ontwikkelen van beweegprogramma's en (kansrijke) interventies door ervaringen met de implementatie terug te koppelen aan de interventie eigenaar of de GGD.
- Aansluiten bij (initiatieven en acties van) de Beweegalliantie om gezamenlijk een bijdrage te leveren aan het in beweging brengen van meer Nederlanders. De beweegalliantie verbindt het veld, jaagt initiatieven aan en haalt obstakels weg.

Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
Beoogd resultaat:
Gemeenten integreren mentale gezondheid in hun brede aanpak gezondheid/preventie, waardoor:

- Het voor alle inwoners van Nederland gebruikelijker is om te praten over hun mentale gezondheid. Onder meer door cultuur;
- Alle inwoners van Nederland beter weten waar ze binnen hun gemeenten laagdrempelige ondersteuning kunnen vinden;
- Alle inwoners van Nederland weten welke handvatten er zijn om met hun mentale gezondheid aan de slag te gaan.

Acties gemeenten:

- Gemeenten ontwikkelen beleid op het gebied van mentale gezondheid binnen hun lokale gezondheidsbeleid door gebruik te maken van kansrijke en/of effectieve interventies voor mentale gezondheidsbevordering. Daarnaast sluiten ze aan bij de landelijke aanpak 'Mentale Gezondheid: van ons allemaal'. Het begrippenkader mentale gezondheid van het Trimbos-instituut en RIVM, zoals ook gebruikt in de landelijke aanpak, is leidend voor de invulling en uitwerking van het lokale beleid. Daarbij worden kansrijke interventies ingezet, gebaseerd op de factsheet van het RIVM, Trimbos-instituut en GGD GHOR NL.

- Gemeenten zetten in op het versterken van de mentale gezondheid van hun inwoners en het bieden van laagdrempelige ondersteuning waar gewenst. Gemeenten besteden bij de uitwerking van hun beleidsplannen aandacht aan het perspectief van mentale gezondheid en maken verbinding vanuit andere (bestaande) gezondheidsprogramma's met mentale gezondheid. Er wordt gewerkt vanuit de levensloopbenadering (zoals in de landelijke aanpak opgenomen leefomgevingen school, buurt, werk en online).
- Gemeenten dragen zorg voor een goed sluitende (en laagdrempelige) ondersteuning afgestemd op de behoefte van de eigen inwoners. In het bijzonder wordt gekeken naar de groepen jongeren (12-27 jaar) en mensen in een kwetsbare positie (waaronder kwetsbare ouderen en inwoners met een lage sociaaleconomische status).
- Gemeenten zetten in op samenwerkingsverbanden met goede samenwerkingsafspraken over domeinen heen. Dit kan bijvoorbeeld via de bestaande lokale preventieakkoorden. De samenwerking is mede publiek-privaat ingericht.
- Gemeenten dragen bij aan het verbeteren van de samenwerking tussen het sociaal domein, de huisartsenzorg en de GGZ door het versterken van de sociale basis en het mee helpen inrichten van mentale gezondheidscentra in de regio (conform afspraken in het Integraal Zorgakkoord).

Vitaal ouder worden
Versterken uitvoering artikel 5a 'Ouderengezondheidszorg' Wet Publieke Gezondheid
Beoogd resultaat:
Versterkte uitvoeringspraktijk van artikel 5a van de Wet PG, wat bijdraagt aan het preventiebeleid rond het verminderen van kwetsbaarheid bij ouderen.

Acties VWS en gemeenten:
VWS en gemeenten brengen praktijkvoorbeelden van de wijze waarop artikel 5a van de Wpg wordt ingevuld in kaart en dragen zorg voor de verspreiding van goede voorbeelden.

Gezond voedingspatroon bij ouderen
Beoogd resultaat:
Ondervoeding bij ouderen wordt vroegtijdiger gesignaleerd door zorgprofessionals en professionals in het sociaal domein.

Acties gemeenten:
- Gemeenten dragen bij aan de agendering van gezonde voeding en ondervoeding bij ouderen door hier aandacht voor te hebben in de lokale nota gezondheidsbeleid of in het lokale preventieakkoord. Gemeenten kunnen het thema ondervoeding ook agenderen in regionale overleggen over (kwetsbare) ouderen waar zij bij aansluiten.
- Om te stimuleren dat toegangsmedewerkers in het sociaal domein aandacht besteden aan een gezond voedingspatroon en het signaleren van ondervoeding bij ouderen, kunnen gemeenten bijvoorbeeld in de afspraken met aanbieders in het sociaal domein aandacht vragen voor dit thema.
- Gemeenten kunnen bijdragen aan de bewustwording bij ouderen en hun mantelzorgers op dit thema door bijvoorbeeld de inzet van de interventie 'Goed gevoed ouder worden' en het organiseren van buurttafels waar gezamenlijk gegeten wordt of informatiebijeenkomsten op dit thema.

Bewegen door ouderen
Beoogd resultaat:
Er is aandacht voor de specifieke behoeften van ouderen rond bewegen en dit wordt ondersteund met een passend beweegaanbod.

Acties gemeenten:
- Gemeenten kunnen bij de acties die genoemd staan bij 'Een gezonde leefstijl' onder het kopje 'sport en beweegparticipatie' ook specifieke aandacht hebben voor het stimuleren van bewegen bij ouderen.

- Gemeenten kunnen buurtsport- en cultuurcoaches de ruimte geven om een gespecialiseerd aanbod voor ouderen te creëren. Onderdeel van hun werkzaamheden is om ouderen te begeleiden en les te geven aan kwetsbare ouderen.

Valpreventie bij ouderen
Beoogd resultaat:

- Het risico op vallen bij ouderen wordt vroegtijdig gesignaleerd in zowel zorgdomein als gemeentelijk domein en wordt ondersteund door laagdrempelige toegang tot valpreventief aanbod.

Jaarlijks komen er minder ouderen (65+) op de spoedeisende hulp naar aanleiding van een val.



Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Samen kom je verder
Overheid & gemeente

Gezondheid breed op de agenda

Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024

Inhoudsopgave



1 Inleiding

2 Gezamenlijke visie op gezondheidsbeleid

3 Vier gezondheids-vraagstukken

A. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving

B. Gezondheidsachterstanden verkleinen

C. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen

D. Vitaal ouder worden

4 Afsluiting & bronvermelding

1 Inleiding

Waar het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in de vierjaarlijkse Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) van 2018[1] nog schreef over de positieve ontwikkelingen op het gebied van volksgezondheid, heeft het nieuwe coronavirus het toekomstscenario veranderd. Het coronavirus maakt dat de focus in Nederland meer dan ooit op de gezondheid ligt; op de effecten voor Nederlanders op de korte en de lange termijn. Het is daarom belangrijk om te kijken naar wat er nu speelt en hoe we samen de pandemie het hoofd kunnen bieden. Ook is het belangrijk om vooruit te blijven kijken en niet uit het oog te verliezen welke stappen zijn gezet en wat wij nog meer kunnen doen om onze gezondheid verder te versterken. De huidige programma's van het kabinet en gemeenten helpen hier al bij.

Om vooruit te kijken richten wij ons met deze landelijke nota op wat wij de komende vier jaar samen nog meer kunnen doen om Nederland gezonder te maken – aanvullend op wat wij al deden en los van de aanpak van het coronavirus.
Met 'wij' bedoelen we Rijk en gemeenten. De aanpak van gezondheidsvraagstukken vraagt namelijk om inspanningen op zowel landelijk als lokaal niveau. De basis daarvan is een gezamenlijk beeld: hoe vinden we dat het gezondheidsbeleid moet worden vormgegeven?

In deze nota beschrijven we de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid en geven we richting aan het lokale gezondheidsbeleid van gemeenten. De nota is daarom meer dan ooit via een gezamenlijk proces tot stand gekomen, samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en een afvaardiging van gemeenten, GGD'en en kennisinstituten.

Tegelijkertijd gaat het om een Rijksnota. Dit betekent dat we de nota ook hebben afgestemd met relevante departementen en de ministerraad. Daarnaast zijn de bestaande interdepartementale overlegstructuren rond het fysiek en het sociaal domein benut, respectievelijk de stuurgroep leefomgeving en het directeurenoverleg sociaal domein. Daarna heeft besluitvorming over de nota plaatsgevonden in het bestuurlijk overleg tussen de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de VNG namens de gemeenten. Deze landelijke nota gezondheidsbeleid kan daardoor rekenen op brede instemming van het kabinet en gemeenten.

Om een kader te scheppen voor de samenwerking tussen Rijk en gemeenten geven wij eerst onze gezamenlijke visie op gezondheidsbeleid. Hierin beschrijven wij hoe gezondheidsbeleid tot stand komt en wat de onderlinge rolverdeling tussen Rijk en gemeenten is. Vervolgens formuleren wij onze ambities en de handelingsperspectieven voor vier gezondheidsvraagstukken die richting geven aan ons lokale en landelijke beleid.

2 Gezamenlijke visie op gezondheidsbeleid



Achterliggende problematiek

Armoede, schulden, problemen rondom huisvesting, eenzaamheid, werkloosheid, een beperking, een lage opleiding of de kwaliteit en de inrichting van de leefomgeving hebben allemaal invloed op hoe gezond je bent en hoe gezond je je voelt.

Positieve Gezondheid

Het gaat het niet alleen om de lichamelijke kanten van gezondheid, maar ook om het vermogen je aan te passen, welbevinden, eigen regie, veerkracht, participatie en zingeving.

Samenwerking

We pakken de gezondheidsvraagstukken vanuit een breed perspectief aan, waarbij we de verschillende domeinen overstijgen: Health in All Policies.

Achterliggende problematiek bij gezondheidsvraagstukken

Gezondheid is meer dan 'niet ziek zijn'. Gezondheid gaat ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij, over betekenisvol werk of andere activiteiten en over de omgeving waarin je leeft. Mensen zijn er in beginsel zelf verantwoordelijk voor dat ze gezond eten, goed voor zichzelf zorgen, voldoende bewegen, sociale contacten onderhouden en naar school of werk gaan. Maar niet iedereen leeft in de omstandigheden om zelf gezonde keuzes te maken en de dagelijkse verleidingen te weerstaan. Sommige mensen hebben daarvoor te weinig grip op hun gezondheid en missen het vermogen om die grip te vergroten. Ook is er een grote groep mensen met een beperking die niet zonder meer in staat zijn om mee te doen in de maatschappij.

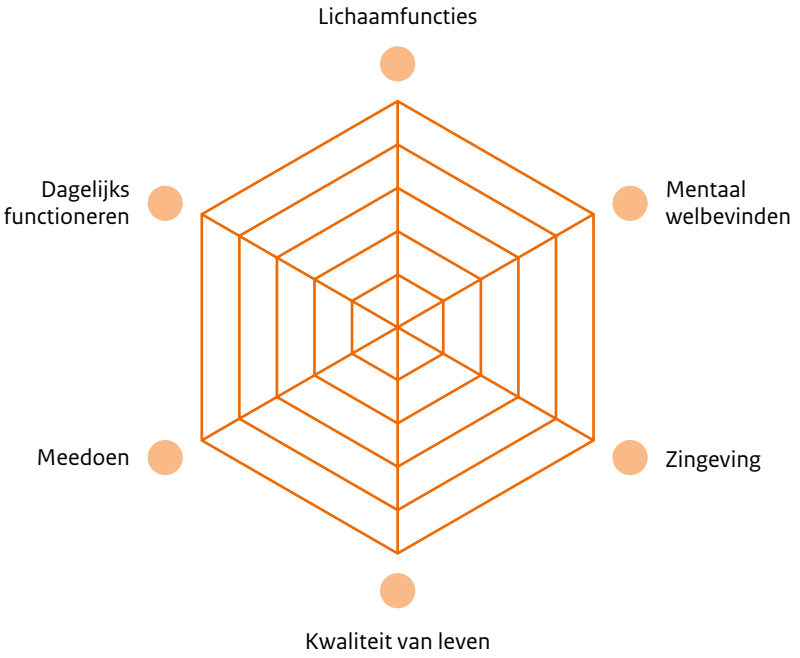
Verder dan het gezondheidsdomein

De problemen die achter een verminderde gezondheid schuilgaan, gaan verder dan het gezondheidsdomein. Armoede, schulden, problemen rondom huisvesting, eenzaamheid, werkloosheid, een beperking, een lage opleiding of de kwaliteit en de inrichting van de leefomgeving hebben allemaal invloed op hoe gezond je bent en hoe gezond je je voelt.

Mensen in een kwetsbare situatie hebben daardoor een hoger risico op een slechtere gezondheid. Hun problemen bevinden zich op verschillende beleidsdomeinen en vragen dan ook om oplossingen die domeinoverstijgend zijn, zowel op rijksniveau als bij gemeenten. En bij voorkeur niet door te reageren op gezondheidsproblemen, maar door preventief beleid waarmee we voorkomen dat die problemen ontstaan.

Positieve Gezondheid als bindmiddel

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) stelt in 'Weten is nog geen doen'[2] vast dat redzaamheid niet alleen denkvermogen vraagt van burgers, maar ook doenvermogen. Lang niet iedereen is hiertoe altijd in staat. Om iedereen laagdrempelig gelijke kansen te bieden, willen we samen met zorg- en welzijnsprofessionals de omstandigheden aanpakken die invloed hebben op het doenvermogen van mensen. Dit kan bijvoorbeeld door onderscheid te maken tussen niet kunnen en niet willen, en door gebruik te maken van de juiste timing en heldere taal.



Een brede kijk op gezondheid

Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid[3] en vergelijkbare concepten voor vitaliteit en veerkracht kunnen daarbij helpen. In deze concepten staat een brede kijk op gezondheid centraal. Het gaat niet om wat iemand niet meer kan, maar juist om wat iemand wel kan, belangrijk vindt en eventueel wil veranderen. Bovendien gaat het niet alleen om de lichamelijke kanten van gezondheid, maar ook om het vermogen je aan te passen, welbevinden, eigen regie, veerkracht, participatie en zingeving. Dit kunnen we bereiken door professionals te leren hoe zij nog beter aansluiten op wat mensen (nog) wel kunnen en wat voor hen in het leven belangrijk is. Dit uitgangspunt daagt professionals uit om breder te kijken dan hun eigen expertisegebied. Juist door het inzetten van interventies buiten het gezondheidsdomein kunnen we gezondheidswinst boeken. Interventies op het gebied van bijvoorbeeld schuldhulpverlening of arbeidsbemiddeling zijn soms een beter startpunt voor het verbeteren van de gezondheid dan een aanpak die zich alleen richt op een gezondere leefstijl.

Op verschillende manieren toepasbaar

Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid vormt een goed voorbeeld van een brede benadering. Overheden en organisaties kunnen dit gedachtegoed op verschillende manieren toepassen. De een gebruikt het als een manier om individuele burgers op een andere manier te benaderen of om een andere manier van werken te introduceren in de eigen organisatie. De ander ziet het als een aanzet om over de grenzen van de eigen organisatie of het eigen domein heen te kijken en te zoeken naar samenwerkingspartners. Zo stimuleert Positieve Gezondheid de samenwerking tussen verschillende lokale en regionale partijen, zoals zorg- en welzijnsorganisaties, zorgverzekeraars en gemeenten.

Het RIVM inventariseerde in 2019 het gebruik van brede gezondheidsconcepten zoals Positieve Gezondheid in de praktijk en maakte een overzicht van erkende interventies op de zes dimensies van Positieve Gezondheid.[4] De organisaties en initiatieven die met deze concepten werken, blijken enthousiast en gemotiveerd om gezondheid op een bredere manier te benaderen. Maar er is ook behoefte om het brede gezondheidsconcept een structurele plek te geven in verschillende niveaus van het zorgsysteem. Daarnaast willen de verschillende organisaties en initiatieven graag evalueren wat het werken met een breed gezondheidsconcept in de praktijk oplevert.

Data laten werken voor gezondheid

Mensen willen graag regie voeren over hun eigen gezondheid en beschikken over hun eigen (gezondheids)gegevens. Ze willen graag direct advies over hun gezondheid, om samen met mantelzorgers of zorgverleners goed geïnformeerd te beslissen over passende ondersteuning of behandeling. Digitale innovaties en e-health kunnen daaraan een belangrijke bijdrage leveren door (lokale) data te laten werken voor de gezondheid en het welzijn van mensen. Bijvoorbeeld door de bewegwijzering en de ontsluiting van beschikbare apps in onder meer de GGD AppStore te verbeteren, door (gezondheids)gegevens van mensen bij de jeugdgezondheidszorg veilig en betrouwbaar te ontsluiten in een Persoonlijke Gezondheidsomgeving (PGO), of door het gebruik van stappentellers en andere digitale innovaties[5] te stimuleren.

Digitale innovaties maken domeinoverstijgende gezondheidsondersteuning mogelijk waarin de mens centraal staat. Om de juiste zorg en ondersteuning op de juiste plek te bieden, is het nodig dat professionals op het juiste moment over de juiste informatie beschikken.[6] Dat lukt alleen als mensen beschikken over hun eigen sociale en gezondheidsdata en als deze gegevens tussen professionals kunnen stromen. Dat vraagt om bindende, breed gedragen afspraken waardoor gegevens uitwisselbaar en koppelbaar worden.

Digitaal wordt het nieuwe normaal

Wij willen de kansen van deze digitale transitie benutten. Wij realiseren ons dat gegevensuitwisseling daarvoor duurzaam op orde moet zijn. En dat we het eens moeten worden over de taal waarin we elektronisch gegevens uitwisselen. Wij willen gemeenten stimuleren om dit onderwerp expliciet onderdeel te maken van hun lokale aanpak van gezondheidsvraagstukken – in lijn met de eerdere oproep in het Nationaal Preventieakkoord en de reactie van de staatssecretaris van VWS op de initiatiefnota-Veldman.[7] Zo wordt digitaal stap voor stap het nieuwe normaal, ook in het publieke gezondheidsdomein. Op deze manier sluiten we aan bij een beweging die zowel in de langdurige als de curatieve zorg al met veel energie en door inzet van velen op gang is gebracht. We hebben hierbij nadrukkelijk ook aandacht voor de toegankelijkheid van e-health en digitale innovaties voor mensen met beperkte (digitale) vaardigheden of een fysieke of zintuigelijke beperking. Zo levert ook e-health een bijdrage aan de gezondheid van kwetsbare groepen.[8]

Preventie op de kaart

De rol van preventie is in de afgelopen jaren hoger op de agenda gezet door verschillende bestuurders en (maatschappelijke) organisaties. Het Nationaal Preventieakkoord,[9] dat ambities stelt op het gebied van leefstijl voor het jaar 2040, is daar een zichtbaar resultaat van. Het akkoord is met ruim zeventig landelijke partijen gesloten. Elke partij draagt zijn deel bij om deze ambities te behalen.

Een andere belangrijke doorbraak is dat een leefstijlgerichte, preventieve interventie als de gecombineerde leefstijlinterventie sinds 2019 (deels) uit de Zorgverzekeringswet (Zvw) wordt gefinancierd. Het is de bedoeling om meer preventieve interventies (deels of geheel) vanuit de Zvw te bekostigen. Het kabinet is van mening dat de zorg anders en minder vrijblijvend moet worden georganiseerd om ‘de juiste zorg op de juiste plek’ verder te stimuleren. Preventie, nieuwe technologie en de organiseerbaarheid van de zorg (regionaal) zijn hierin belangrijke pijlers. Dit wordt uitgewerkt in een contourennota.

Ook veel gemeenten willen meer inzetten op preventie. In november 2019 heeft de VNG met Zorgverzekeraars Nederland afspraken gemaakt over een landelijk dekkende, structurele samenwerking in de regio. Preventie is één van de drie onderwerpen waar deze afspraken zich op richten. Deze mijlpalen laten zien dat preventie steeds meer op het netvlies staat van allerlei partijen en dat er kansen zijn om de inzet op gezondheid en preventie te verstevigen.

Gezondheid verbeteren in samenwerking met andere sectoren en domeinen

Om een blijvende verbetering voor een complex gezondheidsvraagstuk te bereiken, is een brede aanpak nodig. Dat vraagt om samenhang en afstemming van beleidsmaatregelen over verschillende domeinen heen. Gezondheid wordt beïnvloed door vele factoren, ook wel determinanten genoemd. Het ministerie van VWS heeft het RIVM gevraagd om in 2020 een samenhangend beeld te schetsen van de determinanten met de meeste impact op de volksgezondheid, binnen en buiten het domein van VWS. Daarbij gaat het zowel om risicofactoren die samenhangen met gedrag, arbeidsomstandigheden en milieu, als om meer indirecte determinanten van gezondheid die vaak samenhangen met bestaans- en inkomensonzekerheid.

We pakken de gezondheidsvraagstukken vanuit een breed perspectief aan, waarbij we de verschillende domeinen overstijgen. Deze aanpak staat ook wel bekend als de Health in All Policies-benadering.[10] Health in All Policies houdt in dat gezondheid in alle beleidsdomeinen wordt meegewogen. Het Rijk en gemeenten agenderen gezondheidsvraagstukken bij andere beleidsdomeinen, die proactief meedenken en bijdragen aan een oplossing.

Tot slot

Een gezondheidsvraagstuk staat nooit op zichzelf. Landelijke en lokale samenwerking met beleidsmakers van verschillende domeinen zorgt ervoor dat we ook de achterliggende problematiek kunnen aanpakken. Samen bereiken we meer dan alleen. Dit uitgangspunt hebben wij ook aangehouden bij de benadering van de gezondheidsvraagstukken in deze nota. De geformuleerde ambities zijn aanvullend op wat we al bereiken met landelijke en lokale programma's en sluiten aan op de mogelijkheden die gemeenten hebben. Zo werken we samen aan de meest hardnekkige gezondheidsvraagstukken.

3 Vier gezondheidsvraagstukken

Nederland staat voor grote opgaven op het gebied van volksgezondheid en zorg. Het is verleidelijk om deze allemaal te willen aanpakken. Wij hebben afgesproken om voor de periode van deze landelijke nota (2020-2024) vier gezondheidsvraagstukken met voorrang aan te pakken:

A. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving
B. Gezondheidsachterstanden verkleinen
C. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen
D. Vitaal ouder worden

Deze gezondheidsvraagstukken komen voort uit de VTV-2018 en vormen een aanvulling op de beleidslijnen en landelijke programma's die al lopen, zoals het Nationaal Preventieakkoord. Bovendien verwachten we op deze vraagstukken de grootste ziektelast, kunnen we op deze vraagstukken de grootste gezondheidswinst voor kwetsbare groepen bereiken of leiden ze tot kostenbeheersing in de zorguitgaven en het sociaal domein.

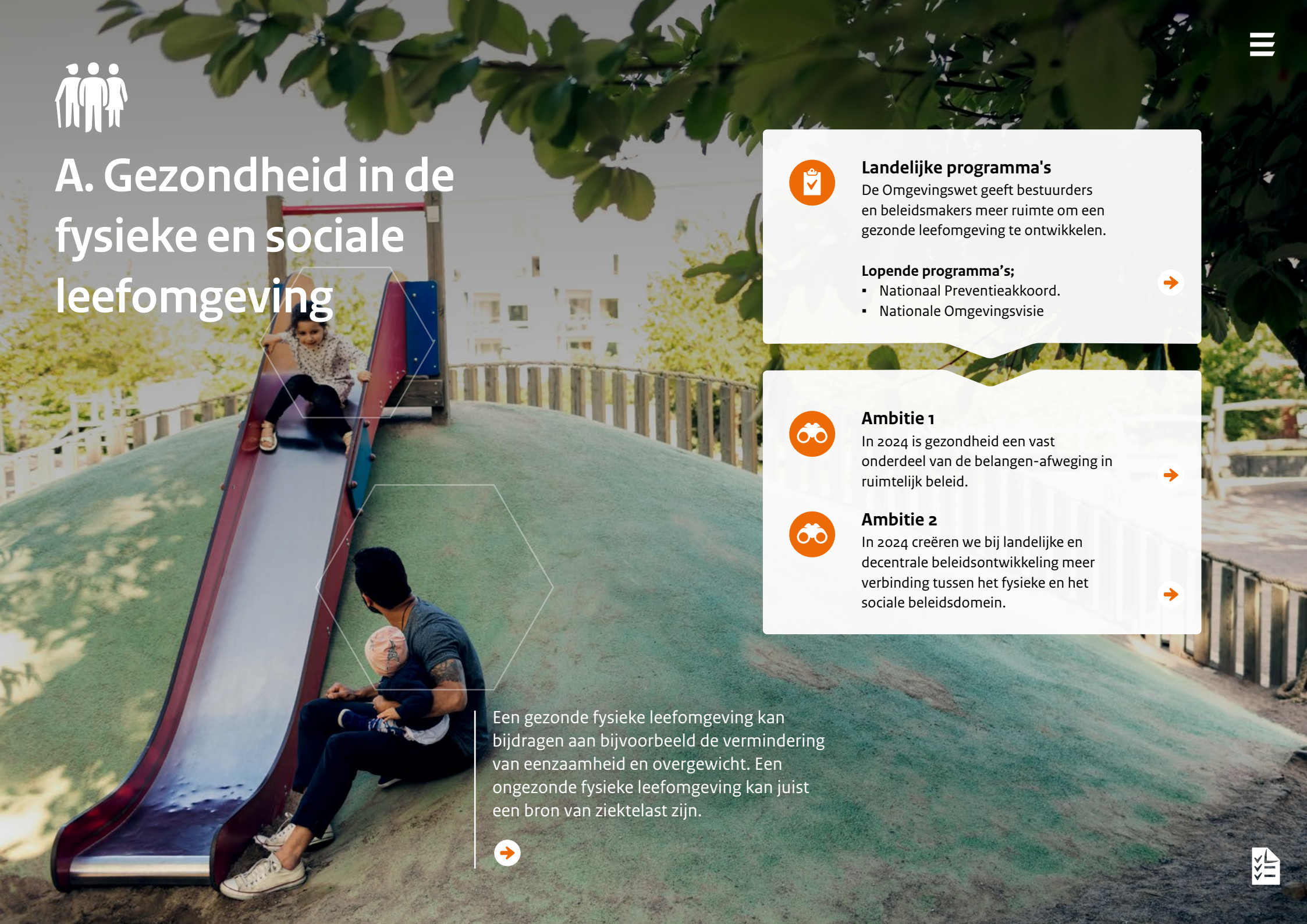
Gezamenlijke ambities

Zoals ook beschreven in de VTV-2018 zijn onderling vertrouwen en gedeelde ambities belangrijke succesfactoren om gezondheid positief te beïnvloeden. Daarom hebben wij per gezondheidsvraagstuk gezamenlijk ambities geformuleerd die we met uiterste inspanning in de periode van 2020-2024 moeten kunnen behalen. Dit vraagt van het Rijk en gemeenten dat zij langere tijd samen optrekken en de focus in hun beleid leggen op preventie en gezondheid. Gemeenten hebben wettelijke taken op het gebied van gezondheid, vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg), de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Wet langdurige zorg (Wlz). Wij beschrijven per vraagstuk de landelijke beleidsprogramma's waarvan zij gebruik kunnen maken, maar richten ons voornamelijk op wat in aanvulling daarop nodig is. Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid biedt aanknopingspunten om hierover in gesprek te gaan.

Handelingsperspectieven

In opdracht van het ministerie van VWS heeft het RIVM per gezondheidsvraagstuk handelingsperspectieven beschreven die duidelijk maken aan welke randvoorwaarden we moeten voldoen om de gezondheid op dat vlak verder te verbeteren. Samen met een werkgroep van gemeenten en GGD'en heeft het ministerie van VWS vervolgens keuzes gemaakt in deze handelingsperspectieven en waar nodig aangevuld. Deze geselecteerde handelingsperspectieven beschrijven we hier per gezondheidsvraagstuk. Zij geven richting aan de aanpak van gemeenten, maar beschrijven ook wat wij samen kunnen doen om gemeenten in hun taak te ondersteunen – aanvullend op de landelijke beleidsprogramma's.

A. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving



Landelijke programma's

De Omgevingswet geeft bestuurders en beleidsmakers meer ruimte om een gezonde leefomgeving te ontwikkelen.

Lopende programma's;

- Nationaal Preventieakkoord.
- Nationale Omgevingsvisie

Ambitie 1

In 2024 is gezondheid een vast onderdeel van de belangen-afweging in ruimtelijk beleid.

Ambitie 2

In 2024 creëren we bij landelijke en decentrale beleidsontwikkeling meer verbinding tussen het fysieke en het sociale beleidsdomein.

Een gezonde fysieke leefomgeving kan bijdragen aan bijvoorbeeld de vermindering van eenzaamheid en overgewicht. Een ongezonde fysieke leefomgeving kan juist een bron van ziektelast zijn.

Probleemanalyse voor de fysieke en sociale leefomgeving

De omgeving waarin mensen wonen, werken en leven is een van de factoren die hun gezondheid beïnvloedt. Deze omgeving is zowel fysiek als sociaal van aard. De fysieke en sociale leefomgeving staan niet los van elkaar: een gezond en toegankelijk ingerichte fysieke leefomgeving kan bijdragen aan een gezonde sociale leefomgeving en andersom. Het positief stimuleren van beide typen leefomgeving draagt zo niet alleen bij aan preventie en welbevinden, maar ook aan gezonde werknemers en een gunstig economisch vestigingsklimaat. [11]

In een gezonde en inclusieve sociale leefomgeving voelen mensen zich thuis, wonen ze veilig, krijgen ze steun en is de samenhang in de buurt groot. Mensen hebben behoefte aan een aantrekkelijke en herkenbare leefomgeving die uitnodigt tot ontmoetingen. Cultuur en cultureel erfgoed spelen daar een belangrijke rol in, bijvoorbeeld in de vorm van bibliotheken, podia, natuurlandschap en monumenten. Het traject Gezond In[12] beschrijft dat we de sociale leefomgeving kunnen verbeteren door eenzaamheid, criminaliteit en huiselijk geweld tegen te gaan en door werk te maken van leefbaarheid, toegankelijkheid, vrijwilligerswerk en de ondersteuning van mantelzorgers.

Een gezonde fysieke leefomgeving is onlosmakelijk verbonden met ruimtelijke ordening[19] en bestaat uit twee grote pijlers:

Gezondheidsbevordering (fysiek en sociaal)

De leefomgeving heeft een positieve invloed op gezondheid en welbevinden als de fysieke inrichting en sociale structuren mensen verleiden om te bewegen en te spelen, gezonde keuzes te maken, te ontspannen of elkaar te ontmoeten. De fysieke en sociale leefomgeving vormen zo een *instrument* dat bijvoorbeeld bijdraagt aan de vermindering van eenzaamheid, overgewicht en daaraan gerelateerde ziekten, zoals diabetes en hart- en vaatziekten. Een (fysiek) toegankelijke leefomgeving kan ook bijdragen aan inclusiviteit. Tot op heden is er weinig aandacht geweest voor de positieve invloed van de leefomgeving op gezondheidsbevordering en preventie, maar kansen op dit gebied worden wel steeds meer aangegrepen. Dat gebeurt bijvoorbeeld al in Amsterdam, Groningen, Tilburg, Utrecht en Zwolle. Ook de aandacht voor een gezond voedselaanbod en rookvrije gebieden in de ruimtelijke ordening zal de komende jaren toenemen. Daarbij is van belang dat de mens als gebruiker van de fysieke leefomgeving en als onderdeel van de sociale leefomgeving centraal staat.

Gezondheidsbescherming (fysiek)

De fysieke leefomgeving kan ook een *bron* van ziektelast zijn. Op dit moment kan minstens 4% van de ziektelast in Nederland verklaard worden door luchtverontreiniging en geluid.[13] Mensen kunnen bijvoorbeeld ziek worden van blootstelling aan (lucht)verontreiniging van verkeer, industrie en veehouderijen, infectieziekten in de leefomgeving of stress vanwege stedelijke dynamiek. In dat geval zijn maatregelen nodig om de gezondheid te beschermen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij staat de Health in All Policies-benadering centraal, waarbij gezondheid een taak is van alle overheden die zich bezighouden met ruimtelijk beleid. Voor gezondheidsbescherming is steeds meer aandacht in het beleid van het Rijk, provincies en gemeenten. Zo werkt het Rijk in het Schone Lucht Akkoord samen met provincies en gemeenten om de luchtkwaliteit in Nederland fors te verbeteren. Maar er is nog veel winst te behalen op andere gebieden, zoals geluidsbelasting, hittestress, allergieën en infectieziekten.

Landelijke programma's die gericht zijn op de fysieke leefomgeving

Naar verwachting treedt in 2021 de Omgevingswet in werking, die alle wetten voor de fysieke leefomgeving bundelt en moderniseert. Ook ontstaat er meer afwegingsvrijheid voor gemeenten. De Omgevingswet richt zich in de kern op het ontwikkelen van een gezonde leefomgeving en zoekt daarin ook de toenadering tot het sociaal domein. Daarvoor worden allerlei instrumenten ter beschikking gesteld, die bestuurders en beleidsmakers veel meer ruimte geven om een gezonde leefomgeving te ontwikkelen. Wij dagen het fysiek en het sociaal domein uit om deze ruimte ten volle te benutten, om ambitie te tonen en met elkaar samen te werken.

NOVI: langetermijnvisie op de leefomgeving

Vooruitlopend op de nieuwe Omgevingswet heeft het kabinet in 2019 het Ontwerp voor de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)[14] opgesteld, in april 2020 is de NOVI definitief. Daarin beschrijft het kabinet de langetermijnvisie op de leefomgeving. De grote ruimtelijke vraagstukken liggen de komende decennia vooral op het gebied van wonen, klimaatadaptatie, duurzame energie, mobiliteit en het landelijk gebied. Gezondheid en welzijn zijn kwetsbare en dwarsdoorsnijdende belangen waarvoor blijvend aandacht nodig is in de processen van de uitvoeringsprogramma's van de NOVI en de Omgevingswet, bijvoorbeeld in de vijf regionale omgevingsagenda's en de verschillende NOVI-gebieden. In deze NOVI-gebieden is sprake van een complexe stapeling van belangen. Voorbeelden zijn Schiphol, het Rotterdamse havengebied en de Peel-regio in Oost-Brabant vanwege de intensieve veehouderij. De NOVI-gebieden vormen de lakmoesproef voor toepassing van de Omgevingswet in de meest complexe situaties.

Ook toegankelijkheid is als een van de richtinggevende belangen in de NOVI opgenomen. Daarmee sluit de NOVI aan bij de implementatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Een inclusieve omgeving creëert de noodzakelijke condities voor mensen met een beperking om naar wens en vermogen mee te doen in de samenleving. Een inclusieve omgeving voorkomt dat mensen afgezonderd raken, wat juist tot gezondheidsverlies kan leiden.

De Omgevingswet benutten op alle schaalniveaus

Het is aan gemeenten en provincies om de mogelijkheden van de Omgevingswet volledig te benutten voor de ontwikkeling van een gezonde en toegankelijke fysieke leefomgeving op alle schaalniveaus: straat, wijk, stad en regio. Het is belangrijk om compenserende maatregelen te treffen als ruimtelijke projecten leiden tot een hogere druk op gezondheid door bijvoorbeeld een slechtere lucht- of geluidskwaliteit of hittestress. In het ideale geval ontstaan win-winsituaties, zoals fietsverbindingen die beweging stimuleren en tegelijkertijd de bereikbaarheid vergroten. Of maatregelen in het kader van het Klimaatakkoord, die in de meeste gevallen ook goed zijn voor de gezondheid. Of groenvoorzieningen die bijdragen aan de vermindering van wateroverlast en hittestress en bovendien een actieve leefstijl en ontmoeting bevorderen. Wij willen dat mensen kunnen bewegen in een gezonde natuur. Daarbij is wel aandacht nodig voor negatieve bijeffecten voor de gezondheid. Zo lopen jaarlijks zo'n 27.000 patiënten de ziekte van Lyme op door een tekenbeet.[15]

Ambitie 1: In 2024 is gezondheid een vast onderdeel van de belangenafweging in ruimtelijk beleid.

De Omgevingswet, de Wpg en programma's zoals het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord bieden ruime mogelijkheden om gezondheidsbevordering en -bescherming op landelijk en lokaal niveau mee te wegen bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Lokaal kunnen we op basis van deze wetten en programma's de volgende handelingsperspectieven integreren in gemeentelijk beleid:

- Beweging stimuleren, bijvoorbeeld door fietsverkeer in en tussen steden te bevorderen, door aantrekkelijk groen aan te leggen (ook voor ouderen en kinderen), door inclusieve speelplekken te creëren en door klimaatadaptatiemaatregelen zo in te richten dat ze bijdragen aan een gezondere leefstijl.
- Voldoende prikkels voor een gezonde leefstijl creëren, bijvoorbeeld door te experimenteren met een gezond voedselaanbod en rookvrije gebieden via het stelsel van ruimtelijke ordening.
- Ontmoetingen vergemakkelijken, bijvoorbeeld met maatregelen om de veiligheid, toegankelijkheid, leefbaarheid en sociale cohesie te versterken, of door ontmoetingsplekken en buurtmoestuinen aan te leggen die het contact tussen bewoners stimuleren.
- De mens als gebruiker centraal stellen bij (grootschalige) stedelijke ontwikkeling, bijvoorbeeld voor een goede toegankelijkheid tot scholen, openbaar vervoer, winkelcentra en gezondheidscentra. Of in het algemeen bij de bouw van nieuwe wijken en het opknappen van bestaande wijken, bijvoorbeeld door rekening te houden met verantwoord bouwen. Gemeenten kunnen hier al rekening mee houden in het vergunnings- en vestigingsbeleid.

Gemeenten kunnen inwoners betrekken bij de inrichting van de leefomgeving met bijvoorbeeld het model van het Louis Bolk Instituut (LBI) voor Positieve Gezondheid, de GO!-methode[16] of de Leefplekmeter.[17] De toolkit Preventie in de wijk van het RIVM geeft gemeenten concrete handvatten om de gezondheid van inwoners te bevorderen.

Landelijk doen we het volgende om deze ambitie te ondersteunen:

- Het kabinet investeert vanaf 2020 in kennisontwikkeling op het gebied van gezondheid en ontwikkelingen in het fysiek domein. Deze kennis komt ten goede aan zowel landelijk als gemeentelijk beleid.
- Het kabinet zal met een eenmalige monitor toetsen hoe gezondheid een plaats heeft gekregen in de gemeentelijke omgevingsvisies.
- We hebben met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties afgesproken dat een deel van de directeuren Publieke Gezondheid van GGD'en deelnemen aan de vaste overlegstructuur voor de omgevingsagenda's van de NOVI.

Op het gebied van gezondheidsbescherming constateren we dat er steeds meer aandacht is voor luchtkwaliteit en dat gezondheid steeds vaker centraal staat. Tegelijkertijd is blijvende aandacht nodig om de ziektelast verder omlaag te krijgen voor andere thema's. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan geluid, hittestress, allergieën, ziekteverwekkers van dieren (zoönosen) en vectoren (zoals muggen, teken en andere parasieten) en ziekteverwekkers die in water voorkomen.

Ambitie 2: In 2024 creëren we bij landelijke en decentrale beleidsontwikkeling meer verbinding tussen het fysieke en het sociale beleidsdomein.

Samenwerking tussen het fysiek en het sociaal domein is nog niet vanzelfsprekend. Dat geldt niet alleen op gemeentelijk en provinciaal niveau, maar ook op het niveau van het Rijk. Beide domeinen hebben elkaar veel te bieden: het fysiek domein heeft de instrumenten in handen om de fysieke leefomgeving gezond in te richten. Het sociaal domein kan het fysiek domein helpen met het vormgeven van het participatieproces dat onderdeel is van de Omgevingswet, bijvoorbeeld door inwoners te betrekken bij de planvorming, het gesprek aan te gaan over hoe een gezonde omgeving eruit ziet en via hen kennis te verspreiden. Zorgprofessionals, welzijnswerkers en buurtsportcoaches werken namelijk al vaak in (kwetsbare) wijken en hebben veel contact met de mensen die daar wonen. Hun expertise kan helpen om de behoeften van inwoners op het gebied van de fysieke leefomgeving in kaart te brengen.

Wederkerige samenwerking tussen het fysieke en het sociale beleidsdomein

Om onze ambities op het gebied van gezondheid en leefomgeving waar te maken, is een wederkerige samenwerking tussen het fysieke en het sociale beleidsdomein nodig, op zowel landelijk als lokaal niveau. In een dergelijke samenwerking maken we gebruik van elkaars kennis en expertise, werken we samen met inwoners, nemen we schotten weg en werken bestuurders en professionals uit de twee domeinen samen.

De Omgevingswet biedt veel kansen voor (decentrale) bestuurders om ambitie te tonen voor een gezonde leefomgeving. Op landelijk niveau werken departementen op het gebied van fysieke en sociale beleidsdomeinen samen aan randvoorwaarden om gezondheid vanuit de leefomgeving te verbeteren, bijvoorbeeld in het Schone Luchtakkoord (SLA), de NOVI en de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS).[18] Hiervoor is de interdepartementale stuurgroep leefomgeving een agenderend en sturend overleg op landelijk niveau. Zo zoeken we vanuit de landelijke nota gezondheidsbeleid via het sociaal domein de verbinding met het fysiek domein, en zoeken we via de NOVI deze verbinding andersom. Een goed voorbeeld is de samenwerkingsagenda voor een gezonde leefomgeving die de gemeente Zaanstad met de GGD GHOR Nederland en andere ketenpartners heeft opgezet.[19]

Programma voor een gezonde leefomgeving

Om deze samenwerking te bevorderen, investeert het kabinet in een programma voor een gezonde leefomgeving waarin een samenhangende ontwikkeling van kennis en instrumenten plaatsvindt. Zo laat het kabinet in 2020 een masterclass organiseren op het gebied van gezondheid in de Omgevingswet voor bestuurders en beleidsmedewerkers van GGD'en en gemeenten. Met deze masterclass wil het kabinet aandacht schenken aan het belang van een gezonde leefomgeving en de breedte van dit onderwerp. Daarbij staat de vraag centraal hoe beleidsafdelingen voor het fysiek domein en publieke gezondheid op lokaal niveau beter kunnen samenwerken. Op deze manier wil het kabinet gemeenten stimuleren om ambitie te tonen voor het ontwikkelen van een gezonde leefomgeving, enerzijds door zo veel mogelijk kansen te benutten voor gezondheid en welzijn en anderzijds door risico's als gevolg van bijvoorbeeld verstedelijking en mobiliteit zo goed mogelijk te beheersen. De masterclass vormt hiervoor een startpunt. Van daaruit willen we samen een lerend netwerk van steden en dorpen laten opzetten voor de ontwikkeling van gezondheid in de leefomgeving. Dit lerend netwerk faciliteert het delen van kennis en expertise tussen gemeenten, stelt toegepaste kennis voor de lokale context beschikbaar en identificeert nieuwe vraagstukken bottom-up.

B. Gezondheids-achterstanden verkleinen

Wie rijker en hoger opgeleid is, leeft gemiddeld langer en in betere gezondheid. Gezondheidsachterstanden zijn de afgelopen decennia niet of nauwelijks kleiner geworden, ondanks flinke inspanningen van Rijk en gemeenten.

Landelijke programma's

De landelijke programma's om gezondheidsachterstanden te verkleinen, zijn gebaseerd op drie pijlers: focus op de eerste levensfase, domeinoverstijgend werken en een adaptieve aanpak.

Lopende programma's;

- Nationaal Preventieakkoord
- Kansrijke Start
- Nationaal Sportakkoord
- GIDS
- Programma Sociaal Domein

Ambitie 1

In 2024 is de levensverwachting van mensen met een lage SES toegenomen en het aantal jaren in goed ervaren gezondheid voor mensen met een lage én een hoge SES toegenomen.

Ambitie 2

Vanaf 2024 passen we gezondheidsbevordering via de leefomgeving met voorrang toe in wijken en buurten met gezondheidsachterstanden. Op termijn ontwikkelen we in alle wijken en buurten een leefomgeving die een gezonde leefstijl mogelijk en gemakkelijk maakt.

Probleemanalyse voor gezondheidsachterstanden

Wie rijker en hoger opgeleid is, leeft gemiddeld langer en in betere gezondheid. Zo is het verschil in levensverwachting tussen mensen met een hoge en lage sociaal-economische status (SES) ongeveer zes jaar. Het verschil tussen deze twee groepen in het aantal jaren goed ervaren gezondheid bedraagt bijna 15 jaar. Uit de recent verschenen Monitor Brede Welvaart van het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS) blijkt bovendien dat bevolkingsgroepen met een lage SES en een niet-westerse achtergrond minder delen in de brede welvaart.[20]

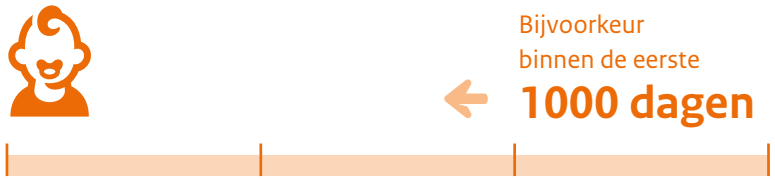
Het vermogen van mensen om 'gezonde' keuzes te maken en zich hieraan te houden, wordt vaak overschat. Gezondheidsproblemen zijn vaak onderdeel van achterliggende problematiek zoals schulden, armoede, laaggeletterdheid en werkloosheid. Ook omgevingsfactoren hebben invloed op de gezondheid, zoals de fysieke en sociale leefomgeving, de kwaliteit van huisvesting en de (fysieke) toegankelijkheid en kwaliteit van voorzieningen.

De gezondheidsachterstanden van mensen met een lage SES (bepaald op basis van opleidingsniveau en inkomen) zijn de afgelopen decennia niet of nauwelijks kleiner geworden, ondanks flinke inspanningen van Rijk en gemeenten. Door sommige ontwikkelingen zijn gezondheidsachterstanden zelfs toegenomen. Dit constateert ook de WRR in 'Van verschil naar potentieel'.[21] Als antwoord op deze ontwikkeling richten wij ons op interventies die ertoe leiden dat de levensverwachting van mensen met een lage SES toeneemt. Zo willen wij gezondheidsachterstanden verkleinen. Daarnaast willen wij voor iedereen in Nederland de kwaliteit van leven verbeteren (gemeten in het aantal levensjaren waarin mensen een goede gezondheid ervaren).

Het verkleinen van deze gezondheidskloof is een hardnekkig en complex probleem, waarvoor geen pasklare oplossing beschikbaar is. De WRR adviseert het beleid te richten op het behalen van gezondheidswinst door de gezondheid van mensen in kwetsbare posities te verbeteren. Voorbeelden zijn mensen met een lage SES, mensen die onder de armoedegrens leven, migranten of mensen met chronische aandoeningen. Veel gemeenten hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in een domeinoverstijgende aanpak voor deze groep kwetsbare mensen. Zo zien we bijvoorbeeld in gemeenten een toegenomen aandacht voor de specifieke gezondheidsrisico's van statushouders. Dit willen wij voortzetten, versterken en opschalen.

Het meeste effect is te verwachten van interventies tijdens de eerste levensfasen en preventieve interventies op het gebied van roken, alcohol en overgewicht. Inmiddels is helder dat deze interventies vooral kans van slagen hebben als er ook aandacht is voor achterliggende factoren, zoals gezondheidsvaardigheden, armoede en de directe leefomgeving. Inzet daarop is dan ook nodig.

1. Preventieve aanpak



2. Domeinen verbinden



3. Lokale aanpak van gezondheidsachterstanden



Landelijke programma's die gericht zijn op het verkleinen van gezondheidsachterstanden

De landelijke programma's om gezondheidsachterstanden te verkleinen, zijn gebaseerd op drie pijlers: focus op de eerste levensfase, domeinoverstijgend werken en een adaptieve aanpak.

Focus op de eerste levensfase

Het is belangrijk dat de aanpak van gezondheidsachterstanden preventief en vroegtijdig van start gaat, bij voorkeur in de eerste 1000 dagen van het leven. Ook is het belangrijk dat er extra aandacht is voor degenen in een kwetsbare positie. Het programma Kansrijke Start[22] van de minister van VWS helpt gemeenten om beleid in te richten dat de gezondheid van jongeren en zwangeren bevordert, zeker waar dit vanuit de omgeving niet vanzelfsprekend is. Het programma richt zich op de verbinding tussen het medisch en het sociaal domein rondom cognitieve ontwikkeling en de relatie tussen ouders en kind.

Daarnaast liggen er voor mensen met een lage SES kansen door aandacht te besteden aan de leefstijlfactoren die in het Nationaal Preventieakkoord een plaats hebben: roken (een rookvrije generatie en een rookvrije zwangerschap), overgewicht (onder andere voeding en bewegen) en problematisch alcoholgebruik. Gemeenten besteden extra aandacht aan de wijken met de grootste gezondheidsachterstanden. Dat gebeurt met de inzet van een lokale aanpak en bindende afspraken met partners in lokale of regionale preventieakkoorden. In aanvulling daarop kunnen de afspraken uit het Nationaal Sportakkoord[23] bijdragen aan een gezondere leefstijl bij kinderen. Voorbeelden zijn de alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' en 'De kleine beweegagenda'. Ook het SamenSpeelAkkoord kan hieraan bijdragen.[24]

Domeinoverstijgend werken

Voor de aanpak van gezondheidsachterstanden is het nodig om het medisch en het sociaal domein met elkaar te verbinden, maar ook de beleidsterreinen gezondheid, werk en inkomen, minima, sport en omgeving. Het kabinet werkt momenteel aan

interdepartementaal beleid voor kwetsbare groepen. Dit is in lijn met het Duurzame Ontwikkelingsdoel van de Verenigde Naties[25] voor gezondheid: gezondheid en welzijn voor iedereen van jong tot oud.

Het kabinet heeft de Nederlandse topsectoren gevraagd bij te dragen aan missies van vakdepartementen. De essentie hiervan is dat publieke en private partijen samenwerken om tot oplossingen te komen. Daar zijn verschillende missies uit voortgekomen, waaronder:

- In 2040 leven Nederlanders minstens vijf jaar langer in goede gezondheid.
- In 2040 zijn de gezondheidsachterstanden van mensen met een lage SES ten opzichte van mensen met een hoge SES met 30% afgenomen.

Dit wil het kabinet onder andere bereiken met innovaties op het gebied van leefstijl, leef- en werkomgeving, kwaliteit van en toegang tot zorg en medische technologie, en merkbaar minder (fysieke) drempels voor mensen met een beperking. In het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid[26] zetten de ministeries van Economische Zaken en Klimaat, Defensie, Infrastructuur en Waterstaat, Justitie en Veiligheid, Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en VWS zich daarvoor in. Daarbij benutten zij de kansen van e-health en innovatieve digitale technologieën zoals big data en blockchain. Tegelijkertijd is er oog voor randvoorwaarden zoals privacy en gegevensbescherming.

Het RIVM heeft de opdracht om voor de volgende VTV 'impactvolle determinanten van gezondheid' in kaart te brengen. Het gaat daarbij om domeinoverstijgende, achterliggende determinanten van gezondheid en gezondheidsachterstanden. Om overkoepelend landelijk en lokaal beleid voor kwetsbare groepen vorm te geven is bovendien gewerkt in interdepartementale 'werkgroepen brede maatschappelijke heroverwegingen'. Hiermee wordt bestuurlijk draagvlak ook op Rijksniveau tot stand gebracht. Daarin is veel aandacht voor gezondheidsachterstanden, bijvoorbeeld in de onderwerpen 'Kwalitatief goed onderwijs met kansen voor iedereen', 'Een≈toekomstbestendig zorgstelsel' en 'Naar een inclusieve samenleving'. Daarnaast is een van de domeinoverstijgende thema's voor alle onderwerpen 'brede determinanten van zorggebruik', waarmee de focus komt te liggen op achterliggende oorzaken van (on)gezondheid en gezondheidsachterstanden.[27]

Een gezonde fysieke en sociale leefomgeving en een gezonde leefstijl dragen eraan bij dat mensen beter in staat zijn te participeren,[28] ook op de arbeidsmarkt. Werk en participatie kunnen op hun beurt gezondheidsachterstanden, maar ook bijstandsafhankelijkheid, verminderen. Goed en veilig werk leidt immers tot positieve gezondheidseffecten en minder zorgkosten. Daarentegen zorgt langdurige werkloosheid – vaak van mensen die langdurig in de bijstand zitten – voor negatieve gezondheidseffecten. Om deze reden loopt er in opdracht van de ministeries van VWS en SZW een pilot van het traject Individuele Plaatsing en Steun (IPS).[29] Deze pilot richt zich op de relatie tussen arbeid en gezondheid: mensen met een ernstige psychische aandoening die graag willen werken, krijgen hulp bij het vinden en behouden van betaald werk.

Adaptieve aanpak

Gezondheidsachterstanden vormen een complex probleem waarvoor geen eenduidige oplossing is. Dat vraagt om een adaptieve aanpak, die ruimte biedt om waar nodig 'buiten de lijnen te kleuren'. Programma's als het stimuleringsprogramma Gezond in de Stad (GIDS) (uitgevoerd door Pharos en Platform 31) en traject 5 'Wegwerken gezondheidsverschillen' van het Programma Sociaal Domein[30] werken vanuit een adaptieve aanpak. GIDS helpt 150 gemeenten bij het versterken van hun lokale aanpak van gezondheidsachterstanden door ze te voorzien van actuele (inter)nationale kennis, goede voorbeelden en advies over een domeinoverstijgende aanpak. Het Programma Sociaal Domein ondersteunt 14 gemeenten met een leer- en verandertraject bij het ontwikkelen van een gezamenlijke aanpak voor het sociaal, gezondheids-, medisch en ruimtelijk domein. Ook nemen steeds meer gemeenten (inmiddels 51%) Positieve Gezondheid als visie op in hun lokale gezondheidsnota.[31]

Op dit moment verleent het Rijk via het GIDS-programma subsidie aan 155 gemeenten om gezondheidsachterstanden op een lokaal passende manier aan te pakken. Voor de deelnemende gemeenten is jaarlijks 20 miljoen euro beschikbaar. Deze subsidie loopt tot 1 januari 2022. Gemeenten en Rijk spreken de komende jaren in het bestuurlijk overleg tussen de staatsecretaris van VWS en gemeenten over de meest effectieve manier om deze middelen vanaf 2022 in te zetten voor het verkleinen van gezondheidsachterstanden. Deze programma's bieden Rijk en gemeenten handvatten om een stap verder te komen in het verkleinen van gezondheidsachterstanden. In een

groot aantal gemeenten zijn de afgelopen jaren al veel goede inspanningen gedaan, het gaat er nu om deze inspanningen te versterken. Daarom hebben wij de volgende twee ambities opgesteld:



Ambitie 1: In 2024 is de levensverwachting van mensen met een lage SES toegenomen en het aantal jaren in goed ervaren gezondheid voor mensen met een lage én een hoge SES toegenomen.

Mensen met een lage SES worden gemiddeld minder oud dan mensen met een hoge SES. Om de gezondheidsachterstanden van mensen met een lage SES te verkleinen, willen wij ervoor zorgen dat hun levensverwachting toeneemt. Daarnaast willen wij de kwaliteit van leven voor iedereen verbeteren (gemeten in het aantal levensjaren in goed ervaren gezondheid).

Er is al veel onderzoek gedaan naar de factoren die invloed hebben op gezondheidsachterstanden. Maar er is nog veel onduidelijk over de mate waarin factoren afzonderlijk en in samenhang van invloed zijn op de (ervaren) gezondheid. Daarom richten we ons de komende jaren op kennisontwikkeling over determinanten van gezondheidsachterstanden. Om snel resultaat te boeken is het belangrijk dat Rijk, gemeenten en zorgverzekeraars samen met de doelgroep leren en toegankelijke informatie aanbieden. Ook is de toegankelijkheid van voorzieningen voor laaggeletterden nog niet overal in orde. Landelijk doen we het volgende om deze ambitie te ondersteunen:

- Het kabinet maakt programmering mogelijk bij ZonMw en RIVM en ondersteunt kennisinstituten zoals Pharos en het Institute for Positive Health (iPH).
- Het ministerie van VWS werkt in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) samen met de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en ZonMw aan een kennisprogramma om gezondheidsachterstanden te verkleinen.
- De NWA start in 2020 een onderzoek naar schulden- en armoedeproblematiek, waarbij de impact op gezondheid wordt meegenomen. De uitkomsten zullen onder andere gebruikt worden als aanvulling op de Brede Schuldenaanpak, bijvoorbeeld om gemeenten te helpen bij hun vraagstukken.
- Uit onderzoek blijkt dat ziekte en sterfte door baarmoederhalskanker vooral voorkomt onder de laagste sociaal-economische groepen.[32] Het kabinet richt zich specifiek voor deze groepen op laagdrempelige mogelijkheden voor vaccinatie, screening en ondersteuning bij stoppen met roken. Daarmee kunnen we veel gezondheidsschade voorkomen.

Een deel van de mogelijkheden om gezondheidsachterstanden te verkleinen ligt in het gemeentelijk domein. Omdat er verschillende oorzaken van gezondheidsachterstanden zijn, is het belangrijk om beleid in te zetten op verschillende terreinen. Dat vraagt om breed, langdurig (bestuurlijk) draagvlak en om continuïteit: we willen dit beleid de komende jaren voortzetten. Gemeenten dragen hieraan bij door opgedane kennis (bijvoorbeeld uit programma's zoals GIDS en traject 5 van het Programma Sociaal Domein) op lokaal niveau te vertalen naar (domeinoverstijgend) beleid, uitvoeringsagenda's, financieringsmogelijkheden, richtlijnen en kwaliteitscriteria. Dit zijn randvoorwaarden voor een duurzame aanpak en succesvolle samenwerkingsverbanden.

Daarnaast kunnen gemeenten kwetsbare groepen actief ondersteunen in het nemen van de regie en het vergroten van hun gezondheidsvaardigheden. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan mensen die moeite hebben om hun wensen en behoeften onder woorden te brengen, mensen met psychische of cognitieve problemen, mensen met slechte taalvaardigheden of mensen met een migratieachtergrond. In de afgelopen jaren is onder andere voor statushouders veel kennis en ondersteuning ontwikkeld, veelal vanuit de praktijk. De kwetsbare (psychische) gezondheid van deze groep vraagt om een blijvende, integrale aanpak. De aankomende Wet inburgering biedt kansen om de gezondheid van statushouders verder te versterken.

Gemeenten kunnen hun lokale aanpak versterken met elementen waarvan bekend is dat ze werken. De website 'Waar staat je gemeente' van de VNG geeft gemeenten toegang tot informatie om te beoordelen hoe ze ervoor staan, onder andere op het gebied van gezondheidsachterstanden.[33] Op basis daarvan kunnen we lokaal met gemeentelijk beleid bijvoorbeeld:

- Bestuurlijk draagvlak creëren om gezondheidsachterstanden aan te pakken, waarbij de verbinding wordt gelegd tussen het medisch en het sociaal domein, maar ook met andere beleidsdomeinen, zoals werk en inkomen, onderwijs en omgeving.
- Samenwerken met de mensen om wie het gaat in de lokale aanpak, bijvoorbeeld met behulp van de Eenvoudige tool Positieve gezondheid.
- Inzicht verkrijgen in de doelgroep, de gezondheidsvraagstukken van de doelgroep en achterliggende problematiek op lokaal niveau.
- Preventieve en vroegtijdige ondersteuning bieden aan het begin van iemands leven. Vanaf de geboorte is het belangrijk dat meerdere domeinen samenwerken aan stress- en cultuursensitieve (geboorte)zorg en aan begrijpelijke communicatie met ouders over gezondheid, opvoeding of kindermishandeling.
- Waardevolle elementen van een bewezen aanpak verzamelen en verspreiden, zodat de aanpak op grote schaal kan worden ingezet.
- Door de gemeente gesubsidieerde instellingen aanspreken op het verkleinen van de gezondheidsachterstanden.

Ambitie 2: Vanaf 2024 passen we gezondheids-bevordering via de leefomgeving met voorrang toe in wijken en buurten met gezondheidsachterstanden. Op termijn ontwikkelen we in alle wijken en buurten een leefomgeving die een gezonde leefstijl mogelijk en gemakkelijk maakt.

Zoals beschreven bij het gezondheidsvraagstuk 'Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving' kunnen ruimtelijke ingrepen een positieve invloed hebben op de gezondheid van mensen. Voor buurten waarin veel mensen met een lage SES wonen, geldt vaak dat de fysieke leefomgeving nog niet bijdraagt aan een gezonde leefstijl. Daarom kan gezondheidsbevordering via de leefomgeving effectief zijn.

Gemeenten kunnen wetgeving en programma's inzetten (zoals het Nationaal Preventieakkoord en GIDS) om de leefomgeving aan te pakken in wijken en buurten waar veel mensen met gezondheidsachterstanden wonen. Dit gebeurt aanvullend op de handelingsperspectieven die we noemen bij het gezondheidsvraagstuk 'Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving'. Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid:

- Een gezonde leefstijl in kwetsbare buurten stimuleren, samen met de bewoners, bijvoorbeeld door het inrichten van veilige ontmoetingsplekken, groene zones, beweegvriendelijke en openbaar toegankelijke schoolpleinen en sportparken, fiets- en wandelpaden en (inclusieve) speelvoorzieningen. Maar ook door het verbeteren van woningen bij renovaties (bijvoorbeeld om de woning te isoleren, het aanpakken van gehorigheid en hitte of het verbeteren van de luchtkwaliteit binnenshuis door betere ventilatie).
- Een grootschalige herinrichting van een wijk (bijvoorbeeld vanwege woningbouwopgave, energietransitie of klimaatveranderingen) aangrijpen om de ruimtelijke omgeving gezonder in te richten en om een stevigere verbinding te leggen met de sociale opgaven.
- Gezonde voeding stimuleren, bijvoorbeeld door de vestiging te ontmoedigen van bedrijven die ongezonde voeding verkopen, en door het aanbod van gezonde voeding te stimuleren.

Landelijk doen we het volgende om deze ambitie te ondersteunen:

- Om gemeenten te ondersteunen bij de integratie van gezondheidsbevordering in het ruimtelijk beleid voor wijken en buurten met gezondheidsachterstanden, investeert het kabinet onder meer in kennisontwikkeling. Dit kennisprogramma verdiept zich ook in kwetsbare wijken en legt de koppeling met de grootschalige herinrichting van wijken vanwege bouwopgave, energietransitie en klimaat-veranderingen.

C. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen

Er zijn signalen dat prestatiedruk en sociale media effect hebben op de gezondheid van jeugd en jongvolwassenen

Landelijke programma's

Er zijn al goede voorbeelden van projecten en tools die gemeenten en scholen kunnen gebruiken om de druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen te verminderen.

Lopende programma's;

- Meerjarenprogramma
- Depressiepreventie
- Alles is gezondheid
- Welbevinden op School

Ambitie 1

In 2024 hebben we kennis over de aard, omvang en determinanten van mentale gezondheid bij jongeren.

Ambitie 2

In 2024 ervaren jeugd en jongvolwassenen minder prestatiedruk in hun leven, doordat mentale gezondheidsvaardigheden worden gestimuleerd en de fysieke en sociale leefomgeving mentale gezondheid bevorderen.

Probleemanalyse voor druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen

Er is veel aandacht voor de mentale gezondheid van jongeren. In de discussie over dit onderwerp spelen verschillende maatschappelijke ontwikkelingen een rol, zoals ervaren prestatiedruk, de rol van sociale media en het leenstelsel voor studenten. Deze ontwikkelingen kunnen een effect hebben op de gezondheid, waardoor er meer risico is op psychische problemen, zoals depressies, slaapproblemen en toenemende stress. Of deze ontwikkelingen ook echt van invloed zijn op het aantal jongeren met psychische problemen, is op basis van de huidige cijfers niet te zeggen. Hoewel deze problemen ook optreden onder bijvoorbeeld mensen die werken of mantelzorg verlenen, richten we ons op de groep waar gemeenten op dit moment de meeste gezondheidswinst kunnen behalen: jeugd en jongvolwassenen.

De aanpak van druk op het dagelijks leven is complex en vraagt om een domein-overstijgende aanpak. Het is een complex probleem omdat niet iedereen druk op dezelfde manier ervaart. Het is belangrijk dat jeugd en jongvolwassenen (en hun ouders) weten hoe zij mentaal gezond opgroeien en dit ook kunnen blijven. Mentale problemen moeten bespreekbaar zijn en door de omgeving geaccepteerd worden. Om ervoor te zorgen dat jeugd en jongvolwassenen zich gezond ontwikkelen op de korte en lange termijn, zijn maatregelen nodig om de druk te verkleinen en hun mentale weerbaarheid en veerkracht te vergroten. De sociale omgeving kan helpen om met prestatiedruk om te gaan. Er zijn aanwijzingen dat het risico op stressgerelateerde aandoeningen en depressieve klachten op latere leeftijd daardoor kan afnemen.

Landelijke programma's die gericht zijn op druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen

De toenemende druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen is een relatief nieuw gezondheidsvraagstuk. Er zijn signalen dat bijvoorbeeld prestatiedruk en sociale media effect hebben op de gezondheid. Maar veel kennis over de oorzaken of oplossingen ontbreekt nog.

Toenemende druk

De VTV-2018 beschrijft dat de mentale druk op jongeren lijkt toe te nemen, onder meer door de prestatiedruk in het onderwijs en de maatschappij. Dit leidt bijvoorbeeld tot meer middelengebruik om de prestaties te verbeteren, maar ook tot meer psychische klachten en burn-out. Naar aanleiding daarvan heeft het RIVM dit onderwerp verder onderzocht. De resultaten (verschenen in mei 2019)[34] leveren nog geen conclusies op over deze problematiek en oplossingen. Onderzoekers gebruiken namelijk vaak verschillende definities en meetinstrumenten. Hierdoor zijn de uitkomsten van onderzoeken niet goed te vergelijken en ontstaat er geen duidelijk overkoepelend beeld. Zonder dat beeld is effectief beleid met passende interventies niet mogelijk. Daarom richten wij ons op verdere ontwikkeling van kennis en een passende aanpak om ervoor te zorgen dat de druk op het dagelijks leven afneemt.

Projecten en tools

Op lokaal niveau zijn er al goede voorbeelden van projecten en tools[35] die gemeenten en scholen kunnen gebruiken om de druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen te verminderen. Zo subsidieert het ministerie van VWS het Trimbos-instituut en Pharos om scholen te ondersteunen met het project Welbevinden op School (als onderdeel van het programma Gezonde School). Daarnaast zijn er gemeenten die zich actief inzetten voor het welbevinden van jeugd en jongvolwassenen. Het project Think op School van de gemeente Zwolle is daar een voorbeeld van, net als projecten rondom sociale en emotionele vaardigheden bij ouders. Het iPH ontwikkelde met kinderen de Kindtool en met adolescenten de Jongerentool Positieve Gezondheid. Deze tools bevorderen de zelfreflectie van kinderen en adolescenten, waarna ze uitgenodigd worden om daarover in gesprek te gaan als ze iets willen veranderen.

De reis van jongere

Daarnaast is vanuit het Meerjarenprogramma Depressiepreventie recent de wegwijzer Rondom Jong[36] beschikbaar gekomen. De wegwijzer helpt ketenpartners om 'de reis' van een jongere met depressieve klachten te doorlopen. Zo gaan ketenpartners samen na of alle stappen goed zijn ingericht, wat er nog ontbreekt en wat er beter kan.

Andere programma's

Ook buiten de overheid wordt al veel ondernomen op het gebied van mentale weerbaarheid voor jongeren, onder andere door de samenwerkende gezondheidsfondsen, Unicef en het Nederlands Jeugdinstituut. Het programmabureau van Alles is Gezondheid is actief in het thema mentale gezondheid en wil hierop de komende jaren domeinoverstijgend werken. En in de Agenda voor de toekomst van het Nationaal Preventieakkoord is opgenomen dat samen met jongeren wordt nagegaan wat nodig is om ze mentaal weerbaarder te maken zodat ze gezondere keuzes in het leven kunnen maken, beter tegen groepsdruk kunnen en minder mentale druk ervaren.



Dezelfde begrippen en definities gebruiken in onderzoeken



Grootschalig, kwantitatief onderzoek naar de psychische problematiek

2024



Ambitie 1: In 2024 hebben we kennis over de aard, omvang en determinanten van mentale gezondheid bij jongeren.

Op basis van het RIVM-onderzoek naar mentale druk op jongeren blijkt dat vervolgonderzoek nodig is. Landelijk doen we het volgende om dit te ondersteunen:

- Het ministerie van VWS geeft het RIVM namens het kabinet opdracht om te bevorderen dat alle betrokken onderzoeksinstellingen dezelfde begrippen en definities gaan gebruiken in lopend en toekomstig onderzoek. Daarover gaat het RIVM in gesprek met verschillende deskundigen en betrokkenen, zoals gemeenten, GGD'en, de onderwijssector, de jeugd(gezondheids)zorg, de jeugd-GGZ en jongeren. Daarbij betrekt het RIVM ook kennispartners die beschikken over de landelijke en regionale cijfers die zijn opgenomen in de Staat van Volksgezondheid en Zorg, waaronder het CBS, het Nivel, het Trimbos-instituut en GGD'en. Als er overeenstemming komt over deze begrippen en definities, leidt dat op termijn mogelijk tot eenduidige kerncijfers over mentale weerbaarheid en veerkracht in de Staat van Volksgezondheid en Zorg. Vervolgonderzoek dat op deze cijfers gebaseerd is, kan inzicht geven in bepalende factoren en risico's voor mentale weerbaarheid en veerkracht. Dit helpt bij het monitoren van de mentale gezondheid bij jeugd en jongvolwassenen met vergelijkbare data, zodat we inzicht krijgen in de aard en omvang van de problematiek.
- Het ministerie van OCW heeft het RIVM namens het kabinet opdracht gegeven voor een grootschalig, kwantitatief onderzoek naar de psychische problematiek onder studenten in het hoger en universitair onderwijs. Het onderzoek levert een landelijk beeld op van de psychische problemen onder deze studenten, inzicht in de factoren die psychische problematiek bij hen veroorzaken en inzicht in de mogelijke relatie tussen specifieke achtergrondkenmerken van studenten en psychische problemen. Dit onderzoek is de eerste meting van de Monitor mentale gezondheid en middelengebruik. Ook voor dit onderzoek is overeenstemming over begrippen en instrumenten van belang. Het RIVM stemt beide onderzoeken op elkaar af. Dit geldt ook voor het onderzoek naar middelengebruik onder dezelfde doelgroep, dat het Trimbos-instituut en GGD GHOR gaan uitvoeren in opdracht van het ministerie van VWS.

Ambitie 2: In 2024 ervaren jeugd en jongvolwassenen minder prestatiedruk in hun leven, doordat mentale gezondheidsvaardigheden worden gestimuleerd en de fysieke en sociale leefomgeving mentale gezondheid bevordert.

Bij de vraag hoe jeugd en jongvolwassenen omgaan met de prestatiedruk zijn vaak veel partijen betrokken, zoals gemeenten, GGD'en, scholen en hulpverleners. Zij weten elkaar nog niet altijd te vinden. Mentale weerbaarheidsprogramma's zijn nog lang niet overal structureel ingevoerd op school en bij veel gemeenten ontbreekt het op dit gebied aan beleid, regie en goede samenwerking. Doordat organisaties elkaar niet kennen of niet weten te vinden, wordt de urgentie nog niet altijd gevoeld. Met als gevolg dat problemen niet worden gesignaleerd en aangepakt. Daarom doen we landelijk het volgende om deze ambitie te ondersteunen:

- Het kabinet investeert via het Trimbos-instituut in kennisdeling over gezondheidsvaardigheden via Mentaal Vitaal en het stimuleren van het thema welbevinden via het project Gezonde School.[37]
- Bij het tegengaan van mentale druk gaat het er niet alleen om de individuele weerbaarheid te versterken maar ook een sociale omgeving en (systeem) omstandigheden te creëren die de mentale gezondheid bevorderen. De ministeries van OCW en VWS gaan na hoe ze elkaars beleid voor het verminderen van mentale druk op jeugd en jongvolwassenen kunnen versterken.

Ketenaanpak

We vinden het belangrijk dat er een sluitende ketenaanpak komt voor alle betrokken partijen in de regio. Een goed hulpmiddel is de hiervoor genoemde wegwijzer Rondom Jong, die vanuit het kabinet wordt aangeboden. Deze wegwijzer kan helpen om gebruik te maken van bestaande overlegstructuren die er al zijn in de regio, bijvoorbeeld met gemeenten, GGD'en, scholen en politie. Ook de Kind- en Jongerentool van Positieve Gezondheid kan als hulpmiddel gebruikt worden. Vanuit deze keten kunnen we lokaal met gemeentelijk beleid:

Weerbaarheid en veerkracht

De weerbaarheid en veerkracht van jongeren helpen vergroten, door bijvoorbeeld:

- het aanbod en de kwaliteit van interventies te vergroten en verbeteren (zoals interventies voor het versterken van vaardigheden om met drukfactoren om te gaan en mentaal gezond te blijven)
- het sport- en beweegaanbod in de omgeving van jongeren en in de ruimtelijke inrichting te versterken
- het aanbod van interventies voor mentale weerbaarheid en veerkracht bij jeugd en jongvolwassenen uit te breiden en daarbij jongeren en ervaringsdeskundigen te betrekken.

Druk verlagen

De ervaren druk onder scholieren helpen verlagen, door bijvoorbeeld:

- onderzoek te doen naar de oorzaken van mentale druk op school
- een schoolklimaat te creëren waarin kinderen minder druk ervaren
- het thema sociaal-emotioneel welbevinden in de programma's Gezonde Kinderopvang en Gezonde School in te vullen, waarbij de fysieke en sociale leefomgeving een van de pijlers is om de prestatiedruk te laten afnemen
- welbevinden op school een plaats te geven op de Lokale Educatieve Agenda en verbetermogelijkheden te implementeren.

Selectieve preventie

Selectieve preventie toepassen op hoogrisicogroepen,[38] zoals kinderen van ouders met psychische of verslavingsproblemen (KOPP/KOV) of kinderen van ouders met een (licht) verstandelijke beperking. Bijvoorbeeld door de inzet van het Buitenhuis-project (kinderopvang/bso voor deze groepen), de inzet van informele zorg (meeleefgezin, steunouder, HomeStart) of het bevorderen van traumasensitief werken op school en in de kinderopvang.

D. Vitaal ouder worden



Er komen in de toekomst steeds meer ouderen met een chronische aandoening. Daarnaast nemen sociale problemen onder ouderen toe, zoals eenzaamheid. Een op de drie ouderen van 65 jaar en ouder komt minimaal eens per jaar ten val.

Landelijke programma's

Het programma Langer Thuis is erop gericht dat ouderen zo lang mogelijk op een goede manier zelfstandig kunnen blijven wonen. Het programma Eén tegen eenzaamheid is ontwikkeld om eenzaamheid eerder te signaleren en te doorbreken. In het programma Preventie in het Zorgstelsel is onder andere aandacht voor een brede implementatie van valpreventieactiviteiten voor ouderen.

Lopende programma's;

- Langer Thuis
- Een tegen eenzaamheid
- Preventie in de Zorg
- Nationaal Sportakkoord

Ambitie 1

In 2024 voelen relatief meer ouderen zich vitaal zodat zij (naar vermogen) kunnen blijven participeren in de samenleving.

Ambitie 2

In 2024 is het risico op spoedeisende hulp na een val bij ouderen afgenomen.

Ambitie 3

In 2024 hebben alle gemeenten een leefomgeving gecreëerd die ouderen verleidt tot een gezonde leefstijl.

Probleemanalyse voor vitaal ouder worden

Nederland vergrijst: mensen worden steeds ouder en het aandeel ouderen in de samenleving neemt toe. Het aantal 75-plussers ligt nu rond de 1,3 miljoen. In 2040 is dit aantal bijna verdubbeld. Van alle 75-plussers ervaart op dit moment 65% een goede kwaliteit van leven, blijkt uit de monitor van het programma Langer Thuis.[39] Met de meeste ouderen gaat het dus goed. Maar de vergrijzing zet de komende jaren door. Ook al zijn de meeste mensen boven de 75 nog vitaal, er komen in de toekomst steeds meer ouderen met een chronische aandoening, zoals artrose, nek- en rugklachten en diabetes. Ook kampen steeds meer ouderen met multimorbiditeit: twee of meer chronische aandoeningen die elkaar beïnvloeden.

Daarnaast nemen sociale problemen onder ouderen toe. Van alle 75-plussers heeft bijvoorbeeld 54% gevoelens van eenzaamheid. Ook het aantal mensen met dementie stijgt de komende jaren. Bijna de helft van alle 75-plussers woont alleen en bijna een op de tien ouderen heeft geen partner of kinderen. Voor laaggeletterde ouderen en ouderen met een migratieachtergrond is extra aandacht nodig. Zij kunnen hun weg niet goed vinden in de zorg en ondersteuning. Bovendien sluit het huidige aanbod vaak niet goed aan op hun behoeften en gezondheidsvaardigheden.[40] Tot slot komt een op de drie ouderen van 65 jaar en ouder minimaal eens per jaar ten val. Dit heeft in veel gevallen grote gevolgen voor vitaliteit, kwaliteit van leven, thuis wonen en eenzaamheid. Het aantal valongevallen dat leidt tot spoedeisende hulp of een dodelijke afloop, stijgt.[41]

Hoe houden we de groeiende groep ouderen vitaal en zorgen we ervoor dat ze zo lang mogelijk vitaal blijven? Bij het beantwoorden van die vraag is het belangrijk om de doelgroep als geheel in beeld te hebben. Hoe houd je de 'jongere' oudere zo lang mogelijk gezond en hoe ondersteunen we de meer kwetsbare ouderen om hun kwaliteit van leven in stand te houden of te verbeteren? Vitaal ouder worden vraagt om aandacht voor fysieke, psychische, cognitieve en sociale vitaliteit. De gemeentelijke taak op het gebied van ouderengezondheidszorg is wettelijk geborgd in artikel 5a van de Wpg. De manier waarop dit artikel wordt uitgevoerd, verschilt sterk per gemeente. De groeiende groep ouderen maakt het voor gemeenten belangrijker om regie te voeren en lokaal verbindingen te leggen met andere domeinen.

Landelijke programma's die gericht zijn op vitaal ouder worden

De diversiteit onder ouderen is groot en de lokale opgave verschilt per gemeente. Maar het is evident dat we ons de komende jaren moeten inzetten voor de groeiende groep ouderen die een beroep doet op het ondersteunings- en zorgaanbod. In het programma Langer Thuis[42] werken 23 partijen (waaronder gemeenten) samen met het ministerie van VWS.

> Uitgangspunt is dat ouderen zo lang mogelijk op een goede manier zelfstandig kunnen blijven wonen, met ondersteuning en zorg, in een woning die aansluit bij hun persoonlijke behoeften. Samenwerking tussen gemeenten, wijkverpleegkundigen en huisartsen is van groot belang, vooral voor kwetsbare ouderen. Zij creëren een netwerk rondom ouderen, samen met mantelzorgers, paramedici, apotheken en partijen die een rol spelen in de sociale basis, zoals het sociaal werk, maar ook buurtinitiatieven, kerken en woningbouwcorporaties.

Om eenzaamheid eerder te signaleren en te doorbreken, heeft het ministerie van VWS het programma Eén tegen eenzaamheid ontwikkeld. Daarnaast werkt het ministerie in het programma Preventie in het Zorgstelsel onder andere aan een brede implementatie van valpreventieactiviteiten voor ouderen. Het RIVM heeft een themadossier 'Gezond en vitaal ouder worden' voor gemeenten ontwikkeld.[43] Dit dossier bevat onder andere kennis over wat werkt en erkende interventies waarmee gemeenten het lokale gezondheidsbeleid voor ouderen kunnen invullen.

Voldoende lichamelijke activiteit helpt lichamelijke klachten te voorkomen of te verminderen. Regelmatig bewegen verlaagt de kans op aandoeningen en kan een gunstige invloed hebben op de preventie van chronische ziekten. Voor ouderen is het van belang om 2,5 uur per week matig intensief te bewegen en daarnaast minimaal twee keer per week actief aan spierkracht en balans te werken. Het Kenniscentrum Sport heeft een reeks van acht artikelen over hoe gemeenten

ouderen meer kunnen laten bewegen in hun eigen leefomgeving. De alliantie ‘Sporten en bewegen voor iedereen’ (met onder andere Het Nationaal Ouderenfonds) ontwikkelde OldStars: sporten die zijn aangepast aan de behoeften van ouderen, zoals walking football, walking tennis en walking basketbal. Andere initiatieven waarvan gemeenten en lokale coalities gebruik kunnen maken, zijn onder andere Denken en Doen, GoldenSports en ‘Meer bewegen voor ouderen’. Kenniscentrum Sport heeft over dit onderwerp het ‘Wat werkt dossier ouderen en bewegen’ voor gemeenten ontwikkeld.[44]

Naast voldoende lichaamsbeweging is ook gezonde voeding belangrijk om vitaal te blijven, chronische ziekten en beperkingen zo lang mogelijk uit te stellen en klachten te verminderen. Naast de algemeen geldende adviezen voor gezond eten is voor ouderen aandacht nodig voor vitamine D en eiwitten. In opdracht van de ministeries van VWS en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft de Taskforce Gezond Eten met Ouderen in 2017 kennis en goede praktijkvoorbeelden in kaart gebracht. Het RIVM heeft een ‘Wat werkt dossier ouderen en (onder)voeding’ voor gemeenten ontwikkeld.[45]

Er loopt dus al een groot aantal initiatieven die zich richten op thuiswonende ouderen, ook vanuit de Wmo bij gemeenten. Wij willen deze initiatieven aanvullen door ons te richten op ambities op het gebied van participatie, preventie en de leefomgeving.

Ambitie 1: In 2024 voelen relatief meer ouderen zich vitaal zodat zij (naar vermogen) kunnen blijven participeren in de samenleving.

In plaats van drie levensfasen (kind, volwassene en oudere) spreken we tegenwoordig over vier levensfasen. Daarbij delen we de laatste fase in tweeën: de derde levensfase (jongere ouderen) en de vierde levensfase (oudere ouderen). De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) komt in het voorjaar van 2020 met een advies dat het belang en de kansen van de derde levensfase benadrukt. De manier waarop mensen hun derde levensfase inrichten en zich hierop voorbereiden heeft invloed op hun eigen welzijn en op andere generaties. Mensen kunnen in deze fase zelf nadenken over de vraag hoe ze oud willen worden en welke maatregelen ze kunnen nemen. De RVS benadrukt ook dat we hierbij rekening moeten houden met sociaal-economische verschillen tussen ouderen.

Het is belangrijk dat ouderen zich voorbereiden op het ouder worden. Dat komt ook naar voren uit het advies van de Raad van Ouderen voor het programma Langer Thuis. Daarbij gaat het onder meer over (behoud van) vitaliteit, sociale contacten en zingeving. Landelijk doen we het volgende om deze ambitie te ondersteunen:

- Op het gebied van vitaliteit ziet het kabinet mogelijkheden om het bereik van vaccinatie voor ouderen tegen griep, pneumokokken en gordelroos te vergroten.
- Door ons in te zetten voor een gezonde leefstijl van ouderen en de betekenisvolle rol die zij in de samenleving hebben, kunnen we de ziektelast verlagen en de kwaliteit van leven van ouderen versterken. Het RIVM heeft een overzicht van beschikbare interventies voor ouderen samengesteld.[46]

Een belangrijke stap in deze ambitie is het ontwikkelen van een samenhangend aanbod van preventie, zorg en ondersteuning met alle betrokken partijen in de regio. Bijvoorbeeld met gemeenten, GGD’en, buurtcentra, maar ook met huisartsenpraktijken, zorgverzekeraars, sportverenigingen, welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en de ouderen zelf. Het kan daarbij helpen om gebruik te maken van de regionale samenwerkingsverbanden en overlegstructuren die al bestaan.

Gemeenten kunnen vanuit deze keten bijdragen aan de vitaliteit van ouderen, waar mogelijk via zorgverleners, met hulp van de Volwassenentool van Positieve Gezondheid, beschikbare wetgeving, landelijke programma's en het rapport van de RVS. Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid:

- Ouderen goed in beeld krijgen, bijvoorbeeld door te faciliteren bij de afstemming tussen en met zorgverleners; een goed systeem van vroegsignalering[47] en -opsporing; afstemming tussen professionals, ouderen, mantelzorgers en vrijwilligers; en aandacht voor sleutelmomenten in het leven van ouderen, zoals het wegvallen van de partner, verhuizing en pensionering.
- Een gezonde leefstijl stimuleren, bijvoorbeeld met leefstijlinterventies op het gebied van bewegen, voeding, alcoholgebruik, cognitieve training en het vergroten van sociale vaardigheden, maar bijvoorbeeld ook met huisbezoeken om ouderen te informeren over veilig wonen, het voorkomen van valongevallen of brand- en inbraakpreventie.
- Bewustwording onder ouderen vergroten, bijvoorbeeld door ouderen in hun derde levensfase na te laten denken over vitaliteit, wonen en sociale contacten. De focus ligt hierbij op wat ouderen nodig hebben om zo goed en zelfstandig mogelijk te blijven functioneren.
- (Kwetsbare) ouderen nauw betrekken bij lokaal beleid, bijvoorbeeld door een ouderenraad in te stellen of te werken met lokale ouderennetwerken.

Het masterplan Ouder en Wijzer van de gemeente Rotterdam is een goed voorbeeld van ouderenbeleid waarin preventieve zorg voor ouderen wordt verbonden aan het Wmo- en zorgaanbod, sportaanbod, wonen en ruimtelijke ordening. Beleid voor een ouderenvriendelijke samenleving is erbij gebaat als het tot stand komt in samenwerking tussen maatschappelijke partners, zorg- en welzijnsorganisaties en bedrijven. Om dit te bereiken kunnen gemeenten op lokaal niveau allianties sluiten met deze partijen. Het is belangrijk om de wensen en behoeften van ouderen daarin mee te nemen door met hen in dialoog te gaan over bijvoorbeeld zingeving en eigen regie. Zo ontstaat beleid dat is gebaseerd op een gezamenlijk en gebalanceerd beeld van ouderen en ouder worden, met aandacht voor wat ouderen nog wél kunnen.

Ambitie 2: In 2024 is het risico op spoedeisende hulp na een val bij ouderen afgenomen.

Er is al veel bekend over wat werkt om vallen bij ouderen te voorkomen. Er zijn bijvoorbeeld verschillende (kosten)effectieve programma's beschikbaar. Bij valpreventie zijn veel partijen betrokken. Om het aantal valongevallen te verminderen zouden gemeenten zich kunnen inzetten om regionale valpreventie-netwerken op te richten met organisaties die actief zijn op dit gebied. We denken daarbij bijvoorbeeld aan GGD'en, welzijnsorganisaties, thuiszorgorganisaties, zorgverzekeraars en eerstelijnsprofessionals. Het doel van deze netwerken is afstemming en samenwerking en er kunnen activiteiten uit voortvloeien. Er zijn al meerdere goede voorbeelden van start gegaan of op het punt van starten.[48]
Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid in deze ketenaanpak bijvoorbeeld:

- Ouderen met een verhoogd valrisico opsporen, in beeld houden en doorverwijzen, bijvoorbeeld via mantelzorgers, welzijnsorganisaties, eerstelijnsprofessionals of vitaliteitsmarkten.
- De problematiek vanuit een integrale blik benaderen, bijvoorbeeld door te kijken naar medicatie- en alcoholgebruik, zicht, angst, bewegen enzovoorts.
- Erkende valpreventieprogramma's aanbieden aan kwetsbare ouderen (samen met verzekeraars).
- Investeren in technologische oplossingen (publiek-privaat) of andere aanpassingen in huis en omgeving, zoals woningaanpassingen, digitale interventies, persoonlijke alarmering en domotica.
- Investeren in beweegaanbod of -programma's voor (alle) ouderen, bijvoorbeeld gericht op de verschillende onderdelen van bewegen (conditie, spierkracht en balans) en op het uitbreiden van kennis over bewegen, gezondheid en valrisico's.

Landelijk doen we het volgende om deze ambitie te ondersteunen:

- Een effectieve aanpak vraagt om inzet vanuit verschillende domeinen, en heeft ook een relatie met de fysieke leefomgeving. Het programma Preventie in het Zorgstelsel van het ministerie van VWS verkent waar knelpunten (tussen domeinen) zitten voor brede implementatie van valpreventie om die vervolgens op te lossen.
- In opdracht van het ministerie van VWS ontwikkelen onder andere VeiligheidNL en RIVM actuele kennis over valpreventie.[49] Daarnaast verspreiden zij handreikingen en instrumenten, en toetsen zij programma's op kwaliteit.



Ambitie 3: In 2024 hebben alle gemeenten een leefomgeving gecreëerd die ouderen verleidt tot een gezonde leefstijl.

De openbare ruimte kan een grote invloed hebben op de beslissing van ouderen om wel of niet naar buiten te gaan. Een toegankelijke en uitnodigende fysieke leefomgeving heeft ook een belangrijke sociale functie. Het wordt makkelijker om elkaar ontmoeten, ouderen vergroten hun sociale netwerk en belangrijke voorzieningen blijven bereikbaar. Landelijk doen we onder meer het volgende om deze ambitie te ondersteunen:

- Het kabinet investeert in kennisontwikkeling om gemeenten te ondersteunen bij het integreren van gezondheidsbevordering in het fysiek domein. Oog voor bevolkingsgroei en -krimp is hierbij van belang voor toekomst-bestendige aanpassingen.

De Omgevingswet, de Wpg, het Nationaal Preventieakkoord en het Sportakkoord bieden de benodigde handelingsperspectieven op landelijk en lokaal niveau om een seniorvriendelijke leefomgeving in te richten die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten. Daarnaast is het belangrijk om bij de herinrichting van wijken of buurten ook de oudere bewoners te betrekken, bijvoorbeeld door middel van een wijkschouw ('customer journey'). Het LBI-model van Positieve Gezondheid kan daarbij een hulpmiddel zijn. Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid:

- Gezondheidsrisico's in de leefomgeving voor ouderen wegnemen, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van hitteprotocollen.
- Zorgen voor voldoende toegankelijke voorzieningen, bijvoorbeeld groenvoorzieningen, voorzieningen voor eerstelijnsgezondheidszorg, sportlocaties, parken en ontmoetingsruimtes. Bankjes, toiletten en rollatorvriendelijke trottoirs kunnen helpen om iets langere afstanden, bijvoorbeeld naar de supermarkt, te overbruggen.
- Investeren in ruimtelijke ontwikkeling die beweegaanbod mogelijk maakt, bijvoorbeeld in een beweegtuin of een buurtmoestuin
- Sportverenigingen faciliteren bij het creëren van sportaanbod voor ouderen, zoals walking football en GoldenSports.

4 Afsluiting

Met deze landelijke nota willen wij overheden inspireren en richting geven aan de lokale gezondheidsnota's van gemeenten. Dankzij nauwe samenwerking met de VNG, GGDGHOR Nederland, het RIVM en kennisinstituten als Pharos en het iPH ligt er een landelijke visie die zorgt voor aansluiting en verbinding tussen overheden, over verschillende beleidsdomeinen heen. Zo laat deze nota overheden samenwerken aan domeinoverstijgend beleid. Daar zijn wij alle overheden en kennisinstituten die hebben meegewerkt, dankbaar voor.

Gemeenten gaan deze landelijke nota gebruiken bij het schrijven van hun lokale gezondheidsnota's. Om ze daarbij te helpen, geven wij gemeenten graag bijgevoegde factsheets mee als overzichtelijk hulpmiddel bij het ontwikkelen van lokaal beleid. Wij nodigen overheden uit om gebruik te maken van deze factshteets en aan de slag te gaan met de ambities en handelingsperspectieven die deze landelijke nota biedt.

Ontwikkelagenda's voor domeinoverstijgende thema's

Gemeenten lopen soms tegen grenzen aan bij de lokale aanpak van hardnekkige en complexe gezondheidsvraagstukken die pas op lange termijn tot gezondheidswinst leiden. Gemeenten hebben bijvoorbeeld te maken met ambtstermijnen, versnipperde beleidsmaatregelen, onvoldoende financiering of onvoldoende (wetenschappelijke) kennis over complexe problematiek.

In het bestuurlijk overleg tussen de staatssecretaris van VWS en de gemeenten hebben wij daarom afgesproken dat het Rijk en gemeenten zich samen inzetten om maatschappelijke vraagstukken aan te pakken die niet alleen betrekking hebben op gezondheid, maar ook op andere beleidsterreinen. Wij gaan hiervoor een bestuurlijk partnerschap aan en stellen domeinoverstijgende ontwikkelagenda's op voor drie thema's:

- de aanpak van gezondheidsachterstanden
- gezondheidsbescherming in de fysieke leefomgeving
- van denken vanuit ziekte naar denken vanuit gezondheid

- Wij hebben deze domeinoverstijgende thema's gekozen vanwege de maatschappelijke relevantie én omdat ze zich bij uitstek lenen voor een samenhangende, domeinoverstijgende aanpak. De thema's bouwen voort op de gezondheidsvraagstukken en ambities in deze nota. De ambitie om gezondheid in 2024 een vast onderdeel te laten zijn van de belangenafweging in ruimtelijk beleid, werken wij bijvoorbeeld verder uit in de ontwikkelagenda voor het thema 'gezondheidsbescherming in de fysieke leefomgeving'. En in de ontwikkelagenda 'gezondheidsachterstanden wegwerken' besteden we onder andere aandacht aan de relatie tussen werk en gezondheidsachterstanden.

We kiezen voor ontwikkelagenda's, zodat er ruimte is voor voortschrijdend inzicht en het mogelijk is om oplossingen voor de lange termijn te ontwikkelen. Dat gebeurt onder regie van de VNG, met een werkgroep van gemeenten, GGD'en, het RIVM en het ministerie van VWS. Per agenda formuleren we ambities, naar aanleiding van het procesvoorstel dat in het bestuurlijk overleg tussen de staatssecretaris van VWS en gemeenten is gepresenteerd. Als vertrekpunten nemen we de brede determinanten van gezondheid en zorg die het RIVM in de VTV-2018 al heeft beschreven en de uitkomsten van het onderzoek naar impactvolle determinanten dat het RIVM in 2020 zal uitvoeren.

Voor elk domeinoverstijgend ontwikkelthema formuleren we ambities op de lange termijn. In het bestuurlijk overleg tussen de staatssecretaris van VWS en gemeenten maken wij vervolgens samen afspraken over het behalen van deze ambities vanuit verschillende beleidsdisciplines. Per ontwikkelthema maken we afspraken voor de korte termijn ('laaghangend fruit') en zoeken we domeinoverstijgende oplossingen voor de langere termijn. Het RIVM draagt voor die oplossingen handelingsperspectieven aan. De voortgang van de benodigde beleidskeuzes en afspraken wordt besproken in het bestuurlijk overleg met de staatssecretaris van VWS en gemeenten.

Zo dragen Rijk en gemeenten samen bij aan oplossingen voor de gezondheids-vraagstukken die in deze nota centraal staan.

Bronvermelding

1 TK 2017 – 2018, 32 793, nr. 313
2 WRR (2017) *Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid*
3 Huber, M. en Jung, H.P. (2015) Persoonsgerichte zorg is gebaat bij kennis van ziekte én van gezondheid. Een nieuwe invulling van gezondheid, gebaseerd op de beleving van de patiënt: 'Positieve gezondheid'. In: *Bijblijven – Praktische huisartsgeneeskunde* 31, p. 589–597
4 RIVM (2020) *Het gebruik van brede gezondheidsconcepten: inspirerend en uitdagend voor de praktijk*; Interventieoverzicht positieve gezondheid: interventies.loketgezondleven.nl/interventieoverzicht10
5 Zorg van nu: www.zorgvannu.nl
6 De juiste Zorg op de Juiste Plek: www.dejuistezorgopdejuisteplek.nl; VNG, digitale veiligheid en privacy: https://vng.nl/onderwerpenindex/informatiesamenleving/digitale-veiligheid-en-privacy
7 TK 2018 – 2019, 27529, nr 166 en 189; TK 2018 – 2019, 35182, nr. 3
8 Pharos, programma eHealth4All: www.pharos.nl/ehealth4all
9 TK 2018 – 2019, 32 793, nr. 339
10 WHO (2014) *Health in All Policies (HiAP) Framework for country action*
11 Nationale Omgevingsvisie (NOVI): www.ontwerp-novi.nl; Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (2018) *De stad als gezonde habitat. Gezondheidswinst door omgevingsbeleid*
12 Gezond In: www.gezondin.nu
13 TK 2017-2018, 32 793, nr. 313
14 Nationale Omgevingsvisie (NOVI): www.ontwerp-novi.nl.
15 TK 2018 – 2019, 32 793, nr. 374
16 RIVM (2018) *Gezonde omgeving Utrecht (GO! Utrecht). Handelingsperspectieven voor een gezonde leefomgeving*
17 Pharos, Leefplekmeter: https://www.pharos.nl/kennisbank/de-leefplekmeter-wat-vind-je-van-je-leefplek/
18 TK 2018 – 2019, 30 175, nr. 339; TK 2016 – 2017, 31 793, nr. 162
19 Samenwerkingsagenda gemeente Zaanstad en ketenpartners: vng.nl/praktijkvoorbeelden/samenwerkingsagenda
20 Staat van Volksgezondheid en Zorg, verslagjaar 2018, cijfers levensverwachting en goed ervaren gezondheid: www.staatvenz.nl; CBS (2019) *Monitor brede welvaart 2019*
21 WRR (2018) *Van verschil naar potentieel. Een realistisch perspectief op de sociaaleconomische gezondheidsverschillen* (WRR-Policy Brief 7)
22 Kansrijke Start: www.kansrijkestartnl.nl
23 TK 2018 – 2019, 30 234, nr. 185
24 TK 2019 – 2020, 24 170, nr. 202
25 Verenigde Naties, The Global Goals for Sustainable Development: www.globalgoals.org
26 TK 2018 – 2019, 33 009, nr. 70
27 TK 2018 – 2019: 32 359, nr. 3
28 Schuring, M & Burdorf, L. (2016) *Evaluatie Fit4Work. Effectiviteit van een integrale aanpak gericht op snelle toeleiding naar betaald werk van mensen met psychische problematiek*
29 TK 2018 – 2019, 28 719, nr. 108
30 Programma Sociaal Domein: www.programmasociaaldomein.nl
31 iresearch (2018) *Online inventarisatie gemeentelijke nota's gezondheid*: www.iresearch.nl/positieve-gezondheid
32 Mourits, M.J.E, Stalpers, L.J.A., en Leeuwen, van, F.E. (2019) Context ontbreekt in GR-advies over HPV vaccinatie. In: *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 163, D4233
33 VNG: www.waarstaatjegemeente.nl
34 RIVM (2019) *Mentale gezondheid van jongeren: enkele cijfers en ervaringen*
35 Programma Welbevinden op School: www.welbevindenopschool.nl; project Think op School: www.thinkopschool.nl; kindtool Positieve Gezondheid: iph.nl/tools/voor-kinderen; jongerentool Positieve Gezondheid: iph.nl/tools/voor-jongeren
36 TK 2018-2019, 32 793, nr. 387; Trimbos-instituut, Rondom Jong: www.trimbos.nl/rondomjong
37 Trimbos-instituut, Mentaal Vitaal: www.mentaalvitaal.nl; Gezonde School: www.gezondeschool.nl
38 Handreiking KOPP/KVO: www.koppkvo.nl; Geurts, E. (2016) Zo werk jij traumasensitief. In: *Augeo Magazine*
39 TK 2018 – 2019, 31 765, nr. 425
40 Sociaal Cultureel Planbureau (2019) *Zorg voor thuiswonende ouderen*
41 'Dagelijks 13 doden door een val': www.cbs.nl, december 2019
42 TK 2017 – 2018, 31 765, nr. 326
43 Handreiking Gezonde Gemeente van het RIVM, themadossier Gezond en vitaal ouder worden: www.loketgezondleven.nl/gezonde-gemeente
44 Gezondheidsraad (2017) *Beweegrichtlijnen 2017*; 'Belemmeringen voor ouderen in de openbare ruimte': www.allesoversport.nl, januari 2017; Database van Kenniscentrum Sport met sport- en beweeginterventies: www.kenniscentrumsport.nl/sportinterventies-en-beweeginterventies; Wat werkt dossier ouderen en bewegen op Loketgezondleven.nl van het RIVM
45 Gezondheidsraad (2015) *Richtlijnen goede voeding 2015*; HAS Hogeschool (2018) Eindrapportage Taskforce Gezond Eten met Ouderen; Wat werkt dossier ouderen en ondervoeding op Loketgezondleven.nl van het RIVM
46 Interventieoverzicht ouderen 65+ op Loketgezondleven.nl van het RIVM
47 RIVM (2016): *Vroegopsporing bij (kwetsbare) ouderen: wat is nodig om beter aan te sluiten bij hun wensen en behoeften?*
48 Goede praktijkvoorbeelden valpreventie van VeiligheidNL: www.veiligheid.nl/valpreventie/over-valpreventie/goede-praktijkvoorbeelden
49 VeiligheidNL, valpreventie bij ouderen: www.veiligheid.nl/valpreventie; themadossier Gezond en vitaal ouder worden op Loketgezondleven.nl van het RIVM

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
T: 070 340 79 11

Februari 2020

A.
Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving



Hoe zorgen we ervoor dat de fysieke en sociale leefomgeving bijdragen aan gezondheid en welbevinden? Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid het volgende bijdragen:

Ambitie 1
In 2024 is gezondheid een vast onderdeel van de belangenafweging in ruimtelijk beleid.

- [ ] **Beweging stimuleren**
  Bijvoorbeeld door fietsverkeer in en tussen steden te bevorderen door aantrekkelijk groen aan te leggen en inclusieve speelplekken te creëren.
- [ ] **Voldoende prikkels voor een gezonde leefstijl creëren**
  Bijvoorbeeld door te experimenteren met een gezond voedselaanbod en rookvrije gebieden via het stelsel van ruimtelijke ordening.
- [ ] **Ontmoetingen vergemakkelijken**
  Bijvoorbeeld met maatregelen om de veiligheid, toegankelijkheid, leefbaarheid en sociale cohesie te versterken.
- [ ] **De mens als gebruiker centraal stellen bij (grootschalige) stedelijke ontwikkeling**
  Bijvoorbeeld voor een goede toegankelijkheid tot scholen, openbaar vervoer, winkelcentra en gezondheidscentra.

Hulpmiddelen
- Gemeenten kunnen inwoners betrekken bij de inrichting van de leefomgeving met bijvoorbeeld het model van het Louis Bolk Instituut (LBI) voor Positieve Gezondheid, de GO!-methode of de Leefplekmeter.
- De toolkit Preventie in de wijk van het RIVM geeft gemeenten concrete handvatten om de gezondheid van inwoners te bevorderen.

Ambitie 2
In 2024 creëren we bij landelijke en decentrale beleidsontwikkeling meer verbinding tussen het fysieke en het sociale beleidsdomein.

- [ ] **Het sociaal domein kan het fysiek domein helpen**
  Bijvoorbeeld door inwoners te betrekken bij de planvorming, het gesprek aan te gaan over hoe een gezonde omgeving eruit ziet en via hen kennis te verspreiden.



Lees de landelijke nota voor een beschrijving van de probleemanalyse, de huidige landelijke programma's en de landelijke bijdrage aan elke ambitie.

B. Gezondheidsachterstanden verkleinen

Hoe zorgen we ervoor dat de gezondheidsachterstanden van mensen met een lage sociaal-economische status (SES) kleiner worden? Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid het volgende bijdragen:

Ambitie 1
In 2024 is de levensverwachting van mensen met een lage SES toegenomen en het aantal jaren in goed ervaren gezondheid voor mensen met een lage én een hoge SES toegenomen.

- [ ] **Bestuurlijk draagvlak creëren om gezondheidsachterstanden aan te pakken**
  Waarbij de verbinding wordt gelegd tussen het medisch en het sociaal domein, maar ook met andere beleidsdomeinen, zoals werk en inkomen, onderwijs en omgeving.
- [ ] **Samenwerken met de mensen om wie het gaat in de lokale aanpak**
  Bijvoorbeeld met behulp van de Eenvoudige tool Positieve gezondheid.
- [ ] **Inzicht verkrijgen in de doelgroep**
  Denk aan de gezondheidsvraagstukken van de doelgroep en achterliggende problematiek op lokaal niveau.
- [ ] **Preventieve en vroegtijdige ondersteuning bieden aan het begin van iemands leven**
  Vanaf de geboorte is het belangrijk dat meerdere domeinen samenwerken aan stress- en cultuursensitieve (geboorte)zorg en aan begrijpelijke communicatie met ouders.
- [ ] **Waardevolle elementen van een bewezen aanpak verzamelen en verspreiden**
  Zodat de aanpak op grote schaal kan worden ingezet.
- [ ] **Door de gemeente gesubsidieerde instellingen aanspreken op het verkleinen van de gezondheidsachterstanden**

Hulpmiddelen
De website 'Waar staat je gemeente' van de VNG geeft gemeenten toegang tot informatie om te beoordelen hoe ze ervoor staan, onder andere op het gebied van gezondheidsachterstanden.

B. Gezondheidsachterstanden verkleinen

Hoe zorgen we ervoor dat de gezondheidsachterstanden van mensen met een lage sociaal-economische status (SES) kleiner worden? Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid het volgende bijdragen:

Ambitie 2
Vanaf 2024 passen we gezondheidsbevordering via de leefomgeving met voorrang toe in wijken en buurten met gezondheidsachterstanden. Op termijn ontwikkelen we in alle wijken en buurten een leefomgeving die een gezonde leefstijl mogelijk en gemakkelijk maakt.

- [ ] **Een gezonde leefstijl in kwetsbare buurten stimuleren, samen met de bewoners**
  Bijvoorbeeld door het inrichten van veilige en beweegvriendelijke groene zones, maar ook door het verbeteren van woningen bij renovaties.

- [ ] **Een grootschalige herinrichting van een wijk aangrijpen om de ruimtelijke omgeving gezonder in te richten**
  En om een stevigere verbinding te leggen met de sociale opgaven.

- [ ] **Gezonde voeding stimuleren**
  Bijvoorbeeld door de vestiging te ontmoedigen van bedrijven die ongezonde voeding verkopen, en door het aanbod van gezonde voeding te stimuleren.

Hulpmiddelen
De website 'Waar staat je gemeente' van de VNG geeft gemeenten toegang tot informatie om te beoordelen hoe ze ervoor staan, onder andere op het gebied van gezondheidsachterstanden.



C.
Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen



Hoe zorgen we ervoor dat jeugd en jongvolwassenen minder prestatiedruk ervaren en hun mentale weerbaarheid en veerkracht vergroten? Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid het volgende bijdragen:

(Voor ambitie 1 wordt landelijk beleid ingezet.)

Ambitie 2

In 2024 ervaren jeugd en jongvolwassenen minder prestatie-druk in hun leven, doordat mentale gezondheidsvaardigheden worden gestimuleerd en de fysieke en sociale leefomgeving mentale gezondheid bevordert.

De weerbaarheid en veerkracht van jongeren helpen vergroten

Bijvoorbeeld door:

- het aanbod en de kwaliteit van interventies te vergroten en verbeteren (zoals interventies voor het versterken van vaardigheden om met drukfactoren om te gaan en mentaal gezond te blijven)
- het sport- en beweegaanbod in de omgeving van jongeren en in de ruimtelijke inrichting te versterken
- het aanbod van interventies voor mentale weerbaarheid en veerkracht bij jeugd en jongvolwassenen uit te breiden en daarbij jongeren en ervaringsdeskundigen te betrekken.

De ervaren druk onder scholieren helpen verlagen

Bijvoorbeeld door:

- onderzoek te doen naar de oorzaken van mentale druk op school
- een schoolklimaat te creëren waarin kinderen minder druk ervaren
- het thema sociaal-emotioneel welbevinden in de programma's Gezonde Kinderopvang en Gezonde School in te vullen, waarbij de fysieke en sociale leefomgeving een van de pijlers is om de prestatiedruk te laten afnemen
- welbevinden op school een plaats te geven op de Lokale Educatieve Agenda en verbetermogelijkheden te implementeren.

Selectieve preventie toepassen op hoogrisicogroepen

Zoals kinderen van ouders met psychische of verslavingsproblemen (KOPP/KOV) of kinderen van ouders met een (licht) verstandelijke beperking. Bijvoorbeeld door de inzet van het Buitenhuis-project (kinderopvang/bso voor deze groepen), de inzet van informele zorg (meeleefgezin, steunouder, HomeStart) of het bevorderen van traumasensitief werken op school en in de kinderopvang.

Hulpmiddelen

- We vinden het belangrijk dat er een sluitende ketenaanpak komt voor alle betrokken partijen in de regio. Een goed hulpmiddel is de wegwijzer Rondom Jong, die vanuit het kabinet wordt aangeboden. Deze wegwijzer kan helpen om gebruik te maken van bestaande overlegstructuren die er al zijn in de regio, bijvoorbeeld met gemeenten, GGD'en, scholen en politie.
- Ook de Kind- en Jongerentool van Positieve Gezondheid kan als hulpmiddel gebruikt worden.



Lees de landelijke nota voor een beschrijving van de probleemanalyse, de huidige landelijke programma's en de landelijke bijdrage aan elke ambitie.

D.
Vitaal ouder worden



Hoe houden we de groeiende groep ouderen vitaal en zorgen we ervoor dat ze zo lang mogelijk vitaal blijven? Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid het volgende bijdragen:

Ambitie 1
In 2024 voelen relatief meer ouderen zich vitaal zodat zij (naar vermogen) kunnen blijven participeren in de samenleving.

Ouderen goed in beeld krijgen

Bijvoorbeeld door te faciliteren bij de afstemming tussen en met zorgverleners; een goed systeem van vroegsignalering en -opsporing; afstemming tussen professionals, ouderen, mantelzorgers en vrijwilligers; en aandacht voor sleutelmomenten in het leven van ouderen.

Een gezonde leefstijl stimuleren

Bijvoorbeeld met leefstijlinterventies op het gebied van bewegen, voeding, alcoholgebruik, cognitieve training en het vergroten van sociale vaardigheden, maar bijvoorbeeld ook met huisbezoeken om ouderen te informeren over veilig wonen, het voorkomen van valongevallen of brand- en inbraakpreventie.

Bewustwording onder ouderen vergroten

Bijvoorbeeld door ouderen in hun derde levensfase na te laten denken over vitaliteit, wonen en sociale contacten. De focus ligt hierbij op wat ouderen nodig hebben om zo goed en zelfstandig mogelijk te blijven functioneren.

(Kwetsbare) ouderen nauw betrekken bij lokaal beleid

Bijvoorbeeld door een ouderenraad in te stellen of te werken met lokale ouderennetwerken.

Hulpmiddelen

- Bij het ontwikkelen van een samenhangend aanbod van preventie, zorg en ondersteuning kan het helpen om gebruik te maken van de regionale samenwerkingsverbanden en overlegstructuren die al bestaan. Gemeenten kunnen vanuit deze keten bijdragen aan de vitaliteit van ouderen, waar mogelijk via zorgverleners, met hulp van de Volwassenentool van Positieve Gezondheid, beschikbare wetgeving, landelijke programma's en het advies van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving uit het voorjaar van 2020 over het belang en de kansen van de derde levensfase.
- Het masterplan Ouder en Wijzer van de gemeente Rotterdam is een goed voorbeeld van ouderenbeleid waarin preventieve zorg voor ouderen wordt verbonden aan het Wmo- en zorgaanbod, sportaanbod, wonen en ruimtelijke ordening.
- Het is belangrijk om rekening te houden met de wensen en behoeften van ouderen door met hen in dialoog te gaan over bijvoorbeeld zingeving en eigen regie.



Lees de landelijke nota voor een beschrijving van de probleemanalyse, de huidige landelijke programma's en de landelijke bijdrage aan elke ambitie.

D.
Vitaal ouder worden



Hoe houden we de groeiende groep ouderen vitaal en zorgen we ervoor dat ze zo lang mogelijk vitaal blijven? Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid het volgende bijdragen:

Ambitie 2
In 2024 is het risico op spoedeisende hulp na een val bij ouderen afgenomen.

- [ ] **Ouderen met een verhoogd valrisico opsporen, in beeld houden en doorverwijzen**
  Bijvoorbeeld via mantelzorgers, welzijnsorganisaties, eerstelijnsprofessionals of vitaliteitsmarkten.

- [ ] **De problematiek vanuit een integrale blik benaderen**
  Bijvoorbeeld door te kijken naar medicatie- en alcoholgebruik, zicht, angst, bewegen enzovoorts.

- [ ] **Erkende valpreventieprogramma's aanbieden**
  Samen met verzekeraars, gericht op kwetsbare ouderen.

- [ ] **Investeren in technologische oplossingen (publiek-privaat)**
  Of andere aanpassingen in huis en omgeving, zoals woningaanpassingen, digitale interventies, persoonlijke alarmering en domotica.

- [ ] **Investeren in beweegaanbod of -programma's voor ouderen**
  Bijvoorbeeld gericht op de verschillende onderdelen van bewegen (conditie, spierkracht en balans) en op het uitbreiden van kennis over bewegen, gezondheid en valrisico's.

Hulpmiddelen

- Er is al veel bekend over wat werkt om vallen bij ouderen te voorkomen. Er zijn bijvoorbeeld verschillende (kosten)effectieve programma's beschikbaar.
- Om het aantal valongevallen te verminderen zouden gemeenten zich kunnen inzetten om regionale valpreventienetwerken op te richten met organisaties die actief zijn op dit gebied. We denken daarbij bijvoorbeeld aan GGD'en, welzijnsorganisaties, thuiszorgorganisaties, zorgverzekeraars en eerstelijnsprofessionals.



Lees de landelijke nota voor een beschrijving van de probleemanalyse, de huidige landelijke programma's en de landelijke bijdrage aan elke ambitie.

D.
Vitaal ouder worden



Hoe houden we de groeiende groep ouderen vitaal en zorgen we ervoor dat ze zo lang mogelijk vitaal blijven? Lokaal kunnen we met gemeentelijk beleid het volgende bijdragen:

Ambitie 3
In 2024 hebben alle gemeenten een leefomgeving gecreëerd die ouderen verleidt tot een gezonde leefstijl.

- [ ] **Gezondheidsrisico's in de leefomgeving voor ouderen wegnemen**
  Bijvoorbeeld door het ontwikkelen van hitteprotocollen.

- [ ] **Zorgen voor voldoende toegankelijke voorzieningen**
  Bijvoorbeeld groenvoorzieningen, voorzieningen voor eerstelijnsgezondheidszorg, sportlocaties, parken en ontmoetingsruimtes. Bankjes, toiletten en rollatorvriendelijke trottoirs kunnen helpen om iets langere afstanden, bijvoorbeeld naar de supermarkt, te overbruggen.

- [ ] **Investeren in ruimtelijke ontwikkeling die beweegaanbod mogelijk maakt**
  Bijvoorbeeld een beweegtuin of een buurtmoestuin.

- [ ] **Sportverenigingen faciliteren om sportaanbod voor ouderen te creëren**
  Zoals walking football en GoldenSports.

Hulpmiddelen

- De Omgevingswet, de Wpg, het Nationaal Preventieakkoord en het Sportakkoord bieden de benodigde handelingsperspectieven op landelijk en lokaal niveau om een seniorvriendelijke leefomgeving in te richten die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
- Het is belangrijk om bij de herinrichting van wijken of buurten ook de oudere bewoners te betrekken, bijvoorbeeld door middel van een wijkschouw ('customer journey'). Het LBI-model van Positieve Gezondheid kan daarbij een hulpmiddel zijn.



Lees de landelijke nota voor een beschrijving van de probleemanalyse, de huidige landelijke programma's en de landelijke bijdrage aan elke ambitie.

Oplegger verhouding tussen Regiovisie Sociaal Domein, gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026, Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027 en Brede SPUK regeling

16 april 2024, opgesteld door beleid gemeente Texel

Voor u liggen twee documenten namelijk gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026 en de uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024 – 2027.

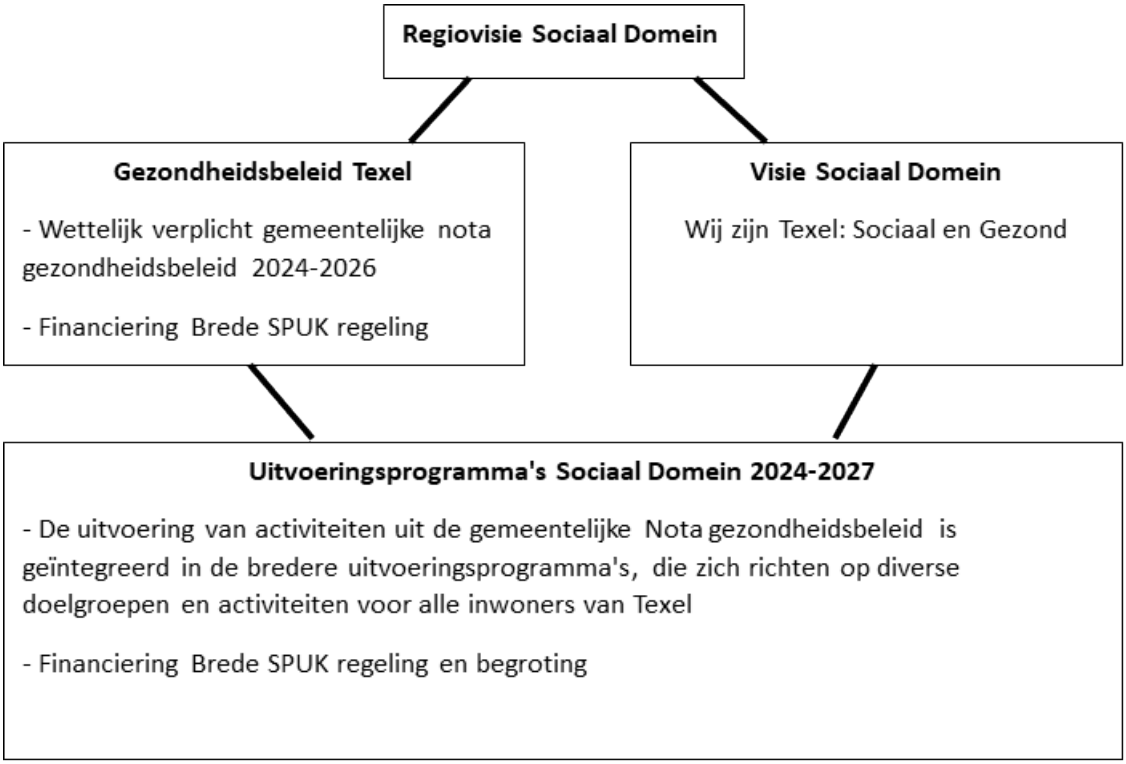
Regiovisie
In de regio Kop 4 van Noord-Holland is een integrale aanpak van het Sociaal Domein van groot belang. Dit wordt onderstreept door de vaststelling van de Regiovisie Sociaal Domein, waarin gezamenlijk met bestuurders, inwoners, professionals en organisaties uit de regio is bepaald hoe zorgvraagstukken en ondersteuning van (kwetsbare) doelgroepen worden aangepakt. De Regiovisie is geïnspireerd door het gedachtegoed van Positieve Gezondheid en bevat tevens landelijke preventiedoelstellingen vanuit o.a. IZA/GALA en Brede SPUK regeling.

Gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026
De gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026 is een wettelijk verplicht document dat niet alleen voldoet aan de vereisten voor gemeentelijk gezondheidsbeleid, maar ook nauw aansluit bij de landelijke preventieve activiteiten vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Om overlappingen te voorkomen en een duidelijke lijn te trekken voor het gezondheidsbeleid van de gemeente Texel, is bewust gekozen voor deze integratie met GALA-doelstellingen en Brede SPUK. Financiering voor de uitvoering van deze nota verloopt via de Brede SPUK regeling, welke al is vastgesteld in de begroting 2023. Deze nota fungeert als een cruciale leidraad voor de concrete acties die binnen wettelijke verplichting vallen voor gezondheidsbeleid, waardoor Texel gericht kan werken aan de gezondheid en welzijn van haar inwoners.

Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
De uitvoering van de activiteiten uit de gemeentelijke Nota Gezondheidsbeleid en andere Sociaal Domein gerelateerde programma's worden vervolgens gecoördineerd binnen de Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027. Deze programma's, gericht op verschillende doelgroepen binnen het Sociaal Domein, worden gefinancierd via de Brede SPUK, de gemeentelijke begroting en aangevraagde financiële middelen.

De uitvoeringsprogramma's omvat een partnerschapsbenadering en monitoring van de effecten tijdens de uitvoering van de programma's. De gemeente zal regionaal samenwerken en met uitvoerende partijen op Texel, met de gemeente in een regievoerende rol. Monitoring zal op diverse niveaus plaatsvinden, waaronder op programma-en projectniveau, om te verzekeren dat de activiteiten effectief bijdragen aan de beoogde doelen. Na twee jaar zal een tussentijdse evaluatie worden uitgevoerd om de voortgang te beoordelen en indien nodig bijsturing te faciliteren.

De drie documenten 'Regiovisie', 'gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid' en 'Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein', vormen samen een samenhangend geheel waarin de visie, beleidskaders en uitvoeringsmaatregelen op het gebied van het Sociaal Domein en gezondheidsbeleid zijn verankerd. Hieronder is schematisch de verhouding tussen de documenten weergegeven:



Dit samenhangende geheel stelt de gemeente in staat om de uitdagingen binnen het Sociaal Domein doelgericht aan te pakken en te streven naar een optimale gezondheid en welzijn van alle inwoners van de regio.

Gemeente Texel .txl

Raadscommissie

Dossiernummer	1848
Extern Zaak ID	3446508
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	7 mei 2024
Agendapunt	8
Titel	Vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
Organisatieonderdeel	Beleid & Vergunningen
Portefeuillehouder	R. van de Belt
Aanleiding	

Bijlagen
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 - Vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
Bestuurlijk advies - Vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
Bijlage 1 - RIB Evaluatie uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2022 en 2023 + evaluatie - samengevoegd
Bijlage 2 - Oplegger verhouding tussen Regiovisie Sociaal Domein gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026 Uitvoeringsprogrammas Sociaal Domein 2024-2027 en Brede SPUK reg
Bijlage 3 - Uitvoeringsprogramma Alle (kwetsbare) inwoners 2024-2027 definitief 20240410
Bijlage 4 - Uitvoeringsprogramma Kind en Jongeren 2024-2027 definitief 20240410
Bijlage 5 - Uitvoeringsprogramma Ouderen 2024-2027 - definitief 20240410
Bijlage 6 - Advies Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2028

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
B&W	16 april 2024
Raadscommissie	**7 mei 2024**
Raadsvergadering	22 mei 2024

Toelichting

Om te investeren in de kwaliteit van leven van de inwoners van Texel stelt het college de raad voor om nieuwe uitvoeringsprogramma’s sociaal domein vast te stellen voor de komende vier jaar. Er is voor gekozen om drie uitvoeringsprogramma’s op te stellen, elk gericht op een belangrijke doelgroep binnen het sociaal domein. Deze programma’s zijn: ‘alle (kwetsbare) inwoners’, ‘kind en jongeren’ en ‘ouderen’. Per programma zijn ambities en opgaven geformuleerd en bevat een stappenplan met concrete acties per opgave. De nieuwe programma’s bevatten geen grote koersverandering, wel een verdieping en uitwerking van de reeds ingezette strategie.
Ook geven de nieuwe programma’s richting aan de uitvoering van lokale initiatieven die bijdragen aan de gewenste transformatie op Texel. Want ook op Texel neemt de druk op het sociaal domein toe. De vergrijzing en toenemende vraag om zorg leiden tot een verdere toename van de druk op de zorg. Tegelijkertijd zijn er minder mensen beschikbaar om het werk in deze sector uit te voeren. Vanuit het Rijk wordt ingezet op de transformatie binnen het sociaal domein om de zorg toekomstbestendig te maken. Belangrijke programma’s die hierbij helpen zijn het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Integraal Zorg Akkoord. Deze transformatie vraagt om een integrale en samenhangend gezondheidsbeleid alsook een intensieve samenwerking tussen gemeenten, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en inwoners zelf. Partnerschap is dan ook de basis voor de

uitvoering van de drie uitvoeringsprogramma's. Samen met de partners is in de uitvoeringsprogramma's een balans gevonden tussen waar de komende jaren vanuit het sociaal domein de lokale focus vanuit de transformatie moet liggen en wat er haalbaar is voor de uitvoering.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3446508

vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Doelenboom

Programma

6	Zorg voor elkaar

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- Dat het met de meeste Texelaars goed gaat, maar dat sommige ondersteuning nodig hebben;
- Dat de inwoners en de samenleving het verdient dat er wordt geïnvesteerd in hun gezondheid, participatie en kwaliteit van leven;
- Dat de uitvoeringsprogramma's voortkomen uit de visie sociaal domein (vastgesteld in februari 2021);
- Dat de huidige uitvoeringsprogramma's 2022-2023 zijn afgelopen en geëvalueerd samen met maatschappelijk partners;
- Dat maatschappelijke partners hebben bijgedragen aan de herformulering van de nieuwe uitvoeringsprogramma's;
- Dat de nieuwe uitvoeringsprogramma's in samenwerking met maatschappelijke partners worden uitgevoerd;
- dat voor een continuering van de uitvoeringsprogramma's extra budget nodig is.

Besluit

1. de drie uitvoeringsprogramma's sociaal domein vast te stellen:
    a. alle (kwetsbare) inwoners;
    b. kind en jongeren;
    c. ouderen;
2. voor de uitvoering van deze uitvoeringsprogramma's incidenteel € 505.755,00 beschikbaar te stellen en dit te dekken uit de algemene reserve.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,

Bijlagen

1. RIB Evaluatie 2022 en 2023 uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein + eindevaluatie samengevoegd
2. Oplegger uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
3. Uitvoeringsprogramma Alle (kwetsbare) inwoners 2024-2027
4. Uitvoeringsprogramma Kind en Jongeren 2024-2027
5. Uitvoeringsprogramma Ouderen 2024-2027
6. Advies van de Adviesraad Sociaal Domein (1 april 2024)

Gemeente Texel

.txl

Advies

Zaaknummer 3446508

vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Doelenboom

Programma

6	Zorg voor elkaar

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. Bijgevoegd raadsvoorstel voor te leggen aan de raad waarin de raad wordt voorgesteld de nieuwe uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027 vast te stellen;
2. De hiervoor extra benodigde financiering voor de periode 2024-2027 á € 505.755,00 te dekken uit de Algemene Reserve;

Toelichting

Zelfredzame, zelfstandige en veerkrachtige inwoners en een goede samenwerking met inwoners, maatschappelijke partners, welzijnsinstellingen en zorgaanbieders is waar onze gemeente zich voor inzet. Dit is vastgelegd in onze coalitie "Bouwen aan vertrouwen, voor een sociaal en duurzaam Texel' en de visie Sociaal Domein 'Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond, met en voor elkaar' (vastgesteld in 2021). Om het beleid vanuit de visie concreet vorm te geven naar de praktijk, werkt de gemeente met uitvoeringsprogramma's. Voor de periode 2024-2027 zijn drie nieuwe uitvoeringsprogramma's opgesteld, elk gericht op een belangrijke doelgroep binnen het sociaal domein. De uitvoeringsprogramma's zijn tot stand gekomen in samenwerking met maatschappelijke partners op Texel.

Bijlagen

1. RIB Evaluatie 2022 en 2023 uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein + eindevaluatie samengevoegd
2. Oplegger uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
3. Uitvoeringsprogramma Alle (kwetsbare) inwoners 2024-2027
4. Uitvoeringsprogramma Kind en Jongeren 2024-2027
5. Uitvoeringsprogramma Ouderen 2024-2027
6. Advies van de Adviesraad Sociaal Domein (1 april 2024)
7. Begroting uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Consequenties

Financieel	☑	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☑
Personeel/Organisatie	☐	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico's	☐		
Beleid	☐	Beheer	☐		

vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Samenvatting

Om te investeren in de kwaliteit van leven van de inwoners van Texel stelt het college de raad voor om nieuwe uitvoeringsprogramma’s sociaal domein vast te stellen voor de komende vier jaar. Er is voor gekozen om drie uitvoeringsprogramma’s op te stellen, elk gericht op een belangrijke doelgroep binnen het sociaal domein. Deze programma’s zijn: ‘alle (kwetsbare) inwoners’, ‘kind en jongeren’ en ‘ouderen’. Per programma zijn ambities en opgaven geformuleerd en bevat een stappenplan met concrete acties per opgave. De nieuwe programma’s bevatten geen grote koersverandering, wel een verdieping en uitwerking van de reeds ingezette strategie.
Ook geven de nieuwe programma’s richting aan de uitvoering van lokale initiatieven die bijdragen aan de gewenste transformatie op Texel. Want ook op Texel neemt de druk op het sociaal domein toe. De vergrijzing en toenemende vraag om zorg leiden tot een verdere toename van de druk op de zorg. Tegelijkertijd zijn er minder mensen beschikbaar om het werk in deze sector uit te voeren. Vanuit het Rijk wordt ingezet op de transformatie binnen het sociaal domein om de zorg toekomstbestendig te maken. Belangrijke programma’s die hierbij helpen zijn het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Integraal Zorg Akkoord. Deze transformatie vraagt om een integrale en samenhangend gezondheidsbeleid alsook een intensieve samenwerking tussen gemeenten, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en inwoners zelf. Partnerschap is dan ook de basis voor de uitvoering van de drie uitvoeringsprogramma’s. Samen met de partners is in de uitvoeringsprogramma’s een balans gevonden tussen waar de komende jaren vanuit het sociaal domein de lokale focus vanuit de transformatie moet liggen en wat er haalbaar is voor de uitvoering.

vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Argumenten tot advies

1. *De uitvoeringsprogramma's maken onze ambities concreet en geven houvast voor het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten de komende vier jaar in het sociaal domein.*
   Met het vaststellen van de visie Sociaal Domein 'Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond, met en voor elkaar' is in 2021 de koers bepaald. Met de daarbij behorende vier uitvoeringsprogramma's is de afgelopen twee jaar ingezet op thema's waar, naast de reguliere werkzaamheden, extra focus op moest worden gelegd. Samen met onze maatschappelijk partners zijn deze uitvoeringsprogramma's geëvalueerd en de uitkomsten (bijlage 1) zijn meegenomen bij het opstellen van de hernieuwde uitvoeringsprogramma's. De nieuwe uitvoeringsprogramma's bevatten geen grote koersverandering, wel een verdieping en uitwerking van de reeds ingezette strategie. Op basis van wat de maatschappelijk partners zien, wat de gemeente ziet en de richting die vanuit de genoemde landelijke akkoorden worden gegeven, zijn per uitvoeringsprogramma ambities en opgaven benoemd waaraan de komende jaren invulling wordt gegeven. Er wordt daarbij ingezet op preventie door te zorgen dat lichte vraagstukken waar mogelijk in het eigen netwerk of voorliggende voorzieningen in het dorp (sociale basis) kunnen worden opgevangen.

   De opgaven per uitvoeringsprogramma zijn:
   1. Uitvoeringsprogramma 'alle (kwetsbare) inwoners' (bijlage 3)
      - Texelaars zijn (mentaal) gezond en voelen zich niet eenzaam;
      - Texel biedt een gezonde leefomgeving waarin gezond gedrag en een gezonde leefstijl van inwoners wordt gestimuleerd;
      - Texel is een inclusief eiland;
      - Iedereen op Texel is in staat hun talenten optimaal te ontwikkelen en benutten;
      - De sociale basis op Texel wordt bestendigd, behouden en doorontwikkeld;
      - Mantelzorgers worden ondersteund waar nodig.

   2. Uitvoeringsprogramma 'kind en jongeren' (bijlage 4)
      - Alle kinderen krijgen een kansrijke start in een kansrijke omgeving;
      - Op Texel kunnen alle kinderen gezond en veilig opgroeien. Daarnaast worden hun kansen vergroot doordat kinderen en jongeren in staat zijn om hun talenten te ontwikkelen;

   3. Uitvoeringsprogramma 'ouderen' (bijlage 5)
      - Ouderen hebben een woonsituatie die passend is bij de (zorg)behoefte om zo lang mogelijk vitaal (thuis) oud te worden;
      - Ouderen kunnen voldoende meedoen en participeren in de maatschappij.

2. *De landelijke en regionale ontwikkelingen vragen om een integrale preventieve aanpak.*
   De zorgvraag neemt toe en de zorgkosten stijgen. Tegelijkertijd zijn er minder mensen beschikbaar om het werk in de zorgsector te kunnen uitvoeren met als gevolg een toenemende werkdruk. Landelijk wordt ingezet op een brede integrale beweging en transformatie binnen het sociaal domein met als doel om de zorg toekomstbestendig te

maken. Het Rijk zet hier met verschillende programma's op in, zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA: gericht op zorgpartijen) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA: gericht op de lokale aanpak) en de Hervormingsagenda Jeugd. Texel maakt daar deel van uit. In de regionale samenwerking met Den Helder, Schagen en Hollands Kroon zijn ook kaders geformuleerd in de 'Regiovisie voor het sociaal domein van de Kop van Noord-Holland 2024-2029' (besluitvorming op 17 april 2024) die relevant zijn voor de lokale uitvoeringsprogramma's, zoals het nog beter organiseren van de zorg die nodig is, de leefbaarheid verder vergroten en het bevorderen van het kunnen meedoen in de maatschappij.
Het belangrijkste doel van deze akkoorden is om de beweging van zorg naar preventie teweeg te brengen. Deze transformatie vraagt om een integrale en samenhangend gezondheidsbeleid alsook een intensieve samenwerking tussen gemeenten, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en inwoners zelf. De inzet en uitvoering van de uitvoeringsprogramma's sluit ook naadloos aan op de Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026 waarin het gedachtegoed van Positieve Gezondheid centraal staat.

3. *De uitvoeringsprogramma's geven richting aan de uitvoering van lokale initiatieven die bijdragen aan de gewenste transformatie op Texel.*
De uitvoeringsprogramma's zijn gezamenlijk met maatschappelijke partners opgesteld en worden samen uitgevoerd. Partnerschap is dan ook de basis voor de uitvoering. In de uitvoering heeft de gemeente een regie-houdende rol en werkt samen met zowel gecontracteerde partijen, gesubsidieerde partijen als vrijwilligers. De rol hierin varieert van sturend, faciliterend en stimulerend. Dit brengt een mate van afhankelijkheid met zich mee. Door vanuit de uitvoeringsprogramma's opgavegericht rondom doelgroepen te gaan werken wordt zoveel mogelijk de integraliteit binnen de programma's geborgd. Deze manier van werken is een goede manier om de complexiteit en grote hoeveelheid betrokken partijen binnen het sociaal domein te managen en tegelijk de integraliteit te behouden waar nodig. Deze werkvorm vraagt om het bundelen van krachten en daagt uit om partners te verbinden en om gezamenlijk te werken aan de gemeenschappelijke doelen. Samen met de partners is in de uitvoeringsprogramma's een balans gevonden tussen waar de komende jaren vanuit het sociaal domein de lokale focus vanuit de transformatie moet liggen en wat er haalbaar is voor de uitvoering.

Alternatieven

Wanneer de uitvoeringsprogramma's gewijzigd worden vastgesteld en/of geen of minder budget vrij wordt gemaakt voor de komende jaren, dan kan er enkel uitvoering worden gegeven aan de uitvoeringsprogramma's op die onderdelen waar de SPUK-GALA gelden voor worden ingezet.
Het extra gevraagde budget wordt ingezet op de transformatie van het sociaal domein alsook voor de continuering van het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Daarnaast wordt het extra budget ingezet voor een campagne mentale gezondheid en innovatiebudget ten behoeve van preventie- en zorgaanbod mentale gezondheid. Zonder extra budget wordt er een minimale uitvoering gegeven aan de uitvoeringsprogramma's en wordt er veel minder of zelfs niet het effect bereikt dat met deze uitvoeringsprogramma's wordt nagestreefd.

Consequenties van het advies

- **Financieel**

Kosten
De totale uitgaven over 2024-2027 bedragen € 936.740. Deze worden deels gedekt uit al bestaande budgetten voor loonkosten. Daarnaast worden delen van de uitvoeringsprogramma's over 2024-2027 incidenteel gedekt uit de SPUK-GALA bijdragen van het Rijk ad € 352.985. Voor het deel wat niet gedekt wordt ad € 505.755 wordt dekking uit de algemene reserve gevraagd.

Dekking
Er is geen dekking. Voorgesteld wordt om de benodigde financiering te dekken uit de Algemene Reserve.

Toelichting:
Om tot een realistische begroting van de benodigde extra financiering voor de uitvoeringsprogramma's te komen, is gekeken naar de begroting Sociaal Domein voor de komende vier jaar en de beschikbare capaciteit binnen het sociaal domein (bijlage 7). In de verbinding met de maatschappelijk partners is ook gekeken naar hun opdrachten zodat alle beschikbare uren en middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet.

De brede specifieke uitkering (SPUK) is gekoppeld aan het Gezond en Actief Leven Akkoord. Hierin heeft het Rijk reeds beschikbare middelen gebundeld in één brede specifieke uitkering. In september 2023 heeft gemeente Texel besloten op alle thema's van GALA de beschikbare middelen te willen inzetten en aan de slag te gaan met de uitvoering daarvan. Deze SPUK-middelen zijn in de gemeentebegroting 2024-2027 opgenomen. Ook deze middelen worden zo efficiënt mogelijk ingezet. De looptijd van de uitvoeringsprogramma's sluit daar goed op aan.

In deze uitvoeringsprogramma's zijn activiteiten opgenomen die voornamelijk binnen bestaande budgetten en binnen bestaande capaciteit uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast is per opgave, op basis van de stappenplannen, gekeken voor welke werkzaamheden nog extra financiering nodig is.

Het betreft een begroting die zo goed mogelijk is ingeschat. Mocht tijdens de uitwerking van de verschillende stappenplannen blijken dat er meer budget nodig is dan begroot, dan worden hiervoor initiatiefvoorstellen via de perspectiefnota opgevoerd.

- Totale begroting per uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Uitvoeringsprogramma	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Totaal 2024-2027**
Alle kwetsbare inwoners	€ 134.143,00	€ 126.831,00	€ 75.322,00	€ 13.000,00	€ 349.296,00
Kind & Jongeren	€ 83.563,00	€ 134.623,00	€ 100.243,00	€ 40.990,00	€ 359.419,00
Ouderen	€ 43.288,00	€ 83.288,00	€ 69.949,00	€ 31.500,00	€ 228.025,00
Totaal budget	€ 260.994,00	€ 344.742,00	€ 245.514,00	€ 85.490,00	€ 936.740,00

- Totaal extra financiering, minus SPUK-middelen en loonkosten, t.b.v. uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Uitvoeringsprogramma	2024	2025	2026	2027	Totaal 2024-2027
Alle kwetsbare inwoners	€ 19.375,00	€ 44.125,00	€ 20.000,00	€ 13.000,00	€ 96.500,00
Kind & Jongeren	€ 69.040,00	€ 108.675,00	€ 84.550,00	€ 40.990,00	€ 303.255,00
Ouderen	€ -	€ 43.000,00	€ 31.500,00	€ 31.500,00	€ 106.000,00
Totaal budget	€ 88.415,00	€ 195.800,00	€ 136.050,00	€ 85.490,00	**€ 505.755,00**

Belanghebbenden

- **Externe belanghebbende(n)**

Het bieden van brede inspraak voor betrokken partijen is een belangrijke stap in het participatietraject dat doorlopen is om te komen tot de nieuwe uitvoeringsprogramma's. Voor het formuleren van de nieuwe uitvoeringsprogramma's is samen met maatschappelijk partners in juni 2023 gestart met een evaluatie van de lopende uitvoeringsprogramma's. Aan de hand van de uitkomsten van deze evaluatie zijn er eerste versies van de hernieuwde uitvoeringsprogramma's opgesteld. Op 13 en 14 december 2023 zijn bijeenkomsten georganiseerd om deze eerste versies te toetsen bij de maatschappelijk partners. Op 19 januari 2024 volgde nog een extra bijeenkomst voor partners die niet aanwezig konden zijn bij de eerste toets ronde. Gezamenlijk is gekeken naar de ambities en opgaven die de komende jaren op ons afkomen. Op 20 december 2023 is een presentatie gegeven aan de adviesraad Sociaal Domein over het proces van totstandkoming van de hernieuwde uitvoeringsprogramma's. De Adviesraad gaf als advies mee dat het belangrijk is om de geformuleerde opgaven te prioriteren. Dit advies is meegenomen in de meerjarenplanning. Daarna volgden nog vier verdiepingssessies met maatschappelijke partners over hoe de geformuleerde ambities en opgaven gerealiseerd kunnen worden. Partners die niet aanwezig konden zijn, is de gelegenheid gegeven om schriftelijk te reageren. Ook deze aanvullende informatie is meegenomen in de gemaakte keuzes.
De adviesraad sociaal domein is tijdens het hele proces van totstandkoming van de uitvoeringsprogramma's betrokken geweest. Hierover hebben zij op 1 april 2024 een advies uitgebracht (bijlage 6).

Aanleiding / Voorgeschiedenis / Eerdere besluiten

- Coalitieakkoord Bouwen aan vertrouwen 2022-2026
- Visie Sociaal Domein (besluitvorming september 2021)
- Regiovisie (besluitvorming 17 april 2024)
- Vaststellen GALA SPUK-middelen (besluitvorming september 2023)
- RIB Evaluatie uitvoeringsprogramma's 2022 en 2023 (december 2023)
- Nota gemeentelijk gezondheidsbeleid Texel 2024-2026 (besluitvorming 22 mei 2024)

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3446508

vaststellen uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027

Doelenboom

Programma

6	Zorg voor elkaar

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- Dat het met de meeste Texelaars goed gaat, maar dat sommige ondersteuning nodig hebben;
- Dat de inwoners en de samenleving het verdient dat er wordt geïnvesteerd in hun gezondheid, participatie en kwaliteit van leven;
- Dat de uitvoeringsprogramma's voortkomen uit de visie sociaal domein (vastgesteld in februari 2021);
- Dat de huidige uitvoeringsprogramma's 2022-2023 zijn afgelopen en geëvalueerd samen met maatschappelijk partners;
- Dat maatschappelijke partners hebben bijgedragen aan de herformulering van de nieuwe uitvoeringsprogramma's;
- Dat de nieuwe uitvoeringsprogramma's in samenwerking met maatschappelijke partners worden uitgevoerd;
- dat voor een continuering van de uitvoeringsprogramma's extra budget nodig is.

Besluit

1. de drie uitvoeringsprogramma's sociaal domein vast te stellen:
   a. alle (kwetsbare) inwoners
   b. kind en jongeren
   c. ouderen
2. voor de uitvoering van deze uitvoeringsprogramma's incidenteel € 505.755,00 beschikbaar te stellen en dit te dekken uit de algemene reserve.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,

Bijlagen

1. RIB Evaluatie 2022 en 2023 uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein + eindevaluatie samengevoegd
2. Oplegger uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
3. Uitvoeringsprogramma Alle (kwetsbare) inwoners 2024-2027
4. Uitvoeringsprogramma Kind en Jongeren 2024-2027
5. Uitvoeringsprogramma Ouderen 2024-2027
6. Advies van de Adviesraad Sociaal Domein (1 april 2024)

Raadsinformatiebrief

Zaaknummer	3309489
Verzendatum	5 december 2023
Portefeuillehouder	Remko van de Belt

Evaluatie uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2022 en 2023

Met deze raadsinformatiebrief informeren we u over de evaluatie 2022 en 2023 van de uitvoeringsprogramma's behorende bij de visie Sociaal Domein.

Doelenboom

Programma	**2 Zorg voor elkaar, veiligheid op orde**
Maatschappelijk doel	2.2 Deelname aan de samenleving stimuleren

Evaluatie uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2022 en 2023

Visie Sociaal Domein – Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond – met en voor elkaar

In februari 2021 werd de Visie Sociaal Domein: 'Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond – met en voor elkaar' vastgesteld. We kijken ver in de toekomst: naar 2035. Om met stapsgewijze acties deze stip op de horizon te bereiken stelde de raad in december 2021 vier uitvoeringsprogramma's vast voor de periode 2022 – 2024. Ze bevatten de belangrijkste opgaven, waarden en acties waarop we inzetten op het gebied van gezondheid, gezond en veilig opgroeien, maatschappelijke ondersteuning en meedoen, werk en zekerheid en inburgering. Dit doen we met en voor elkaar. Want welzijn op Texel is een gezamenlijke opdracht van inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en de gemeente. Ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Samen maken we het verschil.

Terugblik

Vaststelling visie Sociaal Domein 'Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond (feb 2021)

Vaststelling uitvoeringsprogramma's 2022-2024 (dec 2021)
- Gezond en Veilig Opgroeien
- Gezondheid
- Werk & Zekerheid en Inburgering
- Maatschappelijke Ondersteuning en Meedoen

Kick off actielijnen uitvoeringsprogramma's (jan 2022)

Tussentijdse evaluatie 2022 en voortzetting uitvoeringsprogramma's (mrt 2023)

Evaluatie uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2022 en 2023

Omdat de uitvoeringsprogramma's aflopen is in de zomer en het najaar van 2023 een eindevaluatie uitgevoerd. Deze raadsinformatiebrief geeft een samenvatting van deze evaluatie. Voor een gedetailleerde toelichting op deze samenvatting kunt u de notitie 'Evaluatie uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein Texel 2022 en 2023' raadplegen. Hierin vindt u een overzicht van de uitgevoerde acties per uitvoeringsprogramma, meer informatie over het evaluatieproces, een onderbouwing van de resultaten en aanbevelingen voor de toekomst.

Op basis van de evaluatie over de jaren 2022 en 2023 ontwikkelen we de uitvoeringsprogramma's verder. Deze vernieuwde uitvoeringsprogramma's leggen we samen met de evaluatie in maart 2024 voor aan de raad.

Waar staan we nu? Uitvoeringsprogramma's en resultaten

De afgelopen jaren is er veel beweging geweest in het sociaal domein en er is veel ondernomen. Zo zijn er nieuwe coalities en samenwerkingen gevormd, talrijke gesprekken gevoerd tussen de gemeente en relevante maatschappelijke partners en er zijn verschillende nieuwe campagnes en initiatieven opgezet. Veel van de activiteiten lopen nog.

Vanuit het **uitvoeringsprogramma Gezondheid** is een publiekscampagne 'Positieve Gezondheid' gelanceerd. Daarnaast is er een programmamanager voor Coöperatie Kern Gezond aangesteld, die actief aan de slag is met het vergroten van het netwerk van maatschappelijke partijen op het eiland.

Binnen het **uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Ondersteuning & Meedoen** is een onderzoek uitgevoerd naar hoe de vrijwilligers beter kunnen worden gefaciliteerd. Daarnaast is de sociale kaart van Texel doorontwikkeld. Ook wordt er momenteel veel aandacht besteed aan het verhogen van de leefbaarheid in de dorpen.

Het uitvoeringsprogramma **Gezond en Veilig Opgroeien** heeft geleid tot een preventie agenda. Daarnaast zijn er veel activiteiten ondernomen in het kader van het ondersteunen van ouders bij de opvoeding en het voorkomen van middelengebruik onder jongeren op het eiland.

In het kader van het **uitvoeringsprogramma Werk en Zekerheid** is het Huis van Ontwikkeling ontworpen en een plan voor de toekomst van De Bolder opgeleverd. Daarnaast zijn beleidsregels aangepast om inwoners met een laag inkomen beter te ondersteunen, en is er campagne gevoerd om inwoners te informeren over deze maatregelen. Ook is er een campagne gevoerd omtrent financiële zelfredzaamheid. Ten slotte heeft de gemeente verschillende donaties gedaan aan (gemeenschaps)fondsen op Texel.

Beschouwing en aanbeveling voor het vervolg

Een belangrijk doel van de uitvoeringsprogramma's was om een extra focus te leggen op de onderwerpen uit de uitvoeringsprogramma's en hier uitvoering aan te geven. Dit doel is behaald, de onderwerpen staan op de kaart en de actielijnen zijn uitgevoerd. Wel komen er uit de evaluatie inzichten en aanbevelingen naar voren die input geven voor de nieuwe uitvoeringsprogramma's. Deze zijn:

Haalbare en overzichtelijke doelstellingen
De huidige uitvoeringsprogramma's bevatten veel verschillende en soms overlappende doelstellingen en actielijnen. Dit maakt het onduidelijk wat de gemeente wil bereiken, wat de focus in de activiteiten vermindert. Daarom is het essentieel om meer inhoudelijke focus in de uitvoeringsprogramma's te brengen.

Overzichtelijke structuur en randvoorwaarden
In sommige gevallen ontbreken afspraken over verantwoordelijkheden in de uitvoeringsprogramma's. De veelheid aan programma's en activiteiten veroorzaakt een onoverzichtelijke structuur die de uitvoering bemoeilijkt. Het frequente verloop van medewerkers binnen de gemeente speelt hier ook in mee. Daarom is het noodzakelijk om de structuur en organisatie van de uitvoeringsprogramma's te verhelderen en vereenvoudigen. Dit zal de samenwerking tussen de gemeente en maatschappelijke partners, die alle partijen belangrijk vinden, bevorderen.

Merkbaar en meetbaar maken van de effecten
Uit de evaluatie komt naar voren dat het effect op de inwoner nog weinig merkbaar is. Dit is niet objectief te verifiëren omdat er nog weinig aan monitoring van de effecten wordt gedaan. Er ligt een kans voor verbetering om de effecten van de uitvoeringsprogramma's beter in kaart te brengen. Dit moet aandacht krijgen in de nieuwe uitvoeringsprogramma's.

Blik op de toekomst

Komende periode ontwikkelt de gemeente de uitvoeringsprogramma's in het Sociaal Domein verder. In het najaar van 2023 herijken we de doelstellingen voor het Sociaal Domein, die in lijn blijven met de vastgestelde visie ('Wij zijn Texel: Gezond en Sociaal'). Wel nemen we hierin recente landelijke ontwikkelingen mee die impact hebben op de uitvoering in het Sociaal Domein, zoals het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Daarna wordt een heldere prioritering in de doelstellingen en opgaven aangebracht. De gemeente gaat in december 2023 hierover ook in gesprek met de maatschappelijke partners. Begin 2024 geven we verder vorm aan de uitvoeringsprogramma's en maken we afspraken over de structuur, capaciteit en andere randvoorwaarden voor de uitvoering. De nieuwe uitvoeringsprogramma's leggen we in maart 2024 voor aan uw Raad.

Hoogachtend,

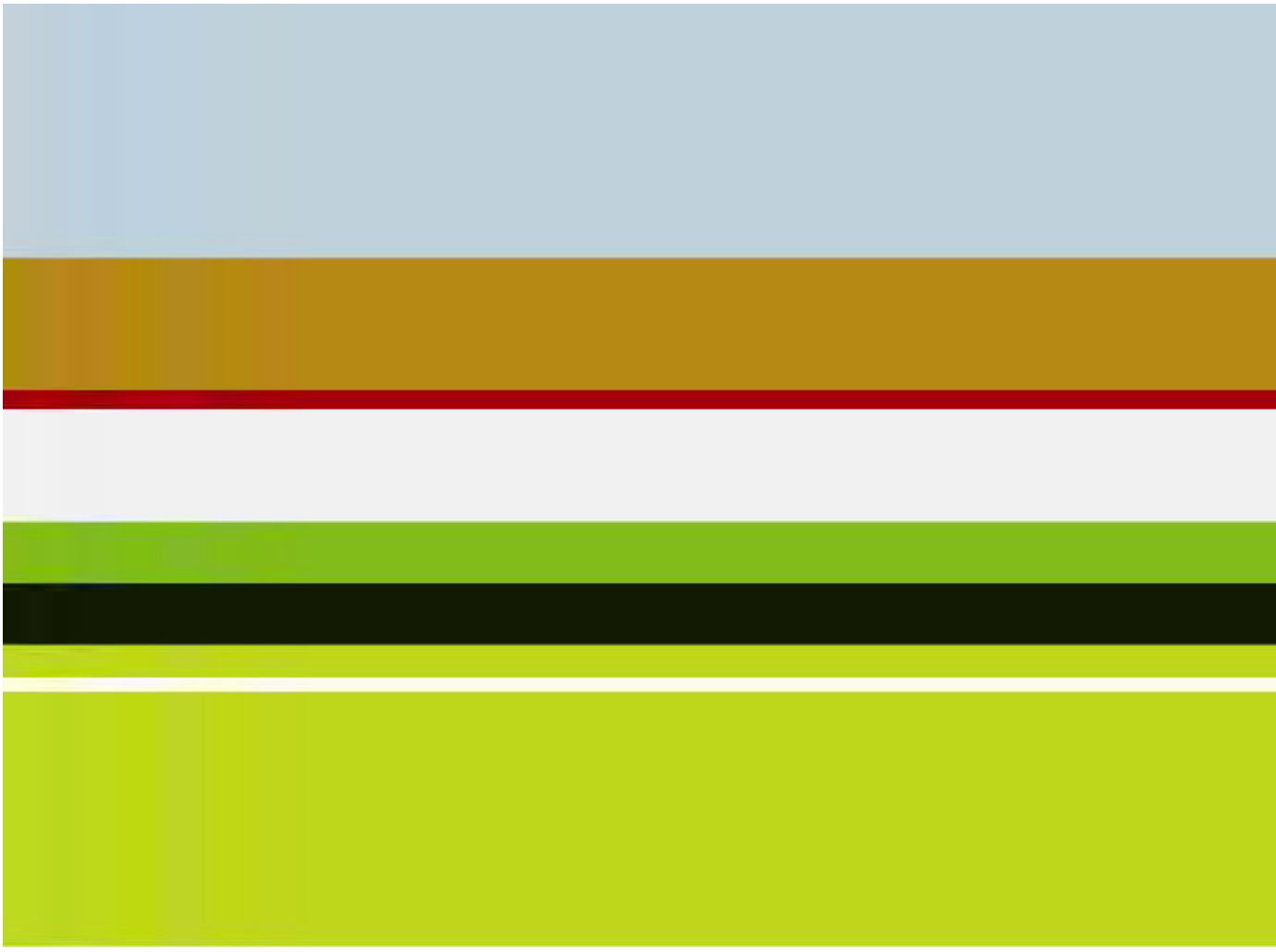
burgemeester en wethouders van gemeente Texel,

de secretaris,	de burgemeester,
E. Wolfkamp	drs. R.J. van der Zwaag (wnd.)

Gemeente Texel

.txl

Evaluatie Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein Texel 2022 en 2023



Behorend bij de visie 'Wij zijn Texel: Gezond en Sociaal'

Afdeling Sociaal Domein

Oktober 2023

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Aanleiding 3

Hoofdstuk 2: Waar staan we nu? 4

Uitvoeringsprogramma Gezondheid 4
Uitvoeringsprogramma Gezond en Veilig Opgroeien 5
Uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Ondersteuning & Meedoen 6
Uitvoeringsprogramma Werk & Zekerheid 7

Hoofdstuk 3: Beschouwing 9

Doelstellingen, resultaat en impact op de inwoners 9
Structuur, proces en coördinatie 9

Hoofdstuk 4: Blik op de toekomst 11

Landelijke ontwikkelingen 11
(Her)prioriteren doelstellingen Sociaal Domein 11
Creëren van de juiste randvoorwaarden 11
Hoe verder 11

Bijlagen 12

Bijlage 1. Overzicht ondernomen acties per actielijn 12
Bijlage 2. Deelnemers interviews 14
Bijlage 3. Evaluatiemodel 15

Hoofdstuk 1: Aanleiding

Voor u ligt de notitie met de uitkomsten van de evaluatie van de vier uitvoeringsprogramma's in het Sociaal Domein van de gemeente Texel. Met deze evaluatie is in kaart gebracht wat er per uitvoeringsprogramma is bereikt in 2022 en 2023. Vervolgens wordt een beschouwing gegeven van waar de gemeente op dit moment staat in relatie tot wat er initieel werd beoogd met de uitvoeringsprogramma's (doelstellingen). Ten slotte blikken we vooruit naar het vervolg van de uitvoeringsprogramma's vanaf 2024 en verder.

In 2021 is de Visie Sociaal Domein: 'Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond – met en voor elkaar' vastgesteld. In deze visie wordt beschreven waar de gemeente Texel in 2035 wil staan in het Sociaal Domein. Een sterke en vitale samenleving, waarin zelfredzaamheid, zorg voor elkaar en fysieke, emotionele en sociale veerkracht centraal staat; dat is wat de gemeente Texel wil bereiken voor haar inwoners. Om uitvoering te geven aan de visie zijn de belangrijkste opgaven, waarden en acties waarop de gemeente extra wil inzetten opgesteld. Op basis van deze acties zijn er – samen met maatschappelijke partners - vier uitvoeringsprogramma's voor 2022 en 2023 opgesteld: (1) Gezondheid, (2) Gezond & Veilig opgroeien, (3) Maatschappelijke ondersteuning & Meedoen, en (4) Werk & Zekerheid.

In december 2023 lopen de uitvoeringsprogramma's af. In voorbereiding op nieuwe uitvoeringsprogramma's vanaf 2024 heeft EHdK namens de gemeente Texel van juli t/m september 2023 de uitvoeringsprogramma's geëvalueerd. Allereerst is er een deskresearch uitgevoerd waarin alle bestaande documentatie (visie documenten, uitvoeringsprogramma's, tussentijdse evaluaties, raadsinformatiebrieven) is geanalyseerd. Vervolgens is er een interviewronde gedaan langs verschillende personen die betrokken zijn bij de uitvoeringsprogramma's. In totaal zijn er zeventien betrokkenen vanuit zowel de gemeente als het netwerk gesproken (zie bijlage voor de deelnemers en de interviewleidraad).

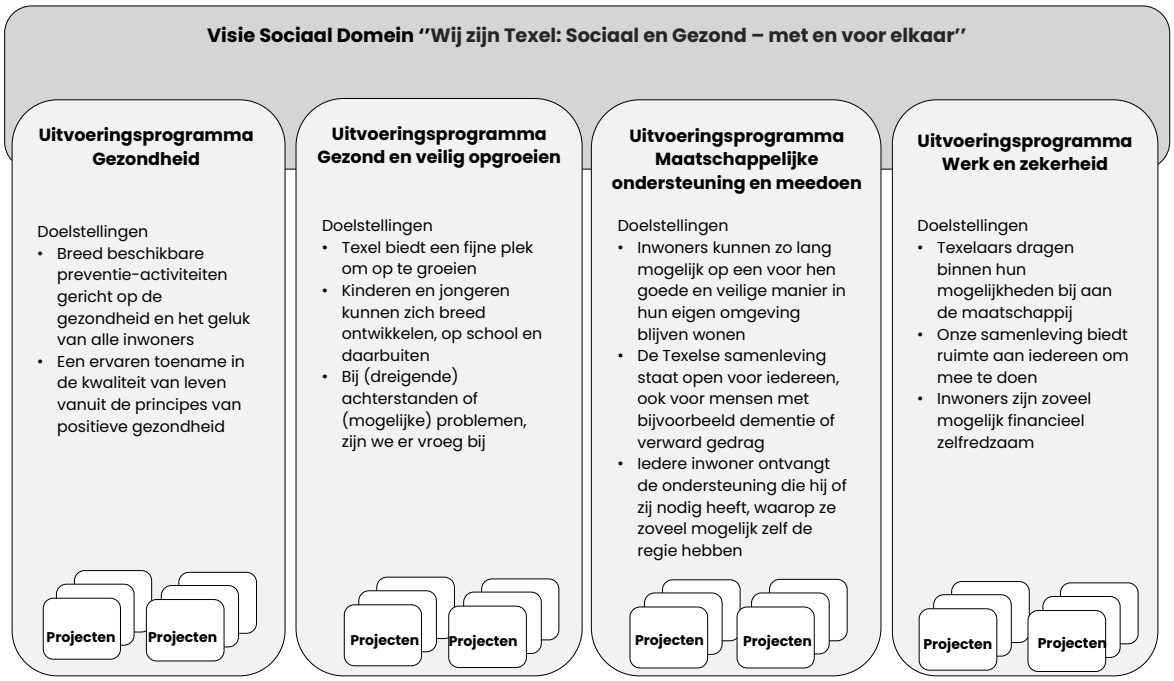
De evaluatie is uitgevoerd aan de hand van een evaluatiemodel (zie bijlage) waarin een zestal thema's centraal staat: het beleid en de visie achter de uitvoeringsprogramma's, de uitvoering, de resultaten en impact, proces, monitoring en ten slotte de structuur en coördinatie van de uitvoeringsprogramma's. Per thema worden de inzichten uit de evaluatie in dit document beschreven.

De inzichten uit de evaluatie zijn mogelijk nog niet volledig. Het beeld is immers gevormd op basis van 17 gesprekken, terwijl er nog vele andere personen betrokken zijn bij de uitvoeringsprogramma's. Desalniettemin is er vanuit verschillende perspectieven geëvalueerd en geeft de evaluatie dan ook op hoofdlijnen een beeld van wat er op de vier uitvoeringsprogramma's is bereikt.

Hoofdstuk 2: Waar staan we nu?

Per uitvoeringsprogramma zijn er doelstellingen gesteld over wat de gemeente beoogt te bereiken met de activiteiten in het programma (zie figuur). Over het algemeen zijn er in de afgelopen twee jaar veel stappen gezet. De uitvoeringsprogramma's zijn breed opgezet en er is veelvuldig uitvoering gegeven aan de verschillende actielijnen binnen de uitvoeringsprogramma's. Hieronder wordt per uitvoeringsprogramma de stand van zaken op hoofdlijnen toegelicht. Aanvullend daarop is in bijlage 1 een gedetailleerd overzicht van de ondernomen acties en status per uitvoeringsprogramma te vinden.

Uitvoeringsprogramma Gezondheid Sociaal Domein



Het uitvoeringsprogramma Gezondheid heeft een sterke samenhang met het brede programma Gezond Texel 2030, welke is opgesteld door de Coöperatie Kern Gezond Texel. De gemeente is hier partner van. Initieel was het plan om het gezondheidsbeleid van de gemeente te vervangen door het programma Gezond Texel 2030. Dit bleek echter juridisch niet mogelijk waardoor de gemeente heeft gekozen om een deel van het programma te financieren, door de volgende twee actielijnen vast te stellen voor het uitvoeringsprogramma Gezondheid Sociaal Domein:

1) Ontwikkeling en uitvoering Publiekscampagne Gezondheid
2) Aanstelling van een programmamanager voor 2 dagen per week

Uit de evaluatie blijkt dat beide actielijnen zijn uitgevoerd en nog lopende zijn. De Publiekscampagne heeft vorm gekregen en er is een programmamanager aangesteld. In dit programma komt het doel van partnerschap van de gemeente goed tot uiting. Er zijn dan ook veel partijen betrokken en de gemeente werkt echt in partnerschap samen met de Coöperatie in het realiseren van de doelstellingen voor Gezondheid.

Wat betreft actielijn 1 zijn er veel activiteiten uitgevoerd als het gaat om de Publiekscampagne (zie bijlage). Hier staat het thema 'Positieve Gezondheid' centraal. De gesproken partijen geven aan dat de basis van de Publiekscampagne staat, maar dat het een wens is om deze basis in de toekomst verder uit te bouwen. Er zijn wisselende geluiden over in hoeverre de Publiekscampagne de inwoners bereikt. Er is een

theatervoorstelling georganiseerd waar circa 90 bezoekers op af zijn gekomen om het gedachtegoed van 'Positieve Gezondheid' te verspreiden. Ook is de website Kerngezond Texel actief. De wens bestaat om het gedachtegoed 'Positieve Gezondheid' nog beter onder de aandacht te brengen. Een aantal gesproken partijen geven aan dat het gedachtegoed nog niet bij alle inwoners goed is geland. De vraag is of de huidige communicatiekanalen voldoende bereik hebben (Texelse Courant, een website, mailing) en of het doel van de Publiekscampagne op deze manier wordt behaald. Dit beeld komt zowel terug van de gesproken maatschappelijke partijen als van de communicatieadviseur van de gemeente.

Wat betreft actielijn 2 is de programmamanager aangesteld en aan de slag met het uitwerken voor een meerjarenplan voor het programma Gezond Texel 2030. Dit is in september 2023 besproken in de stuurgroep van de Coöperatie, het meerjarenplan is nog niet gefinaliseerd.

Over het algemeen zijn er wisselende geluiden over wat dit programma oplevert voor de inwoners. Het gedachtengoed van 'Positieve Gezondheid' sluit aan bij de beleidsdoelstellingen en landelijke ontwikkelingen. Wel wordt aangegeven dat echte resultaten in de praktijk voor de inwoners nog weinig worden gezien. Het effect op de inwoners wordt op dit moment ook (nog) niet gemonitord. Wel vindt monitoring plaats van de Publiekscampagne. Hierbij zijn er cijfers in kaart gebracht omtrent de bezoekers van de website en sociale media. Deze cijfers zijn in het najaar van 2023 beschikbaar.

Uitvoeringsprogramma Gezond en Veilig Opgroeien

Binnen het uitvoeringsprogramma Gezond en Veilig Opgroeien staan drie actielijnen centraal:

1) Uitvoering geven aan de Eilandse preventieaanpak (voortaan onder de naam Opgroeien in Kansrijke Omgeving, ofwel OKO)
2) Onderzoeken of er samen met samenwerkingspartners een coalitie 'gezond en veilig opgroeien' gevormd kan worden
3) Opstellen preventieagenda voor de lange termijn

Kijkend naar de status van de actielijnen (zie bijlage 1) is te zien dat alle drie de actielijnen nog in uitvoering zijn.

Wat betreft actielijn 1 blijkt uit de evaluatie dat er voortvarend is gestart met uitvoering van De 'OKO-aanpak'. Hierin wordt nauw samengewerkt met het Trimbos instituut. Het startpunt van de aanpak was een monitor onder jongeren in 2020. Hieruit kwamen twee concrete aandachtspunten waar behoefte was om de focus op te leggen voor de jongeren op Texel namelijk (1) *ouderbetrokkenheid* en (2) *begeleide vrijetijdsbesteding*.

Ten behoeve van het aandachtspunt *ouderbetrokkenheid* is de werkgroep ouderkracht opgericht, met het doel om ouders handvatten en tools te bieden bij de opvoeding van de kinderen. De werkgroep is actief en komt structureel bij elkaar (zie bijlage voor ondernomen activiteiten). De werkgroep wordt door verschillende gesproken partijen als positieve toevoeging op Texel ervaren. De werkgroep ouderkracht bepaalt op basis van de input van de 'Denktank Ouders' en de doelstellingen van het programma welke activiteiten worden ondernomen. Een aandachtspunt is volgens de gesproken partijen om ervoor te zorgen dat er input wordt opgehaald bij de 'kwetsbare' ouders waarvoor de werkgroep ouderkracht handvatten kan bieden. Op dit moment worden deze kwetsbare ouders nog niet altijd bereikt.

"Het zijn altijd dezelfde mensen die komen naar de bijeenkomsten die worden georganiseerd door de werkgroep ouderkracht. De mensen die je wil bereiken komen niet. Maar ouders die komen, zijn op zich positief. Het is een initiatief dat een kans verdient."

Ten behoeve van het aandachtspunt *begeleide vrijetijdsbesteding* is er voortvarend gestart met het ontwikkelen van een website (ACT), welke niet goed bleek aan te sluiten bij de behoeften van jongeren. Op dit moment is er een app in ontwikkeling (zie bijlage activiteiten). De gesproken partijen geven aan vertrouwen te hebben dat de app zal aansluiten op de behoefte van de jongeren.

Wat betreft actielijn 2 (het vormen van een coalitie gezond en veilig opgroeien) geven gesprekspartners aan dat er vanuit de partners geen behoefte was aan nog een extra samenwerkingsverband. Om die reden is er besloten de werkgroep Ouderkracht eind 2023 om te vormen tot de Coalitie Gezond en Veilig Opgroeien. Daarnaast wordt deze Coalitie ondergebracht als commissie bij de Coöperatie Kerngezond Texel. In meerdere gesprekken wordt benoemd dat de werkgroep zoekende is geweest naar hun precieze rol en hoe hier invulling aan te geven, maar dat de samenwerking steeds beter vorm krijgt.

Wat betreft actielijn 3 is er een preventiematrix opgesteld door de gemeente. Vervolgens is er gevraagd aan de werkgroep ouderkracht om deze matrix om te vormen tot een concrete preventie agenda. Deze agenda is nog niet gereed en is in ontwikkeling.

Over het algemeen geven veel partijen aan dat er enthousiast is gestart met de uitvoering van de actielijnen in dit programma. Echter zijn er gedurende de afgelopen jaren veel wisselingen geweest in de betrokken personen, zowel van de gemeente (wisseling in proceseigenaren) als in de uitvoering van het programma (projectleider OKO). Hierdoor was het niet altijd duidelijk waar het uitvoeringprogramma stond en wat er gedaan moest worden. Dit heeft ook geleidt tot onduidelijkheid over doelen, acties en wie waar verantwoordelijk voor was.

De gesproken partijen geven aan dat de effecten van bovengenoemde actielijnen naar verwachting positief zijn, maar op dit moment nog klein en weinig merkbaar voor inwoners. In dit uitvoeringsprogramma vindt er wel monitoring op de effecten bij jongeren plaats (via de GGD en de scholen). Echter wordt er aangegeven dat het te vroeg is om resultaten van OKO te kunnen zien. Het is immers een meerjarige aanpak. Uit de laatste monitor van de GGD blijkt dat het middelengebruik nauwelijks tot niet is afgenomen. Wel is het zichtbaar dat de activiteiten vanuit de werkgroep ouderkracht goed worden bezocht. Tot nu toe gebeurt dit voornamelijk door professionals, maar ook worden langzaam steeds meer ouders bereikt.

Uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Ondersteuning & Meedoen

Binnen het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Ondersteuning & Meedoen staan drie actielijnen centraal:

1) Onderzoeken hoe vrijwilligers beter gefaciliteerd kunnen worden in hun werk met specifieke doelgroepen.
2) De sociale kaart van Texel is toegankelijk en vindbaar voor hulpvragers en -bieders
3) De dorpshuizen worden ontwikkeld tot voorportaal voor zorg en welzijn

De eerste twee actielijnen zijn afgerond (onderzoek vrijwilligers en sociale kaart). De actielijn rondom de dorpshuizen loopt nog.

Wat betreft actielijn 1 blijkt uit de evaluatie dat het onderzoek naar het faciliteren van de vrijwilligers in 2022 is uitgevoerd door BMC. Het rapport is opgeleverd maar is nog in concept en de resultaten daarvan zijn nog niet breed bekend bij alle maatschappelijke partijen. De uitkomsten van het rapport hebben niet veel betrekking op het sociaal domein maar bijvoorbeeld op de omgevingsvisie. Vanuit het onderzoek is de behoefte geuit om een breed aanbod van vrijwilligerswerk te koppelen en één plek te creëren waar al het aanbod beschikbaar is. Hiertoe is de wens geuit om het vrijwilligerswerk als apart onderdeel op te nemen in het Huis van Ontwikkeling. Hiermee wordt een centrale plek gecreëerd van waaruit het vrijwilligerswerk kan worden aangeboden en mensen terecht kunnen met vragen. Vanaf november 2023 is er een kwartiermaker voor het Huis van Ontwikkeling aangesteld die dit verder gaat brengen. Daarnaast is Texels Welzijn een plan van aanpak aan het opstellen voor een vrijwilligerspunt in het Huis van Ontwikkeling.

Wat betreft actielijn 2 is de sociale kaart (voorheen Texel Kompas) overgezet naar de website van de Coöperatie Kerngezond Texel. De nieuwe Texel Gids op deze website biedt inwoners en professionals één vindplek voor zorg en welzijn, werk en inkomen, kinderen en jeugd en cultuur en wonen. De informatie die is overgezet is beter vindbaar en ook gekoppeld aan leefstijlthema's (positieve gezondheid) en uiteenlopende activiteiten. Texelaars zijn on- en offline geïnformeerd over de nieuwe vindplaats. Het is niet bekend in hoeverre deze sociale kaart momenteel (beter) vindbaar is dan daarvoor.

Wat betreft actielijn 3 heeft er een kanteling plaatsgevonden van de actielijn (zie bijlage activiteiten). De gesproken partijen geven aan dat dit enerzijds was omdat de doelstellingen van de actielijnen niet werden gedragen door de maatschappelijke partners en anderzijds omdat het onvoldoende duidelijk was welke activiteiten de gemeente wilde ondernemen in deze actielijn. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat de focus van de actielijn is verlegd naar (het verbeteren van) de leefbaarheid van dorpen. Door meerdere gesprekspartners wordt benoemd dat de dorpen op Texel sterk verschillen in karakter en er verschillende behoeften zijn. Dit vraagt om maatwerk per dorp. Daarom zijn er in de verschillende dorpen leefbaarheidsenquêtes uitgezet. Op basis hiervan maken de dorpshuizen in samenwerking met Texels Welzijn een jaarplan per dorp. De gesproken partijen benoemen de jaarplannen als veelbelovend en goed passend wat er nodig is per dorp. Op dit moment ligt er voor twee van de zeven dorpen een jaarplan (zie bijlage acties).

"Als de gemeente helder is in wat ze willen, kun je veel bereiken. Het zit 'm op communicatie, we willen alles doen zolang er duidelijk gecommuniceerd wordt."

De fase waarin het programma zich bevindt is momenteel verkennend en onderzoekend. Een aantal gesproken partijen geeft aan dat de activiteiten van de actielijnen de afgelopen jaren als ad hoc werden ervaren. Het is nu de wens om op basis van de verkenningen verder (duurzame) invulling te geven aan dit uitvoeringsprogramma. Overkoepelend geven partijen aan goede verwachtingen te hebben van de ontwikkelingen binnen dit uitvoeringsprogramma. Weliswaar wordt ook benoemd dat er nog weinig effect merkbaar is voor inwoners. Dit wordt op dit moment niet gemonitord, wel kunnen de leefbaarheidsenquêtes van de dorpshuizen als nulmeting worden gebruikt.

Uitvoeringsprogramma Werk & Zekerheid

Binnen het uitvoeringsprogramma Werk & Zekerheid staan twee actielijnen centraal:

1) Inwoners en werkgevers worden gefaciliteerd bij participatie. Hiervoor wordt onderzocht wat de voorwaarden en consequenties zijn wanneer De Bolder zich ontwikkelt van een breed leer- en werkbedrijf naar een kleiner beschut werkbedrijf en alle andere dienstverlening op het gebied van re-integratie en participatie vanuit een andere samenwerkingsvorm wordt opgepakt.
2) Inwoners worden ondersteund bij financieel rondkomen en het voorkomen van schulden door:
    a. Een extra boost te geven aan de communicatie over hulp bij rondkomen en schulden
    b. Te werken met ambassadeurs, die laagdrempelig het gesprek kunnen voeren, en contactpersoon kunnen zijn voor mensen met vragen over rondkomen en schulden.
    c. Om inwoners met een minimuminkomen zoveel mogelijk te ondersteunen worden verordeningen en beleidsregels aangepast t.a.v. in elk geval giften in de bijstand, verhogen studiekostentoeslag en kwijtschelding gemeentelijke heffingen.

Uit de evaluatie blijkt dat aan allebei de actielijnen uitvoering is gegeven. Beide actielijnen lopen nog.

Wat betreft actielijn 1 is er de afgelopen twee jaar samen met de maatschappelijke partners hard gewerkt aan een gedragen plan voor het Huis van Ontwikkeling (HvO) (zie bijlage activiteiten). Opvallend is dat een aantal gesprekspartners aangeven dat zij hier bewust afstand van hebben gehouden, omdat zij zich overvraagd voelden door de gemeente of geen tijd hadden. Het plan voor HvO wordt in december 2023 voorgelegd aan de gemeenteraad. De verwachting is dat er – na goedkeuring van de gemeenteraad – snel kan worden gestart met de implementatie in 2024. De gesproken partijen geven aan de verwachtingen is dat het Huis van Ontwikkeling een goede bijdrage kan leveren aan alle Texelaars met vraagstukken rondom arbeid en participatie (alsook vrijwilligerswerk).

"Er zijn forse stappen gezet in de afgelopen twee jaar. Bijvoorbeeld bij Huis van Ontwikkeling, daar liggen veel concrete ontwikkelingen." "In het algemeen is iedereen het erover eens dat het Huis van Ontwikkeling goed is voor Texel."

Wat betreft actielijn 2 is de inkomensgrens voor een aantal bestaande minimaregelingen verruimd (van 120% naar 140% van de bijstandsnorm) en is een donatie gedaan in (gemeenschaps)fondsen op Texel. Ook is er veel ingezet op communicatie rondom financiële thema's. Zo is het thema 'Financieel Fit' meegenomen in de Publiekscampagne van de Coöperatie Kerngezond Texel. Daarnaast is er in Q2 van 2023 vanuit de gemeente een aparte campagne gestart om inwoners te informeren over het maatregelenpakket (campagne minimaregelingen).

Effect van de campagne
De campagne minimaregelingen is gemonitord aan de hand van het bezoek van de web omgeving, het bereik op social media en de statistieken van de mailing. De communicatieadviseur geeft aan dat de campagne goed loopt. Ook wordt er gemonitord op het effect van de campagne op de inwoners. Het effect van de campagne is terug te zien in het aantal aanvragen voor de bijzondere bijstand, ruim 30% meer tussen januari en oktober 2023 vergeleken met dezelfde periode in 2022. Daarnaast wordt vanuit de gemeente aangegeven dat er meer aanvragen binnenkomen voor hulp bij geldzaken bij Texels welzijn en gebruik wordt gemaakt van de fondsen. Texels Welzijn voerde in het tweede kwartaal van 2023 vijfentwintig gesprekken met betrekking tot hulp bij geldzaken. 60% van deze vragen ging over de energietoeslag. De overige vragen waren divers, uiteenlopend van 'Hoe vraag ik huurtoeslag aan?' tot 'Kan ik gebruik maken van bijzondere bijstand?'. De Stichting Kerken en Minima geeft aan bijna geen aanvragen te ontvangen, terwijl er genoeg geld beschikbaar is bij de Stichting. Het Energie Solidariteitsfonds waar de gemeente een donatie in heeft gedaan, heeft 13 alleenstaanden en 8 gezinnen ondersteund bij de afrekening van (te) hoge energiekosten. De regeling is in overleg met Texels Welzijn verlengd tot 31 december 2023 (dat was eerst 1 juli 2023) en dat is ook in alle dorpskranten gecommuniceerd. De verantwoording over de toekenningen uit het fonds Voortgezet Onderwijs en het Jeugdfonds geschiedt jaarlijks in het jaarverslag van het Texel Fonds.

Er wordt aangegeven dat er in de toekomst onderzocht zou kunnen worden of- en welke drempels er zijn om hulp bij geldzaken aan te vragen. Hoewel de resultaten van de campagne er goed uit zien, krijgt de gemeente signalen binnen dat er ook mensen zijn die geen aanvraag doen terwijl ze wel degelijk recht hebben op de regelingen voor minima. Het blijft moeilijk deze groep te bereiken en dit geldt zeker ook de groep die valt in de categorie met een inkomen tussen 120 tot 140% van de bijstandsnorm. Deze mensen zijn geen 'bestaande klanten' en voelen zich ook niet zo. Op basis van deze verkenning zou de campagne verder aangescherpt kunnen worden.

Hoofdstuk 3: Beschouwing

Doelstellingen, resultaat en impact op de inwoners

Binnen alle uitvoeringsprogramma's zijn de afgelopen jaren vele ontwikkelingen geweest en vele activiteiten ondernomen. Er ligt een duidelijke focus binnen de gemeente en de maatschappelijke partners op de onderwerpen die worden geadresseerd in de uitvoeringsprogramma's. De gemeente gaf tijdens de evaluatie aan dat dit bij de start van het opstellen van de uitvoeringsprogramma's ook een belangrijk doel was: de actielijnen in de uitvoeringsprogramma's zijn geformuleerd op basis van de onderwerpen waarvan er door zowel de gemeente als maatschappelijke partners is aangegeven dat hier meer op moest worden ondernomen. De uitvoeringsprogramma's worden dan ook gezien als extra activiteiten naast de reguliere lopende activiteiten die al worden ondernomen binnen het Sociaal Domein. In dat opzicht hebben de uitvoeringsprogramma's hun doel bereikt: de onderwerpen waarvan werd aangegeven dat er meer focus op moest liggen, staan op de kaart.

Wel is de vraag gesteld in hoeverre de ondernomen activiteiten in de uitvoeringsprogramma's hebben bijgedragen aan het realiseren van de beoogde doelstellingen vanuit de Visie Sociaal Domein. Er wordt door meerdere gesprekspartijen benoemd dat de inwoners naar verwachting nog (te) weinig merken van de uitvoeringsprogramma's en dat hier in de toekomst nog veel kansen liggen. Het valt de gesprekspartners op dat de actielijnen in de huidige uitvoeringsprogramma's op dit moment sterk verschillen in orde van grootte en mate van concreetheid. Ook wordt benoemd dat het wel erg veel doelstellingen en actielijnen zijn en dat er veel overlap in de doelstellingen tussen de uitvoeringsprogramma's zijn. Verschillende partijen geven hierbij aan dat het niet altijd helder is wat de gemeente beoogde te bereiken met de actielijnen, waardoor de focus in de activiteiten ook afneemt. Het verloop binnen de gemeente wordt ook benoemd als een reden waardoor de continuïteit binnen een uitvoeringsprogramma lastig te waarborgen is.

Mede door bovengenoemde punten geven gesprekspartners aan dat het lastig inzichtelijk te maken is in hoeverre de activiteiten in de actielijnen daadwerkelijk bijdragen aan de beoogde doelstellingen en de gewenste impact voor de inwoners. Monitoring in brede zin in de toekomst zou kunnen bijdragen aan het meer inzichtelijk maken van de impact van de uitvoeringsprogramma's op de inwoners.

Op dit moment vindt er met name monitoring plaats van de resultaten van de campagnes en de ontwikkelingen bij de jongeren op het eiland. Er vindt nog geen brede monitoring plaats op de impact van de uitvoeringsprogramma's. De gesproken partijen geven hier wisselende ideeën over te hebben. Sommige partijen geven aan dat het belangrijk is dat de gemeente specifieke indicatoren bij de doelstellingen formuleert, waarop breed kan worden gemonitord. Anderen geven aan dat monitoren in het Sociaal Domein een lastige opgave is. Zij geven aan dat het van vele variabelen afhankelijk is in hoeverre een actielijn ook de daadwerkelijk beoogde impact behaald, dit is moeilijk te monitoren (lijkt soms op koffiedik kijken). Wel wordt het belang benoemd om te monitoren op wat er specifiek is gedaan binnen het uitvoeringsprogramma.

Structuur, proces en coördinatie

Een belangrijke doelstelling aan de start van de uitvoeringsprogramma's was om deze in partnerschap met de maatschappelijke partners vorm te geven en uit te voeren. Met name bij het uitvoeringsprogramma Gezondheid komt dit partnerschap goed tot uiting. Wel geven verschillende gesproken partijen aan dat er vragen bestaan over 'wie wat doet' in de uitvoering. De verantwoordelijkheden en taken zijn niet bij alle uitvoeringsprogramma's helder belegd. Dit maakt het soms lastig om stappen verder te komen. Met name de rol en verantwoordelijkheden van de Coöperatie Kerngezond Texel hierin wordt vaak benoemd. Hoewel hier goed in partnerschap wordt gewerkt en er veel verbindingen met maatschappelijke partijen zijn gelegd, ontbreekt het aan capaciteit en mandaat om uitvoering te geven aan de doelstellingen van het uitvoeringsprogramma. Hierdoor lijkt het voor verschillende partijen alsof er nog niet veel van de grond komt. Ook de rol van de Coöperatie ten opzichte van de andere maatschappelijke partners is voor verschillende gesproken partijen niet altijd helder. Een belangrijk vraagstuk wat naar voren komt in de evaluatie is hoe de gemeente het partnerschap in de toekomst verder wil vormgeven.

Daarnaast wordt er door meerdere gesproken partijen benoemd dat de structuur van de uitvoeringsprogramma's op dit moment complex is. Door de veelheid aan actielijnen, verschillende betrokken partijen en doelstellingen lijkt de focus 'zoek'. Ook wordt er benoemd dat er veel overlap tussen de verschillende uitvoeringsprogramma's plaatsvindt. Zo heeft de werkgroep Ouderkracht een belangrijke rol bij Gezond en Veilig Opgroeien, maar neemt ook activiteiten op zich van het programma Gezondheid. Er wordt dan ook een oproep gedaan om meer focus aan te brengen in de uitvoeringsprogramma's en de structuur vanuit een integrale blik vorm te geven (deze is nu veelal vanuit de vier wetten georganiseerd). Het eenvoudiger maken van de structuur en focus aanbrengen in doelstellingen worden door alle gesproken partijen als kans voor de toekomst gezien.

"Liever minder doelstellingen en activiteiten, maar wel helder wie wat doet om zo haalbare stappen te kunnen zetten."

De bovenstaande uitkomsten uit de evaluatie zijn niet nieuw en worden breed herkend door alle gesproken partijen. Er kan worden gezegd dat er de afgelopen jaren is uitgevoerd wat er is afgesproken en dat er ontzettend veel tijd, energie en aandacht in de uitvoeringsprogramma's is gestoken. Er zijn ontzettend veel ideeën en initiatieven om het leven van de Texelaars te verbeteren. Alle gesproken partijen zien dan ook potentie voor de toekomst. Echter komt deze potentie niet altijd goed tot zijn recht en blijven de gewenste effecten op de inwoner nog achter. Hiervoor worden kansen in de toekomst gezien. Daarvoor worden de nieuwe uitvoeringsprogramma's vanaf 2024 geformuleerd.

Hoofdstuk 4: Blik op de toekomst

Landelijke ontwikkelingen

De uitkomsten van de evaluatie(s) van de uitvoeringsprogramma's vormen het vertrekpunt voor de nieuwe uitvoeringsprogramma's vanaf 2024. Daarnaast zijn er landelijke ontwikkelingen waar doelstellingen uit voortkomen welke effect hebben op de uitvoeringsprogramma's in het Sociaal Domein van de gemeente. Zo heeft het Gezond en Actief Level Akkoord (GALA) en bijbehorende Specifieke Uitkeringen (SPUK-middelen) een belangrijke invloed op wat er de komende jaren in de gemeente op het gebied van preventie en gezondheid van de inwoners moet worden uitgevoerd. Hiervoor is er reeds een breed plan door de gemeente Texel ingediend. Bij het opstellen van de nieuwe uitvoeringsprogramma's zal dit plan dan ook worden meegenomen. Daarnaast zijn de Hervormingsagenda Jeugd en het Integraal Zorgakkoord (IZA) belangrijke ontwikkelingen waarin er (mogelijk Regionaal) een beroep wordt gedaan op de lokale uitvoering van de toegang en lokale afspraken met maatschappelijke partijen. Ook deze ontwikkelingen worden meegenomen in het opstellen van de nieuwe uitvoeringsprogramma's.

(Her)prioriteren doelstellingen Sociaal Domein

De landelijke ontwikkelingen vragen om een (her)prioritering van de doelstellingen voor het Sociaal Domein die aansluiten op de visie. Dit sluit ook aan bij de oproep van de gesproken partijen om focus aan te brengen in de actielijnen voor de uitvoeringsprogramma's in de toekomst, en haalbare doelstellingen voor de komende jaren te formuleren. Op basis van de visie, de landelijke doelstellingen en lopende actielijnen moet worden besproken wat er wordt gecontinueerd en waar de focus ligt voor de uitvoeringsprogramma's van het Sociaal Domein. Verschillende partijen geven aan dat het 'versterken van de Sociale Basis' en 'Een goed functionerende arbeidsmarkt om de zorgvragen op te kunnen pakken' belangrijke thema's zijn. Het belang van het continueren van de actielijnen rondom het Huis van Ontwikkeling, de campagnes rondom Gezondheid, het verbeteren van de leefbaarheid van de dorpen en de OKO-aanpak wordt door verschillende gesproken partijen benoemd. De komende periode wordt gebruikt om de focus in kaart te brengen en dit meer concreet vorm te geven.

Het helder benoemen van de doelstellingen binnen het Sociaal Domein zoals hierboven is benoemd is de eerste stap. Daarbij is het van belang dat helder wordt gedefinieerd wat de rol van de uitvoeringsprogramma's hierbij is. Zijn de uitvoeringsprogramma's de 'extra' activiteiten waar de focus op moet liggen binnen het Sociaal Domein of beschrijven deze programma's de routekaart van activiteiten voor het Sociaal Domein voor de komende jaren? Dit heeft impact op de 'breedte' en de scope van de nieuwe uitvoeringsprogramma's.

Creëren van de juiste randvoorwaarden

Naast het prioriteren van de doelstellingen is het creëren van de juiste randvoorwaarden ook belangrijk om stappen te kunnen zetten. Hiervoor is het helder uitwerken van rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken partijen in een uitvoeringsprogramma belangrijk voor de toekomst. Daarnaast draagt het versimpelen van de structuur aan meer overzicht en duidelijkheid bij de betrokken partijen. Dit in combinatie tot (minder) doelstellingen en actielijnen leidt er mogelijk toe dat er meer focus is en meer slagkracht om zaken beter van de grond te krijgen en een stap verder te komen in het Sociaal Domein.

Hoe verder

De huidige evaluatie en adviezen vormen het uitgangspunt voor het opstellen van vernieuwde uitvoeringsprogramma's vanaf 2024. Om te komen tot nieuwe uitvoeringsprogramma's wordt als eerst door de gemeente de focus en prioriteiten voor het Sociaal Domein bepaald. Nadat de gemeente richting heeft bepaald worden bijeenkomsten georganiseerd met maatschappelijke partners om doelstellingen te formuleren voor de vernieuwde uitvoeringsprogramma's. In december wordt dit alles samengebracht tot nieuwe uitvoeringsprogramma's. In maart 2024 liggen de uitvoeringsprogramma's ter besluitvorming voor aan de Raad.

Bijlagen

Bijlage 1. Overzicht ondernomen acties per actielijn

Uitvoeringsprogramma Gezondheid		
Actielijn	**Ondernomen acties 2022 en 2023**	**Status**
Ontwikkeling van uitvoering Publiekscampagne Gezondheid (2022 – 2023)	- De publiekscampagne startte met een promotiefilmpje in december 2022 - De campagne gaat uit van zes domeinen van Positieve Gezondheid die zijn doorvertaald naar de thema's: eet natuurlijk, lekker in je vel, blijven bewegen en gezonde omgeving, verbinden en ontmoeten, hard werken goed ontspannen, en financieel fit. Elke twee maanden vindt een mini campagne plaats waarin per keer één van de zes thema's wordt belicht via een artikel in de Texelse Courant, aandacht in de mailing of sociale media post - Er is een theatervoorstelling georganiseerd waar circa 90 mensen op af zijn gekomen - Er zijn meerdere gratis trainingen Positieve Gezondheid aangeboden - De Publiekscampagne is gelanceerd op de website van Kerngezond Texel - Daarnaast wordt via sociale media campagne gevoerd. Er is contact met 0222 Texel (een populair Instagram account onder Texelse jongeren) om in contact te komen met Texelse jongeren om hen te bevragen over gezondheidsvraagstukken - Elk kwartaal wordt Café Kern Gezond Texel georganiseerd voor professionals	Lopend
Aanstelling van een programmamanager voor twee dagen in de week	- Eind maart 2022 heeft de Coöperatie Kern Gezond een programma- en contentmanager aangenomen - Maandelijks komt de stuurgroep bijeen voor de voortgang van het programma - De programmamanager heeft organisaties benadert om zich aan te sluiten bij de de Coöperatie Kerngezond Texel (ondertussen 35 leden bij de coöperatie) - Er is een programma Gezond Texel 2030 opgesteld. De programmamanager werkt momenteel een meerjarenplan uit waarin staat beschreven wat er moet worden bereikt en wat hiervoor nodig is. Dit wordt in september 2023 geagendeerd in de stuurgroep van de Coöperatie Kern Gezond	Afgerond

Uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Ondersteuning & Meedoen		
Actielijn	**Ondernomen acties 2022 en 2023**	**Status**
Was initieel: De dorpshuizen worden ontwikkeld tot voorportaal van zorg en welzijn	- Initieel is dorpshuis Oosterend benaderd om een pilot te draaien met betrekking tot deze actielijn. Tijdens gesprekken met onder andere de dorpscommissie Oosterend en Texels Welzijn bleek dat het vraagstuk niet geheel aansloot. Daarom is besloten om het vraagstuk te kantelen en het dorpshuis niet als doel te zien, maar als middel om het doel te bereiken.	Gekanteld
Is in 2022 gekanteld naar: Leefbaarheid in de dorpen verhogen met behulp van de dorpshuizen	- Dorpshuizen hebben enquêtes met betrekking tot de leefbaarheid in de dorpen uitgezet onder inwoners. Dorpshuis Oosterend heeft de reacties van de enquête in september 2023 binnen gekregen. - Texels Welzijn onderzoekt per dorpshuis wat de behoeftes zijn en schrijft per dorpshuis een jaarplan. Het jaarplan voor De Koog is afgerond. De jaarplannen voor dorpshuis Oosterend en Oude Schild zijn in ontwikkeling - Coöperatie Kerngezond Texel maakt rondes langs dorpshuizen om te kijken wat daar ontbreekt en wat zij daar kunnen betekenen	Lopend
Onderzoeken hoe vrijwilligers binnen zorg en welzijn beter gefaciliteerd kunnen worden	- Het onderzoek voor faciliteren van vrijwilligers is uitgevoerd in 2022 door BMC en is in concept afgerond. Er is nog geen vervolg gegeven aan het de uitkomsten dit onderzoek - Texels Welzijn is bezig met het inrichten en bestendigen van een vrijwilligers platform - Er lopen gesprekken tussen Texels Welzijn en Huis van Ontwikkeling (HvO) waarin er afspraken worden gemaakt over het al dan niet onderbrengen van de vrijwilligers binnen HvO (gesprekken nog niet afgerond)	Afgerond
De sociale kaart van Texel is toegankelijk en vindbaar voor hulpvragers	- Het Texels Kompas (de sociale kaart) is overgezet naar de website van Kerngezond Texel en is daar te vinden onder de Texelgids. - Er wordt op dit moment gewerkt aan het actualiseren van de gegevens van de sociale kaart en het optimaliseren van de zoektermen	Afgerond

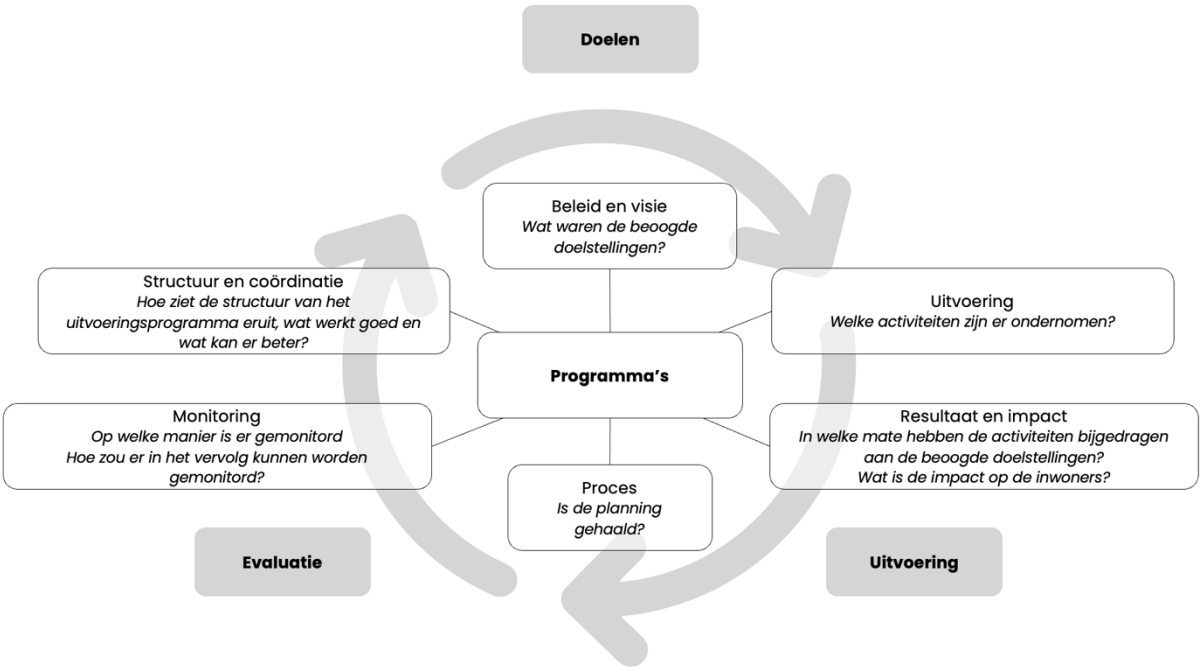
Uitvoeringsprogramma Gezond & Veilig Opgroeien		
Actielijn	**Ondernomen acties 2022 en 2023**	**Status**
Door ontwikkelen en verbeteren van de Eilandse Aanpak (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO))	- In 2018 is de pilot Eilandse aanpak gestart en is een monitor uitgevoerd. Uit de monitor kwamen twee aandachtspunten voor het beleid: (1) ouderbetrokkenheid en (2) begeleide vrije tijdsbesteding. Op basis van deze aandachtspunten is er verder invulling gegeven aan deze actielijn *Begeleide vrije tijdsbesteding*: - Er is een website (ACT Texel) ontwikkeld door de werkgroep ACT met daarop het vrijetijdsaanbod voor jongeren. Dit sloot onvoldoende aan bij de behoefte van jongeren - Om beter aan te sluiten bij de behoefte van jongeren (en beter te kunnen monitoren) is er besloten om in samenwerking met Young 4 Ever (Y4E) een app te ontwikkelen. Voor het beheer van de app wordt via Y4E een coördinator geworven. Iresearch doet momenteel onderzoek naar de behoefte van de jongeren voor deze app *Ouderbetrokkenheid*: - De werkgroep Ouderkracht is opgericht. De werkgroep bestaat uit professionals van de verschillende welzijns- en zorgpartijen en Coöperatie Kern Gezond. Doel van de werkgroep is om ouders de handvaten en tools te bieden om kinderen gezond en veilig op te laten groeien - Er zijn drie informatieve kroegentochten georganiseerd door de werkgroep voor ouders om in gesprek te gaan over opvoeding van de kinderen - De werkgroep Ouderkracht heeft de 'Denktank Ouders' opgericht. De Denktank wordt periodiek georganiseerd en begeleidt door professionals van de werkgroep Ouderkracht. Tijdens de Denktank worden de behoeften van ouders in kaart gebracht. Dit vormt input voor de werkgroep Ouderkracht. Op 2 oktober 2023 vindt een bijeenkomst plaats met professionals, ouders en kinderen om te kijken wat er nodig is om jongeren zo veilig mogelijk te laten opgroeien - De werkgroep Ouderkracht wordt eind 2023 omgevormd tot Coalitie Gezond en Veilig Opgroeien en ondergebracht als commissie bij de Coöperatie Kerngezond Texel. De werkgroep Ouderkracht maakt momenteel afspraken over de functie van de Coalitie in het Sociaal Domein. - In 2020 is de tweede monitor uitgevoerd door GGD - In april 2023 is de derde monitor gezondheidsmonitor afgerond	Lopend
Vorming van de coalitie Gezond & Veilig Opgroeien	- De werkgroep Ouderkracht wordt eind dit jaar omgevormd tot coalitie Gezond en Veilig Opgroeien en als commissie ondergebracht bij de Coöperatie Kern Gezond Texel	Lopend
Opstellen preventieagenda	- Er is een preventie-matrix opgesteld door de gemeente - De gemeente heeft aan de werkgroep Ouderkracht gevraagd om de preventiematrix te prioriteren en op basis hiervan een preventie agenda op te stellen en deze ook uit te voeren. Er wordt toegewerkt naar een jaaragenda van preventie-activiteiten. De agenda is nog in ontwikkeling - Er zijn meerdere initiatieven op preventie uitgevoerd zoals Skills 4 Life, playback voorstellingen over middelengebruik en groepsdruk, lessen over 'Samen Fris', pestgedrag en omgaan met sociale media	Lopend

Uitvoeringsprogramma Werk en Zekerheid		
Actielijn	**Ondernomen acties 2022 en 2023**	**Status actielijn**
Inwoners en werkgevers beter faciliteren bij participatie. Hiervoor wordt onderzocht wat de voorwaarden en consequenties zijn wanneer de Bolder zich ontwikkelt van breed leer-werkbedrijf naar een kleiner beschut werkbedrijf en alle andere dienstverlening op het gebied van re-integratie en participatie vanuit een andere samenwerkingsvorm wordt opgepakt (Huis van Ontwikkeling)	- Voor het Huis van Ontwikkeling zijn in 2022 en 2023 meerdere bijeenkomsten geweest met alle stakeholders - Op basis van de bijeenkomsten is een eindrapportage met een transformatieplan voor het Huis van Ontwikkeling opgesteld - De eindrapportage wordt in december 2023 aan de Raad voorgelegd. Het streven is om in januari te starten met de uitvoering van het plan (onder leiding van een kwartiermaker) - De vacature voor de kwartiermaker staat open - Op dit moment wordt een mogelijke koppeling verkend tussen het Huis van Ontwikkeling en Texels Welzijn (vrijwilligerswerk). Mogelijk wordt er ook een verbinding gemaakt met Gezondheidsplein	Lopend
Inwoners ondersteunen bij financiële zelfredzaamheid en het voorkomen van schulden	- 'Financieel fit' is als thema meegenomen in de Publiekscampagne van de Coöperatie Kerngezond Texel. - De beleidsregels rondom minimaregelingen zijn aangepast: de bijstandsnorm is verhoogd evenals het toegestane bedrag voor giften in de bijstand - De gemeente heeft in 2022 donaties gedaan aan gemeenschapsfondsen op Texel - De campagne minimaregelingen is in Q2 van 2023 gestart	Status: afgerond

Bijlage 2. Deelnemers interviews

	Naam	Functie	Organisatie
1	Albert Hoven	Voorzitter Adviesraad Sociaal Domein & Dorpshuis Oosterend	Dorpshuis Oosterend en Sociaal Domein
2	Arnold Braak	Directeur	Werkbedrijf De Bolder
3	Berber Kruger	Directeur	Young 4 Ever
4	Corrie Setz	Rector-bestuurder	OSG de Hoge Berg
5	Diana Spiering	Communicatieadviseur	Gemeente Texel
6	Gert Pansier	Voorzitter	Sportstichting Texel
7	Hennie Huisman	Directeur	Texels Welzijn
8	Josje van Weerle	Afdelingsmanager	Gemeente Texel
9	Katrijn van der Vlerk	Voorzitter	Coöperatie Kerngezond Texel
10	Michou Kortrink	Programma manager	Coöperatie Kerngezond Texel en Gemeente Texel
11	Mignon van der Zwan	Procesbegeleider Huis van Ontwikkeling	Gemeente Texel
12	Monique van Gaalen	Directeur	Basisschool de Fontein
13	Remko van de Belt	Wethouder Sociaal Domein	Gemeente Texel
14	Sander Boschma	Directeur	Artex
15	Saskia Stam	Proceseigenaar Gezond & Veilig Opgroeien en kwartiermaker Eilandse Aanpak	Gemeente Texel
16	Saskia Ruijter-John	Voormalig Proceseigenaar uitvoeringsprogramma Gezondheid	Gemeente Texel
17	Stella Vonk	Teamleider Sociaal Domein	Sociaal Domein

Bijlage 3. Evaluatiemodel



Oplegger verhouding tussen Regiovisie Sociaal Domein, gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026, Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027 en Brede SPUK regeling

16 april 2024, opgesteld door beleid gemeente Texel

Voor u liggen twee documenten namelijk gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026 en de uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024 – 2027.

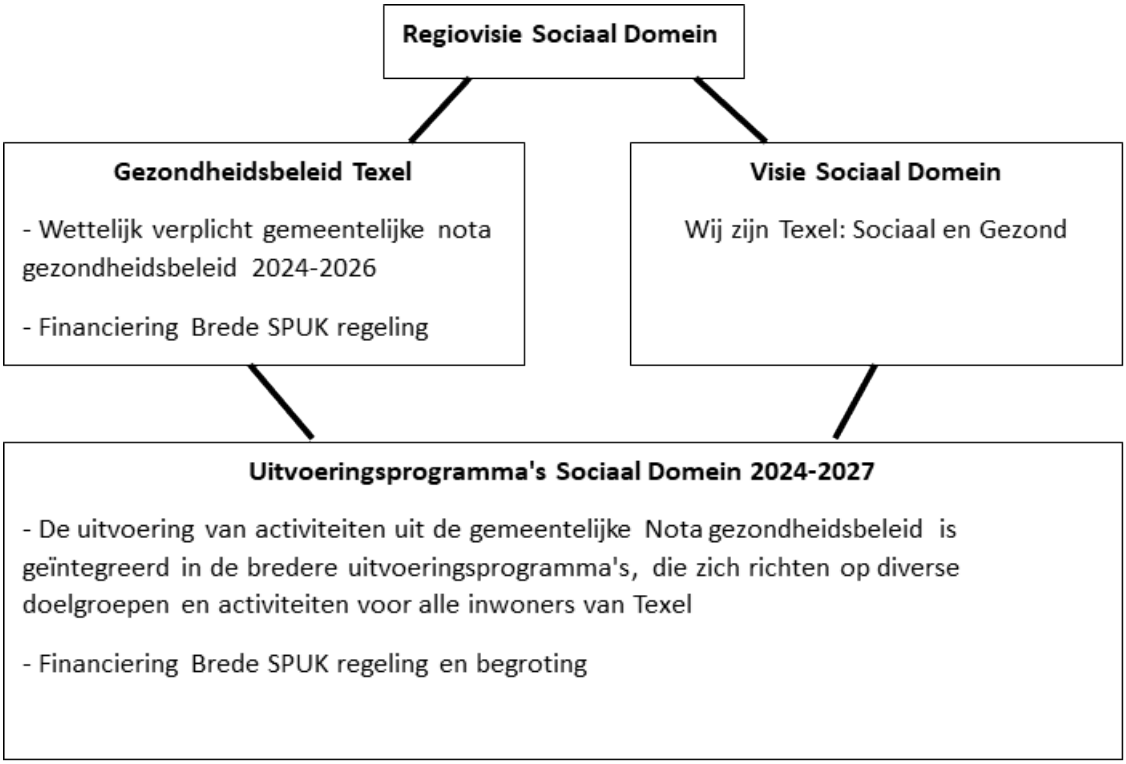
Regiovisie
In de regio Kop 4 van Noord-Holland is een integrale aanpak van het Sociaal Domein van groot belang. Dit wordt onderstreept door de vaststelling van de Regiovisie Sociaal Domein, waarin gezamenlijk met bestuurders, inwoners, professionals en organisaties uit de regio is bepaald hoe zorgvraagstukken en ondersteuning van (kwetsbare) doelgroepen worden aangepakt. De Regiovisie is geïnspireerd door het gedachtegoed van Positieve Gezondheid en bevat tevens landelijke preventiedoelstellingen vanuit o.a. IZA/GALA en Brede SPUK regeling.

Gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026
De gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid 2024-2026 is een wettelijk verplicht document dat niet alleen voldoet aan de vereisten voor gemeentelijk gezondheidsbeleid, maar ook nauw aansluit bij de landelijke preventieve activiteiten vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Om overlappingen te voorkomen en een duidelijke lijn te trekken voor het gezondheidsbeleid van de gemeente Texel, is bewust gekozen voor deze integratie met GALA-doelstellingen en Brede SPUK. Financiering voor de uitvoering van deze nota verloopt via de Brede SPUK regeling, welke al is vastgesteld in de begroting 2023. Deze nota fungeert als een cruciale leidraad voor de concrete acties die binnen wettelijke verplichting vallen voor gezondheidsbeleid, waardoor Texel gericht kan werken aan de gezondheid en welzijn van haar inwoners.

Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027
De uitvoering van de activiteiten uit de gemeentelijke Nota Gezondheidsbeleid en andere Sociaal Domein gerelateerde programma's worden vervolgens gecoördineerd binnen de Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027. Deze programma's, gericht op verschillende doelgroepen binnen het Sociaal Domein, worden gefinancierd via de Brede SPUK, de gemeentelijke begroting en aangevraagde financiële middelen.

De uitvoeringsprogramma's omvat een partnerschapsbenadering en monitoring van de effecten tijdens de uitvoering van de programma's. De gemeente zal regionaal samenwerken en met uitvoerende partijen op Texel, met de gemeente in een regievoerende rol. Monitoring zal op diverse niveaus plaatsvinden, waaronder op programma-en projectniveau, om te verzekeren dat de activiteiten effectief bijdragen aan de beoogde doelen. Na twee jaar zal een tussentijdse evaluatie worden uitgevoerd om de voortgang te beoordelen en indien nodig bijsturing te faciliteren.

De drie documenten 'Regiovisie', 'gemeentelijke Nota gezondheidsbeleid' en 'Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein', vormen samen een samenhangend geheel waarin de visie, beleidskaders en uitvoeringsmaatregelen op het gebied van het Sociaal Domein en gezondheidsbeleid zijn verankerd. Hieronder is schematisch de verhouding tussen de documenten weergegeven:



Dit samenhangende geheel stelt de gemeente in staat om de uitdagingen binnen het Sociaal Domein doelgericht aan te pakken en te streven naar een optimale gezondheid en welzijn van alle inwoners van de regio.

Gemeente Texel

.txl

Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein ‘Alle (kwetsbare) inwoners’ 2024 - 2027



Behorend bij de visie ‘Wij zijn Texel: Gezond en Sociaal’

Afdeling Sociaal Domein

April 2024

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

Ambitie en opgaven voor alle (kwetsbare) inwoners **4**

Hoe willen we dit aanpakken? **5**

Leren en doorontwikkelen: monitoring **10**

Financiën **10**

Samenwerking **11**

Randvoorwaarden **11**

Structuur **11**

Meerjarenplanning **13**

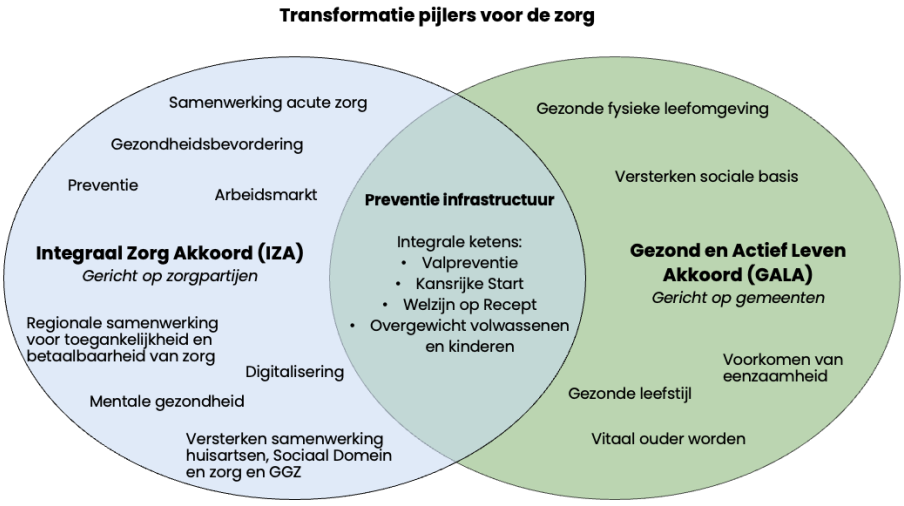
Begrippenlijst **14**

Inleiding

Binnen de gemeente Texel wordt er vanuit het Sociaal Domein ondersteuning en zorg geboden voor inwoners die dat nodig hebben. De gemeentelijke visie op het Sociaal Domein ‘Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond’ (vastgesteld in 2021) vormt het vertrekpunt op basis waarvan het Sociaal Domein wordt ingericht. Om het beleid vanuit de visie op het Sociaal Domein concreet vorm te geven naar de praktijk, werkt de gemeente met uitvoeringsprogramma’s. Voor de periode 2024 – 2027 zijn er drie uitvoeringsprogramma’s opgesteld gericht op verschillende doelgroepen inwoners. Het huidige document bevat het uitvoeringsprogramma voor de doelgroep ‘alle (kwetsbare) inwoners’.

Landelijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein

Naar aanleiding van het aflopen van de voorgaande uitvoeringsprogramma’s en nieuwe landelijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein, heeft de gemeente Texel gezamenlijk met de maatschappelijke partners stilgestaan bij de huidige situatie op Texel om in beeld te krijgen wat er de komende jaren nodig is in het Texelse Sociaal Domein. In heel Nederland is te zien dat de zorgvraag en de druk op het Sociaal Domein toeneemt. Tegelijkertijd zijn er minder mensen beschikbaar om het werk in deze sector uit te voeren. Dit heeft ertoe geleid dat er vanuit het Rijk grote programma’s worden opgezet die als doel hebben om de zorg toekomstbestendig te maken; de transformatie van het Sociaal Domein. Belangrijke landelijke programma’s zijn het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Door invoering van het IZA worden middelen vrijgemaakt om regionale transformaties te bewerkstelligen om de zorg voor hulpbehoevenden toegankelijk, kwalitatief goed en betaalbaar te houden. Vanuit het GALA wordt er richting gegeven aan de lokale uitvoering voor preventie, een verbeterde gezondheid en een versterkte sociale basis. Concrete opgaven die voortkomen uit deze akkoorden richten zich onder meer op valpreventie voor ouderen, een kansrijke start voor kinderen, fysiek en mentaal welzijn, gezonde leefstijl en leefomgeving, en het voorkomen van eenzaamheid. Dit is weergegeven in afbeelding 1.



Afbeelding 1. Schematisch overzicht van de belangrijkste thema’s en opgaven voor het sociaal domein waarop wordt geïnvesteerd vanuit landelijke programma’s Integraal Zorg Akkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord.

De gewenste beweging in het Sociaal Domein op Texel

De gemeentelijke visie op het Sociaal Domein (‘Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond’) blijft het vertrekpunt voor de inrichting van het Texelse Sociaal Domein maar het is belangrijk de uitvoering hiervan bij te stellen op basis van de laatste ontwikkelingen en landelijke programma’s. De gemeente Texel heeft dan ook al een aanvraag gedaan voor de middelen uit het GALA, de Brede SPUK. De SPUK-aanvraag alsook het Sportakkoord II geven verbreding aan de uitvoeringsprogramma’s. Alle akkoorden geven antwoord op een specifiek onderdeel van de transformatie van het Sociaal Domein.

Overkoepelend is het belangrijkste doel van deze akkoorden samen om de beweging van zorg naar preventie teweeg te brengen. Kijkend naar het huidige zorglandschap, is te zien dat er veel druk ligt op de gespecialiseerde zorg en ondersteuning vanuit het Sociaal Domein. Het doel is om deze druk te verlichten zodat de zorg en ondersteuning op Texel toegankelijk en betaalbaar blijft. Dit door meer in te zetten op preventie en door te zorgen dat lichte vraagstukken waar mogelijk in het eigen netwerk of voorliggende voorzieningen in het dorp (de sociale basis) kunnen worden opgevangen.

Partnerschap tussen de gemeente en maatschappelijke partners

Deze transformatie vraagt om een integraal en samenhangend gezondheidsbeleid, en een intensieve samenwerking tussen gemeenten, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en inwoners zelf. De gemeente ziet zichzelf als facilitator van de transformatie, waar voornamelijk een procesregie-houdende rol bij hoort. Aan de uitvoering van het beleid wordt in partnerschap met de maatschappelijke partners richting gegeven. Om de samenwerking te bevorderen wordt met de uitvoeringsprogramma's voor 2024 – 2027 voorgesteld om opgavegericht te werken in het Sociaal Domein. Dit betekent dat er door alle partijen gezamenlijke doelen worden nagestreefd, wat zorgt voor helderheid over de opdracht en uitvoering. De opgaven (en daarmee ook de uitvoeringsprogramma's) worden vormgegeven rondom verschillende doelgroepen. Hierdoor wordt de complexiteit in de samenwerking beperkt, doordat organisaties die zich richten op dezelfde doelgroep kunnen samenwerken. Tevens wordt hiermee de integraliteit over verschillende levensdomeinen en expertises binnen de uitvoeringsprogramma's geborgd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de doelgroepen 'Alle (kwetsbare) inwoners', 'Kind en Jongeren' en 'Ouderen'.

Huidige situatie op Texel rondom de doelgroep 'Alle (kwetsbare) inwoners'

De gemeente Texel heeft eind 2023 ongeveer 14000 inwoners. Over het algemeen is de Texelse bevolking gelukkig en gezond. Meer dan in andere gemeenten kennen de Texelse inwoners elkaar goed en wordt de sociale basis als sterk ervaren. Echter geven Texelse maatschappelijke organisaties ook aan dat het merkbaar is dat de sociale cohesie afneemt, een trend die ook landelijk wordt gezien. Er zijn altijd inwoners die extra ondersteuning of hulp nodig hebben om (zelfstandig) mee te komen in de maatschappij. De verwachting is dat de kwetsbare doelgroep in de toekomst groter wordt (vergrijzing) en er tegelijkertijd krapte ontstaat bij het zorgpersoneel. Tevens zijn landelijke uitdagingen als bestaanszekerheid, eenzaamheid, overgewicht en het dalen van mentale gezondheid ook op Texel herkenbaar onder alle leeftijds- en doelgroepen.

Door bovenstaande uitdagingen wordt geïnvesteerd in het bestendigen en behouden van de sociale basis. Zo hebben maatschappelijke partners samen met de gemeente afgelopen jaren gewerkt aan vraagstukken rondom leefbaarheid in de wijk, en wordt veel gedaan vanuit het Sociaal Domein om de benodigde ondersteuning en hulp te bieden aan wie dat nodig heeft. Vanuit het Sportakkoord II wordt breed ingezet op een gezond en sportief leven voor Texelaars. Vanuit de Publiekcampagne wordt tevens aandacht besteed aan onder meer gezonde voeding en leefstijl, alsook eenzaamheid en mentale gezondheid. Gezondheid wordt namelijk niet enkel gezien als de afwezigheid van ziekte, maar als het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan. Het is hierbij van belang zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Deze benadering wordt Positieve Gezondheid genoemd, een gedachtegoed dat de gemeente nastreeft in het Sociaal Domein.

Indien het voor een inwoner (tijdelijk) lastig is eigen regie te voeren, door bijvoorbeeld chronische ziekte, beperking of een ingrijpend life-event (grote gebeurtenis zoals bijvoorbeeld een overlijden of het verliezen van een baan) is het belangrijk om de ondersteuningsstructuren zo in te richten dat deze aansluiten bij de individuele behoeften van deze (kwetsbare) inwoners. Dit vraagt om specifieke aandacht voor preventie, participatie en het versterken van zelfredzaamheid. Bovendien benadrukt dit de noodzaak van samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen om een geïntegreerd en effectief netwerk van ondersteuning te waarborgen.

Ambitie en opgaven voor alle (kwetsbare) inwoners

Samen met de maatschappelijke partners is gesproken over wat er onder Texelse inwoners speelt en welke opgaven er in de komende jaren liggen. Voor alle (kwetsbare) inwoners is de volgende ambitie geformuleerd:

Alle (kwetsbare) inwoners op Texel leiden een veerkrachtig leven, in een gemeenschap die fysieke, sociale en mentale gezondheid en participatie bevordert, geïnspireerd door het gedachtegoed van Positieve Gezondheid. Voor kwetsbare inwoners is de hulp laagdrempelig vindbaar en toegankelijk en de hulp en ondersteuning wordt toekomstbestendig (van zorg naar preventie) vormgegeven.

Op basis van wat maatschappelijke partners zien, wat de gemeente ziet en de richting die vanuit de genoemde landelijke akkoorden wordt gegeven, zijn de volgende zes opgaven geformuleerd die bijdragen aan het realiseren van de ambitie:

1. Texelaars zijn (mentaal) gezond en voelen zich niet eenzaam
2. Texel biedt een gezonde leefomgeving waarin gezond gedrag en een gezonde leefstijl van inwoners wordt gestimuleerd
3. Texel is een inclusief eiland
4. Iedereen op Texel is in staat hun talenten optimaal te ontwikkelen en benutten
5. De sociale basis op Texel wordt bestendigd, behouden en doorontwikkeld
6. Mantelzorgers worden ondersteund waar nodig (er is sprake van een ondersteuningsnetwerk)

Hoe willen we dit aanpakken?

De gemeente wil in partnerschap met de maatschappelijke partners werken aan het realiseren van de opgaven. De uitvoeringsprogramma's omvatten dan ook per opgave een stappenplan hoe de komende jaren aan deze opgaven gewerkt gaat worden. Sommige opgaven bestaan uit meerdere sub projecten, voor elk is een stappenplan uitgewerkt. Hieronder is per opgave een voorstel uitgewerkt hoe de gemeente hier de komende jaren uitvoering aan wil geven. Daar waar in een BCF (beleidsgestuurde contractfinanciering) één van deze opgaven als opdracht is omschreven, is de betreffende maatschappelijk partner aan zet om de opgaven te trekken. Daar waar geen partij wordt genoemd, neemt de gemeente de eerste stap (opstart) om tot de realisering van de opgaven te komen en daar de juiste maatschappelijke partners bij te betrekken.

Opgave: Alle Texelaars zijn (mentaal) gezond en voelen zich niet eenzaam
Voor alle inwoners is het van belang dat zij fysiek en mentaal gezond zijn. Dit bevordert het welzijn en creëert een veerkrachtige samenleving. Fysieke en mentale gezondheid hangen nauw samen: fysieke gezondheid heeft directe invloed op het mentaal welbevinden, alsook andersom. Daarom is het belangrijk deze twee aspecten van gezondheid niet apart maar als een geheel te benaderen. Het bevorderen van bewustzijn over Positieve Gezondheid moedigt inwoners aan om actief betrokken te zijn bij hun eigen welzijn. Specifiek eenzaamheid is een toenemend probleem in de samenleving en zo ook op Texel. Onder eenzaamheid wordt niet letterlijk alleen zijn verstaan, maar het ongewenst afwezig zijn van betekenisvolle relaties in iemands leven. Landelijk wordt er vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) aangestuurd op het vormen van lokale coalities tegen eenzaamheid om de komende jaren aan deze opgave te werken. Vanuit het GALA wordt de aanpak Welzijn op Recept ook benoemd als middel om deze opgave te realiseren. Welzijn op Recept is een innovatieve en eenvoudige aanpak die de samenwerking tussen gemeenten, de eerstelijnszorg en het sociaal domein verbetert. Het idee daarbij is dat huisartsen inwoners met psychosociale klachten niet alleen naar zorg doorverwijzen maar ook naar welzijnspartijen. Welzijn op Recept biedt een praktische benadering om sociale participatie te bevorderen en draagt bij aan het voorkomen en beter behandelen van mentale gezondheidsproblemen. In het college-uitvoeringsprogramma 2022-2026 staat de ambitie opgenomen om te onderzoeken of de Jeugdpas vereenvoudigd en uitgebreid kan worden. Hiertoe is in 2023 vanuit de Gemeenteraad een initiatiefvoorstel gedaan om de mogelijkheden te onderzoeken of een Texelpas (zoals die in Alkmaar is) haalbaar is. Binnen deze opgave ligt de focus op het behalen van de volgende resultaten: 1. Texelaars ervaren betekenisvolle relaties en voelen zich niet eenzaam 2. Het preventie- en zorgaanbod op het gebied van mentale gezondheid is beschikbaar en toegankelijk.

3. Inwoners zijn zich bewust van wat zij kunnen doen om hun leefstijl en gezondheid te bevorderen. Professionals worden opgeleid te kunnen werken volgens de principes van Positieve Gezondheid 4. Welzijn op Recept is geïmplementeerd 5. Jeugdpas (Texelpas) is geïmplementeerd		
Stappenplan	**1. Texelaars ervaren betekenisvolle relaties en voelen zich niet eenzaam** Stap 1: Vormen pragmatische coalitie tegen eenzaamheid. Stap 2: Deze groep inventariseert wat er al wordt gedaan en wat er nodig is voor de uitvoering. De groep komt periodiek bij elkaar en komt met een voorstel hoe uitvoering te geven aan: - Achter de voordeur komen (signaalfunctie beter inrichten) - Inwoners die er behoefte aan hebben meer 'uit huis' halen - Ontwikkeling van 'tools' voor professionals die 'eenzaamheid' signaleren bij inwoners om het goede gesprek aan te kunnen gaan Stap 3: Ontwikkelen van lokale initiatieven tegen eenzaamheid met de coalitie door middel van een plan van aanpak voor de implementatie hiervan. Er worden heldere afspraken gemaakt over de taakverdeling en verantwoordelijkheden tussen de samenwerkende partijen Stap 4: Uitvoering lokale initiatieven tegen 'eenzaamheid' **2. Het preventie- en zorgaanbod op het gebied van (mentale) gezondheid is beschikbaar en toegankelijk** Stap 1: Actualiseren welk preventie- en zorgaanbod er is op Texel op het gebied van (mentale) gezondheid. Stap 2: Met betrokken partijen bespreken wat er aanvullend nodig is, aan de hand van bijvoorbeeld best practices in andere gemeenten. Stap 3: Op basis hiervan een plan van aanpak maken om het aanbod beter beschikbaar en toegankelijk te maken, met heldere afspraken over de taakverdeling en verantwoordelijkheden. Het plan van aanpak includeert minimaal drie interventies (voorwaarde vanuit GALA) die gezonde voeding en/of gezond gewicht stimuleren voor verschillende doelgroepen. Stap 4: Implementeren plan van aanpak. **3. Inwoners zijn zich bewust van wat zij kunnen doen om hun leefstijl en gezondheid te bevorderen. Professionals worden opgeleid te kunnen werken volgens de principes van Positieve Gezondheid** Stap 1: In kaart brengen van professionals en organisaties die werken met principes van Positieve Gezondheid Stap 2: Ontwikkelen opleidingsaanbod Positieve Gezondheid voor professionals Stap 3: Opleiden van professionals. Zij krijgen handvaten en tools om aan de hand van Positieve Gezondheid het gesprek te voeren met de inwoners **4. Welzijn op Recept is geïmplementeerd** Stap 1: Voeren van gesprekken met huisartsen en welzijnspartijen over wat er nodig is om Welzijn op Recept breed op Texel te implementeren.	**Planning** **1.** Stap 1: Q2 2024 Stap 2: Q3 2024 Stap 3: Q4 2024 en Q1 2025 Stap 4: Q2 2025 **2.** Stap 1: Q2 2024 Stap 2: Q2 2024 Stap 3: Q3 2024 Stap 4: Q4 2024 **3.** Stap 1: Q2 2024 Stap 2: Q3 2024 Stap 3: Q4 2024 en Q1 2025 en verder

	Stap 2: Maken van samenwerkingsafspraken tussen huisartsen en welzijnspartijen over hoe zij verwijzen naar Welzijn op Recept. Stap 3: Inregelen van randvoorwaarden die nodig zijn voor een brede implementatie van Welzijn op Recept. Te denken valt aan het trainen van huisartsen in het voeren van het gesprek over welzijn en het organiseren van extra tijd en middelen Stap 4: Implementeren van Welzijn op Recept 5. **Jeugdpas (Texelpas) is geïmplementeerd** Stap 1: De gemeente inventariseert bij andere gemeenten (Alkmaar, Amsterdam) welke stappen de gemeenten hebben genomen om de pas te realiseren. Stap 2: Op basis van uitkomsten stap 1 wordt een plan van aanpak uitgewerkt voor het realiseren van de Texelpas Stap 3: Ontwikkeling Texelpas Stap 4: Implementatie Texelpas (brede communicatie, toegankelijk voor inwoners)	**4.** Stap 1: Q2 2024 Stap 2: Q2 2024 Stap 3: Q3 2024 Stap 4: Q4 2024 **5.** Stap 1: Q1 2024 Stap 2: Q2 2024 Stap 3: Q3 en Q4 2024 Stap 4: Q1 2025 en verder

Opgave: Alle inwoners op Texel krijgen de kans in een gezonde leefomgeving te wonen waarin gezond gedrag en een gezonde leefstijl wordt gestimuleerd		
Een gezonde leefomgeving draagt direct bij aan het stimuleren van gezond gedrag en het ontwikkelen van een gezonde leefstijl. Deze opgave draagt bovendien niet alleen bij aan het fysieke welzijn van de inwoners, maar bevordert ook het gevoel van verbondenheid en eigenaarschap binnen de Texelse gemeenschappen. Dit is maatwerk op basis van de diverse karakteristieken van Texelse dorpen. Of het nu gaat om het verbeteren van groenvoorzieningen, het stimuleren van gezonde mobiliteit of het faciliteren van sociale ontmoetingsplekken, de leefomgeving moet zo ingericht worden dat het de gezondheid en het welzijn van inwoners positief beïnvloedt. Deze opgave hangt nauw samen met de Omgevingsvisie Texel. Daarnaast is het bewust worden van de verschillende onderdelen van Positieve Gezondheid en hier ook naar kunnen leven. Dit vraagt ook van professionals dat zij hier handvaten en tools in krijgen om met Positieve Gezondheid aan de slag te kunnen. Binnen deze opgave ligt de focus op het behalen van de volgende resultaten: 1. Het is per dorp duidelijk wat de specifieke behoeftes zijn voor de leefomgeving op basis van de uitkomsten van de leefbaarheidsenquêtes. Op basis hiervan is de leefomgeving aangepast 2. Er bestaat een netwerkaanpak voor kinderen met obesitas* (nader uit te werken aan de hand van aanvraag GALA)		
Stappenplan	Stap 1: Evalueren uitkomsten leefbaarheidsenquêtes Oosterend en inventariseren of er op basis hiervan een leefbaarheidsenquête in de andere dorpen moet worden uitgezet Stap 2: Breed uitzetten van de leefbaarheid enquête in andere dorpen. Op basis van resultaten bepalen welke interventies er per dorp nodig zijn Stap 3: Opstellen van een plan van aanpak voor implementatie van interventies, met heldere afspraken over de taakverdeling en verantwoordelijkheden Stap 4: Implementeren interventies	**Planning** Stap 1: Q2 2024 Stap 2: Q3 2024 Stap 3: Q4 2024 Stap 4: Q1 2025

Opgave: Texel is een inclusief eiland waar iedereen erbij hoort		
Het bevorderen van diversiteit en inclusiviteit in de samenleving is van cruciaal belang om een gezonde, veerkrachtige en rechtvaardige gemeenschap te creëren. Diversiteit verwijst naar de verscheidenheid aan kenmerken en achtergronden binnen een samenleving, zoals etniciteit, geslacht, leeftijd, religie, seksuele oriëntatie, inkomen en opleiding. Inclusiviteit gaat verder dan alleen het erkennen van diversiteit; het impliceert een actieve inspanning om een omgeving te creëren waarin iedereen zich welkom, gewaardeerd en betrokken voelt. Inclusiviteit is essentieel om gelijke kansen voor iedereen te waarborgen. Het bevorderen van diversiteit en inclusiviteit draagt bij aan het versterken van de sociale cohesie, en het welzijn van alle inwoners. De gemeente en de maatschappelijke partijen zien dat dit een belangrijke opgave is voor de komende jaren op Texel. Specifiek doelgroepen die zijn benoemd waar aandacht voor nodig is, zijn LHBTIQ+, statushouders, inwoners van buitenlandse afkomst. Binnen deze opgave ligt de focus op het behalen van het volgende resultaat: 1. Alle inwoners zijn zich bewust van diversiteit en inclusiviteit en zijn zich bewust van welk effect hun gedrag op anderen hebben 2. Alle inwoners voelen zich onderdeel van de gemeenschap op het eiland		
Stappenplan	Stap 1: Inventariseren, wat doen we al op het gebied van diversiteit en inclusiviteit? Stap 2: Creëren van bewustwording bij de inwoners door het ontwikkelen van een campagne *''kijken door de ogen van anderen''* (voorbeeld). Deze stap behelst het ontwikkelen van de communicatie boodschap, campagne materiaal en het uitvoeren van de campagne (ook aandacht binnen Onderwijs voor deze thema's)	**Planning** Stap 1: Q2 2024 Stap 2: Q3 en Q4 2024

Opgave: Iedereen op Texel is in staat hun talenten optimaal te ontwikkelen en benutten		
Het is belangrijk dat elke inwoner kan participeren in de maatschappij en zinvolle dagbesteding heeft. Voor eenieder die hierin tegen vragen aanloopt is het belangrijk dat er ondersteuning is. Daarnaast is het belangrijk dat inwoners dingen doen (in werk of vrije tijd) die zij leuk vinden en waar zij goed in zijn. Dit draagt bij aan het zelfvertrouwen en het levensgeluk van mensen. In de afgelopen jaren is het Huis van Ontwikkeling ontworpen. Voor de komende jaren is de wens om het Huis van Ontwikkeling te realiseren, alsook om talenontwikkeling meer te stimuleren op het eiland. Binnen deze opgave ligt de focus op het behalen van het volgende resultaat: 1. Het Huis van Ontwikkeling inclusief toekomst De Bolder wordt geïmplementeerd en doorontwikkeld		
Stappenplan	Stap 1: Starten met de implementatie van het Huis van Ontwikkeling en toekomst De Bolder zoals is beschreven in het transformatieplan. In het huis van Ontwikkeling wordt concreet aandacht besteedt aan wat inwoners vanuit hun eigen talenten kunnen op basis van de principes van Positieve Gezondheid Stap 2: Periodiek evalueren hoe de implementatie van het Huis van Ontwikkeling gaat en hoe inwoners hiermee geholpen worden. Op basis hiervan het Huis van Ontwikkeling verder doorontwikkelen.	**Planning** Stap 1: Q1 2024 (planning invullen op basis van transformatieplan) Stap 2: Q3 2024

Opgave: De sociale basis op Texel wordt bestendigd, behouden en doorontwikkeld		
Onder een sociale basis wordt verstaan: vrij toegankelijke formele en informele activiteiten en voorzieningen gericht op het elkaar ontmoeten en ondersteunen, ontplooien en ontspannen (bron: Movisie). Deze activiteiten en voorzieningen zorgen ervoor dat mensen kunnen samenleven en meedoen in de maatschappij. Op Texel wordt al een stevige sociale basis ervaren. Het is wel de wens om deze te bestendigen. Tegelijkertijd is het belangrijk dat de sociale basis blijft doorontwikkelen om de toekomstige druk op het Sociaal domein en de zorg aan te gaan. Binnen deze opgave ligt de focus op de volgende resultaten: 1. Er is een plek waar de Texelaar terecht kan om levensvragen te stellen 2. Texelaars weten deze plek te vinden en worden gestimuleerd om naar elkaar om te kijken 3. Alle inwoners hebben een stevig netwerk om hen heen waar zij op kunnen terugvallen wanneer nodig		
Stappenplan	Stap 1: Inventariseren behoeften qua sociale basis per dorp, op basis van uitkomsten van leefbaarheidsenquêtes en een ronde langs de dorpen. Tevens inventariseren wat er vanuit subsidiebeleid van de gemeente wordt gedaan ten behoeve van de sociale basis. Stap 2: Het prioriteren van acties om de sociale basis door te ontwikkelen of bestendigen en ontwerpen van een plan om deze acties uit te voeren. Stap 3: Het uitvoeren van de gemaakte plannen. Uitvoering wordt voornamelijk gedaan en aangestuurd vanuit de Coalitie Sociale Basis, in samenwerking met relevante maatschappelijke partners.	**Planning** Stap 1: Q2 2024 Stap 2: Q3 2024 Stap 3: Q4 2024 en verder

Opgave: Mantelzorgers worden ondersteund waar nodig (er is sprake van een ondersteuningsnetwerk)		
Deze opgave draagt bij aan het realiseren van een sociaal domein dat niet alleen gericht is op de zorg voor kwetsbare inwoners, maar ook op de ondersteuning van degenen die dagelijks zorgen voor anderen. Mantelzorgers dragen een zware last en hebben zelf behoefte aan passende ondersteuning. Het creëren van een robuust ondersteuningsnetwerk is van essentieel belang om de belasting op mantelzorgers te verminderen en hun welzijn te bevorderen. Dit heeft ook positieve gevolgen voor de zorgkwaliteit voor degenen die afhankelijk zijn van mantelzorg. Binnen mantelzorgers kunnen er drie doelgroepen worden onderscheiden: jonge mantelzorgers, volwassen werkende mantelzorgers en volwassen niet-werkende mantelzorgers. Binnen deze opgave ligt de focus op de volgende resultaten: 1. Ontwikkelen van een mantelzorg steunpunt op Texel 2. Inwoners weten waar ze terecht kunnen voor informatie of vragen rondom mantelzorg op Texel		
Stappenplan	Stap 1: Verkenning naar behoeften aan ondersteuning voor mantelzorgers. Stap 2: Vormgeven steunpunt mantelzorg op basis van uitkomsten van verkenning. Dit wordt gedaan door een kerngroep en vanuit de kerngroep worden relevante partners betrokken. Stap 3: Opzetten mantelzorgsteunpunt. Dit op basis van het opgestelde plan van de kerngroep. Stap 4: Ontwikkelen en lanceren van campagne om mantelzorgsteunpunt en ander ondersteunend aanbod bekend te maken op Texel. Mogelijk kan dit op basis van een al bestaande campagne structuur.	**Planning** Stap 1: Q1 2024 Stap 2: Q2 2024 Stap 3: Q3 2024 Stap 4: Q3 2024

Leren en doorontwikkelen: monitoring

Met de uitvoering van de acties in het uitvoeringsprogramma wil de gemeente de gewenste beweging in het zorglandschap realiseren. De gemeente is voornemens de uitvoering goed te volgen en te monitoren of de gewenste effecten worden behaald. Op deze manier is de gemeenten continu bezig met het leren en doorontwikkelen binnen het Sociaal Domein, en kan de uitvoering op basis van de monitoring worden herijkt. De monitoring vindt op meerdere niveaus plaats:

- Monitoring op de praktische uitvoering van de uitvoeringsprogramma's
- Monitoring op de gewenste inhoudelijke effecten op de inwoners
- Monitoring op project/uitvoeringsniveau per uitvoeringsprogramma

Monitoring op de praktische uitvoering van de uitvoeringsprogramma's

Jaarlijks wordt in kaart gebracht in hoeverre de activiteiten uit het uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd en of deze hebben bijgedragen aan het beoogde resultaat. Hiervoor wordt jaarlijks een brede bijeenkomst georganiseerd met alle maatschappelijke partners die een rol hebben in de uitvoering van de uitvoeringsprogramma's. Tijdens deze bijeenkomst wordt stilgestaan bij wat er het afgelopen jaar is bereikt, wat goed werkt en wat beter kan en wat de belangrijkste uitvoeringsactiviteiten zijn voor het komende jaar.

Monitoring op de gewenste inhoudelijke effecten van het programma op de inwoners

Op programma niveau wordt er binnen de gemeente periodiek gemonitord of de activiteiten in de uitvoering voldoende bijdragen aan het beoogde effect voor de inwoner. De uitvoeringsprogramma's hebben een looptijd van vier jaar. Na twee jaar (in 2026) wordt een tussenevaluatie uitgevoerd. Op basis hiervan kan de uitvoering worden bijgesteld. Na afloop van de uitvoeringsprogramma's (eind 2027) wordt een eindevaluatie uitgevoerd welke ook weer richting geeft aan het vervolg.

Monitoring op uitvoeringsniveau per uitvoeringsprogramma

Op uitvoeringsniveau binnen het uitvoeringsprogramma brengt de programmacoördinator van de gemeente gezamenlijk met de maatschappelijke partners in de uitvoering in kaart op welke manier de opgave en de sub projecten worden gemonitord. Hiervoor wordt per opgave en sub project afspraken gemaakt op welke manier de monitoring plaatsvindt en op welke indicatoren wordt gemeten. De programmacoördinator van de gemeente is verantwoordelijk om de uitkomsten van deze monitor per opgave en sub project jaarlijks binnen het bredere programma te brengen.

Financiën

In de begroting wordt vooruitgekeken naar de jaren 2024 – 2027. De begroting wordt jaarlijks bijgesteld op basis van de ontwikkelingen en het budget voor het uitvoeringsprogramma wordt op jaarbasis aangevraagd. Desalniettemin is het belangrijk om vooruit te blikken naar welke kosten er verwacht kunnen worden in de komende vier jaar, in lijn met de plannen en de meerjarenplanning van het uitvoeringsprogramma.

Het totaal benodigde budget voor het uitvoeringsprogramma 'alle (kwetsbare) volwassenen' 2024 – 2027 bedraagt €349.296,-. In onderstaande tabel staat de begroting per opgave en per jaar toegelicht.

Opgave	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
1. Texelaars zijn (mentaal) gezond en voelen zich niet eenzaam	€82.683,-	€53.433,-	€20.593,-	€10.000,-
2. Texel biedt een gezonde leefomgeving waarin gezond gedrag en een gezonde leefstijl van inwoners wordt gestimuleerd	€7.850,-	€37.288,-	€15.693,-	€0,-
3. Texel is een inclusief eiland	€0,-	€0,-	€10.000,-	€0,-
4. Iedereen op Texel is in staat hun talenten optimaal te ontwikkelen en benutten	€0,-	€0,-	€0,-	€0,-

5.	De sociale basis op Texel wordt bestendigd, behouden en doorontwikkeld	€28.260,-	€28.260,-	€21.186,-	€0,-
6.	Mantelzorgers worden ondersteund waar nodig (er is sprake van een ondersteuningsnetwerk)	€15.350,-	€7.850,-	€7.850,-	€3.000,-
Totaal begroot		**€134.143,-**	**€126.831,-**	**€75.322,-**	**€13.000,-**

Samenwerking

De gemeente Texel beoogt partnerschap met uitvoerende partijen in het sociaal domein, waarbij diverse partners gezamenlijk aan specifieke opgaven werken. De gemeente neemt hierin de rol van procesregisseur op zich, waarbij helderheid wordt verschaft over de verwachtingen van de uitvoerende partijen. Het formuleren van duidelijke kaders en het vaststellen van gezamenlijke doelen zijn hierbij essentieel. De gemeente ziet in deze benadering een krachtige methodiek om als partners gezamenlijk verantwoordelijkheid te dragen voor de transformatie binnen het sociaal domein. Het oprichten van coalities en het concreter vormgeven van samenwerkingen vormt de eerste stap naar een gezamenlijk gedragen beweging, waarbij de gemeente en haar partners gezamenlijk streven naar effectieve en efficiënte oplossingen voor specifieke doelgroepen.

Randvoorwaarden

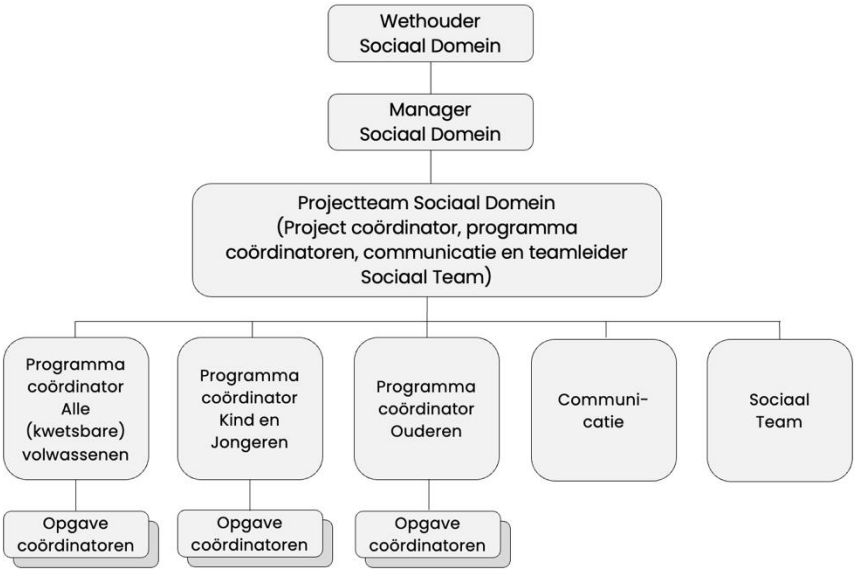
Het uitvoeringsprogramma is veelomvattend. Om de opgaven succesvol tot uitvoering te brengen is er een aantal belangrijke randvoorwaarden:

- Beschikbaarheid van het benodigde budget
- Heldere afspraken rondom de verantwoordelijkheden en taken binnen en tussen de samenwerkende partijen
- Tijd en capaciteit om heldere aansturing te geven aan de opgaven (dit hangt samen met het benodigde budget)

Structuur

Projectstructuur binnen de gemeente

Om de samenwerking voor de uitvoeringsprogramma's goed te faciliteren wordt er binnen de gemeente een projectstructuur ingericht voor de implementatie van de uitvoeringsprogramma's. Er wordt een projectteam Sociaal Domein opgezet, dat zorg draagt voor de uitvoering van de gemaakte plannen in de uitvoeringsprogramma's en de totale beweging in het Sociaal Domein. In het projectteam zit een afvaardiging van beleid, van communicatie en van het Sociaal Team. Het projectteam monitort op hoofdlijnen of alle acties uit de uitvoeringsprogramma's bijdragen aan de gestelde ambities en opgaven, en rapporteert hierover aan de manager en de wethouder Sociaal Domein. Per uitvoeringsprogramma wordt een programmacoördinator verantwoordelijk gemaakt voor de gestelde opgaves en actielijnen, welke ook verantwoordelijk is voor de te vormen coalities met maatschappelijke partners en de sturing daarover. Waar nodig stelt de programmacoördinator per opgave een opgave coördinator aan, dit kan iemand van de gemeente intern of extern van de maatschappelijke partners zijn. De opgave coördinator is de trekker van die opgave en de actielijnen daaronder, in afstemming met de programma coördinator. De communicatie medewerker en teamleider Sociaal Team zijn werkzaam over alle drie de uitvoeringsprogramma's. In het programmateam wordt de verbinding tussen de drie uitvoeringsprogramma's en eventuele andere belangrijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein gemaakt. Onderstaand organogram geeft de structuur weer.



Taken projectcoördinator en programmacoördinatoren

Concreet heeft de projectcoördinator de volgende taken:
- Het monitoren van de voortgang van alle uitvoeringsprogramma's
- Het richting geven aan de programmacoördinatoren en denkt inhoudelijk mee
- Het rapporteren aan de manager en wethouder Sociaal Domein
- Het opstellen van kwartaalrapportages
- Het monitoren van financiën en beoordelen nieuwe aanvragen voor financiering

De drie programmacoördinatoren hebben voor het betreffende uitvoeringsprogramma de volgende taken:
- Het organiseren van het proces rondom de opgaven
- Het betrekken van relevante partners uit het veld en contactpersoon zijn
- Het voeren van procesregie over opgaven
- Het deelnemen in projectteam en afstemmen met andere programmacoördinatoren
- Het rapporteren aan projectcoördinator
- Het maken van afspraken over monitoring van wat er is gedaan en doel van de interventies
- Het aanstellen en aansturen van opgavecoördinatoren en het afstemmen daarmee

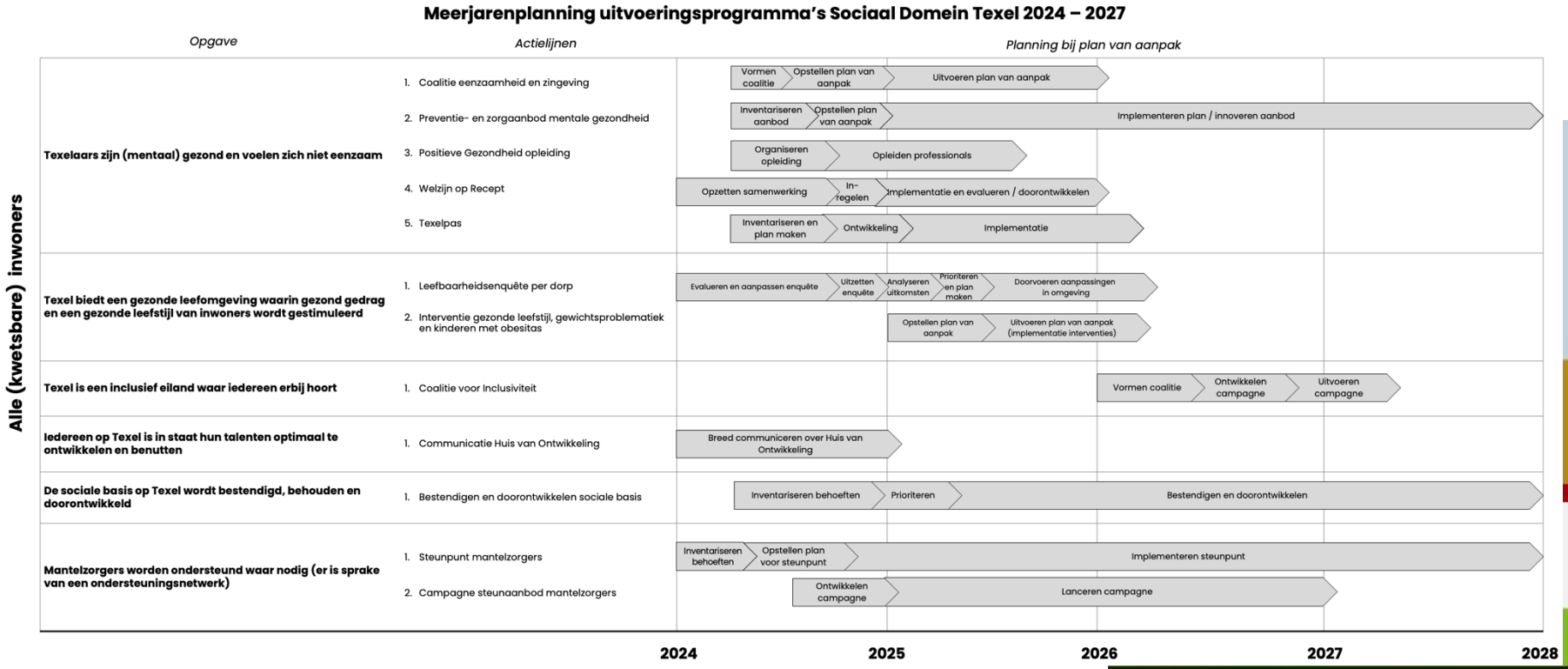
De opgavecoördinatoren hebben in afstemming met de programmacoördinator het voortouw in de uitvoering van de opgave (of sub projecten).

Invulling partnerschap

Per opgave gaat de programmacoördinator gezamenlijk met de maatschappelijke partners aan de slag met de uitvoering. Hierin heeft de programmacoördinator een faciliterende rol. Daarnaast is een deel van de uitvoering ook belegd in de bestaande afspraken tussen de maatschappelijke partners en de gemeente. Deze worden gecontinueerd en hier wordt blijvend het gesprek over gevoerd.

Meerjarenplanning

De komende jaren wordt er gefaseerd aan de slag gegaan met de uitvoering van de verschillende opgaven. Hieronder is een meerjarenplanning weergegeven. Deze planning gaat ervan uit dat er aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat er voldoende capaciteit is bij alle betrokkenen voor de uitvoering. Wanneer dit niet het geval is kan de planning veranderen



Begrippenlijst

Ambitie: Het streven en doel dat men wil bereiken voor de doelgroep.

Beleidsgestuurde Contractfinanciering (BCF): Een door het college geformuleerde opdracht aan een professionele maatschappelijke organisatie op grond van gemeentelijke beleidsdoelstellingen en resultaatverwachtingen.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA): Een akkoord gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl en het stimuleren van actieve participatie in de samenleving, met als doel het welzijn en de gezondheid van mensen te verbeteren.

Integraal Zorg Akkoord (IZA): Een overeenkomst tussen verschillende zorgpartijen waarin afspraken worden gemaakt over de samenwerking en coördinatie van zorg om de kwaliteit en toegankelijkheid van zorg te verbeteren.

Life event: Een significante gebeurtenis of verandering in het leven van een individu, zoals bijvoorbeeld een geboorte, huwelijk, scheiding, verlies van werk, of ziekte, die invloed kan hebben op verschillende aspecten van het leven.

Omgevingsvisie: Een strategisch beleidsdocument waarin de gewenste ontwikkeling en inrichting van de fysieke leefomgeving wordt beschreven, met aandacht voor onder andere ruimtelijke ordening, natuur, wonen, mobiliteit en duurzaamheid.

Opgave: Een uitdaging, probleem of taak die aangepakt moet worden, om de gestelde ambitie voor de doelgroep te bereiken of de situatie te verbeteren.

Positieve Gezondheid: Een benadering van gezondheid waarbij niet alleen wordt gekeken naar de afwezigheid van ziekte, maar ook naar het welbevinden en de veerkracht van het individu op fysiek, mentaal en sociaal vlak.

Sociale basis: Het fundament van de samenleving bestaande uit informele netwerken, buurtinitiatieven, vrijwilligerswerk en sociale verbanden die bijdragen aan het welzijn en de leefbaarheid van gemeenschappen.

Specifieke Uitkering (SPUK): De SPUK-regeling stelt middelen beschikbaar vanuit het GALA om stevig en meer in samenhang in te zetten op preventie. De regeling bundelt geldstromen die zich richten op het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis (middelen bijbehorend aan het GALA).

Gemeente Texel

.txl

Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein ‘Kind en Jongeren’ 2024 - 2027



Behorend bij de visie ‘Wij zijn Texel: Gezond en Sociaal’

Afdeling Sociaal Domein

April 2024

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

Ambities voor kind en jongeren **5**

Hoe willen we dit aanpakken? **5**

Leren en doorontwikkelen: monitoring **7**

Financiën **8**

Samenwerking **8**

Randvoorwaarden **8**

Structuur **8**

Meerjarenplanning **10**

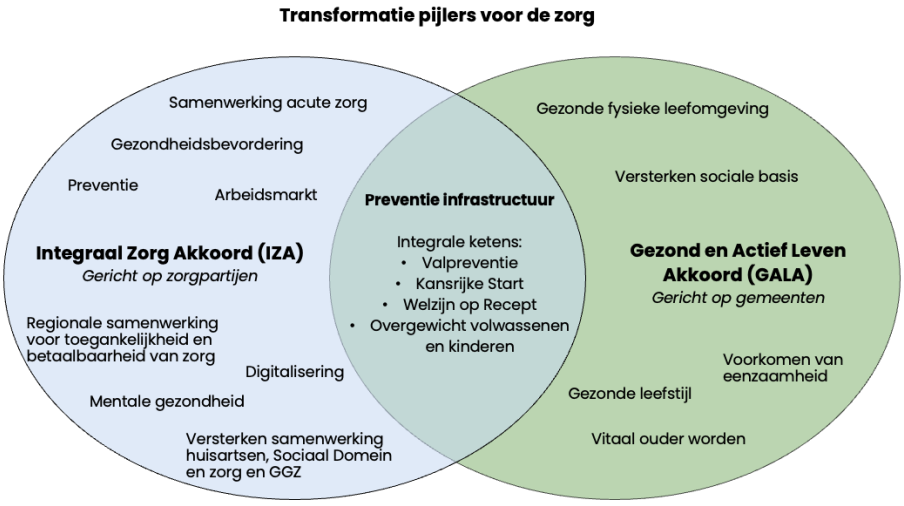
Begrippenlijst **11**

Inleiding

Binnen de gemeente Texel wordt er vanuit het Sociaal Domein ondersteuning en zorg geboden voor inwoners die dat nodig hebben. De gemeentelijke visie op het Sociaal Domein ‘Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond’ (vastgesteld in 2021) vormt het vertrekpunt op basis waarvan het Sociaal Domein wordt ingericht. Om het beleid vanuit de visie op het Sociaal Domein concreet vorm te geven naar de praktijk, werkt de gemeente met uitvoeringsprogramma’s. Voor de periode 2024 – 2027 zijn er drie uitvoeringsprogramma’s opgesteld gericht op verschillende doelgroepen inwoners. Het huidige document bevat het uitvoeringsprogramma voor de doelgroep ‘kind en jongeren’.

Landelijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein

Naar aanleiding van het aflopen van de voorgaande uitvoeringsprogramma’s en nieuwe landelijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein, heeft de gemeente Texel gezamenlijk met de maatschappelijke partners stilgestaan bij de huidige situatie op Texel om in beeld te krijgen wat er de komende jaren nodig is in het Texelse Sociaal Domein. In heel Nederland is te zien dat de zorgvraag en de druk op het Sociaal Domein toeneemt. Tegelijkertijd zijn er minder mensen beschikbaar om het werk in deze sector uit te voeren. Dit heeft ertoe geleid dat er vanuit het Rijk grote programma’s worden opgezet die als doel hebben om de zorg toekomstbestendig te maken; de transformatie van het Sociaal Domein. Belangrijke landelijke programma’s zijn het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Door invoering van het IZA worden middelen vrijgemaakt om regionale transformaties te bewerkstelligen om de zorg voor hulpbehoevenden toegankelijk, kwalitatief goed en betaalbaar te houden. Vanuit het GALA wordt er richting gegeven aan de lokale uitvoering voor preventie, een verbeterde gezondheid en een versterkte sociale basis. Concrete opgaven die voortkomen uit deze akkoorden richten zich onder meer op valpreventie voor ouderen, een kansrijke start voor kinderen, fysiek en mentaal welzijn, gezonde leefstijl en leefomgeving, en het voorkomen van eenzaamheid. Dit is weergegeven in afbeelding 1.



Afbeelding 1. Schematisch overzicht van de belangrijkste thema’s en opgaven voor het sociaal domein waarop wordt geïnvesteerd vanuit landelijke programma’s Integraal Zorg Akkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord.

De gewenste beweging in het Sociaal Domein op Texel

De gemeentelijke visie op het Sociaal Domein (‘Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond’) blijft het vertrekpunt voor de inrichting van het Texelse Sociaal Domein maar het is belangrijk de uitvoering hiervan bij te stellen op basis van de laatste ontwikkelingen en landelijke programma’s. De gemeente Texel heeft dan ook al een aanvraag gedaan voor de middelen uit het GALA, de Brede SPUK. De SPUK-aanvraag alsook het Sportakkoord II geven verbreding aan de uitvoeringsprogramma’s. Alle akkoorden geven antwoord op een specifiek onderdeel van de transformatie van het Sociaal Domein.

Overkoepelend is het belangrijkste doel van deze akkoorden samen om de beweging van zorg naar preventie teweeg te brengen. Kijkend naar het huidige zorglandschap, is te zien dat er veel druk ligt op de gespecialiseerde zorg en ondersteuning vanuit het Sociaal Domein. Het doel is om deze druk te verlichten zodat de zorg en ondersteuning op Texel toegankelijk en betaalbaar blijft. Dit door meer in te zetten op preventie en door te zorgen dat lichte vraagstukken waar mogelijk in het eigen netwerk of voorliggende voorzieningen in het dorp (de sociale basis) kunnen worden opgevangen.

Partnerschap tussen de gemeente en maatschappelijke partners

Deze transformatie vraagt om een integraal en samenhangend gezondheidsbeleid, en een intensieve samenwerking tussen gemeenten, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en inwoners zelf. De gemeente ziet zichzelf als facilitator van de transformatie, waar voornamelijk een procesregie-houdende rol bij hoort. Aan de uitvoering van het beleid wordt in partnerschap met de maatschappelijke partners richting gegeven. Om de samenwerking te bevorderen wordt met de uitvoeringsprogramma's voor 2024 – 2027 voorgesteld om opgavegericht te werken in het Sociaal Domein. Dit betekent dat er door alle partijen gezamenlijke doelen worden nagestreefd, wat zorgt voor helderheid over de opdracht en uitvoering. De opgaven (en daarmee ook de uitvoeringsprogramma's) worden vormgegeven rondom verschillende doelgroepen. Hierdoor wordt de complexiteit in de samenwerking beperkt, doordat organisaties die zich richten op dezelfde doelgroep kunnen samenwerken. Tevens wordt hiermee de integraliteit over verschillende levensdomeinen en expertises binnen de uitvoeringsprogramma's geborgd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de doelgroepen 'Alle (kwetsbare) inwoners', 'Kind en Jongeren' en 'Ouderen'.

Huidige situatie op Texel rondom de doelgroep 'Kind en Jongeren'

In de gemeente Texel wonen ongeveer 3000 kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 t/m 18 jaar. Jaarlijks worden er ook circa 150 kinderen geboren op het eiland. Vanaf de geboorte van ieder kind op Texel zetten we in op gezond en veilig opgroeien. Texelse jongeren waarderen hun welzijn, gezondheid en geluk hoger dan hun leeftijdsgenoten elders. Jeugdigen worden gezien als volwaardige deelnemers aan de samenleving en worden actief gevraagd hun mening te geven over zaken die hen aangaan.

Over het algemeen vertonen de kinderen op Texel over het laatste decennium een positieve trend in hun fysieke gezondheid, met lage percentages van bijvoorbeeld overgewicht in vergelijking met landelijke gemiddelden. Desondanks wordt een toename van psychosociale uitdagingen gesignaleerd zoals stress en sociale druk, met een impact op het mentale welzijn van jongeren. Dit benadrukt de noodzaak van gerichte interventies, toegankelijke geestelijke gezondheidszorg en preventieve maatregelen om het mentale welzijn van jongeren te bevorderen. Daarnaast zien we dat jongvolwassenen soms het eiland verlaten, op zoek naar passend onderwijs, huisvesting, of meer geschikte vrijetijdsbesteding. Deze migratie wijst op een behoefte aan verbeteringen in lokale voorzieningen om de aantrekkelijkheid van Texel als woon- en leefomgeving voor jongeren te vergroten.

Het aantal jeugdigen met zorg en ondersteuning op het eiland blijft de afgelopen jaren redelijk stabiel. Wel is er een groeiende behoefte aan ondersteuningsstructuren en preventieve programma's voor de jeugd. Vooral op het gebied van vroegtijdige signalering en interventie bij psychische gezondheidsproblemen is er ruimte voor verbetering. De wens is om in het nieuwe uitvoeringsprogramma hierop in te spelen door het versterken van de samenwerking tussen scholen, gezondheidszorginstanties en lokale gemeenschappen.

Momenteel wordt er op Texel ingezet op diverse initiatieven om een gezonde en ondersteunende omgeving voor jongeren op Texel te creëren. Dit is breed in gang gezet: van onderwijs en vrijetijdsbesteding tot ouderondersteuning en preventie van risicovol gedrag. Zo is de Werkgroep Ouderkracht opgezet die voorziet in een gerichte aanpak om ouders te ondersteunen bij hun opvoedingsvraagstukken, waarmee indirect ook de welzijnsbehoeften van jongeren worden aangepakt. Tevens wordt er al jaren samengewerkt met subsidie partijen binnen de kunst, cultuur en sportinitiatieven die talentontwikkeling stimuleren. De komende jaren wordt voortgebouwd op de basis die al bestaat op het eiland. Complexe jeugdhulp vraagstukken (zoals integrale samenwerking rondom multi-probleem gezinnen en de samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs) wordt in regionale samenwerking opgepakt.

Ambities voor kind en jongeren

Samen met de maatschappelijke partners is gesproken over wat er onder Texelse kinderen en jongeren speelt en welke opgaven er in de komende jaren liggen. Voor kind en jongeren is de volgende ambitie geformuleerd:

Alle kinderen en jongeren op Texel groeien op in een veilige en stimulerende omgeving waarbij er sprake is van gelijke kansen en een passend toekomstperspectief

Op basis van wat maatschappelijke partners zien, wat de gemeente ziet en de richting die vanuit de genoemde landelijke akkoorden wordt gegeven, zijn de volgende vier opgaven geformuleerd die bijdragen aan het realiseren van de ambitie:

1. Alle kinderen krijgen een kansrijke start in een kansrijke omgeving
2. Op Texel kunnen alle kinderen gezond en veilig opgroeien. Daarnaast worden hun kansen vergroot doordat kinderen en jongeren in staat zijn om hun talenten te ontwikkelen.

Hoe willen we dit aanpakken?

De gemeente wil in partnerschap met de maatschappelijke partners werken aan het realiseren van de opgaven. De uitvoeringsprogramma's omvatten dan ook per opgave een stappenplan hoe de komende jaren aan deze opgaven gewerkt gaat worden. Sommige opgaven bestaan uit meerdere sub projecten, voor elk is een stappenplan uitgewerkt. Hieronder is per opgave een voorstel uitgewerkt hoe de gemeente hier de komende jaren uitvoering aan wil geven. Daar waar in een BCF (beleidsgestuurde contractfinanciering) één van deze opgaven als opdracht is omschreven, is de betreffende maatschappelijk partner aan zet om de opgaven te trekken. Daar waar geen partij wordt genoemd, neemt de gemeente de eerste stap (opstart) om tot de realisering van de opgaven te komen en daar de juiste maatschappelijke partners bij te betrekken.

<table>
<tr><td colspan="3">Opgave: Alle kinderen krijgen een kansrijke start in een kansrijke omgeving</td></tr>
<tr><td colspan="3">Kinderen die in de eerste 1000 dagen van hun leven blootstaan aan risicofactoren zoals stress, slechte voeding, rook of mishandeling beginnen met een achterstand. Hierdoor kunnen zij zich op fysiek, mentaal en sociaal gebied minder goed ontwikkelen. Achterstanden of problemen in de eerste 1000 dagen van een kind kunnen ook problemen en zorg op latere leeftijd ten gevolg hebben. Binnen deze opgave ligt de focus op het behalen van de volgende resultaten:

1. Er bestaat een goedwerkende samenwerking tussen partijen rondom (jonge) ouders en het kind
2. Er zijn minimaal twee erkende interventies op het eiland rondom een kansrijke start*

De stappen voor de uitvoering van de opgave 'alle kinderen krijgen een kansrijke start' zijn gebaseerd op de handreiking Kansrijke start en kunnen als leidraad voor de uitvoering worden gebruikt:
https://www.kansrijkestartnl.nl/documenten/publicaties/2023/11/13/handreiking-kansrijke-start</td></tr>
<tr><td>Stappenplan</td><td>Stap 1: De gemeente inventariseert bij de GGD wat er op dit moment al is opgezet in het kader van Kansrijke start
Stap 2: Er wordt een lokale coalitie Kansrijke Start gevormd met partijen die bij de uitvoering van Kansrijke Start zijn betrokken
Stap 3: De coalitie Kansrijke Start brengt verder in kaart welke aanbod wordt gemist en welke interventies kunnen worden geboden op Texel (hierbij valt te denken aan interventies zoals 'Nu niet Zwanger*)
Stap 4: De coalitie Kansrijke Start stelt een plan van aanpak op en maakt (lokale) samenwerkingsafspraken over de uitvoering hiervan
Stap 5: Uitvoeren plan van aanpak Kansrijke Start.</td><td>Planning
Stap 1: Q1 2024
Stap 2: Q1 2024
Stap 3: Q2 2024
Stap 4: Q2 2024
Stap 5: Q3 en Q4 2024 en Q1 2025 en verder
Stap 6: Q4 2025</td></tr>
</table>

	Stap 6: Meten, leren en doorontwikkelen	

Opgave: Op Texel kunnen alle kinderen gezond en veilig opgroeien. Daarnaast worden hun kansen vergroot doordat kinderen en jongeren in staat zijn om hun talenten te ontwikkelen.		
Het is van belang dat jongeren gezond en veilig opgroeien, waarbij zij alle kansen kunnen benutten die er voor hen zijn. De ouders die vragen over/of ondersteuning nodig hebben bij de opvoeding worden hierin ondersteund. Ook worden gezondheidsverschillen zoveel mogelijk teruggedrongen. Op dit moment is te zien dat de mentale gezondheid van kinderen en jongeren in de afgelopen jaren afneemt, wat leidt tot extra vragen in het sociaal domein. Om kansen te vergroten voor kinderen en jongeren en hen te stimuleren hun eigen talenten te ontwikkelen is het bieden van voldoende mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding essentieel. Dit stimuleert niet alleen de persoonlijke en sociale ontwikkeling van kinderen, maar het gaat over het verbreden van de horizon voor jongeren, ontwikkelkansen en het bieden van alternatieven voor hanggedrag. Dit alles in het kader van het vergroten van kansen van jongeren op het eiland. Door jongeren te voorzien van diverse activiteiten, van sport tot culturele evenementen, draagt de gemeente bij aan het welbevinden van de kinderen op Texel. Binnen deze opgave staan de volgende resultaten centraal: 1. De mentale gezondheid en sociale weerbaarheid van jongeren op Texel wordt verbeterd (o.a. het verder bestendigen van de OKO-aanpak) 2. Er wordt structureel ingezet op preventie ter voorkoming van specialistische hulp 3. Er is structurele kennisuitwisseling tussen professionals over initiatieven die bijdragen aan gezond en veilig opgroeien 4. Ouders worden geïnformeerd en waar nodig ondersteuning bij vraagstukken rondom gezond en veilig opgroeien van kinderen 5. Kinderen en jongeren krijgen de kans om in de vrije tijd hun talenten te ontwikkelen en er zijn voldoende mogelijkheden hiervoor op het eiland die aansluiten op de actuele behoeften van de kinderen en jongeren		
Stappenplan	**1. Mentale gezondheid en sociale weerbaarheid van jongeren op Texel verbeteren** **2. Inzetten op preventie ter voorkoming van specialistische hulp** Stap 1: Inventariseren wat er aan preventief aanbod (voorlichtingen, cursussen en aanbod) in het kader van mentale gezondheid en sociale weerbaarheid en alcohol en drugsproblematiek voor kinderen en jongeren op het eiland is Stap 2: Bepalen wat er (mogelijk aanvullend) nodig is aan preventie interventies om de resultaten van deze opgave te halen Stap 3: Opstellen plan van aanpak voor de uitvoering van dit preventieprogramma Stap 4: Uitvoering preventie (geven van voorlichtingen, workshops, aan jongeren over mentale gezondheid en sociale weerbaarheid) Stap 5: Monitoren en meten effecten **3. Structurele kennisuitwisseling tussen professionals over initiatieven die bijdragen aan gezond en veilig opgroeien &** **4. Informeren ouders en waar nodig ondersteuning bij vraagstukken rondom gezond en veilig opgroeien van kinderen** Stap 1: Harmoniseren visie opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO) en acties van de werkgroep ouderkracht met de opgaven uit het uitvoeringsprogramma voor kind en jongeren Stap 2: (Her)Formuleren concrete opdracht voor de werkgroep Ouderkracht Stap 3: Uitvoering door werkgroep Ouderkracht van de opdracht met initiatieven die bijdragen aan kennisuitwisseling en informeren ouders bij gezond en veilig opgroeien van kinderen en jongeren	**Planning** **1 & 2** Stap 1: Q1, Q2 2024 Stap 2: Q1, Q2 2024 Stap 3: Q3 2024 Stap 4: Q4 2024 Stap 5: Q1 2025 en verder **3 & 4.** Stap 1: Q1 2024 Stap 2: Q1 2024 Stap 3: Q2 2024 en verder

	5. Kinderen en jongeren krijgen de kans om in de vrije tijd hun talenten te ontwikkelen en er zijn voldoende mogelijkheden hiervoor op het eiland die aansluiten op de actuele behoeften van de kinderen en jongeren Stap 1: Versterken huidige structuur (korte lijnen) tussen maatschappelijke partners met vrijetijdsaanbod en in kaart brengen wat er is. Stap 2: Uitvragen behoeften van jongeren op het gebied van vrijetijdsbesteding . Stap 3: Analyse behoeften van jongeren en vergelijken met bestaand aanbod. Stap 4: Opstellen plan van aanpak voor het verbeteren van het aanbod voor vrijetijdsbesteding, op basis van de analyse. Hierbij worden jongeren actief betrokken. Stap 5: Uitvoeren plan van aanpak	**5.** Stap 1: Q1 en Q2 2024 Stap 2: Q2 2024 Stap 3: Q3 2024 Stap 4: Q3 en Q4 2024 Stap 5: Q1 2025 en verder

Leren en doorontwikkelen: monitoring

Met de uitvoering van de acties in het uitvoeringsprogramma wil de gemeente de gewenste beweging in het zorglandschap realiseren. De gemeente is voornemens de uitvoering goed te volgen en te monitoren of de gewenste effecten worden behaald. Op deze manier is de gemeenten continu bezig met het leren en doorontwikkelen binnen het Sociaal Domein, en kan de uitvoering op basis van de monitoring worden herijkt. De monitoring vindt op meerdere niveaus plaats:

- Monitoring op de praktische uitvoering van de uitvoeringsprogramma's
- Monitoring op de gewenste inhoudelijke effecten op de inwoners
- Monitoring op project/uitvoeringsniveau per uitvoeringsprogramma

Monitoring op de praktische uitvoering van de uitvoeringsprogramma's

Jaarlijks wordt in kaart gebracht in hoeverre de activiteiten uit het uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd en of deze hebben bijgedragen aan het beoogde resultaat. Hiervoor wordt jaarlijks een brede bijeenkomst georganiseerd met alle maatschappelijke partners die een rol hebben in de uitvoering van de uitvoeringsprogramma's. Tijdens deze bijeenkomst wordt stilgestaan bij wat er het afgelopen jaar is bereikt, wat goed werkt en wat beter kan en wat de belangrijkste uitvoeringsactiviteiten zijn voor het komende jaar.

Monitoring op de gewenste inhoudelijke effecten van het programma op de inwoners

Op programma niveau wordt er binnen de gemeente periodiek gemonitord of de activiteiten in de uitvoering voldoende bijdragen aan het beoogde effect voor de inwoner. De uitvoeringsprogramma's hebben een looptijd van vier jaar. Na twee jaar (in 2026) wordt een tussenevaluatie uitgevoerd. Op basis hiervan kan de uitvoering worden bijgesteld. Na afloop van de uitvoeringsprogramma's (eind 2027) wordt een eindevaluatie uitgevoerd welke ook weer richting geeft aan het vervolg.

Monitoring op project/uitvoeringsniveau per uitvoeringsprogramma

Op uitvoeringsniveau binnen het uitvoeringsprogramma brengt de programmacoördinator van de gemeente gezamenlijk met de maatschappelijke partners in de uitvoering in kaart op welke manier de opgave en de sub projecten worden gemonitord. Hiervoor wordt per opgave en sub project afspraken gemaakt op welke manier de monitoring plaatsvindt en op welke indicatoren wordt gemeten. De programmacoördinator van de gemeente is verantwoordelijk om de uitkomsten van deze monitor per opgave en sub project jaarlijks binnen het bredere programma te brengen.

Financiën

In de begroting wordt vooruitgekeken naar de jaren 2024 – 2027. De begroting wordt jaarlijks bijgesteld op basis van de ontwikkelingen en het budget voor het uitvoeringsprogramma wordt op jaarbasis aangevraagd. Desalniettemin is het belangrijk om vooruit te blikken naar welke kosten er verwacht kunnen worden in de komende vier jaar, in lijn met de plannen en de meerjarenplanning van het uitvoeringsprogramma.

Het totaal benodigde budget voor het uitvoeringsprogramma 'kind en jongeren' 2024 – 2027 bedraagt €359.419,-. In onderstaande tabel staat de begroting per opgave en per jaar toegelicht.

Opgave	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
1. Alle kinderen krijgen een kansrijke start in een kansrijke omgeving	€12.560,-	€12.560,-	€15.693,-	€0,-
2. Op Texel kunnen alle kinderen gezond en veilig opgroeien. Daarnaast worden hun kansen vergroot doordat kinderen en jongeren in staat zijn om hun talenten te ontwikkelen.	€71.003,-	€122.063,-	€84.550,-	€40.990,-
Totaal begroot	**€83.563,-**	**€134.623,-**	**€100.243,-**	**€40.990,-**

Samenwerking

De gemeente Texel beoogt partnerschap met uitvoerende partijen in het sociaal domein, waarbij diverse partners gezamenlijk aan specifieke opgaven werken. De gemeente neemt hierin de rol van procesregisseur op zich, waarbij helderheid wordt verschaft over de verwachtingen van de uitvoerende partijen. Het formuleren van duidelijke kaders en het vaststellen van gezamenlijke doelen zijn hierbij essentieel. De gemeente ziet in deze benadering een krachtige methodiek om als partners gezamenlijk verantwoordelijkheid te dragen voor de transformatie binnen het sociaal domein. Het oprichten van coalities en het concreter vormgeven van samenwerkingen vormt de eerste stap naar een gezamenlijk gedragen beweging, waarbij de gemeente en haar partners gezamenlijk streven naar effectieve en efficiënte oplossingen voor specifieke doelgroepen.

Randvoorwaarden

Het uitvoeringsprogramma is veelomvattend. Om de opgaven succesvol tot uitvoering te brengen is er een aantal belangrijke randvoorwaarden:

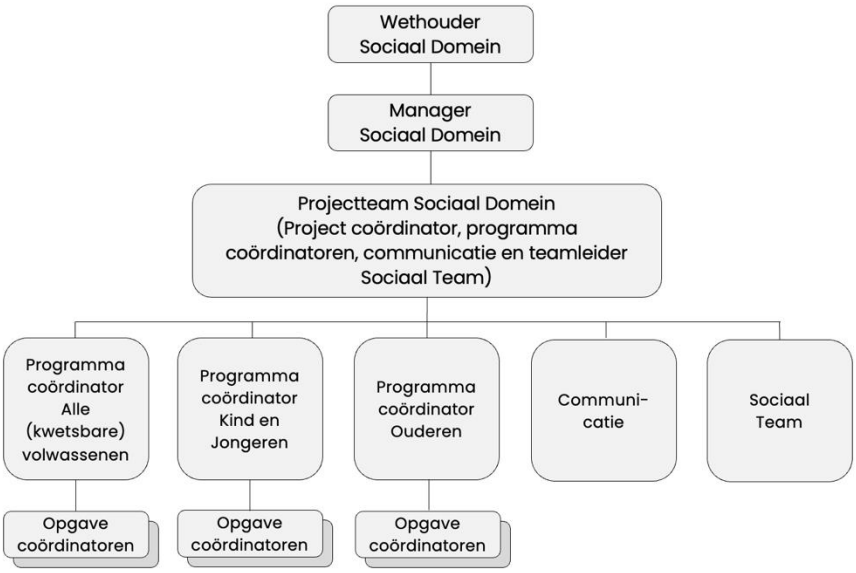
- Beschikbaarheid van het benodigde budget
- Heldere afspraken rondom de verantwoordelijkheden en taken binnen en tussen de samenwerkende partijen
- Tijd en capaciteit om heldere aansturing te geven aan de opgaven (dit hangt samen met het benodigde budget)

Structuur

Projectstructuur binnen de gemeente

Om de samenwerking voor de uitvoeringsprogramma's goed te faciliteren wordt er binnen de gemeente een projectstructuur ingericht voor de implementatie van de uitvoeringsprogramma's. Er wordt een projectteam Sociaal Domein opgezet, dat zorg draagt voor de uitvoering van de gemaakte plannen in de uitvoeringsprogramma's en de totale beweging in het Sociaal Domein. In het projectteam zit een afvaardiging van beleid, van communicatie en van het Sociaal Team. Het projectteam monitort op hoofdlijnen of alle acties uit de uitvoeringsprogramma's bijdragen aan de gestelde ambities en opgaven, en

rapporteert hierover aan de manager en de wethouder Sociaal Domein. Per uitvoeringsprogramma wordt een programmacoördinator verantwoordelijk gemaakt voor de gestelde opgaves en actielijnen, welke ook verantwoordelijk is voor de te vormen coalities met maatschappelijke partners en de sturing daarover. Waar nodig stelt de programmacoördinator per opgave een opgavecoördinator aan, dit kan iemand van de gemeente intern of extern van de maatschappelijke partners zijn. De opgavecoördinator is de trekker van die opgave en de actielijnen daaronder, in afstemming met de programmacoördinator. De communicatie medewerker en teamleider Sociaal Team zijn werkzaam over alle drie de uitvoeringsprogramma's. In het programmateam wordt de verbinding tussen de drie uitvoeringsprogramma's en eventuele andere belangrijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein gemaakt. Onderstaand organogram geeft de structuur weer.



Taken projectcoördinator en programmacoördinatoren

Concreet heeft de projectcoördinator de volgende taken:
- Het monitoren van de voortgang van alle uitvoeringsprogramma's
- Het richting geven aan de programmacoördinatoren en denkt inhoudelijk mee
- Het rapporteren aan de manager en wethouder Sociaal Domein
- Het opstellen van kwartaalrapportages
- Het monitoren van financiën en beoordelen nieuwe aanvragen voor financiering

De drie programmacoördinatoren hebben voor het betreffende uitvoeringsprogramma de volgende taken:
- Het organiseren van het proces rondom de opgaven
- Het betrekken van relevante partners uit het veld en contactpersoon zijn
- Het voeren van procesregie over opgaven
- Het deelnemen in projectteam en afstemmen met andere programmacoördinatoren
- Het rapporteren aan projectcoördinator
- Het maken van afspraken over monitoring van wat er is gedaan en doel van de interventies
- Het aanstellen en aansturen van opgavecoördinatoren en het afstemmen daarmee

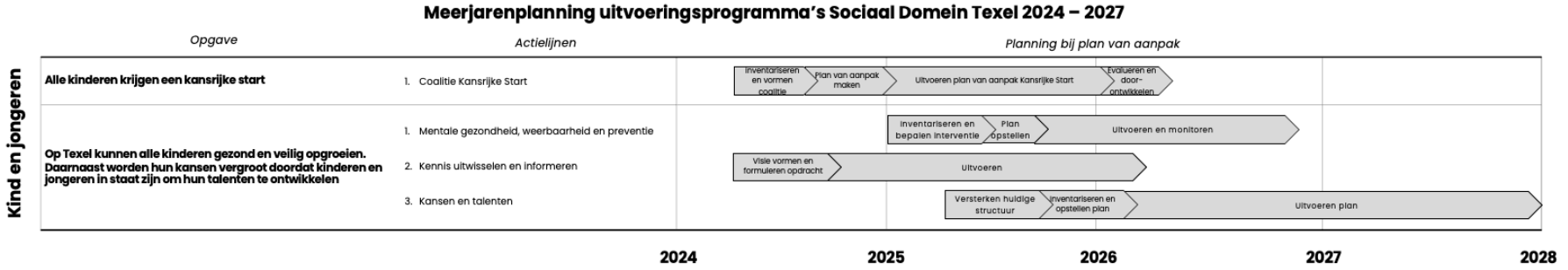
De opgavecoördinatoren hebben in afstemming met de programmacoördinator het voortouw in de uitvoering van de opgave (of sub projecten).

Invulling partnerschap

Per opgave gaat de programmacoördinator gezamenlijk met de maatschappelijke partners aan de slag met de uitvoering. Hierin heeft de programmacoördinator een faciliterende rol. Daarnaast is een deel van de uitvoering ook belegd in de bestaande afspraken tussen de maatschappelijke partners en de gemeente. Deze worden gecontinueerd en hier wordt blijven het gesprek over gevoerd.

Meerjarenplanning

De komende jaren wordt er gefaseerd aan de slag gegaan met de uitvoering van de verschillende opgaven. Hieronder is een meerjarenplanning weergegeven. Deze planning gaat ervan uit dat er aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat er voldoende capaciteit is bij alle betrokkenen voor de uitvoering. Wanneer dit niet het geval is kan de planning verandere



Begrippenlijst

Ambitie: Het streven en doel dat men wil bereiken voor de doelgroep.

Beleidsgestuurde Contractfinanciering (BCF): Een door het college geformuleerde opdracht aan een professionele maatschappelijke organisatie op grond van gemeentelijke beleidsdoelstellingen en resultaatverwachtingen.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA): Een akkoord gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl en het stimuleren van actieve participatie in de samenleving, met als doel het welzijn en de gezondheid van mensen te verbeteren.

Integraal Zorg Akkoord (IZA): Een overeenkomst tussen verschillende zorgpartijen waarin afspraken worden gemaakt over de samenwerking en coördinatie van zorg om de kwaliteit en toegankelijkheid van zorg te verbeteren.

Life event: Een significante gebeurtenis of verandering in het leven van een individu, zoals bijvoorbeeld een geboorte, huwelijk, scheiding, verlies van werk, of ziekte, die invloed kan hebben op verschillende aspecten van het leven.

Omgevingsvisie: Een strategisch beleidsdocument waarin de gewenste ontwikkeling en inrichting van de fysieke leefomgeving wordt beschreven, met aandacht voor onder andere ruimtelijke ordening, natuur, wonen, mobiliteit en duurzaamheid.

Opgave: Een uitdaging, probleem of taak die aangepakt moet worden, om de gestelde ambitie voor de doelgroep te bereiken of de situatie te verbeteren.

Positieve Gezondheid: Een benadering van gezondheid waarbij niet alleen wordt gekeken naar de afwezigheid van ziekte, maar ook naar het welbevinden en de veerkracht van het individu op fysiek, mentaal en sociaal vlak.

Sociale basis: Het fundament van de samenleving bestaande uit informele netwerken, buurtinitiatieven, vrijwilligerswerk en sociale verbanden die bijdragen aan het welzijn en de leefbaarheid van gemeenschappen.

Specifieke Uitkering (SPUK): De SPUK-regeling stelt middelen beschikbaar vanuit het GALA om stevig en meer in samenhang in te zetten op preventie. De regeling bundelt geldstromen die zich richten op het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis (middelen bijbehorend aan het GALA).

Gemeente Texel

.txl

Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein ‘Ouderen’ 2024 - 2027



Behorend bij de visie ‘Wij zijn Texel: Gezond en Sociaal’

Afdeling Sociaal Domein

April 2024

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

Ambitie en opgaven voor ouderen **4**

Hoe willen we dit aanpakken? **5**

Leren en doorontwikkelen: monitoring **6**

Financiën **7**

Samenwerking **7**

Randvoorwaarden **7**

Structuur **8**

Meerjarenplanning **10**

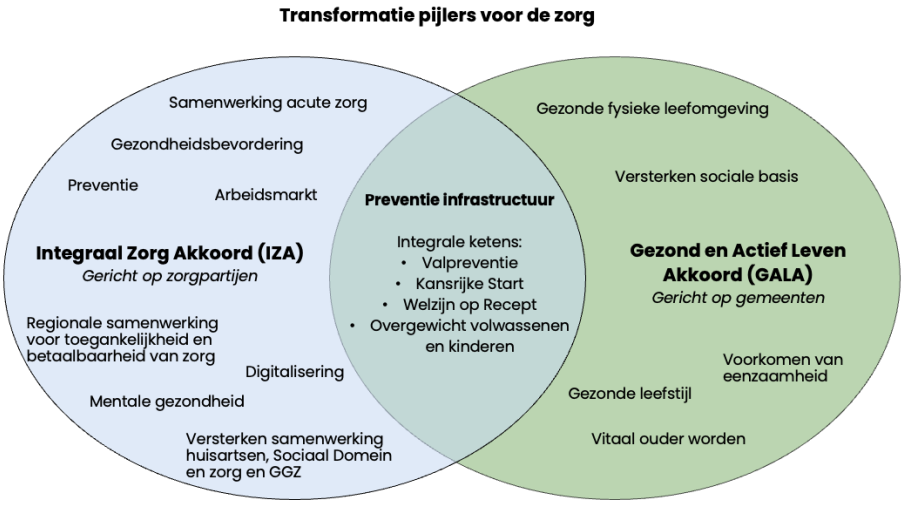
Begrippenlijst **11**

Inleiding

Binnen de gemeente Texel wordt er vanuit het Sociaal Domein ondersteuning en zorg geboden voor inwoners die dat nodig hebben. De gemeentelijke visie op het Sociaal Domein ‘Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond’ (vastgesteld in 2021) vormt het vertrekpunt op basis waarvan het Sociaal Domein wordt ingericht. Om het beleid vanuit de visie op het Sociaal Domein concreet vorm te geven naar de praktijk, werkt de gemeente met uitvoeringsprogramma’s. Voor de periode 2024 – 2027 zijn er drie uitvoeringsprogramma’s opgesteld gericht op verschillende doelgroepen inwoners. Het huidige document bevat het uitvoeringsprogramma voor de doelgroep ‘ouderen’.

Landelijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein

Naar aanleiding van het aflopen van de voorgaande uitvoeringsprogramma’s en nieuwe landelijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein, heeft de gemeente Texel gezamenlijk met de maatschappelijke partners stilgestaan bij de huidige situatie op Texel om in beeld te krijgen wat er de komende jaren nodig is in het Texelse Sociaal Domein. In heel Nederland is te zien dat de zorgvraag en de druk op het Sociaal Domein toeneemt. Tegelijkertijd zijn er minder mensen beschikbaar om het werk in deze sector uit te voeren. Dit heeft ertoe geleid dat er vanuit het Rijk grote programma’s worden opgezet die als doel hebben om de zorg toekomstbestendig te maken; de transformatie van het Sociaal Domein. Belangrijke landelijke programma’s zijn het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Door invoering van het IZA worden middelen vrijgemaakt om regionale transformaties te bewerkstelligen om de zorg voor hulpbehoevenden toegankelijk, kwalitatief goed en betaalbaar te houden. Vanuit het GALA wordt er richting gegeven aan de lokale uitvoering voor preventie, een verbeterde gezondheid en een versterkte sociale basis. Concrete opgaven die voortkomen uit deze akkoorden richten zich onder meer op valpreventie voor ouderen, een kansrijke start voor kinderen, fysiek en mentaal welzijn, gezonde leefstijl en leefomgeving, en het voorkomen van eenzaamheid. Dit is weergegeven in afbeelding 1.



Afbeelding 1. Schematisch overzicht van de belangrijkste thema’s en opgaven voor het sociaal domein waarop wordt geïnvesteerd vanuit landelijke programma’s Integraal Zorg Akkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord.

De gewenste beweging in het Sociaal Domein op Texel

De gemeentelijke visie op het Sociaal Domein (‘Wij zijn Texel: Sociaal en Gezond’) blijft het vertrekpunt voor de inrichting van het Texelse Sociaal Domein maar het is belangrijk de uitvoering hiervan bij te stellen op basis van de laatste ontwikkelingen en landelijke programma’s. De gemeente Texel heeft dan ook al een aanvraag gedaan voor de middelen uit het GALA, de Brede SPUK. De SPUK-aanvraag alsook het Sportakkoord II geven verbreding aan de uitvoeringsprogramma’s. Alle akkoorden geven antwoord op een specifiek onderdeel van de transformatie van het Sociaal Domein.

Overkoepelend is het belangrijkste doel van deze akkoorden samen om de beweging van zorg naar preventie teweeg te brengen. Kijkend naar het huidige zorglandschap, is te zien dat er veel druk ligt op de gespecialiseerde zorg en ondersteuning vanuit het Sociaal Domein. Het doel is om deze druk te verlichten zodat de zorg en ondersteuning op Texel toegankelijk en betaalbaar blijft. Dit door meer in te zetten op preventie en door te zorgen dat lichte vraagstukken waar mogelijk in het eigen netwerk of voorliggende voorzieningen in het dorp (de sociale basis) kunnen worden opgevangen.

Partnerschap tussen de gemeente en maatschappelijke partners

Deze transformatie vraagt om een integraal en samenhangend gezondheidsbeleid, en een intensieve samenwerking tussen gemeenten, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en inwoners zelf. De gemeente ziet zichzelf als facilitator van de transformatie, waar voornamelijk een procesregie-houdende rol bij hoort. Aan de uitvoering van het beleid wordt in partnerschap met de maatschappelijke partners richting gegeven. Om de samenwerking te bevorderen wordt met de uitvoeringsprogramma's voor 2024 – 2027 voorgesteld om opgavegericht te werken in het Sociaal Domein. Dit betekent dat er door alle partijen gezamenlijke doelen worden nagestreefd, wat zorgt voor helderheid over de opdracht en uitvoering. De opgaven (en daarmee ook de uitvoeringsprogramma's) worden vormgegeven rondom verschillende doelgroepen. Hierdoor wordt de complexiteit in de samenwerking beperkt, doordat organisaties die zich richten op dezelfde doelgroep kunnen samenwerken. Tevens wordt hiermee de integraliteit over verschillende levensdomeinen en expertises binnen de uitvoeringsprogramma's geborgd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de doelgroepen 'Alle (kwetsbare) inwoners', 'Kind en Jongeren' en 'Ouderen'.

Huidige situatie op Texel rondom de doelgroep 'Ouderen'

Op Texel bereikt in 2024 ruim een kwart van de Texelse inwoners de leeftijd van 65. Het is dan ook steeds belangrijker om de ontwikkelingen en behoeften van deze doelgroep nader te bekijken. Het aantal ouderen neemt toe en dit brengt specifieke uitdagingen met zich mee.

Opvallend is dat de Texelse ouderen erg tevreden zijn met hun woonomgeving. Ook zijn ouderen over het algemeen fysiek gezond dankzij innovaties op het medisch vlak. Op Texel wordt al veel ondernomen om ouderen te helpen in een gezond en gelukkig leven. Onder meer is er op Texel een Valpolikliniek, zijn er Smart Floors aangeschaft en wordt het symposium 'Texel in Balans' georganiseerd, is er het (regionale) project "Woongemak is Kinderspel" in samenwerking met diverse organisaties, en het landelijke actieprogramma 'Een tegen Eenzaamheid'.

Desalniettemin zijn er signalen waaruit blijkt dat de doelgroep vooralsnog extra aandacht behoeft. Zo blijkt uit het actieprogramma 'Een tegen Eenzaamheid' dat de helft van de Texelse 75-plussers zich eenzaam voelt. Ook stijgt het aantal dementerenden (naar verwachting meer dan 300 op Texel in 2025). Daarnaast hebben valincidenten een grote impact op ouderen. Het is van belang om gepaste maatregelen te nemen om de kwaliteit van leven van de oudere inwoners van Texel te waarborgen en te verbeteren, dit zodat zij vitaal oud kunnen worden op het eiland.

Ambitie en opgaven voor ouderen

Samen met de maatschappelijke partners is gesproken over wat er onder Texelse ouderen speelt en welke opgaven er in de komende jaren liggen. Voor ouderen is de volgende ambitie geformuleerd:

Texelse ouderen zijn zo lang mogelijk zelfredzaam, vitaal, en hebben een betekenisvol bestaan.

Op basis van wat maatschappelijke partners zien, wat de gemeente ziet en de richting die vanuit de genoemde landelijke akkoorden wordt gegeven, zijn de volgende twee opgaven geformuleerd die bijdragen aan het realiseren van de ambitie:

1. Ouderen hebben een woonsituatie die passend is bij de (zorg)behoefte om zo lang mogelijk vitaal (thuis) oud te worden
2. Ouderen kunnen voldoende meedoen en participeren in de maatschappij

Hoe willen we dit aanpakken?

De gemeente wil in partnerschap met de maatschappelijke partners werken aan het realiseren van de opgaven. De uitvoeringsprogramma's omvatten dan ook per opgave een stappenplan hoe de komende jaren aan deze opgaven gewerkt gaat worden. Sommige opgaven bestaan uit meerdere sub projecten, voor elk is een stappenplan uitgewerkt. Hieronder is per opgave een voorstel uitgewerkt hoe de gemeente hier de komende jaren uitvoering aan wil geven. Daar waar in een BCF (beleidsgestuurde contractfinanciering) één van deze opgaven als opdracht is omschreven, is de betreffende maatschappelijk partner aan zet om de opgaven te trekken. Daar waar geen partij wordt genoemd, neemt de gemeente de eerste stap (opstart) om tot de realisering van de opgaven te komen en daar de juiste maatschappelijke partners bij te betrekken.

<table>
<tr><td colspan="3">Opgave: Ouderen hebben een woonsituatie die passend is bij de (zorg)behoefte om zo lang mogelijk vitaal (thuis) oud te worden</td></tr>
<tr><td colspan="3">Door een omgeving te creëren die is afgestemd op hun (zorg)behoefte, worden ouderen gestimuleerd om langer thuis te blijven wonen. Dit draagt bij aan het behoud van de autonomie en zelfredzaamheid. Het zorgt dat ouderen in hun eigen vertrouwde omgeving kunnen blijven participeren in sociale activiteiten en contact onderhouden met vrienden, familie en buren. Dit voorkomt eenzaamheid en isolatie. Daarnaast kan een geschikte woonsituatie valincidenten voorkomen en de daaruit volgende gezondheidsproblemen.

Deze opgave is een belangrijke (integrale) opgave waar de komende jaren op Texel op wordt ingezet. Het realiseren van passende woningen afgestemd op de (zorg)behoefte wordt eveneens opgenomen in de Woon-Zorgvisie van Texel die in 2024 en 2025 wordt ontwikkeld. Daarnaast wordt er op Texel vanuit het GALA breed ingezet op interventies om vallen te voorkomen. Hoewel hier al veel in is gerealiseerd is dit een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren om op door te ontwikkelen en breder op het eiland bekend te maken.</td></tr>
<tr><td>Stappenplan</td><td>1. Ontwikkeling woon-zorg visie
Stap 1: Uitvoeren woonbehoeften onderzoek door gemeente (vanuit Fysiek Domein) t/m april 2024
Stap 2: Op basis van de uitkomsten van het woonbehoeften onderzoek worden er drie processen in gang gezet:
- Er worden direct praktische innovaties aan woningen voor ouderen in gang gezet. Hierbij zijn de gemeente en Woontij betrokken
- De woonvisie wordt opgesteld door de gemeente. Dit gebeurt vanuit het Fysiek Domein, waarbij er wel verbinding wordt behouden met het Sociaal Domein
- Op regionaal niveau wordt de woonzorgvisie ontwikkeld, door de gemeente(n). De woonzorgvisie wordt in Q2 2025 opgeleverd, en van daaruit zullen concrete opdrachten voor het Sociaal Domein volgen.

2. Lokale aanpak valpreventie 'Texel in Balans'
Stap 1: Huisartsen, fysiotherapeuten en andere relevante partners breed informeren over Texel in Balans en de smart floor. Dit door het organiseren van symposia.
Stap 2: Met de smart floor langs alle dorpshuizen om zoveel mogelijk ouderen met verhoogd valrisico te vinden.
Stap 3: In gesprek met ouderen met een verhoogd valrisico over mogelijke woningaanpassingen.</td><td>Planning
1.
Stap 1: tot april 2024
Stap 2: Q2 2024 – Q2 2025

2.
Stap 1: Q2 2024
Stap 2: Q3 en Q4 2024
Stap 3: Q4 2024 en verder</td></tr>
</table>

Opgave: Ouderen kunnen voldoende meedoen en participeren in de maatschappij		
Het is belangrijk dat inwoners wanneer zij ouder worden blijven participeren in de maatschappij. Dit betekent bijvoorbeeld dat zij blijven meedoen aan lokale activiteiten, sociaal contact houden en betekenisvolle relaties ervaren. Maar ook door het stimuleren van beweging en faciliteren van mobiliteit over het eiland helpt inwoners om vitaal oud te worden. Ten slotte zijn digitale vaardigheden essentieel om mee te doen in de huidige maatschappij, ook hierin is het mogelijk ouderen te stimuleren en te helpen deze vaardigheden te ontwikkelen. Om te (blijven) participeren vraagt ook om een bepaalde mentaliteit en veerkracht onder de oudere inwoners. In het kort is de overtuiging dat ouderen langer meedoen in de maatschappij als er wordt ingezet op de volgende zes thema's: digitale vaardigheden, mobiliteit, sociaal contact, beweging, eenzaamheid en veerkracht. Voor veel van deze thema's wordt al veel georganiseerd op Texel. De wens is om de verschillende initiatieven beter zichtbaar te maken en te verbinden en waar nodig door te ontwikkelen.		
Stappenplan	Stap 1: De sociale kaart up-to-date houden en breed bekend maken. Stap 2: Opstellen van Uitvoeringsagenda Ouderen. In deze uitvoeringsagenda wordt per thema een concreet plan gemaakt om de participatie van ouderen te bevorderen. Stap 3: Het verbinden van verschillende relevante maatschappelijke partners om een thema heen, voor de uitvoering van de plannen uit de Uitvoeringsagenda Ouderen.	**Planning** Stap 1: Q2 2024 Stap 2: Q3 en Q4 2024 Stap 3: Q1 2025 en verder

Leren en doorontwikkelen: monitoring

Met de uitvoering van de acties in het uitvoeringsprogramma wil de gemeente de gewenste beweging in het zorglandschap realiseren. De gemeente is voornemens de uitvoering goed te volgen en te monitoren of de gewenste effecten worden behaald. Op deze manier is de gemeenten continu bezig met het leren en doorontwikkelen binnen het Sociaal Domein, en kan de uitvoering op basis van de monitoring worden herijkt. De monitoring vindt op meerdere niveaus plaats:

- Monitoring op de praktische uitvoering van de uitvoeringsprogramma's
- Monitoring op de gewenste inhoudelijke effecten op de inwoners
- Monitoring op project/uitvoeringsniveau per uitvoeringsprogramma

Monitoring op de praktische uitvoering van de uitvoeringsprogramma's

Jaarlijks wordt in kaart gebracht in hoeverre de activiteiten uit het uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd en of deze hebben bijgedragen aan het beoogde resultaat. Hiervoor wordt jaarlijks een brede bijeenkomst georganiseerd met alle maatschappelijke partners die een rol hebben in de uitvoering van de uitvoeringsprogramma's. Tijdens deze bijeenkomst wordt stilgestaan bij wat er het afgelopen jaar is bereikt, wat goed werkt en wat beter kan en wat de belangrijkste uitvoeringsactiviteiten zijn voor het komende jaar.

Monitoring op de gewenste inhoudelijke effecten van het programma op de inwoners

Op programma niveau wordt er binnen de gemeente periodiek gemonitord of de activiteiten in de uitvoering voldoende bijdragen aan het beoogde effect voor de inwoner. De uitvoeringsprogramma's hebben een looptijd van vier jaar. Na twee jaar (in 2026) wordt een tussenevaluatie uitgevoerd. Op basis hiervan kan de uitvoering worden bijgesteld. Na afloop van de uitvoeringsprogramma's (eind 2027) wordt een eindevaluatie uitgevoerd welke ook weer richting geeft aan het vervolg.

Monitoring op project/uitvoeringsniveau per uitvoeringsprogramma

Op uitvoeringsniveau binnen het uitvoeringsprogramma brengt de programmacoördinator van de gemeente gezamenlijk met de maatschappelijke partners in de uitvoering in kaart op welke manier de opgave en de sub projecten worden gemonitord. Hiervoor wordt per opgave en sub project afspraken gemaakt op welke manier de monitoring plaatsvindt en op welke indicatoren wordt gemeten. De programmacoördinator van de gemeente is verantwoordelijk om de uitkomsten van deze monitor per opgave en sub project jaarlijks binnen het bredere programma te brengen.

Financiën

In de begroting wordt vooruitgekeken naar de jaren 2024 – 2027. De begroting wordt jaarlijks bijgesteld op basis van de ontwikkelingen en het budget voor het uitvoeringsprogramma wordt op jaarbasis aangevraagd. Desalniettemin is het belangrijk om vooruit te blikken naar welke kosten er verwacht kunnen worden in de komende vier jaar, in lijn met de plannen en de meerjarenplanning van het uitvoeringsprogramma.

Het totaal benodigde budget voor het uitvoeringsprogramma ‘ouderen’ 2024 – 2027 bedraagt €228.025,-. In onderstaande tabel staat de begroting per opgave en per jaar toegelicht.

Opgave	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
1. Ouderen hebben een woonsituatie die passend is bij de (zorg)behoefte om zo lang mogelijk vitaal (thuis) oud te worden	€43.288,-	€40.288,-	€38.449,-	€0,-
2. Ouderen kunnen voldoende meedoen en participeren in de maatschappij	€0,-	€43.000,-	€31.500,-	€31.500,-
Totaal begroot	**€43.288,-**	**€83.288,-**	**€69.949,-**	**€31.500,-**

Samenwerking

De gemeente Texel beoogt partnerschap met uitvoerende partijen in het sociaal domein, waarbij diverse partners gezamenlijk aan specifieke opgaven werken. De gemeente neemt hierin de rol van procesregisseur op zich, waarbij helderheid wordt verschaft over de verwachtingen van de uitvoerende partijen. Het formuleren van duidelijke kaders en het vaststellen van gezamenlijke doelen zijn hierbij essentieel. De gemeente ziet in deze benadering een krachtige methodiek om als partners gezamenlijk verantwoordelijkheid te dragen voor de transformatie binnen het sociaal domein. Het oprichten van coalities en het concreter vormgeven van samenwerkingen vormt de eerste stap naar een gezamenlijk gedragen beweging, waarbij de gemeente en haar partners gezamenlijk streven naar effectieve en efficiënte oplossingen voor specifieke doelgroepen.

Randvoorwaarden

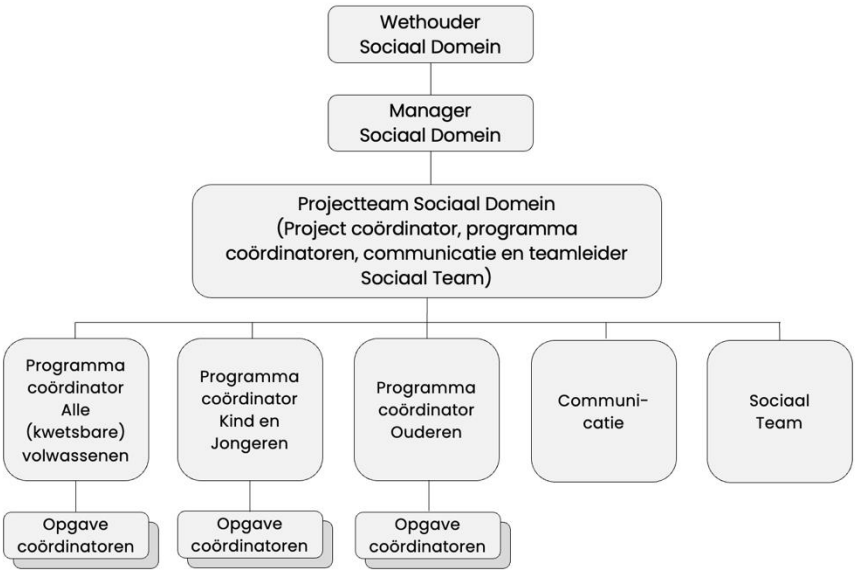
Het uitvoeringsprogramma is veelomvattend. Om de opgaven succesvol tot uitvoering te brengen zijn er een aantal belangrijke randvoorwaarden:

- Beschikbaarheid van het benodigde budget
- Heldere afspraken rondom de verantwoordelijkheden en taken binnen en tussen de samenwerkende partijen
- Tijd en capaciteit om heldere aansturing te geven aan de opgaven (dit hangt samen met het benodigde budget)

Structuur

Projectstructuur binnen de gemeente

Om de samenwerking voor de uitvoeringsprogramma's goed te faciliteren wordt er binnen de gemeente een projectstructuur ingericht voor de implementatie van de uitvoeringsprogramma's. Er wordt een projectteam Sociaal Domein opgezet, dat zorg draagt voor de uitvoering van de gemaakte plannen in de uitvoeringsprogramma's en de totale beweging in het Sociaal Domein. In het projectteam zit een afvaardiging van beleid, van communicatie en van het Sociaal Team. Het projectteam monitort op hoofdlijnen of alle acties uit de uitvoeringsprogramma's bijdragen aan de gestelde ambities en opgaven, en rapporteert hierover aan de manager en de wethouder Sociaal Domein. Per uitvoeringsprogramma wordt een programmacoördinator verantwoordelijk gemaakt voor de gestelde opgaves en actielijnen, welke ook verantwoordelijk is voor de te vormen coalities met maatschappelijke partners en de sturing daarover. Waar nodig stelt de programmacoördinator per opgave een opgavecoördinator aan, dit kan iemand van de gemeente intern of extern van de maatschappelijke partners zijn. De opgavecoördinator is de trekker van die opgave en de actielijnen daaronder, in afstemming met de programmacoördinator. De communicatie medewerker en teamleider Sociaal Team zijn werkzaam over alle drie de uitvoeringsprogramma's. In het programmateam wordt de verbinding tussen de drie uitvoeringsprogramma's en eventuele andere belangrijke ontwikkelingen in het Sociaal Domein gemaakt. Onderstaand organogram geeft de structuur weer.



Taken projectcoördinator en programmacoördinatoren

Concreet heeft de projectcoördinator de volgende taken:

- Het monitoren van de voortgang van alle uitvoeringsprogramma's
- Het richting geven aan de programmacoördinatoren en denkt inhoudelijk mee
- Het rapporteren aan de manager en wethouder Sociaal Domein
- Het opstellen van kwartaalrapportages
- Het monitoren van financiën en beoordelen nieuwe aanvragen voor financiering

De drie programmacoördinatoren hebben voor het betreffende uitvoeringsprogramma de volgende taken:

- Het organiseren van het proces rondom de opgaven
- Het betrekken van relevante partners uit het veld en contactpersoon zijn
- Het voeren van procesregie over opgaven
- Het deelnemen in projectteam en afstemmen met andere programmacoördinatoren
- Het rapporteren aan projectcoördinator
- Het maken van afspraken over monitoring van wat er is gedaan en doel van de interventies
- Het aanstellen en aansturen van opgavecoördinatoren en het afstemmen daarmee

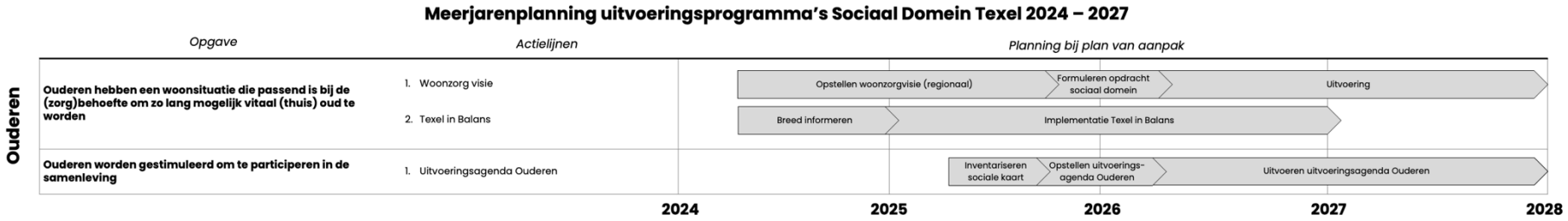
De opgavecoördinatoren hebben in afstemming met de programmacoördinator het voortouw in de uitvoering van de opgave (of sub projecten).

Invulling partnerschap

Per opgave gaat de programmacoördinator gezamenlijk met de maatschappelijke partners aan de slag met de uitvoering. Hierin heeft de programmacoördinator een faciliterende rol. Daarnaast is een deel van de uitvoering ook belegd in de bestaande afspraken tussen de maatschappelijke partners en de gemeente. Deze worden gecontinueerd en hier wordt blijven het gesprek over gevoerd.

Meerjarenplanning

De komende jaren wordt er gefaseerd aan de slag gegaan met de uitvoering van de verschillende opgaven. Hieronder is een meerjarenplanning weergegeven. Deze planning gaat ervan uit dat er aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat er voldoende capaciteit is bij alle betrokkenen voor de uitvoering. Wanneer dit niet het geval is kan de planning veranderen



Begrippenlijst

Ambitie: Het streven en doel dat men wil bereiken voor de doelgroep.

Beleidsgestuurde Contractfinanciering (BCF): Een door het college geformuleerde opdracht aan een professionele maatschappelijke organisatie op grond van gemeentelijke beleidsdoelstellingen en resultaatverwachtingen.

Beleidsgestuurde Contractfinanciering (BCF): Een door het college geformuleerde opdracht aan een professionele maatschappelijke organisatie op grond van gemeentelijke beleidsdoelstellingen en resultaatverwachtingen.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA): Een akkoord gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl en het stimuleren van actieve participatie in de samenleving, met als doel het welzijn en de gezondheid van mensen te verbeteren.

Integraal Zorg Akkoord (IZA): Een overeenkomst tussen verschillende zorgpartijen waarin afspraken worden gemaakt over de samenwerking en coördinatie van zorg om de kwaliteit en toegankelijkheid van zorg te verbeteren.

Life event: Een significante gebeurtenis of verandering in het leven van een individu, zoals bijvoorbeeld een geboorte, huwelijk, scheiding, verlies van werk, of ziekte, die invloed kan hebben op verschillende aspecten van het leven.

Omgevingsvisie: Een strategisch beleidsdocument waarin de gewenste ontwikkeling en inrichting van de fysieke leefomgeving wordt beschreven, met aandacht voor onder andere ruimtelijke ordening, natuur, wonen, mobiliteit en duurzaamheid.

Opgave: Een uitdaging, probleem of taak die aangepakt moet worden, om de gestelde ambitie voor de doelgroep te bereiken of de situatie te verbeteren.

Positieve Gezondheid: Een benadering van gezondheid waarbij niet alleen wordt gekeken naar de afwezigheid van ziekte, maar ook naar het welbevinden en de veerkracht van het individu op fysiek, mentaal en sociaal vlak.

Sociale basis: Het fundament van de samenleving bestaande uit informele netwerken, buurtinitiatieven, vrijwilligerswerk en sociale verbanden die bijdragen aan het welzijn en de leefbaarheid van gemeenschappen.

Specifieke Uitkering (SPUK): De SPUK-regeling stelt middelen beschikbaar vanuit het GALA om stevig en meer in samenhang in te zetten op preventie. De regeling bundelt geldstromen die zich richten op het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis (middelen bijbehorend aan het GALA).

Adviesraad
Sociaal Domein
Texel

Texel, april 2024

Aan: Het College van Burgemeester en Wethouders

Betreft: Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2028

Geacht College

Hierbij treft u onze reactie aan ten aanzien van de Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2028.

Na een eerste ronde met de verschillende maatschappelijke partners is er besloten het aantal Uitvoeringsprogramma's terug te brengen van vier naar drie. In onze optiek een goede "ingreep".

Wat opvalt ten aanzien van de eerder conceptversies is het feit dat de opgaven en de te ondernemen stappen op verschillende onderdelen concreter en overzichtelijker geformuleerd zijn. Ook is het programma wat "ingedikt", hetgeen we als een pluspunt zien voor het welslagen van de programma's .

Wat verder opvalt is dat, strikt gelezen naar de letter, sommige onderdelen van de Uitvoeringsprogramma's nu al "achterhaald" zijn. De stappen die in het eerste kwartaal van 2024 gezet (zouden) moeten worden, kunnen gezien het tijdpad van aanbieden aan de raad, niet meer gehaald worden. Door snel en concreet actie te ondernemen (zie ons voorstel verder in dit schrijven) hoeft deze "achterstand" geen belemmering te vormen voor de voortgang.

Voortdurend wordt aangegeven dat, om te komen tot welslagen van de Uitvoeringsprogramma's "we", de gemeente en de maatschappelijke partners, elkaar nodig hebben. Wie die "we" zijn hangt volgens ons af van het onderdeel van het/een programma dat uitgevoerd moet worden.
Hier ligt een schone taak voor de gemeente als regievoerder.

Wij adviseren u als regievoerder om, steeds als er een nieuw (programma)onderdeel uitgewerkt/aangepakt moet worden, goed en helder af te kaderen wat u als regievoerder wenst/verwacht. Vervolgens benadert u die partijen/ervaringsdeskundigen die nauw betrokken zijn bij het uit te voeren (programma)onderdeel. Vanuit die partijen/ervaringsdeskundigen wordt een werkgroep/kerngroep gevormd die, gefaciliteerd, onder regie van de gemeente aan de slag gaat. Deze opzet bevordert ons inziens de betrokkenheid van de burgers en slagvaardigheid van handelen. Door gebruik te maken van

de krachten die in de Texelse samenleving volop aanwezig zijn worden zaken, dicht bij de werkvloer en binnen die Texelse samenleving, beter zicht- en tastbaar voor betrokkenen. Dat maakt de kans van slagen groter. Bij deze wijze van werken is het ons inziens belangrijk om niet teveel hooi op de vork te nemen. Beter iets minder en goed dan (te)veel en half.

In de Uitvoeringprogramma's komt bovengenoemde werkwijze hier en daar al naar voren. Samen moeten gemeente en de betrokken burgers op deze mqnier tot mooie resultaten kunnen komen.

Wij wensen u en uw maatschappelijke partners veel succes in de uitwerking van de voorliggende Uitvoeringsprogramma's.

Uiteraard zijn we te allen tijde bereid een nadere mondelinge toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur van de Adviesraad Sociaal Domein<
Albert Hoven (voorzitter)

Gemeente Texel .txl

Raadscommissie

Dossiernummer	1849
Extern Zaak ID	3446111
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	7 mei 2024
Agendapunt	9
Titel	Rapportage "Grondexploitaties en grote projecten"
Organisatieonderdeel	Beleid & Vergunningen
Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Aanleiding	

Bijlagen
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 -Grote projecten en grondexploitaties
Bestuurlijk advies - Grote projecten en grondexploitaties
Bijlage 1 - Rapportage grondexploitaties en grote projecten

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
B&W	16 april 2024
Raadscommissie	**7 mei 2024**
Raadsvergadering	22 mei 2024

Toelichting

Volgens afspraak wordt de gemeenteraad vooruitlopend op de vaststelling van de programmarekening, geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten.

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3446111

Rapportage "Grip op grondexploitaties en grote projecten"

Paragraaf

Paragraaf: Bedrijfsvoering

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- de unaniem aangenomen motie “Grip op grondexploitaties en grote projecten”
- de besluitvorming van 17 februari 2021, waarin is afgesproken
  - dat de grondexploitaties voortaan separaat worden behandeld in de gemeenteraad, vooruitlopend op de programmarekening en
  - dat de raad twee keer per jaar wordt geïnformeerd over de stand van zaken van de grote projecten

Besluit

1. om akkoord te gaan met de herberekening van de grondexploitaties en
   a. om de voorziening voor de grondexploitatie van Den Burg oost te verhogen met € 92.431 tot een bedrag van € 1.060.785;
   b. om de voorziening voor de grondexploitatie van de Cocksdorp te verlagen met € 4.339 tot een bedrag van € 72.714;
   c. om de voorziening voor de grondexploitatie van het gezondheidsplein verlagen met een bedrag van € 29.106 tot een bedrag van € 174.705;
   d. om de voorziening van de grondexploitatie voor Oosterend verlagen met een bedrag van € 77.130 tot een bedrag van € 623.538;
   e. om de voorziening van de grondexploitatie van Jan Drijverschool te verlagen met een bedrag van € 13.999 tot een bedrag van € 821.105;
   f. om de voorziening van de grondexploitatie van de Marsweg te verlagen met € 175.502 tot een bedrag van € 1.587.221;
   g. de verhogingen en verlagingen van de voorzieningen zijn financieel verwerkt in de programmarekening 2023 en komen per saldo ten gunste van het rekeningresultaat;
2. om kennis te nemen van de overige informatie over de grote projecten in de rapportage “Grondexploitaties en grote projecten”.

Bijlagen

1. Rapportage "Grote projecten grondexploitaties"- versie april 2024

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Texel

.txl

Advies

Zaaknummer 3446111

Rapportage "Grondexploitaties en grote projecten"

Programma 0 Voor en door bewoners

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. om akkoord te gaan met de herberekening van de grondexploitaties;
    a. om de voorziening voor de grondexploitatie van Den Burg oost te verhogen met € 92.431 tot een bedrag van € 1.060.785;
    b. om de voorziening voor de grondexploitatie van de Cocksdorp te verlagen met € 4.339 tot een bedrag van € 72.714;
    c. om de voorziening voor de grondexploitatie van het gezondheidsplein verlagen met een bedrag van € 29.106 tot een bedrag van € 174.705;
    d. om de voorziening van de grondexploitatie voor Oosterend verlagen met een bedrag van € 77.130 tot een bedrag van € 623.538;
    e. om de voorziening van de grondexploitatie van Jan Drijverschool te verlagen met een bedrag van € 13.999 tot een bedrag van € 821.105;
    f. om de voorziening van de grondexploitatie van de Marsweg te verlagen met € 175.502 tot een bedrag van € 1.587.221;
    g. de verhogingen en verlagingen van de voorzieningen zijn financieel verwerkt in de programmarekening 2023 en komen per saldo ten gunste van het rekeningresultaat.

2. om kennis te nemen van de overige informatie over de grote projecten in de rapportage “Grondexploitaties en grote projecten”.

Toelichting

Volgens afspraak wordt de gemeenteraad twee keer per jaar geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten.

Bijlagen

1. Rapportage "Grondexploitaties en grote projecten "- versie april 2024

Consequenties

Financieel	☐	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☐
Personeel/Organisatie	☐	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico’s	☐		
Beleid	☐	Beheer	☐		

Rapportage "grondexploitaties en grote projecten"

Samenvatting

Volgens afspraak met de gemeenteraad, wordt de raad, vooruitlopend op de vaststelling van de programmarekening, geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten.

Rapportage "Grip op grondexploitaties en grote projecten"

Argumenten tot advies

Conform afspraak met de gemeenteraad wordt de raad twee maal per jaar separaat geïnformeerd over de grondexploitaties en grote projecten.

Alternatieven

Niet van toepassing.

Consequenties van het advies

De verhogingen en verlagingen van de voorzieningen van de grondexploitaties zijn financieel verwerkt in de programmarekening 2023 en komen per saldo ten gunste van het rekeningresultaat.

Relevante wet- en regelgeving of jurisprudentie

- Financiële verordening gemeente Texel 2023

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3446111

Rapportage "Grip op grondexploitaties en grote projecten"

Paragraaf

Paragraaf: Bedrijfsvoering

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- de unaniem aangenomen motie “Grip op grondexploitaties en grote projecten”
- de besluitvorming van 17 februari 2021, waarin is afgesproken
    - dat de grondexploitaties voortaan separaat worden behandeld in de gemeenteraad, vooruitlopend op de programmarekening en
    - dat de raad twee keer per jaar wordt geïnformeerd over de stand van zaken van de grote projecten

Besluit

1. om akkoord te gaan met de herberekening van de grondexploitaties en
    a. om de voorziening voor de grondexploitatie van Den Burg oost te verhogen met € 92.431 tot een bedrag van € 1.060.785;
    b. om de voorziening voor de grondexploitatie van de Cocksdorp te verlagen met € 4.339 tot een bedrag van € 72.714;
    c. om de voorziening voor de grondexploitatie van het gezondheidsplein verlagen met een bedrag van € 29.106 tot een bedrag van € 174.705;
    d. om de voorziening van de grondexploitatie voor Oosterend verlagen met een bedrag van € 77.130 tot een bedrag van € 623.538;
    e. om de voorziening van de grondexploitatie van Jan Drijverschool te verlagen met een bedrag van € 13.999 tot een bedrag van € 821.105;
    f. om de voorziening van de grondexploitatie van de Marsweg te verlagen met € 175.502 tot een bedrag van € 1.587.221;
    g. de verhogingen en verlagingen van de voorzieningen zijn financieel verwerkt in de programmarekening 2023 en komen per saldo ten gunste van het rekeningresultaat.

2. om kennis te nemen van de overige informatie over de grote projecten in de rapportage “Grondexploitaties en grote projecten”.

Bijlagen

1. Rapportage "Grote projecten grondexploitaties"- versie april 2024

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Texel

.txl

Rapportage “Grondexploitaties en grote projecten” *- versie april 2024*



Zaaknummer 3446111
Versie gemeenteraad behandeling 22 mei 2024

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

Hoofdstuk 1 Actualisatie grondexploitaties **4**

Definitie grondexploitatie 4
Grondbeleid 4
Visie op en wijze van grondbeleid 5
Actualisatie 2023 5
Te verwachten resultaat 6
Algemene toelichting lopende grondexploitaties 8

Hoofdstuk 2 Grote projecten **10**

Definitie groot project 10
Grote projecten 10
Nieuwe grote projecten 2024 10

Inleiding

Volgens afspraak met de gemeenteraad wordt twee keer per jaar gerapporteerd, buiten de planning en control producten om, over de grondexploitaties en de grote projecten.
Daarnaast is de afspraak met de gemeenteraad dat de herberekening van de grondexploitaties separaat wordt aangeboden aan de gemeenteraad voor behandeling.
In deze rapportage wordt de herberekening en de informatie over de grote projecten, per 31 december 2023, aan de raad aangeboden (Hoofdstuk 1) en wordt u geïnformeerd over de stand van zaken grote projecten (Hoofdstuk 2).

Hoofdstuk 1 Actualisatie grondexploitaties

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten gemeenten hun grondexploitaties minstens één keer per jaar actualiseren, dit gebeurt bij de jaarrekening. Om de gemeenteraad op de hoogte te houden van de tussentijdse ontwikkelingen van de grondexploitaties, worden deze op Texel tweemaal per jaar geactualiseerd. In deze rapportage informeren wij u over de lopende grondexploitaties, de geactualiseerde eindwaardes en verschillen ten opzichte van de eerder dit jaar vastgestelde versies. Dit document dient dus om u, naast de planning en control producten, over de stand van de grondexploitaties te informeren en te besluiten.

Definitie grondexploitatie

Een grondexploitatie is een overzicht van kosten en opbrengsten bij een gebiedsontwikkeling, gefaseerd in de tijd. Het dient als de financiële paragraaf bij een bestemmingsplan en kan worden gezien als een begroting met te accorderen budgetten waarop budgetbewaking kan worden uitgeoefend ter verantwoording naar de gemeenteraad.
Grondexploitaties zijn daarmee instrumenten voor als de gemeente een actief grondbeleid voert. Dat wil zeggen dat de gemeente zelf gronden verwerft of al in bezit heeft, die bouw- en woonrijp maakt en de gronden vervolgens uitgeeft.

Grondbeleid

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) staat dat de paragraaf grondbeleid moet ingaan op:

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Deze punten zijn dan ook bij de paragraaf grondbeleid bij de jaarrekening toegelicht, evenals in deze rapportage.

Visie op en wijze van grondbeleid

De Wet op de ruimtelijke ordening verplicht de gemeente om haar ruimtelijk beleid vast te leggen in een omgevingsvisie. De gemeente is momenteel bezig met het opstellen van de omgevingsvisie. De gemeente Texel heeft in het verleden een actief grondbeleid gevoerd. Dit heeft tot een grondpositie geleid die voor de komende jaren de realisatie van nieuwbouwprojecten heeft veiliggesteld (uitvoering Actieplan Wonen). Uitgaande van de gemeentelijke visie op wonen, retail en bedrijventerreinen is de grondpositie van de gemeente voldoende groot om gewenste ontwikkelingen via actief grondbeleid mogelijk te maken. De Omgevingswet biedt voldoende ruimte voor een sterke gemeentelijke regierol in de ruimtelijke ontwikkeling, ook als de gemeente de bouwgrond niet zelf in eigendom heeft (facilitair grondbeleid). De wijze waarop de gemeente haar grondbeleid uitvoert staat beschreven in de nota grondbeleid. Daarbij is gekozen voor situationeel grondbeleid, per project wordt gekeken of de gemeente een actieve of meer faciliterende rol oppakt.

Actualisatie 2023

Deze rapportage bevat de actualisatie voor de grondexploitaties op Texel. De vorig jaar vastgestelde grondexploitaties vormen de basis voor de actualisatie, waarbij is voortgebouwd op de tussentijds geactualiseerde grondexploitaties. Hierbij is onderzocht welke kosten en opbrengsten in 2023 gepland stonden en in hoeverre deze gerealiseerd zijn. Er is vervolgens onderzocht of de begrotingen voor kosten en opbrengsten aangepast moesten worden.

De actualisatie van de grondexploitaties is samen te vatten in onderstaande tabel, welke hierna verder wordt toegelicht.

Overzicht actuele boekwaarde + vermoedelijk resultaat bij afsluiting grondexploitaties
Grondexploitatie d.d. 01.01.2024 in vergelijking met grondexploitatie d.d. 01.01.2023.
Bedragen x €1.000

Grondexploitatie	Actuele Boekwaarde saldo 31.12.2023	Jaar realisatie	Verwachte eindwaarde 1-1-2024	Verwachte eindwaarde 1-1-2023	Boekwaarde saldo 31-12-2022
Oosterend	166 N	31-12-2025	623 N	690 N	71 N
Oudeschild	-339 V	31-12-2025	37 N	37 N	70 N
De Cocksdorp	83 N	31-12-2025	73 N	69 N	57 N
Jan Drijverschool	-227 V	31-12-2025	821 N	831 N	101 N
Marsweg	-891 V	31-12-2025	1.587 N	1614 N	-1098 V
Den Burg Oost	1.620 N	31-12-2025	1.061 N	928 N	1611 N
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	68 N	31-12-2025	175 N	165 N	63 N
De Kompas	575 N	31-12-2024	-60 V	-66 V	506 N
Totalen	**1.055 N**				**1.379 N**

V staat voor **Voordeel, N** staat voor **Nadeel**

Te verwachten resultaat

De gemeente Texel heeft per 1-1-2024 acht lopende grondexploitaties. Het gaat hier om exploitaties waarvoor de financiële kaders door de raad zijn vastgesteld (vaststellen van de grondexploitatiebegroting). Er is sprake van actief grondbeleid en dat betekent dat de gemeente risicodragend optreedt. Dat betreft onder andere het zelf aankopen van gronden, het bouw – en woonrijp maken en vervolgens uitgifte van bouwrijpe gronden. De gemeentelijke kosten worden gedekt door het uitgeven van bouwrijpe gronden en/of het instellen van een voorziening.

In het volgende overzicht staan de acht lopende grondexploitaties inclusief aanvankelijk beoogde einddatum en bijgestelde einddatum (zoals verwerkt in de geactualiseerde grondexploitatie op 1 januari 2024):

Bouwgrond in Exploitatie	Peildatum 01.01.2022 prognose einddatum	Peildatum 01.01.2023 prognose einddatum
Oosterend	31-12-2024	Verschoven naar 2025
Oudeschild	31-12-2024	Verschoven naar 2025
De Cocksdorp	31-12-2025	Ongewijzigd
Marsweg	31-12-2024	Verschoven naar 2025
Jan Drijverschool	31-12-2024	Verschoven naar 2025
Den Burg Oost	31-12-2024	Verschoven naar 2025
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	31-12-2024	Verschoven naar 2025
De Kompas	31-12-2024	Ongewijzigd

In het onderstaande overzicht wordt het boekwaardeverloop in 2023 weergegeven:

Project	Boekwaarde Per 31-12-2022	Mutatie 2023 Regulier	Boekwaarde per 31-12-2023
Oosterend	€ 71	€ 95	€ 166
Oudeschild	€ 70	€ -409	€ -339
De Cocksdorp	€ 57	€ 26	€ 83
Jan Drijverschool	€ 101	€ -328	€ -227
Marsweg	€ -1.098	€ 207	€ -891
Den Burg Oost	€ 1.611	€ 9	€ 1.620
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	€ 63	€ 5	€ 68
De Kompas	€ 506	€ 70	€ 575
Totaal	**€ 1.379**	**€ -325**	**€ 1.055**
			Bedragen x € 1.000

Een negatief bedrag bij de boekwaarde betekent dat er per saldo meer is ontvangen dan uitgegeven. Een positief bedrag bij boekwaarde betekent dat er op 31 december van het betreffende jaar meer is uitgegeven dan ontvangen.

Uit het overzicht volgt dat voor de grondexploitaties de boekwaarde per saldo uitkomt op € 1.054.820 per 31 december 2023.

De grondexploitaties zijn geactualiseerd naar prijspeil 1 januari 2024 op basis van de meest recente inzichten. Een samenvatting van de resultaten is hieronder opgenomen:

Project	Boekwaarde	Nog te realiseren		Eindwaarde	
		Kosten	Opbrengsten		
Oosterend	€ 166	€ 1.416	€ -959	€ 623	31-12-2025
Oudeschild	€ -339	€ 1.095	€ -719	€ 37	31-12-2025
De Cocksdorp	€ 83	€ 1.325	€ -1.335	€ 73	31-12-2025
Jan Drijverschool	€ -227	€ 1.052	€ -3	€ 821	31-12-2025
Marsweg	€ -891	€ 5.287	€ -2.808	€ 1.587	31-12-2025
Den Burg Oost	€ 1.620	€ 291	€ -850	€ 1.061	31-12-2025
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	€ 68	€ 653	€ -547	€ 175	31-12-2025
De Kompas	€ 575	€ 154	€ -789	€ -60	31-12-2024
Totaal	**€ 1.055**	**€ 11.273**	**€ -8.011**		
					Bedragen x € 1.000

Uit het overzicht volgt dat zeven grondexploitaties een negatieve eindwaarde hebben. Volgens het BBV moet bij een verwacht verlies op eindwaarde een voorziening worden getroffen ter hoogte van het betreffende tekort. Het overzicht hieronder geeft het saldo voorraad gronden onderhanden werken per 31 december 2023 weer:

Project	Boekwaarde	Voorziening	Kapitaalbeslag gronden
Oosterend	€ 166	€ 623	€ 789
Oudeschild	€ -339	€ 37	€ -303
De Cocksdorp	€ 83	€ 73	€ 156
Jan Drijverschool	€ -227	€ 821	€ 594
Marsweg	€ -891	€ 1.587	€ 696
Den Burg Oost	€ 1.620	€ 1.061	€ 2.681
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	€ 68	€ 175	€ 243
De Kompas	€ 575	€ -	€ 575
Totaal	**€ 1.055**	**€ 4.377**	**€ 5.432**
			Bedragen x € 1.000

Uit het overzicht volgt dat er voorzieningen zijn getroffen voor de onrendabele grondexploitaties. Het totaal saldo voorraad gronden onderhanden werken is daarmee € 5.431.623.

Algemene toelichting lopende grondexploitaties

Na actualisatie van de grondexploitaties zijn de huidige verwachte eindwaardes vergeleken met die van de vastgestelde grondexploitaties. Dit is samengevat in onderstaande tabel:

Project	EW 2023 (A)	EW tussentijds	EW 2024 (B)	Verschil (B-A)
Oosterend	€ 690	*€ 700*	€ 623	€ -67
Oudeschild	€ 37	*€ 37*	€ 37	€ -1
De Cocksdorp	€ 69	*€ 77*	€ 73	€ 4
Jan Drijverschool	€ 831	*€ 835*	€ 821	€ -10
Marsweg	€ 1.614	*€ 1.763*	€ 1.587	€ -27
Den Burg Oost	€ 928	*€ 969*	€ 1.061	€ 133
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	€ 165	*€ 204*	€ 175	€ 10
De Kompas	€ -66	*€ -60*	€ -60	€ 6

Bedragen x € 1.000

Halverwege 2023 zijn de grondexploitaties tussentijds geactualiseerd en ter informatie aan de raad aangeboden middels de rapportage ‘Grondexploitaties en Grote projecten’. Daarin gold voor de grondexploitaties dat door marktwerking en een wat minder gunstige fasering de eindwaardes ongeveer gelijk bleven of naar beneden werden bijgesteld. Inmiddels is meer bekend over de grondexploitaties, zowel inhoudelijke wijzigingen als de nieuwe verwachtingen over de marktwerking in de komende jaren zijn toegepast. In het algemeen kan gezegd worden dat de kostenstijging de komende jaren naar verwachting gunstiger zal zijn dan vorig jaar werd verwacht. Dit veroorzaakt in de meeste grondexploitaties een positief effect op de eindwaarde.

Grondexploitaties buitendorpen

De gemeenteraad heeft in 2021 vier grondexploitaties vastgesteld voor de ontwikkelingen in Oosterend, Oudeschild, De Cocksdorp en voor de Jan Drijver schoollocatie.
De grondexploitaties zijn vastgesteld om op korte termijn het aanbod in de betaalbare sector op Texel te vergroten. Er is op deze locaties dus veel aandacht voor sociale huur en betaalbare koopwoningen en slechts beperkt voor woningen in het duurdere segment.

- **Achter Bijenkorfweg te Oosterend**
  De verwachte eindwaarde is ca.€ 67.000 gestegen ten opzichte van de verwachte eindwaarde vorig jaar.
- **Voormalig voetbalveld te Oudeschild**
  De verwachte eindwaarde is ca.€ 1.000 gestegen ten opzichte van de verwachte eindwaarde vorig jaar.
- **Verlengde Schipper Boonstraat in De Cocksdorp**
  De verwachte eindwaarde is ca.€ 4.000 gedaald ten opzichte van de verwachte eindwaarde vorig jaar.
- **Voormalige Jan Drijverschool te Den Hoorn**
  De verwachte eindwaarde is ca.€ 10.000 gestegen ten opzichte van de verwachte eindwaarde vorig jaar.

Voor Oosterend, Oudeschild en de voormalige Jan Drijverschool geldt dat de grondopbrengsten iets hoger zijn dan vorig jaar werd verwacht. De kosten zijn daarentegen ook gestegen. Voor de grondexploitatie van Oosterend zorgt dit per saldo voor een positief effect op de eindwaarde. In de overige grondexploitatie wijzigt de eindwaarde slechts gering.

Flexwoningen Marsweg

De grondexploitatie voor de Flexwoningen Marsweg is halverwege 2022 opgesteld en eind 2022 vastgesteld. De planontwikkeling verloopt hier sneller dan bij de andere grondexploitaties om zo snel mogelijk aan de behoefte aan betaalbare woningen op Texel te voldoen. Om dit mogelijk te maken heeft de gemeente WBI-subsidie ontvangen. Sinds het moment van opstellen zijn de plannen verder gevorderd. Voor het deelgebied Marsweg Zuid zijn zowel de opbrengsten als de kosten wat lager dan vorig jaar de verwachting was. Voor het deelgebied Marsweg Noord geldt dat er momenteel onzekerheid is over de exacte invulling, maar daar lijken

met nieuwe plannen de kosten en opbrengsten grotendeels gelijk te blijven. Doordat de kostenstijging komende jaren naar verwachting lager zal liggen dan we vorig jaar verwachtten, wordt de eindwaarde circa € 27.000 minder negatief.

Den Burg Oost

De eindwaarde van deze grondexploitatie is lager dan vorig jaar werd verwacht. Dit komt doordat de laatste werkzaamheden voor het woonrijpmaken een stuk hoger uitvallen. Deels komt dat doordat er meer werk moet worden verricht dan verwacht, de laatste werkzaamheden zijn dan ook verschoven van 2024 naar (begin) 2025. Een andere oorzaak van de hogere koten zijn de sterke prijsstijgingen van specifieke materialen in het afgelopen jaar. Het effect op de eindwaarde is circa € 133.000 negatief.

Gezondheidsplein

Ten opzichte van vorig jaar zijn de plannen nauwelijks veranderd. De grondopbrengsten zijn onveranderd en de kosten stijgen per saldo gering. De eindwaarde kent dan ook slechts een verandering van circa € 10.000 negatief.

Locatie voormalige Kompasschool

De eindwaarde van de grondexploitatie bij de locatie voormalige Kompasschool komt circa € 6.000 negatiever uit dan vorig jaar werd verwacht. Dit komt doordat er meer onderzoeken naar niet gesprongen explosieven moesten worden uitgevoerd dan eerder verwacht. De opbrengsten blijven gelijk, waardoor de eindwaarde enigszins verslechterd.

Risico’s en kansen projecten

In de grondexploitaties zitten altijd onzekerheden, zowel kansen als risico’s. Hoe verder een project gevorderd is, des te kleiner de onzekerheden. Om de risico’s te (deels) af te kunnen dekken, heeft de gemeente Texel een weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen wordt tweemaal per jaar geactualiseerd, zowel bij de jaarrekening als bij de begroting en is te vinden in paragraaf B.

Hoofdstuk 2 Grote projecten

Hierbij informeren wij u over de voortgang van onze belangrijke projecten. Voor enkele van deze projecten zijn er geen significante veranderingen ten opzichte van de rapportage van 24 mei 2023, zoals vermeld in de betreffende sectie van het rapport.

Definitie groot project

Hoewel er geen strikte definitie is voor wat als "grote projecten" wordt beschouwd, verwijzen we doorgaans naar kostbare projecten met aanzienlijke bestuurlijke, financiële of maatschappelijke impact. Structurele begrotingsposten vallen niet onder deze definitie. Het college heeft de volgende projecten aangemerkt als zijnde van groot belang:

Grote projecten

- Den Burg zuid
- Investeringen Duurzaam Zonnepanelen
- Energie op het dak
- Cultuurhuis
- Aanlanding TESO
- Omgevingsvisie
- Reconstructie Postweg
- Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer
- Herinrichting De Ruyterstraat
- Parkeerterreinen strandslagen
- Ondergrondse afvalmodules optimaliseren en uitbreiden

Nieuwe grote projecten 2024

- Voorstel 514: Voormalige ijsbaan in Den Burg herinrichten

Per project wordt u (onder andere) geïnformeerd over:

- beschikbaar gestelde krediet door de gemeenteraad
- eventuele subsidie toekenning
- eventueel tekort en of overschot op basis van de huidige informatie
- toelichting/analyse als er een tekort/overschot is
- planning – actuele ontwikkelingen
- risico’s
- beheersmaatregelen

Den Burg zuid

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur	
Programma	2 – Goede bereikbaarheid	
Omschrijving project	Herinrichting van de Emmalaan vanaf kruispunt Beatrixlaan – Elemert en de omgeving van de Texel sporthal en het nieuwe Onderwijscentrum Texel.	
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 14 maart 2018	€ 2.700.000
	Raadsbesluit 19 september 2018	€ 388.114
	Raadsbesluit 18 december 2019	€ 280.000
	Raadsbesluit 26 februari 2020	€ 392.000
	Raadsbesluit 17 februari 2021	€ 516.000
	Raadsbesluit 21 september 2022	€ 50.000
	Raadsbesluit 27 oktober 2022	€ 790.000
	Totaal beschikbaar gesteld	€ 5.116.114
Subsidie toekenning	Provincie Noord-Holland	€ 388.114
	Provincie Noord-Holland	€ 68.355

Prognose financieel

Binnen budget.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Niet van toepassing.

Actuele ontwikkelingen

Het project Den Burg Zuid bevindt zich, net als eerder gemeld, in de laatste fase en nadert voltooiing. De herinrichting van de Emmalaan is helemaal afgerond. Het belangrijkste aandachtspunt is de financiële afronding door de toegezegde subsidie van de provincie binnen te halen. De vaststelling van deze subsidie door de provincie wordt in het 2e kwartaal verwacht.

De verschillende deelprojecten in Den Burg Zuid die zijn afgerond betreffen verder:

- De realisatie van de Skool;
- De realisatie van de TXL Sporthal;
- De realisatie van de parkeerterreinen en de boulevard.

Planning van het project

Na de afronding van de subsidie Emmalaan zal dit project worden afgesloten. Er zijn momenteel in het gebied nog ontwikkelingen gaande maar deze worden niet tot de scope van het project gerekend. Hierbij kan worden gedacht aan het sportpark en de pannakooi.

Risico's en beheersmaatregelen

Voor het project Den Burg Zuid is het belangrijkste actie dat de subsidie van de Emmalaan wordt binnen gehaald. De vaststelling van de subsidie wordt in het 2e kwartaal verwacht.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Investeringen Duurzaam Zonnepanelen

Portefeuillehouder	R. Kieft
Programma	7 – Volksgezondheid, duurzaam en schoon
Omschrijving project	Betreft het beschikbaar gestelde krediet voor drijvende zonnepark/gemeentehuis parkeren/de Tuunen parkeren/nieuwe sporthal en De Bolder. Via aanvullende raadsbesluiten is het budget tevens beschikbaar voor zonnepanelen op de gebouwen van de gemeentewerf en voor zon op parkeerterreinen.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 17 oktober 2018 € 1.194.925 Raadsbesluit 10 juli 2019 Raadsbesluit 17 februari 2021
Subsidie toekenning	n.v.t.

Prognose financieel

Vorig jaar is besloten om het restant bedrag van € 173.612 in te zetten voor de realisatie van zon op parkeerterreinen. (zie amendement 'zonnepanelen boven parkeerterrein strand').

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Met het amendement 'zonnepanelen boven parkeerterreinen strand' heeft de raad besloten het resterende krediet in te zetten als voorbereidingskrediet voor de realisatie van zonnepanelen boven een parkeerterrein. In de RIB 'Zonnepanelen boven parkeerterreinen' van 9-3-2021 heeft het college voorgesteld dit zo nodig ook voor de realisatie van zon op parkeerterreinen in te zetten.

Actuele ontwikkelingen

In februari jl. heeft uw raad het Uitnodigingskader solarcarports vastgesteld.

Planning van het project

Op dit moment spelen er geen concrete projecten rond solarcarports op Texel.

Risico's en beheersmaatregelen

In het algemeen geldt dat het elektriciteitsnet op Texel niet overal voldoende robuust is om een ongecontroleerde toename van (grote) zonne-energie projecten aan te kunnen. Netbeheerder Liander heeft de taak te zorgen voor een adequaat netwerk, maar dat lukt niet altijd meteen. Als beheersmaatregel zal worden zorggedragen voor een goede afstemming met Liander. Dit probleem speelt al op de locatie van de gemeentewerf. Doordat het Liandernet overbelast raakt, is meer groene stroom opwekken momenteel niet mogelijk op deze locatie. Zoals eerder aangegeven is de beheersmaatregel dat er voorlopig geen extra panelen meer worden geplaatst en is de opdracht bij de aannemer ingetrokken.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Energie op het dak

Portefeuillehouder	R. Kieft
Programma	7 – Volksgezondheid, duurzaam en schoon
Omschrijving project	Betreft het beschikbaar gestelde krediet voor renteloze leningen specifiek voor de aanleg van zonnepanelen voor particuliere huiseigenaren (Verordening Toekomstbesteding wonen Texel 2023)
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 17 september 2020 € 2.000.000
Subsidie toekenning	

Prognose financieel

Beschikbaar gestelde krediet is voldoende op basis van de aanvragen in de afgelopen periode.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

In 2022 (peildatum 31 december 2022) zijn 67 leningen verstrekt voor een bedrag van € 337.875.
In 2023 (peildatum 31 december 2023) zijn 24 leningen verstrekt voor een bedrag van € 136.364.

Actuele ontwikkelingen

In 2023 is de nieuwe verordening toekomstbestendig wonen Texel door uw raad vastgesteld. De lening zonnepanelen 0% is samengevoegd met de lening duurzaam en langer zelfstandig wonen. Bewoners kunnen met een 0% lening meerdere maatregelen financieren.

Planning van het project

De leningen kunnen bij SVn voor een maximaal bedrag van € 6.000 worden aangevraagd. De regeling is sinds 2022 opengesteld.

Risico's en beheersmaatregelen

SVn brengt aan de gemeente een beheersvergoeding in rekening. Dit bestaat uit een vast en variabel deel. Per aangevraagde renteloze lening wordt een vast beheersvergoeding van € 550 door SVn in rekening gebracht. Het variabele deel bestaat uit een percentage van 0,5 % op jaarbasis berekend over de geaggregeerde uitstaande bedragen.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming nodig.

Cultuurhuis (Thijssehuis) Texel

Portefeuillehouder	R. Van de Belt
Programma	5 – Samen beleven en bewegen
Omschrijving project	Nieuwbouw voor Artex, Young4Ever, de bibliotheek en Radio Texel op de locatie Thijsseschool.
Beschikbaar gestelde krediet	€ 12.180.000 Dit bedrag is deels incl. en deels excl. btw, hierover nu in overleg met de belastingdienst
Subsidie toekenning	Voor de stichtingskosten is er geen subsidie toegekend. Er wordt voor de stichtingskosten ingezet op een bijdrage vanuit De Regiodeal voor de Wadden. De aanstaande gebruikers hebben verschillende subsidietrajecten lopen voor de 1e inrichting, waarvan 85% inmiddels is toegewezen.

Prognose financieel

Er zijn geen specifieke zaken.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Op dit moment niet van toepassing, gelet op de recente besluitvorming met betrekking tot het aanbestedingskrediet tijdens de raadsvergadering van 20 september 2023. Deze besluitvorming heeft de noodzakelijke richting en goedkeuring gegeven voor de voortgang van het project.

Actuele ontwikkelingen

Zie de raadsinformatiebrief RIB 24-003 Realisatie Thijssehuis van 29 januari 2024.
Indien nodig wordt er aanvullend geïnformeerd via raadsinformatiebrieven.

Planning van het project

Start bouw half mei 2024, oplevering half mei 2025.

Risico's en beheersmaatregelen

Met de aanbesteding zijn de bouwkosten vastgesteld, en het is noodzakelijk om nauwgezet toezicht te houden op eventuele extra werkzaamheden en kostenoverschrijdingen.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Aanlanding TESO

Portefeuillehouder	burgemeester
Programma	2 – Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	
Beschikbaar gestelde krediet	Zowel voor het jaar 2023 als 2024 is er een budget van € 85.000 beschikbaar gesteld voor de tijdelijke aanstelling van een projectleider op het gebied van infrastructuur.
Subsidie toekenning	geen

De aanlanding TESO is door Rijkswaterstaat naar het jaar 2026 verschoven. De gemeente Texel is geen trekker van het project. De middelen die hiervoor beschikbaar zijn gesteld zijn door de raad ingezet voor een brede mobiliteitsvisie. Het voorstel is om dit project niet meer op te nemen in de rapportage “grote projecten”.

Omgevingsvisie

Portefeuillehouder	R. Kieft
Programma	3 – Mooi en gastvrij Texel/Texel werkt!
Omschrijving project	De omgevingswet eist van de gemeenten het vaststellen van een omgevingsvisie.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 27 februari 2019 € 135.000 Raadsbesluit 21 september 2022 € 160.000
Subsidie toekenning	geen

De omgevingswet is met ingang van 1 januari 2024 ingegaan. De (ontwerp) omgevingsvisie gaat dit jaar naar de raad ter beoordeling en vaststelling. Voorgesteld wordt om de omgevingsvisie niet onder een groot project te laten vallen.

Reconstructie Postweg

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	2 - Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	Op basis van het vastgestelde beheerplan Wegen wordt het gehele traject Postweg/Nieuwlanderweg gereconstrueerd.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 7 juli 2021 € 12.140.000
Subsidie toekenning	geen

Prognose financieel

Het project is formeel in juni 2023 opgeleverd aan de wegbeheerder en geaccepteerd.
De kosten voor de totale reconstructie zijn allen genomen en dat leidt tot een overschot van naar verwachting € 372.356. Recent is gebleken dat door de aannemer niet de juiste voorgeschreven klinkers zijn aangebracht en deze is aansprakelijk gesteld voor de gevolgen. Dit feit zou (mede) de oorzaak kunnen zijn van de aanhoudende klachten van bewoners over geluids- en trillingsoverlast.
Momenteel vindt onderzoek plaats naar de juiste oplossing voor dit probleem. Hoewel er vanuit wordt gegaan dat alle kosten zullen worden neergelegd bij de aannemer is het aannemelijk dat er ook voor de gemeente extra kosten zullen komen.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Er is vooralsnog sprake van een overschot van € 372.356. In de komende maanden zullen er nog de nodige kosten komen als gevolg van o.a. begeleiding, externe advies- en onderzoekskosten en mogelijke andere kosten.
Indien de aansprakelijkheidsstelling wordt erkend en de noodzakelijke kosten kunnen worden doorberekend dan wel worden betaald door de aannemer en zal dit overschot grotendeels in tact blijven.

Actuele ontwikkelingen

Zie hierboven de problematiek in Zuid Eierland.

Planning van het project

Uiterlijk de komende zomer zal een besluit worden genomen hoe de toekomstige bestrating van Zuid Eierland er uit zal komen te zien en wanneer deze desgewenst zal worden gerealiseerd.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico is aanwezig dat er een lange stevige juridische procedure gaat ontstaan over de aansprakelijkheid van de aannemer voor het aanbrengen van andere dan de voorgeschreven klinkers.

Conclusie en gevraagd besluit

Overschot van € 372.000 vooralsnog reserveren voor problematiek Zuid Eierland.

Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer - cluster 3

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur	
Programma	2 - Goede bereikbaarheid	
Omschrijving project	Op basis van het door u in september 2022 vastgestelde plan van aanpak worden jaarlijks een aantal kilometers fietspad gereconstrueerd.	
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 10 november 2021	€ 2.000.000
Subsidie toekenning	Provincie, in aanvraag	€ 692.957
	Provincie, toegekend	€ 909.333
	Stift	€ 300.000
	Staatsbosbeheer, toegekend en betaald	€ 419.075

Prognose financieel

In dit cluster valt ook de reconstructie van het fietspad “de Tureluur/Schettersweid”. De reconstructie van dit fietspad bleek vanwege de omliggende natuur niet eenvoudig te realiseren, en is uiteindelijk gezamenlijk met natuurontwikkeling door Staatsbosbeheer opgepakt. De extra kosten hiervoor worden grotendeels betaald door Staatsbosbeheer, en er is daarnaast nog een aanvullende subsidie in aanvraag bij de Provincie. Door deze bijdragen van in totaal € 2.047.483 toegezegd en nog € 692.957 in aanvraag, blijven de netto kosten voor de Gemeente Texel beperkt.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Gaandeweg de realisatie van de fietspaden als onderdeel van cluster 3 is besloten gebruik te maken van de mogelijkheid om in combinatie met het natuurherstelplan “de Tureluur/Schettersweid”, het bestaande veel te smalle en in slechte staat verkerende fietspad te verplaatsen.

De extra kosten voor het realiseren van dit gecombineerde project worden gedragen door een bijdrage van Staatsbosbeheer en extra subsidie vanuit de Provincie.

Conclusie en gevraagd besluit

Het financiële resultaat van dit project wordt in de reguliere P&C cyclus ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer - cluster 4 - Rommelpot

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	2 - Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	Reconstructie Rommelpot cluster 4 Op basis van het door u in september 2022 vastgestelde plan van aanpak worden jaarlijks een aantal kilometers fietspad gereconstrueerd.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2022 € 2.000.000 waarvan voor Rommelpot € 1.200.00
Subsidie toekenning	Provincie € 867.794 Stift € 182.000

Prognose financieel

Oorspronkelijk krediet van 2 miljoen voor reconstructie fietspaden cluster 4, is gesplitst in een krediet voor Rommelpot (1,2 miljoen) euro en Rozendijk (€ 800.000). Momenteel geboekte kosten € 685.100. Het werk is voor 80% klaar, maar aannemer loopt achter met factureren. Verwachting is dit werk binnen budget zal worden gerealiseerd. Netto bijdrage van gemeente Texel door toegekende subsidies van in totaal € 1.050.000 beperkt.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Verwachting is realisatie binnen budget maar door waterproblematiek deze winter mogelijk een kleine overschrijding van het krediet.

Actuele ontwikkelingen

Het werk is deze winter getekend door oponthoud, stagnatie en vertraging door ongekend veel regenval en verzadiging van de bodem. Onderhandelingen met de aannemer over meer- en stagnatiekosten zijn gaande.

Planning van het project

Eind april, voor de meivakantie is de Rommelpot weer toegankelijk. Feestelijke opening in bijzijn van wethouder en gedeputeerde op 7 juni a.s.

Risico's en beheersmaatregelen

Niet meer aan de orde.

Conclusie en gevraagd besluit

Project bruto nagenoeg binnen budget afgerond. Door toegekende maar dit najaar vast te stellen subsidie netto beperkte bijdrage van gemeente Texel.

Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer – cluster 4 – Rozendijk

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur	
Programma	2 - Goede bereikbaarheid	
Omschrijving project	Op basis van het door u in september 2022 vastgestelde plan van aanpak worden jaarlijks een aantal kilometers fietspad gereconstrueerd.	
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2022 waarvan voor Rozendijk € 800.00	€ 2.000.000
Subsidie toekenning	Provincie Stift	€ 405.077 € 130.000

Prognose financieel

Krediet van 2 miljoen euro voor 'Reconstructie fietspaden SBB cluster 4 is opgesplitst in krediet voor Rommelpot (1,2 miljoen euro) en Rozendijk (€ 800.000).

De werkzaamheden zijn globaal voor 80% gereed.

De verwachting is dat dit project binnen beschikbaar budget wordt gerealiseerd.

Door toegekende subsidies van in totaal € 535.000 zal de netto bijdrage van de gemeente Texel om en nabij de € 450.000 bedragen.

Analyse eventuele over/ – onderschrijding krediet

Project wordt naar verwachting binnen budget gerealiseerd.

Actuele ontwikkelingen

Door overvloedige regenval, hoge grondwaterstanden en veel ínkomend water vanuit de hoger gelegen bossen/duinen veel stagnatie ondervonden deze winter. De wateroverlast deze winter heeft wel geleid tot het in goed overleg met bewoners structureel oplossen van al bestaande waterproblemen.

Planning van het project

Oplevering zal plaatsvinden eind april 2024. Nog voor de meivakantie is de Rozendijk weer beschikbaar voor alle verkeer. 7 juni zal de feestelijke opening plaatsvinden in bijzijn van wethouder en gedeputeerde.

Risico's en beheersmaatregelen

Geen specifieke meer gelet op de voortgang van het project.

Conclusie en gevraagd besluit

Resultaat van de werkzaamheden is een fietsvriendelijke veiliger Rozendijk tussen de Jan Ayeslag en de Bakkenweg.

Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer - Rozendijk 2 tussen Pontweg en Grensweg

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	2 - Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	Reconstructie Rozendijk 2 tussen Pontweg en Grensweg
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2023 € 1.800.000
Subsidie toekenning	Provincie, wordt nog aangevraagd Stift

Prognose financieel

Krediet van 1,8 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de reconstructie van het laatste nog niet gereconstrueerde stuk Rozendijk tussen de Pontweg en de Grensweg.
Project is nog in voorbereiding, er is sprake van intensief overleg met bewoners en nutsbedrijven en vergunningaanvragen in voorbereiding.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Ontwerp is nagenoeg definitief na verschillende bijeenkomsten met bewoners. Ontwerp wordt nu uitgewerkt tot een bestek met tekeningen en de planning is dit najaar dit op de markt te zetten.

Actuele ontwikkelingen

Bewoners zijn bij het ontwerp zeer sterk betrokken. Momenteel wordt in samenwerking met de groenbeheerder het groenplan, waaronder de herplant van noodzakelijk te rooien bomen, gemaakt. Dit groenplan wordt vervolgens met de bewoners besproken waarna definitieve vaststelling.
Veel commotie en ophef over de voorziene kap van bijna vijftig in slechte staat verkerende en aan het einde van hun levensduur zijnde bomen.

Planning van het project

Start werkzaamheden in januari 2025 en oplevering medio mei 2025.

Risico's en beheersmaatregelen

Mogelijke vertraging door bezwaren tegen bomenkap/herplant bomen. Momenteel vindt onderzoek plaats naar de verlegging van een gedeelte van de weg om deze verder van de bebouwing af te brengen. Daartoe is dan wel een uitgebreide vergunningsprocedure noodzakelijk.

Conclusie en gevraagd besluit

Ontwerp wordt in overleg met bewoners vastgesteld.

Herinrichting De Ruyterstraat

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	2 - Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	In het vastgestelde Beheerplan Wegen is onder andere opgenomen het herinrichten van De Ruyterstraat. Het plan bestaat uit het herinrichten en klimaat-adaptief maken van de strook tussen de gevels en Het Bolwerk.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2022 € 1.200.000
Subsidie toekenning	geen

Prognose financieel

De geschatte totale kosten bedragen € 1,2 miljoen.

Analyse eventuele over - onderschrijding krediet

Niet van toepassing.

Planning van het project

Het project bevindt zich momenteel nog in de opstartfase.

Actuele ontwikkelingen

Niet van toepassing.

Parkeerterreinen strandslagen

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur	
Programma	2. Goede bereikbaarheid	
Omschrijving project	Ophogen strandslagen	
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 10 november 2021 Raadsbesluit 9 november 2022 Raadsbesluit 9 november 2023 Totaal beschikbaar gesteld	€ 200.000 € 200.000 € 460.000 € 860.00
Subsidie toekenning	geen	

Prognose financieel

In de afgelopen jaren is tot driemaal toe een krediet beschikbaar gesteld voor de reconstructie/ophogen van de parkeerterreinen bij de strandopgangen. In totaal is daar medio maart 2024 nu een bedrag beschikbaar vanuit drie kredieten van in totaal € 860.000.
Er is tot nu toe op deze drie kredieten een bedrag geboekt aan kosten van € 19.179.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Er is geen reden te veronderstellen dat er sprake zal zijn van een onder- of overschrijding van beschikbaar budget. Pas na aanbesteding kan hier iets meer over worden gezegd.

Actuele ontwikkelingen

Na aanvankelijk de keuze te hebben gemaakt om de ophoging van de parkeerterreinen bij paal 12 en paal 15 gecombineerd te verbinden met de strandsuppletie welke door Boskalis in opdracht van Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd hebben we die opzet moeten laten varen door bezwaren van zowel Staatsbosbeheer als de omgevingsdienst.
Nu liggen er voor beide parkeerterreinen ontwerpen klaar welke in bouwteamconstructie met een aannemer verder worden uitgewerkt.
Vooralsnog is de bedoeling dat dit najaar beide parkeerterreinen zullen worden heringericht

Ook is er een ingenieursbureau opdracht gegeven om de zeven andere in aanmerking komende parkeerterreinen in te meten en een hoogtemodel te maken alsmede een definitief ontwerp en dit te verwerken in bestekken.

Planning van het project

Reconstructie parkeerterreinen paal 12 en 15 in najaar 2024.
Definitief ontwerp en bestekken van de andere parkeerterreinen einde 2024.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico van niet verkrijgen omgevingsvergunning hoewel met Omgevingsdienst Noord-Holland Noord intensief overleg is gevoerd en berichten positief zijn.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Ondergrondse afvalmodules optimaliseren en uitbreiden

Portefeuillehouder	R. Kieft
Programma	7 - Volksgezondheid, duurzaam en schoon
Omschrijving project	Een deel van het huidige areaal bereikt einde levensduur en zal moeten worden vervangen en de nieuwe generatie zal ook worden voorzien van elektronische sloten. De nieuwe woonwijken zijn zodanig ontworpen dat er weinig ruimte aan huis voor het plaatsen van minicontainers. Hier zullen dus ondergrondse afvalmodules moeten worden geplaatst. Tot slot anticiperen we op restafval op afstand en optimalisatie papierinzameling in ondergrondse voorzieningen.
Beschikbaar gestelde krediet	€ 400.000
Subsidietoekenning	n.v.t.

Prognose financieel

De verwachting is dat uitvoering van het project " voorzieningen op orde" doorloopt tot in 2025.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

De verwachting is dat we het huidige project "voorzieningen op orde" binnen budget blijft.

Huidige stand van zaken

Kosten'23	Budget	'23	Heden	Restant
721015 ondergr afvalmod optimaliseren en uitbr	€ 400.000,00	€ 140.469,81	€ 90.000	€ 170.000,00

Actuele ontwikkelingen

Beperkte capaciteit bij aannemers in combinatie met lange levertijden van materialen zorgt voor uitdagingen in de planning. We proberen voldoende materiaal op voorraad te houden, om tijdig te kunnen schakelen.

Planning van het project

In het eerste kwartaal van 2024 zijn meerdere ondergrondse afvalvoorzieningen geplaatst. Aanpassing, vervanging en uitbreiding gaan door in de komende jaren. De planning is voor een groot deel afhankelijk van de oplevering van nieuwe woningbouwlocaties.

Risico's en beheersmaatregelen

De omvang van het project is beperkt, waardoor eventuele overschrijdingen in tijd of budget overzichtelijk blijven en beheersbaar zijn.

Conclusie en gevraagd besluit

Er is geen verdere besluitvorming of actie nodig inzake dit project.

Voormalige ijsbaan in Den Burg herinrichten (Voorstel 514 uit Programmabegroting 2024-2027)

Portefeuillehouder	R. van de Belt
Programma	5 – Samen beleven en bewegen
Omschrijving project	In juli 2022 heeft de gemeenteraad het college opdracht gegeven om het voorkeursmodel beweegpark uit de verkenning nader uit te werken tot een VO met dien verstande dat in het VO ook voorkeurselementen uit het model natuurpark, een oversteekverbinding met De Skool/OSG, een goede wandelroute naar het centrum en vindbaarheid van het parkeerterrein bij de sporthal worden geïntegreerd. Bij het totstand komen van het VO zijn verschillende groepen belanghebbenden betrokken. Tevens is tijdens het uitwerken van het VO onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor maatschappelijk toezicht en beheer van het plangebied.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2023 € 1.415.000
Subsidie toekenning	….

Prognose financieel

De verwachting is dat het project binnen budget gerealiseerd kan worden.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

-

Actuele ontwikkelingen

Op dit moment wordt er nog steeds vanuit gegaan dat de JOP op het IJsbaan terrein wordt geplaatst. In de begroting voor 2024 is een incidenteel budget opgenomen voor de JOP á € 30.000 met een afschrijftermijn van 10 jaar.

Planning van het project

In juli 2024 wordt het Voorlopig Ontwerp (hierna: VO) ter besluitvorming aan de gemeenteraad aangeboden.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico is de doorlooptijd van het project om tot uitvoering te komen. Hoe langer de doorlooptijd hoe hoger de kosten voor de indexatie op het project gaan drukken.
Risico is ook bij een langere doorlooptijd dat het draagvlak van alle betrokkenen voor het schetsplan VO vermindert.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Gemeente Texel .txl

Raadscommissie

Dossiernummer	1851
Extern Zaak ID	3446378
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	7 mei 2024
Agendapunt	10
Titel	ONTWERP-begroting 2025 en Jaarrekening 2023 van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden
Organisatieonderdeel	Advies & Ondersteuning
Portefeuillehouder	Burgemeester
Aanleiding	

Bijlagen
Concept-Raadsbesluit van 22-05-2024 - GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025 en jaarrekening 2023
Bestuurlijk advies - GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025
Bijlage 1 - 04-01 Concept Jaarverslag en rekening 2023
Bijlage 2 - 04-03 Advies Jaarverslag en rekening 2023
Bijlage 3 - 04-04 Besluit AB Jaarverslag en rekening 2023
Bijlage 4 - 04-05 Besluit tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023
Bijlage 5 - 04-06 Besluit AB ter ondertekening
Bijlage 6 - 04-07 Advies Begrotingswijziging 2024
Bijlage 7 - 04-08 Besluit AB begrotingswijziging 2024
Bijlage 8 - Begroting 2024, inclusief wijziging
Bijlage 9 - Concept Ontwerpbegroting 2025
Bijlage 10 - Jaarrekening gecontroleerd en is akkoord controleverklaring komt na publicatie nieuwe modelverklaringen door het NBA

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
B&W	16 april 2024
Raadscommissie	**7 mei 2024**
Raadsvergadering	22 mei 2024

Toelichting

Bijgaand het advies voor wat betref GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden waarin de raad gevraagd wordt in te stemmen met de concept begroting 2025 en geen wensen en bedenkingen te hebben.
De structurele lasten voor het jaar 2025 (indexering) € 7.600 en de incidentele lasten voor het jaar 2025, waaronder extra formatie GR Samenwerking de Waddeneilanden, € 62.000 worden meegenomen in de programmabegroting 2025
Tevens wordt gevraagd voor kennisgeving aan te nemen de begroting 2024 (inclusief wijzigingen), het jaarverslag en rekening 2023 en de tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023.
De incidentele baten over het jaarrekeningresultaat 2023 € 54.285 te bestemmen voor het jaar 2024 om de incidentele formatie GR de Waddeneilanden uit te bekostigen.

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3448485

GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025

Doelenboom

Programma

0	Voor en door bewoners

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- dat het van belang is om de uitdagingen die in de samenwerking voorkomen het hoofd te kunnen blijven bieden en dat deze conceptbegroting 2025 hieraan kan bijdragen;

Besluit

1. in te stemmen met bijgaande conceptbegroting 2025 en geen wensen en bedenkingen te hebben;
2. de structurele lasten voor het jaar 2025 (indexering) € 7.600 en de incidentele lasten voor het jaar 2025, waaronder extra formatie GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden, € 62.000 worden meegenomen in de programmabegroting 2025;
3. de begroting 2024 inclusief wijziging (regiodeal € 950.000 voor 2024) voor kennisgeving aan te nemen;
4 het jaarverslag en de jaarrekening 2023 voor kennisgeving aan te nemen;
5. de incidentele baten over het jaarrekeningresultaat 2023 € 54.285 te bestemmen

Bijlagen

1. 04-01 Concept Jaarverslag en rekening 2023
2. 04-03 Advies Jaarverslag en rekening 2023
3. 04-04 Besluit AB Jaarverslag en rekening 2023
4. 04-05 Besluit tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023
5. 04-06 Besluit AB ter ondertekening
6. 04-07 Advies Begrotingswijziging 2024
7. 04-08 Besluit AB begrotingswijziging 2024
8. Begroting 2024, inclusief wijziging
9. Bestuurlijk Advies
10. Concept Ontwerpbegroting 2025
11. Jaarrekening gecontroleerd en is akkoord controleverklaring komt na publicatie nieuwe modelverklaring door het NBA

voor het jaar 2024 om de incidentele formatie voor de GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden uit te bekostigen;

6. Tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023 voor kennisgeving aan te nemen.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Texel

.txl

Advies

Zaaknummer 3448485

GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025

Doelenboom

Programma

0	Voor en door bewoners

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. in te stemmen met bijgaande conceptbegroting 2025 en stelt de raad voor om geen wensen en bedenkingen te hebben
2. de structurele lasten voor het jaar 2025 (indexering) € 7.600 en de incidentele lasten voor het jaar 2025, waaronder extra formatie GR samenwerkingsverband de Waddeneilanden, € 62.000 worden meegenomen in de programmabegroting 2025
3. Begroting 2024 inclusief wijziging (regiodeal € 950.000 voor 2024) voor kennisgeving aan te nemen
4. Jaarverslag en rekening 2023 voor kennisgeving aan te nemen
5. de incidentele baten over het jaarrekeningresultaat 2023 € 54.285 te bestemmen voor het jaar 2024 om de incidentele formatie voor de GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden uit te bekostigen
6. Tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023 voor kennisgeving aan te nemen.

Bijlagen

1. 04-01 Concept Jaarverslag en rekening 2023
2. 04-03 Advies Jaarverslag en rekening 2023
3. 04-04 Besluit AB Jaarverslag en rekening 2023
4. 04-05 Besluit tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023
5. 04-06 Besluit AB ter ondertekening
6. 04-07 Advies Begrotingswijziging 2024
7. 04-08 Besluit AB begrotingswijziging 2024
8. Begroting 2024, inclusief wijziging
9. Bestuurlijk Advies
10. Concept Ontwerpbegroting 2025
11. Jaarrekening gecontroleerd en is akkoord controleverklaring komt na publicatie nieuwe modelverklaring door het NBA

Consequenties

Financieel	☑	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☐
Personeel/Organisatie	☐	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico's	☐		
Beleid	☐	Beheer	☐		

Toelichting

1.In 2023 is het Meerjarig Programmaplan 2023-2026 vastgesteld.
De conceptbegroting 2025 is hierop gebaseerd en voor het grootste deel kent deze begroting dezelfde opzet als vorig jaar. De begroting is goedgekeurd door de Directieraad Samenwerkingsverband De Waddeneilanden op 14 maart 2024 en door het Dagelijks Bestuur Samenwerkingsverband De Waddeneilanden op 28 maart jl.
De Raden van de eilanden worden nu gevraagd of zij nog wensen en bedenkingen hebben. Daarna zal het Dagelijks Bestuur uw besluit met eventuele toelichting op 27 juni 2024 definitief vaststellen en aanbieden aan het Algemeen Bestuur in de vergadering van 4 juli 2024 voor de definitieve vaststelling. Daarna zal het AB de begroting delen met de vijf gemeenteraden en het College van Gedeputeerde Staten van Friesland en Noord-Holland. Dit dient voor 18 juli 2024 te zijn doorgestuurd.
In deze begroting worden extra middelen gevraagd (evenals in 2023 en 2024) voor incidentele formatie. Voor de gemeente Texel betekent dit een extra bijdrage van € 62.000.

4.In de begroting van 2024 is een p.m. post opgenomen voor de formatie van het Programma Waddeneilanden. Inmiddels is het team geformeerd en het bedrag voor de daartoe bestemde VAT kosten binnen de Regio Deal De Waddeneilanden bekend. Dit betekent dat de begroting 2024 gewijzigd kan worden. Deze wijziging heeft geen gevolgen voor de eilandbijdrages.
Daarnaast is in de begroting een bedrag opgenomen voor een incidentele formatie. Deze is voor het jaar 2024 niet in onze begroting opgenomen. Het voorstel is om het rekeningresultaat van 2023 hiervoor te bestemmen.

6.Jaarrekening 2023. Het jaar 2023 wordt afgesloten met een positief resultaat. Dit wordt met name veroorzaakt door de lagere personeelskosten, vergader- en verblijfskosten en creditrente. Besloten is om het rekening resultaat volgens de verdeelsleutel per eiland terug te betalen.

7.In 2023 is de gemeentewet aangepast ten aanzien van het afleggen van verantwoording over rechtmatigheid door het dagelijks bestuur. Het ministerie van BZK heeft recentelijk nadere duiding gegeven over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en dat het daarom nodig is voor de rechtsmatigheidsverantwoording een verantwoordingsgrens en rapportagenorm vast te stellen. Dit resulteert nu in een tijdelijke aanpassing. Zodra de rijksoverheid de nadere regelgeving heeft aangepast kan de definitieve uitwerking in de financiële verordening plaatsvinden.

GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025

Samenvatting

Om de bestuurskracht te versterken, de efficiëntie te vergroten en de dienstverlening aan eilandbewoners te verbeteren werken de Waddeneilanden nauw samen. In 2015 is een Convenant gesloten tussen de eilandgemeenten, de provincies en het Rijk. De plannen voor de samenwerking zijn neergelegd in het Meerjarig Programmaplan 2023-2026. Dit is in 2023 vastgesteld. De begroting van 2024 en 2025 zijn hierop gebaseerd.

Voor 2024 zijn de VAT (Voorbereiding, Administratie, Toezicht)-kosten binnen de Regio Deal De Waddeneilanden bekend. Dit betekent dat de begroting 2024 gewijzigd kan worden. Deze wijziging heeft geen gevolgen voor de eilandbijdrages. Wel is abusievelijk de incidentele formatie niet opgenomen in onze begroting. Het voorstel is dan ook om de terugbetaling over het jaar 2023 hiervoor te bestemmen.

Jaarverslag en rekening 2023
Het jaar 2023 wordt afgesloten met een positief resultaat. Dit wordt met name veroorzaakt door de lagere personeelskosten, vergader- en verblijfskosten en creditrente. Besloten is om het rekening resultaat volgens de verdeelsleutel per eiland terug te betalen.

In 2023 is de gemeentewet aangepast ten aanzien van het afleggen van verantwoording over rechtmatigheid door het dagelijks bestuur. Het ministerie van BZK heeft recentelijk nadere duiding gegeven over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en dat het daarom nodig is voor de rechtsmatigheidsverantwoording een verantwoordingsgrens en rapportagenorm vast te stellen. Dit resulteert nu in een tijdelijke aanpassing. Zodra de rijksoverheid de nadere regelgeving heeft aangepast kan de definitieve uitwerking in de financiële verordening plaatsvinden.

GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025

Argumenten tot advies

De begroting 2025 is gebaseerd op het in 2023 vastgestelde Meerjarig Programmaplan (MJP) 2023-2026.

Het majeure deel van onze jaarlijkse begroting bestaat uit personeelslasten. Daarmee kunnen we gezamenlijke beleidscoördinatie organiseren; samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering faciliteren; communicatie, belangbehartiging en public affairs mogelijk maken en ondersteuning bieden aan onze bestuurlijke vertegenwoordigers en de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking tussen de eilanden.

Memo begrotingswijziging 2024
In de begroting van 2024 is een p.m. post opgenomen voor de formatie van het Programma Waddeneilanden. Inmiddels is het team geformeerd en het bedrag voor de daartoe bestemde VAT kosten binnen de Regio Deal De Waddeneilanden bekend. De wijziging heeft geen gevolgen voor de eilandbijdrages.

Jaarverslag en rekening 2023 Samenwerkingsverband De Waddeneilanden
Het jaar 2023 wordt afgesloten met een positief resultaat. Dit wordt met name veroorzaakt door de lagere personeelskosten, vergader- en verblijfskosten en creditrente. Besloten is om het rekening resultaat volgens de verdeelsleutel per eiland terug te betalen.

Alternatieven

niet van toepassing

Consequenties van het advies

- ### Financieel

  De structurele lasten voor het jaar 2025 (indexering) € 7.600 en de incidentele lasten voor het jaar 2025 extra formatie € 62.000 worden meegenomen in de programmabegroting 2025.

  De incidentele baten over het jaarrekeningresultaat 2023 € 54.285 te bestemmen voor het jaar 2024 om de incidentele formatie uit te bekostigen.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3448485

GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden begroting 2025

Doelenboom

Programma

0	Voor en door bewoners

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- dat het van belang is om de uitdagingen die in de samenwerking voorkomen het hoofd te kunnen blijven bieden en dat deze conceptbegroting 2025 hieraan kan bijdragen;

Besluit

1. in te stemmen met bijgaande conceptbegroting 2025 en stelt de raad voor om geen wensen en bedenkingen te hebben
2. de structurele lasten voor het jaar 2025 (indexering) € 7.600 en de incidentele lasten voor het jaar 2025, waaronder extra formatie GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden, € 62.000 worden meegenomen in de programmabegroting 2025
3. Begroting 2024 inclusief wijziging (regiodeal € 950.000 voor 2024) voor kennisgeving aan te nemen

4 Jaarverslag en rekening 2023 voor kennisgeving aan te nemen

5. de incidentele baten over het jaarrekeningresultaat 2023 € 54.285 te bestemmen voor het jaar 2024 om de incidentele formatie voor de GR Samenwerkingsverband De Waddeneilanden uit te bekostigen

Bijlagen

1. 04-01 Concept Jaarverslag en rekening 2023
2. 04-03 Advies Jaarverslag en rekening 2023
3. 04-04 Besluit AB Jaarverslag en rekening 2023
4. 04-05 Besluit tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023
5. 04-06 Besluit AB ter ondertekening
6. 04-07 Advies Begrotingswijziging 2024
7. 04-08 Besluit AB begrotingswijziging 2024
8. Begroting 2024, inclusief wijziging
9. Bestuurlijk Advies
10. Concept Ontwerpbegroting 2025
11. Jaarrekening gecontroleerd en is akkoord controleverklaring komt na publicatie nieuwe modelverklaring door het NBA

6. Tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023 voor kennisgeving aan te nemen.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 22-05-2024,

De griffier, De voorzitter,



Samenwerkingsverband De Waddeneilanden

Jaarverslag en rekening 2023

Resultaten 2023

	Begroot	Inkomsten overig	Werkelijk
Personeel			
	€ 498.295		€ 410.815
Huisvesting			
	€ 43.860		€ 48.187
Financiële administratie			
	€ 28.560		€ 7.389
Vergader- en verblijf			
	€ 61.110		€ 31.667
OBW en Werelderfgoed			
	€ 52.400		€ 44.916
Projecten			
	€ 329.880	€ 50.000	€ 298.017
Onvoorzien			
	€ 10.000		€ 0
	---	---	---
	€ 1.024.105	€ 50.000	

Totaal:	**€ 1.074.105**		**€ 840.991**

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Managementsamenvatting 5

Inhoudelijke verantwoording thema's: 6

1. Brede Welvaart
   1.1 Programma Waddeneilanden 6
   1.2. Duurzaamheid 6
   1.3. Actuele beleidsontwikkelingen 7
   - Algemeen 7
   - Leefomgeving 7
   - Brede SPUK gezond en actief leven 7
   - Bereikbaarheid 7
   - Plan van Aanpak Beleidskader Natuur Waddenzee 8
2. Openbare Orde en Veiligheid 9
3. Kustveiligheid en Water 10
4. Waddenzeezaken 11
   - Werelderfgoed 11
5. Belangenbehartiging / Lobby 12
   5.1. Programma Waddeneilanden 12
   5.2. Governance Waddengebied 12
   5.3. Waddentoets 12
   5.4. Algemeen 13
   5.5. Inzet van Den Haag Centraal 14
6. Corporate Communicatie 14
7. Algemene ondersteuning / Secretariaat 14

Paragrafen 15
- Treasury
- Risicoparagraaf
- Bedrijfsvoering
- Wet open overheid

Balans per 31 december 2023 19
Toelichting op de balans 19

Staat van baten en lasten 2023 22
Toelichting op de realisatie 23
Bijdragen per eiland 24

Rechtmatigheidsverantwoording

Controleverklaring 2023 25

Bijlage 25
Wet normering topinkomens 25
Samenstelling besturen 26

Inleiding

Met veel plezier en genoegen kijk ik terug op het jaar 2023. Zonder twijfel was het toekennen van de Regio Deal door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) daarin een hoogtepunt. We hebben er gezamenlijk lang naar toe gewerkt. Maar uiteindelijk was het resultaat daar. Ook de provincies Noord-Holland en Fryslân hebben hun toezeggingen gestand gedaan. In november 2023 was het Regio Deal team compleet samengesteld om van start te gaan. Zowel organisatorisch als beleidsmatig is de betekenis van het Programma Waddeneilanden (waar de Regio Deal voor bedoeld is) een grote stap voorwaarts in onze samenwerking.

Daarbij houden we altijd onze missie voor ogen:
Het versterken van de bestuurskracht van de afzonderlijke gemeenten door onomkeerbare, niet vrijblijvende en doelgerichte samenwerking met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid.

Het streekbezoek van Hunne Majesteiten Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima begin mei aan de Waddeneilanden en het ontvangen van de delegaties van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (juni) droegen zeker bij aan dit collectieve gevoel en het vermogen om er samen de schouders onder te zetten.

Het plan van aanpak ‘Beleidskader Natuur Wadden’ gaf veel stof tot discussie en heeft er toe geleid dat we een gezamenlijke standpuntennotitie hebben ingebracht bij het ministerie van LNV. Dit en vele andere ontwikkelingen inzake de Waddenzee zullen we het komende jaar scherp blijven volgen. Het behoud en herstel van de Waddenzee (ook in trilateraal verband) gaat ons aan het hart, maar moet in balans zijn met de leefbaarheid voor de inwoners van de eilanden.

Op het gebied van bedrijfsvoering zijn alle gezamenlijke Dienstverleningsovereenkomsten (DVO’s) in 2023 geëvalueerd en voorzien van advies over hoe we dit kunnen voortzetten en/of uitbreiden.

Onze Gemeenschappelijke Regeling moet op basis van een wetswijziging worden aangepast in 2024. In het afgelopen jaar zijn voorstellen daarvoor met elkaar doorgenomen en zijn kaders gesteld. In 2024 nemen we hierover met elkaar besluiten.
Een belangrijk punt daarbij is de wijze waarop gemeenteraden betroken zijn bij de samenwerking. Half november hebben we een leuke en zeer informatieve Raadsdriedaagse op Ameland gehad. Belangrijk om elkaar te ontmoeten, contacten te leggen, ontwikkelingen en oplossingen uit te wisselen. Ik merk en hoor dat er veel energie zit in de samenwerking!

Kees Praamstra, secretaris-directeur

Managementsamenvatting

Uit de cijfers op pagina 19 blijkt dat het jaar 2023 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 183.114,-.

Verrekening van het exploitatieresultaat met de deelnemende gemeenten vindt normaliter naar rato van de gebruikelijke verdeelsleutel plaats na vaststelling van de rekening (artikel 47 van de GR). Het Algemeen Bestuur kan echter besluiten tot vorming van een fonds (algemene reserve), waarin rekeningoverschotten van enig jaar worden gestort (artikel 48 van GR).

Met betrekking tot het positieve rekeningresultaat over het jaar 2023 gaat een voorstel naar het Algemeen Bestuur om het bedrag € 183.114,-. terug te betalen. Gezien het bedrag dat in de algemene reserve staat, lijkt ons dit verantwoord. Hieronder een overzicht:

	4 eilanden	5 eilanden	Totaal
Texel		€ 54.285	€ 54.285
Vlieland	€ 361	€ 18.095	€ 18.456
Terschelling	€ 721	€ 45.238	€ 45.959
Ameland	€ 721	€ 45.238	€ 45.959
Schiermonnikoog	€ 361	€ 18.095	€ 18.456

€ 183.114

De afwijkingen tussen de werkelijke en begrote cijfers zijn op pagina 20 uitgewerkt.

Inhoudelijke verantwoording thema's

1. Brede Welvaart

1.1 Programma Waddeneilanden

Regio Deal
In november 2022 dienden we als vijf Waddeneilanden een aanvraag in bij het ministerie van BZK voor een Regio Deal, die geselecteerd werd als één van de voorstellen voor verdere uitwerking door het ministerie. Van maart tot eind juni 2023 is met het Rijk, de provincies Fryslân, Noord-Holland en de Waddeneilanden toegewerkt naar een convenant Regio Deal De Waddeneilanden, als basis voor de samenwerking. In juni heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de inhoud van het concept-convenant en 1 november 2023 hebben we de Regio Deal uiteindelijk gesloten. Dat betekent dat er een rijksbijdrage komt van €15,5 miljoen, €7,75 van beide provincies en €7,75 van de vijf eilanden. Ook zijn er vijf vacatures voor een het nieuwe programmateam ingevuld (programmamanager per 1 juli, drie procesleiders per oktober en een programmaondersteuner per januari 2024).

Planbureau Fryslân is gevraagd om de monitoring en lerende evaluatie voor de Regio Deal vorm te geven. Afspraken daarover worden naar verwachting begin 2024 vastgelegd.
Er is gewerkt aan een website, social media en afspraken m.b.t. de communicatie.

De voorbereiding voor een aantal Regio Deal samenwerkingsprojecten is gestart: Waddencampus 2.0: triple-helix in de praktijk, Eilander materiaalstromen in beeld, Ondernemers circulair op weg (samenwerking rondom plasticvrij).
Gesprekken zijn gaande over de invulling van de rol van regiokassier (gemeente Ameland) en over het inrichten van de administratie en werkprocessen. Die worden uiteindelijk vastgelegd in bestuurlijke werkafspraken, om zo snel mogelijk te kunnen starten met de uitvoering van de eerste projecten.

Versnelling woningbouw (€5 miljoen)
We hebben onderlinge afspraken en spelregels vastgesteld en aanvragen kunnen ingediend worden. Er is €250.000 cofinanciering van de provincie Fryslân aangevraagd en toegekend. In 2024 ontvangen de eerste projecten naar verwachting een bijdrage uit de versnellingsgelden.

1.2 Duurzaamheid

Duurzame Energie is één van de vijf programmalijnen in het Programma Waddeneilanden en daarmee onderdeel van de Regio Deal. De samenwerking rondom duurzame energie focust zich vooral op zaken die heel specifiek voor een eiland zijn. Het ambtelijk overleg en de werkgroep zijn samengevoegd.
De procesleider Duurzame Energie neemt deel aan het Opgaveteam Eilanden op Eigen Kracht (EOEK) en is contactpersoon voor het Waddenfonds.
Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijkheden om Regio Deal en Waddenfonds / IKW middelen te combineren.

1.3 Actuele beleidsontwikkelingen

Algemeen
Naast de samenwerking op uitvoering via het Programma Waddeneilanden deden we dat ook op het gebied van kennisuitwisseling, beleidsvoorbereiding en -beïnvloeding. We hebben elkaar actief opgezocht op die beleidsterreinen waar we gezamenlijke belangen hebben. Soms in structurele ambtelijke overleggen zoals Economische zaken, Recreatie en Toerisme, Bereikbaarheid, Openbare Orde en Veiligheid en soms rondom een actuele onderwerp op het gebied van fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet, de herziening Huisvestingswet, aanpak stikstof, Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.

De beleidscoördinatie heeft zich ook gericht op het faciliteren van de ambtelijke samenwerkingen en het leggen van verbindingen met rijk, provincies en andere stakeholders. Daarnaast is de voorbereiding van portefeuillehouders in bestuurlijke overleggen (zie overzicht interne- en externe overlegstructuren op de website) en het informeren en adviseren van het Dagelijks en Algemeen Bestuur m.b.t. relevante beleidsontwikkelingen groot onderdeel geweest van de coördinatietaken.

In 2024 zullen we elkaar, op beleidsterreinen waar we dezelfde belangen hebben, actief op blijven zoeken, om te komen tot goed op elkaar afgestemd en uitvoerbaar beleid, met voldoende aandacht voor het specifieke karakter van de Waddeneilanden.
Wij verwachten dat de onderwerpen wonen/huisvesting en bereikbaarheid veel gezamenlijke inspanningen gaan vragen. Op het gebied van de Leefomgeving verwachten we een toename van onze betrokkenheid bij diverse programma's (Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX), Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), Blauwe Omgevingsvisie Visie (BOVI) etc.

Leefomgeving
Door het volgen van beleidsontwikkelingen, beleidsvoorbereiding en beleidsbeïnvloeding bij nieuwe wetgeving, is de uitzonderingspositie van de Waddeneilanden op diverse onderwerpen goed behartigd bij onder andere de Tweede Kamer, het ministerie van BZK en provincie Fryslân.

Een aantal onderwerpen waar dit in 2023 aan de orde was en nog loopt:
- Traject Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) wet vaste huurcontracten
- Regie op de Volkshuisvesting (urgentiegroepen)
- Inzichtelijk maken van alle ambtelijk en bestuurlijke overleggen (governance rondom thema's 'droge wad')

Brede SPUK (Specifieke Uitkering) gezond en actief leven
In februari 2023 is een gezamenlijk proces gestart om invloed uit te oefenen op het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Doel was om een oplossing te vinden voor de fors tegenvallende middelen die volgens de Brede-SPUK werden toegekend aan de (Friese) Waddeneilanden. Na interventie van het Samenwerkingsverband is er een concreet voorstel gedaan door VWS. Voor een periode van vier jaar is er meer geld beschikbaar voor de uitvoering. Dit scheelt enkele duizenden tot tienduizenden euro's per eiland op jaarbasis.

Bereikbaarheid
Het is essentieel voor de leefbaarheid en de economie dat de eilanden betrouwbaar bereikbaar blijven voor eilanders en gasten. De veerverbinding is de navelstreng voor de eilanden, zij kunnen geen beroep doen op voorzieningen van de buurgemeente, er is geen omleidingsroute als de boot niet vaart.
In 2023 is er in het kader van Samenwerkingsverband Wadden vijf keer een Portefeuillehouders Overleg Bereikbaarheid geweest. Hierin zijn onderwerpen als de Agenda voor het Waddengebied

2050 het daarmee samenhangende Uitvoeringsprogramma, het Beleidskader Natuur Wadden, de verlenging van de Veerboten concessies Wadden Oost en West, de aanbesteding Openbaar Vervoer, de Routekaart Duurzame bereikbaarheid, Snelvaren in het Donker, Verbetering Bereikbaarheid Ameland aan de orde geweest.

Met name de nieuwe concessie vraagt op de Friese eilanden veel aandacht. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is als concessieverlener wettelijk verantwoordelijk voor personenvervoer tussen het vasteland en de Friese Waddeneilanden en is gestart met de voorbereidingen voor de aanbesteding die in 2026 in de markt wordt gezet.

In 2024 wordt de eerste stap in de aanbesteding gezet: de Nota van Uitgangspunten. Deze vormt de basis voor Programma van Eisen (belangrijkste aanbestedingsdocument).

Vanuit het Samenwerkingsverband wordt ambtelijk deelgenomen aan een werkgroep rond de Routekaart Duurzame Bereikbaarheid (Uitvoeringsprogramma 05).
Deze werkgroep onder leiding van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (Directeur Generaal Mobiliteit en Rijkswaterstaat), bestaat uit vertegenwoordigers van eilandgemeenten, kustgemeenten, havens, natuurorganisaties, provincie Fryslân, Omgevingsberaad en ministerie van Landbouw Natuur en Visserij (LNV).

Doel van de duurzame Bereikbaarheid is te komen tot een goede en toekomstbestendige bereikbaarheid van havens en eilanden op de lange termijn, met als uitgangspunten: emissieloos, impactarm en adaptief.

Ze kent vier sporen:
1. Verduurzaming van de overtocht
2. Autoluwe overtochten en eilanden
3. Duurzame en logistieke keten
4. Gebiedsontwikkeling door samenhangende mobiliteitskeuzes die passen bij de eilander identiteit

De werkgroep Routekaart Bereikbaarheid heeft geconstateerd dat het proces van de nieuwe concessies sturend is voor het tijdspad van de Routekaart.

Plan van Aanpak Beleidskader Natuur Waddenzee
De Waddenzee is één van Nederlands belangrijkste natuurgebieden en staat geregistreerd als UNESCO Werelderfgoed. Het is dan ook zaak dat Nederland de status Waddenzee ‘Werelderfgoed Waardig’ behoudt, met prioriteit en ambitie voor de natuur (OUV).

In 2020 is de Agenda voor het Waddengebied 2050 vastgesteld. De hoofddoelstelling van de Waddenzee zoals eveneens vastgelegd in de Nationale Omgevingsvisie is: “de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap”.
Het hoofddoel voor het Waddengebied is dat het in 2050 veilig, vitaal en veerkrachtig is. Veilig doordat we tijdig anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering en zeespiegelstijging. Vitaal doordat wonen, werken, onderwijs en zorg mogelijk blijven, op de eilanden en langs de kust, en doordat economische sectoren excelleren in de context van het Werelderfgoed Waddenzee. Veerkrachtig doordat robuuste natuur en het landschap van wereldklasse de effecten van klimaatverandering, duurzaam gebruik en nieuwe ontwikkelingen kunnen opvangen.
Voor het Waddengebied, waar ook de Waddeneilanden vallen, zijn in de Agenda 20250, de volgende doelen geformuleerd:

- De natuur is en blijft van wereldklasse en ontwikkelt zich verder, in samenhang met de natuur over de grens;
- De unieke waarden van het landschap en het cultureel erfgoed blijven behouden en ontwikkelen zich verder;
- In het waddengebied is het goed, veilig en klimaatbestendig wonen, werken en recreëren;
- De economische sectoren excelleren, in de context van het Werelderfgoed Waddenzee.

In februari 2023 is, zoals eerder genoemd, het Uitvoeringsprogramma 2021-2026 Waddengebied vastgesteld met een beschrijving van de acties.
Als eerste actiepunt is in agenda 2050 het Beleidskader Natuur Waddenzee geformuleerd met als belangrijkste doel natuur en economie weer met elkaar in balans te brengen, waarbij de balans opschuift naar natuur. Met het Plan van Aanpak beschrijft het ministerie van LNV de gefaseerde aanpak voor het opstellen van het Beleidskader Natuur Waddenzee en geeft daarmee aan in welke stappen de verschuiving in de balans naar meer natuur wordt nagestreefd.

Als Samenwerkingsverband De Waddeneilanden hebben we op 29 juni jl. een gezamenlijk gesprek over dit onderwerp gehouden, om op die manier als colleges van B&W op een informele manier onze ideeën met elkaar te delen. Dit heeft geresulteerd in een Standpuntendocument dat ~~is~~ geaccordeerd is door alle colleges.
Het geeft een basis om onze gemeenschappelijke positie uit te werken en helpt ons om uit te dragen op welke manier we als eilanden in het proces betrokken willen zijn. Binnen de gemeenschappelijkheid blijft er ruimte voor individuele standpunten van de afzonderlijke eilanden. We trekken samen op en onderkennen en respecteren onderlinge verschillen. Wij vertrouwen erop dat onze standpunten een juiste plek krijgen in het nieuwe Beleidskader Natuur Waddenzee.
Als Waddeneilanden blijven we actief betrokken bij het proces rond het Beleidskader Natuur Waddenzee.

Op dit moment lopen er voor het Beleidskader Natuur Waddenzee een drietal deelopdrachten:
1. Staat van de natuur in de Waddenzee (Waddenacademie en CBS)
1. Ecologisch Streefbeeld Waddenzee (RWS, SBB, RVO en BAW)
2. Integraal ecologisch toetsingskader Waddenzee (WUR/WMR)

Met de Waddenprovincies en de Waddenkustgemeenten gaat het Samenwerkingsverband als gedelegeerd opdrachtgever namens het Rijk aan de slag met de 4e deelopdracht, het (laten) maken van een sociaal economische analyse. Dit om uiteindelijk te komen tot een juiste weging tussen natuur/ecologie en leefbaarheid/economie.

2. Openbare Orde en Veiligheid

In 2023 is een ambtelijk werkoverleg georganiseerd waarin een eerste uitvoeringsplan Ondermijning Wadden is opgesteld, dat in april 2024 aan de portefeuillehouders is gepresenteerd. Dit plan om ondermijning op de Waddeneilanden tegen te gaan, bevat concrete acties en maatregelen om georganiseerde misdaad te bestrijden en de veiligheid in het gebied te verbeteren.

Alle medewerkers Openbare Orde en Veiligheid op de eilanden zijn nu opgeleid tot (Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) Bibob Coördinator. Hierdoor zijn zij in staat om de Wet Bibob toe te passen en kan beter worden ingeschat of er sprake is van integriteitsrisico's bij onder andere vergunningaanvragen.

Ook zijn het afgelopen jaar verdere stappen gezet in uniformering van crisisbeheersing. Aangezien niet alle eilanden onderdeel zijn van dezelfde Veiligheidsregio, blijft dit onderwerp jaarlijks veel aandacht krijgen. Door uniformiteit kunnen de eilanden beter samenwerken en effectiever optreden bij incidenten en calamiteiten.

Naast de voorbereiding van en deelname aan reguliere ambtelijke en bestuurlijke portefeuille overleggen, zijn we aanwezig geweest bij verschillende regionale informatiebijeenkomsten van onze samenwerkingspartners.

Door het aanzienlijk toenemen van taken en verantwoordelijkheden op het gebied van openbare orde bij gemeenten en hun partners, blijft het een uitdaging om alle verplichtingen en verantwoordelijkheden goed uit te voeren.
Door ons de komende jaren in te blijven zetten voor verbetering van de samenwerking en coördinatie tussen betrokken partijen, zorgen we voor een goede voorbereiding op crises, rampen of andere actualiteiten op het gebied van openbare orde en veiligheid.

3. Kustveiligheid en Water

Deltaprogramma
De nieuwste wetenschappelijke inzichten van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) en de watersnood in Limburg, Duitsland en België in 2021 laten zien dat klimaatverandering zich ook in ons deel van de wereld steeds duidelijker manifesteert. Extreme buien, overstromingen, hittegolven, perioden van droogte en zeespiegelstijging komen vaker voor. Klimaatverandering gaat ook steeds sneller, de gevolgen zijn ingrijpender dan we tot voor kort aannamen. Door in te zetten op mitigatie en adaptatie is er perspectief. Hoe sneller we de uitstoot van broeikasgassen verminderen (mitigatie), hoe meer tijd er is om de gevolgen van klimaatverandering beheersbaar te houden. En hoe sneller we de ruimtelijke inrichting aanpassen aan het nieuwe klimaat (adaptatie), hoe minder kwetsbaar we zijn voor schade. Het nationaal Deltaprogramma werkt aan deze strategieën door te zorgen voor goede waterveiligheid, de beschikbaarheid van zoetwater en ruimtelijke adaptatie.

Eind 2022 is de Pilot Integrale Waterveiligheidsstrategie Waddeneilanden afgerond.
Deze rapportage vloeit voort uit het Deltaprogramma 2021, waarin is opgenomen dat een integrale waterveiligheidsstrategie wordt opgesteld voor ieder Waddeneiland voor hoogwater en overstromingen op basis van de principes van meerlaagsveiligheid. De aanleiding is de bijzondere situatie van de eilanden, waarbij, anders dan elders in Nederland, in geval van stormvloed geen evacuatie naar elders (voor de eilanden: de vaste wal) mogelijk is. In de pilot is gestart met het buitendijkse gebied op Vlieland en het binnendijkse gebied op Ameland.

In 2023 is een vervolg van de pilot gestart op alle eilanden om te komen tot een integraal en meerlaags veiligheidsstrategie per eiland. Dit project, uitgevoerd door het bureau “HKV lijn in water” in nauwe samenwerking met de Waddeneilanden, is nog in volle gang. We verwachten de strategieën begin 2024 te kunnen opleveren. Het Directeurenoverleg Deltaprogramma Waddengebied is op 3 oktober jl. akkoord gegaan met een bijdrage van € 43.875,-.

Het opstellen van die Veiligheidsstrategieën draagt bij aan het bereiken van een integrale en klimaatbestendige aanpak voor de waterveiligheid, klimaatbestendigheid en vitaliteit van het Waddengebied op de lange termijn. Het resultaat van het proces op de Waddeneilanden, kan een voorbeeldfunctie vervullen voor de aanpak elders in het land.

De komende jaren zal de focus zich naast “waterveiligheid”, meer gaan richten op “zoetwater” (besparen drinkwater, vasthouden zoetwater en tegengaan verzilting) en “ruimtelijke adaptatie” (fysieke maatregelen wateroverlast, droogte, hitte etc.).
Verder blijven we het Kennisprogramma Zeespiegelstijging actief volgen. Met de regionale partners van het Deltaprogramma onderzoekt het kennisprogramma de mogelijke gevolgen van een zeespiegelstijging van meer dan twee meter, w.o. de scenario’s Zeewaarts, Meebewegen en Beschermen Open en Gesloten.

4. Waddenzeezaken

In het Uitvoeringsprogramma 2021-2026 Waddengebied is ook ons Programma Waddeneilanden opgenomen, dat mede heeft bijgedragen aan het binnenhalen van de Regio Deal.
We hebben actief deelgenomen aan de Governance voor het Waddengebied, zowel ambtelijk Vooroverleg Omgevingsberaad (VO OBW), Vooroverleg Management Team Wadden (VO MT Wadden), Management Team Wadden (MT Wadden) als bestuurlijk Omgevingsberaad (OBW) en Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW).

Het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050 betreft een meerjarige en nauwe samenwerking van veel partijen in het Waddengebied die bijdraagt aan een integrale realisatie van de doelen voor de Waddenzee en het Waddengebied. De insteek is om op de korte termijn acties in de lijn van de Agenda uit te werken en stappen te zetten in het bewerkstelligen van majeure en complexe transities op het vlak van bereikbaarheid, kust, klimaat en visserij.

Na 2026 eindigen de financiële dotaties aan het huidige Waddenfonds. Het Waddenfonds stopt in 2028. Gezien de grote opgave van de Agenda 2050 is er behoefte aan onderzoek naar bekostiging van de Agenda, waar extra middelen naast bestaande geldstromen nodig zijn en hoe bestaande geldstromen zo goed mogelijk benut kunnen worden. De minister van IenW heeft aangeboden een verkenning hiertoe te ondersteunen met het oog op een volgend kabinet. ABDTOPConsult heeft opdracht gekregen dit nader te onderzoeken. De Waddeneilanden zijn bestuurlijk vertegenwoordigd in de Klankbordgroep.

Werelderfgoed
Samen met de Waddenkustgemeenten, de provincies en het ministerie van LNV financieren we de Coördinator Waddenzee Werelderfgoed. Hij is actief op het snijvlak van beschermen en duurzaam benutten en het trilateraal samenwerken. In 2023 lag de nadruk op het ontwikkelen van het gastheerschapsprogramma, het versterken van Waddenzee breed samenwerken en de State of conservation van Unesco.

Binnen de trilaterale samenwerking worden de Waddeneilanden en Waddenkustgemeenten vertegenwoordigd door de burgemeester van Ameland in de WaddenSeaBoard (WSB). Hierin is o.a. de Verklaring van Wilhelmshaven gepresenteerd die de bescherming van de uitzonderlijke universele waarde van de Waddenzee als het grootste ononderbroken intergetijdengebied ter wereld vastlegt.

Het Unesco Werelderfgoed- comité heeft op 12 september jl. een State of Conservation (SoC) vastgesteld voor de bescherming van de trilaterale Waddenzee. In dit document uit Unesco haar zorgen over de verschillende activiteiten in en rondom de Waddenzee, zoals mijnbouw en de aanleg van kabels en over de cumulatieve druk van (economische) activiteiten op de Waddenzee.

5. Belangenbehartiging / Lobby

5.1 Programma Waddeneilanden

Met het Rijk en de provincies Fryslân en Noord-Holland is op 1 november 2023 het Convenant Regiodeal programma Waddeneilanden getekend. Belangrijk moment voor ons daarbij was de deelname aan het Waddendiner en onze aanwezigheid bij de Kamercommissie Wadden in januari 2023. Tijdens het Waddendiner in Nieuwspoort Den Haag heeft de voorzitter van de stuurgroep, Michiel Schrier, een presentatie over de noodzaak van ons programma kunnen geven aan de vele aanwezige Kamerleden en bewindspersonen.

5.2 Governance Waddengebied

De governance van het Waddengebied houdt zich vooral bezig met de uitvoering van zgn. Agenda 2050. Vanuit de Waddensamenwerking adviseren en sturen we op de belangen van de Waddeneilandgemeenten. Belangrijke onderwerpen waarop we actief hebben geanticipeerd zijn:

- UP01 : Beleidskader Natuur Waddenzee (hiervoor is een gezamenlijke standpuntennotitie opgesteld)
- UP05: Duurzame mobiliteit Waddeneilanden
- UP06: Vervolgonderzoek bereikbaarheid Ameland 2030
- UP13: Programma Brede Welvaart Waddeneilanden

Overig:

- Onderzoeksopdracht financiering opgave Waddengebied na 2026 (Kustfonds)
- Programma Aanlanding Windenergie op Zee Eemshaven (PAWOZ)
- Nieuwe concessie Waddenveren
- UNESCO Werelderfgoed State of Conservation report (SoC) en WaddenSeaBoard (WSB)

5.3 Waddentoets

Voor eilandgemeenten kunnen wet- en regelgeving knellend zijn door de geïsoleerde (insulaire) ligging. Daarom hebben we enkele jaren geleden met BZK en de provincies Noord Holland en Fryslân een Convenant samenwerking Waddeneilanden getekend.

Dit convenant moet bijdragen aan:

- Interbestuurlijke samenwerking
- Betere afstemming op de specifieke situatie v.d. Waddeneilanden bij ontwikkeling van beleid en wet- en regelgeving.

In dit kader is er regelmatig overleg over de zgn. Waddentoets. Een begrip dat is geïntroduceerd door het Friese Kamerlid Lutz Jacobi en via een motie is aanvaard. Er is het afgelopen jaar driemaal overleg gevoerd met het Convenant team. Op onderstaande agendapunten hebben we de waddentoets ingebracht:

- Wetsvoorstel betaalbare huur
- Herziening huisvestingswet 2014
- Wet versterking regie volkshuisvesting (urgentiegroepen)
- Wet vaste huurcontracten
- Regionale urgentieverordening (wijziging v.d huisvestingswet)
- Brede SPUK voor het Gezond en actief Leven akkoord/het hoofdlijnen sportakkoord II

5.4. Algemeen

Na de val van het kabinet medio 2023 schreven alle politieke partijen opnieuw verkiezingsprogramma's. Met onze boodschap hebben wij hen op de hoogte gebracht van voor ons elementaire thema's. Een boodschap die we in het komende jaar daar waar nodig blijven uitdragen:

'De Waddengemeenten en haar omgeving vergen permanente politieke en maatschappelijke aandacht. De gemeenten staan onder druk met grote opgaven en de omgeving wordt bedreigd door de achteruitgang van de natuur in het Unesco Werelderfgoed. De permanente vraag en afweging tussen economie en ecologie maakt heldere politieke keuzes noodzakelijk en mag niet ten koste gaan van de leefbaarheid en duurzame bereikbaarheid van de eilanden.

Daarnaast willen wij u de volgende aandachtspunten meegeven;

Het Waddengebied stopt niet boven de eilanden, ook de activiteiten in de Noordzee hebben directe invloed op het Unesco Werelderfgoed.

Het is noodzakelijk dat er nu snel actie komt om het scheepvaartverkeer boven de eilanden verder te reguleren en veiliger te maken. Dat geldt zowel voor de Zuidelijke alsook de Noordelijke route in de Noordzee. Na de ramp met de MSC Zoë (2019) heeft de Onderzoeksraad voor de veiligheid een uitstekend rapport met aanbevelingen uitgebracht die nu hoognodig, volledig, moeten worden uitgevoerd. De actuele ramp met de Fremantle Highway (2023) geeft daarvan de noodzaak ook nog eens extra aan.

De ontwikkelingen van windmolenparken in de Noordzee boven de eilanden zijn volop in gang gezet. De aanlanding van wind op zee (PAWOZ) vergt grote aandacht en moet zeer zorgvuldig gebeuren. Er moet een totaalplan komen van de aanlandingen die zo min mogelijk (nog beter geen) schade aan het gebied geeft. De kabels moeten door de kwetsbare Waddenzee, ook kunnen de eilanden worden geraakt. Daar waar schade wel plaats vindt zal er een royale compensatie moeten komen voor schadeherstel en investeringen in het gebied die gerelateerd zijn aan duurzame investeringen ook op de en ten behoeve van de eilanden.

De energietransitie van de eilanden krijgt een extra impuls en voorrang in verband met de nog beperkte capaciteit en/of het vollopen van de stroomkabels naar de eilanden.

Nieuwe kabels vergen grote investeringen, de keuze zou ook kunnen zijn om (een deel van) deze middelen in te zetten voor oplossingen op de eilanden, zoals opslag en opwekken van hernieuwbare energie.

Het is essentieel voor de leefbaarheid en de economie dat de eilanden duurzaam bereikbaar blijven voor eilanders en gasten. De veerverbinding is de navelstreng voor de eilanden, zij kunnen geen beroep doen op voorzieningen van de buurgemeente, er is geen omleidingsroute als de boot niet vaart. De betrouwbare bereikbaarheid dient jaarrond gewaarborgd te zijn. In 2029 zal de nieuwe veerbootconcessie van kracht worden. De besturen van de eilanden moeten van meet af aan betrokken worden bij de keuzes die voorafgaand aan de concessieverlening worden gemaakt. Ook moeten zij de keuzes tijdens de nieuwe concessie kunnen beïnvloeden. Als er nieuwe veerboten worden aangeschaft dan moeten deze duurzaam, toekomstbestendig en flexibel zijn.

Wij vertrouwen erop en weten dat u, net als de eilanders, het Waddengebied, ons unieke Unesco werelderfgoed, een warm hart toe draagt. Van gratis medeleven kunnen wij echter niet leven en kan het gebied niet worden beschermd. Wij hopen dan ook, en vertrouwen erop dat u in uw verkiezingsprogramma aandacht besteedt aan dit unieke gebied in Nederland.'

5.5 Inzet van Den Haag Centraal (DHC)

Wekelijks ontvang het samenwerkingsverband een rapportage van de 'watcher' in politiek Den Haag over ontwikkelingen op de voor ons relevante thema's, een overzicht van de geplande commissievergaderingen en signalering van relevante Kamervragen. De wekelijkse rapportages worden gedeeld met DB leden, colleges van B&W, de raadsgriffies, convenants partners, gemeentesecretarissen en betrokken ambtenaren. Het zorgt ervoor dat we altijd goed geïnformeerd zijn over de agenda van de Eerste en Tweede Kamer en welke politieke issues er spelen. Daarmee kunnen we zo nodig snel ambtelijke en bestuurlijke acties inzetten.

6. Corporate Communicatie

Bij corporate communicatie gaat het om de interne en externe communicatie. De interne communicatie voor GR de Waddeneilanden is gericht op het vergroten van kennis over de ontwikkelingen van het samenwerkingsverband De Waddeneilanden, het vergroten van draagvlak voor de samenwerking (medewerkers, bestuurders en politiek) en het bevorderen van bewustzijn, impact en betekenis van de samenwerking op lokale issues en andersom. De externe communicatie is gericht op de media, om zo inwoners en stakeholders te bereiken en kennis over onze samenwerking te vergroten.

In 2023 hebben we elk kwartaal een nieuwsbrief uitgebracht waarin we nieuws brachten over de resultaten van de samenwerkingsthema's, besluiten uit het DB en adviezen van de DR. De nieuwsbrief wordt zowel in- als extern verspreid en heeft een meer eigentijds ontwerp gekregen.

De website is vernieuwd in 2023 en wordt regelmatig voorzien van nieuwsberichten en ontwikkelingen. Na het toekennen van de Regio Deal is een koppeling gemaakt met de (nieuwe) website van het Programma Waddeneilanden. Uiteraard worden berichten en nieuws daarbij op elkaar afgestemd.

Via LinkedIn worden nieuwsberichten actief geplaatst en gedeeld. En uiteraard worden er persberichten opgesteld bij nieuwswaardige momenten.

Waar we in 2023 minder goed in zijn geslaagd, is het delen van nieuws en ontwikkeling vanuit de vijf deelnemende gemeenten naar elkaar. Ook heeft er geen netwerkbijeenkomst voor communicatiemedewerkers plaatsgevonden om zaken beter op elkaar af te stemmen en dat geldt ook voor het bespreken van de wenselijkheid van de opzet van een communicatiewerkgroep. Dit laatste pakken we in 2024 alsnog op.
Uiteraard zetten we het kwartaalbericht voort en blijven we inzetten op LinkedIn als sociaal medium. Voor het Programma worden begin 2024 communicatiekaders vastgesteld voor zowel de interne als externe communicatiestrategie.

7. Algemene ondersteuning / Secretariaat

Het secretariaat heeft zich dit jaar ingezet om de onderlinge samenwerking met de eilanden te verstevigen. Dit doet ze door de verantwoordelijkheid te nemen voor het plannen, voorbereiden en verslag doen van de verschillende bestuursvergaderingen; het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de Directieraad. Het secretariaat bewaakt en bewerkt ook de actielijsten van de vergaderingen.

De organisatie van diverse tweedaagse bijeenkomsten gebeurde in samenwerking met de diverse bestuurssecretariaten.
Het ondersteunen van de medewerkers van het Waddenkantoor bestond vooral uit agendabeheer, reserveren van ruimtes voor alle gesprekken en overleggen, archiveren, het verzorgen van de nieuwsbrieven en het actualiseren van de website.
Ook de voorbereidingen en begeleiding bij deelname aan 'de Week van de Uitwisseling' via Werken in Friesland heeft bijgedragen aan de samenwerking.

In 2024 gaan we verder met het verbeteren van de samenwerking met de secretariaten op de eilanden. Het structureel organiseren van portefeuillehouders overleggen start eind 2023 en gaat door in 2024.
Zeker gezien de uitbreiding van het Waddenkantoor, moet samenwerking met de Programmaondersteuner en de vervanging en/of waarneming van het secretariaat worden verbeterd.

Paragrafen

In de verplichte paragrafen die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschrijft, zal alleen worden ingegaan op de zaken die relevant zijn voor de GR. Deze betreffen:

Treasury
Op 1 januari 2001 is de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) in werking getreden. In deze wet worden de kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. Deze functie wordt als volgt gedefinieerd:
"Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's."
In het jaar 2023 zijn geen financiële transacties met derden afgesloten. De liquiditeiten van de gemeenschappelijke regeling zijn aangehouden op een betaalrekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten en een klein bedrag op een betaalrekening bij de ABN-AMRO Bank voor contante betalingen.

Risicoparagraaf
Op dit moment zijn voor de Gemeenschappelijke Regeling geen specifieke risico's te onderkennen. De lasten van de gemeenschappelijke regeling worden in de komende jaren geheel gedekt door bijdragen van de deelnemende gemeenten. Wel kan het zo zijn dat bij een verder teruglopende financiering van de deelnemende gemeenten door de Rijksoverheid, de bijdragen van deze gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling onder druk kunnen komen te staan, waardoor de activiteiten van de gemeenschappelijke regeling wellicht moeten worden ingeperkt.
De jaarrekening voldoet niet geheel aan de voorschriften vanuit het BBV. Dit vloeit voort uit de aard en omvang van de taken en activiteiten die door de GR worden uitgevoerd en keuze voor de wijze van financieren van die taken. Door de keuze die is gemaakt wordt zowel in de begroting als ook in de jaarrekening de koppeling vastgehouden tussen de activiteiten die door de GR worden uitgevoerd en de mate waarin de deelnemende eilandgemeenten hierin bijdragen. Gezien de aard en omvang van de GR wordt er gewerkt met slechts twee taken: de vijf eilanden taken en de vier eilanden taken. De directe kosten worden zoveel mogelijk toegerekend aan de beide taken; overhead wordt toegerekend aan de vijf eilanden taken.

De GR is niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting.

Tot en met het jaar 2020 werd de aan de GR in rekening gebrachte BTW via de zogenaamde "doorschuif-BTW" verrekend door de deelnemende eilandgemeenten. Vanaf het jaar 2021 wordt binnen de GR gebruik gemaakt van de zogenaamde koepelvrijstelling voor samenwerkingsverbanden van gemeenten. Hierover is in 2021 contact gezocht met de Belastingdienst die heeft aangegeven begin 2022 aan de GR over de jaren 2016 tot en met 2020 naheffingsaanslagen op te leggen, dit richt zich specifiek op de ICT facturen. Voor de GR vloeien hier beperkte financiële gevolgen uit voort omdat de door de Belastingdienst opgelegde aanslagen door de deelnemende gemeenten weer met de Belastingdienst kunnen worden verrekend. Per saldo hebben GR en deelnemende gemeenten dus geen financiële nadelen, met uitzondering van mogelijk door de Belastingdienst op te leggen (wettelijke) heffingsrente. Dit financiële risico wordt echter als niet-materieel ingeschat. De kosten die het adviesbureau hiervoor in rekening brengt zijn ten laste van het ICT budget.

Kengetallen

	Verloop van de kengetallen		
	Verslag 2023	**Verslag 2022**	**begroting 2023**
netto schuldquote	**- 51**	**- 32**	**- 32**
solvabiliteitsratio	**50**	**51**	**51**
structurele exploitatieruimte	**17**	**11**	**0**

Betekenis kengetallen:
Netto schuldquote: weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.
Solvabiliteitsratio: geeft inzicht in de mate waarin de GR in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.
Structurele exploitatieruimte: in hoeverre de GR in staat is om de structurele lasten te voldoen uit de structurele baten.
De kengetallen voor de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en voor grondexploitaties zijn niet opgenomen, omdat er geen verstrekte leningen en geen grondexploitaties zijn.

Frauderisicofactoren
Er zijn in 2023 geen relevante, geïdentificeerde frauderisico's geconstateerd.

Bedrijfsvoering
De diverse processen bedrijfsvoering zijn onder de loep genomen. Het heeft geleidt tot een betere Planning & Control Cyclus van de begroting, het jaarverslag en de Dienstverleningsovereenkomsten. We hebben meer inzicht in de diverse kosten gekregen en zijn vanaf 2023 in control met ambities en beschikbare middelen. Door dit te delen met de financiële collega's van de eilanden en de accounts (directe contactpersonen) ontstaat er naast meer inzicht, vooral begrip en verduidelijking.

We hebben alle Dienstverleningsovereenkomsten geëvalueerd, geactualiseerd en verbeterd op inhoud en uitvoering. Er lopen nog voorstellen voor nieuwe samenwerkingen, waardoor een lichte stijging in het aantal Dienstverleningsovereenkomsten te zien is.
Ook is de regionale samenwerking op ICT gebied verbeterd, door concreter wens en verwachting te bespreken.

In lijn van de voorgaande jaren blijven we werken aan de kwaliteit van de begroting en het inzicht in alle kostenposten.

Consequente evaluatie en consistente uitvoering van de DVO's blijft noodzakelijk. Daarnaast blijven we kritisch op zowel de efficiency als de noodzakelijke versterking van onze samenwerking.

In de jaarrekening is de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur opgenomen. Zoals daar weergegeven is het dagelijks bestuur van mening dat de verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De materialiteitsgrens is 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves volgens de rekening na wijziging (voor 2023 een bedrag van € 25.300).

Interne beheer
Het dagelijks bestuur komt tot haar oordeel omdat op grond van de door haar gestelde kaders en het feitelijke beheer dat namens haar wordt gevoerd door de secretaris.
Gelet op de zeer beperkte omvang van de organisatie geen sprake van aparte interne controle. Alle relevante financiële documenten worden door de medewerker bedrijfsvoering en secretaris gezien. Mochten er onverhoopt zaken blijken dat is snelle communicatie direct mogelijk en wordt naar bevind van zaken direct actie ondernomen.

Begrotingsrechtmatigheid
Op beide onderscheiden programma's (voor vijf eilanden en voor vier eilanden) is er geen sprake van een begrotingsoverschrijding.

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.
Van afwijkingen is in het verslagjaar niet gebleken. Wel is het zo dat enkele kaders die momenteel gehanteerd worden aangepast moeten worden, onder meer vanwege de invoering van rechtmatigheid. Er zal het komend jaar gewerkt worden aan de actualisatie van de controleverordering en normenkader, in lijn met de wijzigingen in gemeentewet, BBV en BADO.

Inkooprechtmatigheid
De belangrijkste financiële beheershandelingen hebben betrekking op inkoop. Er zijn in 2023 geen inkooponrechtmatigheden geconstateerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik
Vast onderdeel van het beheer en toezicht op zowel de processen als balansposten is het onderkennen van misbruik en oneigenlijk gebruik van (financiële) middelen (fraude). Er zijn in 2023 geen relevante, geïdentificeerde frauderisico's geconstateerd. En er is dit verslagjaar niet gebleken dat misbruik of oneigenlijk gebruik heeft plaatsgevonden.

Overige bevindingen
Uit het beheer en toezicht bleken verder geen bijzondere zaken.

Wet open overheid
Op 1 mei 2022 trad de wet open overheid (de Woo) in werking, als vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (de Wob). Nog meer dan voorheen wil de wetgever transparantie en openheid van de verschillende overheden bevorderen. Voor de GR betekent dit concreet dat we op twee vlakken moeten zorgen dat we aan de wet voldoen:

1. De actieve openbaarmaking: we maken uit onszelf informatie openbaar. Op termijn op een landelijk platform, maar zo lang dat er nog niet is volstaan andere digitale kanalen zoals onze website;
2. De passieve openbaarmaking: op verzoek maken we documenten openbaar over een bestuurlijke kwestie.
In 2023 zijn er geen Wob- en/of Woo-verzoeken ingediend.



Balans per 31 december 2023

		31 december 2023		31 december 2022
Materiele vast activa				
Investeringen met een economisch nut		€ 6.697		€ 8.899
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar				
Vorderingen op openbare lichamen		€ 158.597		€ 181.235
Overige vorderingen		€ 0		€ 0
Liquide middelen				
Banksaldi		€ 772.438		€ 486.022
Overlopende activa				
Overlopende activa		€ 99.996		€ 0
Totaal activa		€ 1.037.728		€ 676.156
Passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	€ 174.651		€ 76.948	
Bestemmingsreserve Project Duurzame Wadden	€ 167.527		€ 169.975	
Te bestemmen resultaat	€ 183.114		€ 97.703	
		€ 525.292		€ 344.626
Netto vlottende schulden				
Crediteuren	€ 481.125		€ 300.219	
Transitoria	€ 31.311		€ 31.311	
		€ 512.436		€ 331.530
Totaal passiva		€ 1.037.728		€ 676.156

Toelichting op de balans

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening:
De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
De balans is weergegeven voor voorgestelde resultaatbestemming.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa omvatten de investeringen in kantoormeubilair en dergelijke die bij de ingebruikname van het kantoor in Harlingen zijn aangeschaft. Deze activa worden in een periode van 15 jaar afgeschreven.

Het verloop in 2023 is als volgt:

	€
Boekwaarde 1 januari 2023	8.899
Investeringen 2023	0
Af: afschrijvingen 2023	2.202
Stand per 31 december 2023	6.697

Vorderingen

Dit betreft met name vorderingen op deelnemende gemeenten en te vorderen omzetbelasting. De vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar.
De specificatie is als volgt:

	€
Debiteuren overheid	73.049
Te vorderen omzetbelasting	85.548
	158.597

Liquide middelen

Dit betreft het direct opneembare tegoed bij de Bank Nederlandse Gemeenten en de ABN-AMRO Bank.

Vorderingen

Dit betreft met name vorderingen op deelnemende gemeenten en te vorderen omzetbelasting. De vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar.
De specificatie is als volgt:

	€
Nog te facturen	99.996
	99.996

Eigen vermogen

Algemene reserve

De mutaties in de Algemene Reserve zijn in 2023 als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2023	76.948
Bij: jaarresultaat 2022	97.703
Stand per 31 december 2023	174.651

Bestemmingsreserve Project Duurzame Wadden

Aangezien het bedrag nog niet geheel is besteed in 2022 is er een verzoek ingediend en goedgekeurd door de Provincie om de maatregelen ook nog in 2023 toe te kunnen passen.

	€
Stand per 1 januari 2023	169.975
Af: onttrekkingen 2023	- 2.448
Stand per 31 december 2023	167.527

Netto vlottende schulden

Crediteuren

De specificatie is als volgt:

	€
Crediteuren overige overheid	498.854
Overige crediteuren	23.271
Totaal	522.125

Transitoria

De opbouw van de post is als volgt:

	€
Accountantskosten	7.018
Nog te ontvangen facturen	24.293
Totaal	31.311

Staat van baten en lasten 2023

	Begroot		Werkelijk	
Personeel:				
Secretaris-directeur	98.000		111.000	
Officemanagement	45.000		37.857	
Beleidscoördinatie	189.000		151.329	
Adviseur Bedrijfsvoering	75.000		86.775	
Communicatieadvies	20.000			
Formatieruimte	41.715			
Opleiding, training en teambuilding	8.160		1.578	
Reis-, verblijfs- en onkosten	21.420		16.766	
Overige personeelskosten	0		5.510	
		498.295		410.815
Huisvesting:				
Bureaukosten	25.500		28.385	
Huur en energie	18.360		17.600	
Afschrijving	0		2.202	
		43.860		48.187
Financiële administratie:				
Accountant	7.140		7.720	
Financiële ondersteuning partners	10.200		9.749	
P&O ondersteuning partners	6.630		5.416	
Diverse administratiekosten	4.590		15.496-	
		28.560		7.389
Vergader- en verblijf:				
Representatie	2.040		0	
Vergaderingen Algemeen Bestuur	1.500		3.669	
Bijeenkomsten raden 5 eilanden	30.000		22.287	
Bijeenkomsten medewerkers 5 eilanden	16.000		0	
Vergaderingen Dagelijks Bestuur	5.000		264	
Vergaderingen Directie Raad	3.000		5.447	
Vergaderingen werkgroepen	3.570		0	
		61.110		31.667
OBW en Werelderfgoed:				
Bijdrage Omgevingsberaad Waddengebied	32.000		35.150	
Bijdrage Werelderfgoed	20.400		9.766	
		52.400		44.916
Projecten:				
Vijf eilanden	6.840		9.188	
Den Haag Centraal (parlementaire Informatievoorziening)	10.800		13.052	
Programma Waddeneilanden	300.000		275.627	
Vier eilanden	12.240		0	
Werkbezoek mdw BZK/Wonen	0		150	
		329.880		298.017
Onvoorzien:				
Onvoorzien	10.000		0	
		10.000		0
Totaal		1.024.105		840.991

Toelichting op de realisatie

Algemeen
De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 183.114,-. Dit resultaat wordt met name veroorzaakt door de lagere personeelskosten, vergader- en verblijfskosten en creditrente.

Personeelskosten (€ 87.480,- voordelig)
Het voordelige resultaat heeft vooral te maken met het begrote budget voor ruimte in de formatie en communicatieadvies. De extra ruimte in de formatie die we dachten nodig te hebben, is niet gebruikt aangezien de nieuwe beleidscoordinatoren later gestart zijn dan we verwacht hadden en daarnaast geen fulltime dienstverband hebben. Ook hebben we in 2023 geen extra communicatieadvies ingewonnen. Incidentele kosten zijn de overige personeelskosten aangezien deze niet specifiek begroot waren.

Huisvestingskosten (€ 4.327,- nadelig)
Er zit een post afschrijvingskosten in van €2200,- die te maken heeft met de (15 jaar) afschrijving van meubilair e.d. die in 2011 is aangeschaft. Dit is een niet begrote post. Daarnaast zijn de kosten voor het digitaal archiveren hoger dan ingeschat.

Kosten financiële administratie (€ 21.171,- voordelig)
Door de hoge creditrente op onze betaalrekening is deze post positief afgesloten. Incidentele kosten zijn de diverse administratiekosten, aangezien deze lager begroot waren.

Vergader- en verblijfskosten (€ 29.443,- voordelig)
Alhoewel er een aantal vergaderingen fysiek zijn geweest, is het merendeel toch digitaal gehouden, waardoor er minder is uitgegeven dan begroot. Daarnaast is besloten om de gezamenlijke medewerkersbijeenkomst door te schuiven naar 2024.

OBW en Werelderfgoed (€ 7.484,- voordelig)
Bijdrage OBW is licht omhoog gegaan, de bijdrage Werelderfgoed is lager aangezien nog niet alle facturen gestuurd zijn.

Projecten (€ 31.863,- voordelig)
Het ingewonnen juridische advies voor de wijzigingen in onze Gemeenschappelijke Regeling en de kosten voor ons aandeel in de financiering van het Programmaplan Deltaprogramma 2022 – 2026 zijn onder de vijf eilanden projecten geplaatst, deze waren niet begroot. Een indexatie heeft ervoor gezorgd dat de kosten voor onze parlementaire informatievoorziening hoger zijn dan begroot. Daarentegen is er geen geld uitgegeven aan vier eilander projecten en zijn de ingeschatte kosten voor het Programma Waddeneilanden lager uitgevallen doordat het programmateam later gestart is dan ingeschat.

Onvoorzien (€ 10.000,- voordelig)
We hebben geen gebruik hoeven maken van de post onvoorzien.

Bijdragen per eiland

Binnen de GR zijn de volgende afspraken gemaakt met betrekking tot de door de eilanden te vergoeden bijdragen:

De bijdragen van de eilanden worden voor wat betreft de “Vijf eilanden taken” verdeeld op basis van de volgende verdeelsleutel:
Texel, 30% | Vlieland, 10% | Terschelling, 25% | Ameland, 25% | Schiermonnikoog 10% |

De bijdragen van de Friese eilanden worden voor wat betreft de “Vier eilanden taken” verdeeld in de verhouding:
Vlieland, 1/6 deel | Terschelling, 1/3 deel | Ameland, 1/3 deel | Schiermonnikoog 1/6 deel |

Lasten vijf eilanden	€ 836.424		**Baten vijf eilanden**		
			Bijdrage gemeente Texel	€ 307.231	
			Bijdrage gemeente Vlieland	€ 99.249	
			Bijdrage gemeente Terschelling	€ 249.702	
			Bijdrage gemeente Ameland	€ 249.702	
			Bijdrage gemeente Schiermonnikoog	€ 99.249	
					€1.005.133
Lasten vier eilanden	€ 4.658		**Baten vier eilanden**		
			Bijdrage gemeente Vlieland	€ 3.162	
			Bijdrage gemeente Terschelling	€ 6.324	
			Bijdrage gemeente Ameland	€ 6.324	
			Bijdrage gemeente Schiermonnikoog	€ 3.162	
					€ 18.972
	€ 840.991				€ 1.024.105
Lasten project Duurzame Wadden	**€ 2.448**		**Baten project Duurzame Wadden**		**€ 0**
Totaal van de lasten	**€ 843.439**		**Totaal van de baten**		**€ 1.024.105**
Toevoeging aan de bestemming reserve project Duurzame Wadden	**€ 0**		**Onttrekking aan de bestemming reserve project Duurzame Wadden**		**€ 2.448**
			Onttrekking aan de algemene reserve		**0**
Resultaat 2023 (positief)	**€183.114**				
Totaal van de lasten na resultaat bestemming	**€ 1.026.553**				**€ 1.026.553**

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.
Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves (hiervoor krijgt het algemeen bestuur samen met de jaarrekening een voorstel voor) en is daarmee vastgesteld op € 25.300.

Oordeel
Het dagelijks bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke acties zij onderneemt om eventuele afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Controleverklaring accountant 2023 – zie toelichtende mail

Bijlagen

Wet normering topinkomens 2023

Secretaris directeur; invulling gedurende 2023:

Naam	K. Praamstra
Duur dienstverband	1-1-23 tm 31-12-23
Beloning	€ 98.841
Beloning betaalbaar op termijn	€ 19.497
Totaal	€ 100.790
Individueel maximum	€ 178.400

De omvang van de functie is 28,8 uur per week. Het gehele jaar bleef de totale bezoldiging onder de geldende WNT-norm. Er is geen sprake van bezoldiging uit nevenwerkzaamheden of uit werkzaamheden bij gelieerde instellingen) of van een fictieve dienstbetrekking.

Samenstelling besturen

Secretaris-directeur; invulling gedurende 2022:

Naam	K. Zwart	K. Praamstra
Functie	Secretaris-adviseur a.i.	Secretaris-directeur
Duur dienstverband	1-1-22 tm 10-2-22	1-2-22 tm 31-12-22
Omvang dienstverband	80 uur	0,8 fte
Totale bezoldiging	€ 6.880	€ 90.918
Individueel maximum	€ 27.000	€ 158.000

Dagelijks Bestuur, samenstelling van 1-1-23 tot 1-6-23:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M.C. Uitdehaag	M. Schier	C. van de Pol	L.P. Stoel	I. van Gent
Functie	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB

Dagelijks Bestuur, samenstelling van 1-6-23 tot 20-12-23:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	R. van der Zwaag	M. Schier	C. van de Pol	L.P. Stoel	I. van Gent
Functie	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB

Dagelijks Bestuur, samenstelling van 20 12-23 tm 31-12-23:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M. Pol	M. Schier	C. van de Pol	L.P. Stoel	I. van Gent
Functie	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB

Algemeen Bestuur, samenstelling vanaf 1-1-23 tot 1-6-23:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M.C. Uitdehaag	M. Schrier	C. van de Pol	L.P. Stoel	I. van Gent
Naam	C. Hooijschuur	R. de Jong	G. van Essen	P. IJnsen	J. Hagen
Naam	R. van de Belt	M. Vellinga-Beemsterboer	J. Hoekstra-Sikkema	T. Faber	I. Zonneveld
Naam	R. Kieft				

Algemeen Bestuur, samenstelling vanaf 1-6-23 tot 20-12-23:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	R. van der Zwaag	M. Schrier	C. van de Pol	L.P. Stoel	I. van Gent
Naam	C. Hooijschuur	R. de Jong	G. van Essen	P. IJnsen	J. Hagen
Naam	R. van de Belt	M. Vellinga-Beemsterboer	J. Hoekstra-Sikkema	T. Faber	I. Zonneveld
Naam	R. Kieft				

Algemeen Bestuur, samenstelling van 20 12-23 tm 31-12-23:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M. Pol	M. Schrier	C. van de Pol	L.P. Stoel	I. van Gent
Naam	C. Hooijschuur	R. de Jong	G. van Essen	P. IJnsen	J. Hagen
Naam	R. van de Belt	M. Vellinga-Beemsterboer	J. Hoekstra-Sikkema	T. Faber	I. Zonneveld
Naam	R. Kieft				

ADVIES

Aan: Algemeen Bestuur
Van: Dagelijks Bestuur
Datum: 26-3-2024
Onderwerp: Jaarverslag en rekening 2023 Samenwerkingsverband De Waddeneilanden

Aanleiding

De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 183.114,-. Dit resultaat wordt met name veroorzaakt door het voordelige resultaat op de personeelskosten.
Dit komt doordat het programmateam en de beleidscoordinatoren later zijn gestart dan er ingeschat was en voor minder uren. Daarnaast is vorig geen communicatieadvies gevraagd, naast hetgeen voor het programma.

Vergader en verblijfkosten is ook niet in zijn geheel gebruikt, mede door de medewerkersbijeenkomst die doorgeschoven is naar het volgende jaar.

Bij Projecten zijn kosten geweest die niet begroot waren; advies voor de wijzigingen in de GR en het Deltaprogramma. Daarnaast zijn er geen 4-eilander projecten geweest en we het budget voor het programma niet helemaal benut hebben.

Met betrekking tot het positieve rekeningresultaat willen wij u voorstellen om het bedrag terug te betalen met een verdeling in 4 en 5 eilanden:

	4 eilanden	5 eilanden	Totaal
Texel		€ 54.285	€ 54.285
Vlieland	€ 361	€ 18.095	€ 18.456
Terschelling	€ 721	€ 45.238	€ 45.959
Ameland	€ 721	€ 45.238	€ 45.959
Schiermonnikoog	€ 361	€ 18.095	€ 18.456

Advies

AB wordt gevraagd om het jaarverslag en rekening definitief vast te stellen en akkoord te gaan met het voorstel ten aanzien van het positieve rekeningresultaat.

ALGEMEEN BESTUUR DE WADDENEILANDEN

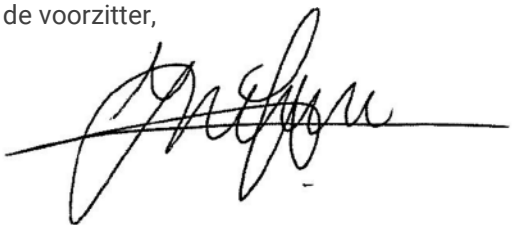
Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling “de Waddeneilanden”, gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van Samenwerkingsverband De Waddeneilanden

Besluit:

Het Jaarverslag en rekening 2023 definitief vast te stellen en in te stemmen met het voorstel met betrekking tot het positieve resultaat;

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden van 4 april 2024.

de voorzitter,



I. van Gent

de secretaris-directeur,



C.J. Praamstra

Besluit

Aan: Algemeen Bestuur
Van: Dagelijks Bestuur
Datum: 28-3-2024
Onderwerp: Tijdelijke aanvulling op de financiële verordening in het jaarverslag en rekening 2023

Aanleiding

In 2023 is de gemeentewet (met overeenkomstige werking voor GR-en) aangepast ten aanzien van het afleggen van verantwoording over rechtmatigheid door het dagelijks bestuur.
De rijksregelgeving hiervoor, onder meer de BBV en de BADO, is, tot op heden, nog niet aangepast.
Het ministerie van BZK heeft recentelijk nadere duiding gegeven over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en dat het daarom nodig is voor de rechtmatigheidsverantwoording een verantwoordingsgrens en rapportagenorm vast te stellen. Dit resulteert in een tijdelijke aanpassing.
De definitieve uitwerking in de financiële verordening en eventuele verdere uitwerkingen kunnen en zullen pas plaatsvinden zodra de rijksoverheid de nadere regelgeving (waaronder BBV en BADO) heeft aangepast.

Hieronder de tijdelijke aanpassingen:

Verantwoording over de rechtmatigheid

1. Het DB verantwoordt zich over de rechtmatigheid van de beheershandelingen conform de bepalingen van het BBV met een rechtmatigheidsverantwoording en toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering.
2. Voor het rechtmatigheidsoordeel stelt het AB de verantwoordingsgrens vast op 3%. Deze grens van 3% geldt afzonderlijk voor zowel fouten als onzekerheden.
3. Het DB rapporteert in de paragraaf Bedrijfsvoering over alle bevindingen omtrent de financiële rechtmatigheid waardoor in het voorkomende geval de verantwoordingsgrens wordt overschreven en verder over alle bevindingen die het DB relevant acht voor de lezer van de jaarrekening.

Interne controle

1. Het DB draagt zorg voor een adequate intern beheer, zodanig dat het getrouwe beeld en de rechtmatigheid van de jaarrekening is gewaarborgd.
2. Het DB zorgt ten behoeve van het getrouwe beeld van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling en de rechtmatigheid van de baten en lasten en de balansmutaties voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. Bij afwijkingen neemt het DB maatregelen tot herstel.
3. Ten behoeve van deze stelselmatige toetsing kan het DB zorgen voor een controleplan. Dit plan borgt de regelmatige toetsing van de bedrijfsprocessen, op

juistheid, volledigheid en tijdigheid van de bestuurlijke informatievoorziening, op de rechtmatigheid van beheers handelingen en op misbruik en oneigenlijk gebruik.

Besluit

AB wordt gevraagd om de tijdelijke aanvulling op de financiële verordening ten aanzien van de uitgangspunten voor het financieel beleid en het financieel beheer van de gemeenschappelijke regeling vast te stellen.

ALGEMEEN BESTUUR DE WADDENEILANDEN

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling “de Waddeneilanden”, gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van Samenwerkingsverband De Waddeneilanden

Besluit:

De tijdelijke aanvulling op de financiële verordening ten aanzien van de uitgangspunten voor het financieel beleid en het financieel beheer van de gemeenschappelijke regeling vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden van 4 april 2024.

de voorzitter,



I. van Gent

de secretaris-directeur,



C.J. Praamstra

ADVIES

Aan: Algemeen Bestuur
Van: Dagelijks Bestuur
Datum: 26-3-2024
Onderwerp: Begrotingswijziging Samenwerkingsverband De Waddeneilanden 2024

Aanleiding

In de begroting van 2024 is een p.m. post opgenomen voor de formatie van het Programma Waddeneilanden. Inmiddels is het team geformeerd en het bedrag voor de daartoe bestemde VAT (Voorbereiding, Administratie, Toezicht)-kosten binnen de Regio Deal De Waddeneilanden bekend, n.l. €4.000.000,-. Dit betekent dat de begroting gewijzigd kan worden. Deze wijziging heeft geen gevolgen voor de eilandbijdrages.

De VAT-kosten bestaan uit:

Personeel (vast)
Communicatie
Financiële administratie en control (DVO)
Projectleiderspool
Monitoring en lerende evaluatie
Externe expertise
Bijeenkomsten en vergaderkosten
Overige kosten

De meerjarige begroting:

	2024	2025	2026	2027	
Regio Deal De Waddeneilanden	€ 850.000,00	€ 950.000,00	€ 1.050.000,00	€ 1.150.000,00	€ 4.000.000,00

Advies

AB wordt gevraagd om akkoord te gaan met de begrotingswijziging 2024 en deze definitief vast te stellen.

ALGEMEEN BESTUUR DE WADDENEILANDEN

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling “de Waddeneilanden”, gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van Samenwerkingsverband De Waddeneilanden

Besluit:

De begroting, inclusief wijziging, 2024 definitief vast te stellen.

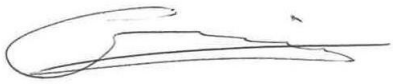
Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden van 4 april 2024.

de voorzitter,



I. van Gent

de secretaris-directeur,



C.J. Praamstra



Begroting 2024

(inclusief wijziging)

Inkomsten

Waar komt het vandaan?



Texel	€ 253.770
Vlieland	€ 84.590
Terschelling	€ 211.475
Ameland	€ 211.475
Schiermonnikoog	€ 84.590

Uitgaven

Waar gaat het naar toe?

Personeel
€ 623.000

Huisvesting
€ 44.500

Financiële administratie
€ 23.000

Organisatie
€ 77.000

Governance Wadden
€ 68.400

Onvoorzien
€ 10.000

Inhoudsopgave

Voorwoord **4**

Leeswijzer **5**

1. Visie en missie **6**

1.1 Onze visie 6

1.2 Onze missie 6

2. Governance: zo werken wij samen **7**

2.1 Uitgangspunten voor onze samenwerking. 7

3. Onze ambities **9**

3.1 Inhoudelijke onderwerpen 9

3.2 Belangenbehartiging en public affairs 11

3.3 Bedrijfsvoering 12

3.4 Ondersteunende processen 14

4. Ontwerpbegroting 2024 **16**

4.1 Ontwerpbegroting van de lasten per categorie 16

4.2 Bijdrage per eiland 2024 – 2027 17

4.3 Toelichting ontwerpbegroting 17

5. Verplichte en overige paragrafen **18**

5.1 Eigen vermogen 18

5.2 DVO tarief 18

5.3 BBV 18

5.4 Paragrafen 18

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2024. Deze begroting is gebaseerd op het in 2023 vastgestelde Meerjarig Programmaplan (MJP) 2023 -2026.
Het overgrote deel van onze jaarlijkse begroting bestaat uit personeelslasten.
Daarmee kunnen we gezamenlijke beleidscoördinatie organiseren; samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering faciliteren; communicatie, belangbehartiging en public affairs mogelijk maken en ondersteuning bieden aan de bestuurlijke samenwerking tussen de eilanden.

We constateren dat de druk en noodzaak op samenwerking toeneemt en dat dit met de huidige bezetting op het Waddenkantoor in Harlingen moeilijk is vol te houden. Vandaar dat we in deze begroting voorstellen om de post formatieruimte op te hogen, zodat we op basis van de ontwikkelingen in 2023 meer ruimte hebben om flexibel in te spelen op o.a. beleidscoördinatie. Het wordt namelijk steeds moeilijker voor de eilanden om voldoende uren te kunnen garanderen voor gezamenlijke inzet op beleidsontwikkelingen op het gebied van natte- en droge Wadden gerelateerde zaken.

Daarnaast is er nog een belangrijk verschil met wat we wisten toen we het MJP schreven. We hebben in 2023 een Regio Deal met het Rijk en de provincies Friesland en Noord-Holland toegekend gekregen. Hiermee kunnen we het Programma Waddeneilanden de komende vier jaren financieren en tot uitvoering brengen. Een omvangrijk en belangrijke ontwikkeling voor onze samenwerking. De organisatie van het programma Waddeneilanden wordt wellicht ondergebracht bij de GR. Een logische maar ook ingewikkelde klus. Op het moment van schrijven is er nog veel in ontwikkeling.

Namens het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden,

I. van Gent	C.J. Praamstra
Voorzitter	Secretaris-directeur

Leeswijzer

Dit is de begroting van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden (GR). Voor het grootste deel kent deze begroting dezelfde opzet als die van vorig jaar. In deze leeswijzer lichten we kort alle onderdelen van de begroting toe.

Hoofdstukken 1 en 2 – Visie en missie / Governance
In deze hoofdstukken nogmaals onze visie en missie en de manier waarop we dit doen.

In de Governance geven we aan en illustreren we hoe we samenwerken, wat hieraan ten grondslag ligt en welke verwachtingen er zijn.

Hoofdstuk 3 – Onze ambities
We hebben onze ambities verdeeld in vier categorieën: inhoudelijke onderwerpen, belangenbehartiging en public affairs, bedrijfsvoering en ondersteunende processen.

Alle categorieën beschrijven wat we gedaan hebben en vooral wat we verwachten te gaan doen en bereiken in 2024.

Hoofdstuk 4 – Ontwerpbegroting
De begroting laat zien welke lasten er verdeeld worden over de diverse categorieën. Ook is de bijdrage per eiland voor de komende jaren zichtbaar.

In de toelichting wordt per categorie aangeven waarom we deze op een bepaalde manier begroot hebben en wat de belangrijkste verschillen zijn ten opzichte van 2023.

Hoofdstuk 5 - Verplichte en overige paragrafen
De begroting bevat ook een toelichting op de verplichte en overige paragrafen.

1. Visie en missie

1.1 Onze visie

Vijf bloeiende, levendige en leefbare eilandgemeenschappen op de grens met het Unesco Werelderfgoed Waddenzeegebied. Dat is wat wij willen dat de Waddeneilanden zijn én blijven. Eilanden waar het prettig wonen, werken, ondernemen en recreëren is, met goede voorzieningen en een uitstekende bereikbaarheid. En waar duurzaamheid en een circulaire economie vanzelfsprekend zijn.

1.2 Onze missie

Het versterken van de bestuurskracht van de afzonderlijke gemeenten door onomkeerbare, niet vrijblijvende en doelgerichte samenwerking met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid.

Dat doen we door:

- het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de vijf deelnemende gemeenten Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog;
- het samen uitdragen van de standpunten van deze gemeenten naar andere betrokken overheden;
- onderling overleg, coördinatie en afstemming ten aanzien van onderwerpen op het gebied van beleid en beheer;
- het organiseren van jaarlijkse bijeenkomsten voor raads- en collegeleden van de vijf gemeenten, om gemeenschappelijke thema’s te bespreken;
- het bevorderen van de samenwerking tussen en het bieden van ondersteuning aan deelnemende gemeenten die bij bepaalde deelactiviteiten betrokken willen zijn, zoals het Programma Waddeneilanden;
- het voorbereiden en uitvoeren van gemeenschappelijk beleid, voor zover dit door de colleges van B en W van de vijf gemeenten aan het samenwerkingsverband is opgedragen.

2. Governance: zo werken wij samen



2.1 Uitgangspunten voor onze samenwerking.

De samenwerking van de Waddeneilanden kent een zekere historie. Al enkele decennia wordt er samengewerkt, onder meer op diverse opgaven rondom (het beleid en beheer van) de Waddenzee. Sinds 2009 wordt er nauwer samengewerkt om de kwaliteit van het bestuur van de Waddeneilanden toekomstbestendig te borgen. Het doel is de bestuurskracht te versterken, de efficiëntie te vergroten en de dienstverlening aan eilandbewoners te verbeteren. Daartoe is de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Samenwerkingsverband de Waddeneilanden opgericht. Ook ondertekenden de vijf Waddeneilandgemeenten in 2015 een samenwerkingsconvenant met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, provincies Fryslân en Noord-Holland.

Doel van het convenant:

- Versterking intergemeentelijke samenwerking.
- Betere afstemming op specifieke situatie Waddeneilanden bij ontwikkeling van beleid en wet- en regelgeving

In 2019 is het convenant geëvalueerd. De conclusie was dat het convenant een bijzonder arrangement is met veel potentie. Er werden een aantal aanbevelingen gedaan voor de toekomst:

- Geef aandacht aan de basis en verstevig de samenwerking;
- Breng focus aan in de inhoudelijke opgaven waarover de samenwerking gaat;
- Verken de mogelijkheden van een Regio Deal om de opgaven aan te pakken;
- Benut de samenwerking ook om te komen tot een verhoogde kwaliteit en toekomstbestendigheid van de dienstverlening aan inwoners en bezoekers;
- Organiseer de structurele samenwerking professioneel;
- Bezin op hoe belangenbehartiging en het convenant elkaar kunnen versterken.

Dit convenant alsmede de aanbevelingen van de evaluatie in 2019 vormen het fundament onder de huidige samenwerking. Bovenstaande tekening illustreert onze samenwerking.

Inmiddels is het merendeel van de aanbevelingen geïmplementeerd in de samenwerking. En in 2023 is een Regio Deal aangevraagd en toegekend met het Rijk en provincies om onze opgaven gezamenlijk aan te pakken met het programma Waddeneilanden.

De verwachting is dat in 2024 een aantal wijzigingen zullen worden aangebracht in de GR vanwege de landelijk vastgestelde herziening WGR (Wet Gemeenschappelijke Regeling). Belangrijkste wijziging, naast een update, hierin vormt de wijze waarop onze gemeenteraden worden gepositioneerd in de GR en het raadplegen van inwoners en belanghebbenden.

3. Onze ambities

3.1 Inhoudelijke onderwerpen

Brede Welvaart
In het Meerjarig Programmaplan 2023-2026 is brede welvaart één van de inhoudelijke samenwerkingsonderwerpen. We trekken gezamenlijk op in kennisuitwisseling, beleidsontwikkeling en -beïnvloeding en werken samen in de uitvoering door middel van het Programma Waddeneilanden gefinancierd door de Regio Deal.

Het Programma Waddeneilanden bestaat uit vijf programmalijnen:
1. Goed wonen en leven
2. Toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen
3. Optimaal bereikbaar en verbonden
4. Duurzame energie
5. Circulaire economie

Dit programma en de daaraan gekoppelde Regio Deal, draait voor ons om meer dan alleen het vergroten van brede welvaart op de eilanden. Want door hier gestructureerd met elkaar aan te werken, versterken we ook de bestuurlijke samenwerking tussen de eilanden onderling, met het Rijk, de beide provincies en andere partners.

Een groot deel van het programma voeren wij uit in de periode 2023-2026. Hierbij houden we rekening met uitloop van projecten die een langere doorlooptijd hebben (zoals vergunnings-trajecten). Deze komt overeen met de looptijd van het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050 en die van het Investeringskader Waddenfonds.

De inhoud van het Programma Waddeneilanden evalueren we iedere twee jaar. Zo nodig stellen we het bij op basis van recente ontwikkelingen en inzichten. De financiering van het programma komt zoals gezegd grotendeels uit de in 2023 toegekende Regio Deal.

Omdat op het moment van schrijven van deze begroting de dealmakingsfase nog volop gaande is, nemen we het programma op als een p.m.-post. Zodra er meer duidelijk is kan er een begroting worden opgesteld voor het projectendeel voor het programma en voor de personele kosten die hiermee gemoeid gaan. Een deel van het Regio Deal-geld hopen we te kunnen inzetten voor de extra personele capaciteit die nodig is om tot uitvoering te komen.

Kustveiligheid en Water
De ambitie van het Deltaprogramma Waddengebied (DPW) is bijdragen aan het op de lange termijn behouden van een veilig, klimaatbestendig en vitaal Waddengebied. Zorgen dat het handelen op de korte en middellange termijn in balans is met de langetermijnstrategie, is daarvoor essentieel. Vitaal betekent dat het gebied ook op de lange termijn veilig en aangenaam is om in te wonen en werken en dat de omgeving aantrekkelijk en gezond is.

De zoetwatervoorziening in het gebied is ook op de lange termijn op orde en de ruimtelijke inrichting is weerbaar tegen voortgaande klimaatverandering. De unieke natuurwaarden blijven behouden en ontwikkelen of herstellen zich.

Het DPW zal in de periode 2022 – 2026 een intensievere rol spelen dan in de afgelopen jaren. Het zal de korte, middellange en lange termijn verbinden en de opgaven integraal in beeld brengen. Het betreft opgaven die voortvloeien uit voortschrijdend inzicht in de gevolgen van klimaatverandering op de lange termijn.

De extra kosten voor het Programmaplan Deltaprogramma Waddengebied 2022-2026 worden ingeschat op ruim € 200.000,- per jaar, waarvan de kosten na besluitvorming nader worden verdeeld over de gezamenlijke partijen (RWS, Provincies, Waterschappen, kust-/eilandgemeenten en Veiligheidsregio's).

Waddenzeezaken
In december 2020 heeft het Bestuurlijk Overleg Waddengebied de Agenda voor het Waddengebied 2050 vastgesteld. De Agenda is opgesteld en onderschreven door een breed scala aan betrokken partijen in het Waddengebied.

Om uitvoering te geven aan de Agenda hebben de partijen in het Waddengebied een vertaling gemaakt van de Agenda in concrete doelen en uitvoeringsinitiatieven voor de periode 2021-2026. Dit Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 beschrijft de gezamenlijke initiatieven en de bijbehorende organisatie. Daarnaast beschrijft dit uitvoeringsprogramma hoe partijen gezamenlijk willen omgaan met een aantal grote transities die op het Waddengebied afkomen.

Het programma staat niet op zichzelf. Er gebeurt veel in het Waddengebied. Beleidsmatig met de ontwikkeling van een Beleidskader Natuur Waddenzee, op het gebied van beheer met het opstellen van het Integraal beheerplan. En op het gebied van uitvoering met concrete uitvoeringsprojecten vanuit onder meer het Investeringskader Waddengebied, het Waddenfonds en het Hoogwaterbeschermingsprogramma. In dit programma leggen we die verbinding.

Het uitvoeringsprogramma is opgesteld door het Regieteam Uitvoeringsprogramma. Hierin werken het Rijk, de Waddenprovincies, de vaste wal kustgemeenten, de eilandgemeenten, de waterschappen, de Coalitie Wadden Natuurlijk, de havens, de visserijorganisaties, de landbouworganisaties, Rijkswaterstaat, het Omgevingsberaad en de Beheerautoriteit Waddenzee samen aan een veilig, vitaal en veerkrachtig Waddengebied in 2050.

De eilandgemeenten dragen samen met de waddenkustgemeenten mee in de kosten van het Omgevingsberaad. De kosten zijn volgens de afgesproken verdeelsleutel verdeeld over de Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen.

De beleidscoördinatie van het Waddenkantoor zorgt voor het voorbereiden van de eilandvertegenwoordiger(s) in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied en het MT Wadden.

Trilaterale Samenwerking
De samenwerking tussen de drie Waddenzeelanden Denemarken, Duitsland en Nederland betreffende de bescherming van de Waddenzee bestaat sinds 1978. Via deze samenwerking geven we onder andere vorm aan onze gedeelde verantwoordelijkheid voor de status van UNESCO Werelderfgoed Waddenzee.

De beleidscoördinatie van het Waddenkantoor zorgt voor het voorbereiden van de verantwoordelijk bestuurder(s) in de Trilaterale Samenwerking Waddenzee Werelderfgoed, w.o. de WaddenSeaBoard en het WaddenSeaForum.

3.2 Belangenbehartiging en public affairs

Public affairs
Om de externe besluitvorming in het belang van de Waddeneilanden te kunnen beïnvloeden, is goede public affairs nodig. Daarmee bedoelen wij een mix van belangenbehartiging, stakeholdermanagement en reputatiemanagement. Het is een strategisch middel om in te kunnen spelen op ontwikkelingen, kansen en bedreigingen die voortkomen uit politiek-maatschappelijke veranderingen, publieke meningsvorming en politieke besluitvorming. De daadwerkelijke lobby is daarvan het sluitstuk.

Meer dan ooit zijn het Werelderfgoed, de Waddennatuur (Beleidskader Natuur Waddenzee) en de leefbaarheid en brede welvaart op de Waddeneilanden in het geding. De komende jaren werken we de Regio Deal met het Rijk verder uit en pakken we meekoppelkansen waar die zich voordoen. In de deal is aandacht voor goed wonen en leven, toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen, duurzame energie, een circulaire economie en optimale bereikbaarheid en verbondenheid van de eilanden.

Door middel van lobby en public affairs zullen we onze belangen behartigen en kansen benutten via diverse strategische Wadden gerelateerde bestuursorganen. De belangrijkste hiervan zijn het Bestuurlijk Overleg Wadden, met het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050, en het Omgevingsberaad Wadden. Daarnaast is er de Beheerautoriteit Wadden, waar we niet rechtstreeks aan deelnemen. Wel nemen we deel aan diverse andere overleggen.

Bijzonder in dit verband is het Convenant Waddeneilanden. Het is een kansrijk platform van waaruit we onderwerpen agenderen bij het Rijk en de twee provincies. Belangrijk daarbij is de ‘Waddentoets’. Voor de eilanden geldt namelijk wet- en regelgeving die in veel opzichten net iets anders is dan voor de rest van het land. Dit vraagt om een voortdurende vinger aan de pols en alertheid om te reageren.

Bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging
Het samenwerkingsverband neemt zowel bestuurlijk als ambtelijk deel aan allerlei interne en externe overleggen. Het doel hiervan is vooral om het unieke van de Waddeneilanden te benadrukken en de belangen van de eilanden te behartigen. Daarbij gaat het ook om individuele eilandbelangen. De uitkomsten van de overleggen worden teruggekoppeld tijdens het eerstvolgende Dagelijks Bestuur-overleggen en Algemeen Bestuur vergaderingen.
Op de website van het samenwerkingsverband wordt een actueel overzicht bijgehouden van de bestuurlijke- en ambtelijke vertegenwoordiging in de verschillende gremia.

In 2024 zal onze aandacht in dit kader vooral uitgaan naar:

- Uitwerken Regio Deal – programma Waddeneilanden
- Beleidskader Natuur Wadden
- Bereikbaarheidsvraagstukken / vaarroutes
- Het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050

3.3 Bedrijfsvoering

Het sturen op en beheersen van de bedrijfsprocessen is de primaire taak die onder bedrijfsvoering valt. De inrichting en het functioneren van de bedrijfsvoering moet doeltreffend en doelmatig zijn. Hier is een start mee gemaakt in 2022 waarvan we al positieve resultaten hebben gezien in 2023 en die we door gaan zetten in 2024.

De bedrijfsvoering is onder te verdelen in:

Financiën
Wij willen zorgen voor een betrouwbare, heldere financiële huishouding om daarmee een goede balans te creëren tussen ambities en beschikbare middelen. Dit doen we o.a. door de planning & control cyclus (P&C) van de begroting, het jaarverslag en het Meerjarig Programmaplan goed te beheren en te bewaken en tijdig de juiste informatie aan te leveren aan het Dagelijks en Algemeen Bestuur. In 2023 zijn we al gaan werken aan een nauwkeurige begroting voor de Dienstverleningsovereenkomsten en ICT, zodat er tijdig een reëel beeld en inzicht is in 2024.

Dienstverleningsovereenkomsten
Het bevorderen van samenwerking is één van de punten van onze missie, de dienstverleningsovereenkomsten (DVO'S) maken hier een substantieel onderdeel van uit.

Bij elke behoefte/vraag wordt het volgende getoetst:

1. Is het via de eigen organisatie te organiseren? Nee, kijk dan naar optie 2.
2. Is het met een andere Waddengemeente te organiseren? Nee, kijk dan naar optie 3.
3. Is het met een walgemeente te organiseren?

In 2022/2023 is een adviesrapport geschreven met daarin de aanpak over hoe we verder gaan met samenwerkingen, transparante (actuele) overzichten en afspraken, rolverdelingen

en de evaluatie hiervan. In 2023 wordt dit met concrete acties opgepakt en ingevoerd, in 2024 gaan we hier mee verder en denken een volgende stap te kunnen zetten. In 2023 is ook een onderzoek gestart met als doel een gezamenlijke, passende, structurele inrichting van de inkoopfunctie te vinden voor de vijf eilandgemeenten. Met betrekking tot de samenwerking op ICT gebied zijn er in 2023 efficiëntere en transparantere afspraken gemaakt op het gebied van contract- en relatiebeheer, waarbij de verwachting is dat dit ook in 2024 een betere, doelgerichtere samenwerking met zich meebrengt.

De lopende DVO's:

- Beheer Datadistributiesysteem (DDS) – (5 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Ameland:
  het beheren van het berichtenverkeer rondom diverse applicaties zoals die zijn aangesloten op het centrale distributiesysteem Key2Datadistributie.
- Informatiemanagement / ICT – (5 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Ameland in samenwerking met gemeente Leeuwarden:
  het adviseren rondom allerlei ICT informatievraagstukken, bijvoorbeeld de website voor de Friese eilanden en het project Digitale Werkomgeving.
- Deltaprogramma Waddeneilanden – (5 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Vlieland:
  beschreven onder 4.1 – Kustveiligheid en Water.
- Bezwaarschriften – (3 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Ameland:
  een gezamenlijk secretariaat van de commissie bezwaarschriften.
- Inkoop – (4 eilanden) – op dit moment vindt een onderzoek plaats om er een 5 eilanden inkoopbeleid/samenwerking van te maken.
- Openbare Orde en Veiligheid - (5 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Terschelling:
  secretariële werkzaamheden van de bestuurlijke veiligheidsoverleggen, aanspreekpunt m.b.t. crisis en rampenbestrijding, organiseren van samenwerking op het gebied van ondermijning.
- Beheer Integrale Geografische Informatievoorziening (IGI) – (4 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Vlieland:
  coördinatie van integrale geografische informatievoorziening
- Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) – (4 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Vlieland in samenwerking met gemeente Leeuwarden:
  jaarlijkse actualisatie van stereo en orhto luchtfoto's, het intekenen en beschikbaar stellen van voorlopige geometrie a.d.h.v. omgevingsvergunningen/- aanvragen.
- Onderwijs – (4 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Ameland:
  uitvoeren van de verordeningen leerlingenvervoer, toelage uitwonende studerenden en de ov-chipkaart vergoeding, samenwerking op vakgebieden, zoals leerplicht, passend onderwijs en onderwijshuisvesting.
- DIV / Archief – (5 eilanden) - aanspreekpunt is gemeente Vlieland:
  het schonen, ordenen, inrichten en bijhouden van het (digitale) archief van het waddenkantoor.
- HR / Financiële administratie / Juridisch advies (1 eiland en het Samenwerkingsverband):
  HR gerelateerde zaken, financiële administratie en juridische ondersteuning voor het waddenkantoor worden afgehandeld door gemeente Terschelling.

3.4 Ondersteunende processen

Beleidscoördinatie en -advisering aan portefeuillehouders
De beleidscoördinatie richt zich vooral op het ondersteunen van de beleidsmatige samenwerking tussen de Waddengemeenten en het leggen van verbindingen met het Programma Waddeneilanden, het Rijk, de provincies en andere stakeholders (denk aan havens, de visserij, de landbouw, recreatie en toerisme en de Coalitie Wadden Natuurlijk). Indien bestuurders een gezamenlijk vraagstuk signaleren dat vraagt om actie, organiseren de beleidscoördinatoren van het waddenkantoor een portefeuillehouders overleg. Geschikte momenten daarvoor zijn ook de AB vergaderingen en themabijeenkomsten wanneer alle colleges gezamenlijk al bijeen zijn.

Beleidsontwikkelingen
Vanuit het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden houden we ons bezig met beleidsontwikkelingen, beleidsvoorbereiding en beleidsbeïnvloeding. Op beleidsterreinen waar we dezelfde belangen hebben, zoeken we elkaar actief op, om te komen tot goed op elkaar afgestemd en uitvoerbaar beleid, met voldoende aandacht voor het specifieke karakter van de Waddeneilanden. We trekken gezamenlijk op met alle eilanden om onze bijzondere (fysieke) leefomgeving en de leefbaarheid te beschermen, te behouden en/of te ontwikkelen.

Wij verwachten dat de onderwerpen wonen/huisvesting en bereikbaarheid veel gezamenlijke inspanningen gaan vragen. Daarnaast verwachten we op het gebied van de Leefomgeving een toename van onze betrokkenheid bij diverse programma's (Agenda voor het Waddengebied 2050, Uitvoeringsprogramma 2021 – 2026 met de daarbij behorende UP initiatieven, Beleidskader Natuur Waddenzee, Nationale Omgevingsvisie Extra/NOVEX, Nationaal Programma Landelijk Gebied/NPLG, Bodem en Water sturend/BOVAS etc.). Zoals in de inleiding reeds vermeld hebben wij in dit kader voor beleidscoördinatie extra formatieruimte opgenomen binnen de post Personeel.

Kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering
Als gezamenlijke Waddeneilanden werken we ook samen op het gebied van kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering. Soms in structurele ambtelijke overleggen zoals Economische Zaken, Recreatie en Toerisme, Duurzaamheid, Fysieke Leefomgeving e.d. en soms in tijdelijke structuren rondom een actueel onderwerp.

Communicatie
In 2023 zijn grote stappen gemaakt op het gebied van communicatie, zowel intern als extern. De externe communicatie is gericht op de media, om zo inwoners en stakeholders te bereiken en kennis over onze samenwerking te vergroten. Er is een pagina van het Samenwerkingsverband op LinkedIn, waar nieuws voor externen gedeeld wordt. In 2024 zal nog steeds worden gewerkt aan het regelmatig controleren en actualiseren van deze kanalen.
De interne communicatie richt zich op het vergroten van kennis over de ontwikkelingen van het Samenwerkingsverband, het vergroten van draagvlak onder medewerkers en bestuurders en het bevorderen van bewustzijn over de impact en betekenis van de Samenwerking op lokale kwesties en andersom. Er zal in 2024 elk kwartaal een nieuwsbrief worden verzonden

naar de 5 eilanden, om onze collega's daar mee te nemen in de werkzaamheden van de Samenwerking. We vragen actief om input van eiland collega's hiervoor.
Op het eiland brede intranet zal regelmatig interessant nieuws vanuit de Samenwerking met alle eilanden intern gedeeld worden.
Voor het Programma Wadden vindt uitvoering van de in 2023 toegekende Regio Deal plaats. Updates over behaalde doelen en de uitvoering van programma onderdelen wordt gecommuniceerd indien hier vanuit het Programmateam de wens toe is.

Organisatie
In 2024 blijven we werken aan het bewaken en beheren van agenda's en het inplannen van interne en externe afspraken blijft een rol van de Samenwerking, specifiek het secretariaat. We bieden ondersteuning aan de verschillende besturen: het Algemeen- en Dagelijks Bestuur en de Directieraad, onder andere bij vaste en incidentele overleggen.
Elk jaar werken we een vergaderplanning uit voor het komende jaar, in 2024 dus voor 2025. Voor de vergaderingen verzorgen we een goede voorbereiding zoals het uitwerken van een agenda en het opleveren van stukken. Tevens zijn wij verantwoordelijk voor verslaglegging en archiveren. Daarnaast bewaken wij het proces rondom de voortgang en afhandeling van besluiten. De Samenwerking vult de besluitenlijst waar nodig aan.

Er worden ook in 2024 weer Tweedaagse georganiseerd (DR, Raad, etc.). Hierbij zal in samenspraak met de verschillende bestuurssecretariaten en griffies worden gewerkt aan planningen en programma's. Het contact met deelnemers, externe partijen en algemene communicatie worden vanuit het Waddenkantoor gecoördineerd en uitgevoerd.

We werken ook dit jaar aan de kwaliteit, toegankelijkheid en aansluiting van onze bestaande en mogelijk nieuwe informatiestromen, administratie en archivering. Ook dit jaar zal aan de hand van door het Rijk gestelde normen worden gekeken naar de stand van zaken rondom onze toegankelijkheid en waar nodig zal dit verbeterd worden.



4. Begroting 2024

4.1 Begroting van de lasten

Personeel:	
Secretaris-directeur	110.000
Officemanagement	45.000
Beleidscoördinatie	210.000
Adviseur Bedrijfsvoering	95.000
Parlementaire informatievoorziening	13.000
Communicatieadvies	20.000
Formatieruimte	100.000
Opleiding, training en teambuilding	10.000
Reis- en verblijfskosten	15.000
Overige personeelskosten	5.000
Formatie Programma Waddeneilanden	p.m.
Huisvesting:	
Bureaukosten	25.500
Huur en energie	19.000
Financiële administratie:	
Accountant	8.000
Financiële ondersteuning partners	5.000
P&O ondersteuning partners	5.000
Diverse administratiekosten	5.000
Organisatie:	
Representatie	1.500
Vergaderingen Algemeen Bestuur	1.000
Bijeenkomsten raden 5 eilanden	25.000
Bijeenkomsten medewerkers 5 eilanden	16.000
Vergaderingen Dagelijks Bestuur	3.000
Vergaderingen Directie Raad	3.000
Vergaderingen portefeuillehoudersoverleggen	2.500
Werkbezoeken	15.000
Kennisuitwisseling / Deskundigheidsbevordering	10.000
Governance Waddengebied:	
Bijdrage Omgevingsberaad Waddengebied	36.000
Bijdrage Werelderfgoed	20.400
Bijdrage Deltaprogramma Waddengebied	12.000
Onvoorzien:	
Onvoorzien	10.000
Totaal	**845.900**

4.2 Bijdrage per eiland 2024 – 2027

Lasten	2024	2025	2026	2027		Baten	2024	2025	2026	2027
	845.900	871.277	897.415	924.338		Bijdrage gemeente Texel	253.770	261.383	269.225	277.301
						Bijdrage gemeente Vlieland	84.590	87.128	89.742	92.434
						Bijdrage gemeente Terschelling	211.475	217.819	224.354	231.084
						Bijdrage gemeente Ameland	211.475	217.819	224.354	231.084
						Bijdrage gemeente Schiermonnikoog	84.590	87.128	89.742	92.434
Totaal	845.900	871.277	897.415	924.338		Totaal	845.900	871.277	897.415	924.338

Bijdrage Regio Deal VAT kosten 2024 – 2027

2024	2025	2026	2027	
€ 850.000	€ 950.000	€ 1.050.000	€ 1.150.000	€ 4.000.000

4.3 Toelichting begroting

De financiële begroting van de GR bestaat voor circa 75 % uit personele kosten. Naast de hoge inflatie die invloed heeft op de totale begroting verwachten we ook, om aan de vraag naar gezamenlijke (beleids-)ontwikkelingen te kunnen voldoen, extra inzet nodig te hebben, daarom hebben we de post formatie verhoogd.

Het programmateam voor de Regio Deal De Waddeneilanden is inmiddels op sterkte, er is een post VAT (Voorbereiding, Administratie en Toezicht) kosten opgenomen in de begroting waaruit personele en overige kosten uit betaald worden. Dit bedrag loopt op naarmate de Regio Deal vordert.

De kosten van de financiële administratie waren in 2022 al lager dan begroot en door de komst van de adviseur bedrijfsvoering zijn er meer financiële taken daarnaartoe gegaan en kan deze post naar beneden.

Vergader- en verblijf zijn ‘Organisatie’ geworden, hebben we een aantal posten verlaagd en de posten werkbezoeken en Kennisuitwisseling/Deskundigheidsbevordering toegevoegd, omdat we gemerkt hebben hoe belangrijk en van toegevoegde waarde deze zijn.

De verdeling van vier of vijf eilandtaken is eruit gehaald, omdat deze vooral gericht was op de taken van m.b.t. ICT. Deze specifieke taken zijn ondergebracht in een DVO die niet onder deze begroting valt.

5. Verplichte en overige paragrafen

5.1 Eigen vermogen

Door de deelnemende gemeenten is het minimaal benodigde eigen vermogen vastgesteld op € 50.000. Indien het eigen vermogen onder deze grens raakt, zal dit door de deelnemende gemeenten naar rato worden aangevuld.

5.2 DVO tarief

DVO tarieven (inclusief BTW)

2024	2025	2026	2027
€ 69,73	€ 71,82	€ 73,97	€ 76,19

5.3 BBV

Het herziene Besluit Begroting en Verantwoording 2017 (BBV 2017) is leidend voor de begroting 2024 en het Meerjarenperspectief. Op grond van het BBV 2017 bestaat de toekomstgerichte financiële verantwoording ten minste uit:

- De beleidsbegroting
  - De ambities
  - De (verplichte) paragrafen
- De financiële begroting
  - Een overzicht van baten en lasten en een toelichting daarop
  - Een uiteenzetting van de financiële positie en een toelichting daarop

In de verplichte paragrafen die het BBV voorschrijft, zal alleen worden ingegaan op de zaken die relevant zijn voor de gemeenschappelijke regeling De Waddeneilanden. Deze betreffen:

- de treasuryparagraaf;
- de risicoparagraaf.

5.4 Paragrafen

1. Paragraaf Treasury

Door de Gemeenschappelijke Regeling worden geen externe financieringen aangetrokken. De financiering vindt plaats door de deelnemende gemeenten. Er is slechts op zeer beperkte schaal sprake van overtollige geldmiddelen, die worden aangehouden in rekening-courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Een actief treasurybeleid is dan ook niet van toepassing.

2. Risicoparagraaf

De lasten van de gemeenschappelijke regeling worden in de komende jaren geheel gedekt door bijdragen van de deelnemende gemeenten. Wel kan het zo zijn dat bij een verder teruglopende financiering van de deelnemende gemeenten door de Rijksoverheid, de bijdragen van deze gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling onder druk kunnen komen te staan, waardoor de activiteiten van de gemeenschappelijke regeling wellicht moeten worden ingeperkt.

In verband met de geldende regelgeving, is de GR eigen risicodrager voor wat betreft de in de CAO opgenomen bepalingen inzake werkloosheid. Hieruit kunnen voor de GR aanzienlijke financiële verplichtingen ontstaan die door de deelnemende gemeenten moeten worden gedragen. Daarnaast kunnen bij uitval door ziekte risico's ontstaan als voor de werkzaamheden externe vervanging moet worden ingehuurd.

De kantoorruimte wordt gehuurd van de gemeente Harlingen. Vooralsnog is uitgegaan van continuering van deze huurovereenkomst. Bij opzegging van de huurovereenkomst door een van beide partijen, kunnen financiële verplichtingen ontstaan in verband met het afkopen van het huurcontract of in verband met de verhuizing naar een andere locatie.

Concept Ontwerpbegroting 2025



Samenwerkingsverband De Waddeneilanden



Inkomsten

Hoe komt het Samenwerkingsverband aan haar geld

Texel	265.200
Vlieland	88.400
Terschelling	221.000
Ameland	221.000
Schiermonnikoog	88.400
Regiodeal	950.000

	1.834.000

Uitgaven

Waar geeft het Samenwerkingsverband het geld aan uit

Personeel	626.500
Regiodeal – VAT kosten	950.000
Huisvesting	19.500
Bureaukosten	72.800
Organisatiekosten	83.000
Governance Wadden	72.200
Onvoorzien	10.000

	1.834.000

Inhoudsopgave

Voorwoord 4

Leeswijzer 5

1. Visie en missie 6

   Visie 6
   Missie 6

2. Governance 7

   Uitgangspunten voor onze samenwerking 7

3. Ambities 9

   Inhoudelijke onderwerpen:
   - *Droge Wad* 9
   - *Kustveiligheid en Water* 9
   - *Waddenzeezaken* 10
   - *Optimaal bereikbaar en verbonden* 11
   - *Trilaterale Samenwerking* 12

   Regio Deal De Waddeneilanden 12
   Belangenbehartiging en public affairs 13
   Bedrijfsvoering 14
   Kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering 15
   Communicatie 15
   Organisatie 16

4. Financiële begroting 17

   Ontwerpbegroting van de lasten per categorie 17
   Meerjarenraming 2025 – 2028 18
   Bijdrage per eiland 2025 – 2028 18
   Toelichting begroting 18

5. Verplichte en overige paragrafen 19

   Eigen vermogen 19
   DVO tarief 19
   BBV 19
   Paragrafen 19

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2025. Deze begroting is gebaseerd op het in 2023 vastgestelde Meerjarig Programmaplan (MJP) 2023 -2026.

Het majeure deel van onze jaarlijkse begroting bestaat uit personeelslasten. Daarmee kunnen we gezamenlijke beleidscoördinatie organiseren; samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering faciliteren; communicatie, belangbehartiging en public affairs mogelijk maken en ondersteuning bieden aan onze bestuurlijke vertegenwoordigers en de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking tussen de eilanden.

Met bovenstaande in het achterhoofd zien we voor 2025 een aantal trends:

1. Het programma Waddeneilanden/Regiodeal zal zich in de loop van 2024 meer gaan zetten en tot uitvoering komen na de opstartfase. Dat vraagt om goede afstemming tussen de structurele beleidscoördinatie en de meer uitvoeringsgerichte activiteiten van de ontwikkelteams van het Waddenprogramma. Als we dit goed doen dan leidt dit tot een meerwaarde en win-win situaties in 2025.
2. Toenemende vraag naar bestuurlijke coördinatie in de Gemeenschappelijke Regeling (GR). Doordat er steeds meer inbreng wordt gevraagd van de Regio Waddeneilanden als geheel op het gebied van ruimte, water, bereikbaarheid, natuur, energie en sociaal economische vraagstukken. Dit leidt tot een evenredige stijging van het aantal portefeuillehouder- overleggen en ambtelijke afstemming in de voorbereiding.
3. De GR boekt de laatste jaren goede resultaten (denk aan de Regiodeal met het programmateam, versnellingsgelden wonen, toepassen Waddentoets, invloed in de Waddengovernance, doorontwikkeling dienstverleningsovereenkomsten). Er is sprake van een groeimodel. Het is zaak om hier de balans in te houden en de samenwerking niet te overbelasten.
4. Verkenning naar meer bundeling van expertise, zeker nu de eilanden steeds moeilijker vacatures kunnen invullen waar veel vraag naar is op de arbeidsmarkt.
5. We zien een verschil in vraagstelling vanuit de provincies Friesland en Noord Holland. En dat vertaald zich ook in de omvang van dienstverlening. Zaak is om hier oog voor te hebben en in balans te houden.
6. De bestuurlijke en ambtelijke samenwerking met en tussen de provincies verdient aandacht. Het is nog teveel wij – zij. We willen graag meer bestuurlijk en ambtelijk partnerschap om daarmee onze bestuurskracht te versterken.
7. De samenwerking tussen de eilanden is nog lang niet altijd vanzelfsprekend. Het instellen van het team Waddenaccounts, het werken met gezamenlijke ontwikkelteams op de programmalijnen van de Regiodeal/Waddenprogramma zullen de samenwerking een duw in de rug geven. Maar het moet zich nog wel bewijzen in 2024. Daarom willen we graag een samenwerkingscultuurtraject te starten vanuit de GR. Met een specifieke leergang regionaal samenwerken voor ambtenaren van de eilanden.

Namens het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden,

Ineke van Gent
Voorzitter

Kees Praamstra
Secretaris-directeur

Leeswijzer

Dit is de begroting van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden (GR). Voor het grootste deel kent deze begroting dezelfde opzet als die van vorig jaar, aangevuld met de ontwikkelingen die we de komende jaren verwachten. In deze leeswijzer lichten we kort alle onderdelen van de begroting toe.

Hoofdstukken 1 en 2 – Visie en missie / Governance
In deze hoofdstukken nogmaals onze visie en missie en de manier waarop we dit doen.
In de Governance geven we aan en illustreren we hoe we samenwerken, wat hieraan ten grondslag ligt en welke verwachtingen er zijn.

Hoofdstuk 3 – Onze ambities
We hebben onze ambities verdeeld in een aantal categorieën:

- Inhoudelijke onderwerpen (Droge Wad, Kustveiligheid en Water, Waddenzeezaken, Optimaal bereikbaar en verbonden en Trilaterale Samenwerking);
- Regio Deal De Waddeneilanden;
- Belangenbehartiging en public affairs;
- Bedrijfsvoering;
- Kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering;
- Communicatie;
- Organisatie.

Alle categorieën beschrijven wat we verwachten te gaan doen en bereiken in 2025.

Hoofdstuk 4 – Financiële begroting
De ontwerpbegroting laat zien welke lasten er verdeeld worden over de diverse categorieën.
Ook is de meerjarenraming en de bijdrage per eiland voor de komende jaren zichtbaar.
In de toelichting wordt per categorie aangeven waarom we deze op een bepaalde manier begroot hebben.

Hoofdstuk 5 - Verplichte en overige paragrafen
De begroting bevat ook een toelichting op de verplichte en overige paragrafen.

1. Visie en missie

Onze visie

Vijf bloeiende, levendige en leefbare eilandgemeenschappen op de grens met het Unesco Werelderfgoed Waddenzeegebied. Dat is wat wij willen dat de Waddeneilanden zijn én blijven. Eilanden waar het prettig wonen, werken, ondernemen en recreëren is, met goede voorzieningen en een uitstekende bereikbaarheid. En waar duurzaamheid en een circulaire economie vanzelfsprekend zijn.

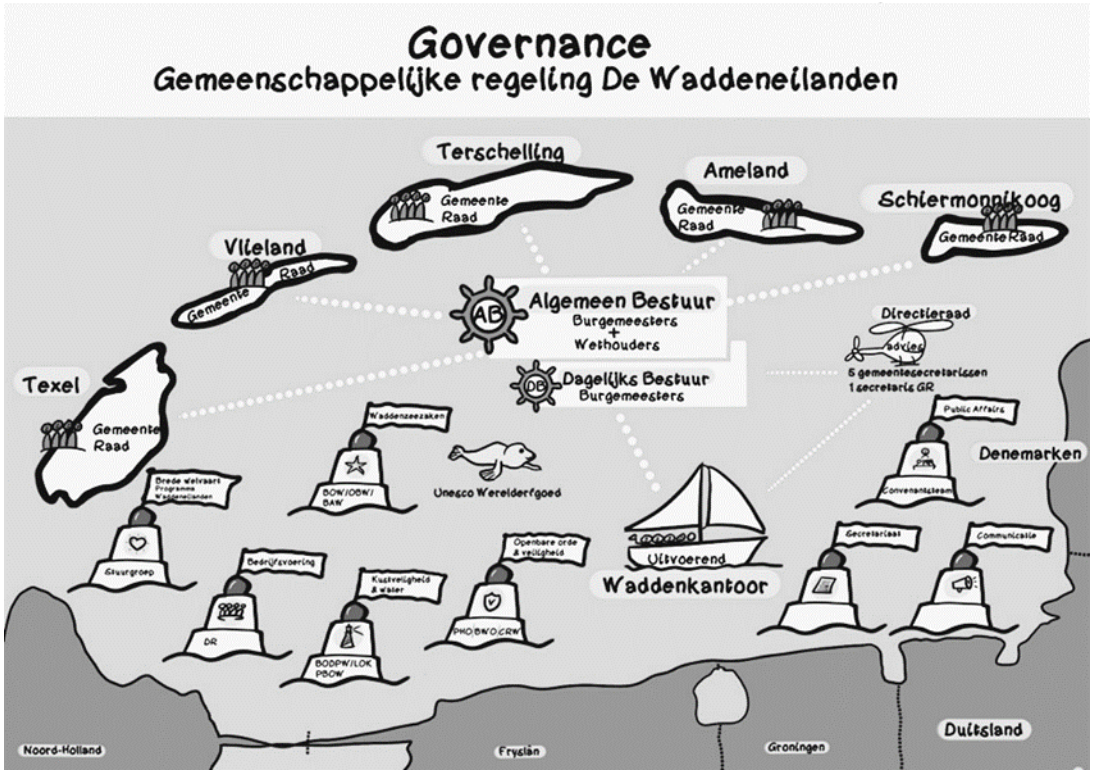
Onze missie

Het versterken van de bestuurskracht van de afzonderlijke gemeenten door onomkeerbare, niet vrijblijvende en doelgerichte samenwerking met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid.

Dat doen we door:

- het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de vijf deelnemende gemeenten Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog;
- het samen uitdragen van de standpunten van deze gemeenten naar andere betrokken overheden;
- onderling overleg, coördinatie en afstemming ten aanzien van onderwerpen op het gebied van beleid en beheer;
- het organiseren van jaarlijkse bijeenkomsten voor raads- en collegeleden van de vijf gemeenten, om gemeenschappelijke thema’s te bespreken;
- het bevorderen van de samenwerking tussen en het bieden van ondersteuning aan deelnemende gemeenten die bij bepaalde deelactiviteiten betrokken willen zijn, zoals het Programma Waddeneilanden;
- het voorbereiden en uitvoeren van gemeenschappelijk beleid, voor zover dit door de colleges van B en W van de vijf gemeenten aan het samenwerkingsverband is opgedragen;
- het stimuleren van ambtelijke samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van bedrijfsvoering door middel van Dienstverleningsovereenkomsten.

2. Governance: zo werken wij samen



Uitgangspunten voor onze samenwerking

De samenwerking van de Waddeneilanden kent een zekere historie. Al enkele decennia wordt er samengewerkt, onder meer op diverse opgaven rondom (het beleid en beheer van) de Waddenzee. Sinds 2009 wordt er nauwer samengewerkt om de kwaliteit van het bestuur van de Waddeneilanden toekomstbestendig te borgen. Het doel is de bestuurskracht te versterken, de efficiëntie te vergroten en de dienstverlening aan eilandbewoners te verbeteren. Daartoe is de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Samenwerkingsverband de Waddeneilanden opgericht. Ook ondertekenden de vijf Waddeneilandgemeenten in 2015 een samenwerkingsconvenant met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, provincies Fryslân en Noord-Holland.

Doel van het convenant:

- Versterking intergemeentelijke samenwerking.
- Betere afstemming op specifieke situatie Waddeneilanden bij ontwikkeling van beleid en wet- en regelgeving

In 2019 is het convenant geëvalueerd. De conclusie was dat het convenant een bijzonder arrangement is met veel potentie. Er werden een aantal aanbevelingen gedaan voor de toekomst:

- Geef aandacht aan de basis en verstevig de samenwerking;
- Breng focus aan in de inhoudelijke opgaven waarover de samenwerking gaat;
- Verken de mogelijkheden van een Regio Deal om de opgaven aan te pakken;
- Benut de samenwerking ook om te komen tot een verhoogde kwaliteit en toekomstbestendigheid van de dienstverlening aan inwoners en bezoekers;
- Organiseer de structurele samenwerking professioneel;
- Bezin op hoe belangenbehartiging en het convenant elkaar kunnen versterken.

Dit convenant alsmede de aanbevelingen van de evaluatie in 2019 vormen het fundament onder de huidige samenwerking. Bovenstaande tekening illustreert onze samenwerking.

Inmiddels is het merendeel van de aanbevelingen geïmplementeerd in de samenwerking. En in 2023 is een Regio Deal aangevraagd en toegekend met het Rijk en provincies om onze opgaven gezamenlijk aan te pakken met het programma Waddeneilanden.

De verwachting is dat in 2024 een aantal wijzigingen zullen worden aangebracht in de GR vanwege de landelijk vastgestelde herziening WGR (Wet Gemeenschappelijke Regeling). Belangrijkste wijziging, naast een update, hierin vormt de wijze waarop onze gemeenteraden worden gepositioneerd in de GR en het raadplegen van inwoners en belanghebbenden.

3. Ambities

Inhoudelijke onderwerpen:

Droge Wad

Het Rijk probeert via allerlei aanpassingen in wet en regelgeving vorm te geven aan de uitdagingen waar Nederland voor staat. Hoe dat uitpakt is mede afhankelijk van politieke besluiten. Vaststaat dat die uitdagingen allemaal samenhangen met 'ruimte', die zeker op de Wadden schaars is. Ruimte bijvoorbeeld voor landbouwtransitie, het adaptief omgaan met de gevolgen van klimaatverandering en het ruimte bieden aan een leefbare regio met goede (woon)voorzieningen.

Voor de Waddeneilanden geldt: welke uitdagingen wil je en kun je zelfstandig oppakken als Waddengemeente en voor welke uitdagingen is het van belang om gezamenlijk in op te trekken? Het is gebleken dat meer inzet op het gezamenlijke Waddenbelang tot resultaat kan leiden.

Naar verwachting zullen in 2025 de volgende thema's (opnieuw) belangrijk zijn:

- Wonen en Volkshuisvesting. In 2024 wordt duidelijk hoe de wet regie op de volkshuisvesting er uit gaat zien en of er een (lichte) uitzondering komt voor de Wadden.
- Ruimtelijke opgaven. Vanuit het Rijk loopt het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) traject. De provincies werken hun provinciale versies uit. Ook gaan de provincies aan de slag met de Provinciale Omgevingsvisie (POVI). Van belang is dat in deze agenda's en visies aandacht is voor de specifieke situatie op de Wadden. Eén van de inhoudelijke thema's, die ook de woningbouwopgave op de Waddeneilanden raakt, is de stikstofopgave.
- Balans vinden tussen economie, leefbaarheid en natuuropgaven in het Waddengebied. Zo gaat het Rijk in 2025 verder aan de slag met Beleidskader Natuur Waddenzee. Het is van belang dat de sociaal- economische waarden van de Wadden een plek krijgen.
- Duurzame energie. Hierin lopen de eilanden hun eigen trajecten en het is nog de vraag of op dit gebied gezamenlijk optrekken gewenst is.

Dit zijn grote (ruimtelijke) vraagstukken die op verschillende beleidsterreinen een meer pro-actievere houding vragen om de Waddeneilanden direct goed mee te nemen in processen en uitwerkingen. Daarvoor is inzicht en mankracht nodig. Om nog meer het Waddenbelang te borgen en commitment te creëren, is het van belang om focus aan te brengen en te bepalen op welke thema's (meer) beleidscoördinatie gewenst is.

Kustveiligheid en Water

Nat wordt natter, droog wordt droger, heet wordt heter, extreem wordt extremer. Het laaggelegen Nederland is kwetsbaar voor klimaatverandering. Met het Nationaal Deltaprogramma werken we aan een veilige en leefbare delta:

- goede bescherming tegen overstromingen;
- voldoende zoetwater;
- een klimaatbestendige inrichting;

Het Nationaal Deltaprogramma beschermt Nederland tegen overstromingen, zorgt voor voldoende zoetwater en draagt bij aan een klimaatbestendige en water-robuuste inrichting. Daar moeten we vaart mee maken, want de klimaatverandering zet door en de gevolgen zijn al merkbaar.

Tegelijkertijd wordt steeds duidelijker dat niet alles kan als we willen dat Nederland veilig en leefbaar blijft: we moeten grenzen stellen aan ruimtebeslag en watergebruik.
Het Nationaal Deltaprogramma is een samenwerkingsverband van Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. De extra kosten voor het Programmaplan Deltaprogramma Waddengebied 2022-2026 zijn structureel meegenomen in de begroting.

In de periode tot en met 2026 wordt de tweede zes- jaarlijkse herijking van het Deltaprogramma uitgevoerd. Herijken is nodig om te onderzoeken of, in het licht van nieuwe inzichten over klimaatverandering, bodemdaling en sociaaleconomische, politiek-bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen, het tempo en/of de koers van de huidige deltabeslissingen en voorkeursstrategieën op nationaal en regionaal niveau nog accuraat zijn om de doelen van het Deltaprogramma te bereiken. Op basis van nieuwe inzichten en recente onderzoeken, is de verwachting dat zowel de urgentie als de omvang van de opgaven in de tweede herijking groter zijn dan in de eerste herijking.
Ook voor de Waddeneilanden komen de effecten van de Klimaatverandering dichterbij, waarbij de zeespiegelstijging meer druk legt op waterveiligheid, (zoet) water en ruimtelijke adaptatie en de komende jaren meer aandacht, tijd en geld gaan vragen, zoals:

- vervolgacties op de Integrale Waterveiligheidsstrategieën/IWVS;
- het in samenwerking met de Veiligheidsregio's opstellen van handelingsperspectieven voor overstroming van eilanden (water en evacuatie) ;
- het opstellen van een groslijst van zoetwater maatregelen (schaarste/overlast/verzilting) voor de 3e fase van het Deltaprogramma Zoetwater (start vanaf 2028 en loopt zes jaar). Voor de vergoeding van de regionale maatregelen geldt: 75% door de regio en maximaal 25% uit het Deltafonds;
- pleiten voor meer aandacht binnen het nationaal DP (en ook DPW) aan de bescherming van het buitendijks gebied, waar de kans op overstroming bij zeespiegelstijging steeds verder toeneemt. Dit is belangrijk om expliciet te adresseren en betekent (zeker op de langere termijn) een opgaaf voor de Waddeneilanden (het ene eiland weliswaar meer dan het andere).

Waddenzeezaken

Agenda voor het Waddengebied 2050
In 2009 is door de UNESCO de Waddenzee de status van natuurlijk Werelderfgoed toegekend. Daarmee veranderde de kijk op de Waddenzee. De toekenning gaf gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de Waddenzee en bood tegelijk inspiratie om de kwaliteiten van het Waddengebied veilig, vitaal en veerkrachtig te benutten en te versterken.

De afgelopen jaren is hard gewerkt om vanuit een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en inspiratie een gezamenlijke koers vast te stellen in de Agenda voor het Waddengebied 2050 (Agenda). Dit gebeurde in december 2020. De Agenda bundelt bestaande ambities,

doelen en strategieën van Rijk en regio, bevat ook aanscherpingen en benoemt de belangrijkste opgaven en dilemma's die leven in het Waddengebied. De Agenda vormt het vertrekpunt voor beleid en beheer van het Waddengebied en voor de gesprekken over de realisatie en financiering.

Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021 – 2026
Met het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 (UP) werken de gezamenlijke partijen in het Waddengebied aan de uitvoering van de Agenda. Het UP is de uitwerking van de Agenda voor de periode 2021-2026. De insteek van het UP is om op aan de slag te zijn met haalbare, behapbare acties in de lijn van de agenda en daar bovenop nadrukkelijker in gesprek te komen en blijven over majeure transities die lastiger lijken. Naast de uitwerking van een 30 tal UP- initiatieven kent het UP vier majeure transitietrajecten (blijvend bereikbare eilanden; integrale kustontwikkeling, volhoudbare visserij en een klimaat adaptief Waddengebied) waar in de planperiode aan wordt verder gewerkt.

De Agenda en het UP zullen de komende jaren blijvend aandacht vragen van de Samenwerking, inclusief een actieve bestuurlijke en ambtelijk deelname in/aan de Governance Waddengebied.

De eilandgemeenten dragen met de waddenkustgemeenten mee in de kosten van het Omgevingsberaad. De kosten zijn volgens de afgesproken verdeelsleutel verdeeld over de Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen.

De beleidscoördinatie van het Waddenkantoor zorgt voor het voorbereiden van de eilandvertegenwoordiger(s) in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied en het MT Wadden.

Optimaal bereikbaar en verbonden

Routekaart bereikbaarheid
Eén van de transitietrajecten uit het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 is 'blijvend bereikbare eilanden'. Hieruit is o.a. de opgave Routekaart bereikbaarheid gekomen. Doel van deze opgave is te komen tot een goede en toekomstbestendige bereikbaarheid van havens en eilanden op de lange termijn, met als uitgangspunten: emissieloos, impactarm en adaptief. Het uitwerken van de opgave wordt getrokken vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W). De overige partners zijn: Rijkswaterstaat, vertegenwoordigers van de havens, walgemeenten, eilandgemeenten, natuurorganisaties (CWN) en de beleidscoördinatie van het samenwerkingsverband. Voor deze opgaven komt een werkgroep eens per maand bijeen om de uitwerkingen en vorderingen te bespreken. Elke werkgroep lid heeft een eigen opgave uit te werken.

De routekaart bereikbaarheid is tevens een 'voorkookpan' voor de concessie 2029.
De werkgroep houdt zich bezig met belangrijke vraagstukken rond bereikbaarheid
Naar verwachting zal hier een stevige inspanning geleverd moeten wordt tot het einde van 2025

Concessie Waddenveren 2029
In 2026 start de inschrijving van de concessie 2029 veerdiensten Waddeneilanden.
Tot die tijd zal de vraag naar beleidscoördinatie naar verwachting toenemen met de oploop naar 2026. Dit zal bestaan uit monitoring van de vorderingen en deze

bespreken in het PHO (portefeuillehouders overleg) Bereikbaarheid- overleg. Vanuit dit overleg zal nog invloed moeten worden uitgeoefend richting verschillende partijen. De Beleidscoördinatie neemt deel in de werkgroep concessie waddenveren, denkt mee en levert input, dit wordt gedeeld met de bestuurders.

PHO-Bereikbaarheid
Het PHO- Bereikbaarheid vindt één maal per maand plaats. In dit overleg worden tactische en strategische onderwerpen besproken op het vlak van bereikbaarheid.
Voor 2024 zijn het aantal overleggen verdubbeld naar een frequentie van éénmaal per maand. Dit zal in 2025 naar verwachting minimaal zo blijven en misschien nog iets worden uitgebreid met het zicht op de concessie- opstelling in 2026

Gezien alles wat er rondom bereikbaarheid speelt en nodig is om invloed uit te kunnen oefenen, is de verwachting dat er meer uren nodig zijn op het gebied van beleidscoördinatie.

Trilaterale Samenwerking

De samenwerking tussen de drie Waddenzeelanden Denemarken, Duitsland en Nederland betreffende de bescherming van de Waddenzee bestaat sinds 1978. Via deze samenwerking geven we onder andere vorm aan onze gedeelde verantwoordelijkheid voor de status van UNESCO Werelderfgoed Waddenzee.

De beleidscoördinatie zorgt voor het voorbereiden van de verantwoordelijk bestuurder(s) in de Trilaterale Samenwerking Waddenzee Werelderfgoed, w.o. de WaddenSeaBoard.

Samen met de Waddenkustgemeenten, de provincies en het ministerie van LNV financieren we de Coördinator Waddenzee Werelderfgoed. Hij is actief op het snijvlak van beschermen en duurzaam benutten en het trilateraal samenwerken.

Regio Deal De Waddeneilanden

Brede Welvaart
In het Meerjarig Programmaplan 2023-2026 is brede welvaart één van de inhoudelijke samenwerkingsonderwerpen. We trekken gezamenlijk op in kennisuitwisseling, beleidsontwikkeling en -beïnvloeding en werken samen in de uitvoering door middel van de Regio Deal. Deze kenmerkt zich door een programmatische aanpak en bestaat uit vijf programmalijnen:

- goed wonen en leven
- toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen
- optimaal bereikbaar en verbonden
- duurzame energie
- circulaire economie.

De Regio Deal draait voor ons om meer dan alleen het vergroten van brede welvaart op de eilanden. Want door hier gestructureerd met elkaar aan te werken, versterken we ook de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking tussen de eilanden onderling, met het Rijk, de beide provincies en de samenwerking met andere partners.

De voortgang en aanpak monitoren en evalueren we, met hulp van Planbureau Fryslân, continu. Zo nodig stellen we het programma bij op basis van recente ontwikkelingen en inzichten.

In de Regio Deal is in totaal een bedrag van € 4.000.000,-. opgenomen voor zogenoemde VAT-kosten. VAT staat voor voorbereiding, administratie en toezicht. Vanuit dit budget wordt de programmaorganisatie bekostigd. Naast de personeelskosten betreft dit de kosten voor communicatie, financiële administratie en control, een projectleiderspool, monitoring en lerende evaluatie, externe expertise, bijeenkomsten en vergaderingen.

Belangenbehartiging en public affairs

Public affairs
Om de externe besluitvorming in het belang van de Waddeneilanden te kunnen beïnvloeden, is goede public affairs nodig. Een mix van belangenbehartiging, stakeholdermanagement en reputatiemanagement. Het is een strategisch middel om in te kunnen spelen op ontwikkelingen, kansen en bedreigingen die voortkomen uit politiek- maatschappelijke veranderingen, publieke meningsvorming en politieke besluitvorming. De daadwerkelijke lobby is daarvan het sluitstuk.

De komende jaren zullen in het teken staan van het bewaken van de juiste balans tussen economie en ecologie. Dit laat zich terugzien in het debat over de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee, het nationaal Beleidskader Natuur Waddenzee, het Nationaal en Fries Programma Landelijk Gebied (NPLG en FPLG) en de concessieverlening Waddenveren. De leefbaarheid en brede welvaart op de Waddeneilanden is daarbij voor ons de focus. De komende jaren brengen we de Regio Deal verder in uitvoering samen met het Rijk en provincies op de thema's goed wonen en leven, toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen, duurzame energie, een circulaire economie en optimale bereikbaarheid en verbondenheid van de eilanden. Maar we zullen ook zeker inzetten op koppelkansen waar die zich voordoen zoals in het Dossier 'Elke Regio Telt'.

Door middel van lobby en public affairs zullen we onze belangen behartigen en kansen benutten via diverse strategische Wadden gerelateerde bestuursorganen. De belangrijkste hiervan zijn het Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW), met het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het Omgevingsberaad Wadden (OWB). Het MT Wadden vormt het directeurenoverleg Wadden waar veel landelijke en provinciale lijnen bij elkaar komen.

Het jaarlijkse Waddendiner en het daarop volgende Commissiedebat Wadden zijn momenten waar we ons voluit kunnen presenteren via contacten met Regerings- en Eerste- en Tweede Kamer vertegenwoordigers. Onze standpunten brengen we vooraf in bij de woordvoerders in de Tweede Kamer.

Bijzonder in dit verband is het Convenant Waddeneilanden. Het convenant is de basis voor een kwartaaloverleg met het Rijk (BZK) en de provincies Noord-Holland en Friesland. Vanuit dit overleg agenderen we zaken waar we iets mee willen bereiken of om te agenderen bij het Rijk en de twee provincies. Belangrijk daarbij is de inzet van de zgn. 'Waddentoets'.

Het oorspronkelijke idee voor een “Waddentoets” is gelegen in de (gewijzigde) Motie[1] van Tweede Kamerleden Jacobi, Mastwijk en Snijder-Hazelhof. De regering werd verzocht na te gaan of het bij beoordeling van toekomstige regelgeving gewenst is, deze te onderwerpen aan een “Waddentoets” zodat kan worden nagegaan of deze regelgeving voor de Waddeneilanden een onevenredig nadelige uitwerking kan hebben. Als onderliggende overweging werd benadrukt dat de speciale positie van de Waddeneilanden op basis van subsidiariteit in voorkomende gevallen rechtvaardigt dat de visie van de betrokken decentrale overheden extra bij de afweging van de belangen wordt meegewogen.

De “Waddentoets” is niet een ‘toets’ als zodanig of een ‘checkbox’ bij nieuw beleid. Het is een afspraak tussen het Rijk (vertegenwoordigd door het ministerie van BZK), de vijf Waddeneilanden en de provincies Fryslân en Noord-Holland om samen te werken en afstemming te hebben over de gevolgen van generiek rijksbeleid en de impact van (gestapelde) regelgeving op de Waddeneilanden. Daarbij zou er aandacht moeten zijn voor disproportionaliteit en het benutten van de kennis en ervaring bij de individuele eilanden en als collectief. Een centrale rol is weggelegd voor de ‘liaisonfunctionaris’ bij het ministerie van BZK die voor de eilanden aanspreekpunt is. Dit vraagt om een voortdurende vinger aan de pols en alertheid om te reageren.

Bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging
Het Samenwerkingsverband neemt zowel bestuurlijk als ambtelijk deel aan allerlei interne en externe overleggen. Het doel hiervan is vooral om het unieke van de Waddeneilanden te benadrukken en de belangen van de eilanden te behartigen. Daarbij gaat het ook om individuele eilandbelangen. De uitkomsten van de overleggen worden teruggekoppeld tijdens het eerstvolgende Dagelijks Bestuur-overleggen en Algemeen Bestuur vergaderingen.
Op de website van het samenwerkingsverband wordt een actueel overzicht bijgehouden van de bestuurlijke- en ambtelijke vertegenwoordiging in de verschillende gremia.

In 2025 zal onze aandacht in dit kader vooral uitgaan naar:

- beleidskader Natuur Wadden (en de deelopdrachten);
- bereikbaarheidsvraagstukken / Routekaart Bereikbaarheid;
- het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050;
- elke Regio Telt, brede welvaart, regiodeal;
- Nationaal Programma Landelijk Gebied en de provinciale uitwerkingen daarvan.

Bedrijfsvoering

In 2022 is een start gemaakt voor een ‘professionelere bedrijfsvoering’. Door hier aan te blijven werken in de jaren erna, voorzien we in 2025 onderstaande resultaten:

- Ons standpunt ten aanzien van samenwerken is nog belangrijker en concreter geworden: doen we het zelf, kunnen we meer samen doen of uitbesteden we het uit.
- De toename in dienstverleningsovereenkomsten is een gevolg hiervan en geven helder weer wat we met elkaar hebben afgesproken.
- De financiële positie is goed, ons weerstandsvermogen op niveau is en er is sprake van een uitstekende planning & control cyclus.

[1] Motie 29 659 nr. 25, voorgesteld d.d. 24 april 2008 | officielebekendmakingen.nl

- Ons team van medewerkers zal nog meer groeien: uitbreiding in de beleidscoördinatie vanwege de toenemende vraag van de gemeenten en het programmateam voor de Regio Deal zal bijgestaan worden door diverse adviseurs en/of experts die helpen om het programma uit te voeren.
- De eigen organisatie op HR gebied, ICT en huisvesting is op orde.

Hiermee heeft de bedrijfsvoering haar 'achterstallige onderhoud' ingehaald en een belangrijke professionaliseringsslag gemaakt. De basis is op orde gebracht en het voornemen is er onze verordeningen aan te passen, zodra de rijksoverheid de regelgeving BBV en BADO heeft aangepast. Voor een verdere ontwikkeling in 2025 blijft het meten en verbeteren van de bedrijfsvoering een continu proces Zelfreflectie is hier heel belangrijk bij.

Een aantal belangrijke zaken die op ons af gaan komen zijn onder andere de krapte op de arbeidsmarkt waardoor vacatures steeds moeilijker ingevuld kunnen worden, toenemende ICT vraagstukken (oplossingen en risico/veiligheid beheersing) en het naderende ravijnjaar binnen de gemeentes. Allemaal onderwerpen die invloed kunnen hebben op de bedrijfsvoering en flexibiliteit en om maatwerk vragen. We blijven hier tijd en aandacht aan besteden.

Lopende DVO's in 2024:

- Ameland Financiële Administratie
- Ameland Regiokassier en Programmacontroller Regio Deal
- Deltaprogramma Waddeneilanden
- Functioneel Beheer
- Gezond en Actie Leven Akkoord
- Informatiemanagement
- Middelengebruik
- Onderwijs
- Openbare Orde en Veiligheid
- Terschelling HRM en Juridische Zaken
- Vlieland Archivering.

Kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering

Als Waddeneilanden werken we samen op het gebied van kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering. Soms in structurele ambtelijke overleggen zoals Economische Zaken, Recreatie en Toerisme, Duurzaamheid, Fysieke Leefomgeving en soms in tijdelijke structuren rondom een actueel onderwerp.

Communicatie

Vanuit Samenwerkingsverband De Waddeneilanden wordt in 2025 gewerkt aan frequentere interne en externe communicatie. De interne communicatie is gericht op (eiland)medewerkers, bestuurders en lokale politiek. Doel is om updates over ontwikkelingen te delen, draagvlak voor de samenwerking te vergroten en aandacht te vragen voor de impact en betekenis van de regionale samenwerking.
De externe communicatie, uitgevoerd via verschillende media kanalen, is gericht op lokale, provinciale en landelijke stakeholders om kennis over onze samenwerking te vergroten en

onze standpunten uit te dragen. Uiteraard gaat de externe communicatie hand-in-hand met activiteiten in het kader van public affairs. Communicatie- uitingen dienen te voldoen aan de toegankelijkheidnormen zoals deze door de wetgever zijn opgesteld.

In 2025 willen we door middel van actievere communicatie werken aan:

- Het uitdragen van de agenda van het Samenwerkingsverband en deze verbinden met de agenda's van de eilanden en stakeholders, om intensiever samen te werken en daarmee effectiever te zijn.
- Het bevorderen van de kennis van eilandmedewerkers en externe stakeholders met betrekking tot wat de samenwerking voor hen doet of mogelijk kan doen.
- Communiceren van standpunten en reacties van de Waddeneilanden naar pers en media.

Dit doen we door:

- Vier keer per jaar een nieuwsbrief versturen die zowel intern als extern wordt verspreid.
- Actief nieuws delen op LinkedIn, van belangrijke bijeenkomsten tot behaalde resultaten.
- Het actueel houden van de website, met relevante updates en documenten.
- Standpunten en reacties van de Waddeneilanden actief delen met pers en media, doormiddel van persberichten of artikelen.
- Deelnemen aan werkgroepen m.b.t. communicatie en trainingen met betrekking tot bijvoorbeeld technische ontwikkelingen, updates van de website, etc.

Actiever communiceren betekent dat er in 2025 meer tijd zal worden besteed aan deze communicatie. Meer zichtbaar en aanwezig in het publieke debat. Daarmee zal actiever de pers en media worden opgezocht om standpunten van de Waddeneilanden uit te dragen. Dit betekent ook regelmatig onderhouden en beheren van de website en sociale media kanalen.

Organisatie

Vanaf 2025 is archivering belegd bij het Samenwerkingsverband. Het secretariaat zal zorgdragen voor juiste archivering van ingekomen en uitgaande (post)stukken en belangrijke interne en externe documenten. Juiste archivering vergt nauwkeurigheid, het archief dient regelmatig gecontroleerd en geüpdatet te worden. Voor de archivering gebruiken we zaaksysteem Mozard. In 2025 willen we zichtbaarder zijn met onze website.



4. Financiële begroting

Ontwerpbegroting

	eilanden	extern
Personeel:		
Salariskosten medewerkers	445.500	
Parlementaire informatievoorziening	16.000	
Communicatieadvies	20.000	
Formatieruimte	100.000	
Opleiding en training	10.000	
Reis-, verblijfs- en overige personeelskosten	25.000	
Inhuur advies	10.000	

Regiodeal:		
Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT) kosten		950.000
Huisvesting:		
Huur en energie	19.500	
Bureaukosten		
DVO Financiële administratie	14.500	
DVO HRM & JZP	5.400	
DVO Archivering	6.700	
Accountant	9.200	
Diverse administratiekosten	5.000	
Afschrijving	3.500	
Diversen	28.500	
Organisatiekosten:		
Algemeen Bestuur	3.500	
Dagelijks Bestuur	2.500	
Directie Raad	6.000	
Bijeenkomsten raden 5 eilanden	25.000	
Bijeenkomsten medewerkers 5 eilanden	16.000	
Portefeuillehoudersoverleggen	5.000	
Werkbezoeken	15.000	
Kennisuitwisseling / Deskundigheidsbevordering	10.000	
Governance Wadden:		
Bijdrage Omgevingsberaad Waddengebied	37.800	
Bijdrage Werelderfgoed	20.500	
Bijdrage Deltaprogramma Waddengebied	13.900	
Onvoorzien:		
Onvoorzien	10.000	
Totaal	**884.000**	**950.000**

Meerjarenraming 2025 – 2028

	2025	2026	2027	2028
Personeel:	626.500	654.693	684.155	714.941
Regiodeal:	950.000	1.050.000	1.150.000	0
Huisvesting:	*19.500*	20.378	21.295	22.253
Bureaukosten	*72.800*	76.078	79.502	83.080
Organisatiekosten:	*83.000*	86.736	90.639	94.718
Governance Wadden:	*72.200*	75.450	78.846	82.394
Onvoorzien:	*10.000*	10.450	10.920	11.411
Totaal	1.834.000	1.973.785	2.115.357	1.008.797

Bijdrage per eiland 2025 – 2028

	2025	2026	2027	2028
Bijdrage gemeente Texel	265.200	277.136	289.607	302.639
Bijdrage gemeente Vlieland	88.400	92.379	96.536	100.880
Bijdrage gemeente Terschelling	221.000	230.946	241.339	252.199
Bijdrage gemeente Ameland	221.000	230.946	241.339	252.199
Bijdrage gemeente Schiermonnikoog	88.400	92.379	96.536	100.880
Totaal	884.000	923.786	965.357	1.008.797

Toelichting begroting

De financiële begroting van de GR bestaat voor circa 75 % uit personele kosten. Naast de hoge inflatie die invloed heeft op de totale begroting verwachten we, door een toenemende vraag naar bestuurlijke coördinatie vanwege alle ontwikkelingen die op de eilanden af gaan komen, meer inzet nodig te hebben. Daarom hebben we evenals vorig jaar incidentele formatieruimte geraamd. Zodat we in overleg en indien noodzakelijk, snel incidenteel kunnen bijschakelen.

Het programmateam voor de Regio Deal De Waddeneilanden is inmiddels op sterkte, er is een post VAT (Voorbereiding, Administratie en Toezicht) kosten opgenomen in de begroting waaruit personele en overige kosten uit betaald worden. Dit bedrag loopt op naarmate de Regio Deal vordert.

Onder de Bureaukosten hebben we administratie kosten samengevoegd. Ook de DVO's die betrekking hebben op alleen het Samenwerkingsverband staan hier nu benoemd.

De verwachting is dat er steeds meer vraag komt naar werkbezoeken, daarom is ook dit jaar dit bedrag opgenomen.

De kosten voor Governance zijn hoger omdat er rekening is gehouden met indexatie.

5. Verplichte en overige paragrafen

Weerstandsvermogen

Door de deelnemende gemeenten is het minimaal benodigde eigen vermogen vastgesteld op € 50.000. Indien het eigen vermogen onder deze grens raakt, zal dit door de deelnemende gemeenten naar rato worden aangevuld. Op 31 december 2023 was het eigen vermogen € 174.651.

DVO tarief

Inclusief BTW

2025	2026	2027	2028
€ 74,27	€ 78,73	€ 83,45	€ 88,46

Bedrijfsvoering

Het herziene Besluit Begroting en Verantwoording 2017 (BBV 2017) is leidend voor de begroting 2024 en het Meerjarenperspectief. Gezien de ontwikkeling van de GR, trachten we onze P&C documenten ook geheel in lijn met de BBV op te stellen. Op grond van het BBV 2017 bestaat de toekomstgerichte financiële verantwoording ten minste uit:

De beleidsbegroting
- De ambities
- De (verplichte) paragrafen

De financiële begroting
- Een overzicht van baten en lasten en een toelichting daarop
- Een uiteenzetting van de financiële positie en een toelichting daarop

In de verplichte paragrafen die het BBV voorschrijft, zal alleen worden ingegaan op de zaken die relevant zijn voor de gemeenschappelijke regeling De Waddeneilanden. Deze betreffen:

- de treasuryparagraaf;
- de risicoparagraaf.

Paragrafen

- Paragraaf Treasury

Door de Gemeenschappelijke Regeling worden geen externe financieringen aangetrokken. De financiering vindt plaats door de deelnemende gemeenten. Er is slechts op zeer beperkte schaal sprake van overtollige geldmiddelen, die worden aangehouden in rekening-courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Een actief treasurybeleid is dan ook niet van toepassing.

· Risicoparagraaf

De lasten van de gemeenschappelijke regeling worden in de komende jaren geheel gedekt door bijdragen van de deelnemende gemeenten. Wel kan het zo zijn dat bij een verder teruglopende financiering van de deelnemende gemeenten door de Rijksoverheid, de bijdragen van deze gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling onder druk kunnen komen te staan, waardoor de activiteiten van de gemeenschappelijke regeling wellicht moeten worden ingeperkt.

In verband met de geldende regelgeving, is de GR eigen risicodrager voor wat betreft de in de CAO opgenomen bepalingen inzake werkloosheid. Hieruit kunnen voor de GR aanzienlijke financiële verplichtingen ontstaan die door de deelnemende gemeenten moeten worden gedragen. Daarnaast kunnen bij uitval door ziekte risico's ontstaan als voor de werkzaamheden externe vervanging moet worden ingehuurd.

De kantoorruimte wordt gehuurd van de gemeente Harlingen. Vooralsnog is uitgegaan van continuering van deze huurovereenkomst. Bij opzegging van de huurovereenkomst door een van beide partijen, kunnen financiële verplichtingen ontstaan in verband met het afkopen van het huurcontract of in verband met de verhuizing naar een andere locatie.

From: Peter Peters | ETL Assurance & Overheidsaccountants
Sent: Thu, 28 Mar 2024 14:46:12 +0000
To: Duvergé, Marijn
Cc: John Olij | ETL Assurance & Overheidsaccountants
Subject: jaarrekening gecontroleerd en is akkoord, controleverklaring komt na publicatie nieuwe modelverklaringen door het NBA

Beste Marijn,

We hebben de jaarrekening gecontroleerd. En zijn akkoord met het document zoals het er nu ligt. We zijn dus voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken. Maar dat kan nu nog niet omdat de modelverklaringen van onze beroepsorganisatie NBA nog niet beschikbaar zijn. Zoals afgesproken licht ik dit hierbij nog even toe, dat kunnen jullie het bestuur ook helder informeren.

Onduidelijkheid door nog niet aangepaste regelgeving
Er was lange tijd onduidelijkheid hoe om te gaan met een gemeentewet die aangepast was op het afleggen van verantwoording over rechtmatigheid door het dagelijks bestuur. En onderliggende regelgeving (de BADO en de BBV) die daar nog niet op aangepast was. En al op voorhand ontwikkelde notities/handreikingen (van de VNG, de commissie BBV) bleken prematuur.
Pas begin maart maakte het ministerie van BZK een keuze: de reeds aangepaste gemeentewet is leidend. Daarmee was duidelijk dat het dagelijks bestuur verantwoording over rechtmatigheid. Dat is ook zo opgenomen in de nu voorliggende jaarrekening.

Aanpassing van handreikingen etc
Met de principekeuze van BZK is er opnieuw gekeken naar de voorliggende handreikingen. De VNG heeft die van haar aangepast en medio maart opnieuw gepubliceerd. De NBA (onze beroepsorganisatie van accountants) heeft een zgn. audit-alert in ontwikkeling (deze zou rond pasen beschikbaar zijn), maar op dit moment is deze nog niet gepubliceerd. En volgend daarop worden de model-verklaring voor accountants aangepast. En de aangepaste modelverklaringen zouden enkele weken na de audit-alert gepubliceerd worden (voorlopige raming: medio tot eind april).

Advies: geen definitieve verklaringen verstrekken
De beroepsorganisatie NBA heeft accountants geadviseerd geen definitieve controleverklaring bij jaarrekeningen van decentrale overheden te verstrekken tot handreikingen en modellen beschikbaar zijn. Dat is de reden dat we op dit moment onze verklaring formeel niet kunnen verstrekken. En omdat de model-verklaring er niet zijn, ook niet een concept daarvan.

Oordeel
De controle is uitgevoerd en daaruit zijn geen bevindingen gebleken die van invloed zijn op ons oordeel. Dus we kunnen onze verklaring verstrekken zodra de modellen van de NBA beschikbaar zijn.

Aanpassen verordeningen
De GR moet haar verordeningen nog aanpassen op de veranderde regelgeving. Het is -gelet op de ontwikkelingen- heel verstandig dat pas te doen zodra de rijksoverheid de BBV en de BADO heeft aangepast.

Met vriendelijke groet,

Peter Peters

T 023 - 531 9539
M 06 – 514 95 703
E p.peters@etl-ao.nl

ETL Assurance &
Overheidsaccountants
B.V.
Henk
Schijvenaarstraat 1
2031 VZ Haarlem

Wij gaan voor groen, stop onnodig papierverbruik en print deze e-mail alleen indien noodzakelijk

ETL ASSURANCE & OVERHEIDSACCOUNTANTS

GroenZwart

Motie

Meer inzetten op behoud van sfeer en landschappelijke kwaliteiten

Meer rekening houden met de landschappelijke waarden, sfeervolle plekken en natuurbeleving op Texel

Raad	22-05-2024
Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	3 Mooi en gastvrij Texel / Texel werkt

Toelichting
Naar aanleiding van de aanleg van de verharde parkeerplaats aan de Rozendijk en de antwoorden op door ons daarover gestelde raadsvragen, vinden wij dat er meer rekening gehouden moet worden met de landschappelijke waarden op het eiland. Wij zijn van mening dat de sfeer op plekken zoals de Rozendijk met het plaatsen van een verharde parkeerplaats verloren gaat.

Wij vinden dan ook dat er terughoudend omgegaan moet worden met het realiseren van verharding in en rondom de natuur en het bos op Texel. Indien het noodzakelijk is om op bepaalde plekken in en rondom het bos een parkeerplaats te realiseren, zou een ondergrond met natuurlijke materialen onze voorkeur hebben.

Voor bovenstaande hebben wij de volgende **argumenten**:

1. Het verharden van parkeerplaatsen draagt niet bij aan het behoud en de kwaliteit van het landschap;
2. Door het aanleggen van verharde parkeerplaatsen gaat de natuurlijke uitstraling van een gebied verloren;
3. Verharde parkeerterreinen verminderen de belevingswaarde van een natuurgebied en natuurbeleving is een belangrijke waarde voor bewoners en bezoekers van Texel;
4. Met het verharden van parkeerterreinen in het bos en de natuur wordt het autogebruik voor het bezoeken van de natuur gefaciliteerd, in plaats van ontmoedigd;
5. Verharde terreinen kunnen problemen geven met het verwerken van neerslag.

Wij willen bewerkstelligen dat er bij de inrichting in en rondom de natuur en het bos meer rekening gehouden wordt met de landschappelijke kwaliteiten, de sfeervolle plekjes en de natuurbeleving op Texel.

Vandaar deze motie.

De raad roept het college op om:

1. bij de inrichting van de Texelse natuur- en bosgebieden als uitgangspunten te nemen dat autogebruik ontmoedigd dient te worden en fiets- en wandelverkeer verder gefaciliteerd dient te worden;
2. Als er dan toch infrastructuur nodig is, te kiezen voor het gebruik van natuurlijke materialen en dus zeer terughoudend te zijn met het aanbrengen van verharding voor parkeerplaatsen.

Hart voor Texel

Motie

Voedselbank verdient eigen plek.

Raad	22-05-2024
Portefeuillehouder	R. van de Belt
Programma	6 Zorg voor elkaar

Toelichting
Hart voor Texel heeft tijdens de open dag van de Voedselbank Texel vernomen dat de organisatie naarstig op zoek is naar een grotere ruimte. Waar de gemeente met geld strooit voor het nieuwe Thijssehuis, staat de organisatie die hulp biedt aan Texelaars die een hele kleine portemonnee hebben nog steeds met lege handen. De organisatie zit nu in het Rode Kruis gebouw in Den Burg, maar moet dit op termijn verlaten.

Een grotere ruimte voor een lange periode; dat is waar de stichting naarstig naar op zoek is. Meer plek om spullen op te slaan en minder heen en weer gesjouw. Het nieuwe gebouw moet ook voorzien zijn van koel- en vriescellen, zodat producten voor een langere periode opgeslagen kunnen worden. Wij hebben begrepen dat steeds meer Texelaars afhankelijk worden van de Voedselbank. Het is niet alleen voor mensen die van een minimaal inkomen moeten rondkomen, maar ook voor mensen met schulden. De voedselbank zorgt ervoor om deze mensen wat te ontlasten in hun boodschappen, zodat er iets meer geld over blijft om die hoge rekeningen te kunnen betalen.

Er zijn veel Texelse bedrijven die de Voedselbank sponsoren en ook veel Texelaars dragen de organisatie een warm hart toe. Dat zouden we ook van de gemeente willen zien. De voedselbank krijgt jaarlijks een subsidie van ruim € 15.000 euro per jaar, maar alleen een financiële ondersteuning vinden wij niet voldoende. We willen ook een structurele oplossing voor de huisvesting van deze organisatie die zoveel goeds doet.

Wij hadden liever gezien dat deze voorziening niet nodig zou zijn op Texel, maar het tegendeel is helaas waar. De Voedselbank Texel is een voorziening *van Texelaars, voor Texelaars*, die wordt gerund door vrijwilligers die hun uiterste best doen om hun medemens te helpen.

Zij verdienen onze steun èn een eigen plek. En hoewel het college op raadsvragen eerder al aangaf dat zij actief meedenkt, is er nog geen resultaat.

Vandaar deze motie.

Roept het college op
maximaal in te zetten op het helpen bij het op korte termijn vinden van een geschikte, bij voorkeur definitieve, locatie voor de voedselbank.

Datum : 7 mei 2024

Onderwerp : Reactie college op motie ‘Voedselbank verdient eigen plek’

Het college geeft graag een korte reactie op de motie ‘Voedselbank verdient eigen plek’, ter voorbereiding van de behandeling in de commissie van 7 mei 2024.

Voorop staat dat het college de voedselbank een warm hart toedraagt en ziet in dat de voedselbank hard nodig is en van grote maatschappelijke waarde is in onze gemeente. Ook spreekt het college haar waardering uit voor de vrijwilligers die elke week weer klaar staan om de voedselpakketten te vullen.

De voedselbank is op dit moment gevestigd in het gebouw van Het Rode Kruis. Hiervoor is een huurovereenkomst gesloten voor onbepaalde tijd. Er is geen sprake van opzegging van de huur. Op basis van het huurcontract beschikt de voedselbank over het gebruik van de ruimte op dinsdagavond, woensdag overdag en donderdagochtend. Voor de betrokken vrijwilligers zijn deze openingstijden te beperkt en ze zouden hun werkzaamheden graag over de hele week willen verspreiden. Door gezamenlijk gebruik van de ruimte met het Rode Kruis moet deze elke week worden opgeruimd wat betekent dat kratten verplaatst moeten worden naar en van de opslagruimte. Dit is veel werk. Een grotere, eigen locatie is daarom gewenst.

Er is geregeld ambtelijk overleg met de voedselbank over geschikte huisvesting. Samen wordt continue verkend of op basis van het door hen aangeleverde programma van eisen een passende ruimte beschikbaar is of komt. Dit is geen makkelijke opgave, omdat de locatie aan specifieke eisen dient te voldoen. Voor de Voedselbank is het o.a. belangrijk dat de locatie in Den Burg is gelegen, omdat het grootste deel van hun doelgroep in Den Burg woont. In het kader van privacy en daarmee laagdrempeligheid van de deelnemers is het gewenst een locatie te vinden die uit het zicht ligt.

Het zoeken van een geschikte locatie voor maatschappelijk partners is geen primaire taak van de gemeente. De voedselbank is een zelfstandige, onafhankelijke organisatie die prima in staat is zelf op zoek te gaan naar een geschikte locatie.
Uiteraard denkt de gemeente graag mee over een geschikte locatie en treedt daarin faciliterend op. We bespreken en bezoeken samen met de voedselbank op termijn vrijkomende locaties. De Voedselbank geeft aan de inzet van de gemeente hierin zeer te waarderen. Ook is er begrip dat dit traject niet sneller loopt dan gewenst.

Het gevraagde programma van eisen, voor wat betreft het aantal benodigde m^2, is inmiddels naar beneden bijgesteld, wat meer ruimte biedt in de zoekopdracht.